

Buo[illegible]

THEOLOGIA
MORALIS UNIVERSA

A R. P.

PAULO GABRIELE ANTOINE S. T. D.

Ad usum Parochorum, & Confessariorum
primum concinnata,

DEIN

A R. P. PHILIPPO DE CARBONEANO

Novis Tractatibus, perpetuis Notis, & copiosis accessionibus aucta,

IN HAC NOVISSIMA EDITIONE

Plurimis additamentis illustrata, & præcipue
Locis Theologicis

EX CL. MELCHIORE CANO DEPROMPTIS.

VOLUMEN TERTIUM.





BASSANI, MDCCXCIV.

PROSTANT
VENETIIS APUD REMONDINI.
SUPERIORUM PERMISSU.

APPROBATIO

REVERENDISSIMI PATRIS

D. ALOYSII STAMPA

OLIVETANI

Promovendorum ad Episcopatum Examinatoris, & in Collegio de Propaganda Fide Studiorum Præfecti.

OPUS inscriptum *Theologia Moralis P. Gabrielis Antoine Pars altera de Sacramentis &c. Authore P. F. Philippo de Carboneano Ord. Minor. Regularis Observantiæ plurimum auctum*, jussus a Reverendissimo P. F. Josepho Augustino Orsi Sacri Palatii Apostolici Magistro diligenter legi, tantumque absuit, ut quidquam in eo deprehenderim, quod Orthodoxæ Religionis decretis, rectæque morum institutioni repugnans esset, ut admiratus certe fuerim summam non Authoris modo, sed etiam Adnotatoris in ethicis rebus doctrinam, & facultatem. Quamobrem quum Ecclesiæ Occidentis, multoque

magis Orientis Clericis utile in primis, frugiferumque futurum profpiciam, dignum arbitror, quod in lucem edatur.

Datum ex Ædibus S. Francifcæ Romanæ die 5. Martii Anni MDCCLVII.

D. Aloyfius Stampa Abbas.

IN-

INDEX
TRACTATUUM, CAPITUM, ARTICULORUM, &c.

Quæ in hoc Tertio Volumine continentur.

TRACTATUS

De Sacris Christianorum Ritibus.

TRACTATUS

De Sacramentis in genere.

TRACTATUS

De Baptiſmo.

APPENDIX.

TRACTATUS

De Confirmatione.

AP-

APPENDIX.

TRACTATUS

De Eucharistia.

APPENDIX.

TRACTATUS

De Pœnitentiæ Sacramento.

APPENDIX.

APPENDIX.

APPENDIX.

APPENDIX.

INDEX

TRACTATUUM, CAPITUM, ARTICULORUM, &c.

Quæ in Quarto Volumine continentur.

TRACTATUS

De Extrema Unctione.

APPENDIX.

TRACTATUS

De Ordine.

APPENDIX.

TRACTATUS

De Matrimonio.

APPENDIX I.

APPENDIX II.

TRA-

TRACTATUS

De Censuris, & Irregularitatibus.

APPENDIX.

TRA-



TRACTATUS

DE

SACRIS CHRISTIANORUM RITIBUS.

SAcrorum Rituum ſcientia iis, quibus animarum cura concredita ſit, non ſolum utilis, ſed etiam neceſſaria eſt: Eccleſia enim Ritus, ſive ceremonias inſtituit, (hic enim de Sacramentis non agimus, quæ a Deo ſunt inſtituta) tum ut aptiorem, quo Deus exterius colendus ſit, modum demonſtraret, tum ut ſacra ordinate fierent, tum ut homines per ſenſus ad divinum cultum alliceret, tum etiam, ut ea ſenſibus objiceret, quæ vel Dei Majeſtatem aliquo modo indicarent, aut in hominum memoriam revocarent collata humano generi beneficia, gratias, quas Sacramenta conferunt, ac divinas promiſſiones, ſive alia peculiaris Dei erga homines providentiæ argumenta, quibus fides, ſpes, & charitas, ſive interior Dei cultus in nobis foveri, & augeri valeat. Voluit præterea ut homines, hoc exteriore, internum cultum invicem ſignificando, ad vividius Deum colendum provocarentur, & ut cæremonias uſurpando, quas ipſa præſcripſiſſet facilius vanas, ſuperſtitioſaſque devitarent. Sunt itaque cæremoniæ veluti inſtrumenta quædam animarum Rectoribus ab Eccleſia tradita, & commendata, ut per ea facilius Chriſtianos homines a via perditionis retrahant, atque ad æternæ ſalutis conſequutionem dirigant. Nequeunt vero Miniſtri iis ita uti, niſi ſciant, quid ſint, qua ſint authoritate inſtitutæ, quo fine, & quæ menti contemplanda exhibeant. Sacrorum ergo Miniſtris ſcientia hæc maxime neceſſaria eſt, præſertim iis, quorum cura Chriſtiani inter infideles hæreticoſque degentes regendi, atque inſtruendi ſint. Ii enim Eccleſiæ inſtituendi, ac præcipien-

piendi Ritus authoritatem, vindicare tenentur, institutosque veluti utiles, sanctosque tueri, proponere, & explicare; ac ulterius cavere debent, ne infidelium superstitione, & hæreticorum erroribus inficiantur. Hac de causa SS. D. N. BENEDICTUS XIV. pro singulari, quam gerit Dominici gregis cura, studium hujusmodi, quod ipse mirifice excoluit, omnibus commendavit, voluitque, ut publicæ in Urbe scholæ instituerentur; mihique injunxit, ut in Collegio de Propaganda fide adolescentibus ad Sacras Missiones destinandis institutiones de Sacris Ecclesiæ Ritibus traderem. Ne quidpiam ergo in Authore nostro deesset, quod ad Parochorum, Missionariorumque instructionem necessarium videretur, in hac nova operis editione fusius exposui, atque explicavi, quæ ad Sacrorum Rituum naturam, divisionem, originem, utilitatem, varietatemque pertinerent. En autem ordo, quem in iis tradendis servavi.

In primo capite. Agitur de Rituum definitione & divisione.

In secundo. Regulæ nonnullæ proponuntur pro vanis, superstitiosisque ritibus dignoscendis.

In tertio. De natura, origine, utilitate, & necessitate Sacrorum Rituum disputatur.

In quarto. Ea, quæ ad exteriorem Ecclesiæ formam spectant exponuntur, & collata ipsi a Deo potestas asseritur, & vindicatur.

In quinto. Sophismata diluuntur Novatorum adversus Catholicæ Ecclesiæ cæremonias.

In sexto. De Ecclesiæ orientalis statu, deque Rituum in eadem varietate tractatur.

In septimo. Historia recensetur eorum, quæ ab Apostolica Sede acta sunt, ut Orientalis Ecclesiæ Ritus vigeant, atque serventur.

In octavo. De obligatione, quam quisque habet in semel suscepto Ritu permanendi.

In nono capite. Ritus indicantur, quos Apostolica Sedes proscripsit, & qui proscribendi videantur.

Denique septem alia adduntur capita, quæ appendicis loco cuique de Sacramentis in particulari Authoris nostri tractatui subjiciuntur, in quibus orientalis Ecclesiæ circa Sacramenta disciplina declaratur.

CAPUT PRIMUM.

De Rituum definitione, & divisione.

De Christianorum Ritibus dicturi a Ritus definitione exordium sumimus. Ritus itaque, sive cæremonia, quæ idem in præsentia significat, *signum sensibile est, quod non natura sua, sed ex voluntate & arbitrio instituentis cognitionem in nobis excitare debeat, quo de officio nos moneat & in propositum finem dirigat.*

Ita-

Itaque actio, ac cæremonia quælibet, quæ sensus nostros movendo ex vi suæ institutionis id menti nostræ considerandum offerat, ex cujus cognitione, vel mandatum, quod urgeat, vel proprii status obligationem, vel receptum beneficium, vel promissionem, aut quidpiam aliud intelligamus, quo in propositum finem dirigamur, Ritus, nominatur. Sic signum Crucis, quo Christiani ex consuetudine ab Apostolis orta se signare solent, ac usus quoque, etiam a primis temporibus ortus ferendæ Crucis, Christianorum Ritus appellantur. Primum enim memoriæ nostræ offerendo Christum pro nobis in Crucem actum, cognitionem in nobis parit, quæ fidem, ac spem in nobis foveat, & charitatem, qua in propositum homini Christiano finem dirigimur. Crucis autem delatio monitum illud Christi meditandum nobis exhibet, ut post Gregorium Magnum, Nicolaus Papa I. in respons. ad Consf. Bulg. exposuit, quo Crucem ferre, ipsamque sequi jubemur: quo quidem monito *corpus nostrum per abstinentiam, corporisque cruciatum affligere, & per compassionem proximi necessitatem nostram putare admonemur*, inquit Magnus Gregorius.

Primam Ritus divisionem, finis, quo nos dirigit, suppeditat, atque ita Ritus vel civilis est, vel sacer. Nam ut duplicem in hominibus in societate viventibus distinguimus finem, alterum in tranquillitate illa positum, quam in civitate exoptamus, alterum vero in æterna illa felicitate constitutum, quam in futura vita speramus; ita duplex Rituum genus agnoscimus. Qui instituti sunt, ut ea hominum memoriæ offerant, quæ ad tranquillam ac beatam in societatem vitam agendam ducant, civiles Ritus nominantur. Hujusmodi sunt sceptrum, corona, aliique splendidi ritus, qui in Regum inauguratione adhibentur, ut veluti ad sensus majestate Principum indicata, fortius subditorum animi ad obsequia præstanda moveantur. Item distinctæ Magistratum vestes, Judiciorum solemnitates, aliæque cæremoniæ, qui eo sunt instituti fine in Republica, ut homines de officio moneant, aut affectus illos in iisdem excitent, atque foveant, quibus facilius constitutus in ea ordo servari possit, ac optata tranquillitas obtineri.

Ritus vero, qui ita nos moveat, ut cognitionem in nobis excitet, quæ ad legem servandam, Deumque colendum nos ducat, sacer sive religiosus erit. Atque huc spectant omnes exteriores Dei cultus actus, qui ad interiorem cultum augendum, Deique honorem & gloriam promovendam ex instituentis voluntate homines alliciunt, & provocant.

Cum sacri, tum civiles ritus, vel publici sunt, vel privati. Qui vel ex consuetudine, vel ex privati hominis instituto a privatis hominibus in civili societate adhibentur, vel ad mutua inter privatos homines officia fovenda, vel ad conciliandam inter ipsos mutuam benevo-

volentiam, dici possunt privati ritus civiles. Sacri ritus privati sunt, quos privatus sibi proponat, atque usurpet, ut eorum usu ea in mentem veniant, quæ interiorem Dei cultum fovere, vel augere valeant. Qui publica authoritate instituti sunt ritus, ut in publicis functionibus societatis civilis usurpentur, sunt ritus publici civiles, ut ii quoque sacri ritus publici dicuntur, qui in publicum Religionis usum ab eo, cui jus competat erga sacra, sint instituti.

Sacri Ritus ex parte instituentis alii divini sunt, alii humani. Prioris generis sunt, quos Deus stabilivit; alterius vero, qui homines authores habent. Cæremoniæ omnes, ac sacrificia veteris legis, nec non septem novæ legis Sacramenta a Christo Domino instituta, sunt Ritus divini. Ii vero, quos Ecclesia constituit, ut homines facilius a vitiis retraheret, ac per virtutis exercitium in Deum, æternamque felicitatem dirigeret, humani ritus sacri nuncupantur. Humani autem ritus dividi possunt in legitimos, atque illegitimos. Legitimi sunt, quos ii stabiliverint, quibus potestas insit præscribendi, atque ordinandi ea, quæ ad Dei cultum pertineant. Illegitimi sunt, quos ille constituerit, qui potestate careat, quemque jura vetant ea stabilire, & ordinare, quæ ad Sacra pertineant. Hinc Novatorum Liturgiæ Laicorum hominum authoritate confictæ, ac cæremoniæ omnes, quæ privata authoritate sint institutæ, & publica Ecclesiæ authoritate non probentur, pro publicis Ecclesiæ functionibus; & in Sacramentorum administratione, illegitimi ritus appellantur.

„ NOTA. Qui ritus illegitimos adhibeant, non solum contra „ Ecclesiæ præceptorum peccant, quo prohibentur alios præter „ probatos, & receptos in Ecclesia ritus in sacris functionibus, u„ surpare, sed etiam hæreseos suspecti haberi possunt, si illorum „ probare videantur opinionem, qui omnibus ministris jus insti„ tuendi, & mutandi sacros ritus, competere arbitrentur; & hæ„ retici sint, qui hanc potestatem Laicis Principibus adjudicant.

Si rem, sive causam materialem spectemus, Ritus aut personam spectant, aut tempus, aut modum, aut rem ipsam, nempe oleum, panem &c. Si causam formalem consideremus, nonnulli immediate ad Dei cultum pertinent, ut sacrificium, oratio, adoratio; alii ad cultum disponunt, ut jejunium, & cœlibatus: alii denique sunt divini cultus instrumenta, ut Templa, Calices, Aræ, &c.

Hactenus exposita generatim indicant, quinam esse debeant ritus, qui tuto in vero, ac ordinato Dei cultu adhibeantur. Superest ut de iis dicamus, quos veluti contrarios, ac vero Dei cultui inimicos devitare, ac detestari oporteat. Ii vero sunt, qui inordinatum vitiosumque Dei cultum redoleant, ac foveant, & superstitiosi nominantur. Sunt autem triplicis generis, scilicet falsi, superflui sive vani, & idololatrici.

Falsi

Falsi ritus sunt, qui cognitionem in mente excitent, ex qua falsum judicium, vel falsus cultus sequatur. Hujusmodi sunt hac nostra ætate veteris legis cæremoniæ, circumcisio, immolatio agni &c. quæ venturum Christum vi institutionis significant. Earum itaque usus juxta vim, & potestatem, quam habent, ad falso credendum induceret, non adhuc venisse, sed venturum esse Christum. Item Sacrificium Eucharisticum, vel Absolutio Sacramentalis a Laico homine peracta, falsus ritus esset, quia homines duceret ad credendum Sacerdotem esse, qui non sit Sacerdos, & Sacramenta perfici Eucharistiæ, & Pœnitentiæ, quæ non perficerentur, & ad falsum Dei cultum exhibendum. Rursus falsa miracula, sive per imagines indicata, sive alio modo publica, falsæ revelationes, falsæ reliquiæ, ac indulgentiæ confictæ ad populi etiam devotionem promovendam, & Dei gloriæ augendæ causa, sunt falsi Ritus, quorum usus, Deo, qui summa veritas est, & in veritate adorandus maximam injuriam irrogant, & Religioni plurimum nocent; quia mendacio eam promovendo, cum impostura confundit, & quia occasionem præbent vera etiam miracula, verasque revelationes in dubium revocandi, & aspernandi. Denique inter falsos ritus omnes illæ cæremoniæ numerantur, quæ falsum aliquo modo designant, atque suadent, cujusmodi esset etiam ritus, qui veluti publica authoritate institutus adhiberetur, qui tamen nonnisi a privato authoritatem non habente, constitutus esset, cujusmodi esset oratio, vel cæremonia aliqua in Missa usurpata, quæ a privato viro excogitata esset.

Hæc omnia Christianos omnes graviter dedecent, qui Deum verum in veritate colere jubentur, & Deo injuriam maximam afferunt, cujus honorem, & gloriam in mendaciis, & imposturis collocarent. Hinc maxima semper in iis præcavendis Ecclesiæ cura fuit. Concilium Laodicenum can. 34. *anathema sint*, inquit, *qui ad Pseudo-Martyres accesserint*. In Capitularibus Caroli Magni statuitur, ut falsa *nomina Martyrum, & incertæ Sanctorum memoriæ non venerentur*: & in variis Conciliis stabilitum est, *ut nullæ falsi dogmatis imagines, & rudibus periculosi erroris occasionem præbentes statuantur*. Videatur Conc. Trid. sess. 25. cap. *de invocatione, & veneratione, & Reliquiis Sanctorum, & Sacris Imaginibus*, ubi, *statuit Sancta Synodus, nemini licere ullo in loco, vel Ecclesia etiam quomodolibet exempta, ullam insolitam ponere, vel ponendam curare imaginem, nisi ab Episcopo approbata fuerit, nulla etiam admittenda esse nova miracula, nec novas Reliquias recipiendas, nisi eodem cognoscente, & approbante Episcopo, qui simul ac de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in concilium Theologis, & aliis piis viris, ea faciat, quæ veritati, & pietati consentanea judicaverit. Quod si aliquis dubius, aut difficilis abusus sit extirpandus, vel omnino*

ali-

aliqua de iis rebus gravior quæstio incidat, metropolitani, & comprovincialium Episcoporum in Concilio Provinciali sententiam expectet; ita tamen, ut nihil, inconsulto Sanctissimo Romano Pontifice, novum, aut hactenus in Ecclesia inusitatum decernatur.

Superflui, & vani ritus sunt, qui nec a Deo, vel Ecclesia sint instituti, nec communi fidelium usu recepti, & inutiles prorsus sint ad interiorem Dei cultum fovendum, & excitandum. Itaque ritus, qui nil conferat ad Dei honorem, gloriamque augendam, ad interioris spiritus devotionem, atque virtutis exercitium superfluus est.

Hinc nolle sacrum audire, nisi Sacerdos celebret, cui sit nomen Joannes, vel qui habeat figuram Christi, vel qui ante solis ortum, aut certo adhibito cereorum numero, sacrum faciat, est superfluum cultum adhibere. Id quoque contingeret, si quis bis *alleluja*, aut *Pater noster* diceret, quum semel recitare deberet. Horum rituum usus, secluso scandalo, & contemptu, venialis culpa est.

Idololatrici ritus sunt, qui ad exteriorem idolorum cultum, sive idololatriæ usum pertinent. Est autem idololatria duplicis generis: altera perfecta, & imperfecta altera. Perfecta est Idololatria, qua Idolo, quod verus Deus habeatur, honor defertur: imperfecta vero est, dum debitus Deo honor creaturæ, qua creatura existimetur, tribuitur. Itaque omnes cæremoniæ, quæ vel in Idoli honorem adhibentur, vel creaturæ Dei honorem tribuunt, Idololatrici ritus appellantur; Ritus ergo, quorum usus expressam, vel tacitam Dæmonis invocationem præ se ferant, omnes superstitiosi sunt, & ad idololatriam imperfectam referuntur. Inter hos primo loco recensetur divinatio, qua quis expressa, vel tacita Dæmonis invocatione res cognoscere curat, vel contingentes, & libere futuras, vel ita occultas, ut naturali virtute deprehendere nequeat. Expresse Dæmonem invocat, qui vel verbis, & signis pactum cum eo init, vel saltem facto aliquid usurpat, per quod scit, aut credit Dæmonem cooperari. Implicite vero, sive tacite cum Dæmone pacificitur, qui vanis, & inutilibus utitur ad aliquid cognoscendum, vel efficiendum; neque enim necesse est, ut aliquando pactio præcesserit, sat enim est vana, & improportionata hæc adhibere, ut Dæmon se se immisceat, etsi iis utens invocandi voluntatem non habeat. Nam quum improportionata, & vana adhibeat, quæ nec a Deo, neque a bonis Angelis instituta sunt, optatum effectum nonnisi a Dæmone expectare potest: accedit etiam quod omnes divinationis species ab Idololatris Dæmonum cultoribus, imo ab ipso Dæmone originem trahunt. Undenam sunt oniromantia, sive divinatio per somnium, præstigium, quo variis apparitionibus Dæmon oculos perstringit, aruspicium, quod per exta fit animalium, Geomantia, quæ per figuram in terra, Hydromantia, quæ per figuram in aqua fit, Areomantia in aere, ac Pyromantia in igne, nisi ab Idololatra

tra gente, & a Dæmone ipso superstitionis authore? At hæc plerumque expressam invocationem habent, & necromantia continentur. Adsunt præterea Astrologia, qua per situm, & motum syderum res contingentes, & libere futuræ divinantur, auspicium, quo per signa volucrum, augurium, per signa animalium, omen, quo per fortuitum signum, & sortilegium, quo per sortes divinare præsumitur, quæ etiam divinationis species a superstitione, & Dæmone ortæ sunt, ideoque tacitam semper ipsius invocationem præseferunt. Hæc vero a gravi culpa excuset? Quis non videt gravem Deo injuriam afferre, qui ad Dæmonem confugiat ipsius inimicum, eique divinum quemdam tribuat honorem, expectando illius ope, quod Dei unice virtute, & auxilio scire, atque obtinere potest?

Neque a peccato excusari possunt, etsi protestentur nolle ullum cum Dæmone commercium habere. Nam contra protestationem agerent, dum per media, quæ nec a Deo, nec a bonis Angelis, sed a Dæmone inventa sunt, cujusque unice opem expectare possunt, futura, vel occulta cognoscere curant: Nec etiam excusantur, qui utilia credant ob experimenta jam facta; quia illa Dæmonis ope facta fuisse præsumitur.

„ NOTA I. Astrorum motu, ac situ, & cantu, incessuque ac
„ motibus avium, aliorumque animalium uti possumus ad effectus
„ naturales, & necessarios, nec libere futuros prænoscendos: ne-
„ mo superstitionis accusat eos, qui astrologia, & animalium cer-
„ to motu, aut imminentem pluviam, aut ventum, aut aliam
„ aeris mutationem conjiciunt, atque prædicunt. Hæc enim, quan-
„ dam cum iis motibus connexionem habent, & ex retroactis ob-
„ servationibus, aliquando conjecturis assequi, & quandoque certo
„ etiam prænunciare possumus. Superstitione autem sunt plenæ di-
„ vinationes illæ, quæ ad effectus agnoscendos, prænunciandosque
„ adhibentur, qui contingenter, ac libere futuri sint, vel ad ea
„ detegenda, & cognoscenda, quæ sint occulta, per ea, quæ ad
„ hæc cognoscenda sint omnino improportionata, ut esset, v. gr.
„ Usus sortium in aperitione libri, vel jactu taxillorum, pro ali-
„ cujus occultæ, vel futuræ rei cognitione comparanda.

„ NOTA 2. Somnia etiam, quæ nil ordinarie sunt, nisi confusæ
„ quædam cogitationes ex occasione motuum cerebri ortæ, ad fu-
„ tura, & occulta divinanda adhibentur. Si animadvertamus,
„ hæc a libero tumultuantium spirituum motu rerum imagines ex-
„ citante, atque menti exhibente, proficisci, facile intelligemus
„ inepta ea esse, & improportionata ad res futuras, arcanasque
„ cognoscendas. Scimus vero Deum iis quandoque usum ut homi-
„ nibus vel futura præmonstraret, vel arcana referaret, ut de A-
„ bimelecho, Jacobo, Labano, Josepho, Pharaone, Salomone,
„ Nabuchodonosor, Daniele, Juda Machabæo, aliisque divinæ
„ scripturæ testantur. At constat etiam Dæmonem in iis se immi-
„ scere consuevisse, atque partem Idololatricæ superstitionis in iis
„ fuisse collocatam. Hinc Deus Levitici 19. somnia cum auguriis
„ improbat: *Non augurabimini*, inquiens, *non observabitis som-*
„ *nia*, & Deuter. 18. *non inveniatur in te, qui observat somnia.*
„ Audi Gregorium Magnum lib. 8. mor. cap. 13. dicentem: *Som-*

„ *nia*

„ *nia nisi plerumque ab occulto hoste per illusionem fierent*, *ne-*
„ *quaquam hoc vir sapiens indicaret dicens*: Multos errare fece-
„ runt somnia, & illusiones vanæ, *vel certe*, Non augurabimini,
„ nec observabitis somnia. *Quibus profecto verbis cujus sint dete-*
„ *stationis ostenditur, quæ auguriis conjunguntur.*

Dum somnia sint a Deo, iis fidem indubiam habere tenemur, si id certo constat, aut certo putetur. Dum vero dubium sit, num ea sint a Deo, credere iis neutiquam debemus; dum enim somnia Deus immittit, certa etiam præbet indicia, quibus dubitatio omnis excludatur; alioquin divina hæc monitio suo frustraretur effectu: neque certa, atque indubia immissi divinitus somnii regula esse potest, quod somnium ad bonum impellat, alacrem promptumque relinquat animum ad pietatis opera, quum hujusmodi somnia passim in iis contingere debeant, ipsa agente natura, qui Dei amore fervent, jugique Dei meditatione exercentur. Horum enim imaginationem, nulla turbante causa occurrente, somnia hæc sua sponte sequuntur. Eodem modo de somniis, quæ depravata perversorum hominum imaginatio efficiat, philosophari oportet: neque enim Dæmoni erit tribuendum, quod in perversa imaginatione sui causam habet. Hæc de somniis generatim: dum vero ad divinationem referuntur, tunc caute est procedendum; neque Deo, nisi certo omnino constet, sunt tribuenda, ne occasio præbeatur malo spiritui, per ambigua illa signa, perfectionis viam sectantes decipiendi. Quamobrem optima regula erit, ut nisi omnino explorata sit divina somnii causa, divinationes, quæ inde fiunt, omnino rejiciantur, ac veluti incertæ contemnantur.

Quum divinatio per somnia sit per media naturæ suæ improportionata, atque a superstitione diabolica originem trahat, nemo non videt, graviter peccare, tacitamque cum Dæmone pactionem inire, qui variis modis somnia procurarent, ut inde futurorum cognitionem hauriant. Inter quos Femellas illas constituo, quæ in Ludo Genuensi, vulgo *Lotto*, lucrari cupientes, in lecto subtus caput notulam numerorum, qui extrahi debeant, apponunt, ut somniando, quinam ex urnula extrahi debeant numeri, divinent. Quis non videt has absolutionis incapaces esse, dum in hujus exercendæ superstitionis proposito persistant? Atque eadem culpa teneri contendo, qui librum, quem *Artis* vocant, in quo modus indicatur divinandi hujusmodi numeros per somnia, aut vendunt, aut spargunt, aut secum retinent, ut ipsi, aliique eo utantur. Nam ii omnes illicitæ superstitioni operam, aut occasionem dant; nec a mortali culpa excusantur, qui somniis inde sequentibus, ac interpretationi juxta illum librum se fidem non habere protestantur; quia rem illicitam & superstitiosam agunt: quia aliis, simplicioribus præsertim, scandalo sunt, seu occasio in superstitione perseve-
ran-

randi; quia causam adhibent, cujus effectum a solo Dæmone sperare possunt, & quia ex sacra illa auri fame, qua ducuntur, ac fortasse etiam Dæmonis suggestione, vix fieri potest, ut fidem aliquam non adhibeant, unde majoream lucri spem concipiant, quam si alia via numeros selegissent. Atque hæc de divinatione. Vid. Auct. Tract. de Virt. Relig. c. 5.

Alii superstitionis ritus, vel ad magiam spectant, quæ mira facere contendit, non humana industria, quæ naturalis dicitur, & est licita; sed ope Dæmonis, & ad vanam observantiam. Magia dum exercetur ad meram ostentationem, & commodum proprium, vel alienum, suum retinet nomen; dum vero ut alteri noceat fit, maleficium appellatur. Contra hanc omnia jura clamant, & est semper gravissimum peccatum, quum invocationem, pactionem, & societatem saltem implicitam præseferat cum Dæmone, quæ Deo gravissima injuria est, & in ejus contemptum cedit: quia homo relicto Deo, rerum omnium authore, ad Dæmonem ipsius hostem, honoremque divinum affectantem confugit. Vide Auct. loc. cit. ubi etiam, quæ ad vanam observantiam pertinent explicantur. Nos vero finem facimus, regulas indicando, quæ superstitiosos ritus clare demonstrent, ex quibus, quæ ad vanam observantiam pertinent, facile intelliguntur.

CAPUT II.

Regulæ explicantur, quibus facilius superstitiosi Ritus cognosci queant.

UT fidei depositum intactum, illibatumque servaretur, præcipua semper Ecclesiæ cura omni tempore fuit, ut vel umbra etiam superstitionis ex hominum mentibus radicitus extirparetur. Huc spectant celebriorum Patrum conatus, plurimorum Conciliorum canones, illustriorum Ecclesiæ Pastorum documenta pastoralia, insigniorumque Theologorum de vitanda superstitione argumenta. At hæc satis non fuere, ut ex inferis ortus, malignique spiritus artibus auctus, ac perversa hominum voluntate enutritus, superstitionis ignis penitus extingueretur. Viget enim, viget adhuc, & non modo apud Idololatras gentes, sed etiam apud Christianorum plerosque aliquod antiquæ superstitionis vestigium reperitur. Quamobrem necessarium duximus certas hic subnectere regulas, quibus tuto cognosci queat, quæ ceremoniæ sint, quæ superstitionem redoleant.

Regula prima.

Ritus, seu actio quælibet, quæ in iis circumstantiis adhibeatur, in quibus certo constet nullam habere naturalem virtutem ad effectum producendum, qui speratur, illicita & superstitiosa habenda est.

Regula hæc ex Sancto Thoma deprompta est, qui 2. 2. q. 96. art. 2. in Corp. docet eos, qui rem adhibeant ad producendum effectum, quem norunt naturali virtute sua producere non posse, illam adhibere, non ut causam, sed tantum ut signum, ideoque semper ad pactum se conferre, quod vel explicite, aut tacite cum Dæmone inierunt. Atque hinc infertur 1. Superstitiosam esse artem *notoriam*, qua ad scientiam repente, & sine studio acquirendam, res adhibentur, quæ ineptæ sunt ad scientiam conferendam, & quæ nonnisi pro signis haberi possint, quæ invisibilem causam ad illius collationem moveant: ut verba ignota, certæ preces, certarum figurarum inspectio, vel potio aliqua &c. 2. Superstitiosa esse improportionata quædam media, quæ ad morbos hominum, vel animalium curandos adhibentur, ut certa signa, verba ignota, ceremoniæ inanes, certæ figuræ, numeri, charactereſque incogniti &c. Item usus aliquarum rerum naturalium, quibus inania, & vana quædam veluti necessaria adjungantur; ut est usus herbæ collectæ in vigilia Sancti Joannis Baptistæ, pro curandis nonnullis morbis &c. neque enim constat diei illi vim esse inditam communicandi herbis particularem virtutem. Rursus gestare amuleta, ligaturas, involucra falsis characteribus consignata contra vulnera, vel subitam mortem, ne possint lædi, vel ne sanguis effluat, vel ad conciliandam invisibilitatem, amorem, fortunam, nocumenta, & maleficia. Verbo dicam quidquid non habet nisi rationem signi ex instituto hominum ad effectum comparatum, qui speretur, si rationabiliter effectus ille a Deo exspectari non possit, superstitiosum, & illicitum est. Atque hinc altera eruitur regula.

Regula secunda.

Superstitiosa est, & illicita quæcumque actio sine ceremonia, cujus effectus vel a natura, aut a Deo rationabiliter expectari non possit. Regulam hanc Theologica facultas Parisiensis suppeditat, art. 3. censuræ, quam edidit anno 1396. per hæc verba: *Intendimus pactum esse implicitum in omni observatione superstitiosa, cujus effectus non debet a Deo, vel a natura rationabiliter expectari.* Eruitur etiam ex Gersone, atque ex Martino Arelatensi, qui in tractatu de erroribus circa artem magiæ, & articulis reprobatis juxta Sanctorum Patrum, & præsertim Augustini sententiam, ait: *observatio ad faciendum aliquem effectum, qui rationabiliter expectari non potest a Deo miraculose operante, nec a causis naturalibus, debet apud Christianos haberi superstitiosa, & suspecta de secreto pacto implicito, vel expresso cum Dæmonibus. Ista est Doctrina Sanctorum Doctorum, & nominatim Augustini in locis pluribus.*

Atque hinc patet a superstitione liberari non posse fœmi-

minarum carminatricum benedictiones, & preces, quæ ad morbos depellendos adhibentur, unctiones unguenti armarii, quibus ferrum ungitur, ut absens percussus curetur, & id genus alia, in quibus optatus effectus a natura rei, quæ applicatur, rationabiliter expectari non potest, nec causa adest ulla, qua prudenter judicemus effectum illum Deum miraculose producturum esse. Unde enim scimus, aut prudenter conjicimus fœminis illis, ilique unguento vim inesse, quæ Deum moveat ad effectum illum miraculose faciendum? Itaque ex benedictionibus, unctionibusque ille nonnisi per occultam Dæmonis actionem effectus haberi potest, si sequatur, ac nonnisi ex tacita cum illo pactione operari potest. Huc quoque spectat superstitiosa illorum fides, qui in numero *tredecim* malam veluti qualitatem fingentes, putant nefas esse tredecim homines in eadem mensa sedere, futurum alioquin, ut eorum unus, aut eodem anno moriatur, aut instar Judæ proditor sit futurus. Quis enim huic numero malignam hanc indidit virtutem? Regula hæc locum non habet in iis, quæ a Deo sunt instituta, a cujus promissione, & virtute speratur effectus. Sunt autem ceremoniæ aliquæ, quæ utiliter adhibentur, etsi non sunt a Deo institutæ, dum constet ab Ecclesia esse præscriptas, quæ a Deo instituendi Ritus potestatem habuit. Ex quo tertia eruitur.

Regula tertia.

Superstitiosum est, si aliquid ad effectum producendum adhibeatur, quem expectare non possumus, nec a naturali rei applicatæ virtute, neque ab institutione divina, neque ex præscripto Ecclesiæ, quæ id ad effectum illum obtinendum ordinaverit.

Regula ex variis Conciliis deducta est. Proferam tantum verba duorum Conciliorum Mechlinensium, quorum alterum anno 1570. alterum vero 1607. celebratum fuit: In illo *Tit. de Superst.* hæc habentur *quum recte moneat Sacrosancta Synodus Tridentina, ut omnis superstitio tollatur, docet hæc Synodus omnem illum rerum usum esse superstitiosum, qui sine verbo Dei & Ecclesiæ doctrina fit, proscriptis aliquibus viribus, & observantiis, quarum rationabilis causa reddi non potest, & fiducia in eis collocatur certo expectandi aliquem eventum, qui sine illis viribus ex Sanctorum intercessione non speraretur, aut quæ in cultu Sanctorum ex temeritate, aut quadam levitate potius, quam pietate, & vera in Deum religione, fieri videntur.* In altero vero *Tit. 19. de superstit.* legitur, *& quoniam rudis populus sæpe ex ignorantia superstitionibus inquinatur, Parochi subditos suos diligenter de illis doceant, & inter cætera, superstitiosum esse expectare quemcumque effectum a quacumque re, quem res illa, nec ex institutione divina, nec ex ordinatione, & approbatione Ecclesiæ producere potest.*

Ex hac regula lata patet ad cognoscendas superstitiones via. Ex ea enim constat, licitum esse res naturales ad effectus producendos applicare, quos naturaliter producere possint; ac licitum itidem res applicare ad effectus obtinendos, quos illæ natura sua producere nequeant, Deus, vel Ecclesia, res illas usurpari voluerit, ut optatum effectum habeamus, ut ex. gr. res, & verba, quibus Sacramenta constant, pro obtinenda gratia; vel preces, benedictiones, ac aliæ præscriptæ ab Ecclesia ceremoniæ pro illis effectibus, quos ex earum usu speramus. Dum enim constitutas per Ecclesiam ceremonias adhibeamus ad effectum etiam obtinendum, qui naturalem illarum virtutem non sequatur, certum est nos effectum non aliunde, quam a Deo sperare, atque ad illum obtinendum media adhibere ab Ecclesia, cui Deus hanc potestatem fecit, instituta, & quæ ob assistentiam quam semper habet Spiritus Sancti in iis designandis errare non potest, ideoque nec superstitionem præcipere, aut fovere.

Neque dubitare possumus, quin hanc Deus Ecclesiæ suæ potestatem concesserit. Matthæi enim 10. convocatis duodecim discipulis suis dedit illis Jesus *potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem*. Et Lucæ 10. v. 19. *Ecce*, inquit septuaginta duos discipulos alloquens, *dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit*. Hac vero potestate uti sine ceremoniis non poterant, ac ceremonias revera nonnullas constituisse, exorcismi pro depellendis malis spiritibus ab ipsa Apostolorum ætate in Ecclesia usurpati, rem exploratam faciunt. Illam vero potestatem in Apostolis, ac septuaginta discipulis, datam fuisse Ecclesiæ Pastoribus, tum ex eo constat, quod semper in Ecclesia necessaria esset dæmonis depellendi potestas, quia semper is *circuit quærens, quem devoret*, tum etiam ex perpetua, & constanti Ecclesiæ traditione comprobatur. Hac enim docemus, impositionem manuum ad curandos infirmos, & ab Apostolis adhibitam fuisse, & durasse ad quintum usque Ecclesiæ sæculum, ut agendo de Ministro confirmationis ex authoritate Innocentii I. ostendemus; ac deinde scimus in usu semper fuisse exorcismos pro expellendis malignis spiritibus, aliasque ceremonias. Atque hæc obiter diximus: nam de hac Ecclesiæ potestate *capite quinto* ex professo tractabitur.

Itaque dum rem ad effectum producendum adhibeamus, quæ quum virtutem illum producendi non habeat, solam rationem signi habere possit, si a Deo, vel Ecclesia id institutum non sit, dum ex illius applicatione effectum consequi certo speremus, id non aliunde, quam a dæmone expectare possumus, ideoque tacitam, vel expressam cum illo pactionem continet.

Id ex dictis satis perspicue liquet. Sed quo facilius res

tanti

tanti momenti cognoscatur; novis etiam momentis comprobamus. Facultas Parisiensis anno 1398. hunc inter alios de superstitione articulum definivit. *In quacumque superstitiosa actione, ex qua effectus expectatur, quem neque a rei, quam applicamus, natura, neque a Deo rationabiliter sperare possumus, tacita cum dæmone pactio intercedit.* Id etiam docent S. Th. 2. 2. q. 96. art. 2. Gerson Tract. de error. circa Magiam, Dionysius Carthusianus, Guillelmus Parisiensis, Theologi denique omnes, atque ratio, quam afferunt, rem plane demonstrat. Nam dum res ad effectum producendum applicatur, quæ apta ad illum producendum virtute careat, effectus ille non nisi ab alia causa expectari potest. At non possumus effectum illum ex Deo sperare, neque ex Angelis ejus Ministris, dum res illa a Deo ad illum effectum producendum destinata non sit, neque ab Ecclesia pro illo divinitus obtinendo instituta; quis enim rationabiliter a Deo certo expectabit effectum ea rei applicatione, quam ineptam agnoscit? Superest ergo, ut a solo maligno spiritu, a cujus unice institutione vis, quæ præsumitur, pendere potest, effectus ille expectetur. Pactio ergo saltem tacita cum illo intercedit. Accedit etiam quod actio illa vana, natura sua inutilis, ex dæmonis suggestione excogitata præsumitur; nam ab Ecclesia, & a Deo vanum, superfluumque cultum vetante, prohibita est. Ergo contra Dei voluntatem adhibetur, & contra Dei voluntatem instituitur. Quis ergo dubitet, quin suggerente dæmone inventa fuerit, & quia ex tacito cum eo inito pacto ac societate adhibeatur? *Quod si hæc superstitiosa inveniantur virtutis alicujus tanto perniciosiora sunt secundum Augustinum, quanto sunt ad seducendum validiora. Ille siquidem effectus, quum neque a miraculo vero, neque a causa naturali fieri cognoscatur, ut a seductoribus dæmoniis proveniat consequens est. A seductoribus autem fallacibus, a patre mendacii, ab hoste crudelissimo, quid boni, quid veri, quid commodi speres, tu videris.* Ita Gerson. *de erroribus circa artem magicam, & art. reprobatis 3. dicto.*

Vanus hic atque inutilis usus pluribus potest contingere modis. Primo, si effectus procuretur adjunctis nonnullis vanis & inutilibus, quæ ad effectus productionem necessaria putentur ut v. g. verba nonnulla sacræ Scripturæ, vel ecclesiastica, quæ sint certa forma, ac modo quodam particulari conscripta, vel certa hora, & delatio herbæ, quæ sit certo temporis momento collecta. Hæc enim quum vana præsumptione adhibeantur, tacitam illam pactionem præseferunt. Secundo dum recitantur aliqua Scripturæ verba pro effectu aliquo vano, vel ex vana præsumptione optato, obtinendo; ex. gr. pro movendo, agitandoque annulo ad filum appenso, pro incantandis canibus &c. Vide quæ de annulo illo superstitioso scribit Cardinalis Cajetanus in Summ. *v. Incantatio.*

Sciant, inquit, *lectores quod volui, non experiri, sed convincere hujusmodi diabolicam institutionem ad effectus vanos propter utilitatem fidelium. Accepto namque filo, & annulo, protestatus sum quod versum illum sacrum Deo vero, cui a Psalmista dirigitur, dicebam, & non tanquam institutum ad movendum annulum, & sic dixi versum illum, & annulus non est motus. Ut hinc cognoscant omnes, quod tunc diabolus movet annulum, dum versus ille dicitur ei, ut ipse instituit.* Idem de iis dicito, qui Scripturæ verba adhibent pro incantandis canibus: tunc enim juxta diaboli institutionem adhibentur. Tertio, hæc intercedit tacita pactio, dum ad effectus obtinendos, quos natura sua res applicata producere non valeat, adduntur characteres, ac vana quædam signa, ut securius habeatur effectus; ut dum quis pro corporis purgatione medicinam sumere nollet nisi certæ figuræ vase contentam, in quo priores alphabeti litteræ descriptæ essent. Quarto, dum certa incognita verba adhibeantur, pro effectu obtinendo; vel dum ex alicujus oratione a privatis confićta, in qua certa hebraica, vel græca verba habeantur, supernaturalis effectus certo expectetur; tunc enim vana præsumptione effectus ille speratur, quem nonnisi dæmon, cujus suggestione vana illa ceremonia inventa fuit atque adhibetur, producere potest. Quod quidem attente notandum est, ne sub prætextu cultus divini, aut alicujus Sancti, dæmoni honor obsequiumque deferatur. Oblata mihi fuit paucis ab hinc annis quædam in honorem Sancti Patritii conficta oratio, qua in nonnullis parum ab Urbe dissitis locis utebantur ad benedicendam aquam, cujus usu certo credebant statim a quocumque ex veneno derivato morbo, hominem sive bestiam liberatum iri, etiamsi in distans esset, modo alter saltem ipsius nomine aquam illam præparatam biberet. Quis vero non videt vanam hanc credulitatem, quæ non ex Dei promissione, neque ex institutione Ecclesiæ, sed contra expositam ab Ecclesia doctrinam est, ex dæmone originem trahere: ideoque effectum illum nonnisi a Dæmone expectari? sed neque oratio ipsa superstitione caret; habet enim: *Per hæc sanctissima nomina Eloi* ✠ *Adonai* ✠ & *Sabaoth* ✠ atque ita occasionem præbet certo expectandi effectum illum ob inditam, ut falso putant, illis nominibus virtutem. Quinto denique, dum verba, quæ pro effectu extraordinario adhibentur, falsi quidpiam contineant, vel dum preces, in quibus vis magna statuatur, incertis apochryphisque historiis refertæ sint; quum expectari nequeat a Deo, qui summa veritas est, ex falsitate certus effectus. *Superstitiosum est*, inquit Cardinalis Le Camus Episcopus Gratianopolitanus, *in orationibus historias apochryphas, fabulosas, incertasque miscere.* Atque hæc satis visa sunt ad superstitiones dignoscendas, & ad varios detegendos modos, quibus tacita cum dæmone pactio instituitur.

CA-

CAPUT III.

De natura, origine, utilitate, ac necessitate Sacrorum Rituum.

SAcrorum Rituum naturam, originem, ac necessitatem non indicare tantum, sed etiam demonstrare operæ pretium duximus; quamobrem, variis propositionibus rem explicabimus. Esto itaque

PROPOSITIO I.

Sacer Ritus esse non potest actus illicitus.

NAM eo fine institui debent sacri Ritus, ut iis Dei cultus in hominibus augeatur: debent enim ex instituentis determinatione ea per sensus menti offerre, quæ hominis erga Deum obsequium concilient, & augeant. Per actum autem illicitum, qui de se malus sit, vel aliqua lege prohibitus, Dei cultus & gloria non augetur, sed ei injuria fit, ejusque gloria præcepti transgressione contemnitur. Atque hinc liquet, jure meritoque damnari ab Apostolica Sede festivas gratulationes, quæ solemni ritu in prima puellarum purgatione fieri solent in Regno Madurensi, aliisque finitimis regionibus, quod pudoris, & honestatis legibus adversentur; & detestandos esse obscœnos nonnullos ritus, quos in nuptiis celebrandis usurpari solere apud Hottentottos, gentem maxime barbaram, & nonnullos Orientales, Historici nonnulli testantur.

PROPOSITIO II.

Ritus sacri eadem, qua instituti sunt, authoritate, mutari possunt.

ETenim Ritus non natura sua, sed instituentis voluntate, ac determinatione, ea significant, quæ ad fovendum, augendumque Dei cultum alliciant, & moveant. Igitur tota eorum vis ab instituentis arbitrio pendet: ergo instituentis voluntate Ritus significatu privari potest, atque res alia, sive alius actus, ad id significandum assumi.

PROPOSITIO III.

Si Ritus ex hominum abusu ad superstitionem, vel hæresim fovendam adhibeatur, aut in Dei injuriam cedat, prudenti œconomia mutatur, & quandoque etiam aboletur.

NAM Sacri Ritus non solum non possunt esse perniciosi, sed nec etiam inutiles, ut ex definitionibus liquet. Igitur dum homines iis abutuntur, ut superstitionem, vel hæresim foveant, aut si eorum usu injuria Deo fiat, sive ex hominum malitia, sive alia de causa, prudenti œconomia mutantur, & abolentur. Ob abusus Ecclesia e medio sustulit *Agapas*, convivia scilicet, Christianæ charitatis fovendæ causa primis Ecclesiæ temporibus instituta. Eadem œconomia usus est S. Gregorius Magnus, dum in Hispania trinam immersionem, quæ in Baptismo ex antiqua consuetudine adhibebatur, auferri permisit, quia ea Ariani abutebantur ad docendum divinas personas natura, & gradu esse distinctas, ut constat ex ep. 41. quæ est ad Leandrum Hispaniæ Episcopum. Eadem de causa alii in Latina Ecclesia mutati, ac sublati sunt Ritus. A Constantiensi, & Tridentina Synodo usus calicis laicis interdictus fuit, quod ob ingentem communicantium numerum, passim Christi Sanguis spargeretur, & aliis occurrentibus, quæ divino Sacramento, atque Deo injuriosa essent. Et, ut alia omittam, ablatis justis de causis Diaconissis, disciplina quoque mutata fuit baptizandi per immersionem, ut fœminarum pudori consuleretur.

PROPOSITIO IV.

Ritus legitima authoritate institutus, vel comprobatus, si in Dei cultum, & gloriam augendam referatur licite & utiliter adhibetur, licet antea Ritus fuerit falsæ religionis, & idololatræ gentis.

NAM Ritus ratione illius, quod menti offert, & quo homo in finem aliquem dirigitur, vel vitiosus, aut utilis est: ergo si Ritus, quo idolum colebatur, mutato significatu, & objecto, ad augendum Dei cultum, ejusque gloriam amplificandam referatur, licitus, utilisque erit. Quod enim de se malum non sit, licite usurpatur; utiliter vero quidquid in Dei gloriam referatur. Actus autem nulla lege prohibitus, quem Hæreticus, vel Idololatra superstitioso cultu Ritum constituat, de se malus non est, sed solum ratione objecti, & finis, in quem dirigi-

rigitur: si ergo in Dei gloriam dirigatur, ac Dei obsequii causa adhibeatur, licitus, & utilis erit, nec amplius Hæretici, vel Idololatræ Ritus erit, sed Orthodoxæ Ecclesiæ ceremonia. Sic ceremoniæ nonnullæ, quas Moysem ex Ægyptiis deprompsisse, eruditis nonnullis visum est, determinatæ ex divina, quà Moyses ducebatur, inspiratione, ad significandum Christum venturum, divinæ deinceps ceremoniæ dictæ sunt: Baptismus, quo Judæi Proselytos suos initiare solebant, postquam a Christo Domino Ritus Christianorum, & Sacramentum novæ legis constitutus est, non amplius Baptismus Hebræorum, sed Christianæ religionis Ritus, & Sacramentum appellatum est: Processiones denique ab Arianis institutæ, ut religiosæ pietatis famam, ac splendorem affectantes, precibus, & hymnis, quos hinc inde per vias, & plateas canebant, imperitum vulgum in turpissimi erroris societatem protraherent, postquam ab Orthodoxis in publicam veritatis contestationem, ac in Dei laudem, & gloriam fieri cœperunt, utiles, sanctæque Ecclesiæ Catholicæ ceremoniæ factæ sunt. Vide Soc. lib. vi. Hist. Eccles. c. 8. & lib. vii. c. xxiii. & Sozom. Hist. Eccl. lib. viii. c 8.

Atque hinc patet, turpissime eos falli Novatores, qui, ut Catholicæ Ecclesiæ Ritus contemnant, & damnent, satis esse putant, ostendere, atque clamare, vel a Synagoga, aut a Gentium superstitione originem trahere. Ritus enim non ex eo, quod retroactis temporibus fuit, nec ex fine, quo tunc adhibebatur, sed ex eo, quod in præsentia menti considerandum offert, & ex fine, quo usurpatur, metiri debet. Igitur, si actus, si templum, si vestis, vel aliud quidpiam, quo Gentes Idolorum cultus ornandi, fovendi, exercendique causa usæ sint, ab Orthodoxa Ecclesia adhibeatur, vel ut exteriori pompa sensibus indicata Dei majestate, & rerum omnium dominio, fortius homines moveat ad obsequium, vel ut in memoriam revocet collata humano generi beneficia, vel ut exteriori obsequio Dei cultum foveat, & augeat, vel denique, ut alio modo Dei honor, & gloria augeatur, quid est, quod reprehendi, quod damnari possit? Præterea quid mali est, Ritibus uti vicinitatem habentibus cum veteris Testamenti ceremoniis? Hæ enim designabant futurum Christum, nostri vero Ritus jam venisse indicant, quum v. g. luminaria adhibentur ad significandam patefactam lucem Evangelii; thurificatio ad ostendendum odorem gratiæ a Christo manantem; quæ commemorandæ Dominicæ Passioni serviant. Hæc de Rituum natura. Venio nunc ad originem.

PROPOSITIO V.

Exterior Dei cultus, & Ritus sacri, nonnisi a Deo originem habent.

EA enim, quæ Deus homines docuit, ex Deo originem trahunt: exteriorem autem Dei cultum, ritusque, qui interiorem foveant, & augeant, Deus ipse homines docuit. Patet id, primum ex eo, quod exterior Dei cultus cum hominibus cœperit; ut ex sacrificiis constat, quæ Cain, & Abel Deo obtulerunt, Genes. c. 4. Deinde, quia omni ætate nationes omnes cultum externum, Ritusque sacros adhibuere, idque vel ex eo, quod hujusmodi Dei colendi rationem a majoribus acceperint, quos Deus docuerat; vel quod Deus ipse per rectam rationem, id omnes homines doceat. Præterea constat, iridem constituisse signum fœderis ipsum inter, & terram initi, Genes. c. 9. Circumcisionem statuisse signum pacti cum Abrahamo initi, ejusque semine: Ac plures per Moysem præscripsisse Ritus, qui aut collata beneficia Hebrææ genti, aut factas promissiones menti offerrent. Denique humano generi post diluvium præcepit, ne carnem cum sanguine comederent, ut non tam faciles essent homines ad homicidia, & sanguinis effusionem, sicut ante diluvium fuerant, quemadmodum interpretes quamplurimi exponunt; Hebræo populo per Moysem ceremonias præscipsit: Atque in plenitudine temporis, æterno ipsius Filio homine facto, Baptismum, sacram Cœnam, manuum impositionem, aliosque Sacros Ritus stabilivit, de quibus sequenti capite dicemus. Dubitari ergo non potest, quin Sacri Ritus ex Deo originem trahant.

PROPOSITIO VI.

Sacri Ritus in hac providentia non solum sunt utiles, sed etiam necessarii.

PRopositio hæc ex iis, quæ superiori propositione demonstravimus, facile patet. Quum enim Deus omni ætate exteriorem cultum, Ritusque sacros homines docuerit, ac servandos quoque præceperit, argumentum est, non solum utile, sed etiam necessarium esse, ut homines ex anima, & corpore constantes, etiam exterius per corpus Deo obsequium exhibeant, & ut per sensus ad Deum colendum alliciantur, & determinentur. Quo autem res clarior fiat, utramque Propositionis partem paucis demonstrabo. Ad primam quod attinet, nemo non videt, sacros Ritus esse hominibus quam maxime utiles: Ii enim ea sensibus offerre debent, quæ homines ad Deum colendum moveant, & alliciant, quæ apta sint ad augendum in

in eis interiorem Dei cultum, eosque in æternam beatitudinem dirigendos. Altera vero pars, ex modo liquet, quo Deus suam erga homines providentiam exercet. Licet enim ita homines regere potuerit, ut interius lumine suo eos docendo, & dirigendo per verum cultum, ad supernæ beatitudinis consequutionem perduceret: tamen per visibilia ad invisibilium suarum perfectionum cognitionem nos ducit, ut docet Apostolus, & per factam ad sensus per Prophetas, & Apostolos revelationem, quæ credenda, quæque nobis agenda sunt, manifestavit, modumque indicavit, quo ei servire, cultumque exhibere debeamus. Voluit ergo Deus, ut in hac providentia hominibus per sensus tum credenda, tum agenda proponerentur. Ergo juxtà hunc providentiæ ordinem, necesse est, ut homines per sensus excitentur, & alliciantur ad Deum colendum. Ut enim fides esse debet ex auditu, ita per auditum, & alios sensus ad cultum Dei provocari, & allici debet. Eo vel magis, quod hominum plerique, vix alia ratione, quam per sensus determinari, ac moveri possunt ad Deum colendum. Accedit etiam, quod homines in societate viventes invicem moveri, & provocari debeant ad Dei cultum. Id vero, qua ratione fiet, si exterior cultus, sacrique Ritus e medio tollantur?

CAPUT IV.

De Christianæ Ecclesiæ Ritibus, ubi præcipui circa eosdem errores Hæreticorum, qui sunt hac ætate nostra in Occidentali Ecclesia, recensentur, & confutantur.

Explicata Sacrorum Rituum natura, origine, & utilitate, de Ritibus dicendum est, quos vera Christi Ecclesia præscribit, servandosque præcipit. Itaque in hoc capite agemus de exteriori Dei cultu, ac Ritibus in universum, & exponemus Catholicæ Ecclesiæ systema, circa sacrorum Rituum disciplinam. Plures sunt hoc tempore in Occidentali Ecclesia hæreses, quarum quælibet plures habet circa sacros Ritus errores. Omnes Catholicam Romanam Ecclesiam novitatis, & superstitionis infimulant, ejusque authoritatem, cujus sententia e fidelium communione dejecti sunt, contemnunt, & negant. Sed invicem diffident, tum in designando novitatis initio, tum in exteriori cultu reprehendendo, atque damnando. Sociniani, & qui iis proxime accedunt Remonstrantes, Apostolorum ætate Ecclesiam Christi mutari, ac depravari cœpisse, tum circa dogmata, tum circa disciplinam, effutiunt. Calviniani a secundo, Lutherani vero, aliique a tertio, vel quarto Ecclesiæ sæculo variationis, & novitatis initium sumunt. Sociniani, Remonstrantes, & Calviniani, exteriorem Dei cultum, ut Christianæ Religionis simplici-

glicani Hierarchiam Ecclesiasticam, exteriorem Catholicorum in pluribus similem cultum, ac ceremonias bene multas usurpant, & probant. Lutherani Ritus adiaphoros putant, & contra aliorum hæresim, Christi Salvatoris Imaginem in Ecclesiis detinendam esse contendunt. Variant etiam in iis indicandis, quæ superstitionem in exteriori Ecclesiæ nostræ cultu redoleant, ut invicem pugnant circa dogmata fidei. Ita Deus Ecclesiæ suæ manifestat, eos superbiæ, dissidii, errorisque spiritu duci.

Hujusmodi errores confutaturi, ostendemus primo, exteriorem Dei cultum Christianæ Religionis humilitati, & simplicitati non adversari; Secundo, in Christi Ecclesia inesse instituendi Ritus potestatem; Tertio, potestatem hanc cum authoritate præcipiendi, condendique Leges esse conjunctam; Quarto, hanc potestatem non inesse in Magistratibus, atque Principibus; Quinto, sed in Ecclesiæ Pastoribus; denique, Pastorum omnium jurisdictionem Romani Pontificis authoritati esse subjectam.

PROPOSITIO I.

Exterior Catholicæ Ecclesiæ cultus Christianæ Religionis simplicitati non adversatur.

Ut quæ sunt nota, ab iis, quæ Novatores in dubium revocant, secernantur, tria principia constituo, quæ ab ipsis quoque Hæreticis unanimi consensu probantur. Primum, ea quæ ad statuendum, atque servandum in divino Cultu ordinem, & decorem utilia sint, non esse Christianæ Religionis humilitati, atque simplicitati contraria: Nam recta ratio docet in omnibus, sed præsertim in Dei Cultu ordinem, decoremque servari oportere; & Paulus 1. ad Corinth. cap. 14. vers. ultim. jubet, *ut omnia honeste, & secundum ordinem fiant*. Plures autem ceremoniæ, quibus exterior Catholicæ Ecclesiæ Cultus continetur, ad ordinem, decoremque in sacro Cultu servandum quam maxime conferunt, ut easdem expendenti manifestum fit.

Deinde statuo, Christianam Religionem non prohibere sacrorum Rituum usum. Nam præterquam quod hujusmodi prohibitio, nec a Christo Domino, nec ab Apostolis ullibi facta legitur, ipsi quoque Novatores fatentur, Christum constituisse Baptismum, ut sacrum Ritum, quo homines novum hominem induerent, atque Christianæ Religioni initiarentur; & sacram Cœnam, quam perpetuo ab Ecclesia in sui commemorationem fieri debere mandavit: nec inficiantur, Apostolos ad indicandam gratiam, aliaque Sancti Spiritus dona, quæ hominibus conferebantur, manuum impositionem, aliasque ceremonias adhibuisse.

Denique, *omnia illa, quæ cum virtute nobis præscripta conjunctionem aliquam habent, & ad ejus perfectionem faciunt, & solo fine suscipiuntur, ut aptiores &*

prom-

promptiores simus ad colendum Deum, optime cum Christiana Religione cohærere fatetur Limborchius ipse Arminianus Theol. Christiana lib. v. cap. 75. n. 15. At, quæ ceremonia est in exteriori Catholicorum cultu, quæ si eo fine usurpetur, quo adhiberi jubet Romana Ecclesia, cum virtute nobis præscripta conjuncta non sit, vel ad virtutis perfectionem, Deique cultum augendum non referatur? Imo, si qua sit ceremonia, quæ apta non sit fovere, & augere interiorem Dei cultum, quo Deum in spiritu, & veritate diligimus atque colimus, tum ab Ecclesia, tum ab omnibus Theologis nostris, tanquam inutilis & superflua rejicitur, & damnatur. Atque hæc notata sunt, ut pateat cuique fiat hæreticorum impudentia, dum Romanam Ecclesiam calumniantur, quod Cultum omnem divinum, hominis sanctitatem, ac totam æternæ salutis spem in exteriori Cultu, & ceremoniarum usu constituat. Venio nunc ad Demonstrationem.

Quidquid ad servandum in divino Cultu ordinem, & decorem, & ad interiorem in nobis Dei cultum augendum utile fit, Christianæ Religionis humilitati, atque simplicitati non adversatur: quippe quæ cordis, seu spiritus humilitatem, & simplicitatem commendat, nec ullibi vetat exteriores actus, qui simplici atque humili corde divini Cultus causa fiant. Ritus autem, quibus exterior Catholicæ Ecclesiæ cultus continetur, vel ad servandum in divino cultu, seu sacrorum confectione, & administratione ordinem, & decorem, vel ad virtutis exercitium, aut ad interiorem Dei cultum augendum referri debent, juxta Catholicæ Ecclesiæ institutionem, atque doctrinam. Hæc enim inutiles, & superfluos Ritus, ut superstitiosos damnat, atque abusus, si qui sint in ceremoniarum praxi, Pastorum diligentia omnino removendos præcipit. Videatur Concil. Trident. Sessione 22. *Decreto de observand. & evitand. in celebratione Missæ*. Et sess. 25. *de invocatione, veneratione* &c.

Et sane quis neget, plerosque Ritus Catholicæ Ecclesiæ ad Sacrorum Ordinem, & decorem pertinere? Exterior pompa maxime confert tum ad decorem in sacris functionibus servandum, tum ad alliciendos homines ad publicum Dei cultum, tum ad debitam Deo, ejusque divino cultui venerationem conciliandam, tum denique ad ostendendum hominibus Dei majestatem, supremumque dominium, cujus consideratione cordis humilitas, & simplicitas fovetur, & augetur. Opera, quæ Ecclesia præcipit, sunt veræ virtutis exercitium, vel ad virtutis exercitium disponunt, si eo fiant fine, quo ipsa præscribit. Nam vel sunt actus religionis, & virtutis, ut auditio Sacri, Sacramentorum susceptio &c. vel ad exercendam virtutem disponunt, & juvant, ut jejunia, cœlibatus &c. Promissiones denique, & Dei beneficia, quæ per Ritus plerosque menti contemplanda offeruntur, ad fidem, spem, & charitatem augendam destinantur.

Ajunt

Ajunt vero, exteriorem Romanæ Ecclesiæ cultum, mundi pompam redolere, quæ potius superbiæ fastum, quam cordis humilitatem fovet, & auget.

At, si non mundi, sed Religionis, ac Dei causa fiunt, cur mundanæ pompæ dicuntur? Si Ecclesia cum Christo docet, hæc sine humilitate, & simplicitate cordis fieri non debere, si pompæ illæ ac splendidi ritus, Dei Majestatem ad sensus ostendendo, cordis humilitatem, ac simplicitatem fovent, & augent, quo jure, ut affectus mundani damnantur? Numquid Deus mundanas pompas probavit, dum authoritate comprobavit sua splendidum ornatum, vestes, & alia pretiosa divini Cultus instrumenta, quæ in Hierosolymitano templo adhibebantur? Non ita sane visum est Sanctis Ecclesiæ Patribus, qui ea ætate floruere, in qua reddita jam Ecclesiæ pace, Principum munificentia ita exterior Dei cultus exornari potuit. Videantur Cyrillus Cath. 24. Ambrosius lib. 1. de Off. cap. 22. Gregor. Naz. Oratione 11. in Laud. Gorgon. Hieronymus Epist. 3. ad Heliodorum, & 2. ad Nepotianum; Patres denique omnes quarti, & quinti Ecclesiæ sæculi. Ii enim summis laudibus extollunt illorum pietatem, & religionem, qui sumptus maximos impenderant in ornandis Christianorum Templis, comparandisque pretiosis Sacerdotum vestibus, atque aliis divini Cultus instrumentis. Numquid Novatoribus ætatis nostræ magis exploratum est quod Christianæ religioni contrarium sit, quam Patribus illis, quibus trium priorum sæculorum traditio ignota esse non potuit, quique tanto studio, ac fervore fidei puritatem, ac disciplinæ nitorem in Ecclesia conservare conati sunt? Hactenus quoad ornatum Templorum, pretiosa divini cultus instrumenta, splendidumque Ecclesiasticarum functionum apparatum.

Venio nunc ad ceremonias, quæ in Sacramentorum administratione adhibentur. Non video qua fronte has Christianæ Religionis simplicitati adversari pertendant. Nam hæ adeo antiquæ sunt, ut nonnisi ex Apostolis repeti queant. Sunt enim, saltem magis præcipuæ Ecclesiæ Orientali, & Occidentali communes; ac in Oriente vigent quoque apud Græcos, Jacobitas, Nestorianosque a multis sæculis a Romanæ Ecclesiæ communione separatos. Quamobrem initio quinti sæculi fuisse ceremonias totius Ecclesiæ per universum diffusæ certo cognoscimus. At quum non constet generali quadam totius Ecclesiæ sanctione fuisse institutas; quis non videat non nisi ab Apostolis, & Apostolicis viris originem habere potuisse, a quibus per universum constitutæ Ecclesiæ veluti a communi fonte descenduunt? Vero autem simile non est pugnantia cum Christi Religione Apostolos docere, atque inculcare voluisse. Rursus ceremoniæ Baptismi, idem de aliis dicendum, ea menti offerunt, quæ Christianam fidem deceant, eamdemque foveant, & augeant. Exorcismi significant libertatem a Dæmone, quam per Christum acquirimus,

ab-

abrenunciationes Satanæ de Officio hominis Christiani Baptizatum monent, immersio Christi sepulturam memoriæ offert, & ut alia mittam, salivæ usus Christi miraculum indicando, quo cæco sputo visum reddidit, docet nos Baptismum lumen afferre, quo cœlestem veritatem percipiamus. Hæc vero Christianæ fidei, spei, atque charitati non nocent, sed prosunt.

Dicent, nefas esse, Christianos ad egena; & infirma mundi elementa revocare, scilicet, externis Ritibus, quidquam menti offerentibus, puerorum instar ad credendum, & Deum colendum allicere, & trahere. Hæc enim propria veteris legis œconomia erat, quæ fuit per Evangelii libertatem sublata. *Lex illa*, inquit Apostolus ad Galat. cap. 3. *pædagogus noster fuit in Christo, ut ex fide justificemur. At ubi fides jam venit, non sumus sub pædagogo*: idest, non trahimur amplius per ceremonias ad credendum, Deumque colendum.

Sed nemo dicet, ceremonias, qua ratione Ecclesia præscribit, usurpatas, egena appellari posse, & infirma mundi elementa. Hæ enim, ut dixi, ad augendum in nobis interiorem Dei Cultum referri debent, neque spes salutis nostræ in exteriori earumdem cortice, & usu ponenda est. Hoc sensu Apostolus veteris legis ceremonias egena, & ir 'rma mundi elementa appellavit; non vero quatenus excitabant, & fovebant in hominibus fidem in Christum venturum; qua fide Abrahamum justificatum fuisse, capite illo docet, ubi etiam eos, qui ex fide sunt, omnes filios Abrahæ appellat. Infirma quoque, & egena elementa vocavit, postquam fides illa venit, quam fovere debebant. Hac de causa dixerat: *ubi venit fides*, hoc est Christus, quem futurum ceremoniæ ille significabant, *jam non sumus sub pædagogo*, *nempe* sub ceremoniis illis, quæ homines puerorum instar per sensus ad credendum Christum futurum excitabant. Itaque veteris legis ceremoniæ, nuda, egena, & infirma mundi elementa factæ sunt, postquam hæ fuere destitutæ virtute, qua salutarem fidem in hominum cordibus excitabant. Egena quoque, & infirma elementa vocavit, quæ superstitionis, & idololatriæ causa adhibentur, eadem epist. c. 4. v. 8., & 10. Nullibi vero scribit, nefas esse Christianis Ritibus uti, qui menti offerant, quæ Christus pro nobis gessit, collata nobis a Deo beneficia, vel quidquam aliud, quo hominis erga Deum amor, & cultus foveri, & augeri queat. Imo Pauli ætate jam cœperat usus signi Crucis ad revocandum in memoriam Christum in Crucem pro nobis actum, trina immersio in Baptismo ad significandum Christi Corpus triduo fuisse sepultum, festum Paschatis, Pentecostes, ac etiam cujuslibet diei Dominici ad memoriam recolendam Christi resurrectionis, adventus Spiritus Sancti &c. Et præter alios Ritus, quos infra indicabimus, constat in precandi modo, tum Paulum, tum Apostolos reliquos imitatos fuisse Judæos.

PRO-

PROPOSITIO II.

In Christi Ecclesia vera inest instituendorum Rituum potestas.

HIc pro comperto habemus, Christum Dominum septem instituisse Sacramenta; idque a nostris Theologis adversus Novatores abunde demonstratum statuimus. Contendimus vero, Ecclesiæ potestatem fuisse concessam instituendi Ritus, tum in Sacramentorum administratione usurpandos, quibus non modo ordini, & decori sacræ functionis consuleretur, sed etiam gratiæ indicarentur, quas homines per hujusmodi Sacramenta reciperent, tum etiam, quibus locus, tempus, & modus divini Cultus præscriberetur, vel ea hominibus offerrentur, quibus virtutum exercitium facilius fieret, Deique gloria, & cultus amplificari posset. Id vero facile demonstratur.

Primum, quia Deus Ecclesiæ suæ animarum curam concredidit, voluitque, ut eas regeret, atque in æternæ felicitatis consequutionem dirigeret. Necesse ergo est, ut tantam ei dederit authoritatem, quanta ad hujusmodi directionem necessaria est. Neque enim Deus vult finem, quin media ad finem comparandum necessaria suppeditet: Ad id vero necessaria est potestas instituendi Ritus, quibus hominibus ea per sensus offerat, quæ vel Dei majestatem, vel Dei beneficia, aut gratias, quas nobis concedit in memoriam revocando, ad adorandum, & diligendum Deum, & ad pietatem colendam, excitent, atque determinent; sive ut clarius loquar, necessaria est Ecclesiæ potestas ea hominibus suggerendi, & proponendi, quæ utilia sunt ad beatitudinis consequutionem; Sunt autem Ritus utiles, imo in hac providentia etiam necessarii, ut in postrema superioris capitis propositione demonstravimus.

Deinde Christus Dominus Joannis c. 6. exemplo præmonstravit suo ceremoniarum usum, dum luto usus est, ut cæco Sileos visum restitueret. Atque huic similes instituendi ceremonias fecisse Ecclesiæ suæ potestatem facile patet. Nam Matth. 12. & Lucæ 10. Apostolis, discipulisque fugandi Dæmones, sanandique morbos potestatem concessit; ergo, & authoritatem instituendi ceremonias, quas in hujusmodi potestatis usu adhiberent. Ejusmodi sunt impositio manuum, qua Ananias usus est ad curandum Saulum recenter ad Christi fidem conversum, de qua in actis Apostolorum, atque exorcismi ad expellendos Dæmones, insufflationes, aliique ritus, quos quum semper, ac ubique terrarum Ecclesias usurpaverit, nonnisi ab Apostolis referre possumus acceptos. Rursus annon Apostoli fuere Christi Ministri, ac Mysteriorum Dei dis-

dispensatores, ut habetur ad Corinth. 2. c. quarto? Quis ergo credat authoritatem a Deo non accepisse necessariam ad hujusmodi obeundum ministerium? At hæc secum potestatem ferebat ordinandi, disponendique sacras functiones, instituendique ceremonias ad ea menti offerenda destinatas, quæ mysteria, atque beneficia memoriæ offerrent, quæ fidelibus contemplanda essent. Hinc Apostolus Paulus, in supra laudata Epistola, Augustino teste in Epistol. ad Januarium, Corinthiis pollicetur, se ordinem modumque dispositurum fuisse, quo Eucharistia sumenda esset, dum ad ipsos venisset: *Cætera*, inquiens, *quum venero, disponam*. Eadem habet Trid. Syn. sess. 13. c. 2.

Præterea, Ecclesia semper potestate instituendi Ritus usa est, adeoque eam a Christo Domino accepit: neque enim est verisimile Apostolos, eorumque discipulos potestatem sibi usurpare voluisse, quam a Deo non habuerint. Plures instituisse Ritus Apostolos ex constanti, & perpetua omnium seculorum traditione constat. Ex Apostolis enim originem ducunt nonnulli dies festi, scilicet Paschatis, Ascensionis Christi in Cælum, Pentecostes, ac dies Dominicus; jejunia nonnulla, puta antepaschale, ac fortasse etiam quartæ, & sextæ feriæ jejunium; item mos ille, quo prohibemur Eucharistiam sumere non jejuni, aliique, liturgiarum preces, trina immersio, insufflationes, unctionesque, & aliæ tum Baptismi, tum aliorum Sacramentorum cæremoniæ, quas Ecclesia ubique, ac semper usurpavit, nec scimus ab aliis accepisse, quam ex Apostolis, unde fides, Ritusque per universum orbem a primis Ecclesiæ temporibus propagati, originem trahunt, ut August. Ep. 54. alias 118. ad Januarium invicte demonstrat. Ritus antea dictos, indicatos legimus a Justino prope finem Apologiæ ad Antnninum Pium, ubi etiam commemorat sacros Christianorum Cnnventus, concionum, præcumque ordinem, benedictionem Antistitum, aquæ, vinique oblationes, ac sacræ Liturgiæ cæremonias: Ab Irenæo, Athenagora, Tertulliano lib. de cor. milit cap. 3. lib. de Bapt. & alibi: a Cypriano Epist ad Magnum, & Clemente Alexandrino, aliisque trium priorum sæculorum Patribus, atque eorum plerosque præscriptos habemus in Constitutionibus, & Canonibus, qui Apostolorum nomine circumferuntur, in quibus Ecclesiæ disciplinam contineri, quæ ab Apostolis, & Apostolicis viris orta, pro Ecclesiæ regula, primis temporibus habita sit, nemo negare potest.

Constat etiam, Ecclesiam deficiente miraculorum copia, ac primorum Christianorum fervore, progressu temporis Ritus auxisse, ut frequentius in hominum memoriam Dei gratias, ac beneficia, & majestatem revocando, pietatis in eosdem fervorem, eosque fortius ad Dei cultum percelleret. Auctos ita fuisse Ecclesiæ Ritus testantur Patres quarti, & quinti sæculi; Sacramen-

mentaria tum Gregorii Magni, tum aliorum, qui a septimo saeculo apud Latinos scripserunt; ac Euchologia, quibus a mille, & amplius annis utuntur Graeci.

PROPOSITIO III.

Hujusmodi Ecclesiae potestas cum authoritate conjuncta est ferendi leges.

ID facile ex eo patet, quia potestas haec Ecclesiae omnino necessaria est. Ut enim regat, atque in aeternam felicitatem dirigat hominem, qui & veram erga Deum pietatem, & suam in eo beatitudinem neglectui habere propensus est, necesse est, ea praecipere possit, quae homines ab iis removeant, & distrahant, quae huic comparandae felicitati impedimento sint, & quae istius consequutionem faciliorem faciant. Si enim in eo, qui civili societati praeest, necessaria est ferendae legis potestas, qua homines ad praescriptos Civitatis, & Imperii fines legibus dirigantur; cur in ea societate necessaria non erit, quae Deo ipso jubente homines in infinite praestantiorem finem, hoc est, in aeternam felicitatem dirigere debet? Sicut enim sine civilibus legibus, quae impedimenta removeant, ac faciliorem reddant observationem legis naturalis, optata tranquillitas in societate haberi non potest; ita sine legibus, quae removeant ea, quae impedimento sint, ac promptiores homines reddant ad servanda divina praecepta, ad virtutum exercitium, & Dei cultum, difficile admodum, ac ne vix quidem regi ac dirigi possunt animae in aeternam beatitudinem. Quum nemo neget hanc Deum dedisse summis Imperantibus potestatem quod medium fit ad tranquillitatem illam procurandam, quae est imperii finis; quis neget, eamdem potestatem dedisse iis, quos animarum constituit Rectores, voluitque, ut eas per apta media in summum bonum, cujus unica possessione beati sumus, dirigerent?

Sed non desunt in Scriptura argumenta, quibus hanc ex Deo accepisse potestatem demonstretur. Nam Christus, quos Apostolos, discipulosque suos delegerat, docere jussit omnes Gentes, Matth. cap. ult Ac eorum, qui credere in Christum vellent, Pastores declaravit, dum Petro dixit: *Pasce oves meas*. Joan. 21. *Deinde Claves dedit eis Regni Caelorum*. Matth. 16. Solvendi, ac ligandi potestatem, ac facultatem dimittendi peccata. Matth. 18. Ubi vero ligandi, solvendique potestatem fecit, declaravit, peccantem fratrem, qui post trinam monitionem Ecclesiae parere noluerit, (id enim significant verba illa *si Ecclesiam non audiverit*) habendum esse veluti *Ethnicum, & Publicanum*: hoc est, veluti e communione, & fidelium societate dejectum. Pastoris vero ovium curam habentis, allegoria, juxta scripturarum phrasim, supremam significat potestatem. 2. Reg. 5. & 1. Paralipom. 11. v. 2. ubi; *Pasce*, inquit Dominus, *Populum meum Israel, & tu*

tu eris Princeps super eum. Et potestas clavium summam itidem potestatem designat. Nam Isai. 22. quum Deus a Sobna in Eliacim summam potestatem transtulit, ait: *vade, ingredere ad eum, qui habitat in tabernaculo, ad Sobnam præpositum templi, & dices ad eum: quid tu hic? expellam te de statione tua, & de ministerio tuo deponam te, & vocabo servum meum Eliacim: & induam illum tunica tua, & cingulo tuo confortabo eum, & potestatem tuam dabo in manu ejus, & dabo clavem domus David super humeros ejus: & aperiet, & non erit, qui claudat, & claudet, & non erit, qui aperiat*. Dubitari autem non potest, quin Deus pastores, quos in Ecclesia posuit *ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in ædificationem Corporis Christi*, ad Ephes. IV. semper in Ecclesia futuros esse vellet, & quin semper apud eos illam clavium potestatem esse voluerit, quam pro regendis suis ovibus tradidit. Itaque si Christus, dum Ecclesiam fundavit, ministros, quos in ea posuit, Pastores declaravit, ac pastores, qui claves haberent Regni Cælorum, qui ligarent, ac solverent, qui e societate expellerent sua inobedientes; quis dubitet, quin summam eis dederit potestatem, quæ pastoritio munere, ac clavium traditione conferri hominibus a Deo consuevit?

Imo hanc contulisse Christus ipse declarat Lucæ 10. v. 16. dum Apostolis dicit: *qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit*: Audire vero latine apud Tullium, Quintilianum, & Alphonsum Jurisconsultum, *L. arbiter ex compromisso, digest. de recep. arbit.* ut Græcæ ἀκούειν, sive ἐπακούειν, & Hebraice שמע, idem sonat ac obtemperare, & præcipienti parere. Itaque in ipsum Christum contumax est, qui Ecclesiæ jussa observare detrectat. Ergo quæ statuit ac præcepit Ecclesia, per factam ipsi a Jesu potestatem constituit & præcipit. Quamobrem Apostolus Paulus ad Hebr. XIII. v. 17. postquam præpositos appellavit animarum Pastores, *obedite*, inquit, *præpositis vestris, & subjacete eis*.

Denique an non constat ex eadem Scriptura, & constanti atque perpetua traditione, Apostolos, eorumque successores, jure pastoritio, atque accepta a Christo potestate clavium usos semper fuisse, in iis, quæ ad fidem, & disciplinam Ecclesiæ, vel ad tollenda scandala pertinerent? De iis enim rebus, Leges ab Apostolis, tum singulari, tum communi consilio constitutas, tota pene sacræ historiæ series evincit; hujusmodi autem constitutiones partim scriptæ, partim non scriptæ fuerunt. Nota res est ex Apostolorum actis, quæ pro subrogando Apostolo in locum Judæ, & pro institutione diaconorum in curam viduarum egerint, ac celeberrima illa Lex, de qua c. 15. quæ pro decernenda orta de legalibus controversia constituta fuit per hæc verba: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc neces-*

sa-

fariæ, ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione. In iisdem actis, c. 16. memoratur S. Paulum Syriam, & Ciliciam perambulasse, *confirmans Ecclesias, præcipiens custodire præcepta Apostolorum, & Seniorum*, τὰς διατάξεις, idest, *Constitutiones*. Accedit etiam quod statim subnectitur de eodem Paulo, atque Timotheo: *quum autem pertransirent civitates, tradebant eis custodire dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis, & Senioribus, qui erant Hierosolymis*. Ubi Glossographus post veteres omnes Ecclesiæ utriusque Doctores, *dogmata* recte interpretatur *statuta*. Mitto præcepta circa mores, tum publicos, tum privatos, quæ passim in Apostolorum scriptis occurrunt. Quis ignorat pro regenda Ecclesia plura verba constituisse, quæ litteris non sunt consignata? Id sane indicat Apostolus dum 2. ad Corinth. 11. se cætera, quæ ad disciplinam spectarent dispositurum pollicetur, & dum 2. ad Thessal. 2. ait: *state, & tenete Traditiones, quas accepistis sive per sermonem, sive per epistolam*. Hæ traditiones in græco textu vocantur παραδόσεις, id est præcepta. Ecquis neget ab hujusmodi præceptis ortum ducere jejunia nonnulla, ac ceremonias quamplurimas semper, & ubique in Ecclesia servatas, vel uti suprema quadam lege institutas? Præterea Paulus incestuosum Corinthium tradidit Sathanæ, aliosque improbos Ecclesiæ communione privavit, atque e fidelium societate rejecit.

Neque solum Apostoli, sed eorum etiam successores hac eadem potestate Leges ad Ecclesiæ disciplinam moderandam tulerunt. Quis enim ignorat tribus etiam prioribus sæculis canones ab Ecclesiæ Pastoribus fuisse conditos, quos veluti Leges venerabantur? De iis enim Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Cyprianus, & Eusebius in sua hist. Eccles. passim meminere. Nec solido fundamento eorum caret opinio, qui plerosque canones, & constitutiones, quæ Apostolorum nomine circumferuntur, a latis antiquis illis temporibus Ecclesiæ legibus deprompta fuisse, tuentur: Imo si Apostolis accepta referenda non sint, quæ in illis statuta sunt, pleraque saltem, ab eorum fuisse successoribus primis sæculis constituta, asserere oportet. Quæ quum ita se habeant, nullus superesse videtur dubitationi locus, quin Christus Ecclesiam instituendo suam, ei vim, seu facultatem fecerit, qua Leges ferret ad Dei cultum, ad retrahendos homines a vitiis, eosque ad virtutis exercitium alliciendos necessarias. Videndum itaque, in quo hæc resideat potestas. Occurrunt statim Novatores, Grotius præsertim, & Puffendorfius, qui summis Imperantibus hæc unice jura competere impudentissime asserunt. Hos refellit.

PRO-

PROPOSITIO IV.

Potestas circa sacra a Deo Ecclesiæ concessa non inest in sæculi principibus.

DEmonst. Nemo negat potuisse Christum Dominum Ecclesiæ jura, sive illius regendæ potestatem summis Imperatoribus tradere, aut eam ita constituere potuisse, ut tota imperio subjecta esset, atque a supremo Principe regeretur. Imo quum cujusque sit hominis cor in manu ejus, & quocumque velit trahat illud, Reges ipsos poterat Apostolos, Pastores, Rectoresque Ecclesiæ suæ eligere, ac destinare. Sed non ita fecit; Nam Apostolos elegit duodecim, ac deinde discipulos septuaginta duos, ut eos, qui suam vellent fidem profiteri, in illam societatem cooptarent, in qua ipsi, Christi potestate atque nomine, Pastores essent, ligandi, solvendique, ac clavium potestatem haberent. Hos ad omnes Gentes misit, atque ad Reges ipsos, & Præsides, ut hos etiam si vellent, Christi oves facerent, atque potestati ipsis concreditæ, quoad Dei cultum, æternæque salutis consequutionem subjectos declararent. Et sane annon ut Populus, ita Principes, ac Reges ad oves spectant, quas ii regere debeant, quibus Christus dixit: *Pasce oves meas?* Ii sane, quoad spiritualia, & æternæ salutis consequutionem, omnibus Christi ovibus dominari debent, ac leges præscribere, qui ligandi, & solvendi, atque clavium potestatem acceperunt. Sed videamus quænam fuerit illorum Regum, ac summorum Principum sententia, qui omnium primi Christianam religionem suscepere, & qua ratione a viris illis sanctis, qui Christianam iisdem demonstraverunt doctrinam, Ecclesia, ejusque forma, atque jura exposita fuerunt. Verisimile non est aut Principes pati voluisse, jura imperii ipsis debita violari, aut Sanctos illos Antistites eam voluisse sibi in Reges, & Principes potestatem usurpare, quam Christus non dedisset, & quæ odiosam Principibus Christi Religionem reddere potuisset. Constantinus omnium primus Christianorum Imperator, teste Eusebio lib 3. de vita Constantini cap. 10. in Concilio Nicæno non prius assedit, quam Episcopi, ut sederet, annuissent. Et absoluto Concilio Epistolam misit ad omnes Ecclesias, quam idem Eusebius ibidem refert, in cujus fine hæc leguntur: ***Quæ quum ita sint, cælestem gratiam, & divinum mandatum libenter suscipite. Quidquid enim in sanctis Episcoporum Conciliis geritur, id omne ad divinam referendum esse voluntatem.*** Theodosius Junior in Epist. ad Synodum Ephesinam: *nefas*, inquit, *qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum Ecclesiasticis negotiis, & consultationibus sese immiscere.* Similia habet Martianus Imperator L. nempe cap. de Summa Trinitate & fide Catholica. Et omnium legum peritissimus Justinianus no-

novell. 83. leges civiles dixit non præcedere, sed sequi oportere leges Ecclesiasticas, *secundum sacras*, inquiens., *& divinas regulas* (ita canones appellat) *quas etiam nostræ leges sequi non dedignantur* : & in Authentica Constit. cxxiii. c. 7. hæc habet : *si Ecclesiasticum negotium sit, nullam communionem habens civiles magistratus cum ea disceptatione, sed religiosissimi Episcopi secundum sacros canones finem imponunt*. Ut alios vero prætereamus, unus sufficiat Basilius Imperator, qui in viii. Synodo ita loquitur: *De vobis autem Laicis, tam qui in dignitatibus, quam qui absolute conversamini, quid amplius dicam non habeo, quam quia nullo modo vobis licet de Ecclesiasticis causis sermonem movere, neque penitus resistere integritati Ecclesiæ, & universali Synodo adversari. Hoc enim investigare & quærere Patriarcharum, Pontificum, & Sacerdotum est, qui regiminis officium sortiti sunt, qui sanctificandi, qui ligandi, & solvendi potestatem habent, qui Ecclesiasticas & cælestes adepti sunt claves, non nostrum qui pasci debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel a ligamento solvi egemus*. Tom. 8. Conc. pag. 1154. Vides ergo non unum, sed plures, & quotquot de christiana religione recte sensere Principes, ita Christianam fidem professos fuisse, ut Ecclesiam instar Reipublicæ a Christo institutam crederent, in qua ipsi oves, Ministri vero, quibus claves traditæ fuere Regni Cælorum, Pastores essent.

Sed rem clariorem faciunt editi hac de re Ecclesiæ Canones, Patrumque illorum sententiæ, qui primis Christianis Principibus Christi fidem exposuere. Quis credat sanctissimos illos Pastores, qui Principes illos vel recenter ad fidem conversos, vel qui subditos plerosque haberent Idololatras, ac Christiani nominis infensissimos hostes, in Christiana religione instituendos susceperant, vel in Conciliis edere voluisse Canones, aut ea palam illis inculcare, quæ jura a Deo illis concessa turbarent & infringerent, & quæ contra divinam institutionem eosdem Ecclesiæ orientali, ac Senatui subjectos facerent? Igitur Patres illi persuasi esse debuere eam fuisse Christi Ecclesiæ formam, eaque jura, quæ ipsi explicarent. Neque credibile est priorum temporum Antistites, qui fuere patientiæ, humilitatis, & charitatis exemplar, & qui dum Pastoris munus susciperent sese paratos ostendebant ad subeundum pro Christi fide, ac veritate martyrium, superbiæ quodam fastu jus sibi usurpare voluisse, quod ex Deo non accepissent, & onus voluisse indebitum Principibus summis imponere. At ii omnes unanimi consensu tradidere Laicos etiam Principes ac Reges oves esse, quæ Ecclesiæ Pastoribus subsint, & in iis, quæ ad fidem, & religionis disciplinam spectant, parere debeant. Ex Canonibus autem nonnullos tantum referam. Gratianus *dist.* 1. *cap.* vii. hunc refert ad Imperatores Constantinopolitanos directum. *Libenter accipitis, quod lex Christi sacerdotali vos subjecit potestati, neque*

quæ istis tribunalibus subdit. Dedit enim & nobis potestatem: dedit & principatum multo perfectiorem Principatibus vestris. Gelasius Papa ad Anastasium Imperatorem dist. XCVI. cap. 10. *Duo sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter hic mundus regitur: authoritas sacra Pontificum, & regalis potestas. In quibus tanto gravius est pondus sacerdotum, quanto etiam pro ipsis Regibus in divino sunt reddituri examine rationem.* Gregorius Magnus ad Episcopum Metensem dist. 69. can. 9. *Quis dubitet Sacerdotes Christi Regum, & Principum omnium fidelium patres, & magistros censeri? Nonne miserabilis insania esse cognoscitur, si filius patrem, discipulus ministrum sibi conetur subjugare, & iniquis obligationibus illum suæ potestati subjicere, a quo credit, non solum in terra, sed etiam in cælis se ligari posse, & solvi?*

Venio nunc ad Patres, atque rem ab Ignatio exordior viro Apostolico, atque Joannis Apostoli discipulo. Is antequam Principes essent, qui Christianam doctrinam profiterentur, in epistola ad Philadelphios hæc scribit: *Principes subditi estote Cæsari, milites principibus, Diaconi Presbyteris, Presbyteri & Diaconi atque omnis Clerus, simul cum omni populo, & Militibus, atque Principibus, sed & Cæsares obediant Episcopo, Episcopus vero Christo, sicut Patri Christus, & unitas per omnia servetur* S. Athanasius in epistola ad solitariam vitam agentes, ita Osium Cordubensem Constantinum Magnum in Nicæna Synodo allocutum fuisse scribit: *Desine, quæso, Imperator: ne te misceas Ecclesiasticis: neque nobis in hoc genere præcipe; sed potius ea a nobis disce. Tibi Deus imperium commisit; nobis, quæ sunt Ecclesiæ, concredidit. Et quemadmodum qui tuum imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi divinæ; ita & tu cave ne, quæ sint Ecclesiæ, ad te trahens, magno crimini obnoxius fias.* Post hæc Osii verba Athanasius inde subnectit: *Quando a condito ævo auditum est, quod judicium Ecclesiæ authoritatem suam ab Imperatore accepit? aut quando unquam hoc pro judicio agnitum est?* S. Athanasius epist. 33. sic Valentinianum Imperatorem affatus est: *Noli te gravare, Imperator, ut putes te in ea, quæ divina sunt imperiale aliquod jus habere, noli te extollere, si vis diutius imperare. Esto Deo subditus; Scriptum est enim*, quæ Dei Deo, quæ Cæsaris Cæsari. *Ad Imperatorem palatia, ad Sacerdotem Ecclesiæ, Publicorum tibi mœnium jus commissum est, non sacrorum.* Habes itaque antiquiores Patres non solum exponentes Ecclesiæ jura penes Sacerdotes esse, sed & Principes ipsos ne iis sese immiscerent prohibentes, ac divinam illis minitantes vindictam, dum ea sibi usurpare pertenderent. Quæ quum ita se habeant, quis non videat Novatores illos, qui summis imperantibus jus erga sacra impudentissima adulatione adjudicant, fundatam a Christo Ecclesiam penitus evertere, atque destruere?

PRO-

PROPOSITIO V.

Potestas erga sacra, sive jus ferendi Leges ad Dei cultum, & Ecclesiæ disciplinam pertinentes a Christo Ecclesiæ suæ collatum in solis Episcopis residet, qui jure divino Presbyteris, aliisque Ministris superiores sunt.

UTraque propositionis pars vel ex iis, quæ hactenus sunt disputata, facile comprobari posset. Sed ut in re maximi momenti nil intactum remaneat, rem hic luculentius exponere, ac novis argumentis demonstrare operæ pretium esse existimavimus. Itaque pars prior in hunc modum demonstratur. In iis potestas inest regendæ Ecclesiæ, Ecclesiasticasque Leges condendi, qui a nostra ætate ad exordium usque Religionis christianæ eam semper veluti a Christo sibi traditam exercuerunt. Hac enim via & datam a Christo potestatem, & genus hominum, in quo eamdem collocaverit, certo cognoscimus. Episcopi vero sive Ecclesiarum Pastores ritu a Christo instituto ordinati, a nostra ætate, usque ad Apostolos, per quos Christus fundavit Ecclesiam, potestate, quam a Christo accepisse certo crediderunt, Ecclesiam rexere, Legesque ad ejus disciplinam spectantes condiderunt. De Episcopis, quimodo in Occidente sunt, & communionem servant cum Ecclesia Romana, id vocari nequit in dubium, quum inter fidei articulos habeant potestatem hanc ex Deo habuisse per legitimam ordinationem, & quum ea singuli in suis exerceant Diœcesibus, & communi consilio in Conciliis. Græci quoque illi, qui schisma sectantur authore Photio inceptum, absolutum vero a Michaele Cerulario, Jacobitæ, sive Syri, sive Armeni, sive Cophti, sive Abyssini, qui Dioscorum sequuntur in Chalcedonensi Synodo damnatum, & ex Ecclesiæ sinu depulsum, ac Nestoriani, qui in Chaldæa, Perside, atque in variis Provinciis Indiæ Orientalis hæresim Nestorii in Ephesina Synodo anno 451. damnatam tuentur, ii, inquam, omnes in Syria, Ægypto, Æthiopia, Armenia, Chaldæa, Perside, aliisque remotis regionibus Episcopos habent, qui se hanc per legitimam ordinationem a Deo accepisse potestatem credunt, eamque exercent. Id vero palam facit undecimo, octavo, imo & quinto Ecclesiæ sæculo fuisse in toto terrarum orbe Episcopos, qui hanc sibi adjudicarent potestatem, eamque a Deo esse certo existimarent. Fac enim deinceps hanc sibi usurpare cœpisse authoritatem. Vel omnes uno eodemque tempore unanimi consensu in id consenserunt, vel una prius in Ecclesia hæc usurpari jura cœperunt, in cujus deinde sententiam aliæ successu temporis venere. Quis vero convenisse refert Episcopos omnes non solum locorum distan-

tia,

tia, & linguarum varietate, sed & omnimoda communione invicem separatos, qui de re hac deliberarent, omnesque in hanc sibi usurpandam potestatem conspirarent? Fieri ne id potuit, quin ulla tam numerosi conventus, tamque mirabilis consensionis memoria remanserit? Neque credibile est unam Ecclesiam hanc sibi tribuere cœpisse potestatem, quam aliæ deinceps sint imitatæ. Nam præterquam quod hujus novitatis nullum vestigium adest; quænam hæc fuit? Latina? Quis vero credat novitatem hanc nullo Episcoporum, ac Principe nullo obsistente, & declamante, in universam latinam Ecclesiam induci potuisse? Quis dicat Græcos immani odio Latinos horrentes, Armenos, Cophtos, Abyssinos, Nestorianosque veluti hæreticos ab illis damnatos, voluisse, ac potuisse sine ulla oppositione novitatem ab illa excogitatam amplecti, & quidem tanta circumspectione, ut ne quidem vel Ecclesiastico, aut prophano Scriptori res nota fuerit, ut scriptis consignaretur? Itaque necesse est afferere, ac omnino pro comperto habere, non aliam fuisse quinto sæculo de authoritate, & potestate Episcoporum universæ Ecclesiæ fidem, atque sententiam, quam ea, quæ in Romana, in Græca, ac in tota Orientali Ecclesia nostra hæc ætate viget. At eamdem sibi inesse credidere, ac usurpavere potestatem Episcopi omnes quarti, ac trium priorum sæculorum. Notæ enim sunt leges, sive canones a totius orbis Episcopis conditi in Concilio Constantinopolitano I. anno 381. & Nicæno I. anno 325. Nec opus est verbis, ut ostendatur, eadem potestate sacros Antistites usos fuisse illo eodem sæculo in Gallia, in Hispania, in Africa, & in Aginensium, Arelatensium, Eliberitani, Antiocheni, Neocæsariensis, Sardicensis, &c. Sed ne novatores nostri Lutherani, Calviniani, & hujusce furfuris reliqui, fingant hoc sæculo, in quo pax Ecclesiæ concessa fuit, Ecclesiæ Pastores hanc superbo quodam fastu sibi vindicare, ac usurpare cœpisse potestatem, in medium proferemus priorum sæculorum exempla. Mitto Concilia celebrata in Africa sub Agrippino, & Cypriano, in Asia sub Firmiliano Cæsareæ Episcopo, & quæ Stephanus in causa rebaptizantium egit, aliaque Concilia, in quibus canones pro Ecclesia regenda conditi fuere. Eusebius lib. 5 histor. Eccles. cap. 24 & 27. scribit a Victore Romano Pontifice sub finem sæculi secundi Theodorum Byzantinum coriarum de Christo male sentientem, ejectum ex Ecclesia fuisse, ortamque de tempore celebrandi Paschatis controversiam, indictis cum Romæ, tum alibi Synodis, compositam ab eodem, ac Asiaticos Judaico more luna 14. Pascha celebrare perseverantes, a communione segregasse. Constitutiones denique, ac canones, qui Apostolorum nomine circumferuntur, partim ex Apostolicis regulis, partim ex decretis Synodorum primis temporibus ab Episcopis celebratarum, originem trahere, celebriorum Authorum o-

pinio est. Quæ sane ostendunt, ab hac ætate nostra ad Apostolos usque, Episcopos semper potestatem exercuisse decernendi disciplinam, Ecclesiæque Leges condendi, ac certo credidisse Christum hanc eis pollicitum fuisse, ac per legitimam manuum impositionem contulisse. Id autem satis superque esset ad rem conficiendam, quum verisimile non sit tot doctos, sanctissimosque viros, qui Ecclesiis præfuere, aut potestatem, quam non haberent, superbia, & ambitione quadam tribuere sibi voluisse, aut jura ignorasse, quæ sibi competerent. Sed opus non est conjecturis. Nam Scriptura ipsa rem extra omnem controversiam ponit. Hæc enim, ut supra ex Paulo notavimus, positos esse a Deo in Ecclesia Pastores, ait. Ecclesiæ autem Pastores semper, & ubique habiti sunt Episcopi, quos Actorum 20. Spiritum Sanctum posuisse legimus, *ut regerent Ecclesiam suam*. Potestas autem, quam loquimur, pastorum est, quibus pascendi Christi oves munus concreditum est, quibusque ligandi, & solvendi, claviumque potestas promissa fuit. Atque hinc Richerii quoque refellitur hæresis, qui toti Ecclesiæ potestatem clavium collatam finxit; Petro vero, Apostolis, & Episcopis, instrumentaliter, & ministerialiter tantum, seu quoad executionem.

Venio nunc ad alteram partem. Et quamquam ex huc-cusque disputatis facile patet Episcopos jure divino esse non solum Christiana plebe, sed etiam Presbyteris, & Diaconis superiores, tamen ut in re maximi momenti nil prætereamus, quod ad perspicuam illius dilucidationem conferat, novam demonstrationem afferemus. Principio vero animadverto, & supra allatis argumentis ostendi, eamdem fuisse ab exordio, ac nunc est Ecclesiæ formam, nec variationis initium designari a Novatoribus posse; quibus quidem si addatur Epiphanium hæresi 75. & Augustinum de Hæret. n. 53. Aerium inter hæreticos recensere, quod asseruerit *Presbyterum ab Episcopo nulla differentia debere discerni*; ac hæreticos deinceps ob hanc opinionem Wicleffum, Calvinum, aliosque fuisse ab Ecclesia declaratos, facile intelligetur, Ecclesiam credidisse semper habere Episcopos a Deo authoritatem, potestatemque, qua Diaconis, Presbyterisque præsint. Nam Novatores nostræ assertionis novitatem, imo & initium assignare nequeunt; nos vero demonstramus illorum sententiam, quum primum innotuit, continuo erroneam, hæreticamque habitam fuisse, atque damnatam. Sed videamus alia argumenta.

Occurrit primo loco ipsum Episcopi nomen, quod cum ab ἐπὶ, *super* & σκοπεῖν, *considero*, aut, *speculor*, originem trahat, idem sonat, ac *superinspector*, & *speculator*. Episcopi nomine in veteri testamento appellabatur, qui Levitis præesset. Esdræ 2. c. 11. 22. ab Ethnicis Diis suis, quos universarum rerum Rectores putabant, istud idem nomen fuisse tributum, ostendit in annot. ad 2. Canon. Apostolicum Beveregius, testimoniis Homeri, Plutarchi,

chi, & Herodiani; ubi observavit etiam *Episcopos* nominari consuevisse viros, qui rebus administrandis præficerentur, idque ex Plutarcho in Numa, & Cicerone lib. 7. ep. 11. ad Atticum. Itaque vel ex ipso Episcopi nomine constat his committi populorum, ac fidelium regimen, & præfecturam, quod ipse Paulus demonstravit, dum Act. 20. v. 28. Ecclesiæ Rectoribus dixit: *Attendite vobis, & universo Gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* In Apocalypsi capite 2. Episcopi vocantur *Angeli* Ecclesiarum, non alia de causa, nisi quia Evangelium annunciabant, & eminenti præditi erant authoritate; Angeli enim Dei Nuntii sunt, & inter res creatas principem locum tenent. Itaque vel ipsum nomen dignitatem, authoritatemque designat.

Deinde ritus ipse, quo ab Ecclesiæ exordio Episcopi promoveri ad hujusmodi ordinem consueverunt, Presbyteris gradu, dignitate, ac potestate superiores esse demonstrat. Presbyter ab uno Episcopo, Episcopus vero a duobus, vel tribus aliis ordinari debet; id vero ex consuetudine semper, ac ubique recepta, & ex antiqua ab Apostolis orta Lege. Hanc enim inculcatam legimus can 21. Concil. Arausicani, can. 4. Concil. Arelatensis, canon. 4. Concilii Nicæni I. atque canone primo illorum, qui Apostolici appellantur, ex eo, quod inter antiquas Apostolicas quoque nonnullas constitutiones complectantur, inter quas Legem de ordinando Episcopo a duobus, vel tribus aliis, jure meritoque recensemus: tum quia, quum hæc semper, ac ubique locorum viguerit, nec ex nova totius Ecclesiæ determinatione post Apostolorum ætatem constituta ostendatur, ex ipsis Apostolis derivata præsumitur: tum etiam quia hac fuisse ratione ordinatum Timotheum Paulus prima ad ipsum data Epistola, per hæc verba significat: *Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii:* Quæ sane verba, præmissa perpetua illa, & constanti totius Ecclesiæ consuetudine de Episcopo a duobus, vel tribus aliis ordinando, satis apte interpretantur de electione, & deputatione Timothei ad Episcopatum per prophetiam, & de gratia, quam in susceptione ordinis accepit ab Episcopis cum impositione manuum collati: Nam Episcoporum cœtus, & collegium passim presbyterium appellatur; imo quum presbyterium Ecclesiæ senatum exprimat, nil aptius dici posse videtur ad cœtum Episcoporum designandum. Si Ecclesia viventibus Apostolis ritu quodam splendidiori, ac nobiliori, Episcopos ordinari præcepit, horum ordinem presbyteratu digniorem, altioremque habuit, Episcoposque a Deo Presbyteris superiores constitutos, ostendit. Ac ita revera esse jurisdictio illa demonstrat, quam semper, ac ubique in Presbyteros exercuere. Nam presbyteris a primis temporibus vetitum fuit de una in aliam Parochiam migrare absque proprii Episcopi permissione, canon. 12. Apostol. ac omnia ad nutum Episcopi administrare jubentur,

tur, canon. 34. quod & Tertullianus quoque afferit lib. de Bapt. cap. 17. Rursus jus eis competit ordinandi Presbyteros, aliosque Ministros, ut veterum omnium Scriptorum, omniumque antiquorum canonum consensu constat. Quamobrem hoc veluti certo & explorato principio constituto, Epiphanius adversus Arianos concludebat, Episcopos a Deo Presbyteris superiores esse constitutos, quod Episcopi potestatem acceperint creandi presbyteros, non vero contra: & Athanasius Ischarum accusatorem suum presbyterum fuisse negabat, quia a Colluto ordinem susceperat, qui non erat Episcopus. Itaque si Episcopis nomen inditum est, quo juxta Hebræorum, Græcorum, Latinorumque loquendi rationem, is indicatur, qui sacrorum supremus sit moderator, quique aliis ministris præsit; si ritus, quo in hujusmodi ordinem cooptatur, eorum supra presbyteros dignitatem significat; si jus ab exordio Ecclesiæ habuit ordinandi, ac veluti sibi filios creandi presbyteros; si Presbyteris, aliisque Ministris veluti subditis imperavit, perspicuum argumentum est, Episcopos a Deo institutos fuisse, ac ea donatos anthoritate, & potestate, qua plebi, Ministris, Presbyterisque præsint, & quoad regimen Ecclesiæ dominentur. Hinc a Dionysio Areopag. de Ecclesiast. Hierar. cap. 5. Episcopus divinus Pontifex, cui presbyteri pareant, & ab Authore Constit. Apostol. lib. 2. cap. 18. & 26. Episcopus dicitur, qui omnium curam egerit, vocaturque credentium *Dux, Princeps, Rex*, atque *Dynasta*. Quis ergo dubitet, quin Episcopi sint, quibus jus pascendi, ligandi, ac solvendi, claviumque potestas concessa sit? Ita sane, qui quinto, & quarto Ecclesiæ sæculo scripserunt, sentiebant. Quam ob rem Aeriani oppositum docentes veluti novatores, ac hæretici ab omnibus habiti sunt, atque damnati. Ac eamdem fuisse antiquorum Patrum fidem facile patet. Africanam Ecclesiam id pro comperto semper habuisse, fidem faciunt Tertullianus, & Cyprianus. Ille lib. de Bapt. capite 17. *Dandi* Baptismi *habet jus summus Sacerdos. Deinde Presbyteri, & Diaconi, non tamen sine Episcopi authoritate, propter Ecclesiæ honorem, quo salvo salva pax est.* Alter vero in Carthaginensi Synodo, cui ipse præfuit, veluti rem omnibus exploratam asseruit: *Apostolis nos successimus eadem potestate Ecclesiam Dei gubernantes*: Epist. 27. docet, *Ecclesiam super Episcopos esse constitutam*; & epist. 65. ad Rogatianum: *Meminisse autem Diaconi debent, quoniam Apostolos, id est, Episcopos Dominus elegit.* Palæstinæ, ac Alexandrinæ Ecclesiæ eamdem fuisse sententiam Origenes, & Clemens Alexandrinus testantur: nam ille homil. 2. in Jerem. de se loquens presbytero, ait: *Plus a me exigi quam a Diaconis, ab iis vero plus quam a laicis, plus rursus ob his, quibus & super Diacones, & super Presbyteros commissum est regimen, & principatus Ecclesiasticus.* Clemens autem lib. 3. Pædagogi cap. 12. *alia præcepta*, inquit, *da-*

ta

ta sunt Episcopis, alia Diaconis. Et lib. 6. Strom. *Et hic quoque in Ecclesia sunt progressiones Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum*. Accedunt etiam acta S. Ignatii Martyris edita ab Usserio, & Ruinartio, quæ habent n. 4. *Honorabant enim Sanctum per Episcopos, Presbyteros, & Diaconos, Asiæ civitates, & Ecclesiæ* Ep. Ecclesiæ Smyrn. de Martyr. Polycarpi, in qua Smyrnensis Episcopus S. Martyr appellatur: & demum in sæculi catalogum exhibentes Episcoporum, qui Apostolis successere, ab Irenæo, Tertulliano de Præscrip. Optato contra Donat. & Eusebio editi: in quibus cum Irenæo omnes sentiunt, Episcopos Apostolorum esse successores, ab iis ordinatos esse, eorumque *ordinatione*, & *successione* veritatem conservatam, & ad nos derivatam. Vide lib. 2. adv. hær. Quid plura? Ignatius quoque adeo vir Apostolicus, & qui Joannis Apostoli consuetudine usus fuerat. Is Epist. ad Magnesianos n. 6. Episcopum præesse Ecclesiis, ac Dei locum tenere; ad Trallianos n. 3. eidem credentes subjectos esse oportere *tamquam Jesu Christo*; & ad Philadelphienses, ait: *attendite Episcopo, & Presbyterio, & Diaconis*: ac infra, *sine Episcopo nihil facite*. Quæ quum ita sint, nemo non videt, omni ætate, ac ubique terrarum semper in Ecclesia fuisse Diaconos, ac Presbyteros, præter plebem, qui Episcopo veluti supremo Rectori subjecti essent, ac Episcopos habitos semper esse veluti Apostolorum successores, & tanquam ii, qui suscepta ex Deo ab Apostolis, & ab iis ad eos derivata authoritate, & potestate Ecclesiam Dei rexerunt. Annon hæc satis superque sunt ad demonstrandum constitutam a Deo esse Hierarchiam Ecclesiasticam, ac Episcoporum ordinem, qui dignitate & potestate cæteris præemineret? Sed quæ scriptura habet, rem, extra omnem controversiam ponunt. Mitto Apocalypsis loca, quibus Episcopos præfectos fuisse Ecclesiæ declaratur, quibusque sublimi Angelorum nomine eorum præstantia, ac authoritas significatur; unus enim tantum textus Act. 20. ad rem conficiendam sufficiet: *Attendite vobis*, inquit Paulus Ecclesiæ Pastoribus, *& universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Quum omnium sæculorum Scriptores memoriæ prodiderint a Spiritu Sancto Episcopos per ordinationem jus pastoritium, potestatemque habere; quum omnes ubique gentium Episcopi hanc semper crediderint accepisse in ordinatione authoritatem, potestatemque; quis dubitet, quin textus ille designet Deum Ecclesiam instituisse suam, cum Hierarchia, quam loquimur, & in qua Episcopi jus regendi ab ipso derivatum haberent?

Nec ullum nobis negotium facessunt novatorum adversus tam apertam veritatem sophismata. Ajunt enim, scripturam aperte docere eosdem fuisse Apostolorum ætate Episcopos, atque Presbyteros, quum Presbyteri Episcopi, ac ii vicissim Presbyteri passim vocentur. Addunt prætera Clementem Romanum, Chrysostomum, & Hierony-

 mum

mum non agnovisse inter Episcopos, atque Presbyteros in primæva institutione discrimen. Sed hæc facile corruunt, si animadvertemus:

Primo, quid Episcopi, quid Presbyteri, quid Diaconi nomen significet. De Episcopo diximus supra; ad Diaconum, & Presbyterum quod spectat Διάκονος Græce, idem sonat, ac Latine *Minister*. Πρέσβυτες vero idem ac Latine *Senior*, quod aliquando ætatis, quandoque honoris, & dignitatis nomen est. Nam ad honores, dignitatesque eligi solent, qui ætate, rerumque gerendarum experientia cæteris præstent; quam ob rem Romani prudentiores ad rem publicam administrandam delectos Patres *seniores*, eorumque collegium *senatum* appellare consueverunt. Hoc posito munia expendentes Episcopi, facile intelligemus, eos Christi, & Ecclesiæ ministros fuisse, ac Senatum illum constituisse Ecclesiæ, cujus authoritate, & consilio omnia moderarentur. Igitur si aliquando Diaconi, sive ministri appellarentur, apte aliquod eorum munus explicaretur, atque Seniorum vocabulo apte itidem judicaretur viros esse, quorum cœtus stabilitum a Christo pro regenda Ecclesia Senatum denotet. Itaque demus aliquando Apostolos, veteresque scriptores Ministros, sive Diaconos, & Seniores, hoc est, Presbyteros vocasse Episcopos: quis inde inferat tres non fuisse in Ecclesia ordines, & Episcopos eosdem fuisse, ac simplices Presbyteros, & Diaconos? Constans, & perpetua omnium sæculorum traditio, ac scriptura ipsa aperte docet, tres hujusmodi ordines in Ecclesia fuisse; Poterant ergo Episcopi ob ministerium, quod exercerent, vel Senatum, quem constituerent, Ecclesiæ Ministri, ac Seniorum nomine donari, quin ab eadem excluderentur Ecclesia inferiores Diaconorum, & Presbyterorum ordines; non secus ac Barnabas, Andronicus, Junias, aliique a Paulo Apostoli appellantur, ob munia, quæ subiere, quin nos cogant Apostolorum numerum augere. Mirum id non erit iis, qui statuant tunc rem fuisse omnibus exploratam, quo casu, ex promiscua illa appellatione nulla oriri poterat confusio; ut in præsentia apud Catholicos nulla ambiguitas, ac confusio nulla occurreret, si Episcopi, vel Ecclesiæ ministri, aut Presbyteri nomine in data aliqua occasione, appellarentur, ut passim contingit. Imo nequidem demonstratæ assertioni obesse potest, etsi ostenderetur, aliquando Presbyteros, vel Diaconos, superinspectores, seu Episcopos fuisse vocatos, quum munus aliquando iis demandari potuerit, ob quod speculatores, inspectoresque dici potuissent. Hinc Theophylactus in Ep. ad Philip. scribit etiam Presbyteros dici Episcopos posse, *quod etiam ipsi populum inspiciant, ut purgent, & illuminent; sed alia esse Episcopi officia, non enim Presbyteri ordinant*. Itaque ex hujusmodi nominibus in personæ dignitatem cadentium, non in munia, quæ exercerent, ordinis discrimen argumentamur, quo in sensu semper diversos a Deo in Ecclesia institutos ordines designarunt.

De-

Deinde si statum spectemus nascentis Ecclesiæ, haud difficile erit conjicere Apostolos in novis constabiliendis Ecclesiis Episcopos tantum cum Diaconis constituisse, qui crescente deinde fidelium numero, atque Ecclesia exigente, Presbyteros ordinarent, quos vel minoribus urbibus destinarent, aut juxta eorum gradum in Ministerii partem adsciscerent. Quod quidem ab Apostolo ad Tit. 1. v. 4. indicatum arbitror, quum dixit: *Hujus rei gratia constitui te Cretæ, ut ea quæ desunt corrigas, & constituas per civitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi.* Nec quidpiam afferere vetat, plures quoque in una eademque Urbe, dum idoneos viros reperissent, ordinare consuevisse Episcopos, ut paratos haberent idoneos Antistites, pro novis, quos fundarent, Ecclesiis. Quid ergo prohibet hac nos via scripturæ textus exponere, in quibus Episcopi tantum cum Diaconis mentio occurrit, ut Epist. ad Tim. c. 3. & alibi, & ubi plures in eadem Urbe recensentur Episcopi, uti ad Philipp. III. v. 1. & Act. xx.? Hæc sane attenta Ecclesiæ illius ætatis conditione, & ætate illa, in qua nondum institutæ essent Diœceses, verisimilia videntur. Cur ergo ad illorum scripturæ locorum expositionem afferri non poterunt, quæ Puritani opponunt?

Hæc ad scripturam quod attinet. Eadem ratione exponi possunt, quæ ex Clemente Romano objiciunt, qui in Epist. ad Cor. n. 41. scribit Apostolos per regiones constituisse viros probatæ fidei *in Episcopos, & Diaconos eorum qui credituri essent.* Eo vel magis, quia in eadem Epist. Presbyteros ab Episcopis aperte distinguit. Nam n. 1. mandat ut reverentiam exhibeamus Ecclesiæ *præsulibus, & honorem Presbyteris,* n. 21. *Præpositos nostros revereamur, & Presbyteros nostros honoremus,* & n. 49. hæc scribit: *Summo Sacerdoti sua munera tributa sunt, & Sacerdotibus locus proprius assignatus est, & Levitis sua ministeria incumbunt, & homo Laicus præceptis laicis constringitur.* De Chrysostomo pauca dicenda sunt; is enim nil aliud contendit, nisi Episcopos Presbyteros, & Diaconos aliquando appellatos fuisse, Hom. 1. in Ep. ad Philipp. & xi. in 1. ad Tim. & sua quoque ætate Episcopos nonnullos scribere consuevisse *Compresbytero, & Condiacono nostro &c.* Discrimen vero aliquod inter eosdem statuit, ac Episcopis ordinandi jus tribuit, quod negat Presbyteris. Etiam Hieronymus eadem habet Epistol. ad Evagrium, dum dicit: *quid enim facit Episcopus, excepta ordinatione, quod Presbyter non faciat?* Dum vero ad Diaconorum petulantiam coercendam asserit: initio Ecclesiæ communi consilio Episcopos, & Presbyteros omnia rexisse, *postea vero unum fuisse electum, qui cæteris superponeretur,* innuit tantum Presbyteros ab Episcopis in sollicitudinis partem initio admissos fuisse, ut Apostoli, Seniores in sollicitudinis partem vocaverant; postea vero crescente fidelium numero satius duxisse ad schismata removenda cæteris unum præficere, ita ut plura Episcopus

statueret, ac præciperet, Presbyteris inconsultis. Sed quid ambigua unius Hieronymi sententia tam perspicuæ veritati obesse potest? præsertim quum ea Scripturæ expositione nitatur, quæ ex superius a nobis notatis omnino dubia, & incerta demonstratur.

Itaque Christus ita Ecclesiam instituit suam, ut hæc plebe constaret, quæ ovium nomine designatur, ac ministris, & Presbyteris, qui etiam Pastoribus subessent, quos Episcopos posuit ad regendam Ecclesiam, quibusque etiam Legis ferendæ potestatem fecit. At hic eorum occurrit oppositio, qui Optati, & Chrysost. authoritatem urgent asserentium, Ecclesiam instar Collegii esse in repub. unde inferunt non alia ei competere jura, quam quæ Cujacius, Gottifredus, aliique jurisconsulti Collegiis competere exponunt. Sed quorsum hæc? Annon Optatus, & Chrysostomus fatentur, Ecclesiæ Pastoribus a Deo jus circa sacra, & pro decernenda Ecclesiæ disciplina, concessum? Nil ergo ex horum sententia authoritati obest Ecclesiæ, eam instar Collegii in republica constituere, dum illius Collegii naturam servet, quod Christus instituit, in quod & Principes, & Reges cooptari possint, ac cooptati, oves fiant Pastoribus, eorumque Legibus subditæ. Hic non de nominis appellatione, sed de jure, quod sit a Deo Ecclesiæ concessum, deque præscripta ab ipso Ecclesiæ forma disputamus. At Deus Apostolos delegit, & discipulos, ac Episcopos Apostolorum successores. Hos omnium, quotquot Christi fidem suscepturi essent, curam habere voluit, eaque iisdem jura dedit, quibus pro locorum, & temporum varietate Leges aptas conderent ad spirituale bonum promovendum, pœnas in transgressores sancirent, ac contumaces e communione dejicerent. Dum hæc sarta tecta manent, parum obest, quin in republica esse dicatur, quin appelletur Collegium: Qua appellatione donari hoc sensu poterit, quod Christiani in hoc terrarum orbe, & in republica, peregrinorum instar, eorum more vivant, qui cursum absolvere studeant, ut virtutum apparatu instructi ad optatam patriam perveniant, quum eorum sit finis æternæ felicitatis, & gloriæ consequutio.

PROPOSITIO VI.

Suprema in Ecclesia potestas in Romano Pontifice Petri successore residet, ejusque authoritati omnium Episcoporum jurisdictio subjecta est.

Propositio hæc variis argumentis adversus Novatores, & Schismaticos a Theologis demonstratur. Nos vero, quum eo unice fine de ea tractemus, ut notum sit, in quo resideat suprema erga sacros Ritus in Ecclesia potestas, atque ut clare sit explicatum orthodoxum circa

hu-

hujusmodi disciplinam Systema, indicabimus tantum unum, vel alterum momentum, quo dogmatica hujusmodi assertio demonstrari solet. Primum itaque constat, Romanum Pontificem Petri successorem esse, tum quod nullus umquam fuerit Episcopus præter Romanum, qui se Petri successorem prædicaverit; tum etiam quia id exploratum est ex perpetua & constanti omnium sæculorum traditione, scilicet, ex Irenæo lib. 3. c. 13. Tertulliano lib. de præscript. c. 36. Cipr. lib. 1. Epist. 3. Epiphanio hæresi 27. August. aliisque. Constat vero ex Sacris litteris, Petrum peculiari prærogativa fuisse donatum, per quam in Fratres, hoc est, in Episcopos omnes jurisdictionem habuit. Christus enim non solum populi, sed etiam fratrum ei curam commisit, dum Lucæ c. 22. vers. 32. ait: *rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Dum. Joannis 21. vers. 15. & seqq. eum jubet non solum agnos, sed etiam oves pascere, hoc est, non solum populum, sed etiam fratres, sive Episcopos, ut Chrysostomus in hunc locum interpretatur, & post ipsum Theophil. & Bernard. lib. 2. de consideratione. Dum denique Matth. 16. v. 18. & seqq. inquit; *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni Cælorum, & quodcumque ligaveris super terram &c.* Non est qui non videat, hic ob singularem a Petro factam de Christi divinitate confessionem singulare ei privilegium fuisse collatum, in eo situm ut Christi Ecclesia supra ipsum, tamquam supra firmam petram fundanda, ac stabilienda esset: ut Petro eam urgente, portæ inferi prævalere non possent; & ut denique in omnes omnino jurisdictionem haberet, quæ singulari ei concessa Clavium potestate designatur. Ne vero ullus ambigendi sit locus, notare hic necesse est, Christum Syriace locutum dixisse Petro: tu es cepha, hoc est petra, & petra quoque legitur in textu græco; quamobrem, dubitari non potest, quin Petrum, petram voluerit esse illam; supra quam Ecclesia fundata est. Deinde notum est, hanc jurisdictionem, quæ Petro collata fuit, ut necessariam ad conservandam in Ecclesia Fidei, cultus, & disciplinæ unitatem, & ordinem, Romanos Pontifices semper exercuisse. Patet id ex eo, quod initio secundi sæculi, Marcio Hæreticus a proprio Episcopo in Ponto excommunicatus, Apostolicam Sedem adierit, ut illius authoritate Ecclesiæ communioni restitueretur; quod circa finem ejusdem sæculi, orta in Asia controversia circa diem, quo Pascha celebrandum esset, causa delata sit ad Victorem Romanum Pontificem, ut ipsius authoritate scandala ex Ecclesia amoverentur, ac circa hujusmodi disciplinæ caput unitas in Ecclesiis omnibus conservaretur: quod denique tertio Ecclesiæ sæculo, contendentibus Firmiliano in Asia, & Cypriano in Africa, Baptizatos ab Hæreticis esse iterum baptizandos, Stephanus Romanus

Pontifex eos ad servandam hac de re antiquam traditionem, etiam excommunicationis minis obligare voluerit.

Hæc satis sunt ad ostendendam jurisdictionem, quam Romanus Pontifex in Petri persona, cujus Successor est, accepit, etiam tribus prioribus sæculis, ut rerum circumstantiæ ferebant, in universam Ecclesiam exercuisse. Hujus autem rei luculentiora, & frequentiora suppetunt in sequentibus sæculis exempla. Hinc in primis in Oriente celebratis Conciliis omnium Patrum consensu; tamquam Primas, & Ecclesiæ Caput, & supremus Rector habitus est, ut ex eorumdem actis liquet; & ut alia mittam, in Florentia Synodo, Græcis etiam consentientibus decretum prodiit, quod sequitur: *Definimus Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, & ipsum Romanum Pontificem Successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium.*

Atque hinc patet, solum Romanum Pontificem posse universæ Ecclesiæ præscribere Ritus, atque stabilitos & universim receptos, mutare, aut circa eorumdem usum dispensare. Reliqui vero Episcopi, etsi dispensare, vel mutare possint ordinaria authoritate Ritus, quos ipsi, vel eorum prædecessores in usum propriæ diœceseos constituere, ut jejunia, dies festos, processiones &c. tamen circa Ritus vel ab Apostolica Sede constitutos, vel in Conciliis Generalibus præscriptos, aut Ecclesiæ universæ Orientalis, vel Occidentalis usu, & consuetudine comprobatos, nihil nisi ex delegatione, seu concessione Apostolicæ Sedis innovare possunt. Vide ea, quæ in appendice de legibus disputavimus. Quamobrem Conc. Trid. sess. VII. c. 14. can. 13. ait: *Si quis dixerit, receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ Ritus, in solemni Sacramentorum administratione usurpari consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse: Anathema sit.*

Igitur ex Ecclesiæ præcepto in solemni Sacramentorum administratione quisque tenetur Ritus receptos, & approbatos adhibere. Quamobrem graviter peccant qui eosdem omittunt. Si etiam contemnant vehementer, hæreseos suspecti habendi sunt; Hæretici vero si contendant, & teneant, sine peccato omitti posse pro libito, vel a quolibet Ministro mutari. Jure itaque meritoque Apostolica Sedes Missionarios illos improbavit, atque reprehendit, qui in Madurensi, eique finitimis Regnis, vel ex præsumpta cujusdam Episcopi dispensatione, aut propria authoritate in solemni Baptismi administratione omittebant insufflationes, salivam, unctionesque, quod hujusmodi gentes antedictas ceremonias horrerent. Rite autem omittuntur durante dispensatione Apostolicæ Sedis, quam ad imitationem suorum Prædecessorum, etiam Ss. D. N. BENEDICTUS XIV. ad decennium concessit, ut infra indicabimus.

CA-

CAPUT V.

Romanæ, atque Catholicæ Ecclesiæ Ritus a superstitionis nota vindicantur.

Ritus superstitiosi sunt, vel superflui sive vani, vel falsi, aut idololatrici, ut nobiscum Novatores fatentur. Romana autem, atque Catholica Ecclesia, nec probat, nec usurpari patitur Ritus, qui ad unam ex illis tribus superstitionis speciebus referantur. Nam Ritus hujusmodi damnat, atque animarum Pastoribus præcipit, & inculcat, ut circa sacras ceremonias populum christianum instruant, ne ex abusu inutiles fiant: atque omnes ex Ecclesiæ institutione, & eo fine adhibitæ, quo ipsa ceremoniis uti præscribit, ut ea, quæ vere Deus revelavit, menti offerant, & ad Dei gloriam semper referantur. Id legentibus Rituales libros, quos Ecclesia probat, fit illico manifestum; quippe in iis nulla præscribitur actio, quæ ordinata, & decens non sit, atque apta ad ea menti offerenda, quæ per ipsam Ecclesia significare vult: nullæ sunt preces, quæ ad Deum ut supremum rerum omnium largitorem, non referantur. Si ita Ritus nostros expenderent Novatores, non adeo faciles essent ad damnandas distinctas sacrorum Ministrorum vestes, cantum in psallendo, non vernaculæ linguæ usum in Sacris liturgiis, candelarum usum, thurificationes, lustralem aquam, *Agnus Dei &c.* quæ sacramentalia vocantur, consecrationem Ecclesiæ, & Altarium, benedictiones, seu baptismos, ut vocant, Campanarum, & alia hujus generis.

Sed videamus quam sint hac in re inepti Novatores. Quis ignorat sacras vestes ad gloriam, decoremque divini cultus pertinentes in veteri testamento commendari? Videatur Exod. 28. 1. Reg. 2. Neque in Christi Ecclesia recenter inventas esse, jure clamant. Nam Nazianz. orat. 2. *sacerdotalem stolam*, Conc. Laodicenum psallentis Clerici *orarium*, & Eusebius H. E. c 24. ex Polycrate Ephesino, Pontificale refert πέταλον, hoc est, vittam, sive laminam appellatum, quo Joannes Apostolus utebatur. Rursus Stephanus ad Pontificatum evectus, jussit, ut Sacerdotes, & Levitæ *vestibus sacris* uterentur. Sigebertus arguit Vandalos ad annum 451. quia vestes sibi fecerant *ex sacris palliis, & vestibus*, ac similia de Genserico illorum Rege narrat Victor Vitensis. Sacra vestimenta laudant Hincmarus, Ratherius Veronensis, Cyrillus Hierosolymitanus apud Sozomenum lib. 4. c. 24. aliique. Extat præterea vetus pictura in cœmeterio Priscillæ exprimens S. Pii I. & Pastoris Presbyteri sacra indumenta, ut videre est apud Aringhum Rom. Subter. Tom. 2. pag. 305. & Blanchinium in not. ad Anastasium. Ciampinus quoque in disquisitione de duobus emblematibus sacras vestes delineat ex vitreo orbiculo ætatis, ut ipse opinatur,

duorum Philipporum, qui Consules fuere ann. 247. sedente Fabiano in Cathedra Petri.

Neque Psalmodiam, & cantica, quæ adhibemus, jure reprehendunt. An non legimus apud Paulum ad Ephes. vers. 19. *Loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino?* In quæ verba Hieronymus habet: *Sic cantet servus Christi, ut non vox canentis, sed verba placeant, quæ leguntur.* Rursus quis ignorat cantum alternatim in Ecclesia a primis temporibus usurpari cœpisse? Id Ignatium instituisse in Antiochena Ecclesia habetur in actis Martyrum ab Usserio, & Ruinartio editis pag. 8. scribitque Socrates lib. 16. c. 8. Auctor vero qq. ad Orth. inter opera Justini edit. Peironii pag. 60. ait: *retentum* in Ecclesia cantum, *quoniam movet animam ad ardentem cupiditatem rei, quæ in cantibus delectat, sedat motus, qui in carne excitentur.* Augustinus lib. 9. Conf. c. 7. Ambrosium laudat quod secundum morem Orientalium instituerit, ut psalmi, & hymni canerentur, *ne populus mœrore, & tædio contabesceret.* Ut alia vero mittam, Lucianus ipse in Philopatro conviciatur Christianis *ad hymnos tota nocte decantandos vigilantibus.* Et C. Plinius in Epist. ad Trajanum, de qua Tertul. c. 2. Apolog. Euseb. lib. 3. cap. 33. & Hieronymus in Chronico, refert de Christianis, *quod soliti essent ante lucem convenire, carmenque Christo, quasi Deo, dicere secum invicem.* Adeo hæc clara sunt, ut Novatores in dubium revocare non possint. Ne vero abusus, qui in hujusmodi cantibus occurrunt, vitio nobis vertant, sciant necesse est, Romanam Ecclesiam docere, hortarique Episcopos omnes, ut quoad fieri possit, abusus hujusmodi de medio tollantur. *Hoc*, inquit BENEDICTUS XIV. de Synodo Diœcef. lib. XI. c. 7. *Hoc proculdubio ad Episcopi officium pertinet, ut Synodalibus decretis Ecclesiasticæ musicæ rationem, quatenus in Diœcesi sua opus esse cognoverit, ad certas regulas exigat, atque componat, ut corda fidelium ad pietatem excitet, non aures solas, sicut fit in theatris, inani voluptate demulceat.* Videatur integrum caput, in quo Encyclica ab ipso edita ac tom. 3. Bull. n. 3. impressa laudatur: usus deinde improbatur eorum, qui sine necessitate, ac solo Ecclesiæ in cantu serviendi fine evitantur; atque hominum cantum, aliaque in Ecclesia tolerari asseritur; quæ tolli non possent, quin Pastores, quibus *populorum amor ad munus suum utiliter gerendum maxime necessarius est, eorum animos a se ultro abalienare, sibique molestias, & offensiones sine causa parere velle videantur.* Porro in encyclica illa Episcopis ditionis Ecclesiasticæ jubet, ut *organo, aliisque nonnullis instrumentis retentis, ea dumtaxat ab Ecclesiarum choris eliminari studeant, quæ theatralibus ludis potius, quam sacris locis, & actionibus, convenire videntur.*

Sed

Sed ajunt, quorsum psallere, ac sacras liturgias incognita lingua celebrare? Quid enim inde fructus, ac spiritualis alimenti plebs Christiana percipiet, quæ verborum sensum non tenet? At facile patet Novatores hæc objicientes antiquam, & universalem Ecclesiæ consuetudinem ignorare. Nam exploratum est ex iis, quæ de Orientalium ritibus disputaturi sumus, non solum Latinos, sed etiam Orientales omnes psallendo, ac sacra perficiendo linguam, quæ vernacula non est, adhibere. Græci, Armeni, Syri, Chaldæi, Cophti, Æthiopes, Orientales denique omnes ab antiquis temporibus lingua sacra faciunt, quæ vernacula non est. Imo facile quoque ostendi potest, vel a primis temporibus id fuisse in more positum: Nam quum Latina tantum, & Græca lingua universim sacra fierent Apostolorum ætate, ac sequentibus inde temporibus, quis dicat in tota Africa Romano subdita Imperio, Latinam linguam, qua sacra ibi fiebant, populo, plebique fuisse cognitam, aut notam fuisse toti plebi Orientis Græcam linguam, quæ generatim in regionibus illis adhibebatur? Aliud itaque est de privatis, aliud de publicis orationibus asserendum. Dum de privatis loquimur, conveniens est, ut quisque proprio, ac sibi explorato idiomate loquatur; sed ubi de publicis agitur, satius est publico uti ore, atque Ecclesiæ spiritu duci, quam certo scimus nobiliori intentione dirigi, sublimioribusque verbis loqui, quam possit excogitare universorum hominum ingenium, vel eloquentia. Rursus semper fuere in Ecclesia Pastores, qui ex officio explicare populo tenerentur, quæ in publicis Ecclesiæ functionibus repræsentantur, & fiunt. Nec defuerunt Ecclesiæ causæ, quæ ad hanc servandam disciplinam impulerint. Prima est, ut facilius unitas servetur, quæ linguarum varietate, ob maximam, quæ inde sequeretur confusionem facile perderetur. Et sane quæ confusio non esset, si omnes, qui Romanæ Ecclesiæ ritum servant, patrium sermonem adhiberent? Ubi tunc esset mutua illa in sacris communio inter Hispanos, Gallos, Germanos, Polonos, Italosque, quæ in præsentia viget? Secunda causa fuit, quia vernaculæ linguæ ob aliarum gentium incursiones mutationi, ac perpetuæ vicissitudini subsunt, in sacris autem has novitates admittere non convenit, ob simpliciores, qui novitatibus facile turbantur. Atque hinc tertia quoque causa patet, quia ex tot, quæ fierent sacrorum librorum Versiones, vix novitates, dissidia, erroresque caveri possent, quæ res passim inde sequuntur. Hæc itaque in causa fuere Ecclesiæ, ut antiqua, & quæ variationi non subsit lingua, a ministris sacra fierent, quibus tamen præcipit, ut Populis, quæ scitu sunt necessaria, explicarent.

Quoad cereorum usum, sat erit afferre, quæ Hieronyadversus Vigilantium disputavit lib. 2. *Quicumque*, ait, *accendunt cereos, secundum fidem suam habent mercedem. Quando legendum est Evangelium, accenduntur lumina-*

ria

ria jam sole rutilante, non utique ad fugandas tenebras, sed ad signum lætitiæ demonstrandum. Unde & virgines illæ Evangelicæ semper habent accensas lampades suas. Et ad Apostolos dicitur. Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Itaque non ad fugandum tenebras tantum, sed in typum spiritualis luminis, & ad ostendendum lumen nobis ex Evangelio datum, unde spiritualis lætitia est, cerei adhibentur; & quidem ab ipsis Ecclesiæ incunabulis, ut ex Nazianzeno contra Julianum invectiva 2. aliique antiquis Scriptoribus constat.

De thuris usu pauca dicemus. Hujus rei exempla passim in veteri Testamento occurrunt, ex novo vero Lucæ 2. & Apocal. 8. Atque a Christianis adhiberi solet, ut orationis est symbolum, divinique cultus. Hujusce usus mentio fit can. 3. Apostol. a Dionysio de Eccles. Hierarchia c. 3. in Act. 3. Conc. Chalced. ab Ambrosio lib. 1. in Luc. & ex eo constat etiam quod antiqua sint in Ecclesia Thymiamateria, seu Thuribula, quum Anastasius in Sylvestro dicat duo aurea dedisse Constantinum Lateranensi Basilicæ.

Aspersio lustralis aquæ, quæ interioris ablutionis est symbolum, & per Ecclesiæ preces sanctificata plurimum valet ad dæmonem expellendum, obtinendamque supernam benedictionem, instituta ab Apostolis, ostenditur a Baronio, Bona, Bellarmino, & Blanchino in notis Tom. 2. Anast. pag. 83. Illius mentio habetur lib. VII. c. 44. Const. Apost. apud Synesium epist. 121. Theod. lib. 10. c. 21. Hist. Eccles. ubi narrant, a Marcello Apamaeorum Episcopo sparsa aqua benedicta fugatos fuisse dæmones, & apud Hier. in Hilarion. 2. part. to. IV. ubi refert dissipatas ejusdem aquæ adspersione Ethnici Aurigæ præstigias. Hæc satis sunt ad ostendendum tantam semper, ac ubique vim obtinuisse. Sed quid, si dicamus de novo fuisse ab Ecclesia institutam? Satis enim superque probavimus hanc a Christo inditam ei esse potestatem.

Ad alias benedictiones quod spectat, satis notæ sunt in antiqua disciplina *Eulogiæ*; panes scilicet benedicti, quos in communionis tesseram fideles invicem mitterent; Cujus rei mentio occurrit in can 24. Concil. Laodiceni, in lib. 1. de peccatorum merit. & remiss. apud August. & in Sulpicii Severi Hist. in Sancti Paulini Epist. aliisque antiquis Ecclesiæ monumentis.

Cinerum quoque, palmarum, cereorumque benedictionem antiqua Ecclesia commemorat: Scilicet, usus cinerum in iis adspergendis, qui publicam pœnitentiam agerent, memoria extat apud Tertullianum, Cyprianum, Ambrosium, & in can. 63 Conc. Agathensis. Quid ergo mali est, horum usu mortis memoriam homini offerre, atque ita ad pœnitentiam excitare? Palmarum benedictio, quarum usu triumphalis Salvatoris nostri ingressus Urbem Hierusalem in memoriam revocatur, & quæ pro

pa-

pacis, gratiæque symbolis habentur, octavo certe seculo antiquior est, quum hujus ceremoniæ memoria extet in Sacramentario Gregorii Magni, ac in vetusto quoddam Kalendario a Martenio edito, cujus sententia codex ante quintum sæculum exaratus censetur, & mentio fiat *Dominica in Palmas*. Cerei quoque Paschalis usus, & benedictio ex antiquis ad nos derivavit. Sigebertus in Chronico, Leo Ostiensis, Amalarius, Rupertus, & alii Zosimum Papam paulo post initium quinti sæculi institutorem faciunt; sed recte observat Baronius ad ann. 418. hujus cerei usum Zosimo antiquiorem fuisse, quum Anastasius, ac Liber Pontificalis tradant constituisse Zosimum, ut cereus, qui accendi tantum solebat in Basilicis, benediceretur, ac adhiberetur in Parœciis. Accenditur Paschalis cereus ob memoriam resurrectionis Christi, Conc. Toletani VI. & ob Evangelicæ fidei, & gratiæ splendorem.

Superest nunc, ut pauca dicamus de cereis benedictis Agni imaginem præferentibus, qui vulgo *Agnus Dei* vocantur. Hujusmodi imagines *Agni* ex cera pura, & virginea confectæ, Symbolum habentur Agni Immaculati Christi Jesu, qui absque ulla contagione ex Virgine prodiit. Non immoramur in eorum demonstranda antiquitate, etsi scimus Vincentium Bonardum, Gretferum lib. 2. de benedictione, aliosque quinto sæculo antiquiores esse demonstrare: Sat enim nobis est a pluribus sæculis in usu esse, atque a Summis Pontificibus solemniter benedici, ac maxima cum devotione a fidelibus suscipi solere, ob Symbolum Christi Jesu, quod exhibet, & quia a Summis Pontificibus benedicuntur, ac fidelibus commendantur, ut ob Ecclesiæ preces, benedictionesque eorum delatione ex Christo imperii Dæmonis eversore se maximum adversus Dæmonis insidias habere confidant præsidium. Si causam institutionis, quam Baronius affert, expendamus, nil hac ceremoniæ institutione prudentius Ecclesiam agere potuisse, comperiemus. *Christianos*, inquit ille, *ex Bullis Ethnicorum, quas parvulis suis fascini avertendi causa appendebant, occasionem sumpsisse, ut recens baptizatos non Bullis, sed sacris insignirent superstitione in Religionem mutata*. Hæc institutionis causa fuit; nec iis agnis vim ullam intimam esse credimus, sed quidquid ex illorum delatione optamus, ex Christo, cujus præ se imaginem ferunt, & ex publicis Ecclesiæ precibus, institutaque ab ipsa ceremonia, obtinere confidimus. Quid in hoc superstitionis est? Ecclesiæ sane hujusmodi instituendi ceremonias jus a Deo concessum esse demonstravimus, atque æqua, & sancta fuit ejusdem in hac institutione œconomia. Maximum Ecclesiæ præsertim Romanæ semper studium fuit, ut BENEDICTUS XIV. lib. XIII. de Synodo Diœcesana c. 17. observavit, *ut publicis offensionibus, & scandalis consultissimum aliquando remedium adhiberet, studens criminosis quibusdam actionibus*

bus alias substituere rectas, cælestique præmio dignas; atque ita Religionem impietati subrogavit, sanctaque metamorphosi inducta, quod improbatum erat immutavit. Nemo non scit, quid essent lupercalia, quæ ab Evandro, ut ferebatur, instituta mense Februario celebrantur. Ut autem probabilis fert opinio, a S. Gelasio I. Pontifice Sæculo V. proscripta fuerunt, subrogata in ipsorum locum pia supplicatione, quæ Festo die Purificationis B. M. V. ab Ecclesia habetur. Atque hinc alterius quoque cereorum benedictionis origo detegitur, illius usus cum institutione, tum etiam objecto atque fine rectus ac sanctus demonstratur.

Præcipua eorum argumenta ad quatuor capita facile revocantur. Primum, quod ceremoniarum pleræque ex Synagoga, aut ex Idololatra gente originem trahant. Præterea, quia ut ostendit Claudius Vert, vestes, cerei, thura, & alia id generis ex necessitate, vel usu locorum primum fuerunt usurpata, ac deinceps veluti ceremoniæ habita sine institutione ulla. Deinde, quod earum quamplurimæ ad augendum interiorem Dei cultum nullo modo conferant, adeoque inutiles sint, plures vero omnino falsæ, cujusmodi sunt illæ, quæ vel Purgatorium, vel transsubstantiationem, aut aliæ, quæ dogmata significant, quæ ipsi respuunt. Denique Idololatriam saltem imperfectam inesse putant, in usu & cultu sacrarum imaginum, & reliquiarum, atque in invocatione Sanctorum.

Sed si, ut par est, exponatur doctrina, quam Orthodoxa tradit Ecclesia, hujusmodi sophismata illico corruunt. Ad primum quod spectat, satis superque ostendimus *Propos. IV. c. 1.* sacros Ritus superstitionis insimulari non posse, quod antea superstitiosi cultus ceremoniæ fuerint, si deinceps legitima authoritate, mutato significatu, & fine, ad obsequium, cultumque veri Dei promovendum, augendumque referantur. Ex objecto enim, & fine sacri ritus metiri debent. Ita vero præscribi, atque usurpari ab Orthodoxa Ecclesia ceremonias, quæ antea vel ab Hebræis, vel a gentibus adhibebantur, eas rite expendenti, manifestum fit.

Ad secundum, ajo, turpiter errasse Claudium Vertium, si putavit nullam omnino fuisse in Ecclesiasticis ceremoniis mysticam, & symbolicam significationem, sed ob Ministrorum commodum, locorumque consuetudinem fuisse institutas; ferri vero ipsius opinionem posse, si contendat prædictis ex causis nonnullas originem habuisse, sed retentas deinceps, ac in Sacrorum usu conservatas, ob mysticam, symbolicamque, quæ eisdem deinceps accesserit ex instituto Ecclesiæ significationem. Quæ quidem significatio in omnibus adest, ac plerumque per preces exprimitur, cum quibus conjungi debent, aliquando indicatur in rubricis, quæ eorumdem usum præscribunt, quandoque vero ipsæmet actiones a Sacris ministris expresse cogitationes in Christianorum mentibus excitant divinum cultum foventes.

Ad

d tertium respondemus, Catholicam Ecclesiam Ritus, inutiles seu supervacanei sint, omnino damnare, at- animarum Pastoribus præcipere, ut supra etiam in- mus, ut Christianum populum circa sacros ritus insti- nt, ne ex negligentia, vel abusu inutiles vanique t. Neque falsos Ritus Ecclesia nostra probat. Quippe mata illa, quæ Novatores respuunt, quæque Ecclesia emoniis suis Fidelibus credenda inculeat, ab ipsis A- tolis, ex qua ipsa descendit, & a quibus Fidei deposi- n habuit, accepit, & ante duo sæcula etiam Novato- n hominum majores eadem dogmata cum Ecclesia pro- bantur, quæ revera dicitur, & est Apostolica, non ve- Reformata, vel Calviniana, vel Anglicana, vel Lu- rana, vel alio denique nomine appellata, quo Nova- um sectæ designantur.

Venio nunc ad quartum caput. Neque circa usum, cul- nque sacrarum imaginum, & reliquiarum, ac invoca- nem Sanctorum quidquam occurrit, quod jure Nova- res reprehendere valeant, si rite intelligant doctrinam, am Catholica exponit Ecclesia. Incipiamus ab imagi- m usu. Sacras imagines vocamus, Imagines Christi, iparæ, & sanctorum hominum, aut eas, quæ expri- ant Angelos, æternum Patrem, aut Spiritum Sanctum forma, sub qua Prophetis, vel aliis sanctis hominibus oræ Scripturæ apparuisse indicant. In iis vero quid est od reprehendi possit? Non imago ipsa, quippe de se ala non est, nec lege ulla prohibita. Non usus: nam memoriam revocant hominum Christum Dominum, & , quæ Christus pro nobis egit, aut Sanctissimam ipsius latrem, vel sanctos homines, quos Deus ob insignes vir- ites cælesti gloria donaverit; aut denique Sacræ Scriptu- æ historias, in quibus ea narrantur, quæ apparitiones in gura corporea vel Dei, aut Angelorum exhibent, vel uæ Deus pro nostra salute fecit. Quid in iis Novatores eprehendendum offendunt? An non utiles sunt cogita- iones, quas in hominum mentibus excitant: Nemo sane egat utiles esse Reipublicæ imagines, quæ antiquas hi- torias exprimant, quarum memoria regendæ reipublicæ tilis fit, & quæ res gestas designent illorum hominum, ui fuerunt de eadem republica optime meriti, ut cives d illos imitandos provocentur. Cur ergo utiles non e- unt imagines, quæ hominum memoriæ offerant factas a Deo, sub certa figura apparente, sive per Angelos suos umana forma donatos, revelationes, aut collata huma- o generi beneficia: quæque considerationi nostræ subji- iant Christum Salvatorem nostrum, Matrem ipsius, san- tosque homines, qui nobis exhibent veræ virtutis exem- la, qui nos movent ad fidem illam profitendam, pro cu- us defensione subiere supplicia, quique spem in nobis fo- ent illius beatitudinis, quam ii divina gratia, velu- ti laborum mercedem sunt consequuti? En imaginum usus, ut Romana Ecclesia præscribit. Videatur Trident.

Sy-

Synod. seff. 25. *Illud vero*, inquit, *diligenter doceant Episcopi, per historias mysteriorum nostræ redemptionis picturis, vel aliis similitudinibus expressas, erudiri, & confirmari populum in articulis fidei commemorandis, & assidue recolendis; tum vero ex omnibus sacris imaginibus magnum fructum percipi; non solum, quia admonetur populus beneficiorum, & munerum, quæ a Christo sibi collata sunt, sed etiam, quia Dei per Sanctos miracula, & salutaria exempla oculis fidelium subjiciuntur; ut pro iis Deo gratias agant, ad Sanctorumque imitationem vitam, moresque suos componant, excitenturque ad adorandum, ac diligendum Deum, & ad pietatem colendam.*

Ajunt vero imaginum cultum idololatriam esse, ideoque illarum usum illicitum, quod ad idololatriam provocet. At injuria id afferunt. Sacrarum enim imaginum cultus, qua ratione a Tridentina Synodo præscribitur, omni superstitionis suspicione caret. Nam hæc mandat Ecclesiæ Pastoribus, *ut fideles diligenter instruant, docentes eos, imagines Christi, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum, in templis præsertim habendas, & retinendas, eisque debitum honorem, & venerationem impertiendam, non quod credatur inesse aliqua in iis Divinitas, vel virtus, propter quam sint colendæ; Vel quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat a Gentibus, quæ in Idolis spem suam collocabant; sed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa quæ illæ repræsentant; ita ut per imagines, quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur, id quod Conciliorum, præsertim vero secundæ Nicænæ Synodi decretis contra imaginum oppugnatores est sancitum.* Quæ quum ita se habeant, ubi est Idololatriæ, vel etiam superstitionis umbra in cultu, quem Romana Ecclesia sacris imaginibus deferendum esse docet? Hoc enim cultu, non imagines, non divinitatem, aut vim aliquam, quæ in imagine fingatur, sed id veneramur, & colimus, quod imagines menti cognoscendum exhibent, scilicet, Christum Dominum, Deiparam, Angelos, Sanctosque homines, qui cum Christo in Cælis regnant; motivum autem nostri cultus in Deipara, in Angelis. Sanctisque hominibus non est naturæ quædam proprietas sive conditio, sed gratia Dei, qua Sancti fiunt, & Deo chari, sed dignitas, excellentia, aut supernaturalis prærogativa, qua a Deo exornantur, ac veneratione digni sunt. Quamobrem nostri cultus objectum, ut vocant, formale, est Dei gratia, atque supernum divinæ liberalitatis donum, quo fit, ut hac veneratione, & cultu, Deus ipse glorificetur, qui hac de causa gloriosus dicitur in Sanctis suis. Igitur cultus, quo Deiparam, Angelos, Sanctosque homines veneramur, ad Deum ipsum refertur, qui eo glorificatur. At veri Dei

cul-

ultus superstitione caret. Item Templa, & Altaria non Sanctis hominibus, sed Deo dicamus in honorem Sanctorum, quos ipse gratia, & gloria sua honore dignos fecit. Eadem ratione a superstitione vindicamus cultum, quo Sanctorum reliquias prosequimur. Ait Tridentina Synodus, loco sup. cit. *Sanctorum quoque Martyrum, & aliorum cum Christo viventium sancta corpora, quæ viva membra fuerunt Christi, & templum Spiritus Sancti ab ipso ad æternam vitam suscitanda, & glorificanda, a fidelibus veneranda esse, per quæ multa beneficia a Deo hominibus præstantur.* Colimus ergo Sanctorum corpora, quod fuerint in hac vita viva Christi membra, & templum Spiritus Sancti, ut ait Apostolus 1. ad Cor. c. 3. vers. 16. quodque ad æternam vitam suscitanda, & glorificanda sint, ac multa per ea beneficia hominibus præstentur. Quid vero est in hujusmodi cultu, quod ad augendum hominis erga Deum amorem, ad fovendam fidem, & spem, ad glorificandum Deum non referatur? In quo ergo sita est superstitionis suspicio?

Docet propterea Catholica Ecclesia in supra citata Synodo, *Sanctos una cum Christo regnantes, orationes suas pro hominibus Deo offerre, bonum, atque utile esse suppliciter eos invocare; & ob beneficia impetranda a Deo per Filium ejus Jesum Christum Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor, & Salvator est, ad eorum orationes, opem, auxiliumque confugere.* Nos hic non suscepimus demonstrandum, Sanctos cum Christo in Cælis regnare, nostrarum precum conscios esse, atque Deo nostras orationes offerre; id enim pro certo habemus, & tum ex Scriptura, tum ex constanti omnium sæculorum traditione a nostris Theologis luculenter ostenditur; sed eorum invocationem omni superstitione carere demonstramus. Nam confugere ad eorum orationes, & opem, ob obtinenda a Deo per Jesum Christum Filium ejus beneficia, non est eis divinam prærogativam, vel honorem, qui superstitiosus sit, tribuere. Ipsos enim spectamus, ut homines Dei gratia cælesti gloria præditos, ac ejusdem Dei amicos constitutos, qui perfecta illa, quam habent, charitate ducti pro hominibus Deo orationes suas offerunt, quique scientia illa, quam Deum intuendo habent, tum nos, tum nostras petitiones agnoscunt, atque ad impetranda pro nobis a Deo beneficia per Filium ejus Jesum Christum Dominum nostrum, moventur, dum suppliciter eos invocamus. Hanc autem invocationem, non necessariam, sed utilem dumtaxat asserimus. In iis autem perspicuum est, nos Sanctis hominibus in cælis cum Christo regnantibus nec divinam aliquam prærogativam, nec indebitum honorem tribuere, sed eosdem considerare, ut Dei amicos cælesti gloria donatos, qui ut Sacræ litteræ describunt, sunt ante thronum Dei, eique serviunt, ac pro nobis orant.

22 No-

,, NOTA. Ex iis, quæ diximus, abunde patet, injuria Novatores Sanctorum hominum cultum superstitionis accusare. Sed ut clarius pateat quantum Romana Ecclesia superstitiones horreat, & abusus omnes, qui in Divino cultu occurrere possint, paucis indicabo, quæ in eadem Synodo Tridentina pro præcavendis abusibus circa sacras imagines, Sanctorumque cultum, stabilita sunt. Primo itaque universim mandat, ut si qui abusus in has sanctas, & salutares observationes irrepserint, omnino tollantur, *itaut nullæ falsi dogmatis imagines, & rudibus periculosi erroris occasionem præbentes, statuantur. Quod si aliquando historias, & narrationes Sacræ Scripturæ; quum id indoctæ plebi expediet, exprimi, & figurari contigerit, doceatur populus, non propterea divinitatem figurari, quasi corporeis oculis conspici, aut figuris exprimi posse.* Secundo, ut *omnis superstitio in Sanctorum invocatione, reliquiarum veneratione, & imaginum sacro usu tollatur, omnis turpis quæstus eliminetur; omnis denique lascivia vitetur, ita ut procaci venustate imagines non pingantur, nec ornentur, & Sanctorum celebratione, ac Reliquiarum visitatione homines ad comessationes, atque ebrietates non abutantur, quasi festi dies in honorem Sanctorum per luxum, ac lasciviam agantur.* Tertio præcipit, ut tanta circa hæc diligentia, & cura ab Episcopis adhibeatur, *ut nihil inordinatum, aut præpostere, & tumultuarie accomodatum, nihil profanum, nihilque inhonestum appareat.* Quarto, denique, ut fidelius hæc omnia serventur, statuit, *nemini licere ullo in loco, vel Ecclesia, insolitam ponere, vel ponendam curare imaginem, nisi ab Episcopo approbata fuerit, nulla etiam admittenda esse nova miracula, nec novas Reliquias recipiendas, nisi eodem recognoscente, & approbante Episcopo, qui simul atque de iis aliquid compertum habuerit; adhibitis in consilium Theologis, & aliis piis viris, ea faciat, quæ veritati, & pietati consentanea judicaverit. Quod si aliquis dubius; aut difficilis abusus sit extirpandus, vel omnino aliqua de iis rebus gravior quæstio incidat, Episcopus, antequam controversiam dirimat, Metropolitani, & Comprovincialium Episcoporum, in Concilio Provinciali sententiam expectet, ita tamen, ut nihil, inconsulto Sanctissimo Romano Pontifice, novum, aut in Ecclesia hactenus inusitatum, decernatur.*

CAPUT VI.

De Ecclesiæ Orientalis Ritibus, eorumque varietate.

IN superiori capite exteriorem cultum, ritusque Catholicæ Ecclesiæ ab Hæreticorum, qui in Occidente sunt, criminationibus vindicavimus. Nunc de Orientalis Ecclesiæ Ritibus dicemus. Idque in tribus distinctis paragraphis: in primo Orientalem Ecclesiam universim describemus: in altero Schismaticorum, & Hæreticorum, qui in ea sunt, tum Sectas, tum præcipuos errores indicabimus: in tertio vero varios, qui in Ecclesia Orientali sunt Ritus exponemus.

§. I.

§. I.

Describitur generatim Orientalis Ecclesia.

IN Orientali Ecclesia ab Apostolorum ætate Alexandrinus, & Antiochenus Antistites, post Romanum Pontificem, reliquis universi Orbis Episcopis, honore, ac prærogativis præeminuerunt. Nam in Nicæna Synodo omnium generalium prima anno 325. celebrata Canone VI. statutum fuit, ut antiqua consuetudo servaretur circa Alexandrinos, & Antiochenos Episcopos, qui summi Metropolitani appellati sunt. Leo autem Magnus circa medium V. sæculi epist. 53. quæ est ad Anatolium, scribit hujusmodi consuetudinem ex Apostolo Petro originem trahere. Neque id in controversiam revocari potest, nam explorata res est, Alexandrinam Ecclesiam Apostolum Petrum per Marcum, Antiochenam vero per seipsum fundasse. Itaque quum Nicæna Synodus definierit, ex antiqua ab Apostolis orta consuetudine antedictos Episcopos reliquos superare, perspicuum fit, præeminentiam, & jurisdictionem hujusmodi, ex Petro Apostolorum Principe accepisse.

Ut in Concilio Nicæno primo hujusmodi Antistites appellati fuerunt Metropolitani; ita in prima Synodo Ephesina vocati fuerunt Archiepiscopi, & in Constantinopolitana prima Exarchi Diœceseos. Tempore autem inter Constantinopolitanum, & Chalcedonense Concilium intermedio, nuncupari cœperunt Patriarchæ, quod nomen ex Synagoga in Ecclesiam deductum, primum in Theodosii ad Valentinianum Imperatorem epistola, Leoni I. Romano Pontifici tributum fuit, ac deinde in Chalcedonensi Synodo, Alexandrino quoque, & Antiocheno Antistiti. Iis additus postea fuit Constantinopolitanus Episcopus, qui postquam in hac Urbe Sedem suam Imperator constituit, in magno honore haberi cœpit apud Orientales, ac consuetudine, accedente etiam Principum favore, jus Metropolitani Diœceseos Ponti, Asiæ, & Thraciæ sibi usurpaverat. Demum eadem prærogativa Hierosolymitano Antistiti concessa fuit ob Apostolicæ Sedis honorem, quæ prima Episcopum habuisset.

Quamquam Patriarcha Constantinopolitanus Alexandrino, & Antiocheno posterior est, nec ipsius Sedes cum Alexandrina, & Antiochena comparari potest: & licet Romanus Pontifex diutius rejecerit XXVIII. Canonem Chalcedonensem, quo ei jus Patriarchicum conferebatur, nec ipse ab Innocent III. initio tertiidecimi sæculi, ut Patriarcha sit agnitus; tamen undecimo sæculo vastissimam sibi jurisdictionem usurpaverat. Nam sub se habebat Metropolitanos sexaginta quinque, Archiepiscopos independentes, quibus nulli subjecti erant Episcopi, & Episcopos sexcentum triginta quatuor, & amplius, ut refert

Leo

Leo Allatius ex Nilo Doxapatrio Græco Scriptore. Sed everso deinceps Græcorum Imperio, ac restitutis, quas in Calabria, & Sicilia Romano Pontifici usurpaverat, Provinciis, valde imminutus est eorum numerus. Ipsius enim jurisdictioni subjecti sunt Episcopi circiter centum quinquaginta, inter quos sunt viginti quinque Metropolitani, quorum plerique suffraganeis carent. Provinciæ, in quas jurisdictionem exercet, sunt quæ sequuntur: Asia minor, Insulæ Maris Ægei, Thracia, Græcia, Valachia, Moldavia, Servia, Mingrelia, atque Circassia. Nonnulli quoque Græci, qui in Moscovia sunt, aliquem ei honorem deferunt, licet magno Basilide imperante, proprium sibi constituerint sibi Patriarcham.

Tres ante recensiti Patriarchæ cum Episcopis, ac Christianis reliquis, qui Orthodoxam fidem profitentur in Ephesina, & Chalcedonensi Synodis definitam, contra Nestorium, Eutychetem, atque Dioscorum, a Nestorianis, & Eutychianis, sive Jacobitis, appellati sunt Melchitæ, seu Regalistæ, quod Imperatores, præsertim Marcianus, Orientalibus omnibus fidem in duobus illis Conciliis definitam edictis suis inculcaverint. Igitur Melchitæ nomen excogitatum fuit ab Hæreticis ad conflandam invidiam in Orthodoxos, qui definita in Conciliis illis dogmata profitebantur. Sed postquam Patriarchæ, atque Episcopi ferme omnes græci ritus Schismati, erroribusque Græcorum adhæserunt: Melchitarum nomine appellare solemus Orthodoxos Græcos, qui scilicet Romano Pontifici subsunt. Reliquos vero Photianos dicimus.

Alexandrinus Patriarcha Græcus Schismaticus Sedem in Cahira habet, jurisdictionem vero exercet in varias Africæ, & Arabiæ Provincias; Antiochenus Damasci sedet, Græcisque præest suis in Soria, Mesopotamia, & Caramantia degentibus, Hierosolymitanus denique Palestinis, atque iis Arabiæ Ecclesiis præest, quæ sunt Palæstinæ finitimæ. Ii cum subjectis sibi Episcopis Græcum ritum servant, ac Græca lingua, & etiam Arabica celebrant officia Sacramentorum omnium. In eorum communione sunt Syri multi, qui Syriace sacra celebrant.

Ac præter hos, qui, ut dixi, Schismatici sunt, adest nunc Melchitarum Patriarcha Antiochenus, qui tum reliquis græci ritui sibi subjectis Orthodoxam fidem profitetur, atque Romano Pontifici obtemperat. Adest epist. SS. D. N. BENEDICTI XIV. n. 1. Bul. pag. 290. ad Cyrillum Patriarcham Antiochenum Græcorum Melchitarum, & omnes ejusdem ritus Catholicos Episcopos eidem Patriarchæ subjectos, in qua plura circa Ritus, ac ejusdem Patriarchæ jurisdictionem decernuntur. Pag. quoque 312. alia ad eundem Patriarcham data legitur epist. cum qua eidem pallium transmissum fuit. In actis autem Consistorialibus pro concessione dicti pallii, quæ leguntur tom. 2. Bull. in append. pag. 21. inquit SS. Pontifex; *Potest Cyrillus* no-

ster gentem Melchitarum, quæ hodie Catholicis ingenti imero complectitur, quæque a decem Episcopis, qui ium tamquam legitimum Patriarcham venerantur, & luns, provide gubernare.

Nomen Patriarchæ Antiocheni, habet quoque Maronirum Patriarcha, qui modo est Simon Evodius ex Arriepiscopo Damasceno Patriarcha renunciatus a BENEDITO XIV. ut ex litteris constat ad eumdem datis die 16. Iartii 1733. *Nuper ad nos &c.* Metropolitanorum, & Epioporum Maronitarum, sedes, & limites ita describuntur n appendice Synodi Montis Libani, quæ appendix insera legitur Constitutioni BENEDICTI XIV. *Apostolicam rædecessorum &c.* En verba: *Patriarcha Antiochiæ, ac otius nationis Maronitarum sedem habet in Monte Libano n Cœnobio, quod Canubiense dicitur: sub eo erant Archiepiscopi, & Episcopi sequentes. I. Tyri. II. Damasci. III. Cypri. IV. Aleppi. V. Beryti. VI. Tripolis. VII. Botri. VIII. Aco, seu Ptolemaidis IX. Laodiceæ. X. Apameæ. XI. Arcæ. XII. Edem. XIII. Sareptæ. XIV. Paneadis. XV. Listræ, seu Bybli. XVI. Neapolis. Sed in Synodo Montis Libani die 30. Septemb. 1736. decreverant Patres, ut Maronitarum Diœceses imposterum ad octo tantum redigerentur, salva Reverendiss. Domino Patriarchæ Episcopos nonnullos titulares ordinandi potestate; Videlicet I. Aleppi, seu Beroæ, & adjacentium locorum. II. Tripolis: hujus Pontificis jurisdictio extenditur a Tripoli, & Jania ad Arcam Balaneam, Aradum Orthosiadem, Gabalum, Laodiceam, usque ad fines Aleppi. III. Bybli, & Botri: hujus jurisdictio extenditur in Diœceses Bybli, & Botri, Acuræ, Dairalamari, & Regionis Bisarajæ. IV. Heliopolis, seu Baalebech: hujus jurisdictio extenditur in Diœceses Heliopolis, & Phatuchæ in Bybliensis Regionis confinio, & dimidiæ partis ditionis Gazirensis, cujus caput Gusta, & Gazir. V. Damasci: hujus jurisdictio extenditur in Diœcesim Damascenam, nec non ampliatur ad alteram dimidiam partem ditionis Gazirensis, cujus caput est Ageltón; complectitur præterea Bascontam Zuccharabam, & Zabbugam. VI. Cypri: hujus jurisdictio complectitur universa Insulæ illius Castella, ac præterea in Chesroe regione habet Bacafaiam, Beth-schebabam, earumque Villas, necnon Villas Castaniæ usque ad Pontem Beryti. VII. Beryti: hujus jurisdictio extenditur a Beryto usque ad Mathanam, & Giordam, & Algalbam, & Seiacharam Mathanæ, & usque ad Pontem Fluvii Cadi, seu Tamyris. VIII. Tyri, & Sidonis: hujus jurisdictio complectitur Sidonem, Tyrum, earumque Villas, nec non Supb Bacam, Vallem Tainæ, & adjacentes Teny a Fluvio Tamyri, usque ad Sanctam Civitatem Hierusalem, nos subscripti hanc Diœcesis distributionem approbamus. Datum in Sancta nostra Synodo in Monasterio Deiparæ de Leoisa die 30. Septembris 1736. Joseph Petrus Patriarcha Antiochiæ. Gabriel*

briel Sareptæ. Simeon Damasci. Abdalla Beryti. Elias Arcæ. Basilius Tripolis. Philippus Listræ, Stephanus Botri. Gabriel Aco. Joannes Laodiceæ. Ignatius Tyri. Gabriel Aleppi. Michaël Panedis. Tobias Cypri.

Jacobitæ quoque duorum Patriarcatuum titulos servaverunt, Alexandrini scilicet, atque Atiocheni. Alexandrinam vero Diœcesim ita obtinuerunt, ut Orthodoxis & plures essent quodammodo, & authoritate superiores. Nam ex quo Arabes Ægyptum subjecerunt, omnes ferme Græci profugientes vacuam Alexandriæ Ecclesiam hæreticis reliquerunt. Nativi Ægyptii ad Jacobitarum hæresim propensissimi, eam ubique amplexi sunt, atque ita in Thebaide, omnes Christiani eam inter paucos annos acceperunt. In Nubia, & Æthiopia quum Sacerdotes, & Episcopos a Jacobitis ordinatos haberent, Jacobitæ quoque intra unius sæculi spatium facti sunt. Iidem quum ex veteri quodam jure Patriarcharum Alexandrinorum, Palæstinam suæ sedi vellent esse subjectam, Hierosolymis Metropolitam ordinaverunt. Hanc autem præ reliquis sectis, quæ vel omnino interciderunt, vel adhuc supersunt, prærogativam habet Jacobitica, quod Episcoporum non interruptam successionem hucusque conservat, ab illis ordinatorum, qui in Ecclesia Catholica manuum impositionem acceperant, quales erant Dioscorus, & Dioscori successores. Ita quamvis hæretici, & abscissi ab Ecclesia, validam tamen ordinationem habebant, quum impositionem manuum accepissent ab Episcopis legitimis prius ordinatis. *Notum est enim*, inquit Renaudotius, diss. de Patriarcha Alexandrino, *pulso Dioscoro, Orthodoxos ejus loco Patriarchas constitutos, quos Jacobitæ pro inclusis, & prædonibus habent. Illo defuncto, ejus sequaces Timotheum Ælurum substituerunt, qui occiso Proterio, Cathedram occupavit, ejectusque, & restitutus sub Basilico tyranno, & Zenone, qui Dioscorianis favebant, eam per viginti duos annos retinuit, secundum Severi, & aliorum Jacobitarum sententiam. Timotheo, Petrus Mogus, Athanasius, Joannes alter, Dioscorus junior, Timotheus, Theodosius, Petrus Damianus, Anastasius, Andronicus successerunt, atque huic Beniamin, cujus anno duodecimo Jesu Christi 640. Alexandria ab Arabibus capta est, statimque Beniamin ejectus, & in Monasteriis latitans, restitutus est Sedi suæ, atque omnem, pulsis Orthodoxis Græcis, ipsoque Georgio Patriarcha, qui Constantinopolim fugit, Ecclesiasticam authoritatem obtinuit. Ut autem certa est ea, quam fuse explicavimus in historia Patriarchali Jacobitarum Patriarcharum a Dioscoro ad Beniaminum, ita quoque certissima est hodiernorum Alexandrinorum Antistitum ex eadem secta, ad Beniaminum usque successio.* Hæc notanda esse censui, quod paucis ab hinc annis litteras a quodam Missionario ex Ægypto scriptas legerim, in quibus asserebatur Cophtos Jacobitas legitimis Episcopis carere. Hactenus dicta perspicue demon-

tonstrant Jacobitarum Patriarcham Alexandrinum succe-
ere Dioscoro, authoritate Chalcedonensis Synodi ex illa
ede pulso, Græcum vero Orthodoxis Patriarchis, qui
ost Proterium in locum Dioscori suffectum, eadem Sede
uerunt. Licet enim pulso ab Arabibus Georgio anno
40. ut supra ex Renaudotio adnotavimus, Græci per an-
nos nonaginta non habuerunt hanc Patriarchalem digni-
atem, eam tamen iterum obtinere anno 780. atque de-
nceps suos quoque Melchitæ Patriarchas semper habue-
runt, quorum legitimus Successor est Græcus, quem su-
pra diximus, in Urbe Cahira Sedem tenere. Patriarcha
Jacobitarum vocatur quoque Patriarcha Cophtorum; li-
cet nomen Cophti, non sectam, sed nationem indicet,
quæ Cophtica lingua sacra celebrat. Ejusdem jurisdictio-
nem, tituli, quibus a suis donari solet, designant. Hos
ita exprimunt: *Pater N. Sanctissimus Archiepiscopus
magnæ Urbis Alexandriæ, & Potestbsi Babylonis, &
Nomorum Ægypti, Thebaidis, Pentapolisque Africanæ,
regionisque Æthiopiæ, & Axumitarum, Nubiæque, &
Macaureos, regionisque superioris.* Horum explicationem
vide apud Renaud. diff. cit.

Jacobitæ habent quoque Patriarcham Antiochenum,
quem ut legitimum Severi successorem agnoscunt o-
mnes Syri Monophysitæ. Illius amplissima authoritas
est, vocaturque inter eos, *Papa Orientis*. Plures Me-
tropolitani, Episcopi, ac Monachi bene multi sunt
eidem subjecti. Inter Metropolitanos, seu Archiepisco-
pos recensentur Hierosolymitanus, Damascenus, Edesse-
nus, Cyprius &c. Præter hos habebant etiam olim suæ
authoritati subjectos alios secundi generis Patriarchas,
quos Catholicos appellant, quorum alter Persidis, al-
ter Armeniæ Patriarcha diceretur. Sed ii jam a lon-
go tempore nullam in eo jurisdictionem agnoscunt, ac
tanquam supremi Armenæ gentis Patriarchæ haben-
tur.

Armeni non minus ac Jacobitæ late diffusi sunt per O-
rientem: imo eorum plerique sunt etiam in Occidente.
Sunt enim in utraque Armenia, majore scilicet, atque
minore, in Perside, Mesopotamia, Palæstina, Georgia,
aliisque bene multis Orientis Provinciis. In Occidente
vero præter eos, qui commercii causa in variis locis de-
gunt, quamplurimi sunt in Russia Polonica, eique finiti-
mis Provinciis. In Oriente ab anno fortasse 525 ex quo
propriam æram sumunt, duos antedictos Patriarchas sive
Catholicos habent: antea enim ex Cæsariensi Antistite
Metropolitam accipere solebant. Prioris sedis est Ararat
Majoris Armeniæ Urbs, sed residere solet in Monasterio
Etzmizim, eique pareni viginti sex Archiepiscopi, E-
piscopi vero septuaginta quinque, ut ex testimonio U-
scanii Armenii Episcopi, illius Patriarchæ Vicarii, qui
id Richardo Simonio narravit Parisiis anno 1670. re-
fert Brunus *differ.* 10. quæ est de Liturgia Armen. *art.* 1.

Alter manet Cis, quæ minoris Armeniæ Urbs est, ac præest Episcopis circiter triginta. Priori subest Episcopus, sive Patriarcha Constantinopolitanus ejusdem gentis; huic vero Hierosolymitanus, & is, qui Aleppi residet. Ii quos dixi, Schismatici sunt. Sed habent quoque Armeni Orthodoxos Episcopos. Qui Aleppi sedem habet, sed modo vitandæ persecutionis causa in Monte Libano commoratur, Patriarchæ titulum, ac jurisdictionem habet. Plures ei subjecti sunt Episcopi, inter quos adest Edessæ Episcopus, qui nunc Romæ manet. Qui in Russia, Polonia, atque iis finitimis locis degunt, Catholico Archiepiscopo subsunt, qui Leopoli residet. Et præter Archiepiscopum Naxiavensem, qui a quarto decimo sæculo desumi semper solet ex inclyto Prædicatorum Ordine, quippe iis præesi, qui authore Bartholomæo Parvo ejusdem Ordinis, Joanne XXII. Ecclesiam regente, cum Orthodoxa Fide latinum quoque ritum susceperunt, ut §. 3. hujus capitis exponentus. Plures alii Armeni Catholici sunt in variis Provinciis, qui Latinorum Missionariorum curæ concrediti sunt, quorum opera Catholicorum Fidem susceperunt.

Alii quoque sunt in Oriente, qui Patriarchas habent, quos Catholicos vocant. In Mingrelia Græcus Schismaticus Patriarcha residet, quem Catholicum vocant, cui Episcopi aliquot subjiciuntur, quos Principes ex Monachis seligere solent, qui *Berì* nuncupantur.

At celebrior est Patriarcha, qui eodem nomine donatur apud Chaldæos. Nestoriani ex Romano imperio pulsi, ad Persarum limites, aut in eorum Provinciis sedes fixerunt. Hinc post annos satis multos, quum Ecclesiam Seleuciæ Parthorum invasissent, quæ quidem ex nuper instituta sub Justiniano Catholici dignitate novam authoritatem consequuta erat, eam suæ religionis Cathedram primariam esse voluerunt, atque inde nullum majorem titulum, quam *Catholici Seleuciæ*, *& Ctesiphontis* Patriarchis suis veteribus attribuerunt. Hujusmodi Patriarcha, qui deinceps apud Mesulam residere consuevit, quintodecimo sæculo tantam, ac tam vastam jurisdictionem exercebat in Assyria, Mesopotamia, Chaldæa, Perside, ac etiam in Indiis Orientalibus, ut tredecim Metropolitanos, & Episcopos bene multos sibi subjectos haberet, ac tercentum mille recenserentur, quæ eidem obtemperarent, familiæ; ut scribit Petrus Stroza *in expositione Fidei*, *& tractat. de dogmat. Chaldæorum*.

Is enim hæc de Nestorianis, eorumque Patriarcha eodem in libro scribit. Nestorianorum autem Patriarcha Ecclesiæ Babylonis præest, ejusque residentiæ locus est Monasterium ad oppidum Mutul, in vicinus antiquæ Ninivis, ut ajunt, ædificatum. Dissident inter se Jacobitæ, atque Nestoriani odio implacabili, sed Nestoriani numero, atque opibus præstant, quorum ad trecenta millia, & amplius domorum recensentur: quum familiæ Jacobi-

ta-

trum numero octoginta millia non excedant. Itaque Patriarchæ Nestorianorum amplissima est authoritas, eaque i Indiam se extendit. Nam Chaldæi, qui Goæ, Cocchii, Angamalæ, atque in Insula S. Thomæ ante adventum Patrum Societatis Jesu reperiebantur, omnes pariter rofessione Nestoriani obediebant Patriarchæ Babylonis. Nunc quidem magna eorum pars studio, ac diligentia Jesuitarum, ad Ecclesiam Sanctam Catholicam reversa Summum Pontificem colit. Defunctoque nuper Metropolitano Chaldæo, successorem ab Apostolica Sede suscepit Archieiscopum Anguinalensem a Clemente VIII. ex Societate esu ordinatum. Ante Pontificatum Julii III. nomen hujus Patriarchæ ignotum pene nostris fuisse videtur: neque e ipso, neque de Chaldæorum natione mentionem ullam actam fuisse in Pontificum Romanorum monumentis reperio. Sedente vero Julio III. quum nonnulli ex Chaldæis Nestorianis se ab obedientia Patriarchæ subtraxissent, detestataque Nestoriana hæresi, in communionem venissent Catholicæ Ecclesiæ, illis Summus Pontifex, ut postulaverant, Patriarcham ordinavit, eumdem quem ipsi hac le causa legaverant, Simonem Sulacham ordinis Sancti Pachomii Monachum. Is cum Patriarchali pallio, atque titulo Patriarchæ Assyriorum Orientalium ad suos redit; & Charemet, sive Amed residens, Archiepiscopos, & Episcopos, ac Sacerdotes quamplurimos ordinavit. Sic igitur Chaldæorum natio uni Patriarchæ Babylonis usque ad illa tempora subjecta, in duas partes divisa fuit. Sulacha deinde a Turcis, adversariorum opera, ut fertur, e vivis sublato, sufficitur in ejus locum Abdjesu ejusdem ordinis Monachus, vir mirificæ eruditionis, linguarum varietate, & Sacrarum litterarum notitia, de quo in vita Pii IV. præclara fit mentio, cujus Pontificatu Romam venit pro confirmatione, qui & Tridentino Concilio interfuit. Ejus autem effigies depicta conspicitur in Aula Regia Palatii Vaticani inter Cardinales, cæterosque Prælatos Alexandro III assistens, Imperatorem Fridericum pœnitentem Venetiis recipienti. Plurimum quidem profecit Abdjesu, multosque ex Nestorianis ad Ecclesiam Catholicam convertit; acceptamque ab Apostolica Sede authoritatem valde propagavit, quam ejus Successores postea conservare sibi aut nescierunt, aut non potuerunt. Nam qui ei successit Ahathalla, & ipse Monachus ejusdem ordinis, parum vixit. Et Denha Simon postea ex Archiepiscopo Gelu, & Seert factus Patriarcha, nec ætate, neque doctrina idoneus tanto muneri, tempore, quo Episcopus Sidoniensis in Orientem profectus est Nuncius Apostolicus, relicto Charamet, ubi alii Patriarchè Orientalium Assyriorum resederant, in Provinciam Zeinalbech secesserat ad fines Persidis, potentiæ cedens Patriarchæ Babylonis. Quo loco etiam hodie manet ejus successor, Simon quoque & ipse vocatus, existimatione, ac numero subjectorum, ut accepimus, prædecessoribus longe inferior.

rior: ita ut Patriarchæ Babylonis status nunc videatur in pristinum restitutus, æmulo sponte sua quasi in exilium relegato. Igitur qui modo Sedem Babylonis obtinet, Marelia Chaldæorum Patriarcha multo minus, quam prædecessores sui domestico dissidio laborat, subjectamque ejus obedientiæ nationem pacifice gubernat: Metropolitis, & Episcopis, Cleroque non modo obtemperantibus ei, sed ipsum valde diligentibus. Hæc ille, quibus statum exhibet Chaldæorum Ecclesiæ circa initium sæculi XVII. Hac nostra ætate paucis admodum in Indiis Orientalibus occurrunt, atque ob facilem eorum ad Mahumedanismum defectionem, vix quadraginta millia hominum sibi subjectos habet Patriarcha Nestorianus, qui in Urbe Ninive, sive Mesula residet. Ac longe minor eorum est numerus, qui Patriarchæ Catholico Diarbekir commoranti, subsunt. Is vero Josephus est hic nomine tertius. Nuntiatum fuerat Mamachio a Carmelitis nonnullis, ut ipse scribit to. 2. orig. & Ant. Christ. lib. 2. cap 5. *Patriarcham Nestorianorum conjungi nobiscum societate communionis velle, secum autem una XI. circiter hominum millia ad orthodoxam religionem perducturum. Imo vero*, inquit ipse, *litteras Patriarcha ad Sacram Congregationem scripsit, quibus etiam, atque etiam orat, atque objecrat, ad se ut ministri mittantur.* Attributa utique ea pars Dominicanis est, missique initio fere anni 1750. Cajetanus Codileonicus, & Corradius Turrianus docti ex illo instituto viri; Sed mutata fortasse Patriarchæ voluntate nec optata illa, quæ sperabatur conversio, contingit, nec spes certa affulget, qua prudenter existimetur brevi saltem futura.

Præter eos, quos dixi, ad Orientalem Ecclesiam ratione originis, & Rituum pertinere dicimus non solum Græcos, qui in Moscovia, Valachia, Bulgaria, Hungaria, aliisque iis finitimis Provinciis degunt, atque Ruthenos, quos supra nominavimus; sed etiam Græcos, & Albanenses, qui in ditione ecclesiastica, & in reliquis Italiæ partibus, ejusque Insulis adjacentibus, sive orti, sive aliunde advecti incolæ commorantur. Ii scilicet, qui grassantibus jamdudum per totum Orientem, tum barbarorum infidelium immanitate, tum etiam Schismaticorum perfidia, ex Græcia, Epiro, Albania, aliisque Asiæ regionibus ad Italiam, eique adjacentes insulas, tamquam ad fidei, & tranquillitatis portum confugientes, ibidem sedes, ac domicilium collocaverunt; & tam ipsi, quam eorum filii Græcorum mores, instituta, ritus, & consuetudines a Græcis progenitoribus sibi tradita studiose, enixeque servare pergunt: ita tamen ut debitam Romanæ Ecclesiæ obedientiam, ac devotionem omnino profiteantur. Ut iis præsto sint ministri, a quibus juxta proprium ritum sacramenta recipiant, & ne ad Schismaticos Episcopos pro ordinatione cogantur confugere, Clemens VIII. anno 1595. constituit, Romæ habendum

esse

esse Episcopum Græcum Catholicum, qui Græcos Episcopis Latinis Italiæ, & adjacentium insularum subjectos, initiaret. Clemens vero XII. anno 1735. ut Italo-Græcorum in utraque Sicilia commorantium commodis consuleret, alterum ejusdem Græci ritus Episcopum in Seminario Corsino a se in Calabria erecto, propter Græcorum hujusmodi ordinationes, manere jussit, quorum laudantissimum institutum confirmavit, & innovavit SS. D. N. BENEDICTUS XIV. Constit. *Etsi Pastoralis* tom. 1. Bullar. pag. 167.

§. II.

De Schismaticorum, Hæreticorumque Sectis, quæ in Orientali Ecclesia sunt: deque præcipuis earumdem erroribus.

QUum non adeo facile sit, errores omnes detegere, in quos Orientales postquam ab Apostolicæ Sedis communione sejuncti sunt, vel superbiæ, & erroris spiritu ducti, aut ignorantiæ, inciderunt: eos unice explicandos suscipimus, qui proprii sint cujusque sectæ, ac magis præcipui: Schismaticorum autem Sectæ, quæ in Oriente occurrunt, ad tres facile revocantur: scilicet, Nestorianorum, Jacobitarum, & Photianorum. Nestoriani a Nestorio nomen, erroresque mutuati sunt. Præcipuus eorum error in eo situs est, ut negent Beatam Virginem esse Dei Matrem, quod in Christo Domino duas inesse personas putent; alteram hominis ex Maria Virgine nati, alteram vero Dei Filii ex æterno geniti, quæ in homine ex Virgine nato veluti in Templo inhabitet. Hinc ajunt, Beatam Virginem Christiparam, non vero Deiparam appellandam esse, atque unionem Dei, & hominis in Christo, esse per voluntatum conjunctionem, & dignitatis participationem, non secundum naturam, & personam. Hujusmodi errorem, qui damnatus fuit in prima Ephesina Synodo anno 431. docuisse revera Nestorium, ac ipsius Sectatores tueri, ex liturgiis, aliisque Nestorianorum libris facile demonstrare est contra Basnagium, aliosque Novatores, qui Nestorium, ejusque Sectatores ab omni errore vindicare contendunt. Vide Liturgiam, quæ celebratur quinquies in anno, scilicet, Epiphania, in vigilia S. Joannis Baptistæ, in vigilia Doctorum Græcorum, feria quarta Hebdomadæ supplicationis Ninives, & in Paschate. *Extitisse porro istam Liturgiam antiquitus apud Nestorianos præter codices manuscriptos, testantur Authores Syri, atque inter eos Hebedjesu, qui eam recenset, ut etiam Echellensis ejus meminit*, inquit Renaud. in not. ad hanc Litur. In ea autem hæc leguntur de Dei Filio: *Semetipsum exinanivit, & similitudinem servi accepit, hominem perfectum ex anima rationali intelligente, &* im-

immortali, & corpore mortali hominum, & conjunxit illum sibi, univitque secum in gloria, potestate, & honore, ex natura sua passibilem. Videantur etiam Nestorianorum libri. Elias Catholicus eo nomine tertius, in expositione Fidei, quam scripsit, quum esset Metropolita Nisibenus, & in disputatione cum Viziro Abulkacimo, & in alio opere ait: *Verbum Æternum productum a Sapientia Creatoris, quod Filius appellatur, estque una Personarum trium, habitavit, seu illapsus est, homine assumpto ex Maria Virgine, mediante potentia intellectuali, unitumque illi est per unionem potestatis, benevolentiæ, voluntatis, honoris, & repræsentationis.* Ita etiam Ebneltaib, Amrus Matthæi Filius, & alii fere omnes, quorum scripta ad nos pervenere. Denique videatur Lectionarium Persicum ad usum Nestorianorum, ubi hæc verba, *æqualem se faciens Deo*, explicantur, *secundum honorem, dignitatem, & potentiam.* Itaque perspicuum est, Nestorium, ejusque Sectatores errorem propugnare, quem Summus Pontifex Cælestinus, & Ephesina Synodus damnavit. Clarissimus Assemanus in Bibliotheca Orientali alios Nestorianorum errores recenset, quos nos de Sacramentis agendo indicabimus. Unum vero præterire non possumus, scilicet, eorum plerosque negare originale peccatum, quem errorem verisimile est a Theodoro Mopsuesteno mutuasse, quod in maximo honore apud Nestorianos habeatur. Ii sunt magis præcipui Nestorianorum errores. Errant præterea cum Hæreticis omnibus, quod Romani Pontificis primatum negent, atque Orthodoxæ Ecclesiæ authoritatem contemnant. Nicænam Synodum primam, ac primam Constantinopolitanam pro legitimis habent, sed præter viginti canones, qui in Nicæna illa conditi fuerunt, eidem perperam tribuunt canones omnes, qui in canonum, qui *Arabici* vulgo dicuntur, collectionibus reperiuntur. Rejiciunt primam Ephesinam Synodum, & Concilia omnia generalia, quæ deinceps tum in Oriente, tum in Occidente celebrata sunt.

Altera Hæreticorum Secta, quæ in Oriente est, Jacobitarum dicitur. Hæc Dioscori errores tuetur, ejusque Sectatores Jacobitæ appellantur, a Jacobo, quem Nicephorus, & alii *Zanzalum*, idest vilem, appellant. Arabes vero *Baradæum*, sive *Baradatum*, qui cum aliis circa medium sexti sæculi Monophytarum hæresim per totum Orientem disseminavit, & plurimos in tota Syria, & Mesopotamia præsertim, Episcopos, Sacerdotes, & Diaconos ordinavit. Eodem fere tempore in eamdem cum Jacobitis abiere hæresim Armeni, qui in Tibenensi Conventu circa annum 554. damnarunt Chalcedonensis Synodi decreta, ac si plena Nestorianorum errorum, & impietatis essent, Dioscori errores amplexati sunt. Quo factum est, ut hujusmodi hæresis per majorem Orientis partem propagata sit. Sunt qui putent, hos Eutychianorum errorem tueri, iique non vulgares modo, & nullius authoritatis scriptores,

res, sed etiam doctissimi, ut Joannes Morinus, Author Perpetuitatis Catholicæ Ecclesiæ fidei circa Eucharistiæ Sacramentum, aliique. Id vero minus recte, quum Jacobitæ Eutychi anathema pronuncient. Ita enim statuunt, illum eodem quo Apollinarius errore laborasse, atque adeo Christum habuisse de Cælo Corpus, quod nostro consubstantiale non esset, sed phantasticum. Commixtionem quoque naturarum, confusionem, & alterationem, quam Eutychiani adstruebant in Christo, rejiciunt. Sed Christum Dominum licet ex duabus naturis unum agnoscant; tamen non ut Ecclesia Catholica in unitate personæ, sed in unitate naturæ unum illum profitentur, atque consubstantialem Patri secundum humanitatem, & cum Dioscoro Chalcedonense Concilium damnant, quod duas in Christo naturas post unionem stabilierit, & Leoni Romano Pontifici, cujus epistola ad Flavianum in Concilio probata fuerat, anathema dicunt.

Post duodecim, aut tredecim annos a Chalcedonensi Synodo Jacobitæ, authore Petro Fullone, addidere Trisagio, his scilicet verbis: *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis*, hæc alia, *qui crucifixus est pro nobis*. Quæ quidem additio tanquam Monophytarum tessera habita deinceps fuit a Jacobitis Syris, Ægyptiis, & Armenis, atque tum ob hanc causam, tum quod divinam naturam trium personarum videatur indicare passibilem esse, a Felice III. Romano Pontifice improbata, ac pluries deinceps ab Apostolica Sede damnata fuit.

Imo & eorum quoque interpretatio rejecta fuit, qui non ad tres divinas Personas, sive ad divinam iisdem communem naturam, sed ad solum Filium Trisagium illud referri contenderent. Videatur qua ratione rem narret in Encyclica ad Missionarios per Orientem deputatos BENEDICTUS XIV. n. 29 ubi hæc habet „ Quum Petrus Fullo cognomento Gnaphæus, fautor hæresis Apollinaristarum, qui Theopaschitæ appellantur, ausus fuisset Trisagio hæc verba superaddere: *Qui Crucifixus es pro nobis*; sicuti fuse commemorat Theodorus Lector lib. 1. Collectaneorum, & quum nonnullæ Orientis Ecclesiæ; ac potissimum Syrorum, & Armenorum opera cujusdam Jacobi Syri, teste Nicephoro lib. 18 c. 52. additamentum hujusmodi recepissent, haud prætermiserunt Romani Pontifices, pro ea, quam in similibus adhibere consueverunt, vigili cura, & sollicitudine :.olescenti errori se opponere, factamque Trisagio additionem interdicere, rejicientes interpretationem, qua Trisagium ipsum referendo ad solam Filii personam, non vero ad tres Divinas personas, omnem erroris suspicionem adimi jactabatur; tum quia periculum semper supererat adhærendi dogmati hæretico; tum quia humanæ mentis præsumptio ad solum Christum ret.rre minime poterat Hymnum ab Angelis in honorem Sanctissimæ Trinitatis decantatum;

ficuti Lupus recte expendit, *In notis ad Can. 82. Trullanum*, ubi, postquam retulerat, a Felice III. & Romana Synodo damnatam fuisse additionem Trisagio factam, ita subdit: *Hymnum soli Divinæ Trinitati a Sanctis semper Angelis adcantatum, Ecclesiæ ab ipso Deo, ac eisdem Sanctis in puero laudato traditum, malorum Regiæ Urbi impendentium depulsione confirmatum, ac in eodem sensu, & ratione comprobatum, a plena Synodo Chalcedonensi, constanter asseverant*, (loquitur de Episcopis tum in prædicto Concilio congregatis, tum de aliis additamentum Trisagio factum respuentibus) *humana præsumptione non potuisse ad solum Christum detorqueri*. S. Gregorius VII. eodem religionis studio ipsam additionem improbavit in sua epistola prima lib. 8. scripta ad Archiepiscopum, sive Patriarcham Armenorum. Idem præstitit Gregorius XIII. in nonnullis suis epistolis datis in forma Brevis ad Patriarcham Maronitarum die 14. Februarii anno 1577. In Congregatione autem Propagandæ fidei, habita die 30. Januarii anno 1635. quum examini subjecta fuisset Armenorum Liturgia, atque inter cætera accuratiori disquisitione fuisset expensum, utrum additio inducta Trisagio tolerari posset, ob indicatam causam, quod illa ad solam Filii personam relationem habere posse videretur: responsum fuit, id non esse permittendum, additionem omnino expungendam „.

Syri hac unice additione in Liturgiis errorem designant, aut erroris saltem suspicionem produnt; Ægyptii vero addunt etiam expresse post unionem in Christo unam tantum inesse naturam. Et Armeni a miscendo cum vino aquam in Missa abstinent, ne duplicem in Christo naturam profiteri videantur. Huic particulares nonnulli Armeni Doctores plures alios errores addiderunt, ut videre est apud Galanum, aliosque, ex iis nonnullos nos de Sacramentis agendo indicabimus. Jacobitæ omnes tria priora generalia Concilia suscipiunt, ac venerantur, scilicet Nicœnum primum, primum Constantinopolitanum, & Ephesinum primum: rejiciunt vero, atque damnant Chalcedonensem Synodum, & quotquot deinceps celebrata sunt Concilia cum in Orientali, tum in Occidentali Ecclesia. Nonnulla quoque fidei dogmata, quæ in Conciliis in Occidente celebratis definita sunt, eorum plerique respuunt; sed errores hujusmodi videntur potius a Photianis reliquis Orientalibus communicati.

Schisma Græcorum Photianum dicitur, quod nono Ecclesiæ sæculo, Patriarcha Constantinopolitano Photio, cœperit, ob dissidium Latinos inter, & Græcos, circa processionem Spiritus Sancti a Patre Filioque, & additionem particulæ *Filioque* in Latina Ecclesia Nicæno Symbolo factam, atque ab Apostolica S. de deinceps probatam; licet absolutum non fuerit, nisi sub Michaele Cerulario circa annum 1054. Constantinopolitani deinceps Pa-

Patriarchæ alios quoque tres Græcos Patriarchas in Schisma, erroresque traxere suos. Præcipui Photianorum errores sunt, qui sequuntur: Primo, negant Romanum Pontificem esse visibile totius Ecclesiæ caput, cui Pastores omnes subesse debeant, & Concilia omnia respuunt, & damnant, quæ in Occidente celebrata sunt. Secundo, licet fateantur Spiritum Sanctum esse Deum, ac Personam a Patre, & Filio distinctam, quæ procedat ex Patre; negant tamen etiam ex Filio procedere, ac Romanam damnant Ecclesiam, quod Symbolo particulam *Filioque* addiderit. Tertio, negant dari Purgatorium, & justorum animas, quibus nihil luendum superfit, ante extremi judicii diem clara Dei visione donari. Quarto, licitum esse putant dare uxori libellum repudii, & ad alias nuptias transire, atque adeo Matrimonium dissolubile esse credunt. Quinto, eorum plerique negant, fornicationem esse peccatum. Sexto, in eo quoque nonnulli errant quod tertias, & quartas nuptias pro illicitis omnino habeant; nec desunt, qui usuras licitas esse credant. Alii eorumdem errores in eo consistunt, quod Latinæ Ecclesiæ disciplinam, quæ cum Græca non consentiat, contemnant, atque tanquam illicitam, & malam detestentur. Ajunt itaque primo, Latinam Ecclesiam errare, quod Eucharistiam in Azymo conficiat, & quod hujusmodi pane perfici posse credat. Secundo, quod Sabbato jejunet. Tertio, quod Eucharistiam sub unica tantum specie Laicis administret. Quarto, quod Confirmationem a Baptismo sejungat. Quinto, quod sanguinis, & suffocati usum tamquam licitum permittat. Reprehendunt etiam eandem Ecclesiam, quod a septuagesima usque ad Pascha in sacris officiis omittat *Alleluja*, & quod Ritus alios, qui Græcis conformes non sint, adhibeat, & probet. Imo non defuere inter eos, qui vel baptizatos a Latinis sine trina immersione iterum baptizandos esse docuerint; vel saltem nefas esse, trinam in baptismo immersionem omittere, crediderit. Plures quoque inter eos in Palamitarum errorem abierunt, qui docent, *particulas Divinitatis, Divinitatemque ipsam aliquam inter ea, quæ videntur, viderive possunt, recenseri*, ut ait Papadopoli in Prænot Mystag. resp. 2. sect. 6. pag. 114.

§. III.

De propriis Orientalis Ecclesiæ Ritibus, eorumque varietate.

QUamquam in Ecclesia Orientali plures sunt Sectæ, quæ a multis sæculis a Romana Ecclesia separatæ, nullam cum ea communionem habuerunt; tamen circa exteriorem Dei cultum, ac disciplinam,

eamdem cum Romana Ecclesia doctrinam profitentur. Omnes enim Ecclesiæ authoritatem agnoscunt Ritus instituendi, ac ea præcipiendi, quæ ad disciplinam pertineant. Omnes septem Sacramenta admittunt: Omnes Sanctos invocant, Angelosque, ac tum eos, tum eorundem reliquias, & imagines cultu aliquo prosequuntur: Omnes dies festos, & jejunia servant, ac præceptum ab Ecclesia ciborum delectum: Omnes missæ Sacrificium admittunt, quod propriis induti vestibus Sacerdotes celebrent: habent omnes Monachos, qui castitatem voveant, nec ulla Secta est, quæ cœlibes Episcopos non habeat. Quæ quidem satis superque videntur ad convincendum novitatis, & falsitatis hæreticos illos, quos superiori capite nominavi. Dissidet autem a Latinis Orientalium circa Sacros Ritus disciplina, primum ratione linguæ, quam in sacris celebrandis officiis usurpant. Deinde, quod Orientales proprias liturgias habeant, ac propria Euchologia, quæ ceremonias in Sacramentorum administratione adhibendas in nonnullis a Latina Ecclesia diversas præscribant. Præterea in ordine divinorum officiorum, quæ ab Ecclesiasticis recitantur. Item ratione disciplinæ circa jejunia. Denique ex eo Orientales a Latinis dissident, quod juxta eorum disciplinam simplices Presbyteri unicam, & virginem uxorem habere possint, quam ante sacrorum Ordinum susceptionem duxerint.

Prima, atque omnium antiquissima Ecclesiæ divisio est in Latinam, & Græcam. Hæc autem non aliunde ortum habuit, quam ex lingua, qua sacra officia celebrarentur. Latina non solum Romanam, & reliquas Occidentis Ecclesias, sed etiam Africanam, quæ eadem ac ista utebatur lingua, designat. Græca vero omnes Orientales Ecclesias complectitur, quibus, si paucas excipias, quæ Syriace fortasse celebrabant, & Ægyptiace, Græca lingua communis erat. Qua de causa Orientalis Ecclesiæ Ritus universim Ritus Ecclesiæ Græcæ appellari solent; atque omnes origine Græci reputantur, licet mutationem aliquam subierint, postquam alia lingua sacra fieri cœperunt. Ecclesia Armena, quæ a Græca Cæsareæ Ecclesia cum Episcopo disciplinam acceperat, initio quinti sæculi tum sacra Biblia, tum alios ad sacrorum disciplinam pertinentes libros propria lingua scriptos habere, ac in sacris peragendis usurpare cœpit. Atque eadem lingua, quæ vernacula non est, sed doctis tantum cognita, etiam nunc Armeni utuntur. Circa finem ejusdem sæculi, quum Nestoriani omnes prope Mesopotamiæ Ecclesias occupassent, amisso Græcæ linguæ usu, illam quoque in Sacris Officiis celebrandis omiserunt, Syriacaque sola uti cœperunt. Quum Arabica ubique passim obtinuisset, itaut soli Eruditi Syriace scirent; & plebs illiterata, imo Ecclesiastici ipsi, nonnulli adhibito studio, Syriacam linguam intelligerent, ea tamen ratio tanti visa non fuerit, ut antiqua consuetudo aboleretur, & vernacule sacra fie-

rent.

rent. Unde hucusque apud Ecclesias omnes Nestorianas, & Chaldæas quoque Catholicorum non aliter, quam Syriace celebrare solent. Imo quum Nestoriani a quinto sæculo plurimas in Perside Ecclesias fundassent, ubi Syriacæ linguæ usus nullus erat, eam tamen in sacris celebrandis retinuerunt. Plebi tamen ita consuluerunt, ut lectionaria, quibus Epistolæ, & Evangelia de circulo anni continebantur, Persice interpretata essent. Eadem lingua usi sunt, atque utuntur in aliis, quas in Tartaria, & Purquestania, & aliis Indiarum Orientalium partibus habent, Ecclesiis. Syriacam quoque linguam adhibere cœperunt Jacobitæ quoque, postquam Antiochenum sibi usurpavere Patriarchatum. Licet enim verisimile sit, nonnullas in ea regione fuisse Ecclesias, quæ Syriaca lingua uterentur: tamen explorata res est, IV. & V. sæculo Antiochiæ græce celebrare consuevisse; atque constat, quas hujusmodi Jacobitæ habent Liturgias, ex Græco in Syriacum sermonem esse translatas: quippe in iis plura Græca vocabula occurrunt, & formulæ nonnullæ Græci sermonis, quæ clare ostendunt, ex græcis fontibus originem trahere; ut observavit Brunus tom. 2. dis. ix. quæ est de Liturgia Syrorum. Hac eadem lingua, quæ a multis sæculis vernacula amplius non est, utuntur quoque Syri Melchitæ, & Maronitæ.

Qui vero in Ægypto sunt Jacobitæ, non Syriacam, sed Cophticam linguam adhibent. Sunt qui contendant, semper fuisse in Ægypto Ecclesias, quæ hac lingua, olim hujusmodi genti vernacula, uterentur. Sed utcumque se res habeat, negari non potest, quin antea Alexandrina, & aliæ quoque bene multæ Ægypti Ecclesiæ Græcam linguam usurpaverint. Renaudotius enim ex antiquissimis Ægyptiorum glossariis hæc refert verba, quæ ex præfatione deprompta sunt unius ejusmodi glossarum collectionis: *antiquum morem fuisse, ut lectiones ex scripturis legerentur græce, sequereturque cophtica interpretatio, idque factum, antequam ulla omnino apud Christianos foret Arabicæ linguæ cognitio. Sed per universam Ægyptum, antiquitus Christiani legebant lectionem græce, eamque cophtice explicabant, & postea aliam, sicut nunc, legunt lectionem cophticam, & eam arabice interpretantur.* Igitur linguæ græcæ usus, qui modo penes illos paucos viget, qui Græco Alexandrino Patriarchæ subsunt, fuit antea tum Alexandriæ, tum in plerisque saltem Ægypti Ecclesiis, & nonnisi postquam Jacobitarum schisma prævaluit Alexandriæ, ac in tota Ægypto cophtice celebratum est. An id factum sit, quod invasa a Saracenis Ægypto, post aliquot annos Græca lingua omnino esset incognita, ut visum est Renaudotio; sive quod Jacobitæ cum Græcis, quos incredibili odio prosequebantur, convenire amplius non vellent, nostrum non est in præsentia investigare. Quum lingua hæc populo, qui arabice loquitur, nota non sit, postquam Scriptura, u-

ve Evangelium vel a Sacerdote celebrante, vel a Diacono lectum sit, vulgaris, seu arabica interpretatio legi solet.

Æthiopes, sive Abyssini, qui a Patriarcha Cophto Jacobitarum cum Metropolita, quem accipere solent, Cophticæ Ecclesiæ disciplinam, & Jacobitarum errores mutuati sunt, Æthiopica lingua sacra faciunt, quæ tamen est a populari diversa.

Ii, quos dixi, lingua, ritu, & disciplina a Græcis dissident: quippe cæremonias in plerisque diversas habent, ac canones omnes non recipiunt, quibus græcorum disciplina continetur, ut ex superiori paragrapho liquet. Adsunt vero alii, qui græcum ritum, & disciplinam servant, sed in Sacris Officiis peculiari lingua utuntur. Scilicet, Colchi, nunc Mengrelenses, & Iberi, sive Georgiani ritum, & disciplinam græcam tenent, sed suo quisque idiomate sacra facit. Illyrici, seu Sclavoni in Servia, Misnia, Bulgaria &c. Illyrice, sive Sclavonice celebrant: Moscovitæ vero, & Rutheni, Ruthenam linguam parum a Sclavonica diffidentem adhibent. Reliqui Orientalis Ecclesiæ Ritum servantes græca lingua utuntur. Scilicet Græco-Itali, Græci-Melchitæ Orthodoxi, Schismatici omnes, qui Patriarchis Græcis Constantinopolitano, Alexandrino, & Hierosolymitano obtemperant, & alii.

Ex hactenus dictis perspicuum est, illustriores Orientis Ecclesias Sacra Officia, lingua, quæ vernacula non sit, celebrare. Quamobrem Orientalis Ecclesiæ exemplo, atque usu manifestæ falsitatis, & calumniæ convincuntur ætatis nostræ Novatores, qui Romanæ Ecclesiæ vitio vertunt, quod sacra officia vernacula lingua non celebret. Nam ex hoc liquet, Ecclesiam ubique terrarum, tum retroactis temporibus, tum etiam nunc credere, satis provisum esse plebi, si a sacris ministris, tum Scripturæ, tum liturgiarum mysteria interpretarentur; nec semper expedire, ut mutata in regione aliqua populari lingua, Ecclesiæ etiam lingua variari debeat; tum, ut cum disciplina fidei unitas conservetur, tum etiam, ut novitates illæ vitentur, & confusiones, quæ novas sacrorum librorum versiones sequerentur. Et sane, undenam factum est, ut inter tot, qui in Occidente sunt, Hæreticos, nulla sit fides, & disciplinæ unitas; sed confusio maxima, nisi ex hac, quam sibi usurpare ausi sunt, libertate? Hæc quantum ad linguarum varietatem, quas orthodoxa probat, vel usurpat Ecclesia in Oriente.

Diffident etiam Orientales tum a Latinis, tum inter se ob Liturgias, & Rituales libros, quos habent. Liturgias vocamus Sacra Officia publica Ecclesiarum authoritate conscripta, atque earumdem usu comprobata, quibus preces, & ritus ad consecrandam, & administrandam Eucharistiam continentur. Libros vero, qui vel aliorum Sacramentorum, vel alia Ecclesiastica officia præscribant,

Ri-

Rituales appellamus, Græci vero Euchologium, quod nil aliud est, quam collectio Ecclesiasticarum precum, & benedictionum; ideoque, ut Goarius explicat, Rituale, sive manuale, aut Sacerdotale, & Pontificale commode appellari potest. Hic non inquirimus, num sacræ Liturgiæ, quas Græci, Syri, sive Orthodoxi, sive Nestoriani, sive Jacobitæ, atque Cophti, & Æthiopes habent, iis Authoribus acceptæ sint referendæ, quorum præ se nomen ferunt; num primis Ecclesiæ sæculis litteris consignatæ fuerint; nec quot unaquæque Orientis Ecclesia Liturgias habeat, quotque libros, quibus Ecclesiastica Officia continentur. Hæc enim eruditis investiganda relinquimus. Nobis enim sat erit ostendere, omnes Orientalium Liturgias, non secus ac Latinas, eam perficiendæ, atque administrandæ Eucharistiæ formam continere, quam a primis temporibus Christi Ecclesia adhibere consuevit; Orientales tum a Latinis, tum etiam invicem, Ritibus tantum, qui mere cæremoniales sint diffidere; ac denique nonnulla notare, quæ observatu digna videntur, ut tum Liturgias, tum reliquos Orientalium libros ab iis emendari queant erroribus, qui Schismaticorum malitia in eosdem irrepserint.

Ita inter se Liturgiæ omnes conveniunt tum Orientales, tum Occidentales, ut ab uno fonte, Apostolorum scilicet exemplo, & præceptis ad omnes Ecclesias promanasse certissime agnoscantur. Neque aliunde tanta in Divinis Mysteriis celebrandis conformitas esse potest, quanta est in Liturgiis, quas ab antiquis temporibus tum Occidentis, tum Orientis Ecclesia usurpat, quam ex communi, ac nota traditione nasci potuit. Ita vero invicem convenire Liturgias omnes, quas diximus, tum legentibus illico fit manifestum, tum etiam ex partibus liquet, quibus constant. Omnes a Sacerdotibus Sacram Eucharistiam fieri præscribunt, qui sacra vasa, eaque pretiosa, & vestes itidem sacras adhibeant, & in Altari celebrent, quod omnibus in magna veneratione est: omnes exhibent præparatorias Orationes, & cæremonias, scripturarum lectiones, psalmorum cantus, orationes pro vivis, & defunctis, memoriam Sanctorum, osculum pacis, Præfationem, quæ initium anaphoræ proprie dictæ, sive Canonis, est, orationes pro donorum oblatione, recitationem historiæ institutionis Eucharistiæ cum Christi verbis, quæ ejusdem nomine a Sacerdote proferantur, invocationem Spiritus Sancti, orationem Dominicam, fractionem Hostiæ, atque ejusdem Communionem, ac confessionem Corporis, & Sanguinis ejusdem Domini nostri Jesu Christi. Tanta conformitas in tot loco dissitis, ac communione a multis sæculis separatis Ecclesiis, non aliunde oriri potuit, quam ex communi per antiquos Patres ab Apostolis accepta traditione. Atque hinc patet, Liturgias omnes, quæ sunt apud Orientales in usu, non modo inter se, sed etiam cum Latinis ad rei substantiam

quod

Alter manet Cis, quæ minoris Armeniæ Urbs est, ac præest Episcopis circiter triginta. Priori subest Episcopus, sive Patriarcha Constantinopolitanus ejusdem gentis; huic vero Hierosolymitanus, & is, qui Aleppi residet. Ii quos dixi, Schismatici sunt. Sed habent quoque Armeni Orthodoxos Episcopos. Qui Aleppi sedem habet, sed modo vitandæ persecutionis causa in Monte Libano commoratur, Patriarchæ titulum, ac jurisdictionem habet. Plures ei subjecti sunt Episcopi, inter quos adest Edessæ Episcopus, qui nunc Romæ manet. Qui in Russia, Polonia, atque iis finitimis locis degunt, Catholico Archiepiscopo subsunt, qui Leopoli residet. Et præter Archiepiscopum Naxiavensem, qui a quarto decimo sæculo desumi semper solet ex inclyto Prædicatorum Ordine, quippe iis præest, qui authore Bartholomæo Parvo ejusdem Ordinis, Joanne XXII. Ecclesiam regente, cum Orthodoxa Fide latinum quoque ritum susceperunt, ut §. 3. hujus capitis exponemus. Plures alii Armeni Catholici sunt in variis Provinciis, qui Latinorum Missionariorum curæ concrediti sunt, quorum opera Catholicorum Fidem susceperunt.

Alii quoque sunt in Oriente, qui Patriarchas habent, quos Catholicos vocant. In Mingrelia Græcus Schismaticus Patriarcha residet, quem Catholicum vocant, cui Episcopi aliquot subjiciuntur, quos Principes ex Monachis seligere solent, qui *Berì* nuncupantur.

At celebrior est Patriarcha, qui eodem nomine donatur apud Chaldæos. Nestoriani ex Romano imperio pulsi, ad Persarum limites, aut in eorum Provinciis sedes fixerunt. Hinc post annos satis multos, quum Ecclesiam Seleuciæ Parthorum invasissent, quæ quidem ex nuper instituta sub Justiniano Catholici dignitate novam authoritatem consequuta erat, eam suæ religionis Cathedram primariam esse voluerunt, atque inde nullum majorem titulum, quam *Catholici Seleuciæ, & Ctesiphontis* Patriarchis suis veteribus attribuerunt. Hujusmodi Patriarcha, qui deinceps apud Mesulam residere consuevit, quintodecimo sæculo tantam, ac tam vastam jurisdictionem exercebat in Assyria, Mesopotamia, Chaldæa, Perside, ac etiam in Indiis Orientalibus, ut tredecim Metropolitanos, & Episcopos bene multos sibi subjectos haberet, ac tercentum mille recenserentur, quæ eidem obtemperarent, familiæ; ut scribit Petrus Stroza *in expositione Fidei, & tract. de dogmat. Chaldæorum*.

Is enim hæc de Nestorianis, eorumque Patriarcha eodem in libro scribit. Nestorianorum autem Patriarcha Ecclesiæ Babylonis præest, ejusque residentiæ locus est Monasterium ad oppidum Mulul, in viciniis antiquæ Ninivis, ut ajunt, ædificatum. Diffident inter se Jacobitæ, atque Nestoriani odio implacabili, sed Nestoriani numero, atque opibus præstant, quorum ad trecenta millia, & amplius domorum recensentur: quum familiæ Jacobi-

ta-

tarum numero octoginta millia non excedant. Itaque Patriarchæ Nestorianorum amplissima est authoritas, eaque in Indiam se extendit. Nam Chaldæi, qui Goæ, Cocchini, Angamalæ, atque in Insula S. Thomæ ante adventum Patrum Societatis Jesu reperiebantur, omnes pariter professione Nestoriani obediebant Patriarchæ Babylonis. Nunc quidem magna eorum pars studio, ac diligentia Jesuitarum, ad Ecclesiam Sanctam Catholicam reversa Summum Pontificem colit. Defunctoque nuper Metropolitano Chaldæo, successorem ab Apostolica Sede suscepit Archiepiscopum Angumalensem a Clemente VIII. ex Societate Jesu ordinatum. Ante Pontificatum Julii III. nomen hujus Patriarchæ ignotum pene nostris fuisse videtur: neque de ipso, neque de Chaldæorum natione mentionem ullam factam fuisse in Pontificum Romanorum monumentis reperio. Sedente vero Julio III. quum nonnulli ex Chaldæis Nestorianis se ab obedientia Patriarchæ subtraxissent, detestataque Nestoriana hæresi, in communionem venissent Catholicæ Ecclesiæ, illis Summus Pontifex, ut postulaverant, Patriarcham ordinavit, eumdem quem ipsi hac de causa legaverant, Simonem Sulacham ordinis Sancti Pachomii Monachum. Is cum Patriarchali pallio, atque titulo Patriarchæ Assyriorum Orientalium ad suos rediit; & Charemet, sive Amed residens, Archiepiscopos, & Episcopos, ac Sacerdotes quamplurimos ordinavit. Sic igitur Chaldæorum natio uni Patriarchæ Babylonis usque ad illa tempora subjecta, in duas partes divisa fuit. Sulacha deinde a Turcis, adversariorum opera, ut fertur, e vivis sublato, sufficitur in ejus locum Abdjesu ejusdem ordinis Monachus, vir mirificæ eruditionis, linguarum varietate, & Sacrarum litterarum notitia, de quo in vita Pii IV. præclara fit mentio, cujus Pontificatu Romam venit pro confirmatione, qui & Tridentino Concilio interfuit. Ejus autem effigies depicta conspicitur in Aula Regia Palatii Vaticani inter Cardinales, cæterosque Prælatos Alexandro III assistens, Imperatorem Fridericum pœnitentem Venetiis recipienti. Plurimum quidem profecit Abdjesu, multosque ex Nestorianis ad Ecclesiam Catholicam convertit; acceptamque ab Apostolica Sede authoritatem valde propagavit, quam ejus Successores postea conservare sibi aut nescierunt, aut non potuerunt. Nam qui ei successit Ahathalla, & ipse Monachus ejusdem ordinis, parum vixit. Et Denha Simon postea ex Archiepiscopo Gelu, & Seert factus Patriarcha, nec ætate, neque doctrina idoneus tantò muneri, tempore, quo Episcopus Sidoniensis in Orientem profectus est Nuncius Apostolicus, relicto Charamet, ubi alii Patriarchè Orientalium Assyriorum resederant, in Provinciam Zeinalbech secesserat ad fines Persidis, potentiæ cedens Patriarchæ Babylonis. Quo loco etiam hodie manet ejus successor, Simon quoque & ipse vocatus, existimatione, ac numero subjectorum, ut accepimus, prædecessoribus longe infe-

D 2 rior.

rior: ita ut Patriarchæ Babylonis status nunc videatur in pristinum restitutus, æmulo sponte sua quasi in exilium relegato. Igitur qui modo Sedem Babylonis obtinet, Marelia Chaldæorum Patriarcha multo minus, quam prædecessores sui domestico dissidio laborat, subjectamque ejus obedientiæ nationem pacifice gubernat: Metropolitis, & Episcopis, Cleroque non modo obtemperantibus ei, sed ipsum valde diligentibus. Hæc ille, quibus statum exhibet Chaldæorum Ecclesiæ circa initium sæculi XVII. Hac nostra ætate paucis admodum in Indiis Orientalibus occurrunt, atque ob facilem eorum ad Mahumedanismum defectionem, vix quadraginta millia hominum sibi subjectos habet Patriarcha Nestorianus, qui in Urbe Ninive, sive Mesula residet. Ac longe minor eorum est numerus, qui Patriarchæ Catholico Diarbekir commoranti, subsunt. Is vero Josephus est hic nomine tertius. Nuntiatum fuerat Mamachio a Carmelitis nonnullis, ut ipse scribit to. 2. orig. & Ant. Christ. lib. 2. cap 5. *Patriarcham Nestorianorum conjungi nobiscum societate communionis velle, secum autem una XI. circiter hominum millia ad orthodoxam religionem perducturum. Imo vero*, inquit ipse, *litteras Patriarcha ad Sacram Congregationem scripsit, quibus etiam, atque etiam orat, atque objectat, ad se ut ministri mittantur.* Attributa utique ea pars Dominicanis est, missique initio fere anni 1750. Cajetanus Codileonicus, & Corradius Turrianus dicti ex illo instituto viri; Sed mutata fortasse Patriarchæ voluntate nec optata illa, quæ sperabatur conversio, contingit, nec spes certa affulget, qua prudenter existimetur brevi saltem futura.

Præter eos, quos dixi, ad Orientalem Ecclesiam ratione originis, & Rituum pertinere dicimus non solum Græcos, qui in Moscovia, Valachia, Bulgaria, Hungaria, aliisque iis finitimis Provinciis degunt, atque Ruthenos, quos supra nominavimus; sed etiam Græcos, & Albanenses, qui in ditione ecclesiastica, & in reliquis Italiæ partibus, ejusque Insulis adjacentibus, sive orti, sive aliunde advecti incolæ commorantur. Ii scilicet, qui grassantibus jamdudum per totum Orientem, tum barbarorum infidelium immanitate, tum etiam Schismaticorum perfidia, ex Græcia, Epiro, Albania, aliisque Asiæ regionibus ad Italiam, eique adjacentes insulas, tamquam ad fidei, & tranquillitatis portum confugientes, ibidem sedes, ac domicilium collocaverunt; & tam ipsi, quam eorum filii Græcorum mores, instituta, ritus, & consuetudines a Græcis progenitoribus sibi tradita studiose, enixeque servare pergunt: ita tamen ut debitam Romanæ Ecclesiæ obedientiam, ac devotionem omnino profiteantur. Ut iis præsto sint ministri, a quibus juxta proprium ritum, sacramenta recipiant, & ne ad Schismaticos Episcopos pro ordinatione cogantur confugere, Clemens VIII. anno 1595. constituit, Romæ habendum esse

esse Episcopum Græcum Catholicum, qui Græcos Episcopis Latinis Italiæ, & adjacentium insularum subjectos, initiaret. Clemens vero XII. anno 1735. ut Italo-Græcorum in utraque Sicilia commorantium commodis consuleret, alterum ejusdem Græci ritus Episcopum in Seminario Corfino a se in Calabria erecto, propter Græcorum hujusmodi ordinationes, manere jussit, quorum laudantissimum institutum confirmavit, & innovavit SS. D. N. BENEDICTUS XIV. Constit. *Etsi Pastoralis* tom. 1. Bullar. pag. 167.

§. II.

De Schismaticorum, Hæreticorumque Sectis, quæ in Orientali Ecclesia sunt: deque præcipuis earumdem erroribus.

QUum non adeo facile sit, errores omnes detegere, in quos Orientales postquam ab Apostolicæ Sedis communione sejuncti sunt, vel superbiæ, & erroris spiritu ducti, aut ignorantiæ, inciderunt: eos unice explicandos suscipimus, qui proprii sint cujusque sectæ, ac magis præcipui: Schismaticorum autem Sectæ, quæ in Oriente occurrunt, ad tres facile revocantur: scilicet, Nestorianorum, Jacobitarum, & Photianorum. Nestoriani a Nestorio nomen, erroresque mutuati sunt. Præcipuus eorum error in eo situs est, ut negent Beatam Virginem esse Dei Matrem, quod in Christo Domino duas inesse personas putent; alteram hominis ex Maria Virgine nati, alteram vero Dei Filii ex æterno geniti, quæ in homine ex Virgine nato veluti in Templo inhabitet. Hinc ajunt, Beatam Virginem Christiparam, non vero Deiparam appellandam esse, atque unionem Dei, & hominis in Christo, esse per voluntatum conjunctionem, & dignitatis participationem, non secundum naturam, & personam. Hujusmodi errorem, qui damnatus fuit in prima Ephesina Synodo anno 431. docuisse revera Nestorium, ac ipsius Sectatores tueri, ex liturgiis, aliisque Nestorianorum libris facile demonstrare est contra Basnagium, aliosque Novatores, qui Nestorium, ejusque Sectatores ab omni errore vindicare contendunt. Vide Liturgiam, quæ celebratur quinquies in anno, scilicet, Epiphania, in vigilia S. Joannis Baptistæ, in vigilia Doctorum Græcorum, feria quarta Hebdomadæ supplicationis Ninives, & in Paschate. *Extitisse porro istam Liturgiam antiquitus apud Nestorianos præter codices manuscriptos, testantur Authores Syri, atque inter eos Hebedjesu, qui eam recenset, ut etiam Echellensis ejus meminit*, inquit Renaud. in not. ad hanc Litur. In ea autem hæc leguntur de Dei Filio: *Semetipsum exinanivit, & similitudinem servi accepit, hominem perfectum ex anima rationali intelligente, &* im-

immortali, & corpore mortali hominum, & conjunxit illum sibi, univitque secum in gloria, potestate, & honore, ex natura sua passibilem. Videantur etiam Nestorianorum libri. Elias Catholicus eo nomine tertius, in expositione Fidei, quam scripsit, quum esset Metropolita Nisibenus, & in disputatione cum Viziro Abulkacimo, & in alio opere ait: *Verbum Æternum productum a Sapientia Creatoris, quod Filius appellatur, estque una Personarum trium, habitavit, seu illapsus est, homine assumpto ex Maria Virgine, mediante potentia intellectuali, unitumque illi est per unionem potestatis, benevolentiæ, voluntatis, honoris, & repræsentationis.* Ita etiam Ebneltaib, Amrus Matthæi Filius, & alii fere omnes, quorum scripta ad nos pervenere. Denique videatur Lectionarium Persicum ad usum Nestorianorum, ubi hæc verbà, *æqualem se faciens Deò*, explicantur, *secundum honorem, dignitatem, & potentiam.* Itaque perspicuum est, Nestorium, ejusque Sectatores errorem propugnare, quem Summus Pontifex Cælestinus, & Ephesina Synodus damnavit. Clarissimus Assemanus in Bibliotheca Orientali alios Nestorianorum errores recenset, quos nos de Sacramentis agendo indicabimus. Unum vero præterire non possumus, scilicet, eorum plerosque negare originale peccatum, quem errorem verisimile est a Theodoro Mopsuesteno mutuasse, quod in maximo honore apud Nestorianos habeatur. Ii sunt magis præcipui Nestorianorum errores. Errant prætereа cum Hæreticis omnibus, quod Romani Pontificis primatum negent, atque Orthodoxæ Ecclesiæ authoritatem contemnant. Nicænam Synodum primam, ac primam Constantinopolitanam pro legitimis habent, sed præter viginti canones, qui in Nicæna illa conditi fuerunt, eidem perperam tribuunt canones omnes, qui in canonum, qui *Arabici* vulgo dicuntur, collectionibus reperiuntur. Rejiciunt primam Ephesinam Synodum, & Concilia omnia generalia, quæ deinceps tum in Oriente, tum in Occidente celebrata sunt.

Altera Hæreticorum Secta, quæ in Oriente est, Jacobitarum dicitur. Hæc Dioscori errores tuetur, ejusque Sectatores Jacobitæ appellantur, a Jacobo, quem Nicephorus, & alii *Zanzalum*, idest vilem, appellant. Arabes vero *Baradæum*, sive *Baradatum*, qui cum aliis circa medium sexti sæculi Monophysitarum hæresim per totum Orientem disseminavit, & plurimos in tota Syria, & Mesopotamia præsertim, Episcopos, Sacerdotes, & Diaconos ordinavit. Eodem fere tempore in eamdem cum Jacobitis abiere hæresim Armeni, qui in Tibenensi Conventu circa annum 554 damnarunt Chalcedonensis Synodi decreta, ac si plena Nestorianorum errorum, & impietatis essent, Dioscori errores amplexati sunt. Quo factum est, ut hujusmodi hæresis per majorem Orientis partem propagata sit. Sunt qui putent, hos Eutychianorum errorem tueri, iique non vulgares modo, & nullius authoritatis scripto-

res,

res, sed etiam doctissimi, ut Joannes Morinus, Author Perpetuitatis Catholicæ Ecclesiæ fidei circa Eucharistiæ Sacramentum, aliique. Id vero minus recte, quum Jacobitæ Eutychi anathema pronuncient. Ita enim statuunt, illum eodem quo Apollinarius errore laboraffe, atque adeo Christum habuisse de Cælo Corpus, quod nostro consubstantiale non esset, sed phantasticum. Commixtionem quoque naturarum, confusionem, & alterationem, quam Eutychiani adstruebant in Christo, rejiciunt. Sed Christum Dominum licet ex duabus naturis unum agnoscant; tamen non ut Ecclesia Catholica in unitate personæ, sed in unitate naturæ unum illum profitentur, atque consubstantialem Patri secundum humanitatem, & cum Dioscoro Chalcedonense Concilium damnant, quod duas in Christo naturas post unionem stabilierit, & Leoni Romano Pontifici, cujus epistola ad Flavianum in Concilio probata fuerat, anathema dicunt.

Post duodecim, aut tredecim annos a Chalcedonensi Synodo Jacobitæ, authore Petro Fullone, addidere Trisagio, his scilicet verbis: *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis*, hæc alia, *qui crucifixus est pro nobis*. Quæ quidem additio tanquam Monophytarum tessera habita deinceps fuit a Jacobitis Syris, Ægyptiis, & Armenis, atque tum ob hanc causam, tum quod divinam naturam trium personarum videatur indicare passibilem esse, a Felice III. Romano Pontifice improbata, ac pluries deinceps ab Apostolica Sede damnata fuit.

Imo & eorum quoque interpretatio rejecta fuit, qui non ad tres divinas Personas, sive ad divinam iisdem communem naturam, sed ad solum Filium Trisagium illud referri contenderent. Videatur qua ratione rem narret in Encyclica ad Missionarios per Orientem deputatos BENEDICTUS XIV. n. 29 ubi hæc habet „ Quum Petrus Fullo cognomento Gnaphæus, fautor hæresis Apollinaristarum, qui Theopaschitæ appellantur, ausus fuisset Trisagio hæc verba superaddere: *Qui Crucifixus es pro nobis*; sicuti fuse commemorat Theodorus Lector lib. 1. Collectaneorum, & quum nonnullæ Orientis Ecclesiæ; ac potissimum Syrorum, & Armenorum opera cujusdam Jacobi Syri, teste Nicephoro lib. 18. c. 52. additamentum hujusmodi recepissent, haud prætermiserunt Romani Pontifices, pro ea, quam in similibus adhibere consueverunt, vigili cura, & sollicitudine ‑olescenti errori se opponere, factamque Trisagio additionem interdicere, rejicientes interpretationem, qua Trisagium ipsum referendo ad solam Filii personam, non vero ad tres Divinas personas, omnem erroris suspicionem adimi jactabatur; tum quia periculum semper supererat adhærendi dogmati hæretico; tum quia humanæ mentis præsumptio ad solum Christum ret rre minime poterat Hymnum ab Angelis in honorem Sanctissimæ Trinitatis decantatum;

ficuti Lupus recte expendit, *In notis ad Can. 82. Trullanum*, ubi, postquam retulerat, a Felice III. & Romana Synodo damnatam fuisse additionem Trisagio factam, ita subdit: *Hymnum soli Divinæ Trinitati a Sanctis semper Angelis adcantatum, Ecclesiæ ab ipso Deo, ac eisdem Sanctis in puero laudato traditum, malorum Regiæ Urbi impendentium depulsione confirmatum, ac in eodem sensu, & ratione comprobatum, a plena Synodo Chalcedonensi, constanter asseverant,* (loquitur de Episcopis tum in prædicto Concilio congregatis, tum de aliis additamentum Trisagio factum respuentibus) *humana præsumptione non potuisse ad solum Christum detorqueri*. S. Gregorius VII. eodem religionis studio ipsam additionem improbavit in sua epistola prima lib. 8. scripta ad Archiepiscopum, sive Patriarcham Armenorum. Idem præstitit Gregorius XIII. in nonnullis suis epistolis datis in forma Brevis ad Patriarcham Maronitarum die 14. Februarii anno 1577. In Congregatione autem Propagandæ fidei, habita die 30. Januarii anno 1635. quum examini subjecta fuisset Armenorum Liturgia, atque inter cætera accuratiori disquisitione fuisset expensum, utrum additio inducta Trisagio tolerari posset, ob indicatam causam, quod illa ad solam Filii personam relationem habere posse videretur: responsum fuit, id non esse permittendum, additionem omnino expungendam ,,.

Syri hac unice additione in Liturgiis errorem designant, aut erroris saltem suspicionem produnt; Ægyptii vero addunt etiam expresse post unionem in Christo unam tantum inesse naturam. Et Armeni a miscendo cum vino aquam in Missa abstinent, ne duplicem in Christo naturam profiteri videantur. Huic particulares nonnulli Armeni Doctores plures alios errores addiderunt, ut videre est apud Galanum, aliosque, ex iis nonnullos nos de Sacramentis agendo indicabimus. Jacobitæ omnes tria priora generalia Concilia suscipiunt, ac venerantur, scilicet Nicœnum primum, primum Constantinopolitanum, & Ephesinum primum: rejiciunt vero, atque damnant Chalcedonensem Synodum, & quotquot deinceps celebrata sunt Concilia cum in Orientali, tum in Occidentali Ecclesia. Nonnulla quoque fidei dogmata, quæ in Conciliis in Occidente celebratis definita sunt, eorum plerique respuunt; sed errores hujusmodi videntur potius a Photianis reliquis Orientalibus communicati.

Schisma Græcorum Photianum dicitur, quod nono Ecclesiæ sæculo, Patriarcha Constantinopolitano Photio, cœperit, ob dissidium Latinos inter, & Græcos, circa processionem Spiritus Sancti a Patre Filioque, & additionem particulæ *Filioque* in Latina Ecclesia Nicæno Symbolo factam, atque ab Apostolica Sede deinceps probatam; licet absolutum non fuerit, nisi sub Michaele Cerulario circa annum 1054. Constantinopolitani deinceps

Pa-

Patriarchæ alios quoque tres Græcos Patriarchas in Schisma, errorefque traxere fuos. Præcipui Photianorum errores funt, qui fequuntur: Primo, negant Romanum Pontificem effe vifibile totius Ecclefiæ caput, cui Paftores omnes fubeffe debeant, & Concilia omnia refpuunt, & damnant, quæ in Occidente celebrata funt. Secundo, licet fateantur Spiritum Sanctum effe Deum, ac Perfonam a Patre, & Filio diftinctam, quæ procedat ex Patre; negant tamen etiam ex Filio procedere, ac Romanam damnant Ecclefiam, quod Symbolo particulam *Filioque* addiderit. Tertio, negant dari Purgatorium, & juftorum animas, quibus nihil luendum fuperfit, ante extremi judicii diem clara Dei vifione donari. Quarto, licitum effe putant dare uxori libellum repudii, & ad alias nuptias tranfire, atque adeo Matrimonium diffolubile effe credunt. Quinto, eorum plerique negant, fornicationem effe peccatum. Sexto, in eo quoque nonnulli errant quod tertias, & quartas nuptias pro illicitis omnino habeant; nec defunt, qui ufuras licitas effe credant. Alii eorumdem errores in eo confiftunt, quod Latinæ Ecclefiæ difciplinam, quæ cum Græca non confentiat, contemnant, atque tanquam illicitam, & malam deteftentur. Ajunt itaque primo, Latinam Ecclefiam errare, quod Euchariftiam in Azymo conficiat, & quod hujufmodi pane perfici poffe credat. Secundo, quod Sabbato jejunet. Tertio, quod Euchariftiam fub unica tantum fpecie Laicis adminiftret. Quarto, quod Confirmationem a Baptifmo fejungat. Quinto, quod fanguinis, & fuffocati ufum tamquam licitum permittat. Reprehendunt etiam eandem Ecclefiam, quod a feptuagefima ufque ad Pafcha in facris officiis omittat *Alleluja*, & quod Ritus alios, qui Græcis conformes non fint, adhibeat, & probet. Imo non defuere inter eos, qui vel baptizatos a Latinis fine trina immerfione iterum baptizandos effe docuerint; vel faltem nefas effe, trinam in baptifmo immerfionem omittere, crediderit. Plures quoque inter eos in Palamitarum errorem abierunt, qui docent, *particulas Divinitatis, Divinitatemque ipfam aliquam inter ea, quæ videntur, viderive poffunt, recenferi*, ut ait Papadopoli in Prænot Myftag. refp. 2. fect. 6. pag. 114.

§. III.

De propriis Orientalis Ecclefiæ Ritibus, eorumque varietate.

QUamquam in Ecclefia Orientali plures funt Sectæ, quæ a multis fæculis a Romana Ecclefia feparatæ, nullam cum ea communionem habuerunt; tamen circa exteriorem Dei cultum, ac difciplinam,

eamdem cum Romana Ecclesia doctrinam profitentur. Omnes enim Ecclesiæ authoritatem agnoscunt Ritus instituendi, ac ea præcipiendi, quæ ad disciplinam pertineant. Omnes septem Sacramenta admittunt: Omnes Sanctos invocant, Angelosque, ac tum eos, tum eorundem reliquias, & imagines cultu aliquo prosequuntur; Omnes dies festos, & jejunia servant, ac præceptum ab Ecclesia ciborum delectum: Omnes missæ Sacrificium admittunt, quod propriis induti vestibus Sacerdotes celebrent: habent omnes Monachos, qui castitatem voveant, nec ulla Secta est, quæ cœlibes Episcopos non habeat. Quæ quidem satis superque videntur ad convincendum novitatis, & falsitatis hæreticos illos, quos superiori capite nominavi. Dissidet autem a Latinis Orientalium circa Sacros Ritus disciplina, primum ratione linguæ, quam in sacris celebrandis officiis usurpant. Deinde, quod Orientales proprias liturgias habeant, ac propria Euchologia, quæ ceremonias in Sacramentorum administratione adhibendas in nonnullis a Latina Ecclesia diversas præscribant. Præterea in ordine divinorum officiorum, quæ ab Ecclesiasticis recitantur. Item ratione disciplinæ circa jejunia. Denique ex eo Orientales a Latinis dissident, quod juxta eorum disciplinam simplices Presbyteri unicam, & virginem uxorem habere possint, quam ante sacrorum Ordinum susceptionem duxerint.

Prima, atque omnium antiquissima Ecclesiæ divisio est in Latinam, & Græcam. Hæc autem non aliunde ortum habuit, quam ex lingua, qua sacra officia celebrarentur. Latina non solum Romanam, & reliquas Occidentis Ecclesias, sed etiam Africanam, quæ eadem ac ista utebatur lingua, designat. Græca vero omnes Orientales Ecclesias complectitur, quibus, si paucas excipias, quæ Syriace fortasse celebrabant, & Ægyptiace, Græca lingua communis erat. Qua de causa Orientalis Ecclesiæ Ritus universim Ritus Ecclesiæ Græcæ appellari solent; atque omnes origine Græci reputantur, licet mutationem aliquam subierint, postquam alia lingua sacra fieri cœperunt. Ecclesia Armena, quæ a Græca Cæsareæ Ecclesia cum Episcopo disciplinam acceperat, initio quinti sæculi tum sacra Biblia, tum alios ad sacrorum disciplinam pertinentes libros propria lingua scriptos habere, ac in sacris peragendis usurpare cœpit. Atque eadem lingua, quæ vernacula non est, sed doctis tantum cognita, etiam nunc Armeni utuntur. Circa finem ejusdem sæculi, quum Nestoriani omnes prope Mesopotamiæ Ecclesias occupassent, amisso Græcæ linguæ usu, illam quoque in Sacris Officiis celebrandis omiserunt, Syriacaque sola uti cœperunt. Quum Arabica ubique passim obtinuisset, ita ut soli Eruditi Syriace scirent; & plebs illiterata, imo Ecclesiastici ipsi, nonnulli adhibito studio, Syriacam linguam intelligerent, ea tamen ratio tanti visa non fuerit, ut antiqua consuetudo aboleretur, & vernacule sacra fie-

rent.

sent. Unde hucusque apud Ecclesias omnes Nestorianas, & Chaldæas quoque Catholicorum non aliter, quam Syriace celebrare solent. Imo quum Nestoriani a quinto sæculo plurimas in Perside Ecclesias fundassent, ubi Syriacæ linguæ usus nullus erat, eam tamen in sacris celebrandis retinuerunt. Plebi tamen ita consuluerunt, ut lectionaria, quibus Epistolæ, & Evangelia de circulo anni continebantur, Persice interpretata essent. Eadem lingua usi sunt, atque utuntur in aliis, quas in Tartaria, & Purquestania, & aliis Indiarum Orientalium partibus habent, Ecclesiis. Syriacam quoque linguam adhibere cœperunt Jacobitæ quoque, postquam Antiochenum sibi usurpavere Patriarchatum. Licet enim verisimile sit, nonnullas in ea regione fuisse Ecclesias, quæ Syriaca lingua uterentur: tamen explorata res est, IV. & V. sæculo Antiochiæ græce celebrare consuevisse; atque constat, quas hujusmodi Jacobitæ habent Liturgias, ex Græco in Syriacum sermonem esse translatas: quippe in iis plura Græca vocabula occurrunt, & formulæ nonnullæ Græci sermonis, quæ clare ostendunt, ex græcis fontibus originem trahere; ut observavit Brunus tom. 2. dis. IX. quæ est de Liturgia Syrorum. Hac eadem lingua, quæ a multis sæculis vernacula amplius non est, utuntur quoque Syri Melchitæ, & Maronitæ.

Qui vero in Ægypto sunt Jacobitæ, non Syriacam, sed Cophticam linguam adhibent. Sunt qui contendant, semper fuisse in Ægypto Ecclesias, quæ hac lingua, olim hujusmodi genti vernacula, uterentur. Sed utcumque se res habeat, negari non potest, quin antea Alexandrina, & aliæ quoque bene multæ Ægypti Ecclesiæ Græcam linguam usurpaverint. Renaudotius enim ex antiquissimis Ægyptiorum glossariis hæc refert verba, quæ ex præfatione depromta sunt unius ejusmodi glossarum collectionis: *antiquum morem fuisse, ut lectiones ex Scripturis legerentur græce, sequereturque cophtica interpretatio, idque factum, antequam ulla omnino apud Christianos foret Arabicæ linguæ cognitio. Sed per universam Ægyptum, antiquitus Christiani legebant lectionem græce, eamque cophtice explicabant, & postea aliam, sicut nunc, legunt lectionem cophticam, & eam arabice interpretantur.* Igitur linguæ græcæ usus, qui modo penes illos paucos viget, qui Græco Alexandrino Patriarchæ subsunt, fuit antea tum Alexandriæ, tum in plerisque falschisma prævaluit Alexandriæ, ac in tota Ægypto cophtice celebratum est. An id factum sit, quod invasa a Saracenis Ægypto, post aliquot annos Græca lingua omnino esset incognita, ut visum est Renaudotio; sive quod Jacobitæ cum Græcis, quos incredibili odio prosequebantur, convenire amplius non vellent, nostrum non est in præsentia investigare. Quum lingua hæc populo, qui arabice loquitur, nota non sit, postquam Scriptura, si-

ve Evangelium vel a Sacerdote celebrante, vel a Diacono lectum sit, vulgaris, seu arabica interpretatio legi solet.

Æthiopes, sive Abyssini, qui a Patriarcha Cophto Jacobitarum cum Metropolita, quem accipere solent, Cophticæ Ecclesiæ disciplinam, & Jacobitarum errores mutuati sunt, Æthiopica lingua sacra faciunt, quæ tamen est a populari diversa.

Ii, quos dixi, lingua, ritu, & disciplina a Græcis dissident: quippe cæremonias in plerisque diversas habent, ac canones omnes non recipiunt, quibus græcorum disciplina continetur, ut ex superiori paragrapho liquet. Adsunt vero alii, qui græcum ritum, & disciplinam servant, sed in Sacris Officiis peculiari lingua utuntur. Scilicet, Colchi, nunc Mengrelenses, & Iberi, sive Georgiani ritum, & disciplinam græcam tenent, sed suo quisque idiomate sacra facit. Illyrici, seu Sclavoni in Servia, Misnia, Bulgaria &c. Illyrice, sive Sclavonice celebrant: Moscovitæ vero, & Rutheni, Ruthenam linguam parum a Sclavonica diffidentem adhibent. Reliqui Orientalis Ecclesiæ Ritum servantes græca lingua utuntur. Scilicet Græco-Itali, Græci-Melchitæ Orthodoxi, Schismatici omnes, qui Patriarchis Græcis Constantinopolitano, Alexandrino, & Hierosolymitano obtemperant, & alii.

Ex hactenus dictis perspicuum est, illustriores Orientis Ecclesias Sacra Officia, lingua, quæ vernacula non sit, celebrare. Quamobrem Orientalis Ecclesiæ exemplo, atque usu manifestæ falsitatis, & calumniæ convincuntur ætatis nostræ Novatores, qui Romanæ Ecclesiæ vitio vertunt, quod sacra officia vernacula lingua non celebret. Nam ex hoc liquet, Ecclesiam ubique terrarum, tum retroactis temporibus, tum etiam nunc credere, satis provisum esse plebi, si a sacris ministris, tum Scripturæ, tum liturgiarum mysteria interpretarentur; nec semper expedire, ut mutata in regione aliqua populari lingua, Ecclesiæ etiam lingua variari debeat; tum, ut cum disciplina fidei unitas conservetur, tum etiam, ut novitates illæ vitentur, & confusiones, quæ novas sacrorum librorum versiones sequerentur. Et sane, undenam factum est, ut inter tot, qui in Occidente sunt, Hæreticos, nulla sit fides, & disciplinæ unitas; sed confusio maxima, nisi ex hac, quam sibi usurpare ausi sunt, libertate? Hæc quantum ad linguarum varietatem, quas orthodoxa probat, vel usurpat Ecclesia in Oriente.

Diffident etiam Orientales tum a Latinis, tum inter se ob Liturgias, & Rituales libros, quos habent. Liturgias vocamus Sacra Officia publica Ecclesiarum authoritate conscripta, atque earumdem usu comprobata, quibus preces, & ritus ad consecrandam, & administrandam Eucharistiam continentur. Libros vero, qui vel aliorum Sacramentorum, vel alia Ecclesiastica officia præscribant, Ri-

Rituales appellamus, Græci vero Euchologium, quod nil aliud est, quam collectio Ecclesiasticarum precum, & benedictionum; ideoque, ut Goarius explicat, Rituale, sive manuale, aut Sacerdotale, & Pontificale commode appellari potest. Hic non inquirimus, num sacræ Liturgiæ, quas Græci, Syri, sive Orthodoxi, sive Nestoriani, sive Jacobitæ, atque Cophti, & Æthiopes habent, iis Authoribus acceptæ sint referendæ, quorum præ se nomen ferunt; num primis Ecclesiæ sæculis litteris consignatæ fuerint; nec quot unaquæque Orientis Ecclesia Liturgias habeat, quotque libros, quibus Ecclesiastica Officia continentur. Hæc enim eruditis investiganda relinquimus. Nobis enim sat erit ostendere, omnes Orientalium Liturgias, non secus ac Latinas, eam perficiendæ, atque administrandæ Eucharistiæ formam continere, quam a primis temporibus Christi Ecclesia adhibere consuevit; Orientales tum a Latinis, tum etiam invicem, Ritibus tantum, qui mere cæremoniales sint dissidere; ac denique nonnulla notare, quæ observatu digna videntur, ut tum Liturgias, tum reliquos Orientalium libros ab iis emendari queant erroribus, qui Schismaticorum malitia in eosdem irrepserint.

Ita inter se Liturgiæ omnes conveniunt tum Orientales, tum Occidentales, ut ab uno fonte, Apostolorum scilicet exemplo, & præceptis ad omnes Ecclesias promanasse certissime agnoscantur. Neque aliunde tanta in Divinis Mysteriis celebrandis conformitas esse potest, quanta est in Liturgiis, quas ab antiquis temporibus tum Occidentis, tum Orientis Ecclesia usurpat, quam ex communi, ac nota traditione nasci potuit. Ita vero invicem convenire Liturgias omnes, quas diximus, tum legentibus illico fit manifestum, tum etiam ex partibus liquet, quibus constant. Omnes a Sacerdotibus Sacram Eucharistiam fieri præscribunt, qui sacra vasa, eaque pretiosa, & vestes itidem sacras adhibeant, & in Altari celebrent, quod omnibus in magna veneratione est: omnes exhibent præparatorias Orationes, & cæremonias, scripturarum lectiones, psalmorum cantus, orationes pro vivis, & defunctis, memoriam Sanctorum, osculum pacis, Præfationem, quæ initium anaphoræ proprie dictæ, sive Canonis, est, orationes pro donorum oblatione, recitationem historiæ institutionis Eucharistiæ cum Christi verbis, quæ ejusdem nomine a Sacerdote proferantur, invocationem Spiritus Sancti, orationem Dominicam, fractionem Hostiæ, atque ejusdem Communionem, ac confessionem Corporis, & Sanguinis ejusdem Domini nostri Jesu Christi. Tanta conformitas in tot loco dissitis, ac communione a multis sæculis separatis Ecclesiis, non aliunde oriri potuit, quam ex communi per antiquos Patres ab Apostolis accepta traditione. Atque hinc patet, Liturgias omnes, quæ sunt apud Orientales in usu, non modo inter se, sed etiam cum Latinis ad rei substantiam

quod

quod spectat, omnino convenire. Itaque Rituum diversitas, quæ in iis inest, tota est circa Ritus, qui mere cæremoniales dicuntur, & circa formulas, & ordinem precum, ac circa alia, quæ institutam a Patribus perficiendæ Eucharistiæ formam non variant. Sed licet ita se habeat hæc Rituum diversitas, tamen quisque ex Ecclesiæ præcepto eos adhibere tenetur, qui in propria Ecclesia, usu recepti, & consuetudine comprobati sint. Nonnulla, quæ ad hujusmodi differentiam spectant, in Appendice ad Tractatum de Eucharistia indicabimus, ubi de materia, & forma, Ministro, & subjecto hujus Sacramenti, ac ceremoniis nonnullis agemus. Interim nonnulla de Liturgicis, ac Ritualibus libris Orientalium dicemus.

Quum Hæreticorum, Schismaticorumque malitia tum in Liturgias, tum in alios Orientalium libros errores irrepserint, circa eorumdem emendationem, ac usum, duæ, quæ sequuntur, observandæ sunt regulæ. PRIMA: *phrases, quæ exprimere possunt hæreses, quæ in illis locis vigeant, sunt omnino tollendæ*. Hinc a Nestorianorum libris non solum expungi debent dictiones illæ, quæ indicare videntur duas inesse in Christo personas, quarum una in altera inhabitet; vel cum altera conjuncta sit per amorem, ac per honoris potentiæ, dignitatisque communicationem; sed etiam verba illa, quibus Beata Virgo Christi Mater appelletur; ibi enim Christiparæ nomen pro Nestorianismi tessera habetur, illiusque usus prohibitus omnino censendus est: sicuti in Antiochena Synodo, circa finem tertii sæculi prohibitum fuisse a nonnullis asseritur, appellare Dei Filium, seu Verbum *Omousion* Patri, quod a Paulo Samosateno, ejusque Sectatoribus hujusmodi verbum adhiberetur ad indicandum Filium non esse a Patre distinctam personam, & in Ephesina Synodo, Mariam appellari Christiparam, quia hac voce Nestoriana hæresis ab Hæreticis significabatur, aut occultabatur. Ex Jacobitorum vero libris non solum tolli debent verba illa, quibus una in Christo natura post unionem designari videatur; sed etiam additio illa facta Trisagio, quam supra diximus, quæ Jacobiticæ hæreseos aliquando habita est tessera, ac vehementer Jacobitæ hæreseos suspicionem ingerit. Imo hac de causa Armeni cogendi sunt ad miscendam cum vino aquam in Missa, quod fama sit, ab hujusmodi mixtione abstinere, ne duplicem in Christo naturam post unionem profiteri videantur. ALTERA REGULA: *ex omnibus Liturgiis Orientalibus, ubi sanctorum memoria celebratur, expungi debent nomina Schismaticorum, & Hæreticorum*. Nam præterquam quod falso inter sanctos recenseantur, qui extra Ecclesiæ communionem obierunt; memoria hæc Schismatis, sive Hæreseos protectio est. Sunt autem nomina hæc vel Nestorii, vel Dioscori, vel Severi, aut aliorum, qui in hæresi, sive Schismate mortui sunt.

In iisdem Liturgiis Schismatici, vel Hæretici Patriarchæ,

chæ, sive Episcopi commemoratio fieri non potest. Nam id esset cum iisdem in divinis communicare, ac probare quodammodo Schisma, vel Hæresim. Imo in iis locis Romani Pontificis commemoratio fieri omnino debet: tum quia hæc commemoratio tessera est communionis cum eodem Pontifice: tum etiam quia ibi necessaria est ad tollendam Schismatis suspicionem, & ad fidem illam profitendam, quam Schismatici negando primatum Summi Pontificis, contemnunt. Huc spectat monitum primum, quod BENEDICTUS XIV. in prima de nova Euchologii Græci editione Epistola proponit. *Sciendum est*, inquit, *quod Sacerdotes, qui Euchologio sunt usuri, nosse debent Ecclesiasticos Sanctorum Patrum Canones, & Catholicæ Ecclesiæ Constitutiones, ne divina administrantes Sacramenta, aliaque peragentes officia, errare compellantur. Quum igitur in Sacra Liturgia commemorationes fieri soleant, oportet primum quidem Romani Pontificis commemorationem agi, deinde proprii Episcopi, & Patriarchæ, dummodo Catholici sint. Quod si alter eorum, vel ambo sint Schismatici, vel Hæretici, eorum commemoratio nequaquam fiat.* Id autem decreto consonum est Congregat. habitæ 1. Maji anno 1746. ac a Pontifice Maximo probato, quo instructionem hanc Euchologio præmittendam præcipiebatur. Omnes Latini, sive Ambrosianum, sive Mozarabicum, sive alium quemcumque Ritum habentes, in Missa Romani Pontificis commemorationem faciunt, quod argumentum est antiquam esse, & a primis deductam temporibus hanc in Latina Ecclesia consuetudinem. In Græca quoque Ecclesia a multis sæculis hanc fieri consuevisse commemorationem, & nonnisi orto schismate sublatam, facile conjicimus. Nam Romanus Pontifex Acacium Constantinopolitanum Antistitem communione privavit, quod anno 484. inaudito ad eam diem temeritatis excessu Felicis III. Romani Pontificis nomen e diptychis abraserit, cujus damnationi Græca quoque Ecclesia subscripsit sub Hormisda Pontifice, ac Justino Imperatore. Erat itaque in Sacris diptychis Romani Pontificis nomen; pro eo ergo nominatim orabant Græci inter Missarum solemnia. Quod quidem magis, magisque comprobatur ex eo, quod Michael Cerularius Photiani schismatis instaurator, ad alios Patriarchas Orientis scripserit, ut videre est apud Coteletium *tom. 7. monument. Ecclesiæ Græcæ num. 9. pag.* 140. ac miratus sit, quod nomen Romani Pontificis in Sacris diptychis recenseretur: cui Petrus Patriarcha Antiochenus ita respondit Epistola ab eodem Coteletio in citato opere relata. *Ad hæc ego quoque testis sum omni exceptione major, aliique mecum plures eorum, qui in Ecclesia præcellunt, quod sub beatæ memoriæ Patriarcha Antiochiæ Domno Joanne Papa Romæ, ipse etiam Joannes nominatus in Sacris Diptychis refertur. Constantinopolim præterea ante hos annos quadraginta quinque ingres-*

sus,

sus, *reperi*, *sub sanctæ memoriæ Patriarcha Domno Sergio*, *prædictum Papam in Sacra Missa cum aliis Patriarchis referri*. Accedit etiam post natum in Græcis schisma numquam agi cœptum de unione cum Romana Ecclesia instauranda, nisi ea in antecessum admissa conditio fuerit, ut Sacræ Liturgiæ Romani Pontificis commemoratio insereretur. Hanc sane conditionem Michaeli Palæologo ann. 1163. unionem optanti, Urbanus IV. proposuit, teste Niceta lib. 5. cap. 2. eamdemque conditionem proposuit in Concilio Lugdunensi anno 1275. Beatus Gregorius X. eamque a Græcis admissam fuisse, ac exequutioni demandatam asserit Pachymeres lib. 5. cap. 32. ubi ait: *Ex hoc Legatorum adventu pacem factam referentium*, *duo consecuta sunt*, *vi prius conventorum*, *exauthoratio Patriarchæ*, *& Papæ in Sacro commemoratio publica*. Id etiam in Florentina Synodo actum fuisse testatur quoque Sylvester Sguropulus schismaticus scriptor *in histor. Concil. Florentini sess.* 10. *cap.* 12. Eademque præmissa conditione tentata iterum fuit concordia a Constantino, dum ad Nicolaum V. Legatos pro ea iterum obtinenda, misit. Hujus autem commemorationis necessitas ex eo patet, quia hæc membrorum cum Ecclesiæ Capite communionis est tessera. Hinc Apostolica Sedes Græco-Italis imperavit, Constit. *Etsi Pastoralis*, ut hanc commemorationem facerent: Et a variis Orientalis Ritus Christianis in Synodis id constitutum legimus. In Synodo Zamosciæ a Ruthenis habita 1710. & in ea, quæ in Monte Libano a Maronitis celebrata fuit anno 1736. in qua tit. de Symb. Fidei n. 12. habetur: *Sanctissimi Romani Pontificis commemorationem*, *tam in Missis*, *quam in divinis officiis*, *ante Reverendissimi Domini Patriarchæ nomen*, *ut hactenus consuevimus*, *celebrare non omittamus*.

In Liturgiis Cophticis, & aliorum Orientalium tolerari non possunt preces pro Principibus, quas ita exprimant, ut se orare dicant pro Orthodoxis, & Fidelibus Principibus, si hoc nomine designare velint Principes Jacobiticæ, vel Nestorianæ Sectæ, secus vero si pro vere Orthodoxis Principibus orare contendant. Imo si hæc intentione orent, permittendæ sunt orationes quoque illæ, in quibus se orare ajunt *pro Principibus nostris*: quum hujusmodi preces ad Catholicos Principes dirigantur, ut testati sunt Cophti. Hic vero notare necesse est, aliud esse orare ut Infideles, ac etiam Hæretici, fidei lumen, aliaque bona obtineant, quæ iisdem ad animæ salutem prodesse possint, aliud eorum in Missa commemorationem facere. Primum licet, ac Ecclesia etiam Latina in feria sexta in Parasceve exemplo comprobat suo: atque hoc sensu intelligendi sunt Patres, qui cum Tertulliano *ad Scapulam cap.* 2. Antiquos Christianos pro Imperatoribus sacrificasse scribunt; neque enim aliud Imperatoribus optasse credimus, nisi verum bonum, ac æternæ salutis consecu-

cutionem, quæ Christianæ Religionis est finis. Alterum vero nec nunc, nec primis temporibus licuit. Nam commemoratio, de qua loquimur, Communionis tessera est. Quis vero dicat in divinis, cum Hæreticis, ac Infidelibus Ecclesiæ communicare licere? Itaque horum in Sacris commemorationem facere non licet. Id vero non obstat, quominus in Græcis, aliorumque Orientalium Liturgiis commemoratio relinquatur Imperatoris, & Regum, quum orationes mentis proposito dirigantur; quumque Orientales omnes pluries professi sint, *se hoc semper propositum animo habere, ut pro Orthodoxis Principibus*, ac Christianis Regibus orent. De Cophtis supra diximus; de Græcis vero Catholicis testatur id Goar. *in not. ad Euchol.Græc.p.*38.

Præter ea, quæ notata sunt, tria observanda occurrunt, quæ Apostolica Sedes circa Ecclesiasticos Orientalium libros constituit, tum ut Schismaticorum errores præcaveantur, tum etiam ut sarta atque tecta servetur derivata ex antiquis Patribus disciplina. BENEDICTUS XIV. Constit. *Et si Pastoralis*, quæ est pro Italico-Græcis, §. 6. n. 18. hæc habet: *Quia in Ecclesiasticis Græcorum libris nonnulli errores irrepsere, quibus primævam Ecclesiæ Græcæ puritatem fraude potissimum, ac dolo Schismaticorum corruptam esse, Orthodoxi dolent: ideo pastoralem Latinorum Ordinariorum, in quorum Diœcesibus iidem Græci, & Albanenses degunt, vigilantiam per præsentes nostras litteras excitamus, ut omni studio curent, non aliis Græcos ipsos, seu Albanenses tam Prælatos, ac Presbyteros sæculares, quam Regulares Ecclesiasticis libris in Sacramentorum administratione, & Missis, divinisque officiis celebrandis uti, nisi iis, qui per Congregationem a Sancta Sede Apostolica emendationi librorum hujusmodi deputatam, correcti, typisque impressi fuerint.* Deinde *Const.* cujus initium est *Demandatum*, quæ est de Ritibus Melchitarum §. 11. ait: *Ut autem a Sacerdotibus Græco-Melchitis sacris Mysteriis peragendis una, & eadem cæremoniarum ratio, iidem ritus serventur, & ne aliqua sensim iisdem obrepat difformitas, mandavimus typis Congregationis de Propaganda Fide imprimi Missale ad usum illorum Ecclesiæ, juxta rubricas remotissima antiquitate firmatas, quod, absoluta editione sacrorum librorum Ritus Cophtici, qui sub prælo sunt, incessanter impleri curabimus.* Denique §. 21. ejusdem Constit. de Monachis agens Græco-Melchitis, inquit: *Nullius vero generis libros, aut folia sine prævia approbatione, & licentia Episcopi Diœcesani, & Patriarchæ prædictorum edere possint, atque insuper nullum de rebus sacris librum, aut folium publici juris faciant inconsulta Sede Apostolica. Quod si novas sacrorum librorum ab eadem Sancta Sede jam probatorum editiones fieri contingant, onus erit Patriarchæ, & Episcoporum Catholicorum inspicere, ne ulla re discordent ab editionibus approbatis.*

Hæc quoad Ecclesiasticos Orientalium libros, quibus ad-

addendum censemus, prodiisse jam summa cura, ac numeris omnibus absolutum Euchologium Græcorum anno 1754. typis Congreg. de Propag. Fide, ejusque usum omnibus a summo Pontifice BENEDICTO XIV. commendari.

Venio nunc ad disciplinam indicandam, quam in sacris Liturgiis celebrandis a Latinis diversam habent. Jam dixi de iis, quæ ad Eucharistiæ materiam, & formam, Ministrum, atque subjectum spectant, plura me dicturum esse in appendice ad tractatum de Eucharistia. Hic itaque nonnulla unice exponam de loco, in quo sacrum fieri debet; de Missis, quæ eodem die in uno Altari celebrari queant; deque Præsanctificatorum Missa juxta Orientalium Ritum statis temporibus celebranda: atque ea explicabo, quæ sunt Apostolica Sede definita.

A primis Ecclesiæ temporibus Altaria, in quibus Eucharistia celebrari debet, Episcopi benedictione consecrari solent, atque hujusmodi consecrationem necessariam esse, ut licite sacrum fiat, Ecclesiæ omnes tum Orientis, tum Occidentis unanimi consensu afferunt. A multis sæculis diversa est Latinæ a Græca Ecclesia disciplina. In Ecclesia Latina incruentum sacrificium celebrari neutiquam potest, nisi super Altari, quod vel totum rite consecratum fuerit, vel saltem superimpositum habeat consecratum lapidem, qui *tabula Altaris* nuncupatur[1]. Græca autem Ecclesia a pluribus sæculis, ubi Altare solemni consecratione totum dedicatum non fuerit, loco lapideæ hujusmodi tabulæ, super Altaris mensa aptare solent Linteum quoddam Episcopali benedictione consecratum, in cujus angulis Sanctorum Reliquiæ reconditæ sunt, quodque vocatur *Antimension*; & super ipso sacra mysteria conficiuntur. Numquam Apostolica Sedes hunc Orientalis Ecclesiæ Ritum improbavit; sed eum non solum in partibus Orientis, verum etiam in ipsa Italia Græcis, & Albanensibus observare permisit, ut videre est tum in Clementis VIII. instructione, tum etiam in Constitutione sæpe a nobis laudata *Etsi Pastoralis*. Latinis vero super Græcorum Antimensiis Missas celebrare vetitum est mox citata Constitutione §. VI. ubi num. 17. sic habetur: *Si Græci velint accipere Altaria portatilia ab Episcopis Latinis consecrata, bene erit; sin minus tolerentur eorum Antimensia, sive Throni super altaria lapidea ponendi, quum celebrent*. Et n. 59. *Latinis Presbyteris Latino Ritu in Græcorum Catholicorum Ecclesiis celebrantibus, si careant proprio Altari portatili lapideo, super Antimensiis, seu Thronis Græcorum Sacrum facere non licet*. At SS. D. N. BENEDICTUS XIV. anno 1751. Constit. quæ incipit *Imposita nobis*, justis de causis concessit Missionariis, aliisque Sacerdotibus Latinis in tota Russia Polonica commorantibus, ut *in Ecclesiis Ruthenorum unitorum, deficientibus lapideis Altarium Tabulis rite consecratis, super sacris eorumdem Ruthenorum An-*

Antimensiis Missarum sacrificia celebrare, atque etiam ut in hujusmodi celebratione eorumdem calicibus stanneis uti libere, & licite possint, & valeant.

,,,, NOTA. Clemens VIII. anno 1602. permisit, ut *Sacerdotes Rutheni, non Schismatici in Ecclesiis Catholicorum Ritus Latini* ,, *Altaribus, Calicibus, & vestibus sacris eorumdem Catholicorum* ,, *uti, & Missam celebrare possint in casu necessitatis, ac etiam* ,, *solum devotionis causa, dummodo Ritu Ruthno celebrent. Et* ,, *contra Sacerdotes Ritus Latini in Ecclesiis Ruthenorum non Schis*,, *maticorum, Altaribus, & Calicibus, ac vestibus sacris uti,* ,, *& Missam celebrare valeant, Ritu tamen Latino; dummodo* ,, *prædicta serventur secluso omni scandalo; & de licentia Præ*,, *latorum, & Rectorum ipsarum Ecclesiarum.*

Tum in Oriente, tum in Occidente antiqua consuetudo erat, ut in una Ecclesia unicum Altare inesset, in quo semel tantum in die celebraretur. Hæc vero consuetudo jamdiu in Ecclesia Latina mutata est; quippe a pluribus sæculis plura in Ecclesia qualibet Altaria habentur, atque in uno eodemque plura eodem die sacrificia celebrantur. At in Oriente, si Maronitas excipias, paucosque alios, qui non a multis annis Latinorum Sacerdotum morem imitantur, omnes ferme antiquam consuetudinem servant. Quam quidem consuetudinem ex universæ Ecclesiæ consensu derivatam, nonnisi Apostolicæ Sedis authoritas mutare potest. Hæc autem permittit Græcis Presbyteris, qui in Italia, Insulisque ei adjacentibus degunt, ut si velint, morem servent ex antiquissimo, & hactenus servato Ritu derivatum, nonnisi semel in die per unum Sacerdotem in Parochialium Ecclesiis celebrandi; Concedit tamen ut in suis Parochialibus, vel aliis Ecclesiis, præter Altare majus, alia etiam minora Altaria habeantur, in quibus sibi liceat pro Sacerdotum numero plures in die Missas celebrare. Constit. *Et si Pastoralis* §. 6. num. 8. & 9. At Græco-Melchitis postulantibus, ut ad satisfaciendum pietati Sacerdotum, & multiplicibus fidelium Oblationibus prædictum ritum antiquitate commendatum immutari permitteret, & in Ecclesiis Libani, & Anti-Libani plures Missas eodem die super eodem Altari offerendi Sacerdotibus fieret potestas, BENEDICTUS XIV. Constit. *Demandatum*, petitioni minime indulgendum censuit. Permisit tamen juxta Decretum datum die 31 Martii 1729. *ab aliquibus ex Venerabil. Fratribus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus negotiis Propagandæ Fidei præpositis, ut alia Altaria in loco Ecclesiæ apto erigi possint. Si autem Altarium numerus Celebrantium, & offerentium multitudini non respondeat, liceat pluribus Sacerdotibus, ubi hujusmodi consuetudo viget, super eodem Altari una cum Episcopo, vel alio Sacerdote Sacrificium peragente, concelebrare; ita tamen ut sacris vestibus more Celebrantium induti, unusquisque totam Liturgiam integre recitet, & Verba Consecrationis proferat, perinde ac si sacrosanctum Sacrificium singulatim conficeret.*

Hu-

Hujusmodi autem sacrificium singuli Sacerdotes juxta mentem eorum, qui voluntarias oblationes exhibent, licite valeant applicare. Quod si secundæ, & ulteriores Oblationes pro ejusdem Sacrificii applicatione superaddantur, Sacerdos, qui eos receperit, semper teneatur monere Fideles posteriore loco offerentes, de aliis oblationibus ad eumdem finem acceptis, & nisi iidem Offerentes unica Missæ celebratione se voti compotes fore declarent, sciat se unico sacrificio plurium voluntati minime satisfacturum; eorum vero mentem, qui pro sacrificio obtulerunt, numquam a Sacerdotibus impletum iri declaramus per solam adjectionem Particularum, & commemorationem, quæ in Panis præparatione ante Missæ Sacrificium fieri solet: quum omnino necessaria sit integra celebratio; nisi de eorumdem offerentium voluntate aliter fiat.

Ex Græco, & Orientali hoc Ritu, inquit idem Sanctissimus Pontifex Epist. Encycl. ad Mission. per Orient. deputatos, *nonnulli occasionem arripuerunt revocandi in dubium, an privatis Missis, quæ ab uno Sacerdote celebrantur, in Orientali, & Græca Ecclesia locus esse possit, quum in Græcis Templis unicum Altare existat, unicum ad illud Missæ Sacrificium offeratur, & Sacerdotes cum Episcopo celebrent, aut cum Sacerdote, qui primi Presbyteri munere fungitur*. At privatæ etiam Missæ usum juxta Orientalis Ecclesiæ disciplinam, ex can. 31. Conc. Trullani, & ex notis, quibus illum Balsamon explicavit, satis valide vindicatur, atque ideo frequentis Sacerdotum cum Episcopo celebrationis Ritus, & intacta pariter privatarum Missarum consuetudo in Orientali Ecclesia permansit. Incommodum vero Sacerdotum, qui privatum Missæ Sacrificium offerre cupiunt, salva semper consuetudine, ut ad unum tantummodo Sacrificium in dies singulos offeratur, Græci constituerunt *Paracclesias*, de quibus Allatius in Epist. ad Joannem Morinum loquitur. Sunt autem *Paracclesiæ* Oratoria quædam Ecclesiæ contigua, in quibus Altare inest, in quo Sacerdos celebret, qui in alio, ubi alter celebraverit, Sacrum facere nequit. Refert quoque Goarius unam Templi Græcorum formam, in qua secundum altare reperitur, in usum Latinorum Sacerdotum positum. Ex quo constat non solum Græcos privatas Missas probare, sed & Latinos in Græcorum Ecclesiis, ac Orientales in Latinorum Altaribus, ubi proprium desit, celebrare posse, quin ea rituum permixtio sequatur, quæ vetita est, sed *urbanitatis officia ita exerceantur, vel potius præcepta impleantur æquitatem cujusdam juris exposcentis, ut non habenti opportunum locum, ad ea peragenda, quæ jure aliquo præstare jubetur, locus ipse libenti animo concedatur*. Ut concludit idem Pontifex in eadem Encyclica n. 42.

Est etiam in more positum, apud Orientales præsertim Græcos, ut in feriis quadragesimæ, exceptis diebus Sabbati, & Dominicæ, nonnisi Præsanctificatorum Missa ce-

celebretur; quæ ei similis est, quam Latina Ecclesia semel in anno feria sexta in Parasceve celebrabat. Scilicet in qua consecratur Hostia, sed antecedentibus diebus præsanctificata, sive consecrata adhibetur. A Græcis sacra dona die Dominico consecrata singulis Quadragesimæ feriis, exceptis tamen Sabbatis, feria quinta in Cœna Domini, festo Annuntiationis B. M. Virginis, & aliis, si quæ sint solemnitates, in quibus celebrari debeat, solent adhiberi. Patriarcha Antiochenus Græco-Melchita petiit ab Apostolica Sede, ut in prædictis quadragesimæ feriis Sacerdotibus sui Ritus integrum Sacrificium peragendi facultatem concederet. Sed SS D. N. BENEDICTUS XIV. petitionem rejecit, mandavitque, his de rebus *veteres Ecclesiæ Græcæ Rubricas omnino servari, eorumque executionem Sacerdotibus inculcari; Eliminata tamen ab opinione vulgi inepta credulitate, qua nonnulli arbitrari dicuntur Sacerdotem utentem indumentis, & supellectilibus, quibus alius Sacerdos eodem die usus est, jejunii observantiam infringere.*

Græcis vero, & Albanensibus, quos sæpe diximus in cit. Constit. *Etsi &c.* indulsit, *ut tempore jejunii quadragesimalis, quo exceptis Dominicis, Sabbatis, & nonnullis solemnioribus festivitatibus, ex antiquo more nonnisi Missa Præsanctificatorum celebratur, servato tamen, nec prætermisso in Parochialibus Ecclesiis Præsanctificatorum Ritu, in aliis Altaribus, seu Ecclesiis, sive Capellis, pro sua, ac Fidelium Populorum devotione, Missas integras quibuslibet hebdomadæ diebus, ac præsertim quum dies Festi de præcepto Latinæ Ecclesiæ occurrunt, quos observare tenentur, excepto postremo majoris hebdomadæ triduo celebrare possint, & valeant.*

„ NOTA. 1. Ægyptii, seu Cophti Ecclesiam non nisi sine calceis „ ingredi fas esse credunt. Contra vero Nestoriani non solum ne„ fas esse putant sine calceis Ecclesiam ingredi; sed eam pollui „ arbitrantur, si quis cum calceis ingrediatur. Imo pollui ajunt „ altaria, si presbyteri, & Clerici non jejuni, aut mulieres, lai„ cique homines ad eadem accedant. Hæ autem, atque iis si„ miles ineptæ credulitates videntur.

„ NOTA 2. Nestorianorum nonnulli quotidianas Missas damna„ runt. Sed si attendamus ad antiquam Ecclesiæ disciplinam, & „ ad ea, quæ diximus, facile erroris convincuntur. In variis e„ nim Ecclesiis primis sæculis diversa fuit: atque Augustinus, & „ Chrysostomus Missæ quotidianæ usum probarunt. August. epist. „ 54. novæ editionis ad Januarium: *Alibi nullus dies prætermit„ titur, quo non offeratur. Alibi Sabbato tantum, & Dominico, „ alibi tantum Dominico.* Chrysost. homil. 3. in epist. ad Ephes. „ *Frustra habetur quotidiana oblatio, frustra stamus ad Altare, „ nemo est, qui semel participet.*

„ NOTA. 3. Varia fuit etiam olim circa horam celebrandæ Li„ turgiæ disciplina; nimirum nocturnum tempus, matutinum, ho„ ra tertia, sexta, nona, & post Vesperas, ut refert Martene „ lib. 1. *de antiquis Ecclesiæ Ritibus.* Id vero observatione di„ gnum est, ac Orientales ob hanc rationem reprehendantur. Hinc

„ Sa-

„ Sacra Congreg. Supremæ Inquisit. 22. Aprilis 1682. Missionariis „ Cappuccinis inter Maronitas degentibus permisit, ut in quadragesima juxta ipsorum Ritum tertia hora post meridiem celebrare „ possent.

Diversa quoque est Latina ab Orientalis Ecclesiæ disciplina, tum circa horas Canonicas, quas Ecclesiastici recitare debent, tum circa dies festos, quos celebrant. Ad canonicas horas quod spectat, modo errores præcaveantur, qui in eorumdem libros ex Schismaticorum dolo irrepserint, nec quidquam occurrat, quod in Hæreticorum, vel Schismaticorum hominum honorem cedat, proprium quisque Ritum tuto sequatur. Illorum vero Orientalium opinio, qui Diaconos, Presbyteros, Monachosque ad recitandum extra chorum Canonicas horas non obligant, probari neutiquam potest. Tum quia ex antiqua cum Orientalis, tum Occidentalis Ecclesiæ consuetudine constat, Ecclesiam eos quoque ad recitandum Officium obligare voluisse, qui Choro non intersint: Tum etiam quia Orientales Ecclesiæ, penes quas vigent adhuc instituta majorum, hanc obligationem fatentur, ut Græci, Syri, Armeni, aliique, quod argumentum est, apud nonnullos ex solo abusu contrariam consuetudinem ortam esse, Ecclesia non consentiente: Tum denique, quia refert Thomas a Jesu, Gregor. XIII. Romanum Pontificem ad dubia a Maronitarum Patriarcha proposita respondisse: *Tenentur etiam omnes ordinati ad horas Canonicas, saltem illi Nationi consuetas, non solum Beneficiati, sed etiam, qui sunt in sacris sine beneficio.* Si ex iis nonnullis juxta proprium Ritum aliud Officium habeant recitandum in Choro, aliud vero extra Chorum, ut de Syris testatur Joseph. Simon. Assem. diss. *de Monophysitis*, non dubito, quin muneri satisfaciant suo, dum justis de causis a Choro absentes, aliud Officium recitent.

Quoad Sanctorum festos ex Orientalibus soli Maronitæ Gregorianum Kalendarium recipere. Sed quæ huc spectant, vide in append. ad tract. de legibus. Circa solemnes festivitates servanda est Eugenii IV. Constit. quæ tom. 1. Bull. est ordine 16. In ea vero hæc habentur: *Quum inter alia sit etiam cum ipsis Armenis disputatum, quibus diebus Festivitates Annuntiationis B. M. V. Nativitatis B. Joannis Baptistæ, & consequenter Nativitatis, & Circumcisionis D. N. J. C. ac Præsentationis ejusdem in Templo, seu Purificationis B. V. M. celebrari debeant, satisque dilucide veritas patefacta fuerit, cum SS. PP. testimoniis, quam consuetudine Ecclesiæ Romanæ, & omnium aliarum universaliter apud Latinos, & Græcos; ne igitur in tantis celebritatibus dispar sit Christianorum Ritus, unde perturbandæ charitatis occasio possit oriri, decernimus tamquam veritati, & rationi consentaneum, & juxta totius reliqui orbis observantiam, ut ipsi etiam Armeni Festum Annuntiationis B. M. V. die 25. Martii, Nativitatis B. Joannis Baptistæ 24. Junii, Nativitatis vero secundum*

car-

carnem Salvatoris 25. Decembris, Circumcisionis ejusdem 1. Januarii, Epiphaniæ 6. ejusdem Januarii, Præsentationis D. in Templo, seu Præsentationis Dei Genitricis 2. Februarii debeant solemniter celebrare.

De Orientalium circa jejunium disciplina plura disputavimus in appendice ad tractatum de jejunio, atque satis explicavimus Græcorum ritum, & obligationem, qua quisque tenetur juxta propriæ Ecclesiæ consuetudinem jejunare. Hic autem, ubi veluti in propria Sede, de diversa, quæ in variis Orientis Ecclesiis viget, jejunandi disciplina tractamus, ea exponimus, quæ sunt ibi prætermissa. A Mengrellensibus exordium sumimus, qui licet propria lingua in Sacris peragendis utantur. Græcum tamen Ritum servant. Ii quatuor quadragesimas habent, ut scribit Verricellus q. 3. sect. 1. Prima ante Pascha, quæ incipit a quinquagesima: Altera post Pentecosten: Tertia ante Virginis Assumptionem, eaque initium sumit a die prima Augusti: Quarta Adventus Domini per quadraginta dies. Nonnisi post solis occasum, Græco more, cœnant, quamvis interdiu, sicut & Græci, nullo scrupulo ducant, fructus aliquos comedere: A carnibus abstinent, imo per tres hebdomadæ dies etiam a piscibus. In majori hebdomada vinum non gustant; & nobiles quoque mulieres tota ea hebdomada, quamvis excessiva sint frigora, nudis pedibus incedunt, & tribus ejus ultimis diebus nihil omnino cibi accipiunt. Severissimæ sunt apud eos jejunii leges, nec in abstinentia a carnibus pro ætate, aut lethali infirmitate conceditur dispensatio. Græcorum Patrum præcepta observantes, ex quibus S. Basilius *in orat. de jejunio* ait: *Ne quis se excludat a numero jejunantium, in quo omne hominum genus, omnis ætas, omnes dignitatum formæ censentur.* Ita citatus Author, qui longo tempore in regione illa commoratus est.

Syrorum Jacobitarum jejunia ita describit Gregorius Barhebræus ab Assem. relatus, *tom. 2. Biblioth. Orient. pag.* 304. Quinque sunt jejunia celeberrima populo Syrorum, præter feriam quartam, & sextam. Primum jejunium Quadragesimæ: Alterum Apostolorum: Tertium Migrationis, sive Assumptionis B. M. V. Quartum Nativitatis: Quintum denique Niniviticum. Et jejunium quidem Quadragesimæ quum illud hebdomada Passionis salutaris subsequatur, octo supra quadraginta diebus absolvitur; Apostolorum vero jejunium a feria secunda post Pentecosten usque ad vigesimam nonam diem Junii, in qua festivitas Petri, & Pauli celebratur, Occidentales observant: Orientales vero usque ad complementum quinquaginta dierum. Jejunium autem Migrationis a Kalendis Augusti ad decimamquintam usque diem protrahitur. At jejunium Nativitatis sunt qui a quintadecima Novembris auspicantur; alii a Kalendis Decembris inchoant; nonnulli vero a decima Decembris per duas hebdomadas observant. Denique jejunium Ninivitarum a feria secunda,

quæ

quæ tribus hebdomadis Quadragesimale jejunium præcedit, usque ad feriæ quintæ matutinum observant Orientales; Occidentales vero usque ad matutinum Sabbati. Notat hic Cl. Assem. nomine Orientalium venire hic Jacobitas in Assyria, & Mesopotamia sub Mafriani potestate constitutos; Orientalium vero alios Jacobitas, qui in eadem Mesopotamia, & in Syria proprie dicta, & in Phœnicia, atque Cilicia, & Palæstina, & Armenia sub jurisdictione Patriarchæ ejusdem gentis vivunt. Iis citatus Author Canonem addit Cyriaci Patriarchæ de jejunio feriæ quartæ, & sextæ in hæc verba: *Presbytero, aut Diacono, aut sexus utriusque fideli, qui vigesimum ætatis annum excedit, fas non esse solvendi jejunium feriæ quartæ, & sextæ, exceptis quinquaginta diebus Pentecostes, præterquam si morbo, aut pressura, aut vi aliqua detentus sit, aut mulier gravida, vel lactans.* Syri Nestoriani ab iis, quos diximus, haud multum dissident in jejunii disciplina. Præter ferias quartas, & sextas, quibus per anni circulum jejunant, septem jejunia Orientales Nestoriani colunt, ut ex antiquo eorumdem authore refert cit. Assem. Primum jejunium Quadragesimæ per septem integras hebdomadas, a Dominica, quam illi ingressus jejunii, nos vero Quinquagesimæ dicimus. In hujusmodi jejunio ab aliis Orientalibus dissident, quod Sabbatis quoque, & Dominicis jejunent. Alterum jejunium Apostolorum vocatur, per totidem hebdomadas a feria secunda post Pentecosten usque ad primam Æstatis, quæ septima est a Pentecoste, & in qua festum duodecim Apostolorum celebrant. Tertium jejunium migrationis B. V. ut supra. Quartum jejunium Eliæ, seu Crucis per hebdomadas septem, a Dominica prima Eliæ, quæ quartam Æstatis sequitur, usque ad feriam sextam quartæ hebdomadæ Crucis, seu septimæ Eliæ. Quintum jejunium Nativitatis, seu Annuntiationis per quatuor hebdomadas, a Dominica prima Annuntiationis, quæ proximior est Kalendis Decembris, usque ad diem vigesimam quintam ejusdem mensis, in qua Nativitas Christi celebratur. Sextum jejunium Niniviticum, seu Rogationis per tres dies a feria secunda tertiæ ante jejunium Quadragesimale hebdomadæ usque ad matutinum feriæ quintæ ejusdem hebdomadæ. Septimum denique jejunium Virginum, tribus post Festum Epiphaniæ diebus. Quæ quidem jejunia, exceptis Quadragesimali, Assumptionis, & Ninivitico, aliter hodie a Nestorianis fiunt. Nam jejunium Crucis, seu Eliæ, & jejunium Virginum omnino sublata sunt: Jejunium vero Apostolorum a feria secunda post Pentecosten usque ad vigesimam nonam Junii, hoc est, usque ad Festum Apostolorum producitur: Jejunium Nativitatis, seu Annuntiationis, a Kalendis Decembris usque ad diem 25. ejusdem exclusive. Imo Ebedjesus Sobensis ex Gabrielis Metropolitæ Bassorensis authoritate ostendit, sæculares, seu laicos ad jejunia Apostolorum, Eliæ, & Annuntiationis nequaquam adigi; secus vero Mona-

nachos, quos ait, ex consuetudine jejunare totum quidem jejunium Annuntiationis, duas tantum hebdomadas jejunium Eliæ, & Apostolorum.

„ NOTA 1. Tam Nestoriani, quam Orientales Jacobitæ juxta
„ morem a majoribus acceptum, jejunium feriæ quartæ, & sextæ
„ (idem de aliis) a Vespere exeuntis feriæ quartæ, & quintæ
„ inchoant, idemque exeuntis feriæ quartæ, & sextæ vespere sol-
„ vunt: idest, ad occasu ad occasum solis perducunt. Non vero ut
„ Latini, Græci, & alii Orientales a media nocte ad mediam no-
„ ctem protrahunt. Id vero notari debet; ne ob consuetudinem ri-
„ te ex majoribus derivatam, reprehendantur; (non enim plus
„ Nestorianis jejunant, qui a cibis abstinent a media nocte ad me-
„ diam noctem, sive a matutino ad matutinum, vel a meridie ad
„ meridiem); Et ut tollantur abusus, si qui sunt in iis parti-
„ bus, circa hujusmodi jejunii disciplinam.
„ NOTA 2. Nestoriani non modo inchoant jejunium in die Domi-
„ nico, sed etiam omnibus Dominicis, & Sabbatis quadragesimæ
„ jejunant; Hinc Abrahamus Abraza Patriarca Barhebræo teste,
„ Præcepit ut in Sabbatis, & Dominicis jejunii quadragesimalis
„ sub vesperam Liturgia celebraretur, quod a Gregorio Patriarcha
„ ante institutum fuisse affirmat Georgius Abelensis. In hoc autem
„ Nestoriani tum ab universæ Ecclesiæ disciplina, quæ vetat die
„ Dominico jejunare, tum ab Orientalis Ecclesiæ more recedunt,
„ quæ solo majoris hebdomadæ Sabbato jejunare solet. Hujus au-
„ tem mutationis causam, hanc fuisse refert Barhebræus, quod
„ quum Catholico significatum fuisset, quosdam die Dominica, ac-
„ cepta oblatione, inde egressos, in quodnam horto lautum con-
„ vivium instruxisse, legem ipse constituerit qua prohibebatur Do-
„ minicis, & Sabbatis per diem fieri oblationem, ac vespertinis
„ horis tam celebrari præcipiebatur.
„ NOTA 3. Jejunia Ninivitarum, & Virginum ortum ducunt a
„ supplicationibus, quas Episcopi, dum Populi calamitatibus pre-
„ merentur, indixerunt. Primum itaque Ninivitarum jejunium di-
„ ctum est, quod Episcopus quum Populus peste affligeretur, indi-
„ ctis supplicationibus, Ninivitarum usus sit exemplo, tum ut Popu-
„ lum moveret Ninivitarum instar ad pœnitentiam agendam in cine-
„ re, & cilitio; tum etiam ut in eo excitaret, atque foveret spem
„ divinæ illius miserationis, quam experti sunt Ninivitæ. Alte-
„ rum vero jejunium Virginum appellatur, quod ex supplicationi-
„ bus originem habeat, ea occasione indictis, in qua Rex Ara-
„ bum, sive ut alii malunt, Persarum ex Urbe Hirta quadraginta
„ Virgines ut sibi adducerentur imperaverat. Ob beneficia, sive
„ gratias, quas per illas supplicationes obtinuerunt, statuere, ut
„ quolibet anno jejunia hujusmodi celebrarentur. Vide Asseman
„ tom. 2. Bibliot. Orient. pag. 425. & sequent. ubi advertit me-
„ rito ex hac ratione confutandos esse Recentiores nonnullos, qui
„ in Artziburio Armeniorum (quod idem cum Jejunio Niniviti-
„ co Syrorum est). errores, hæresesque comminiscuntur.

Cophti, & Æthiopes, qui eorum disciplinam sequuntur, præter jejunium feriæ quartæ, & feriæ sextæ tribus diebus post Dominicam septuagesimæ jejunare solent; ac præter quadragesimam, quam a feria secunda post quinquagesimam auspicantur, jejunia colunt, adventus, scilicet quod Festum Nativitatis D. N. J. C. præcedit, Assumptionis B. M. V. a prima Augusti ad quartadecimam *inclusive*, & Sanctorum Apostolorum, quod exordium sumit a

die, qui Festum Pentecostes subsequitur, protrahiturque usque ad Festum Apostolorum, quod 29. Junii celebratur. Ita rem narrant Monachi Ritus Cophti, qui Romæ in Cœnobio Sancti Stephani, vulgo *de' Mori*, commorantur, in supplici libello, quem SS. D. N. BENEDICTO XIV. exhibuerunt, quoque dispensationem obtinuere, qua permittitur tum iisdem Monachis, tum aliis in eodem Sancti Stephani Monasterio commorantibus, *ut non ad alia jejunia teneantur, quam ad jejunia quadragesimæ a feria quarta Cinerum, usque ad Pascha Resurrectionis, & a die Lunæ post Dominicam primam Adventus, usque ad Natale Domini, & ad reliquas vigilias, & quatuor anni tempora juxta morem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ*: ea tamen lege, ut indultum nonnisi ipsis in Urbe, aut in aliis Italiæ partibus degentibus, suffragetur, nec ullo modo ad Orientales partes extendatur.

Armeni non ubique eadem jejunia servant. Quamobrem præter ea, quæ in citata appendice notavi, nonnulla hic observare operæ pretium duxi, quæ ex epistola deprompsi ad Illustrissimum Lercarium Sacr. Congregat. de Propaganda Fide a Secretis, missa, in qua Armenorum jejunia describuntur, qui Constantinopoleos commorantur. Sunt autem quæ sequuntur. Primo, omnes Armeni tum catholici, tum hæretici a feria secunda quinquagesimæ, quadragesimalis jejunii exordium sumunt; hæretici vero a piscibus abstinent, catholici utuntur. Secundo, feria quarta, & sexta non servant unicam comestionem, sed tum orthodoxi, tum hæretici a carnibus, & lacticiniis abstinent; hæretici vero etiam a piscibus. Si in hujusmodi dies incidat Festum Nativitatis D. N. J. C. omnes carnibus vescuntur; sicut etiam a Paschate ad Ascensionem; licet hoc tempore catholicorum nonnulli, ne scandalo sint, a carnibus aliquando abstineant. Tertio, Hæretici ante Nativitatis Festum, quod die octava Januarii celebrant, septem diebus jejunant, neque in vigilia jejunium ad vesperam usque protrahunt, tum sacrum faciunt, ac deinde cœnant, utunturque in ea lacticiniis, & ovis. At catholici in vigilia dumtaxat Nativitatis, cujus Festum diverso ab hæreticis die celebrant, jejunare solent, ac etiam a piscibus abstinent: Missam vero, quam juxta proprium ritum celebrare deberent, vitandæ persecutionis causa, plerumque omittunt. Ante Epiphaniam vero ut hæretici, ita & ipsi septem diebus jejunant. Quarto, Festum Assumptionis B. M. V. semper die Dominico celebrant, & die lunæ ad Sabbatum usque, quo die lacticiniis utuntur, jejunare solent: eadem ratione jejunia servant, quæ præcedunt Festum Transfigurationis, & Festum Exaltationis Sanctæ Crucis. Quinto, a feria secunda post Pentecostes ad feriam sextam jejunium colunt, quod vocant Sancti Eliæ, ejusdemque rationis sunt alia jejunia, Sancti Gregorii Illuminatoris, Sancti Jacobi Episcopi, Sancti Sergii Martyris, ac Sancti Gregorii,

gorii, quem Thaumaturgum appellant, in quibus a feria secunda ad sextam jejunant; Sabbato vero anteveniente Festo, quod die Dominico semper celebratur, comedunt etiam carnes. In iis hæretici unicam comestionem servant, quam ad vesperam protrahunt; meridie vero parum tantum cibi sumunt, & in comestione pisces non respuunt; Catholici vero solam abstinentiam a carnibus, & lacticiniis servant.

„ NOTA. In iis, quæ narrata sunt, quatuor observare necesse est. Primo, Armenos juxta proprium Ritum Missam quandoque ad vesperam usque protrahere nonnullis jejunii diebus. Id vero reprehendi nequit; imo & Græcis ipsis in Italia commorantibus Constitutione pluries citata, *Etsi Pastoralis*, permissum est. Usus autem lacticiniorum, & ovorum in cœna, quam post Missam Vigiliæ Nativitatis, aut etiam Sabbati Sancti habere solent, permitti non potest, si Latinorum Græcorumque more a media nocte jejunii exordium sumant; hoc enim in casu lacticinia, & ova, ac fortasse etiam pisces Armenorum disciplina prohiber. At si jejunium a Solis occasu cum aliis, quos supra diximus, auspicantur: contra jejunii disciplinam non peccant, si lacticiniis, ovisque ac etiam carne post solis occasum utantur; tunc enim jejunii dies omnino transiit. Nec dubito quin ex hac jejunandi ratione usus hujusmodi initium habuerit: mutato vero jejunii initio, usus ille abusus evasit, adeoque tolendus est. Secundo, etiam Catholicis abstinendum esse a piscibus feria quarta, & sexta, ac iis quadragesimæ diebus, in quibus hæretici abstinent. Id enim non est hæreticorum inventum; sed Armenæ, imo Orientalis Ecclesiæ disciplina, quam Catholici majori, quam hæretici studio, ac fervore custodire, atque servare debent, ne hæreticis scandalo sint, aut occasionem præbeant Orthodoxos depravatæ disciplinæ accusandi. Tertio, a Paschate ad Ascensionem, secluso scandalo, non teneri ad jejunium feriæ quartæ & sextæ, quum ex antiqua disciplina, ut alibi notavimus, plures Orientales Ecclesiæ hoc tempore jejunia non servent. Quarto, Sabbati diebus extra quadragesimam, in quibus jejunare non soleant, sed lacticinia, ac etiam carnes sumere, ad jejunium, vel alias abstinentias adigi non debent, quum enim Orientalis Ecclesia excepto Sabbato Majoris hebdomadæ in ejusmodi diebus jejunium præcipere non soleat, jure, meritoque præsumitur illam consuetudinem ex hac disciplina originem trahere.

„ De abstinentia a piscibus, quam Syri, Armenique servare debent, plura differit, ac decernit in supra citata Encyclica BENEDICTUS XIV. num. 47. *Syri*, inquit, *Armenique Catholici, juxta ipsorum Ritum, ab esu piscium jejunii tempore abstinent: verum quum Latinos iis vesci conspiciat, & cæteroquin impossibile, vel saltem difficillimum asseratur, eos temperare posse a piscibus, quibus Latinos iis vesci intuentur, ideo eamquam rationi consentaneum proponitur, ut Missionariis facultas tribuatur cum iis dispensandi, caute tamen, omnique secluso scandalo, & pie aliquo opere in locum abstinentiæ a piscibus subrogato. Aptissimus hic fieret locus differendi de vetustate jejunii apud Orientales, ejusque lege, licet severiori, exactissime tamen semper servata; sed ne longiores simus, quam par est, id unum dicimus Apostolicam Sedem toties Patriarchis obstitisse, quoties veterem rigorem jejunii suis subditis præscripti relaxare voluerunt. Petrus Maronitarum Patriarcha Archiepiscopis, &*

„ *Episcopis sibi subjectis; carnibus vesci Laicorum more indulsit,*
„ *licet juxta veterem disciplinam carnibus abstinerent; universo*
„ *autem populo Quadragesimæ tempore pisces edere, vinumque bi-*
„ *bere permisit, quamvis id illis esset prohibitum. Sed Pontifex*
„ *Paulus V. datis ad Patriarcham Petri successorem Litteris Apo-*
„ *stolicis in forma Brevis die 9. Martii 1610. jussit, ut abrogatis*
„ *iis, quæ Petrus Patriarcha concesserat, res in pristinum statum*
„ *restituerentur. In Pontificatu nostro ad examen revocata est ni-*
„ *mia facilitas, atque indulgentia Euthymii Archiepiscopi Tyri,*
„ *& Sidonis, & Cyrilli Patriarchæ Antiocheni erga Græcos Mel-*
„ *chitas; fuitque improbata, ut patet ex Constitutione nostra* De-
„ mandatam 87. §. 6. Bullarii nostri tom. 1. Nos hujusmodi inno-
„ vationem, & abstinentiarum relaxationem, & coarctationem,
„ in nimium detrimentum veteris Græcarum Ecclesiarum disciplinæ
„ vergere judicantes, licet alioquin, deficiente authoritate Aposto-
„ licæ Sedis, nullius roboris esse dignoscantur, eas tamen autho-
„ ritate nostra expresse revocamus, & nullum effectum in posterum
„ habere, neque ullatenus executioni mandari, sed omnia in pri-
„ stinum restitui debere jubemus, atque insuper in toto tractu Pa-
„ triarchatus Antiocheni laudabilem consuetudinem a Majoribus
„ derivatam, abstinendi etiam qualibet feria quarta, & sexta per
„ annum ab esu carnium, quæ ab aliis quoque finitimis populis
„ ejusdem Græci Ritus exacte custoditur, indistincte servari præci-
„ pimus. *Incongruum vero est asserere ideo dispensationem con-*
„ *cedendam esse, vel potius dispensandi generalem facultatem,*
„ *quod nempe Orientales aspicientes Latinos vesci piscibus tempo-*
„ *re jejunii, exinde facile adducantur, ut ipsi non quidem ex a-*
„ *liquo contemptu, sed naturæ fragilitate victi, piscibus, jejunii*
„ *diebus, utantur: hoc nempe argumento, si quid illud valeret,*
„ *in primis omnimoda induceretur Rituum confusio; deinde, si il-*
„ *lius ratio haberetur, illud etiam consequeretur, ut Latini in-*
„ *spicientes Græcos peculiaribus quibusdam vivere institutis, quæ*
„ *Latinis minime permittuntur, imo inhibentur, dispensationem*
„ *petere possent, ut sibi liceret ea facere, quæ a Græcis fieri in-*
„ *tuentur: profitentes se Latinum quidem Ritum suscipere, sed*
„ *ob naturæ fragilitatem eum diutius servare non posse.*



„ NOTA 2. Jejunium Sabbati vetitum fuit ab Ecclesia, quod Ma-
„ nichæi, aliique hæretici, qui Deum malum hujus mundi condi-
„ torem, atque colendi Sabbati authorem fuisse fabulabantur, Sab-
„ bato jejunandum statuerint, ut publica mœstitia odium ostende-
„ retur erga Deum colendi Sabbati authorem, qui malus rem pes-
„ simam fecisset, Rerum hanc Machinam tot malis obnoxiam, tot
„ sceleribus obligatam. Vid Epiphanium hæresi 14. Ex Canonibus
„ hac occasione editis, quibus præcipitur, non nisi Sabbato majoris
„ hebdomadæ jejunandum, Græcorum, aliorumque Orientalium
„ disciplina pendet. At lex illa nunquam in Romana Ecclesia re-
„ cepta fuit, quæ ex Apostolica traditione semper in memoriam
„ Christi sepulturæ Sabbati jejunium coluit: cujus rei testes sunt
„ locupletissimi Hieronym. epist. 82. August. epist. 86. Concilium
„ Eliberitanum can. 4. & Joannes Cassianus Chrysostomi discipulus
„ collat. 3. quibus addimus Innocent. I. in Epist. ad Decentium
„ Eugub. Episcop. cap. 4. Nicol. I. ad Consult. Bulg. qui sub Syl-
„ vestro ortam hac de re controversiam scribit, definitque, ut
„ nullus deinceps contra hujusmodi statutum venire, aut mutare
„ præsumeret. Quare, ut Romana Ecclesia non improbat, sed lau-
„ dat Orientalis Ecclesiæ consuetudinem ex iis Canonibus ortam,
„ qui dum hæretici in Oriente præsertim Sabbati jejunio abute-
„ rentur conditi fuerunt; ita Græci, aliique Orientales Romanæ

„ Ec-

„ Ecclesiæ morem probare, ac commendare tenentur, quadragesimam „ ei nulla devitandi ejusmodi jejunii occasio fuerit, traditionem „ quam nonnulli ajunt ex Apostolo Petro derivatam, servarent.

Hæc quantum ad Orientalium jejunia, quæ ad rem hanc pertinent, reliqua in appendice explicantur, quæ in Missionariorum usum post Tractatum *De jejunio Ecclesiastico* addita est. A jejunio ad ciborum delectum, ut res ordine exponatur, gradum facimus. Nam etiam in hoc Orientalium a Latinæ Ecclesiæ disciplina diffidet. Græci enim a sanguine, & suffocato abstinendum putant, ac distinguentes inter mundos, immundosque cibos ad normam Mosaicæ legis putant sine culpa ad Christi Corporis, Sanguinisque communionem accedere non posse, qui immundi quidpiam comederit, aut contrectaverit nisi benedictione præmissa, quæ in eorum Eucologio præscribitur. Alii quoque Orientales, saltem quoad abstinentiam a Sanguine. & suffocato eodem modo opinantur, Armenis Orthodoxis exceptis, (nam qui Vartanum sequuntur, a quibusdam cibis abstinent) qui in unione cum Ecclesia Romana acceptanda hanc Græcorum consuetudinem se relinquere professi sunt. In collationibus enim pro hac ineunda unione habitis, hæc Gulanus refert tom. 2. de Concil. Eccles. Armen. cum Rom. *Patres Armeni tum Sisensis, tum Adanensis Concilii, cum Romana Ecclesia suam conciliantes, approbaverunt Epistolam dogmaticam Gregorii Armeniæ Patriarchæ ad Regem Haytonem, ubi hebraica illa ciborum discretio his verbis refellebatur: Cibos autem immundos, præcipue, qui ad pauperum manus obiter veniunt, omnes, ut inquit Paulus, in nomine Domini purificatos habere jubemus, quos & orationibus benedici docuit Dominus Nierses, nimirum Chelajensis, qui similiter Armeniæ Doctor, & Patriarcha fuerat.* Hic vero antequam ad Græcorum morem expendendum descendam, necessarium puto, Apostolicæ Sedis sententiam exponere. Pluries vero ab ea Decreta hac de re prodire, Gregorius II. in Capitulari suo ad Bavaros misso, cap. 7. ait: *Nihil in perceptione ciborum judicetur immundum, nisi quod fuerit idolis immolatum, quia juxta quod Magisterio Apostolico docetur, omnis creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur.* Nicol. I. ad Consult. Bulg. num. 43. *omne animal*, inquit, *cujus cibus minime Corpori nocivus esse probatur, comedi non prohibetur.* Extat præterea decretum in Florentina Synodo pro Jacobitis editum, quod: *Romana*, inquit, *Ecclesia firmiter credit, profitetur, & prædicat, omnem Creaturam Dei bonam, nihilque rejiciendam, quod cum gratiarum actione percipitur, quia juxta verbum Domini, non quod intrat in os coinquinat hominem: illamque Mosaicæ Legis ciborum mundorum, & immundorum differentiam, ad ceremonialia asserit perti-*

 nere,

nere, quæ surgente Evangelio; transierunt. Nullam itaque cibi naturam condemnandam esse denuntiat, quam societas admittit humana, nec inter animalia discernendum per quemcumque sive virum, sive Mulierem, & quocumque genere mortis intereant, quamvis pro salute Corporis, pro virtutis exercitio, pro regulari, & Ecclesiastica disciplina possint, & debeant non negata dimitti, quia juxta Apostolum, omnia licent, sed non omnia expediunt. Accedit etiam professio fidei, quam ex præscripto Urbani Papæ VIII. Orientales emittere tenentur, in qua hæc leguntur: *Item legalia veteris Testamenti, seu Mosaicæ Legis cæremonias, Sacra, Sacrificia, & Sacramenta D. N. J. C. adveniente cessasse, & post promulgatum Evangelium sine peccato observari non posse, ejusdem etiam Legis veteris ciborum mundorum, & immundorum differentiam, ad ceremonialia pertinere, quæ surgente Evangelio, transierunt, illam etiam Apostolorum prohibitionem ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, illi tempori congruisse, ut inter Judæos, & Gentiles dissensionis materia tolleretur, cujus Apostolicæ prohibitionis causa cessante, etiam cessavit effectus.*

Quæ quum ita se habeant apertæ Apostolicæ Sedis sententiæ contradicunt, qui etiam non vigere ajunt latam per Moysem legem de mundorum, immundorumque differentia, & Apostolicum decretum de abstinendo a sanguine, & suffocato. Quum fuerit illa per Christum sublata, illud vero œconomiæ causa ad tempus stabilitum. Vide Paulum 1. ad Corin. 8. ubi docet secluso scandalo, etiam tum Fideles immolatitiis uti potuisse, & quidquid *in Macello venit, quia Domini est terra, & plenitudo ejus.* Ostendit ergo ad tempus, atque œconomiæ causa Apostolos decretum de hujusmodi abstinentia edidisse. Errant itaque Græci si credant aut vigere adhuc discrimen inter munda, & immunda veteri legi constitutum, aut ex Apostolico, & Scripturæ præcepto, ut habetur in Trullano can. 67. *a sanguine, & suffocato esse abstinendum.* Consuetudo autem hæc, de medio sublato errore, permitti potest, dum scilicet non ob Apostolicum, quod amplius non viget, præceptum, sed ut obsequium novæ ex Ecclesiæ consuetudine derivatæ legi præstent a sanguine, & suffocato abstinent. Nam Ecclesia potest etiam ceremonias veteris legis fine, ac objecto variato, in proprium usum convertere, ut supra nos demonstravimus; ideoque in obsequium, memoriamque primi ab Apostolis editi decreti, potuit etiam tacito consensu suo consuetudinem probando legem de hujusmodi abstinentia ferre. Qua quidem ratione etiam undecimo Ecclesiæ sæculo plures latinæ Ecclesiæ hujusmodi abstinentiam servabant; ut scribit Humbertus Cardinalis, & Sylvæ Candidæ Episcopus in Dialogo contra Græcorum calumnias edito. Neque benedictiones illæ sunt reprehendendæ, quas Græci Sacerdotes adhibent juxta eorum Euchologii præscriptum erga eos, qui tetige-

rint,

rint, vel immundi quidpiam comederint, etiamsi res illas respiciant, quæ in lege veteri subjectum erant præceptorum ceremonialium; *dummodo quidquid ab eis fit, non eo animo fiat, ut veteris jam abolitæ legis præceptis pareatur, sed ut obsequium præstetur aut novæ Ecclesiasticæ Legi, vel canonicæ consuetudini, diuturni, & continui temporis observantia roboratæ*, inquit BENEDICTUS XIV. in citata Const. Euchologio præmittenda.

Venio nunc ad postremum disciplinæ caput, in quo Latina ab Orientali diffidet Ecclesia, quod in Cœlibatu Clericorum situm esse diximus. Orientalis Ecclesia non secus ac Latina primis sæculis suos semper habuit Monachos, qui castitatem voverent, atque Episcopos etiam nunc nonnisi cœlibes habet. Imo quum Nestorianorum, Jacobitarumque nonnulli, Monachis, Episcopisque uxores permiserint, non solum a reliquis Orientalibus, sed etiam ab aliis earumdem sectarum Episcopis, tamquam disciplinæ, & Ecclesiæ contemptores habiti sunt. Quamvis antiquissimo tempore ad augendam Clericalis militiæ sanctitatem utraque Ecclesia Occidentalis, & Orientalis æque præscripserit, nedum Presbyteros, sed alios etiam in Sacris Ordinibus constitutos in perpetuo cœlibatu versari debere, & hanc custodiendæ castitatis obligationem numquam remiserit aliarum mater, & Magistra Romana Ecclesia. Secus tamen contigit tractu temporis in Orientali Ecclesia, quæ Diaconis ac Presbyteris sæcularibus uxorem permittit; unicam tamen, eamque Virginem. Nam eorum disciplina præcipit cum Apostolo Paulo 1. ad Timotheum c. 3. *ut Diaconi sint unius uxoris viri*; ac vetat *bigamiam tum propriam*, quæ ex secundo matrimonio profluit, tum etiam *similitudinariam* ex primo matrimonio ortam cum vidua, vel corrupta contracto: Canones Apostolici 17. & 18. & canon. 3. Concilii Trullani, cujus authoritas licet in Ecclesia Occidentali recepta non sit, illam tamen Orientalis Ecclesia suscipit, & veneratur. Quamquam Orientalis Ecclesiæ canones ita constituant; & licet iisdem canonibus ætas præscripta sit, antequam nefas sit, quemque sacris Ordinibus initiari; tamen partim ignorantia, partim hæreticorum malitia factum est, ut, neglecta omnino Ecclesiæ disciplina, apud Jacobitas præsertim Cophtos, ac Nestorianos quamplurimos, Pueri paucorum annorum sacro Diaconatus ordine initientur, qui post susceptum Ordinem non solum nubunt, sed ad secundas quoque, atque tertias nuptias transeunt. De iis vero plura dicemus dum de Orientalium disciplina circa Ordinem, & Matrimonium tractabimus, ubi ea distincte exponemus, quæ hac super re constituta, & explicata sunt a SS. D. N. BENEDICTO XIV. in duabus Pastoralibus Instructionibus super nonnullis dubiis circa Cophtorum Ritum editis.

Hæc satis visa sunt ad discrimen ostendendum, quod Latinam inter, ac Orientalem Ecclesiam intercedit, &

quo nonnullæ invicem diffident Orientis Ecclesiæ, inter has autem unam prætermisit, quæ extensione parva, sed gloria maxima est. Hæc in Naxiavaniensi majoris Armeniæ Provincia sita est, & a quintidecimi sæculi initio, in quo a Bartholomæo Parvo Ordinis Prædicatorum stabilita fuit, Fidem Orthodoxam, cum Latino Ritu Dominicanorum more, quem Armena lingua servat, intactam custodivit. Archiepiscopus, qui e Dominicanorum familia semper delectus est, Sedem habet in Oppido Abraner, habetque sub se decem circiter Oppida, in quibus Dominicanorum ejusdem Ritus Cœnobia nonnulla extant.

CAPUT VII.

De Apostolicæ Sedis œconomia in disciplinæ unitate tuenda, ac procuranda, & in tolerandis diversis aliarum Ecclesiarum præsertim Orientalium Ritibus.

Inter cætera argumenta, quæ Apostolicam Sedem Ecclesiarum omnium Principem, Magistram, ac Matrem esse demonstrant, præcipuum sibi vindicat locum prudens illa œconomia, qua disciplinæ unitatem quoad fieri potuit conservare, Apostolica instituta sarta tecta custodire, ac novitatibus, ut rerum, temporumque circumstantiæ ferebant, obsistere studuit: & qua Ritus varios, qui fidei, motumque integritati noxii non essent, non solum patienter substinuit, sed ubi ex Majorum institutis ortos agnoverit, vetuit etiam ne aliorum authoritate immutarentur, ac ab omnibus servari mandavit. Qua quidem agendi ratione, cum acceptam a Christo Domino in Ecclesiam universam potestatem, tum debitum Apostolicis ordinationibus obsequium, tum denique illum erga Christianos omnes amorem significavit, quo veluti pia eorumdem Mater, ita disciplinæ inter eos unitatem procuravit, ut iis, quæ cum fidei, honestatisque regula cohæreant, illorum ingenio, ac voluntate indulserit, qui in ritibus variis a Majoribus acceptis enutriti, haud facile potuissent ad omnimodam disciplinæ unitatem revocari. Hujusmodi agendi rationem Petrus Romanis Pontificibus ipsius successoribus præmonstravit. Is enim patienter in Hebræis recenter ad Christi fidem conversis tulit nonnullarum cæremoniarum usum, quas a Deo eorum Majores acceperant, quod haud facile esset homines tanta cum veneratione in illis enutritos ab earum usu divellere, ac in Hierosolymitano Concilio, ut dissidiis occasionem præcluderet, mutuamque inter novos Christianos pacem foveret, Legem constituit, qua ad tempus etiam ii, qui e gentibus ad Christum venerant, a sanguine, & suffocato, immolatisque abstinere jubebantur. Atque ut facile posset, quem ipse aut solus, aut ex aliorum etiam Apostolorum con-

consilio, disposuerat sacrorum ordinem Ecclesiis omnibus
præscribere, & exhibere, primum Antiochiæ sedem po-
fuit suam, ibique septem mansit annis; quod inde facile
esset disciplinam illam ad omnes Asiæ Ecclesias transmit-
tere; deinde Marcum in eadem a se institutum discipli-
na, Alexandriam misit, ex qua Urbe facile Ecclesiis Æ-
gypti, ac Africæ reliquis, eadem tradere poterat institu-
ta; ac demum Antiochia Romam ipse venit, ibique per-
petuo Sedem suam esse voluit; tum ut facile posset in
tota quoque Occidentali Ecclesia eamdem disciplinam sta-
bilire, tum etiam quia præsto inde esse poterat ad no-
vas, dum opus esset, instructiones suppeditandas, consti-
tutis a se Antiochiæ, & Alexandriæ Metropolitis. Hinc
autem ortam reor mirabilem illam in Ecclesiis omnibus
consensionem in præcipuis Ritibus, quos semper, & ubi-
que servatos legimus in perficienda Eucharistia, in alio-
rum Sacramentorum administratione, ac in aliis quam-
plurimis Ecclesiasticæ disciplinæ Capitibus.

Romanorum Pontificum Petri successorum prima ac
maxima semper cura fuit, ut stabilitam ab Apostolis di-
sciplinam in Ecclesiis omnibus custodirent. Quam ob
rem a primis temporibus ad hæc usque tempora numquam
passi sunt, ut, quæ illa contenta essent, abolerentur; Et
non nisi ex gravissimis caussis trinæ immersionis in Baptis-
mo usum, calicisque a *Laicis* in recipienda Eucharistia
sumptionem, ac iis similia immutari permiserunt. Hu-
jusmodi autem sollicitudinis luculentissima exempla suppe-
tunt tum in antiqua, tum in recentiori Ecclesiastica hi-
storia. Quum esset ab Apostolis constitutum, Ecclesiisque
a Petro traditum, ut Pascha nonnisi Dominico die cele-
braretur, sicut Eusebius lib. 5. c. 23. Socrates lib. 5. c. 21.
aliique antiqui Scriptores memoriæ prodiderunt, statim
ac Romanis Pontificibus innotuit fuisse nonnullas in Asia
Ecclesias, quæ luna quartadecima Martii in quemcumque
hebdomadæ diem caderet, illud celebrarent, Apostolicam
disciplinam etiam in Ecclesiis illis restituere curarunt.
Anicetus rem cum Polycarpo amice tractavit; Victor ve-
ro illius successor Concilio Romæ habito circa 198. jus-
sit, *ne alio, quam Dominico die Mysterium Resurrectio-
nis celebraretur*, & Polycratem aliosque Asianos obtem-
perare detrectantes excommunicavit; etsi hortatu, ac pre-
cibus Irenæi Lugdunensis Episcopi excommunicationis de-
inde effectum suspendit. Zephyrinus quoque, qui Victo-
ri successit, tum ob falsa nonnulla dogmata, tum ob vio-
latam Apostolicam disciplinam Montanistas damnavit,
qui *ad omne pœnæ delictum Ecclesiæ fores obserabant, ac
scelerata putabant iterata conjugia, & Christianis secus
ac Apostolica disciplina præscribebat tres in anno Quadra-
gesimas* proponebant, *quasi tres passi sint Salvatores*,
inquit Hieronymus Epist. 54. Stephanus quoque Roma-
nus Pontifex circa medium tertii Sæculi, cum Firmilia-
nus in Asia, & Cyprianus in Africa baptizatos ab hæ-

 reticis

reticis iterum baptizandos esse contenderent, *nihil adversus traditionem, quae jam inde ab ultimis temporibus obtinuerat, innovandum ratus, gravissime id tulit*, ait Euseb. lib. 7. c. 3. Imo *abstinendos illos putavit, quod priscam consuetudinem convellere conarentur*, ut August. scribit l. 1. de Baptis. c. 25. Habes itaque ex satis notis antiquae Ecclesiae monumentis, Apostolicam Sedem etiam tribus prioribus saeculis in universam Ecclesiam acceptam a Christo potestatem exercuisse, ac traditionem, & disciplinam, quae ex Apostolis esset, adhibitis etiam Ecclesiasticis poenis, in Asia quoque, in Africa, ac ubique gentium sartam tectam custodire studuisse. Cujus quidem sollicitudinis sequentium quoque saeculorum historia, toties exempla suggerit, quoties Apostolicae Sedi significatum fuisse asserit, fuisse inter Christianos homines, qui vel Apostolicam traditionem contemnerent, aut Ritus usurpare neglexissent; quos Apostolica disciplina stabilivit; ut ex iis perspicuum fiet, quae de Ritibus ab Apostolica Sede proscriptis c. ix. disputabimus. Ita suum de disciplinae unitate servanda desiderium, ac studium semper demonstravit.

Sed impedire non potuit, quominus novi, ac varii in diversis Ecclesiis Ritus instituerentur. Nam quum difficillimis primis Ecclesiae temporibus, nec Episcopis omnibus facile esset Apostolicae Sedi exponere, quae pro locorum, & temporum circumstantiis, novae instituendae viderentur ceremoniae, aut disciplinae Ecclesiasticae ordinationes: Nec facile itidem esset Apostolicae Sedis nova disciplinae capita, quae stabilire expediret, Ecclesiis omnibus proponere, neque expediens videretur Episcoporum hac de re jurisdictionem limitare, eorum arbitrio relictum est, novas ceremonias addere, ac sacrorum disciplinam moderari. Ne vero ex nimia rituum, ac disciplinae veritate confusio oriretur, plurimorum Episcoporum Concilia passim celebrabantur, in quibus *altiora quaeque in commune tractabantur*, ut Tertullianus scribit lib. de Jejunio c. 13. Ex hujusmodi Conciliis tribus prioribus Ecclesiae saeculis celebratis, pleraque eorum deprompta sunt, quae in Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis habentur, ut est a quampluribus eruditis Viris observatum. Ad antiquam hujusmodi consuetudinem attendisse videtur Magna Nicoena Synodus, dum Can. 5. bis in anno hujusmodi Concilia celebrari decrevit. Quod quidem Decretum innovatum deinceps fuit in Antiochena Synodo sub Julio I. Can. 10. in Arausicana I. sub Leone Magno can. 29. &c. In iis vero de Sacrorum ordine, ac disciplinae unitate procuranda actum fuisse, constat ex S. Leone in epist. ad Episcopos Siciliae, ex Conciliis Epaunense, & Gerundiense, circa sexti saeculi initium celebratis, & ex Bracarensi Synodo anni 563. Atque hinc patet undenam diversi in Ecclesia orti sint Ritus, quorum magna erat etiam in Latina Ecclesia varietas quinto, ac sequentibus saeculis, ut

ex

ex epist. Innoc. I. ad Decentium Eugubinum Episcopum, ex epist. Gregorii Magni ad Augustinum, quem in Angliam miserat, aliisque Scriptoribus sexti, atque septimi sæculi, intelligimus. Quarto quoque, & tertio sæculo fuisse in Ecclesiis Rituum varietatem, qui, salva pace, veluti majorum instituta susciperentur, ac pro lege haberentur, jam scripserant August. epist. ad Casulanum, Hierony. epist. 29. ubi ait: *unaquæque Provincia abundet in sensu suo, & præcepta majorum leges Apostolicas esse arbitretur;* & Firmilianus, qui circa medium tertii sæculi hæc ad Cyprianum scripsit: *Circa multa divinæ rei Sacramenta sunt apud illos* (hoc est Romanos) *aliquæ diversitates, nec observantur illic, qui Hierosolymis observatur.* Et infra: *Multa pro authorum diversitate variantur, neque tamen propter hoc ab Ecclesiæ catholicæ pace, & unitate discessum est.*

In hac rituum veritate sustinenda maxime enituit Apostolicæ Sedis œconomia. Nam etsi unitatem optaverit, tamen nunquam passa est, ut ritus illi tollerentur, qui a Viris aut instituti, aut commendati essent maximæ apud populos venerationis. Hinc in Latina Ecclesia, ubi cum Romanorum Pontificum diligentia, tum aliarum Ecclesiarum in Apostolica Sede imitanda studio, Ritus pene ad unitatem redactus est, viget adhuc Ambrosianus Ritus in Mediolanensi Ecclesia, & *Mozarabus* in nonnullis Hispaniarum Parœciis, quod hujusmodi Ritus antiquitate, & authorum sanctitate commendati in maxima veneratione apud gentes illas habentur. Sed circa Orientales ac præsertim Græcos œconomia hæc Apostolicæ Sedis mirabilis semper fuit. Quum enim novisset Græcos majorum institutis summopere addictos, haud facile induci ad proprium Ritum deferendum, non solum in eodem illos permanere voluit, sed plurima etiam maximæ in Ritum illum venerationis argumenta præbuit. Qua quidem agendi ratione discretionem, moderationem, ac clementiam significavit suam, in eos, qui diffidii spiritu incitati Latinorum Ritus improbabant.

Hujus autem rei historiam a Nicolao I. in cujus Pontificatu Photianum schisma cœpit, exordiemur. Is itaque epist. 2. ad Photium hæc scribit: *De consuetudinibus, quas nobis opponere visi estis, scribentes per diversas Ecclesias, diversas esse consuetudines, si illis canonica non obsit authoritas, pro qua obviare debeamus, nihil judicamus, vel resistimus.* Schisma sub Photio inchoatum Michaele Cerulario authore circa medium undecimi sæculi, ea animi contentione, tantoque fuit odio ab impio schismatico absolutum, ut Latinorum Ecclesias, quæ Constantinopoli, Alexandriæ, & in Patriarchatu Hierosolymitano erant, in quibus Sacra Latino Ritu fierent, obserari jusserit. Leo vero IX. Romanus Pontifex, missis ad illum pro extirpando schismate Legatis, inter alia, hæc scripsit: *Ecce in hac parte Romana Ecclesia, quanto discretior,*

 tior,

„ Sacra Congreg. Supremæ Inquisit. 22. Apr. lis 1681. Missionariis
„ Cappuccinis inter Maronitas degentibus permisit, ut in quadra-
„ gesima juxta ipsorum Ritum tertia hora post meridiem celebrare
„ possent.

Diversa quoque est Latina ab Orientalis Ecclesiæ disciplina, tum circa horas Canonicas, quas Ecclesiastici recitare debent, tum circa dies festos, quos celebrant. Ad canonicas horas quod spectat, modo errores præcaveantur, qui in eorumdem libros ex Schismaticorum dolo irrepserint, nec quidquam occurrat, quod in Hæreticorum, vel Schismaticorum hominum honorem cedat, proprium quisque Ritum tuto sequitur. Illorum vero Orientalium opinio, qui Diaconos, Presbyteros, Monachosque ad recitandum extra chorum Canonicas horas non obligant, probari neutiquam potest. Tum quia ex antiqua cum Orientalis, tum Occidentalis Ecclesiæ consuetudine constat, Ecclesiam eos quoque ad recitandum Officium obligare voluisse, qui Choro non intersint: Tum etiam quia Orientales Ecclesiæ, penes quas vigent adhuc instituta majorum, hanc obligationem fatentur, ut Græci, Syri, Armeni, aliique, quod argumentum est, apud nonnullos ex solo abusu contrariam consuetudinem ortam esse, Ecclesia non consentiente: Tum denique, quia refert Thomas a Jesu, Gregor. XIII. Romanum Pontificem ad dubia a Maronitarum Patriarcha proposita respondisse: *Tenentur etiam omnes ordinati ad horas Canonicas, saltem illi Nationi consuetas, non solum Beneficiati, sed etiam, qui sunt in sacris sine beneficio*. Si ex iis nonnullis juxta proprium Ritum aliud Officium habeant recitandum in Choro, aliud vero extra Chorum, ut de Syris testatur Joseph. Simon. Assem. diss. *de Monophysitis*, non dubito, quin muneri satisfaciant suo, dum justis de causis a Choro absentes, aliud Officium recitent.

Quoad Sanctorum festos ex Orientalibus soli Maronitæ Gregorianum Kalendarium recepere. Sed quæ huc spectant, vide in append. ad tract. de legibus. Circa solemnes festivitates servanda est Eugenii IV. Constit. quæ tom. 1. Bull. est ordine 16. In ea vero hæc habentur: *Quum inter alia sit etiam cum ipsis Armenis disputatum, quibus diebus Festivitates Annuntiationis B. M. V. Nativitatis B. Joannis Baptistæ, & consequenter Nativitatis, & Circumcisionis D. N. J. C. ac Præsentationis ejusdem in Templo, seu Purificationis B. V. M. celebrari debeant, satisque dilucide veritas patefacta fuerit, cum SS. PP. testimoniis, quam consuetudine Ecclesiæ Romanæ, & omnium aliarum universaliter apud Latinos, & Græcos; ne igitur in tantis celebritatibus dispar sit Christianorum Ritus, unde perturbandæ charitatis occasio possit oriri, decernimus tamquam veritati, & rationi consentaneum, & juxta totius reliqui orbis observantiam, ut ipsi etiam Armeni Festum Annuntiationis B. M. V. die 25. Martii, Nativitatis B. Joannis Baptistæ 24. Junii, Nativitatis vero secundum car-*

carnem Salvatoris 25. Decembris, Circumcisionis ejusdem 1. Januarii, Epiphaniæ 6. ejusdem Januarii, Præsentationis D. in Templo, seu Præsentationis Dei Genitricis 2. Februarii debeant solemniter celebrare.

De Orientalium circa jejunium disciplina plura disputavimus in appendice ad tractatum de jejunio, atque satis explicavimus Græcorum ritum, & obligationem, qua quisque tenetur juxta propriæ Ecclesiæ consuetudinem jejunare. Hic autem, ubi veluti in propria Sede, de diversa, quæ in variis Orientis Ecclesiis viget, jejunandi disciplina tractamus, ea exponimus, quæ sunt ibi prætermissa. A Mengrellensibus exordium sumimus, qui licet propria lingua in Sacris peragendis utantur, Græcum tamen Ritum servant. Ii quatuor quadragesimas habent, ut scribit Verricellus q. 3. sect. 1. Prima ante Pascha, quæ incipit a quinquagesima: Altera post Pentecosten: Tertia ante Virginis Assumptionem, eaque initium sumit a die prima Augusti: Quarta Adventus Domini per quadraginta dies. Nonnisi post solis occasum, Græco more, cœnant, quamvis interdiu, sicut & Græci, nullo scrupulo ducant, fructus aliquos comedere: A carnibus abstinent, imo per tres hebdomadæ dies etiam a piscibus. In majori hebdomada vinum non gustant; & nobiles quoque mulieres tota ea hebdomada, quamvis excessiva sint frigora, nudis pedibus incedunt, & tribus ejus ultimis diebus nihil omnino cibi accipiunt. Severissimæ sunt apud eos jejunii leges, nec in abstinentia a carnibus pro ætate, aut lethali infirmitate conceditur dispensatio. Græcorum Patrum præcepta observantes, ex quibus S. Basilius *in orat. de jejunio* ait: *Ne quis se excludat a numero jejunantium, in quo omne hominum genus, omnis ætas, omnes dignitatum formæ censentur.* Ita citatus Author, qui longo tempore in regione illa commoratus est.

Syrorum Jacobitarum jejunia ita describit Gregorius Barhebræus ab Assem. relatus, *tom. 2. Biblioth. Orient. pag.* 304. Quinque sunt jejunia celeberrima populo Syrorum, præter feriam quartam, & sextam. Primum jejunium Quadragesimæ: Alterum Apostolorum: Tertium Migrationis, sive Assumptionis B. M. V. Quartum Nativitatis: Quintum denique Niniviticum. Et jejunium quidem Quadragesimæ quum illud hebdomada Passionis salutaris subsequatur, octo supra quadraginta diebus absolvitur; Apostolorum vero jejunium a feria secunda post Pentecosten usque ad vigesimam nonam diem Junii, in qua festivitas Petri, & Pauli celebratur, Occidentales observant: Orientales vero usque ad complementum quinquaginta dierum. Jejunium autem Migrationis a Kalendis Augusti ad decimamquintam usque diem protrahitur. At jejunium Nativitatis sunt qui a quintadecima Novembris auspicantur; alii a Kalendis Decembris inchoant; nonnulli vero a decima Decembris per duas hebdomadas observant. Denique jejunium Ninivitarum a feria secunda,

quæ

quæ tribus hebdomadis Quadragesimale jejunium præcedit, usque ad feriæ quintæ matutinum observant Orientales; Occidentales vero usque ad matutinum Sabbati. Notat hic Cl. Assem. nomine Orientalium venire hic Jacobitas in Assyria, & Mesopotamia sub Mafriani potestate constitutos; Orientalium vero alios Jacobitas, qui in eadem Mesopotamia, & in Syria proprie dicta, & in Phœnicia, atque Cilicia, & Palæstina, & Armenia sub jurisdictione Patriarchæ ejusdem gentis vivunt. Iis citatus Author Canonem addit Cyriaci Patriarchæ de jejunio feriæ quartæ, & sextæ in hæc verba: *Presbytero, aut Diacono, aut sexus utriusque fideli, qui vigesimum ætatis annum excedit, fas non esse solvendi jejunium feriæ quartæ, & sextæ, exceptis quinquaginta diebus Pentecostes, præterquam si morbo, aut pressura, aut vi aliqua detentus sit, aut mulier gravida, vel lactans.* Syri Nestoriani ab iis, quos diximus, haud multum diffident in jejunii disciplina. Præter ferias quartas, & sextas, quibus per anni circulum jejunant, septem jejunia Orientales Nestoriani colunt, ut ex antiquo eorumdem authore refert cit. Assem. Primum jejunium Quadragesimæ per septem integras hebdomadas, a Dominica, quam illi ingressus jejunii, nos vero Quinquagesimæ dicimus. In hujusmodi jejunio ab aliis Orientalibus diffident, quod Sabbatis quoque, & Dominicis jejunent. Alterum jejunium Apostolorum vocatur, per totidem hebdomadas a feria secunda post Pentecosten usque ad primam Æstatis, quæ septima est a Pentecoste, & in qua festum duodecim Apostolorum celebrant. Tertium jejunium migrationis B. V. ut supra. Quartum jejunium Eliæ, seu Crucis per hebdomadas septem, a Dominica prima Eliæ, quæ quartam Æstatis sequitur, usque ad feriam sextam quartæ hebdomadæ Crucis, seu septimæ Eliæ. Quintum jejunium Nativitatis, seu Annuntiationis per quatuor hebdomadas, a Dominica prima Annuntiationis, quæ proximior est Kalendis Decembris, usque ad diem vigesimam quintam ejusdem mensis, in qua Nativitas Christi celebratur. Sextum jejunium Niniviticum, seu Rogationis per tres dies a feria secunda tertiæ ante jejunium Quadragesimale hebdomadæ usque ad matutinum feriæ quintæ ejusdem hebdomadæ. Septimum denique jejunium Virginum, tribus post Festum Epiphaniæ diebus. Quæ quidem jejunia, exceptis Quadragesimali, Assumptionis, & Ninivitico, aliter hodie a Nestorianis fiunt. Nam jejunium Crucis, seu Eliæ, & jejunium Virginum omnino sublata sunt: Jejunium vero Apostolorum a feria secunda post Pentecosten usque ad vigesimam nonam Junii, hoc est, usque ad Festum Apostolorum producitur: Jejunium Nativitatis, seu Annuntiationis, a Kalendis Decembris usque ad diem 25. ejusdem exclusive. Imo Ebedjesus Sobensis ex Gabrielis Metropolitæ Bassorensis authoritate ostendit, sæculares, seu laicos ad jejunia Apostolorum, Eliæ, & Annuntiationis nequaquam adigi; secus vero Mona-

nachos, quos ait, ex consuetudine jejunare totum quidem jejunium Annuntiationis, duas tantum hebdomadas jejunium Eliæ, & Apostolorum.

,, NOTA 1. Tam Nestoriani, quam Orientales Jacobitæ juxta ,, morem a majoribus acceptum, jejunium feriæ quartæ, & sextæ ,, (idem de aliis) a Vespere exeuntis feriæ quartæ, & quintæ ,, inchoant, idemque exeuntis feriæ quartæ, & sextæ vespere sol- ,, vunt: idest; ad occasu ad occasum solis perducunt. Non vero ut ,, Latini, Græci, & alii Orientales a media nocte ad mediam no- ,, ctem protrahunt. Id vero notari debet; ne ob consuetudinem ri- ,, te ex majoribus derivatam, reprehendantur; (non enim plus ,, Nestorianis jejunant, qui a cibis abstinent a media nocte ad me- ,, diam noctem, sive a matutino ad matutinum, vel a meridie ad ,, meridiem); Et ut tollantur abusus, si qui sunt in iis parti- ,, bus, circa hujusmodi jejunii disciplinam.

,, NOTA 2. Nestoriani non modo inchoant jejunium in die Domi- ,, nico, sed etiam omnibus Dominicis, & Sabbatis quadragesimæ ,, jejunant; Hinc Abrahamus Abraza Patriarca Barhebræo teste, ,, præcepit ut in Sabbatis, & Dominicis jejunii quadragesimalis ,, sub vesperam Liturgia celebraretur, quod a Gregorio Patriarcha ,, ante institutum fuisse affirmat Georgius Abelensis. In hoc autem ,, Nestoriani tum ab universæ Ecclesiæ disciplina, quæ vetat die ,, Dominico jejunare, tum ab Orientalis Ecclesiæ more recedunt, ,, quæ solo majoris hebdomadæ Sabbato jejunare solet. Hujus au- ,, tem mutationis causam, hanc fuisse refert Barhebræus, quod ,, quum Catholico significatum fuisset, quosdam die Dominica, ac- ,, cepta oblatione, inde egressos, in quodnam horto lautum con- ,, vivium instruxisse, legem ipse constituerit qua prohibebatur Do- ,, minicis, & Sabbatis per diem fieri oblationem, ac vespertinis ,, horis eam celebrari præcipiebatur.

,, NOTA 3. Jejunia Ninivitarum, & Virginum ortum ducunt a ,, supplicationibus, quas Episcopi, dum Populi calamitatibus pre- ,, merentur, indixerunt. Primum itaque Ninivitarum jejunium di- ,, ctum est, quod Episcopus quum Populus peste affligeretur, indi- ,, ctis supplicationibus, Ninivitarum usus sit exemplo, tum ut Popu- ,, lum moveret Ninivitarum instar ad pœnitentiam agendam in cine- ,, re, & cilitio; tum etiam ut in eo excitaret, atque foveret spem ,, divinæ illius miserationis, quam experti sunt Ninivitæ. Alte- ,, rum vero jejunium Virginum appellatur, quod ex supplicationi- ,, bus originem habeat, ea occasione indictis, in qua Rex Ara- ,, bum, sive ut alii malunt, Persarum ex Urbe Hirta quadraginta ,, Virgines ut sibi adducerentur imperaverat. Ob beneficia, sive ,, gratias, quas per illas supplicationes obtinuerunt, statuere, ut ,, quolibet anno jejunia hujusmodi celebrarentur. Vide Asseman ,, tom. 2. Bibliot. Orient. pag. 425. & sequent. ubi advertit me- ,, rito ex hac ratione confutandos esse Recentiores nonnullos, qui ,, in Artziburio Armeniorum (quod idem cum Jejunio Ninivitico Syrorum est). errores, hæresesque comminiscuntur.

Cophti, & Æthiopes; qui eorum disciplinam sequuntur, præter jejunium feriæ quartæ, & feriæ sextæ tribus diebus post Dominicam septuagesimæ jejunare solent; ac præter quadragesimam, quam a feria secunda post quinquagesimam auspicantur, jejunia colunt, adventus, scilicet quod Festum Nativitatis D. N. J. C. præcedit, Assumptionis B. M. V. a prima Augusti ad quartadecimam *inclusive*, & Sanctorum Apostolorum, quod exordium sumit a

 die,

die, qui Festum Pentecostes subsequitur, protrahiturque usque ad Festum Apostolorum, quod 29. Junii celebratur. Ita rem narrant Monachi Ritus Cophti, qui Romæ in Cœnobio Sancti Stephani, vulgo *de' Mori*, commorantur, in supplici libello, quem SS. D. N. BENEDICTO XIV. exhibuerunt, quoque dispensationem obtinuere, qua permittitur tum iisdem Monachis, tum aliis in eodem Sancti Stephani Monasterio commorantibus, *ut non ad alia jejunia teneantur, quam ad jejunia quadragesimæ a feria quarta Cinerum, usque ad Pascha Resurrectionis, & a die Lunæ post Dominicam primam Adventus, usque ad Natale Domini, & ad reliquas vigilias, & quatuor anni tempora juxta morem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ*: ea tamen lege, ut indultum nonnisi ipsis in Urbe, aut in aliis Italiæ partibus degentibus, suffragetur, nec ullo modo ad Orientales partes extendatur.

Armeni non ubique eadem jejunia servant. Quamobrem præter ea, quæ in citata appendice notavi, nonnulla hic observare operæ pretium duxi, quæ ex epistola deprompsi ad Illustrissimum Lercarium Sacr. Congregat. de Propaganda Fide a Secretis, missa, in qua Armenorum jejunia describuntur, qui Constantinopoleos commorantur. Sunt autem quæ sequuntur. Primo, omnes Armeni tum catholici, tum hæretici a feria secunda quinquagesimæ, quadragesimalis jejunii exordium sumunt; hæretici vero a piscibus abstinent, catholici utuntur. Secundo, feria quarta, & sexta non servant unicam comestionem, sed tum orthodoxi, tum hæretici a carnibus, & lacticiniis abstinent; hæretici vero etiam a piscibus. Si in hujusmodi dies incidat Festum Nativitatis D. N. J. C. omnes carnibus vescuntur; sicut etiam a Paschate ad Ascensionem; licet hoc tempore catholicorum nonnulli, ne scandalo sint, a carnibus aliquando abstineant. Tertio, Hæretici ante Nativitatis Festum, quod die octava Januarii celebrant, septem diebus jejunant, neque in vigilia jejunium ad vesperam usque protrahunt, tum sacrum faciunt, ac deinde cœnant, utunturque in ea lacticiniis, & ovis. At catholici in vigilia dumtaxat Nativitatis, cujus Festum diverso ab hæreticis die celebrant, jejunare solent, ac etiam a piscibus abstinent: Missam vero, quam juxta proprium ritum celebrare deberent, vitandæ persecutionis causa, plerumque omittunt. Ante Epiphaniam vero ut hæretici, ita & ipsi septem diebus jejunant. Quarto, Festum Assumptionis B. M. V. semper die Dominico celebrant, & die lunæ ad Sabbatum usque, quo die lacticiniis utuntur, jejunare solent: eadem ratione jejunia servant, quæ præcedunt Festum Transfigurationis, & Festum Exaltationis Sanctæ Crucis. Quinto, a feria secunda post Pentecostes ad feriam sextam jejunium colunt, quod vocant Sancti Eliæ, ejusdemque rationis sunt alia jejunia, Sancti Gregorii Illuminatoris, Sancti Jacobi Episcopi, Sancti Sergii Martyris, ac Sancti Gregorii,

gorii, quem Thaumaturgum appellant, in quibus a feria secunda ad sextam jejunant; Sabbato vero anteverente Festo, quod die Dominico semper celebratur, comedunt etiam carnes. In iis hæretici unicam comestionem servant, quam ad vesperam protrahunt; meridie vero parum tantum cibi sumunt, & in comestione pisces non respuunt; Catholici vero solam abstinentiam a carnibus, & lacticiniis servant.

,, NOTA. In iis, quæ narrata sunt, quatuor observare necesse
,, est. Primo, Armenos juxta proprium Ritum Missam quandoque
,, que ad vesperam usque protrahere nonnullis jejunii diebus. Id
,, vero reprehendi nequit; imo & Græcis ipsis in Italia commo-
,, rantibus Constitutione pluries citata, *Etsi Pastoralis*, permissum
,, est. Usus autem lacticiniorum, & ovorum in cœna, quam post
,, Missam Vigiliæ Nativitatis, aut etiam Sabbati Sancti habere so-
,, lent, permitti non potest, si Latinorum Græcorumque more a
,, media nocte jejunii exordium sumant; hoc enim in casu lactici-
,, nia, & ova, ac fortasse etiam pisces Armenorum disciplina prohi-
,, bet. At si jejunium a Solis occasu cum aliis, quos supra dixi-
,, mus, auspicantur: contra jejunii disciplinam non peccant, si
,, lacticiniis, ovisque ac etiam carne post solis occasum utantur;
,, tunc enim jejunii dies omnino transiit. Nec dubito quin ex hac
,, jejunandi ratione usus hujusmodi initium habuerit: mutato vero
,, jejunii initio, usus ille abusus evasit, adeoque tolendus est. Se-
,, cundo, etiam Catholicis abstinendum esse a piscibus feria quarta,
,, & sexta, ac iis quadragesimæ diebus, in quibus hæretici absti-
,, nent. Id enim non est hæreticorum inventum; sed Armenæ,
,, imo Orientalis Ecclesiæ disciplina, quam Catholici majori,
,, quam hæretici studio, ac fervore custodire, atque servare de-
,, bent, ne hæreticis scandalo sint, aut occasionem præbeant Or-
,, thodoxos depravatæ disciplinæ accusandi. Tertio, a Paschate ad
,, Ascensionem, secluso scandalo, non teneri ad jejunium feriæ
,, quartæ & sextæ, quum ex antiqua disciplina, ut alibi notavi-
,, mus, plures Orientales Ecclesiæ hoc tempore jejunia non ser-
,, vent. Quarto, Sabbati diebus extra quadragesimam, in quibus
,, jejunare non soleant, sed lacticinia, ac etiam carnes sumere, ad
,, jejunium, vel alias abstinentias adigi non debent, quum enim
,, Orientalis Ecclesia excepto Sabbato Majoris hebdomadæ in ejus-
,, modi diebus jejunium præcipere non soleat, jure, meritoque præ-
,, sumitur illam consuetudinem ex hac disciplina originem trahere.

,, De abstinentia a piscibus, quam Syri, Armenique servare de-
,, bent, plura differit, ac decernit in supra citata Encyclica BE-
,, NEDICTUS XIV. num. 47. *Syri*, inquit, *Armenique Catholici*,
,, *juxta ipsorum Ritum, ab esu piscium jejunii tempore abstinent:*
,, *verum quum Latinos iis vesci conspiciat, & cæteroquin imposs-*
,, *bile, vel saltem difficillimum asseratur, eos temperare posse a*
,, *piscibus, quibus Latinos iis vesci intuentur, ideo tam-*
,, *quam rationi consentaneum proponitur, ut Missionariis facultas*
,, *tribuatur cum iis dispensandi, caute tamen, omnique secluso*
,, *scandalo, & pio aliquo opere in locum abstinentiæ a piscibus*
,, *subrogato. Aptissimus hic fieret locus differendi de vetustate je-*
,, *junii apud Orientales, ejusque lege, licet severiori, exactissime*
,, *tamen semper servata; sed ne longiores simus, quam par est,*
,, *id unum dicimus Apostolicam Sedem toties Patriarchis obstitisse,*
,, *quoties veterem rigorem jejunii suis subditis præscripti relaxare*
,, *voluerunt. Petrus Maronitarum Patriarcha Archiepiscopis, &*

Episcopis sibi subjectis, carnibus vesci Laicorum more indulsit,
„ *licet juxta veterem disciplinam carnibus abstinerent; universo*
„ *autem populo Quadragesimæ tempore pisces edere, vinumque bi-*
„ *bere permisit, quamvis id illis esset probibitum. Sed Pontifex*
„ *Paulus V. datis ad Patriarcham Petri successorem Litteris Apo-*
„ *stolicis in forma Brevis die 9. Martii 1610. jussit, ut abrogatis*
„ *iis, quæ Petrus Patriarcha concesserat, res in pristinum statum*
„ *restituerentur. In Pontificatu nostro ad examen revocata est ni-*
„ *mia facilitas, atque indulgentia Euthymii Archiepiscopi Tyri,*
„ *& Sidonis, & Cyrilli Patriarchæ Antiocheni erga Græcos Mel-*
„ *chitas; fuitque improbata, ut patet ex Constitutione nostra* De-
„ mandatam 87. §. 6. Bullarii nostri tom. 1. Nos hujusmodi inno-
„ vationem, & abstinentiarum relaxationem, & coarctationem
„ in nimium detrimentum veteris Græcarum Ecclesiarum disciplinæ
„ vergere judicantes, licet alioquin, deficiente authoritate Aposto-
„ licæ Sedis, nullius roboris esse dignoscantur, eas tamen autho-
„ ritate nostra expresse revocamus, & nullum effectum in posterum
„ habere, neque ullatenus executioni mandari, sed omnia in pri-
„ stinum restitui debere jubemus, atque insuper in toto tractu Pa-
„ triarchatus Antiocheni laudabilem consuetudinem a Majoribus
„ derivatam, abstinendi etiam qualibet feria quarta, & sexta per
„ annum ab esu carnium, quæ ab aliis quoque finitimis populis
„ ejusdem Græci Ritus exacte custoditur, indistincte servari præci-
„ pimus. *Incongruum vero est asserere ideo dispensationem con-*
„ *cedendam esse, vel potius dispensandi generalem facultatem,*
„ *quod nempe Orientales aspicientes Latinos vesci piscibus tempo-*
„ *re jejunii, exinde facile adducantur, ut ipsi non quidem ex a-*

„ *liquo contemptu, sed naturæ fragilitate victi, piscibus, jejunii*
„ *diebus, utantur: hoc nempe argumento, si quid illud valeret,*
„ *in primis omnimoda induceretur Rituum confusio: deinde, si il-*
„ *lius ratio haberetur, illud etiam consequeretur, ut Latini in-*
„ *spicientes Græcos peculiaribus quibusdam vivere institutis, quæ*
„ *Latinis minime permittuntur, imo inhibentur, dispensationem*
„ *petere possent, ut sibi liceret ea facere, quæ a Græcis fieri in-*
„ *suentur: profitentes se Latinum quidem Ritum suscipere, sed*
„ *ob naturæ fragilitatem eum diutius servare non posse.*
„ NOTA 2. Jejunium Sabbati vetitum fuit ab Ecclesia, quod Ma-
„ nichæi, aliique hæretici, qui Deum malum hujus mundi condi-
„ torem, atque colendi Sabbati authorem fuisse fabulabantur, Sab-
„ bato jejunandum statuerint, ut publica mœstitia odium ostende-
„ retur erga Deum colendi Sabbati authorem, qui malus sem per-
„ simam fecisset, Rerum hanc Machinam tot malis obnoxiam, tot
„ sceleribus obligatam. Vid Epiphanium hæresi 14. Ex Canonibus
„ hac occasione editis, quibus præcipitur, non nisi Sabbato majoris
„ hebdomadæ jejunandum, Græcorum, aliorumque Orientalium
„ disciplina pendet. At lex illa nunquam in Romana Ecclesia re-
„ cepta fuit, quæ ex Apostolica tradidione semper in memoriam
„ Christi sepulturæ Sabbati jejunium coluit: cujus rei testes sunt
„ locupletissimi Hieronym. epist. 82. August. epist. 86. Concilium
„ Illiberitanum can. 4. & Joannes Cassianus Chrysostomi discipulus
„ collat. 3. quibus addimus Innocent. I. in Epist. ad Decentium
„ Eugub. Episcop. cap. 4. Nicol. I. ad Consult. Bulg. qui ob Syl-
„ vestro ortam hac de re controversiam scribit, definitque, ut
„ nullus deinceps contra hujusmodi statutum venire, *aut mutare*
„ *præsumeret*. Quare, ut Romana Ecclesia non improbat, sed lau-
„ dat Orientalis Ecclesiæ consuetudinem ex iis Canonibus ortam,
„ qui dum hæretici in Oriente præsertim Sabbati jejunio abute-
„ rentur conditi fuerunt; ita Græci, aliique Orientales Romanæ

„ Ec-

„ Ecclesiæ morem probare, ac commendare tenentur, quod quum
„ ei nulla devitandi ejusmodi jejunii occasio fuerit, traditionem
„ quam nonnulli ajunt ex Apostolo Petro derivatam, servaverit.

Hæc quantum ad Orientalium jejunia, quæ ad rem hanc pertinent, reliqua in appendice explicantur, quæ in Missionariorum usum post Tractatum *De jejunio Ecclesiastico* addita est. A jejunio ad ciborum delectum, ut res ordine exponatur, gradum facimus. Nam etiam in hoc Orientalium a Latinæ Ecclesiæ disciplina diffidet. Græci enim a sanguine, & suffocato abstinendum putant, ac distinguentes inter mundos, immundosque cibos ad normam Mosaicæ legis putant sine culpa ad Christi Corporis, Sanguinisque communionem accedere non posse, qui immundi quidpiam comederit, aut contrectaverit nisi benedictione præmissa, quæ in eorum Eucologio præscribitur. Alii quoque Orientales, saltem quoad abstinentiam a Sanguine, & suffocato eodem modo opinantur, Armenis Orthodoxis exceptis, (nam qui Vartanum sequuntur, a quibusdam cibis abstinent) qui in unione cum Ecclesia Romana acceptanda hanc Græcorum consuetudinem se relinquere professi sunt. In collationibus enim pro hac ineunda unione habitis, hæc Gulanus refert tom. 2. de Concil. Ecclef. Armen. cum Rom. *Patres Armeni tum Sisensis, tum Adanensis Concilii, cum Romana Ecclesia suam concilianres, approbaverunt Epistolam dogmaticam Gregorii Armeniæ Patriarchæ ad Regem Haytonem, ubi hebraica illa ciborum discretio his verbis refellebatur: Cibos autem immundos, præcipue, qui ad pauperum manus obiter veniunt, omnes, ut inquit Paulus, in nomine Domini purificatos habere jubemus, quos & orationibus benedici docuit Dominus Nierses, nimirum Chelajensis, qui similiter Armeniæ Doctor, & Patriarcha fuerat.* Hic vero antequam ad Græcorum morem expendendum descendam, necessarium puto, Apostolicæ Sedis sententiam exponere. Pluries vero ab ea Decreta hac de re prodire, Gregorius II. in Capitulari suo ad Bavaros misso, cap. 7. ait: *Nihil in perceptione ciborum judicetur immundum. nisi quod fuerit idolis immolatum, quia juxta quod Magisterio Apostolico docetur, omnis creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur.* Nicol. I. ad Consult. Bulg. num. 43. *omne animal*, inquit, *cujus cibus minime Corpori nocivus esse probatur, comedi non prohibetur.* Extat præterea decretum in Florentina Synodo pro Jacobitis editum, quod: *Romana*, inquit, *Ecclesia firmiter credit, profitetur, & prædicat, omnem Creaturam Dei bonam, nihilque rejiciendam, quod cum gratiarum actione percipitur, quia juxta verbum Domini, non quod intrat in os coinquinat hominem: illamque Mosaicæ Legis ciborum mundorum, & immundorum differentiam, ad ceremonialia asserit perti-*

 nere,

nere, quæ surgente Evangelio, transierunt. Nullam itaque cibi naturam condemnandam esse denuntiat, quam societas admittit humana, nec inter animalia discernendum per quemcumque sive virum, sive Mulierem, & quocumque genere mortis intereant, quamvis pro salute Corporis, pro virtutis exercitio, pro regulari, & Ecclesiastica disciplina possint, & debeant non negata dimitti, quia juxta Apostolum, omnia licent, sed non omnia expediunt. Accedit etiam professio fidei, quam ex præscripto Urbani Papæ VIII. Orientales emittere tenentur, in qua hæc leguntur: *Item legalia veteris Testamenti, seu Mosaicæ Legis cæremonias, Sacra, Sacrificia, & Sacramenta D. N. J. C. adveniente cessasse, & post promulgatum Evangelium sine peccato observari non posse, ejusdem etiam Legis veteris ciborum mundorum, & immundorum differentiam, ad ceremonialia pertinere, quæ surgente Evangelio, transierunt, illam etiam Apostolorum prohibitionem ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, illi tempori congruisse, ut inter Judæos, & Gentiles dissensionis materia tolleretur, cujus Apostolicæ prohibitionis causa cessante, etiam cessavit effectus.*

Quæ quum ita se habeant apertæ Apostolicæ Sedis sententiæ contradicunt, qui etiam non vigere ajunt latam per Moysem legem de mundorum, immundorumque differentia, & Apostolicum decretum de abstinendo a sanguine, & suffocato. Quum fuerit illa per Christum sublata, illud vero œconomiæ causa ad tempus stabilitum. Vide Paulum 1. ad Corin. 8. ubi docet secluso scandalo, etiam tum Fideles immolatitiis uti potuisse, & quidquid *in Macello venit, quia Domini est terra, & plenitudo ejus.* Ostendit ergo ad tempus, atque œconomiæ causa Apostolos decretum de hujusmodi abstinentia edidisse. Errant itaque Græci si credant aut vigere adhuc discrimen inter munda, & immunda veteri legi constitutum, aut ex Apostolico, & Scripturæ præcepto, ut habetur in Trullano can. 67. *a sanguine, & suffocato esse abstinendum.* Consuetudo autem hæc, de medio sublato errore, permitti potest, dum scilicet non ob Apostolicum, quod amplius non viget, præceptum, sed ut obsequium novæ ex Ecclesiæ consuetudine derivatæ legi præstent a sanguine, & suffocato abstinent. Nam Ecclesia potest etiam cæremonias veteris legis fine, ac objecto variato, in proprium usum convertere, ut supra nos demonstravimus; ideoque in obsequium, memoriamque primi ab Apostolis editi decreti, potuit etiam tacito consensu suo consuetudinem probando legem de hujusmodi abstinentia ferre. Qua quidem ratione etiam undecimo Ecclesiæ sæculo plures latinæ Ecclesiæ hujusmodi abstinentiam servabant; ut scribit Humbertus Cardinalis, & Sylvæ Candidæ Episcopus in Dialogo contra Græcorum calumnias edito. Neque benedictiones illæ sunt reprehendendæ, quas Græci Sacerdotes adhibent juxta eorum Euchologii præscriptum erga eos, qui tetige-

rint,

rint, vel immundi quidpiam comederint, etiamsi res illas respiciant, quæ in lege veteri subjectum erant præceptorum ceremonialium; *dummodo quidquid ab eis fit, non eo animo fiat, ut veteris jam abolitæ legis præceptis pareatur, sed ut obsequium præstetur aut novæ Ecclesiasticæ Legi, vel canonicæ consuetudini, diuturni, & continui temporis observantia roboratæ*, inquit BENEDICTUS XIV. in citata Const. Euchologio præmittenda.

Venio nunc ad postremum disciplinæ caput, in quo Latina ab Orientali diffidet Ecclesia, quod in Cœlibatu Clericorum situm esse diximus. Orientalis Ecclesia non secus ac Latina primis sæculis suos semper habuit Monachos, qui castitatem voverent, atque Episcopos etiam nunc nonnisi cœlibes habet. Imo quum Nestorianorum, Jacobitarumque nonnulli, Monachis, Episcopisque uxores permiserint, non solum a reliquis Orientalibus, sed etiam ab aliis earumdem sectarum Episcopis, tamquam disciplinæ, & Ecclesiæ contemptores habiti sunt. Quamvis antiquissimo tempore ad augendam Clericalis militiæ sanctitatem utraque Ecclesia Occidentalis, & Orientalis æque præscripserit, nedum Presbyteros, sed alios etiam in Sacris Ordinibus constitutos in perpetuo cœlibatu versari debere, & hanc custodiendæ castitatis obligationem numquam remiserit aliarum mater, & Magistra Romana Ecclesia. Secus tamen contigit tractu temporis in Orientali Ecclesia, quæ Diaconis ac Presbyteris sæcularibus uxorem permittit; unicam tamen, eamque Virginem. Nam eorum disciplina præcipit cum Apostolo Paulo 1. ad Timotheum c. 3. *ut Diaconi sint unius uxoris viri*; ac vetat *bigamiam tum propriam*, quæ ex secundo matrimonio profluit, tum etiam *similitudinariam* ex primo matrimonio ortam cum vidua, vel corrupta contracto: Canones Apostolici 17. & 18. & canon. 3. Concilii Trullani, cujus authoritas licet in Ecclesia Occidentali recepta non sit, illam tamen Orientalis Ecclesia suscipit, & veneratur. Quamquam Orientalis Ecclesiæ canones ita constituant; & licet iisdem canonibus ætas præscripta sit, antequam nefas sit, quemque sacris Ordinibus initiari; tamen partim ignorantia, partim hæreticorum malitia factum est, ut, neglecta omnino Ecclesiæ disciplina, apud Jacobitas præsertim Cophtos, ac Nestorianos quamplurimos, Pueri paucorum annorum sacro Diaconatus ordine initientur, qui post susceptum Ordinem non solum nubunt, sed ad secundas quoque, atque tertias nuptias transeunt. De iis vero plura dicemus dum de Orientalium disciplina circa Ordinem, & Matrimonium tractabimus, ubi ea distincte exponemus, quæ hac super re constituta, & explicata sunt a SS. D. N. BENEDICTO XIV. in duabus Pastoralibus Instructionibus super nonnullis dubiis circa Cophtorum Ritum editis.

Hæc satis visa sunt ad discrimen ostendendum, quod Latinam inter, ac Orientalem Ecclesiam intercedit, &

quo nonnullæ invicem diffident Orientis Ecclesiæ, inter has autem unam prætermisit, quæ extensione parva, sed gloria maxima est. Hæc in Naxiavaniensi majoris Armeniæ Provincia sita est, & a quintidecimi sæculi initio, in quo a Bartholomæo Parvo Ordinis Prædicatorum stabilita fuit, Fidem Orthodoxam, cum Latino Ritu Dominicanorum more, quem Armena lingua servat, intactam custodivit. Archiepiscopus, qui e Dominicanorum familia semper delectus est, Sedem habet in Oppido Abraner, habetque sub se decem circiter Oppida, in quibus Dominicanorum ejusdem Ritus Cœnobia nonnulla extant.

CAPUT VII.

De Apostolicæ Sedis œconomia in disciplinæ unitate tuenda, ac procuranda, & in tolerandis diversis aliarum Ecclesiarum præsertim Orientalium Ritibus.

INter cætera argumenta, quæ Apostolicam Sedem Ecclesiarum omnium Principem, Magistram, ac Matrem esse demonstrant, præcipuum sibi vindicat locum prudens illa œconomia, qua disciplinæ unitatem quoad fieri potuit conservare, Apostolica instituta sarta tecta custodire, ac novitatibus, ut rerum, temporumque circumstantiæ ferebant, obsistere studuit: & qua Ritus varios, qui fidei, motumque integritati noxii non essent, non solum patienter sustinuit, sed ubi ex Majorum institutis ortos agnoverit, vetuit etiam ne aliorum authoritate immutarentur, ac ab omnibus servari mandavit. Qua quidem agendi ratione, cum acceptam a Christo Domino in Ecclesiam universam potestatem, tum debitum Apostolicis ordinationibus obsequium, tum denique illum erga Christianos omnes amorem significavit, quo veluti pia eorumdem Mater, ita disciplinæ inter eos unitatem procuravit, ut iis, quæ cum fidei, honestatisque regula cohæreant, illorum ingenio, ac voluntate indulserit, qui in ritibus variis a Majoribus acceptis enutriti, haud facile potuissent ad omnimodam disciplinæ unitatem revocari. Hujusmodi agendi rationem Petrus Romanis Pontificibus ipsius successoribus præmonstravit. Is enim patienter in Hebræis recenter ad Christi fidem conversis tulit nonnullarum ceremoniarum usum, quas a Deo eorum Majores acceperant, quod haud facile esset homines tanta cum veneratione in illis enutritos ab earum usu divellere, ac in Hierosolymitano Concilio, ut dissidiis occasionem præcluderet, mutuamque inter novos Christianos pacem foveret, Legem constituit, qua ad tempus etiam ii, qui e gentibus ad Christum venerant, a sanguine, & suffocato, immolatisque abstinere jubebantur. Atque ut facile posset, quem ipse aut solus, aut ex aliorum etiam Apostolorum

con-

consilio, dispofuerat sacrorum ordinem Ecclesiis omnibus præscribere, & exhibere, primum Antiochiæ sedem posuit suam, ibique septem mansit annis; quod inde facile esset disciplinam illam ad omnes Asiæ Ecclesias transmittere; deinde Marcum in eadem a se institutum disciplina, Alexandriam misit, ex qua Urbe facile Ecclesiis Ægypti, ac Africæ reliquis, eadem tradere poterat instituta; ac demum Antiochia Romam ipse venit, ibique perpetuo Sedem suam esse voluit; tum ut facile posset in tota quoque Occidentali Ecclesia eamdem disciplinam stabilire, tum etiam quia præsto inde esse poterat ad novas, dum opus esset, instructiones suppeditandas, constitutis a se Antiochiæ, & Alexandriæ Metropolitis. Hinc autem ortam reor mirabilem illam in Ecclesiis omnibus consensionem in præcipuis Ritibus, quos semper, & ubique servatos legimus in perficienda Eucharistia, in aliorum Sacramentorum administratione, ac in aliis quamplurimis Ecclesiasticæ disciplinæ Capitibus.

Romanorum Pontificum Petri successorum prima ac maxima semper cura fuit, ut stabilitam ab Apostolis disciplinam in Ecclesiis omnibus custodirent. Quam ob rem a primis temporibus ad hæc usque tempora numquam passi sunt, ut, quæ illa contenta essent, abolerentur; Et non nisi ex gravissimis causis trinæ immersionis in Baptismo usum, calicisque a Laicis in recipienda Eucharistia sumptionem, ac iis similia immutari permiserunt. Hujusmodi autem sollicitudinis luculentissima exempla suppetunt tum in antiqua, tum in recentiori Ecclesiastica historia. Quum esset ab Apostolis constitutum, Ecclesiisque a Petro traditum, ut Pascha nonnisi Dominico die celebraretur, sicut Eusebius lib. 5. c. 23. Socrates lib. 5. c. 21. aliique antiqui Scriptores memoriæ prodiderunt, statim ac Romanis Pontificibus innotuit fuisse nonnullas in Asia Ecclesias, quæ luna quartadecima Martii in quemcumque hebdomadæ diem caderet, illud celebrarent, Apostolicam disciplinam etiam in Ecclesiis illis restituere curarunt. Anicetus rem cum Polycarpo amice tractavit; Victor vero illius successor Concilio Romæ habito circa 198. jussit, *ne alio, quam Dominico die Mysterium Resurrectionis celebraretur*, & Polycratem aliosque Asianos obtemperare detrectantes excommunicavit; etsi hortatu, ac precibus Irenæi Lugdunensis Episcopi excommunicationis deinde effectum suspendit. Zephyrinus quoque, qui Victori successit, tum ob falsa nonnulla dogmata, tum ob violatam Apostolicam disciplinam Montanistas damnavit, qui *ad omne pœnæ delictum Ecclesiæ fores obserabant, ac scelerata putabant iterata conjugia, & Christianis secus ac Apostolica disciplina præscribebat tres in anno Quadragesimas* proponebant, *quasi tres passi sint Salvatores*, inquit Hieronymus Epist. 54. Stephanus quoque Romanus Pontifex circa medium tertii Sæculi, cum Firmilianus in Asia, & Cyprianus in Africa baptizatos ab hæ-

reticis iterum baptizandos esse contenderent, *nihil adversus traditionem, quæ jam inde ab ultimis temporibus obtinuerat, innovandum ratus, gravissime id tulit*, ait Euseb. lib. 7. c. 3. Imo *abstinendos illos putavit, quod priscam consuetudinem convellere conarentur*, ut August. scribit l. 1. de Baptis. c. 25. Habes itaque ex satis notis antiquæ Ecclesiæ monumentis, Apostolicam Sedem etiam tribus prioribus sæculis in universam Ecclesiam acceptam a Christo potestatem exercuisse, ac traditionem, & disciplinam, quæ ex Apostolis esset, adhibitis etiam Ecclesiasticis pœnis, in Asia quoque, in Africa, ac ubique gentium sartam tectam custodire studuisse. Cujus quidem sollicitudinis sequentium quoque sæculorum historia, toties exempla suggerit, quoties Apostolicæ Sedi significatum fuisse asserit, fuisse inter Christianos homines, qui vel Apostolicam traditionem contemnerent, aut Ritus usurpare neglexissent; quos Apostolica disciplina stabilivit; ut ex iis perspicuum fiet, quæ de Ritibus ab Apostolica Sede proscriptis c. IX. disputabimus. Ita suum de disciplinæ unitate servandæ desiderium, ac studium semper demonstravit.

Sed impedire non potuit, quominus novi, ac varii in diversis Ecclesiis Ritus instituerentur. Nam quum difficillimis primis Ecclesiæ temporibus, nec Episcopis omnibus facile esset Apostolicæ Sedi exponere, quæ pro locorum, & temporum circumstantiis, novæ instituendæ viderentur ceremoniæ, aut disciplinæ Ecclesiasticæ ordinationes: Nec facile itidem esset Apostolicæ Sedis nova disciplinæ capita, quæ stabilire expediret, Ecclesiis omnibus proponere, neque expediens videretur Episcoporum hac de re jurisdictionem limitare, eorum arbitrio relictum est, novas ceremonias addere, ac sacrorum disciplinam moderari. Ne vero ex nimia rituum, ac disciplinæ veritate confusio oriretur, plurimorum Episcoporum Concilia passim celebrabantur, in quibus *altiora quæque in commune tractabantur*, ut Tertullianus scribit lib. de Jejunio c. 13. Ex hujusmodi Conciliis tribus prioribus Ecclesiæ sæculis celebratis, pleraque eorum deprompta sunt, quæ in Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis habentur, ut est a quampluribus eruditis Viris observatum. Ad antiquam hujusmodi consuetudinem attendisse videtur Magna Nicœna Synodus, dum Can. 5. bis in anno hujusmodi Concilia celebrari decrevit. Quod quidem Decretum innovatum deinceps fuit in Antiochena Synodo sub Julio I. Can. 20. in Arausicana I. sub Leone Magno can. 29. &c. In iis vero de Sacrorum ordine, ac disciplinæ unitate procuranda actum fuisse, constat ex S. Leone in epist. ad Episcopos Siciliæ, ex Conciliis Epaunense, & Gerundiense, circa sexti sæculi initium celebratis, & ex Bracarensi Synodo anni 563. Atque hinc patet undenam diversi in Ecclesia orti sint Ritus, quorum magna erat etiam in Latina Ecclesia varietas quinto, ac sequentibus sæculis, ut

ex

ex epist. Innoc. I. ad Decentium Eugubinum Episcopum, ex epist. Gregorii Magni ad Augustinum, quem in Angliam miserat, aliisque Scriptoribus sexti, atque septimi sæculi, intelligimus. Quarto quoque, & tertio sæculo fuisse in Ecclesiis Rituum varietatem, qui, salva pace, veluti majorum instituta susciperentur, ac pro lege haberentur, jam scripserant August. epist. ad Casulanum, Hierony. epist. 29. ubi ait: *unaquæque Provincia abundet in sensu suo, & præcepta majorum leges Apostolicas esse arbitretur*; & Firmilianus, qui circa medium tertii sæculi hæc ad Cyprianum scripsit: *Circa multa divinæ rei Sacramenta sunt apud illos* (hoc est Romanos) *aliquæ diversitates, nec observantur illic, qui Hierosolymis observatur*. Et infra: *Multa pro authorum diversitate variantur, neque tamen propter hoc ab Ecclesiæ catholicæ pace, & unitate discessum est*.

In hac rituum veritate sustinenda maxime enituit Apostolicæ Sedis œconomia. Nam etsi unitatem optaverit, tamen nunquam passa est, ut ritus illi tollerentur, qui a Viris aut instituti, aut commendati essent maximæ apud populos venerationis. Hinc in Latina Ecclesia, ubi cum Romanorum Pontificum diligentia, tum aliarum Ecclesiarum in Apostolica Sede imitanda studio, Ritus pene ad unitatem redactus est, viget adhuc Ambrosianus Ritus in Mediolanensi Ecclesia, & *Mozarabus* in nonnullis Hispaniarum Parœciis, quod hujusmodi Ritus antiquitate, & authorum sanctitate commendati in maxima veneratione apud gentes illas habentur. Sed circa Orientales ac præsertim Græcos œconomia hæc Apostolicæ Sedis mirabilis semper fuit. Quum enim novisset Græcos majorum institutis summopere addictos, haud facile induci ad proprium Ritum deferendum, non solum in eodem illos permanere voluit, sed plurima etiam maximæ in Ritum illum venerationis argumenta præbuit. Qua quidem agendi ratione discretionem, moderationem, ac clementiam significavit suam, in eos, qui diffidii spiritu incitati Latinorum Ritus improbabant.

Hujus autem rei historiam a Nicolao I. in cujus Pontificatu Photianum schisma cœpit, exordiemur. Is itaque epist. 2. ad Photium hæc scribit: *De consuetudinibus, quas nobis opponere visi estis, scribentes per diversas Ecclesias, diversas esse consuetudines, si illis canonica non obsit authoritas, pro qua obviare debeamus, nihil judicamus, vel resistimus*. Schisma sub Photio inchoatum Michaele Cerulario authore circa medium undecimi sæculi, ea animi contentione, tantoque fuit odio ab impio schismatico absolutum, ut Latinorum Ecclesias, quæ Constantinopoli, Alexandriæ, & in Patriarchatu Hierosolymitano erant, in quibus Sacra Latino Ritu fierent, obserari jusserit. Leo vero IX. Romanus Pontifex, missis ad illum pro extirpando schismate Legatis, inter alia, hæc scripsit: *Ecce in hac parte Romana Ecclesia, quanto discre-*

tior, moderatior, & clementior vobis est, siquidem quum intra, & extra Romam plurima Graecorum Monasteria reperiantur, sive Ecclesiae, nullus eorum adhuc perturbatur, vel prohibetur a paterna traditione, sive sua consuetudine, quin potius suadetur, atque admonetur eam observare. Scit S. Romana Ecclesia, quia nihil obsunt saluti credentium diversae pro loco, & tempore consuetudines, quando una Fides per dilectionem operans bona, quae potest, uni Deo commendat omnes.

Initio Saeculi decimi tertii, quum Latini in potestatem suam Constantinopolim redegissent, & Summus Pontifex Innoc. III. decrevisset Patriarcham Latinum in ea Civitate constituere, cui non solum Latini, sed etiam Graeci obtemperarent; nihilominus palam declarare non praetermisit, nullum se velle Graecis ritibus inferre detrimentum, nisi, quae forte consuetudines inter eos receptae, periculum animarum parerent, aut Ecclesiasticae honestati adversarentur. En decretalia verba, quae habentur, tum tom. 7. Coll. Concil. Harduini pag. 22. tum etiam *in cap. licet, de Baptis. Licet Graecos diebus nostris ad obedientiam Sedis Apostolicae revertentes, fovere, & honorare velimus, mores ac ritus eorum, quantum cum Domino possumus, sustinendo; in his tamen illis deferre nec volumus, nec debemus, quae periculum generant animarum, & Ecclesiasticae derogant honestati.* Iisdem usus est verbis Honorius III in epist. ad Regem Cypri, dum indulsit, ut in nonnullis illius Regni Civitatibus duo essent Episcopi, Latinus unus, alter Graecus. Eadem fere verba usurpavit Innoc. IV. tum in Ep. ad Danielem Russiae Regem, quam Raynaldus refert ad ann. 1247. qua Ritum Ruthenum probavit, tum etiam in ea, quam ad Othonem misit Cardinalem Tusculanum Sedis Apostolicae Legatum in Insula Cypri. Idemque Pontifex mittens Laurentium Minoritam Apostolicum Legatum ad Graecos, qui in Regno Cypri erant, & ad Orientales omnes, qui in Patriarchatibus Antiocheno, & Hierosolymitano morabantur, mandavit ipsi: *Quatenus Graecos illarum partium, quocumque nomine censeantur, authoritate Apostolica protegens turbari eos violentiis, vel quibuscumque molestiis non permitteret, & injurias quaslibet, & offensas, a Latinis eisdem illatas, plenarie faceret emendari, ac Latinis ipsis districte praeciperet, ut a similibus de caetero penitus conquiescerent.* Alexander IV. de Synodo verba faciens a Latino Episcopo in Regno Cypri celebranda, inquam Ecclesiastici quoque Graeci Ritus Episcopo illi subjecti convenire debuerunt, Episcopo indicit ut Graecos cogeret *recipere, & observare Synodalia statuta, quae tamen Graecorum Ritibus fidei Catholicae non adversis, & a Romana Ecclesia toleratis non obviarent.* Nec minor fuit sequentibus saeculis Apostolicae Sedis cura in Orientalium Ritibus tolerandis, ac conservandis. Dum in Lugdunensi, & Florentino, aliisque Conciliis de Graecorum unione cum

Ro-

Romana Ecclesia actum est, ea semper conditio apposita fuit, ut illis liberum rituum exercitium permitteretur. Hinc Leo X & Clemens VII. constitutiones edidere, quæ in Græcorum Enchiridio Beneventi edito reperiuntur, in quibus vehementer Latini nonnulli increpantur, qui in Græcia reprehendebant, quæ in Conc. Florentino eisdem permissa fuerant, scilicet, quod Sacrificium offerrent in fermentato, uxorem ducerent antequam sacris ordinibus initiarentur, eamque post susceptos ordines sacros retinerent, quodque Eucharistiam sub utraque specie etiam Pueris exhiberent. Pari studio Pius IV. Greg. XIII. Clemens VIII. Paulus V. aliique Romani Pontifices Ritus illos custodire curarunt, ut ex eorum Constit. liquet, præsertim ex sæpe laudatis Constit. BENEDICTI XIV. Fuisse vero de Græco, & Orientali Ritu servando vehementer sollicitos, satis superque probant *Ecclesiæ, quas diversis temporibus Romani Pontifices Græcis, Maronitis, Armenis, Cophtis, Melchitis in Urbe addixerunt, quæque etiamnum extant, & patent, ut sacras functiones in ipsis, juxta Ritum suum singuli expleant*, ut inquit BENEDICTUS XIV. in Encyclica *ad Mission. per Orien. deputatos*. Ubi addit etiam: *Opportune hic quoque referri posset, quemadmodum Clemens Papa VIII. in sua Constitutione 24. §. 7. veteris Bullarii, Græcum Episcopum Romæ constituit, ut Italo Græcis Latinas Diœceses incolentibus Ordinem juxta Græcorum Ritum conferret; deinde vero alium a Clemente XII. proximo prædecessore nostro, in sua Constit. incipient.* Etsi Pastoralis, *fuisse superadditum Græcum Episcopum, qui fixam in Bisinianensi Diœcesi Sedem habet, ut Italo-Græcis Ordines conferat, ne qui longius ab Urbe distant, longum iter aggredi cogantur, ut Ordines ab Episcopo Græco Romæ degente, juxta allatam Clementis VIII. Constit. suscipiant; ac ne ipsis quidem Episcopis Catholicis Maronitarum, Cophtorum, & Melchitarum, qui aliquando Romæ versantur, denegari facultatem conferendi Ordines juxta Ritum suum, nationis suæ hominibus, dummodo idonei reperiantur.* Accedit etiam vetitum a Romanis Pontificibus esse quibuscumque etiam Episcopali, & Patriarchali dignitate præfulgentibus, aut quidpiam Ritibus Orientalium detrahere, aut innovare, vel aliquid introducere, quod integram, exactamque eorumdem observantiam immutet, ut videre est in Constit. sæpe a Nobis citata *Demandatam &c.* Ac maximis etiam expensis procuratum est ab iisdem Pontificibus, ut ab omni expurgati errore Orientalium libri Romæ Typis Congregationis de Propaganda Fide ederentur. Et præter Missalia Cophticum, Maroniticum, Illiricum &c. novissime Græcorum Euchologium accuratissima editione vulgatum vidimus.

Ne vero quidpiam intentatum relinquerent, quo suum in Orientales amorem significarent, & quo mutuam eos inter, atque Latinos unionem foverent. Orientalibus non-

nonnullis aliquos Latinorum Ritus servare permisit, ac nonnullos ex Orientalibus in proprium usum transtulit. Armeni, & Maronitæ, qui Orientalium Ritum servant, veterem consuetudinem sequuti propriis Episcopis perspectam, & approbatam, Eucharistiam non in fermentato pane, ut Orientalium reliqui, sed in azymo conficiunt. Quam quidem consuetudinem, quod ex veteribus ortam noverit Apostolica sedes, nunquam improbavit. Imo Bessarionis Cardinalis petitioni ob hujusmodi exemplum indulsit, ut etiam in Abbatia Cryptæ Ferratæ, quæ primum eidem Cardinali commendata fuerat, Græci Monachi in illa degentes in azymo consecrarent. Idem quoque servatur in Ecclesia Collegiata S. Mariæ de *Grafeo* nuncupata, sita in Messanensi Diœcesi, licet ipsius Clerus Ritum Græcum retineat. Similiter nonnullis ab hinc sæculis Maronitæ, Pontificales, ac Sacerdotales vestes adhibent ejusdem plane formæ, quam Latinus Ritus præscribit; & in Concilio Libanensi habito anno 1736. unanimi consensu subsecuta quoque Apostolica approbatione, iidem Maronitæ, quoad præsanctificatorum Missam Latinum Ritum amplexi sunt, illam tantummodo feria sexta in Parasceve celebrantes; ut habet BENEDICTUS XIV. in laudata Encyclica num. 31. Ex Græca autem disciplina in Latinæ Ecclesiæ usum transtulit Ritum recitandi Constantinopolitanum Symbolum in Sacra Missa, ut ex Toletano Conc. anni 589. colligitur. Canone enim secundo decretum fuit, *ut secundum formam Orientalium Ecclesiarum* per omnes Ecclesias Hispaniæ, & Gallæciæ Symbolum illud recitaretur: Item consuetudo adorandi Sanctam Crucem feria sexta in Parasceve; usus etiam Trisagii: *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis miserere nobis*, in eadem sexta feria, & Aquæ benedictio in pervigilio Epiphaniæ ex Orientali in Ecclesiam Latinam translata sunt: ut in eadem Encyclica ostendit Sapientissimus Pontifex. Hæc vero satis, meo judicio demonstrant Apostolicæ Sedis studium in fidei, derivatæque ab Apostolis disciplinæ unitate servanda, ac mirabilem quoque œconomiam, quo aliarum Ecclesiarum Ritus substituit, honoravit, atque ab omni errore immunes custodire curavit. Superest nunc, ut ipsius leges exponamus, quibus cuique proprios servare mandavit, ac semel susceptos deserere vetuit.

CAPUT VIII.

De obligatione, quam quisque habet in suscepto Ritu permanendi.

Ritus nomine intelligimus disciplinam Ecclesiæ authoritate stabilitam, vel usu, & consuetudine eadem authoritate comprobatam. Hæc autem, ut ex authoritatibus li-

liquet, quas circa finem superioris capitis citavimus ex Hieronymo, Augustino, & ex pluribus Romanis Pontificibus, semper tamquam Ecclesiæ lex habita est. Præterea capite quarto demonstratum est, Christi Ecclesiam potestatem habere instituendi, ac præcipiendi Ritus: ex quo clare consequitur, institutos Ecclesiæ authoritate Ritus, ac consuetudines eadem authoritate comprobatas, vim legis habere, ut ex iis, quæ in tractatu de legibus disputata sunt, est omnino exploratum. Ritus vero, qui in Orientali Ecclesia vigent, aut publica authoritate Ecclesiarum instituti sunt, aut sunt consuetudines eadem authoritate comprobatæ, & etiam Apostolicæ Sedis decretis roboratæ, quippe quæ probat Ritus, mores, & consuetudines omnis Orientalis Ecclesiæ, quæ Orthodoxæ fidei non adversentur, & periculum secum non ferant animarum. Ergo Ritus illi, quibus Orientalium Ecclesiarum disciplina continetur, hujus sunt publica Ecclesiæ authoritate stabilitæ. Hujusmodi autem legibus Fideles omnes obligantur, omnes Episcopi, & Patriarchæ omnes: ac is tantum ab eis dispensare potest, qui universæ Ecclesiæ præest, Romanus Pontifex. Vide appendicem ad tractatum de legibus q 4.

Atque hinc patet. Primo, liberum non esse cuique susceptum Ritum deserere, atque ad alium transire; quum nemo possit legem illam deserere, cui subjectus est. Secundo, unius Ecclesiæ Ritum sequentes, non posse sine gravi culpa alterius Ecclesiæ Ritum contemnere; veram enim Ecclesiæ legem contemnerent, & disciplinam illam, quæ licet a propriæ Ecclesiæ disciplina diversa sit, tamen in eumdem finem, hoc est, in æternam beatitudinem diversa via Fideles dirigit. Tertio, non posse Episcopos, ac multo minus Missionarios Orientalibus proprii Ritus mutationem consulere, nec eam ullo modo probare five admittere, inconsulta Apostolica Sede. Quamobrem SS. D. N. Const. sæpe cit. *Demandatam*, in virtute sanctæ obedientiæ Maronitarum Episcopis vetat, *ne quocumque prætextu, aut obtentu, rebus spiritualibus Nationis Græco-Melchitarum, in iis, quæ spectant ad Jurisdictionem, & authoritatem illius Patriarchæ, Episcoporum, & Parochorum, se ingerere audeant, neve eorum subditis transitum a Græco ad Maroniticum Ritum suadere, vel eos, qui sponte transire vellent, nisi forte peculiaris a Romano Pontifice licentia intervenirer, acceptare præsumant.* Et Missionariis præcipit, *Ne aliquid iisdem suggerere, aut suadere audeant, quod illorum contemptum, atque imminutionem inducere possit; multoque minus authoritate propria aliquid circa illa innovare, aut etiam super iisdem aliquam dispensationem concedere, vel admittere præsumant.* *Alioquin* (inquit) *præter districtam, quam Deo, Nobis, suisque superioribus (quos de urgenda hujus Decreti observantia peculiariter oneramus) rationem reddent, sciant se harum Litterarum vigore privationem vocis activæ, & passivæ*

&

& inhabilitationem ad quemcumque gradum, & officium in suis respective Ordinibus, Institutis, & Congregationibus, ipso facto incursuros. In Encyclica sæpe a nobis citata num. 21. idem Summus Pontifex declarat eadem ratione ab Apostolica Sede prohiberi Ruthenorum transitum ad Latinum Ritum, sive Ecclesiastici sint, sive Laici. Græcis vero in Italia degentibus sub Episcopis Latinis, si Laici sint, cum Episcopi permissione transitus ad Latinum Ritum permittitur, non vero si sint Ecclesiastici, quibus Apostolicæ Sedis dispensatio necessaria est, ut Ritum mutare valeant.

Hactenus explicata generatim ostendunt obligationem in semel suscepto Ritu permanendi. Nunc ad particularia veniendum est, ac primum de iis agemus, qui proprii Ritus Episcopo subsunt, atque in ipsius Ecclesiis degunt: Deinde de iis Orientalibus; qui in Ecclesiis vivunt, quibus Latini Episcopi præsunt. Denique de Latinis, qui in Orientalium Episcoporum Diœcesibus commorantur.

§. I.

De obligatione, quam habent manendi in suscepto Ritu Orientales, qui ejusdem Ritus Episcopis subsunt.

QUamquam ex iis, quæ supra dicta sunt manifestum est, eos, qui in proprii Ritus Ecclesia versentur, obligatos esse ad permanendum in eodem Ritu, nec eum mutare posse, sine suprema Apostolicæ Sedis authoritate, quæ ad alium transire permittat; tamen ea hic indicare operæ pretium duxi, quæ sunt ab Apostolica Sede definita, ex quibus particulares, quæ hac super re occurrere possunt difficultates, facile solvuntur. Et unice afferemus, quæ in supracitata Constitutione *Demandata &c.* pro Græcis-Melchitis BENEDICTUS XIV. decrevit, ex quibus facile colligere est, quid de aliis quoque Orientalibus sit sentiendum.

Primo itaque, prohibentur Græci ad Maroniticum Ritum trensire, sine peculiari Romani Pontificis licentia; atque eodem modo prohibetur transitus ad Latinum Ritum, ut supra dictum est.

Secundo, de iis quos *Latinizantes* appellant, nimirum, qui a Græcis parentibus progeniti, deficientibus Græcis Sacerdotibus, Latino Ritu a Latinis ad hunc diem baptizati fuerunt, eumque Ritum hactenus tenuerunt, quorum magnus numerus Damasci inveniri perhibetur, neque satis hucusque definitum fuit cui potissimum Ritui addicti esse deberent: *statuitur, & declaratur*, ut coram persona ab ipso summo Pontifice deputanda, semel profiteri debeant, in quo Ritu vivere malint; in eoque imposterum omni variandi facultate adempta, perseverare teneantur.

Ter-

Tertio, statuitur, ut Filii, qui ab hujusmodi Parentibus post emissam ab illis prædictam declarationem nascentur; nec non ii, qui jam nati sunt, sed nondum ad usum rationis pervenerunt, sequantur conditionem parentum, si conjuges unum, eumdemque Ritum elegerint; sin minus, Patris Ritum sequantur.

Quarto, si quos imposterum Græcos, necessitate cogente, ob defectum Parochi catholici Ritus Græci, baptismum, aut alia Sacramenta a Latino Presbytero recipere eveniat: illi non ideo censendi erunt Latinum Ritum suscepisse; sed, omni dubitatione sublata, Ritum Græcum, in quo orti sunt, observare teneantur. Et eum quidem, durante prædicta necessitate, in omnibus rebus, quibus possunt, & præcipue in jejuniorum observatione, retineant: in reliquis vero integre resumant, & prosequantur, statim ac Episcopus, aut Parochus Græcus supervenerit.

Quinto, decernitur, ne Missionarii Latini, quos in Episcoporum adjutorium, & levamen Apostolica Sedes in eas regiones mittit, utendo facultatibus sibi concessis, eorumdem Episcoporum jurisdictioni præjudicium inferant, & numerum subditorum imminuant: atque statuitur, & declaratur, *licere tantummodo Fratribus Ordinis Minorum Sancti Francisci Custodiæ Terræ Sanctæ Parochialia munia obire circa Græcos-Melchitas, eisque Sacramenta administrare in iis locorum, & temporum circumstantiis, quibus omnino deficiat modus habendi Parochum, aut alium Antistitem Græci Ritus, quo casu prædicti Fratres emolumenta legitimo jure debita percipere licite valeant, & a jurisdictione Antiocheni Patriarchæ nullatenus ipsi dependeant: Sed huic dumtaxat petenti teneantur singulis annis notulam tradere animarum Græci Ritus in ea Civitate, seu loco existentium, utpote quæ in reliquis eidem Patriarchæ omnino subesse intelligantur; Cujus curæ committitur, ut pro sui muneris implemento, ubicumque opus fuerit, Catholici Parochi copia suppetat, quo præfati Græci-Melchitæ Sacramenta Græco Ritu recipere queant*

„ Nota. Ex hactenus dictis colligitur, primo, ubi sunt plures „ Episcopi, qui in iisdem locis subditos proprii Ritus habeant, ut „ sunt in Patriarchatu Antiocheno, Maronitæ, & Græco-Melchitæ, quemlibet eorum in eos tantum jurisdictionem habere, qui „ proprium Ritum sequuntur, nec alterum posse alieni Ritus Fideles ad proprium Ritum suscipiendo attrahere, ac multo minus „ admittere.

„ Secundo Missionarios in eos, qui sunt Latini Ritus, jurisdictionem exercere, tanquam in subditos, qui nullo modo dependent a jurisdictione Episcoporum, qui sunt Ritus Orientalis.

„ Tertio, Missionarios, Christianos Orientis, qui velint Schisma, vel hæresim ejurare, non posse hortari ad mutandum Ritum, nec ad Latinum Ritum admittere, sed eosdem in proprio „ Ritu relinquere debere, ac Catholico ejusdem Ritus Episcopo, „ si adsit, subjectos.

„ Quar-

„ Quarto, quod spectat ad Christianos Orientalis Ritus, Missionarios in adjutorium, & levamen Episcoporum destinatos esse - nec quidpiam facere posse, quod in illorum jurisdictionis præjudicium cedat: Quamobrem tenentur iisdem Episcopis ostendere, se ab Apostolica Sede illuc missos esse, sed jurisdictionem non ab Episcopis illis, sed ab Apostolica Sede habent, cujus exercitium nequeunt dicti Episcopi sine causa, & inconsulta Apostolica Sede impedire. Ex decret. Sacr. Cong. de Propaganda Fide 5. Decembris 1645.

§. II.

De obligatione, quam habent manendi in suscepto Ritu Orientales, qui in Latinorum Ecclesiis degunt.

ETsi ii, qui in societatem aliquam cooptantur, statim illius legibus subjiciuntur, qua fortasse de causa dicere solitus erat Augustinus, *ad quam in Ecclesiam veneris, ejus morem conserva*; tamen ut quandoque homines ex Principum liberalitate in alieno quoque dominio proprias servare leges finuntur, ita Ecclesia non solum passa est, sed etiam voluit, ut Latini in Orientalium, & Orientales in Latinorum Ecclesiis proprium Ritum conservarent; tum ut suam erga Ritus omnes venerationem ostenderet, tum quod exploratum haberet, homines ita in susceptam a majoribus disciplinam ferri, ut grave nimis sit eamdem deserere: tum demum quia, hac seclusa lege, maxima oriri posset confusio. Leges autem hac de re ab Apostolica Sede latæ, sunt Constitutiones Innocent. IV. pro Græcis, qui in Regno Cypri Latinis Episcopis subjecti erant, & Leonis X. Clementis VII. Pauli III. Julii III. Pii IV. & V. & Gregorii XIII. Clementis VIII. & BENEDICTI XIV. pro Italo-Græcis. Nemo autem rem distinctius exposuit BENEDICTO XIV. qui Constit. *Etsi Pastoralis*, aliorum Pontificum hae de re decreta confirmavit, & explicavit, ac alia etiam, quæ opportuna visa sunt, definivit.

Primo itaque permittit, Græcos, & Albanenses in Italia, vel alibi sub Episcopis Latinis degentes in proprio Ritu manere: ac eos, qui sunt *Ecclesiastici in quocumque Ordine minori, vel etiam majori constituti, seculares, vel Regulares, a Ritu Græco ad Latinum sine expressa Sedis Apostolicæ licentia transire non posse; Laicos vero, ut ad Ritum Latinum transire possint, Episcopum Diœcesanum posse pro sua prudentia permittere; non tamen communitati Græcorum, sive Albanensium hujusmodi sine Apostolicæ Sedis licentia, sed solum privatis personis, attenta uniuscujusque necessitate.*

Secundo, statuit: *Infantes natos ex patre, & matre Græ-*

Græcis Ritu Græco, nisi aliter parentes, accedente Ordinarii consensu, voluerint, baptizari debere.

Tertio. *Natos vero ex Patre Latino, & Matre Græca, Latinis esse cæremoniis baptizandos; proles enim sequi omnino debet Patris Ritum, si sit Latinus.*

Quarto. *Si vero Pater sit Græcus, & Mater Latina, liberum esse eidem Patri, ut proles, vel Ritu Græco baptizetur, vel etiam ritu Latino, si uxor Latina prævaluerit, idest, si in gratiam uxoris Latinæ consenserit Græcus Pater, ut Latino Ritu baptizetur.*

Quinto. *Infantes ad ejus Parochiæ jurisdictionem pertinere, cujus Ritus sunt baptizati, quum per baptismum fiat suscepti Ritus Græci, vel Latini professio; itaut ad Latinum Ritum spectent, qui Latinis cæremoniis baptizati fuerint, qui vero Ritu Græco Sacramentum baptismi susceperint, in Græcorum numero sunt habendi; adeoque si ante usum rationis decesserint, a proprio, cujus Ritus baptizati sunt, Parocho, & in propria Parochia sunt jure communi sepeliendi, nisi iis Baptismus collatus fuerit, vel ob gravem necessitatem, quum nimirum morti proximi fuerint, nec haberi potuerit proprii Parochi, vel Ritus copia, vel ex dispensatione Apostolica, quum videlicet facultas data fuerit, ut latine quidem baptizentur, sed in suo Ritu Græco permaneant. In iis enim casibus non censentur a proprio ad alium Ritum transisse. Post usum vero rationis idem dicendum, nisi quis in alteni Ritus Ecclesia sepeliri cupiat: si quis enim Græco Ritu baptizatus, in Latina Ecclesia, vel Latine Baptismate initiatus, in Ecclesia Græca sepulturam eligat, juris regulæ sunt servandæ: nimirum cadaver extra propriam Parochiam a proprio Parocho esse associandum, quarta funerali ei minime imminuta, & ubi tumulandum est cadaver, ibi a Parocho illius Ecclesiæ sive Latinæ, sive Græcæ sunt exequiæ celebrandæ.*

Sexto. *Quando vero Infantibus prædictis, seu etiam adultis, exequiæ Ritu Græco, & in Ecclesia Græca, ut præfertur, jure communi sunt celebrandæ, tunc nullum jus habet Latinus Parochus interessendi cum Græco Parocho, nec partem aliquam stolæ percipiendi; similiter nullum jus competit Parocho Græco, quando exequiæ in Ecclesia Latina, & per Latinum Parochum sunt peragendæ, sed servanda sunt utrobique statuta de juribus Parochorum, circa sepulturam eorum, qui ad propriam Parochiam spectant.*

Septimo. *Quem Ritum semel in baptismo sunt professi, sive Latinum, sive Græcum, in eo institui, & educari debent, nec ad alium possunt transire, si latinum semel susceperint. Ritus enim Latinus propter suam præstantiam, eo quod sit Ritus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ omnium Ecclesiarum matris, & magistræ, sic supra Græcum Ritum prævalet, maxime in Italicis regionibus, ubi Latinis Episcopis Græci subjecti sunt, ut non modo ab ipso* ad

ad Græcum transitus nullatenus permittatur; verum etiam a Græcis semel assumptus, absque Apostolica dispensatione deseri nequeat. Hinc Maritus Latinus Uxoris Græcæ Ritum sequi non potest, nec Latina Uxor mariti Græci. Græcus vero maritus potest, si velit, Ritum Uxoris Latinæ sequi: & Græca itidem Uxor mariti Latini, post cujus obitum ad Ritum Græcum redire nequit.

Præter hæc, quæ §. 2. & 8. citatæ Constitut. sunt explicata, §. 9. præscribitur, qua ratione Græcus Ritus in Italia, & Insulis adjacentibus sit observandus. Ac primo quidem, Græcis ipsis, & Albanensibus Ritus Græci inter Latinos degentibus, tam Prælatis, Parochis, & Presbyteris sæcularibus, quam Regularibus, & Laicis, ut suis Ritibus, atque observantiis, & consuetudinibus uti, ac illos, & illas observare, Missasque, & Divina Officia secundum eorum antiquam consuetudinem celebrare libere, ac licite possunt, concedit, & indulget. Sic vero id ipsis permissum esse declarat, *ut quæ a Fidelibus in Diœcesi, ubi ipsi habitant, universim, & sine ullo Personarum, & Rituum discrimine, juxta sacros Canones servanda sunt, ad eadem etiam ipsi, non obstante Rituum diversitate, obligati censeantur.* Cujusmodi sunt, Kalendarii Gregoriani observatio, de quo diximus in appendice ad tractat. de Legibus; Summi Pontificis, & Ordinarii Loci in Missis, ac divinis officiis commemoratio; non vero Patriarcharum, & Antistitum Orientalium; quibus addere liceat commemoratio Græci Catholici Antistitis, ubi ex licentia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarii Loci Pontificalia exercere permittitur; subjectio etiam Constitutionibus Apostolicis contra solicitantes, ut loco supra citato diximus: denique dies festos de præcepto Latinæ, ubi degunt, Ecclesiæ servare tenentnr.

Secundo. *Ad observationem vero jejuniorum, & vigiliarum ejusdem Latinæ Ecclesiæ, si tota Loci Græcorum communitas, vel potior Laicorum pars cum Parochis, & Presbyteris conjuncta induci posset, optimum esset; idque absque alia Sedis Apostolicæ dispensatione, arbitrio Ordinariorum relinquitur Latinorum: Non tamen ad id cogi debent, si velint Ritum suum in jejuniis sequi; quum ipsi qualibet hebdomada, feria quarta, & feria sexta, ut asseritur, soleant jejunare; neque privatis personis fas sit, ubi Parochiam Græcam habent, ibi, contra proprium Ritum, Latinorum more jejunia, & vigilias servare; sed omnes vel Græce cum Græcis, vel Latine cum Latinis jejunent: Ubi vero propriam Parochiam non habent, ibi libere, & licite possunt in omnibus Latino ritui sese conformare sive Laici sint, sive Presbyteri, excepto Græco Ritu, qui in Missis, ac divinis Officiis a Presbyteris est servandus.*

Tertio. *Ubi Parochiam Græcam habent, tolerandus est apud Græcos esus carnium die Sabbati, si sine scandalo fieri potest, in locis autem ipsorum, & inter eos tantum.*

Quar-

Quarto. *Prohibentur tamen Græci suis Famulis Latinis vetitos cibos apponere, sive die Sabbati, sive alio quocumque tempore, quando prædictis Græcis carnes comedere licet, sive alio quocumque tempore, quo Latini debent ab illis abstinere; Latini enim famuli Græcorum, Latinum Ritum servare tenentur.*

Quinto. *Tolerandum est, ut ad jejunium eodem die Sabbati in quadragesima, excepto uno Sabbato Sancto, ex antiqua traditione, non teneantur: sed dumtaxat ad abstinentiam in jejuniis quoque biduanis, vel triduanis, vel aliis a Diœcesanis, vel in Jubilæis, a Summo Pontifice Romano indictis, dies Sabbati in eis comprehensus, vel præscriptus, in alium diem pro Græcorum plebe ab ipsis Diœcesanis, Apostolica Auctoritate permittitur commutari.* Vide append ad tract. de jejunio.

Sexto. Mandat, ne plebibus Italo-Græcis præficiantur Sacerdotes a Latino Diœcesano Episcopo ordinati, qui Latino Ritu ministrent; sed Græci, vel Albanenses, Catholici tamen sive Advenæ, sive Indigenæ, Græco Ritu viventes; & ne Presbyteri Latini, nisi specialiter per ipsos Græcos vocati, se immisceant Græcorum functionibus. Prohibentur quoque Clerici, Presbyterique Græci in Latinorum Ecclesiis Missas, & alia Divina officia, cum solemnitatibus, & cantu celebrare, nisi Episcopus, cujus jurisdictioni subjiciuntur, vel ejus in spiritualibus Vicarius Generalis licentiam concedat: quam tamen rite concedere valeant, etiamsi nulla præcisa necessitas adsit, sed aliqua tantum spiritualis utilitas inde speretur.

Septimo. Præcipit, ut in præcedentiis Clericorum Latinorum, & Græcorum, *nisi consuetudo aliter obtineat, non attendatur Ritus Græci, & Latini diversitas, sed tempus ordinationis prædictorum Clericorum, vel qualitas Ecclesiasticæ dignitatis, si aliquis eorum ea insigniti reperiantur, vel cæteræ qualitates, quæ jure suo in solemnitatibus Ecclesiasticis principem locum sibi vindicare solent.*

Octavo. Ita Græcos Ritus servare permittit, ut Latinorum Episcoporum, in quorum Diœcesi degunt, jurisdictioni subjecti ita censeantur; *ut non obstantibus quibuscumque exemptionibus, & privilegiis dictis Græcis, eorumque Prælatis, Rectoribus, Abbatibus, & aliis tam Sancti Basilii, & alterius Ordinis Regularibus, qui privatam vitam degunt, nec in congregationem sint redacti, quam sæcularibus, ac etiam Laicis Personis quocumque nomine nuncupatis; ita Latini Ordinariis Locorum, quæ habitant, debent esse subjecti, ut ipsi Locorum Ordinarii quascumque eorumdem Græcorum, & Albanensium Ecclesias, Monasteria, Prioratus, alia pia Loca, tam sæcularia, quam cujusvis Ordinis Regularia, eorumque Prælatos, etiamsi Episcopali, Archiepiscopali, ac majori dignitate præfulgeant: necnon Abbates, Rectores, Ministros, & quasvis alias ejusdem Nationis personas in*

suis

suis Civitatibus, & Diœcesibus consistentes, quoties opus fuerit, visitare, ac in illis suam ordinariam jurisdictionem, plenamque, & omnimodam authoritatem, in iis quæ Dei cultum, Sacramentorum administrationem, ac animarum salutem, hæresumque extirpationem concernunt, exercere, & exequi libere, & licite valeant &c.

Nono. *Ubi vero duo essent Episcopi ejusdem loci a Sancta Sede Apostolica deputati, unus Latinus, alter Græcus (quemadmodum in Calabriæ partibus, & in Sicilia olim fuisse perhibentur, & nunc in quibusdam Græciæ insulis existunt) Episcopus Latinus de Personis Ecclesiasticis, & Secularibus Græcis, ac de jurisdictione Episcopi Græci, vel aliis quibuscumque ad Episcopum Græcum quomodolibet spectantibus, nullatenus se intromittere præsumat; sed Episcopus Latinus Latinorum, Episcopus vero Græcus Græcorum dumtaxat curam, & jurisdictionem respective habeant, & exerceant. Id, quod de Episcopis Græcis pro Ordinatione Italo-Græcorum, Romæ, vel in Calabria per Sedem Apostolicam constituit, intelligendum non est, quum facultatibus Ordinariorum careant.*

Decimo. *In Diœcesi, ubi Latini, & Græci inhabitant, & solum Archiepiscopum, sive Episcopum Latinum Ordinarium habent, dictus Archiepiscopus, sive Episcopus, circa negotia, & causas dictorum Græcorum, Vicarium Græcum ipsis Græcis gratum, vel per ipsos Græcos eligendum (ex quo Græcus Vir melius Græcos mores novit, quam Latinus) ipsorum stipendio, & salario retinendum deputet; & in causis appellationis ad Metropolitanum, qui forsan Græcus non esset, dictus Metropolitanus similiter in dictis causis Judicem Græcum deputare teneatur.* Reliqua indicabimus, dum de singulis Sacramentis agemus.

„ Nota. Ad conservandam pacem inter Armenos unitos Regni „ Poloniæ, & ob alias gravissimas causas, Sacra Congregatio de „ Propaganda Fide annuente Sanctissimo, decrevit, ne de cætero „ Armenis unitis sive laicis, sive Ecclesiasticis Sæcularibus, quam „ Regularibus ad Latinum Ritum, quacumque de causa, sine speciali Sedis Apostolicæ licentia transire liceat: & proinde omnibus Archiepiscopis, Episcopis, & Officialibus Armenorum unitorum districte præcipiendo mandavit, ne deinceps licentias pro „ hujusmodi transitus subditis suis, cujuscumque gradus & conditionis existant, concedere præsumant, & Archiepiscopis, Episcopis, & aliis prælatis Latinis, & eorum Officialibus, ne deinceps Armenos prædictos unitos ad Latinum Ritum transire volentes quovis prætextu, aut causa etiam cum licentia Armenorum „ Prælatorum suorum, recipere audeant sub pœna nullitatis actus. „ Die 2. Aprilis 1669.

§.

§. IV.

De obligatione, qua Latini in proprio Ritu permanere tenentur.

PLura sunt, quæ peculiarem Latinis permanendi in proprio Ritu obligationem demonstrant. Primum, quod Latinus Ritus sit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ omnium Ecclesiarum est Mater, atque magistra; Deinde, quod Clemens VIII. aliique Romani Pontifices, ac præsertim BENEDICTUS XIV. utraque a nobis supra citata Constitutione, semper expresse prohibuerint Latinos ad Græcum Ritum transire. Denique, in partibus Orientis, ubi hæc Latini Ritus mutatio contingere posset, si paucos excipias, omnes ferme Schismatici, vel Hæretici sunt; adeoque si Latini ad Græcum, vel alium Orientalem Ritum transirent, sese periculo exponerent labendi in hæresim; quia Ritus hujusmodi suscipiendo, cogerentur saltem progressu temporis Sacramenta recipere, ac verbum Dei ab Orientalibus Sacerdotibus audire ut plurimum Hæreticis, & Schismaticis, a quibus facile in errorem induci possunt, ut argumentatur Verricellus Titul. III. de Leg. q. 81.

Hinc quum Pater Albertinus Societatis Jesu Missionarius in Insulis maris Ægei, in quibus omnes Græcum Rituum sequuntur, dubium proposuisset Sacr. Congreg. quod sequitur: *An possint absolvi fideles Ritus Latini, qui transierint ad Ritum Græcum, & in illo vivunt, comedendo carnes die Sabbati, ac per omnia Ritum servant Græcorum*, die 7 Julii 1639. responsum fuit: *Posse absolvi nisi intendant perseverare in Ritu Græco, sine dispensatione; nisi justa necessitas excusat*

Atque hinc sequitur primo, Missionarios a Sac. Congregatione ad Orientales destinatos teneri ad omnia Latinorum jejunia servanda, sicut etiam reliqua, quæ Latinæ Ecclesiæ disciplina præcipit; quum sine Apostolicæ Sedis dispensatione Latinæ Ecclesiæ Ritum mutare nequeant. Errat ergo Pasqualigus, ut est etiam a Verricello notatum, dum ait, Missionarios inter Orientales degentes, non teneri ad jejunia, quæ extra Quadragesimam Latini servant, quod hæc apud Orientales non vigeant, ac fortasse nunquam viguerint. Nam præterquam quod Latinum Ritum, qua parte possunt, omnino servare tenentur, ut ex Romanorum Pontificum decretis liquet, tum in citatis a nobis Constitutionibus, tum etiam Sacrarum Congregationum definitionibus, pluries declaratum est, Latinos in Oriente degentes vigilias, aliaque propria Lanæ Ecclesiæ jejunia servare debere

Sequitur secundo, non recte sentire Thomam a Jesu, dum de Conversione omnium gentium lib. 6. cap. 7. vers. 2. ait: *Sæculares domicilium habentes in Ecclesia Græca,*

vel alia Schismaticorum, quales nunc sunt Lusitani multi in interiori Æthiopia, posse se consuetudini accommodare, & debere; maxime si sit scandalum, nisi alias vellent ipsi in omnibus Latino more vivere, habeantque ministros Ecclesiæ Latinæ: nam tunc certum est nullatenus teneri. Etenim ex generali consuetudine totius Orbis Christiani, nullus obligatur proprium Ritum deserere, quod nimis durum sit, antiquos mores mutare. Quamobrem ne Orientales quidem, qui inter Latinos degunt, proprium Ritum mutare coguntur. Nec video in hoc scandalum esse posse ullum, quum hæc consuetudo notissima sit, ut ex Leonis IX. Epistola liquet, quæ est ad Michaelem Patriarcham Constantinopolitanum, cujusque verba nos supra retulimus. Præterea a Romanis Pontificibus expresse vetitus est transitus a Latino ad alium Ritum; imo ne Latinæ quidem uxori ad Græcum viri Ritum transire permittitur. Pro iis ergo ea tenenda erit regula, quam BENEDICTUS XIV. Constitut. *Demandatum* pro Græco-Melchitis præscripsit: scilicet, ubi Latinus necessitate cogente, ob defectum Parochi, & alterius Sacerdotis proprii Ritus, baptismum, aut alia Sacramenta ab Orientali Presbytero recipere eveniat; ille non ideo censendus erit Orientalem Ritum suscepisse; sed omni dubitatione sublata Ritum Latinum observare debebit. Eumque, durante prædicta necessitate, in omnibus rebus, quibus potest, & præcipue in jejuniorum observatione, retinere; in omnibus vero integre reassumere tenebitur statim ac Episcopus, aut Parochus proprii Ritus advenerit.

Sequitur tertio, non teneri Latinos, qui in Oriente versantur, & si ibi perpetuum domicilium stabilierint, jejunia Orientalium more servare. Ecclesia enim neminem ad jejunia diversarum Ecclesiarum simul cogit. Curare vero debent, ne aliis præsertim pusillis scandalo sint.

„ NOTA 1. Quum lex, quæ obligat ad manendum in proprio Ritu, sit lex Ecclesiastica, quæ cum gravissimo incommodo neminem obligare præsumitur; scilicet in iis circumstantiis, in quibus pia Ecclesia mater filios suos non obligaret, dari potest casus, in quo sine peccato aliquis Ritum mutet suum. Ut e. g. si uxor Latina in Oriente degens, nequeat virum Græcum ad Latinum Ritum trahere, nec cum eo possit pacem servare, si Græco more non vivat, imo gravissima ei molestia sit, poterit etiam sine culpa Græcum Ritum sequi, ut etiam a Theologis deputatis in Congregatione Romæ habita coram Eminentissimo Card. de Cremona die 7. Julii 1639. definitum fuisse refert Verticellos tit. 3. q. 82. Ad permanendum vero in hoc Græco Ritu, necesse semper esse, petere dispensationem a S. Sede Apostolica, quam petere tenetur si potest.

„ NOTA 2. Si maritus ex. gr. Græcus, Latinæ uxori molestus sit, in contemptum Latini Ritus, quem servat, eamque ad hunc contemnendum obligare velit, tenetur hæc potius mortem subire, quam obtemperare viro; quia quum id cedat in Catholi-

„ cæ

„ cæ Fidei contemptum, grave esset contra Fidei confessionem „ peccatum. Vide ea, quæ in tract. de leg. sunt ab Authore hac „ de re explicata. Tunc vero Ecclesia contemneretur, quum vir „ Græcus Latinæ Ecclesiæ ritum malum esse assereret, in eoque „ homines æternam salutem consequi non posse; vel quum Eccle„ siæ, aut Apostolicæ Sedis authoritatem, legemque sperneret, „ quæ præcipit eum etiam Latinam Græci Viri uxorem servare opor„ tere: Ecclesiam vero non contemneret, si uxori molestus esset, „ eamque derideret, quod Græcum suum Ritum prædiligeret, in „ eoque ob austeriora, quæ servantur jejunia, aut alia, plus O„ mnipotenti Deo hominum placere posse, affirmaret: id enim non „ esset Romanam Ecclesiam contemnere, ut patet ex *cap. Novit.* „ 12. *dist.*

„ NOTA 3. Nulla Rituum permixtio, quæ vetita sit, habere„ tur, si deficiente proprii Ritus Ecclesia, aut Latinus Minister „ cum plebe sui Ritus in Ecclesia Orientalium, aut Orientalis in „ Latinorum Ecclesia, Sacrificium Missæ, aliasque Ecclesiasticas „ functiones celebraret, *sed urbanitatis officia exercerentur, vel* „ *potius precepta implerentur æquitativi cujusdam juris, expo*„ *scentis, ut non habenti opportunum locum ad ea peragenda,* „ *que jure aliquo præstare jubetur, locus ipsi libenti animo con*„ *cedatur*.. Vid. cit. Encycl.

CAPUT IX.

De Ritibus Apostolicæ Sedis authoritate proscriptis, deque iis, qui rejiciendi videantur.

NON omnes hic recensendos suscipimus Ritus, quos Apostolica Sedes etiam ab antiquis temporibus damnaverit: sed eos tantum, quos in regionibus, in quibus hac ætate nostra sacræ Missiones vigent, adhiberi, aut tolerari posse prohibuit. Primum vero eos indicabimus, quos in Indiis Orientalibus, præsertim apud Sinenses, & Malabares nec usurpari, nec fieri ullo modo posse definivit. Deinde eos, quos damnavit in Constit. quam edidit BENEDICTUS XIV. pro Regno Serviæ, eique finitimis regionibus. Ac demum illos, qui in aliis Missionum partibus tolerari non posse videantur.

§. I.

De proscriptis Ritibus Sinensibus, & Malabaricis.

AD Sinenses quod attinet, Ritus indicamus Apostolicæ Sedis decretis pluries damnatos, quorumque proscriptionem Clemens XI. Const. quæ incipit: *Ex illa die*, & BENEDICTUS XIV. ea, cujus initium est, *Ex quo singulari*, comprobaverunt. Primo itaque statuitur. *Quum Deus Optimus Maximus congrue apud Sinas vocabulis Europæis exprimi nequeat, ad eumdem vero verum Deum significandum, vocabulum*, Tien, Chù, *hoc est Cœli Dominus, quod a Sinensibus Missio*-

nariis, & Fidelibus longo, ac probato usu receptum esse dignoscitur, admittendum esse: nomina vero Tien Cælum, & Xang Tì Supremus imperator, penitus rejicienda.

Secundo. Idcirco Tabellas cum inscriptione Sinica King Tien, Cælum colito, in Ecclesiis Christianorum appendi, seu jam appensas inibi retineri, permittendum non esse.

Tertio. Nulla de causa permittendum esse Christifidelibus, quod præsint, ministrent, aut intersint solemnibus sacrificiis, seu oblationibus, quæ a Sinensibus in utroque æquinoctio cujuscumque anni Confucio, & Progenitoribus defunctis fieri solent, tamquam superstitione imbutis. Similiter nec esse permittendum, quod in Ædibus Confucii, quæ Sinico nomine Miao appellantur, iidem Christifideles exerceant, ac peragant ceremonias, Ritus, & oblationes, quæ in honorem ejusdem Confucii fiunt, tum singulis mensibus in Novilunio, & Plenilunio a Mandarinis, seu primariis Magistratibus, antequam dignitatem adeant, seu saltem post ejus possessionem adeptam, qui postquam ad gradus sunt admissi, e vestigio ad Templum, seu ædem Confucii se conferunt.

Quarto. Non esse permittendum Christianis in Templis, seu Ædibus Progenitoribus dicatis, oblationes minus solemnes eisdem facere, nec in illis ministrare, aut quomodolibet inservire, vel alios Ritus, & Ceremonias peragere: nec oblationes hujusmodi, Ritus, & Ceremonias coram Progenitorum Tabellis, in privatis domibus, sive in eorumdem Progenitorum sepulchris, sive antequam defuncti sepulturæ tradantur, in eorum honorem fieri consuetos, una cum Gentilibus, vel seorsim ab illis peragere, eisque ministrare, aut interesse. Imo, quum omnibus hinc inde perpensis prædicta omnia ita peragi comperta sint, ut a superstitione separari nequeant, Christianæ Religionis cultoribus nequidem permitti possunt, præmissa publica, aut secreta protestatione, se non religioso, sed civili, ac politico tantum cultu erga defunctos illa præstare, nec ab eis quidquam petere, ac sperare.

Quinto. Permittendum non esse Christifidelibus, Tabellas defunctorum Progenitorum in suis privatis Domibus retinere, juxta illarum partium morem, hoc est cum inscriptione Sinica, qua Thronus, seu Sedes Spiritus, vel Animæ N. significetur; imo nec cum alia, qua Sedes, seu Thronus, adeoque idem ac priori, licet magis contracta, inscriptione designari videatur. Quo vero ad Tabellas solo defuncti nomine inscriptas, tolerari posse illarum usum, dummodo in eis conficiendis omittantur omnia, quæ superstitionem redolent, & secluso scandalo, hoc est, dummodo qui Christiani non sunt, arbitrari non possint, Tabellas hujusmodi a Christianis retineri ea mente, qua ipsi illas retinent, nec non adjecta insuper declaratione ad latus ipsarum Tabellarum, aponenda, qua, & quæ sit Christianorum de defunctis fides, & qualis filiorum, ac nepotum erga Progenitores pietas esse debeat, enuncietur.

Ve-

Venio ad Malabaricos. Primo prohibentur in baptizandis tam pueris, quam Adultis omittere Sacramentalia, jubenturque omnia palam adhibere, *& signanter salivam, sal, & insufflationes, quæ ex Apostolica traditione Catholica Ecclesia recipit, & ob recondita in iis sacris ceremoniis divina erga nos bonitatis mysteria, sancte, & inviolabiliter custodire.* Ac Missionarii gravis negligentiæ arguuntur, quod recursum non habuerint ad Apostolicam Sedem pro obtinenda facultate dispensandi circa usum prædictorum Sacramentalium, declaraturque, male se gessisse Episcopos, concedendo hujusmodi dispensationem inconsulta Apostolica Sede. Hæc dispensatio concessa fuit ad decennium a Clemente XII. atque ad aliud decennium proropagata a SS. D. N. BENEDICTO XIV. anno 1744. *omnibus tamen Missionariis districte præcipiendo, ut hac dispensatione benigne a S. Sede indulta, nonnisi certis in casibus, & quum gravis id necessitas postulabit, de quo eorum conscientia oneratur, utantur, nec nisi in prædictis casibus salivæ usum in administratione Baptismatis possunt omittere, & occultas adhibere insufflationes; modo ii, qui se baptizandos offerunt in ea non sint opinione, ut credant salivam, atque insufflationes hujusmodi ineptam esse, atque indecentem Sacramentalis Ritus materiam; qui enim adeo falsa, atque distorta persuasione imbuti essent, tamquam indigni, & incapaces Sacramenti Baptismatis licite suscipiendi, ab eo repellendi essent.*

Secundo, statuitur ne Christianis nomina imponant Idolorum, vel falsæ sectæ Pœnitentium, atque *curent, quantum fieri potest, ut*, juxta laudabilem Ecclesiæ consuetudinem baptizando a Baptizante nomen imponatur alicujus Sancti in Martyrologio Romano descripti.

Tertio, monentur, ne Baptisma Infantium ex Christianis parentibus ortorum, diu protrahatur, non sine maximo dictorum Infantium salutis discrimine; *Sed sacrorum Canonum memores, terminum breviorem, quam fieri possit, attentis circumstantiis, Genitoribus præsignent, graviter conscientiam eorum onerantes, nisi filios intra præfixum tempus ad Ecclesiam deferant Sacro Fonte abluendos.*

Quarto, prohibetur contrahi matrimonium juxta morem Regionis ab Infantibus sex, aut septem annorum *ex Genitorum consensu, qui Matrimonium indissolubile de præsenti contrahant per impositionem Taly, seu aureæ Tesseræ nuptialis Uxoris collo pensilis & ne hujusmodi matrimonia irrita inter Christianos fiant, neque sponsos ita conjunctos cohabitare sinant, donec completa legitima ætate, & explorato eorum consensu, in faciem Ecclesiæ verum & Canonicum matrimonium contraxerint, juxta formam a Concilio Tridentino præscriptam in locis, in quibus decretum* dicti Concilii in cap. 1. sess. 24. de Refor. Matrim. *publicatum est, & imposterum publicabitur, neque ejus observantia sit impossibilis.*

Quinto, prohibentur Christianæ mulieres ad collum appensum deferre *Taly*, quod imaginem licet informem, præfefert Pulleyaris, seu Pyllejaris Idoli nuptialibus ceremoniis præpositi, *& ne Uxores innuptæ videantur, uti poterunt alio Taly vel Sanctissimæ Crucis, vel D. N. Jesu Christi, vel B. M. V. vel alia quamvis Religiosa Imagine ornato.*

Sexto, declaratur, superstitione non carere funiculum centum & octo filis compositum, & croceo fucco delinitum, quo plerique dictum *Taly* appendunt; quamobrem *prohibetur dictorum filorum numerus, & unctio*.

Septimo, interdicuntur ceremoniæ Nuptiales juxta harum Regionum morem, *quum undique noxia Gentilitatis labe scateant, & difficillimum sit, eas a superstitiosis expurgare.* Quamobrem Missionariis, eorumque superioribus injungitur, ut novis adhibitis diligentiis, superstitiosa omnia a dictis ceremoniis expungant, *& signanter; præter statutas in hac materia ab iisdem Missionariis reformationes, ramus arboris Arefciomara omnino auferatur; ferculorum numerus, non minus ac cibi præscripta qualitas varietur; circuli super caput sponsorum ad tollenda maleficia omittantur: & quod de ferculis dictum est, de luteis vasis ibidem adhiberi solitis dictum, & prohibitum intelligatur.*

Octavo, *Fructus vulgo dictus Cocco, ex cujus fractione prosperitatis, vel infortunii auspicia Gentiles temere ducunt, vel omnino a Christianorum nuptiis rejiciatur, vel saltem, si illum comedere velint, non publice, sed secreto, & extra solemnitatem aperiatur ab iis, qui Evangelica luce edocti, ab hujusmodi auspiciorum deliramento sunt immunes.*

Nono, *Decernitur, non licere Animarum Pastoribus nec per seipsos, nec per Catechistas, nec per alios quoscumque mulieribus menstruali morbo laborantibus prohibere accessum ad Ecclesiam, vel Confessarium durante dicta infirmitate, & dictæ purificationis tempore.*

Decimo, prohibentur festivæ gratulationes, quæ in prima puellarum purgatione ibi fieri solent, Missionariisque injungitur, *ut non solum eas, verum etiam Genitores moneant, quam dissona sit virginei pudoris legibus ejusmodi obscœna consuetudo, quæ a Gentilium impudentia videtur inducta, ut ita, labefactata puellarum verecundia, eas effrænate ad libidinem provocare valeant.*

Undecimo, statuitur ne hominibus abjectæ & infimæ conditionis, vulgo dictis *Pareas*, qui Christiani sint, desideranda relinquatur in infirmitate copia confessarii *: &* ne ingravescentibus morbis cum gravissimo vitæ corporalis periculo, ii æternæ consulere cogantur, *Missionariis præcipitur, ne infirmos hujusmodi conditionis ad Ecclesiam deferendos expectent, sed consultius Domos, ubi ægrotant, pro viribus petant ad eos invisendos, ac piis sermonibus, & precibus, Sacramentorumque pabulo recrean-*

creandos, atque demum eos in extremo vitæ discrimine constitutos, sancto infirmorum Oleo deliniant, absque personarum, aut sexus acceptione, damnaturque expresse quæcumque praxis huic Christianæ pietatis officio contraria. Præterea monentur iidem Missionarii, ne *ad Baptismum admittant Indos, qui in ea sunt opinione, Pareas a Deo esse reprobatos, & ideo nullam posse sperare salutem, nisi eam opinionem deposuerint*.

Duodecimo, prohibentur Christiani Tympanorum pulsatores, Tibicines, vel alterius cujuscumque instrumenti musici sonatores, *ne imposterum audeant, nec in Pagodis, nec extra, tum occasione sacrificiorum, tum quarumcumque solemnitatum superstitioso cultu impiorum, sonare, aut canere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ; de qua Missionarii non solum eos monere tenebuntur, verum etiam illam omnino executioni demandare, & contrafacientes ab Ecclesia expellere, donec ex corde resipiscant, & publicis pœnitentiæ signis patratum scandalum emendaverint*.

Tertiodecimo, *declaratur Pontificiam Constitutionem Gregorii Papæ XIV. incipien*. Romanæ Sedis Antistites, *ad petitionem PP. Societatis Jesu editam, quæ indigenis Christifidelibus lavacra non alia occasione, & fine, quam corporis reficiendi, & a naturalibus sordibus mundandi, ab Apostolica Sede permittuntur, interdictis tempore, & modo, quibus a Gentilibus adhiberi solent, æque afficere Evangelicos Operarios, quibus propterea non liceat sub quacumque alia causa, & fine, etiam ad effectum, ut existimentur Sanias, seu Brachmanes præ cæteris dediti hujusmodi ablutionibus, illis uti, præsertim statutis eorum horis, & ante, vel immediate post quamcumque sacram functionem*.

Quartodecimo, prohibetur, *cineres ex Vaccæ stercore confectos, & impiam Gentilium pœnitentiam a Rutren institutam redolentes benedicere, eosque fronti Sacros Chrismate delinitæ impingere, sive quæcumque alia signa albi, vel rubei coloris, quibus Indi superstitiosissimi in fronte, vel in pectore, aut in alia quavis corporis parte utuntur, deferre*; præcipitur vero, *ut Sanctæ Ecclesiæ consuetudo, piique Ritus Cineres benedicendi, illisque Christianorum caput Cruce signandi ad humanæ infirmitatis memoriam recolendam, religiose serventur, tempore, ac modo ab Ecclesia præscripto, scilicet feria quarta Cinerum, & non alias*. Hæc tum ab aliis Summis Pontificibus, tum a BENEDICTO XIV. Const. quæ incipit: *Omnium sollicitudinum*, definita sunt.

§. II.

Recensentur ea, quæ præscripta sunt in Const. BENEDICTI XIV. Inter Omnigenas, *quæ est pro incolis Regni Serviæ, & finitimarum Regionum.*

PRimo universim prohibet, ne ad occultandam Christianæ Religionis professionem Christiani quidquam faciant, quod præ se professionem ferat Mahometicæ sectæ, scilicet, ne circumcisionem suscipiant: nomina Turcica, quorum nec memores esse deberent, per labra sua assumant: abominanda infidelium Templa, quæ *Moscheas* vocant, frequentent; neve Ecclesiasticorum jejuniorum dies carnium esu prophanent, eo fine, ut Mahometani credantur. *Quod hæc omnia, & si fides Christi in corde teneatur, fieri nequeant sine Mahometis errorum simulatione.*

Secundo, damnat usum sepeliendi Christianorum cadavera in Turcarum sepulturis, cum Turcarum assistentia, & Mahometanis ritibus.

Tertio, qui hujusmodi decretis non pareant, incapaces declarantur Sacramentorum in vita, & si impœnitentes decesserint, suffragiorum post mortem, pœnisque subjiciuntur canonicis Ministri illi, qui hos ad Sacramenta admittere præsumant.

Quarto, a Sacramentis quoque arcendæ jubentur mulieres, quæ nuptiarum nomine in Turcarum contubernium admissæ, vitam ibi agant ab omni religionis exercitio remotam, etiamsi interius se fidem profiteri affectant, *quia fides sine operibus mortua est.*

Quinto, dum mulieres antea dictæ filios parochis baptizandos exhibeant, si eorum vitæ periculum immineгe videatur, sacro lavacro abluere non dubitent, admonitis matribus, ut si filii convaluerint, ipsos in Christiana Religione sedulo educare procurent. Si vero Filii validi sint, nihil Pontifex Summus expresse decernit, sed hortatur ministros, ut invocato cum gemitibus lumine Spiritus Sancti, juxta illius doctrinam, & prudentiæ suæ dictamina se gerant. Hos vero, *si ad baptismum admitti posse crediderint, matribus inculcare jubentur, districtam obligationem, quam habent hujusmodi Ecclesiæ Filiis, si ad rationis usum pervenerint, notam facere veritatem Dei, eosdemque in disciplina, & correptione Domini educare.*

Sexto. Irrita atque nulla declarat matrimonia, quæ vel coram solo Turcarum Judice, *Caddi* dicto, vel per solos sponsos, & non ad præscriptum contrahuntur Concilii Tridentini, quod in illis partibus publicatum, usuque receptum est: atque adeo, eos, qui ita contraxerint, si con-

convivant, tanquam in illicito concubinatu versari, arcendosque a Sacramentorum communione, *nisi de præterito pœnitentiam agant, & justo matrimonio in facie Ecclesiæ jungantur.*

Septimo, *Matrimonio a fidelibus rite contracto, eisdem minime permittit, ne quidem ob causam Uxorum a Turcarum raptu servandarum, idem coram Caddi Procuratorem Turcico ritu renovare; nisi tamen Mahometanus nuptiarum ritus sit mere civilis, & nullam Mahometis invocationem, aut aliud quodcumque superstitionis genus includat.*

Octavo, Proclamationes a Tridentino statutas, quæ in Concilio Albano Parochis Serviæ præscribuntur, adempta dispensandi facultate extra urgentis necessitatis occasionem, quum fieri potest, observari præcipit.

Nono, declarat non dissolvi matrimonium per Uxoris fugam, & nuptias ab ea cum Turcis contractas; adeoque si vir deinceps nupserit, in concubinatu versari. Nec Sacramentorum capaces esse mulieres Christianas vel vi a Turcis raptas, vel a puellis nuptas, quamdiu in hoc concubinatu versentur, etiamsi a Turcis justæ Uxoris loco habeantur.

Decimo, jubet Episcopis, & Missionariis, ne facultatibus sibi ab Apostolica Sede communicatis, inconsulto, vel erga immerentes utantur, neve terminos suæ potestatis transiliant; quamobrem vetat, dispensationem ullam concedi Mahometanos ritus simulantibus, *vel iis in casibus, quibus matrimonia juxta Ritum Ecclesiæ Catholicæ, & valide, & sancte celebranda non esse praeviderint.* Atque monet inter facultates eis communicatas, non reperiri facultatem *dispensandi super impedimento justitiæ publicæ honestatis, proveniente ex matrimonio rato, quod alias inter alterutram partem, & alterius consanguineum in primo gradu, intercesserit, sed ante consummationem, vel mortem, vel aliter legitime solutum fuerit.*

Undecimo, præcipit *in celebratione nuptiarum observari tempora ab Ecclesia præscripta:* non vetat vero iis temporibus nuptiis interesse officii causa, quæ a Turcis celebrentur, si sine scandalo, & Creatoris injuria fiat, ac dummodo in iisdem nihil fiat, quod superstitionem redoleat.

Duodecimo, vetat cognationis spiritualis gradus ultra illos extendi, quos Tridentina Synodus præscripsit; declaratque nullam cognationem oriri *ex assistentia matrimonio præstita, etiam ad contrahentium invitationem, sicut nec inter eos, a quibus capilli pueris primo tondentur.*

Tertiodecimo, retineri præcipit Missalis, Ritualis, Ceremonialisque Romani usum, rejectis Ritibus, & precationibus aliunde petitis: ceremonias Baptismi, vel non omitti, vel cito suppleri; atque aquam Baptisterii juxta ritum Romanum benedici, & in Baptismo adhiberi.

Quartodecimo, in sepeliendis cadaveribus omnes Turcarum superstitiones devitari jubet, *a quibus profecto originem trahunt superstitiosi quidam Ritus, veluti lotiones, quæ incenso thure, & certarum precum recitatione, quæ a Catholica improbantur Ecclesia, peraguntur.*

§. III.

De reliquis Ritibus, qui vel proscripti sunt, vel rejiciendi videantur.

HActenus Ritus recensuimus, qui proscripti sunt in Constitutionibus, quæ circa Ritus Sinenses, & Malabaricos, ac circa abusus illos, prodierunt, qui in Christianam religionem irrepserant in Regno Serviæ, finitimisque Regionibus. Nunc abusus illos recensebimus, quos Authores apud alias gentes vigere referunt. Initium autem sumimus ab Abissinis, dicemusque de reliquis ordine.

Abissini, seu Æthiopes Circumcisionem adhibent, quam apud Ægyptios quoque nonnullos, in usu esse Authores testantur. Supremæ Inquisitionis decreto anno 1637. statutum fuit: *non esse quocumque prætextu tolerandam Circumcisionem. Pastores vero corrigere oportere subditos, quantum possunt, contumacesque arcendos esse a communione.* Et quidem jure atque merito: nam Circumcisio ab hujusmodi gente adhibetur, vel ut Hebræorum, aut Mahometanorum ceremonia est, vel ut Christum, qui circumcisus fuit, imitentur, sive, ut alii malunt in signum honoris, & nobilitatis, ut ostendant se ex Davidica gente originem trahere. At nullo ex iis modis Circumcisio licita esse potest: Ut enim Hebræorum, vel Mahometanorum est ceremonia, Ritus falsus est, vel falsæ religionis tessera, ut ex dictis liquet: A Christo Domino adhibita fuit, ut ceremonia legalis; hæc autem ceremonia Christianis prohibita est. Hinc S. Th. in 4. dist. 1. q. 2. art. 5. q. 3. ad tertium, ait: *non posse honestari usum Circumcisionis ex quocumque fine honesto, quia ex prohibitione factus est malus: Et actus malus non honestatur propter bonam intentionem.* Igitur ne quidem in signum nobilitatis usurpari poterit.

„ NOTA. Si verum est, quod nonnulli narrant, Ægyptios nonnullos tum masculos, tum fœminas circumcidere, natura id exigente, quæ sine Circumcisione ad propria obeunda munia inepta foret, nihil reprehendi poterit, sed curandum unice erit, ne ex hac Circumcisione scandalum alii patiantur, neve superstitionem involvat.

Refert Thomas a Jesu Abissinos in festo Epiphaniæ, quolibet anno post benedictionem aquæ mares, fœminasque ter in aquam mergere, prolata etiam baptismatis forma. Hæc etiam ceremonia abusus est. Abluere enim hominem proferendo baptismatis a Christo instituti formam,

mam, vel est baptismum conferre, aut baptismum simulare. Nefas autem est baptismum a Christo Domino institutum aut iterare, aut fingere. Ajunt, se id facere in memoriam Baptismatis Christi. At etsi liceat vel simplici ablutione, vel alia ex arbitrio instituta ceremonia, Christi baptismum in memoriam revocare, nullo modo licitum esse potest pro hac ceremonia Sacramentum usurpare a Christo Domino pro animarum regeneratione institutum, quod iterari non liceat, quodque sine injuria fingi, seu simulari non possit.

Ægyptii, ac Syrorum plerique in eo errore versantur; ut ante determinatum tempus, hoc est ante definitum certum dierum numerum, nefas putent parvulos baptizare: quamobrem plures perire sinunt sine necessario ad salutem consequendam remedio. Accedit etiam, quod falso credant, nunquam licere Laicis baptizare, aut validum non esse collatum ab ipsis Baptisma. Sed de iis infra.

Supra citatus Thomas a Jesu inter Jacobitas nonnullos esse refert, qui Baptizatorum fronti ferro candenti crucem imprimunt. Hæc autem ceremonia omnino rejicienda videtur. Nam præterquam quod arduum reddit omnibus ad salutem necessarium remedium, Seleucianorum redolere videtur hæresim ab Ecclesia damnatam, quæ etiam igne homines baptizandos esse contendebat.

Inter Syros quoque Nestorianos plures vigere abusus, ritusque damnandos narrat Assemanus in sua Orientali Bibliotheca: scilicet, horum nonnulli Baptismo Circumcisionem addunt; & qui peccatum originale negant, dum pueros baptizant, Exorcismos omittunt, quos Adultis tantum convenire posse arbitrantur, in quibus reperiri potest peccatum. Rursus pueros morti proximos solo oleo consignant: ac inter eos nonnulli sunt, qui eos iterum baptizant, qui alia aqua, præter eam, quæ oleo unctionis consecrata fuerit, baptizati sint. Inepte pariter credunt, pollui aquam Baptismatis, sacrum oleum, vasa sacra, & alia hujusmodi, si a Laicis, vel a Sacerdotibus, qui jejuni non sint, tangantur; item pollui quoque credunt Altaria, si ad ea vel mulieres, vel Laici, aut Clerici, Sacerdotesque non jejuni accedant; imo & Ecclesiam ipsam, si quis in eam sine calceis ingrediatur. At vanæ ineptæque credulitates sunt, ut vana credulitas appellatur Constitutione supracitata *Demandatam*, &c fides illa Græcorum, qui putant jejunium frangere Sacerdotes, si dum sacrum faciunt vestibus utantur, quas antea alter Sacerdos adhibuerit, vel si in Altari celebrent, in quo eodem die Sacerdos alter celebraverit. Hæ itaque hisque similes ceremoniæ, quæ ad Dei augendum promovendumque cultum non conferant, sed ineptas potius in hominibus credulitates foveant, sunt omnino a sacris Officiis rejiciendæ; ut quisque ex iis, quæ *cap. I. & II.* disputavimus, facile intelligere poterit.

Armeni Schismatici, ut capire sexto diximus, dum sacrum faciunt, aquam cum vino non miscent, eaque omissione Jacobiticam hæresim profiteri creduntur. Hinc Apostolica Sedes nunquam Armenis, qui ad unionem cum Ecclesia Romana venerint, permittere voluit, licet enixe petierint, ut ad vitandam Schismaticorum persecutionem, aut alia de causa aquæ cum vino mixtionem in Missæ sacrificio omitterent; sed præcepit semper, ut juxta Ecclesiæ præceptum, dum sacrum faciant, aquam cum vino misceant, idque non in *Sacristia*, nec clanculum, sed palam, & publice, ut in eorum Missali ab Apostolica Sede probato præscribitur. Extant hac de re decreta Sacræ Congreg. de P. F. 30. Januarii 1635. & Supremæ Inquisitionis 1740. Ejusdem Congreg. de P. F. decreto 30. Januarii 1635. statutum fuit: non licere Armenis ad Romanam Communionem venientibus, Trisagio, quo uti solent in sacris Officiis, addere, *qui passus est pro nobis*. Vide, quæ hac de re explicavimus *cap.* VI. ubi de Jacobitis egimus.

Antequam Græcorum ritus improbatos, suspectosque recenseam, nonnulla indicare operæ pretium duco, quæ Nicolaus Papa I. *in respons. ad consult. Bulg.* superstitiosa, aut superstitionis suspecta declaravit. Primum itaque ad ciborum delectum quod spectat, veluti superstitiosam rejicit illorum opinionem, qui ut *animalia*, *sive volatilia* comederent, inquirendum putabant num ferro, aut ictu hominis percussa mortua essent, quod nefas crederent ictu percussa, ac sine sanguinis effusione occisa comedere, num. xc. Distinctionem quoque inter munda, & immunda animalia, de medio per Evangelium sublatam fuisse declaravit num. XLIII. ideoque sine superstitione servari non potuisse, si aut natura sua quædam immunda putarentur, aut vigere adhuc crederetur latam per Moysem legem. Addit etiam num. LVII. ferri neutiquam potuisse frivolam illorum Græcorum credulitatem, qui sine peccato comedi non potuisse opinarentur mactata ab Eunuchis animalia. Deinde observationes diei, & horarum in incipiendis, exercendisque negotiis, ut incantationes, & joca, ac carmina & nonnulla auguria exercere, pompas, operationesque diaboli esse declaravit, quibus in Baptismo abrenunciavimus. Rursum usum lapidis, quod ad corporis sanitatem recuperandam uti consueverant antequam Christiani essent, veluti superstitiosum prohibuit n. LXII. Item morem aperiendi clausum codicem particula ligni, qua aperitione scire se posse putabant, quod cuperent num. LXXVII. Ac demum delatione ligaturæ e gutture pendentis pro infirmitate curanda, ac phylacteria, veluti dæmoniacis inventa versutiis, rejecit, atque damnavit.

Inter proscriptos Græcorum abusus in sacris ceremoniis, nonnulli falsi ritus occurrunt, quos Cardinalis de Torres Archiepiscopus Montis Regalis in quadam Diœcesana Synodo damnavit. Primum itaque usum interdixit

Sy-

Synaxarii, quod recitare solebant post lectionem sextam Sabbati ante Dominicam sexagesimæ, quia error in eo continebatur jam ab Ecclesia damnatus de animabus non recipiandis in cælum, neque ad æternas ablegandis pœnas ante extremi judicii diem. Deinde vetuit ne officium fieret impii Gregorii Palamæ Archiepiscopi Thessalonicensis. Ac demum acclamationes quasdam censura perstrinxit, quibus eidem Palamæ, ac sceleſtiſſimo Photio plaudebant, ut refert BENEDICTUS XIV. de Synodo Diœc. lib. 6. c. 3.

Præter ea, quæ diximus, nonnulla quoque recensere placuit, quæ ab Apostolica Sede statuta sunt pro tolendis nonnullis, qui apud Græcos vigent, abusibus, quo facilius sacri Ministri possint certam sibi constituere regulam, qua abusus reliquos cognoscere, eosque e medio tollere valeant. Primo itaque statutum est, ne Sacerdotes celebrare audeant, quin, dum opus sit, Sacramentalem confessionem juxta Tridentinæ Synodi præscriptum antea præmiserint, & ne Pueris Altari servientibus Eucaristia concedatur, quin ii, qui ratione polleant, eamdem confessionem præmiserint. Secundo, ne permittatur mulieribus Altari servire, sive administrare. Tertio, ne Monachi, vel alii iter agentes, aut ut a periculis liberentur, sive ex alio prætextu sacram ad collum appensam secum ferant Eucharistiam, neve eamdem domi, sive in propria cella retineant. Quarto, non esse Eucharistiam toto anno in Ecclesia servandam, & si in fine anni habeatur, consumi oportere; ac tollendum omnino abusum tuendi, vel miscendi cum sacro Oleo, ac iterum coquendi, vel alias exsiccandi species Eucharisticas feria v. in Cœna Domini, ut deinceps asserventur. Quinto, ut Sacramentum Eucharisticum, quod pro infirmis conservatur in Ecclesiis singulis octo diebus, aut saltem quindecim renovetur. Sexto, ne viri, & uxoris simul, & eodem tempore confessio ab eodem Sacerdote excipiatur. Alia recensebimus, dum de Sacramentis tractabimus. Huc etiam spectant, quæ diximus in appendice ad tractatum de Fide, & in ea, quæ est de communione in divinis cum Hæreticis.

„ NOTA. Hæc pauca circa proscriptos ab Apostolica Sede Ritus, „ abususque damnatos indicasse sufficiat. Ex iis enim facile est cuique intelligere, Apostolicam Sedem damnare Ritus omnes, qui „ vel idololatriam, vel hæresim redoleant, sive ex animo, sive „ simulate adhibeantur, ac eos, qui vani, inutilesque sint; & abusus omnes proscribere, qui in Sacramentorum administratione „ ubique gentium occurrant; hoc est Ritus, consuetudinesque, quæ „ cum debita Sacramenti veneratione minime cohæreant. Quamobrem in appendice ad tractatum de Legibus diximus, Constitutiones omnes Romanorum Pontificum, quæ iis de rebus editæ „ sint, ac deinceps fient, ad Orientales quoque pertinere; licet „ pœnæ Ecclesiasticæ, quæ in eisdem Constitutionibus statuuntur, „ eos tantum quandoque afficiant, quos expresse nominant.

TRACTATUS

DE

SACRAMENTIS IN GENERE.

CAPUT PRIMUM.

De natura Sacramentorum Novæ Legis.

Quæst. I. QUid, *& quotuplex est Sacramentum?*

Resp. Sacramentum generice sumptum est signum sensibile gratiæ sanctificantis permanenter a Deo institutum. Sacramentum vero novæ Legis est signum sensibile, permanenter a Christo institutum ad significandam, & producendam gratiam sanctificantem ex opere operato. Unde in eo maxime differt a Sacramentis antiquæ Legis, quod hæc non causarent gratiam ex opere operato, sed tantum illam significarent nobis dandam per Passionem Christi, ut docet Concil. Florentinum.

Sacramenta novæ Legis sunt septem, non plura, nec pauciora: videlicet Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium. *Conc. Trid. sess. 7. can. 1.*

Quæst. II. *Quibusnam Sacramenta essentialiter perficiuntur?*

Resp. Omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia: quorum si aliquid desit, non perficitur Sacramentum. Concil. Florent. in decreto de Sacrament. & constat etiam ex Traditione, & perpetua praxi Ecclesiæ.

Porro materia Sacramenti dicitur id, quod in Sacramento minus perfecte significat ejus effectum: unde debet determinari per aliud ad eum perfecte significandum. Duplex est materia, nempe remota & proxima. Materia remota est res, quæ adhibetur, ut Aqua in Baptismo. Proxima est usus seu applicatio talis rei, ut Ablutio. Forma vero est aliquid sensibile, quod clarius effectum Sacramenti indicat, & determinat, ac perficit significationem materiæ obscuram, nec satis determinatam. Verba autem stricte sumpta, seu vocalia, sunt forma essentialis in omnibus Sacramentis, saltem præter Matrimonium, quod juxta communem sententiam potest perfici sine benedictione Sacerdotis, sed sola scriptura, vel nutu exprimente mutuum consensum, sunt verba virtualia, in quantum sunt expressiva consensus, & sufficiunt in contra-

tra-

tractibus: quia, quum hoc Sacramentum consistat adæquate in contractu matrimoniali, quem Christus evexit ad esse Sacramenti, nihil ad ejus valorem requiritur, nisi quod ad legitimum contractum necessarium est. Unde in decreto citato dicitur Matrimonium effici mutuo contrahentium consensu *regulariter* per verba de præsenti expresso. Aliud est de sex aliis, ut constat ex Traditione, & praxi Ecclesiæ.

Quæst. III. *Qualis unio inter materiam, & formam requiritur ad valorem Sacramenti?*

Resp. Requiritur utriusque coexistentia, seu simultas moralis, quæ secundum significationem verborum formæ, & qualitatem actionis, per quam Sacramentum fit, sufficiat tum ad veritatem formæ, tum ut verba censeantur cadere super talem materiam, & cum illa unum totale signum constituere. Sic in Baptismo requiritur talis conjunctio, ut dum Minister verba profert, censeatur moraliter etiam lavare. Hæc autem unio moralis sufficit, quia Sacramentum est compositum quoddam morale, conficiendum ab hominibus, ideoque more humano: & major non est sæpe possibilis moraliter: unde si exigeretur, Sacramenta sæpe irrita forent.

Porro hæc unio diversa est pro diversitate Sacramentorum; nam requiritur major in Baptismo, ob formam exprimentem ablutionem actualem, & major in confectione Eucharistiæ, quum forma sit demonstrativa Corporis Christi sub accidentibus panis, & vini, quorum substantiam destruit.

Sacramentum vero Pœnitentiæ non exigit tam strictam unctionem; quia institutum est per modum judicii, in quo sententia non semper statim sequitur causæ examen. In Matrimonio unius consensus potest alterius consensum tamdiu sequi, quamdiu hic moraliter perseverare censetur, sicut in aliis contractibus, quia fundatur in natura contractus. Tamen quoad praxim materia, & forma, quantum fieri potest simul sunt conjungendæ.

Quæst. IV. *Quænam mutatio materiæ, vel formæ irritat Sacramentum?*

Resp. Quævis mutatio substantialis in materia, vel forma invalidat Sacramentum; quia tollit materiam, vel formam, quam Christus instituit. Accidentalis vero non irritat, quia cum tali mutatione manent materia, & forma, quales Christus instituit. Sed circa hoc observanda sunt sequentia.

1. Mutatio materiæ est substantialis, quando materia, nomine, & re, secundum communem æstimationem, & usum, differt ab ea, quam Christus instituit, & Ecclesia usurpat; ita ut in ordine ad usus humanos, & prout sub tali nomine usurpatur, fit notabilis varietas: ut si in Baptismo adhibeatur vinum loco aquæ. Mutatio est accidentalis, quando materia est eadem, re, & nomi-

mine cum ea, quam Christus instituit; sed non adhibetur eodem modo, quo Ecclesia adhibet, ut si in Baptismo adhibeatur sine necessitate aqua cœnosa, vel non benedicta.

1. Mutatio formæ est substantialis, quando vel non adhibentur verba vocalia, ubi essentialiter requiruntur, ut reipsa requiruntur in omnibus, excepto Matrimonio; vel si verba vocalia sic mutantur, ut non maneat sensus a Christo institutus, ac determinatus tamquam necessarius. Quævis vero formæ mutatio, qua non destruitur sensus a Christo institutus, est accidentalis.

Quænam autem materia, vel quæ verba requirantur ad essentiam Sacramenti, cognoscimus ex usu, & doctrina Ecclesiæ, quæ quum sit *columna, ac firmamentum veritatis*, non potest errare in iis, quæ ad fidem, bonos mores, ad Sacramenta, & generalem disciplinam, ac Dei cultum pertinent.

3. Sensus verborum in æquivocatione ab intentione proferentis pendet. Hinc hæc forma: *Ego te baptizo in nomine Parentis, &c.* habet bonum sensum, si proferens pro to *Parentis*, Patrem intelligat, malum si matrem. Sed extra æquivocationem sensus verborum non pendet ab intentione proferentis. Hinc valebat Baptismus Arianorum, quamvis circa formam male sentirent, quia illam recte pronuntiabant. E contra ille non baptizaret valide, qui uteretur verbis nihil significantibus, vel aliquid aliud, etsi per illa intenderet verum sensum; quia in actione publica, qualis est Baptismus, verba significant secundum communem, & usitatam acceptionem.

4. Mutatio verborum sex modis fieri potest, nimirum per additionem, vel detractionem alicujus vocis; positionem unius vocis loco alterius; corruptionem alicujus vocis, detrahendo, vel mutando aliquam syllabam, transpositionem, & interruptionem; pronuntiando scilicet unam partem formæ, ac deinde quiescendo per aliquod tempus, vel loquendo aliquid aliud, & demum perficiendo formæ prolationem. Quoties igitur aliquo ex modis illis ita mutantur verba, ut pereat sensus a Christo intentus, mutatur substantialiter vera forma: secus, si hic sensus maneat. Hinc verba corrupte pronuntiata ex imperitia, balbutie, linguæ præcipitantia, aliove simili vitio, non tollunt sensum substantialem, si adhuc sic proferantur, ut omnibus spectatis eumdem sensum animis audientium ingenerent, quem recte prolata: secus, si fiat contrarium. Sic hæc corruptio verborum ex sola ignorantia linguæ prolatorum: *Baptizo te in nomine Patris, & Filia, & Spiritu Sancta*, non destruit verum sensum; unde Zacharias Papa, cap. 86. de consecr. dist. 4. declaravit, Baptismum sic collatum sine animo introducendi errorem, valuisse; alioqui censeretur non intendisse facere id, quod facit vera Ecclesia. Quisque tamen tenetur diligentiam magnam adhibere, ut formam Sacramentorum recte, integre, & distin-

ſtincte pronunciet, tum ob reverentiam Sacramento debitam, tum etiam ob periculum corruptionis.

5. Interruptio deſtruit verum ſenſum, ideoque ſubſtantiam formæ, quoties tollit unitatem moralem formæ, ut ſi quis dicat: *Ego te baptizo*, nec niſi recitato uno Pſalmo proſequatur, *in nomine Patris*, *& Filii*, *& Spiritus Sancti*; Secus ſi non tollat. Hinc verborum interruptio, quæ tam brevis eſt, ut morali judicio verba adhuc faciant unam orationem, non adimit ſenſum formæ, ut ſi baptizans, poſtquam dixit: *Ego te baptizo*, tuſſiat, vel aliis dicat, *ſilete*, ac deinde addat, *in nomine Patris*, *&c.* Qualis autem & quanta interruptio tollat unitatem moralem orationis, hoc debet æſtimari ſecundum judicium prudens, ex circumſtantiis, modo, ac duratione interruptionis; nam res moralis, qualis eſt iſta, ex prudenti æſtimatione pendet. Illicita tamen eſt quævis interruptio facta ſine neceſſitate, quum ſit contra uſum Eccleſiæ, & reverentiam Sacramento debitam.

Quæſt. V. *Quale eſt peccatum mutare materiam, vel formam?*

Reſp. 1. Mutare alterutram ſubſtantialiter, eſt peccatum mortale. 1. Contra religionem, nam eſt gravis irreverentia in Chriſtum authorem Sacramentorum, agendo contra ejus inſtitutionem in re gravi, eamque pervertendo, nec ponendo omnia, quæ voluit poni ad gratiam efficiendam; eſtque ipſo facto irriſio quædam rei maxime ſacræ. 2 Contra charitatem, voluntarie privando proximum gravi bono ſpirituali. 3. Contra juſtitiam: nam hoc ipſo quod quis miniſtrare vult, tacite promittit, & ſe obligat ad adminiſtrandum, ſicuti res exigit, & in utilitatem ſuſcipientis.

Reſp. 2. Eſt etiam mortale, alterutrum mutare accidentaliter, ſi mutatio ſit notabilis, & abſque neceſſitate, ex Concil. Tridentino ſeſſ. 7. can. 13. Quia fierent contra præceptum Eccleſiæ, & uſum ejus vim legis habentem, in re gravi ad religionem pertinente. Unde Miſſale Romanum, *de defect.* ait, eum graviſſime peccaturum, qui aliquid formæ Euchariſtiæ adderet, quod tamen ſignificationem non mutaret. Imo quamvis mutatio ſit in ſe levis, ſi fiat ex contemptu, vel ex animo inducendi uſum contrarium ritui Eccleſiæ, aut ex ſimili intentione ſchiſmatico; nam tunc contemnitur Eccleſia, & Spiritus Sanctus, quo regitur, & cujus inſtinctu res illa inſtituit. Item ſi fiat cum ſcandalo, aut periculo errandi circa ſubſtantialia. Ita paſſim Doctores, qui addunt, mutationem accidentalem, his ſecluſis, poſſe eſſe venialem ob levitatem materiæ.

Quæſt. VI. *An liceat aliquando uti materia, aut forma dubia, vel probabili tantum in Sacramentis?*

Reſp. 1. Extra neceſſitatem proximi tenemur ſemper ſub mortali in iis, quæ pertinent ad efficaciam, vel valorem

rem Sacramenti, sequi in praxi sententiam tutiorem probabilem relicta opposita etiam probabiliore. Ita Suarez, & alii. Quia alioquin exponeretur sine necessitate Sacramentum periculo nullitatis: nam valor, & efficacia Sacramenti pendet a sola institutione Christi, & nullatenus ab opinione hominum quamtumvis probabili, quæ immutare, & supplere non potest id, quod Christus voluit esse necessarium ad valorem, & effectum Sacramenti. Nec ignorantia invincibilis, licet excuset a culpa, potest defectum rei ad valorem actus requisitæ supplere. Ergo si opinio, etsi probabilior, falsa sit, ut potest esse, & ni reipsa ponantur, & adsint omnia, quæ Christus instituit, ac exigit, Sacramentum erit invalidum, & sine effectu.

Quare qui utitur materia, vel forma non certa, quando potest certam adhibere, peccat mortaliter. 1. Contra religionem, sine necessitate exponendo Sacramentum periculo nullitatis, & inefficaciæ, quod gravis est irreverentia in Christum ejus authorem, ejus nomine exercendo actionem eo modo, quo probabile est, non posse habere effectum, nec rationem Sacramentalem, ideoque esse inanem. Estque per se quidam contemptus, seu irrisio rerum divinarum. 2. Contra charitatem: nam sine justa causa exponit proximum jacturæ maximi boni, quod percipitur ex Sacramento valido, quum possit illi talem fructum certo conferre, 3. Contra justitiam, præsertim si sit Pastor: nam proximus habet jus, ut Sacramentum sibi modo, quantum fieri potest, certo & infallibili administretur, eo ipso quod se ad illud suscipiendum submittit; & Sacerdos hoc ipso, quod ministrare vult, se obligat tacite ad dandum quod petitur, Sacramentum scilicet certo validum; alioquin alius quæreretur.

Hinc Innoc. XI. damnavit hanc propositionem: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, vel periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.*

Resp. 2. Tenetur sub mortali suscipiens sequi in praxi sententiam tutiorem probabilem, relicta opposita, etsi vere probabili, in iis, quæ ex parte ipsius requiruntur ad valorem, vel effectum Sacramenti. Quia alias exponeret Sacramentum periculo nullitatis, vel inefficaciæ, ob rationem allatam, quod est grave sacrilegium; nam sicuti reddere Sacramentum nullum, aut illud effectu suo privare, est gravis irreverentia in Christum, quum Sacramentum sit moraliter actio Christi; ita & se exponere periculo id faciendi, & utrumque eodem præcepto religionis prohibetur.

Resp. 3. Tenemur in necessitate extrema proximi illi administrare Sacramentum cum materia, vel dispositione pro-

probabili tantum, vel etiam dubia, dum certa haberi non potest. Nam lex charitatis præcipit, ut in extrema necessitate proximi illi opitulemur meliori modo, quo possumus: sed medium probabile, vel dubium melius est nullo. Nec tunc fiet irreverentia Christo, vel Sacramento; quia quum Christus illud instituerit pro hominum salute, vult ut magis provideamus securitati salutis proximi, quam Sacramenti, dum utriusque periculum vitari nequit. Quare in tali necessitate vult, ut succurramus proximo etiam cum periculo nullitatis Sacramenti, adhibendo tamen probabiliorem, tutioremque materiam, quæ adhiberi potest. Et vero lex charitatis prævalet religioni.

Porro hoc locum habet dumtaxat in Sacramentis, quæ sunt de necessitate medii, nempe Baptismo, & Pœnitentia. Quia non licet Sacramentum ullum exponere periculo nullitatis, nisi quum alioqui homo exponeretur damnationis æternæ periculo. Hinc numquam licet adhibere materiam dubiam in Eucharistia, Ordine, &c.

Quæst. VII. *An liceat supra eamdem materiam repetere formam?*

Resp. Non licet, nisi sit dubium rationabile de validitate formæ jam prolatæ, vel de ejus prolatione. Quia tunc frustra adhiberetur altera formæ prolatio cum irreverentia Sacramenti. Quod si tale dubium adsit, debet forma iterari sub conditione, ne Sacramentum maneat irritum, cum illius irreverentia, ac damno proximi. Dubium autem imprudens, quale solet esse in scrupulosis, non sufficit, sed contemnendum est. Mortale quippe est ex se, formam Sacramenti sine necessitate super eadem materia repetere, quia hæc secunda forma est inutilis, nec virtuali, & interpretativa irrisione sic frustra proferri potest.

CAPUT III.

De Ministro Sacramentorum.

HOc nomine intelligitur idoneus effector Sacramenti. Constat, solos homines ratione utentes esse Ministros Sacramentorum ordinarios: nam eos solos Christus ad hoc munus designavit. Non omnes tamen homines possunt esse omnium ministri; nam laici non possunt valide efficere nisi Baptismum, & Matrimonium, ut constat ex perpetua Traditione, & praxi Ecclesiæ.

Quæst. I. *An requiratur intentio faciendi sacramentum?*

„ Nota. Consentiunt omnes Catholici, 1. Non requiri intentionem explicitam conferendi gratiam: quia Sacramentum agit ut causa necessaria, quæ indiget sola applicatione, non autem ut applicans cogitet de effectu. Et alioqui nullus esset Baptismus collatus ab hæretico, negante gratiam per illum conferri.

„ 2.

„ 2. Non sufficere intentionem ponendi ritum externum Sacra-
„ menti quomodocumque, etiam jocose, & irrisorie: nam hic er-
„ ror Lutheri a Leone X. & a Concil Trident. damnatus est.
„ 3. Certum esse, teneri Ministrum sub mortali habere internam
„ volitionem vere faciendi Sacramentum, seu id, quod facit Ec-
„ clesia, vel id, quod instituit Christus, saltem confusam & im-
„ plicitam: quia illicitum est in Sacramentis conferendis sequi o-
„ pinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore. Sed
„ sententia asserens talem intentionem requiri ad valorem, est tu-
„ tior, imo sola tuta, & saltem probabilior, aut tam probabilis
„ quam negans, quæ non est tuta; nam quum possit esse falsa,
„ eam sequens committit se periculo faciendi Sacramentum nullum.
„ 4. Ad valorem sacramenti non requiri intentionem faciendi,
„ quod facit Ecclesia Romana, quamvis sola sit vera Ecclesia Chri-
„ sti: sed sufficere intentionem faciendi, quod facit vera Ecclesia,
„ quæcumque illa sit: imo faciendi, quod facit Ecclesia aliqua
„ particularis, v. g. Lutherana, modo putetur vera, quamvis re-
„ ipsa sit falsa. Quia tunc est intentio implicita, ac virtualis fa-
„ ciendi, quod facit vera Ecclesia; neque error speculativus cir-
„ ca veram Ecclesiam, ut nec circa efficaciam, & effectum, aut
„ institutionem Sacramenti, impedit hujus valorem ex parte Mi-
„ nistri; nam hæreticus vere baptizat, & tamen non credit Ec-
„ clesiam Romanam esse veram Christi Ecclesiam.

Resp. Ad valorem Sacramenti requiritur intentio vere, & serio faciendi Sacramentum, saltem implicita & generalis, qua Minister intendat facere id, quod Ecclesia moraliter facit per ritum externum, vel quod Christus instituit: nec sufficit intentio ponendi exterius dumtaxat ritum externum, ut aliqui dicunt.

Prob. 1. Ex Concil. Florent. in decreto pro Armenis, ubi dicitur: *Hæc omnia Sacramenta* (Novæ legis) *tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia. Quorum si aliquid desit, non perficitur Sacramentum.* Ergo ex Concilio ad efficiendum Sacramentum requiritur intentio faciendi, quod facit Ecclesia, materiam scilicet, & formam adhibendo per suos Ministros. Sed id, quod Ecclesia facit, materiam & formam adhibendo per suos Ministros, est Sacramentum. Ergo ex Concilio ad efficiendum Sacramentum requiritur intentio illius faciendi. Quod etiam patet ex §. sequenti, ubi dicit, quemlibet etiam paganum, & hæreticum valide baptizare, *dummodo formam servet Ecclesiæ, & facere intendat, quod facit Ecclesia*, immediate scilicet. Quibus verbis præter voluntatem ponendi ritum externum, requirit etiam intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, & hæc duo inter se distinguit. Ergo intendere facere quod facit Ecclesia, non est præcise velle ponere ritum externum; sed est velle illum ponere ut religiosum, & Sacramentalem, seu ut signum institutum ad significandam, & efficiendam gratiam.

Prob. 2. Concil. Trid. sess. 7. can. 11. *Si quis dixerit in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt,*

non

non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit. Sed Ecclesia per suos Ministros facit Sacramentum, & non tantum ponit ritum externum. Ergo requiritur intentio faciendi Sacramentum, seu actionem Sacramentalem:

Item Concil. Trid. per intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, intelligit, quod facit Ecclesia immediate nomine, & authoritate Christi: ideoque intelligit, quod facit Ecclesia per potestatem ministerialem acceptam a Christo. Sed Ecclesia per potestatem ministerialem acceptam a Christo facit significationem, & efficaciam Sacramentalem, sicut per potentiam naturalem facit ritum externum. Ergo quum Trident. Conc. definit, requiri intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, intelligit requiri intentionem faciendi significationem, & efficaciam Sacramentalem, seu ritum externum ut Sacramentum: intentionem, inquam, saltem generalem, & confusam.

Præterea Conc. Trid. sess. 14. c. 6. declarat, pœnitentem non esse vere & coram Deo absolutum, *si Sacerdoti animus serio agendi, & vere absolvendi desit*. Ergo ad validam absolutionem præter intentionem serio ponendi ritum externum seu proferendi verba absolutionis, requirit intentionem vere absolvendi; nam hæc duo manifeste distinguit. Intentio autem vere absolvendi, est intentio vere conferendi Sacramentum Pœnitentiæ. At eadem est ratio de omnibus aliis Sacramentis. Ergo in omnibus Sacramentis requiritur intentio faciendi Sacramentum. Quare Suarez tom. 3. in 3. part. S. Thom. quæst. 64. disp. 23. sect. 2. sic ait: *Existimo contrariam sententiam non posse jam* (post definitionem Trid. Conc.) *tuto defendi, nec sine errore*.

Prob. 3. Authoritate Summi Pontificis Alexandri VII. qui damnavit hanc propositionem: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, invitus vero in corde suo apud se resolvit: Non intendo facere, quod facit Ecclesia*. Ergo sine nullitate Sacramenti non potest excludi intentio interna faciendi, quod facit Ecclesia, quamvis ponatur omnis ritus externus. At si ad valorem Sacramenti, præter positionem omnis ritus externi, non requiritur intentio interna faciendi, quod facit Ecclesia, hæc intentio potest positive excludi sine nullitate Sacramenti; nam exclusio ejus, quod non requiritur ad valorem Sacramenti, non potest illud irritare: quum valeat Sacramentum sine positione, & cum exclusione eorum, quæ ad ejus valorem non requiruntur. Ergo ad valorem Sacramenti Baptismi, ideoque aliorum omnium, præter positionem omnis ritus externi, requiritur intentio faciendi, quod facit Ecclesia. Atqui per intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, intelligitur intentio interna faciendi Sacramentum: nam non intelligitur intentio ponendi ritum externum, quum in propositione damnata jam supponatur hæc in-

intentio, siquidem agitur de Ministro, *qui omnem ritum externum, formamque Baptismi observat*, libere, scilicet, & voluntarie, proindeque habet voluntatem observandi omnem ritum externum.

Prob. 4. Ratione. Quia Christus Sacramentorum Ministros instituit, non ut meros nuncios deferentes voluntatem Domini, sed ut veros Ministros, qui libere utantur potestate ministeriali sibi data. *Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*, ait Paulus, 1. Corinth. 4. Atqui Minister non utitur libere potestate ministeriali, nisi velit ea uti; & non vult ea uti, nisi quum vult per illam producere effectum sibi proprium, nempe Sacramentum, quod est sane effectus proprius potestatis ministerialis circa Sacramenta: sicut nemo vult uti potestate naturali, nisi quum vult per illam producere effectum ipsi proprium. Ergo.

Præterea confectio Sacramenti est actio moralis Sacramentalis; nam Christus sic instituit Sacramenta, ut procedant ex potestate data Ministris, tamquam actiones eorum morales, ita ut dicantur vere remittere peccata, absolvere, consecrare &c. ut, Joan. c. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Et Luc. c. 22. *Hoc facite in meam commemorationem &c.* At actio moralis Sacramentalis debet esse intenta ut talis. Ergo.

,, (✠) Nota. Vide cit. opus de Synodo Diœcesana lib. vii. c.
,, 4. in quo perspicue exponitur discrimen, quod versatur inter
,, Novatorum hæresim, ac orthodoxas opiniones, atque concludi-
,, tur, probatam ab Auth. nostro opininionem probabiliorem esse
,, illa, quam cum Catherino plures Theologi tuentur, sequenti-
,, bus verbis: *Verum, utut hæc res coram Deo se habeat, nulla*
,, *usque adhuc de ea emanavit expressa Apostolicæ Sedis definitio.*
,, *Quamvis igitur communior sit sententia exigens in Ministro in-*
,, *tentionem, vel actualem, vel virtualem faciendi, non solum*
,, *ritum externum, sed id, quod Christus instituit, seu quod fa-*
,, *cit Ecclesia, & hæc veluti tutior sit omnino servanda in praxi;*
,, *non est tamen Episcopi, priorem opinionem reprobare, atque ad*
,, *hanc posteriorem, etiam theorice tuendam, suos Diœcesanos a-*
,, *digere: causas quippe majores, difficilioresque quæstiones, Fi-*
,, *dem, aut disciplinam spectantes, ad Apostolicam Sedem deferen-*
,, *das, statuit perpetua Ecclesiæ consuetudo ab Innocentio III. in cap.*
,, *Majores de Baptismo confirmata. Quare, si constet, quempiam*
,, *aut Baptismum contulisse, aut aliud Sacramentum, ex iis, quæ*
,, *iterari nequeunt, administrasse, omni adhibito externo ritu,*
,, *sed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non fa-*
,, *ciendi, quod facit Ecclesia, urgente quidem necessitate, erit*
,, *Sacramentum iterum sub conditione perficiendum; si autem res*
,, *moram patiatur, Sedis Apostolicæ oraculum erit exquirendum,*
,, *quemadmodum ad Severum Scholasticum Constantinopolitanum*
,, *faciendum scripsit Ferrandus Ecclesiæ Carthaginensis Diaconus in*
,, *difficili quæstione, qua tunc Ecclesia fatigabatur, doctis, indo-*
,, *ctisque in varias partes scissis. inquiens:* Interroga, vir pru-
,, dentissime, si quid veritatis cupis audire, principaliter Apostoli-
,, cæ Sedis Antistitem, cujus sana doctrina constat judicio verita-
,, tis, & fulcitur munimine authoritatis (*tom. 9. Biblioth. Patrum*

,, *pag.*

„ *pag.* 109. *quod semel monitum volumus, ut regula sit, etiam* „ *pro aliis controversiis, quas mox commemorabimus*.

Quæst. II. *Qualis debet esse intentio Ministri?*

„ NOTA. Intentio est actus voluntatis deliberatus, quo quis aliquid intendit, seu vult assequi. Sive est volitio alicujus finis. „ Hic per intentionem intelligitur volitio faciendi Sacramentum, „ ex quocunque motivo procedat. Dividitur, 1. In explicitam, „ seu expressam, qua aliquid in se distincte cognitum volumus, & „ in implicitam, seu confusam, qua aliquid solum confuse cognitum volumus, volendo scilicet aliquid, sub quo, vel in quo „ continetur. 2. In actualem, virtualem, habitualem, & interpretativam.

„ Intentio actualis est ea, qua quis dum conficit Sacramentum, „ actu cogitat de Sacramento faciendo, & simul vult illud conficere.

„ Intentio virtualis est voluntas formalis faciendi Sacramentum „ præterita, vi cujus fit Sacramentum mediante una, vel multiplici actione ad illud ordinata, manante a tali intentione, licet „ tunc mens de Sacramento non cogitet. Dicitur virtualis, quia „ ex virtute illius, licet præteritæ, fit Sacramentum. Talis est „ intentio in Sacerdote, qui ex voluntate actuali consecrandi, „ induit se vestibus sacris, Missam inchoat, sed paulo post distrahitur, prosequitur tamen Missam, & consecrat cum distractione.

„ Intentio mere habitualis, est intentio mere præterita, non „ retractata, quæ jam neque in se, neque in sua virtute, vel aliquo effectu a se relicto existit. Vel juxta aliquos est habitus ex „ pluribus confectionibus Sacramentorum acquisitus, tribuens voluntati facilitatem, & propensionem ad similes actus in posterum „ exercendos, sive est inclinatio, ac facilitas orta ex tali habitu.

„ Interpretativa est illa, quæ nec est, nec fuit, sed esset, si „ ejus objectum proponeretur voluntati: unde est tantum dispositio „ voluntatis ad intentionem eliciendam, si ei proponeretur.

Resp. 1 Ad valorem Sacramenti non requiritur expressa, & distincta intentio faciendi Sacramentum, sed sufficit confusa, & implicita, qua quis intendat facere id, quod facit Ecclesia Christi, aut quod Christus instituit, aut quod vidit per Parochum fieri, aut quod Christiani faciunt. Constat ex praxi Ecclesiæ, quæ non rebaptizat eos, qui baptizati fuere ab imperitis, & rudibus, aut paganis cum debita materia, ac forma, licet illi non noverint distincte, quid sit Baptismus, aut Sacramentum. Præterea tunc est intentio faciendi, quod facit Ecclesia, quam solam requirunt Concil. Florentin. & Tridentin.

Resp. 2. Ad valorem Sacramenti non sufficit intentio mere habitualis. Quia 1. Talis intentio non influit in actionem Sacramentalem, nec hæc vi illius ponitur, ac proinde talis intentio se habet ad effectionem Sacramenti, perinde ac si non esset. At requiritur intentio libera in se, quæ sit principium actionis Sacramentalis, & qua potestas ministerialis ad usum applicetur; nam secundum institutionem Christi ad Sacramenti effectionem requiritur,

tur, ut actio Sacramentalis fit actio humana, & humano modo exerceatur potestas ministerialis. Et vero alioqui Sacramentum confici posset ab amente, & dormiente, vel ebrio.

Resp. 3. Neque etiam sufficit interpretativa. Quia hæc non est proprie intentio, sed solum intentionis præsumptio: sive non est intentio, quæ sit, sed quæ esset, si res proponeretur. At intentio, quæ non est, nihil efficit, nec potest esse principium actionis moralis, ac humanæ, quale est Sacramentum.

Resp. 4. Quamvis Minister curare debeat, ut semper habeat intentionem actualem ob reverentiam debitam Sacramento; tamen illa non est necessaria ad valorem Sacramenti, sed ad eum sufficit intentio virtualis.

Prob. 1. Ex sensu, & praxi Ecclesiæ, quæ ut vera approbat Sacramenta sic collata. 2. Si intentio actualis requireretur, Sacramenta sæpissime forent irrita propter instabilitatem imaginationis, & frequentes animi evagationes, & quidem plerumque naturaliter inevitabiles. At non est credibile, Christum sic instituisse Sacramenta, ut sæpissime exponerentur nullitati, & ad illa exegisse id, quod sæpe non est in potestate hominis. 3. Intentio virtualis sufficit ad faciendum valide actum moralem, & humanum, ut patet in contractibus, aliisque similibus.

Quæst. III. *An ad valorem Sacramenti requiratur intentio directa, absoluta & determinata?*

„ NOTA. Intentio directa est ea, qua aliquid immediate, & „ secundum se volumus. Talis est intentio illius, qui vult præ- „ cise baptizare. Indirecta est, qua volumus aliquid non in se, „ & secundum se immediate, sed in ejus causa, vel in alio cum „ eo connexo, vel ex quo sequi previdetur. Talis est intentio il- „ lius, qui prævidens, se in ebrietate baptizaturum, vult se inebriare. Absoluta est ea, quæ aliquid absolute, & independenter „ ab ulla conditione volumus. Conditionata est, qua aliquid volu- „ mus tantum sub aliqua conditione, & dependenter ab illa.

Resp. 1. Requiritur intentio directa. Quia actio Sacramentalis debet esse actio moralis, ac libera in se, & debet humano modo poni: non ponitur autem humano modo, nisi ponatur vi intentionis liberæ, & directæ. Hinc non valet Baptismus collatus ab ebrio, vel dormiente, quamvis antea præviderit conferendum in tali statu.

Resp. 2. Intentio faciendi Sacramentum sub conditione non sufficit, nisi conditio posita sit, priusquam forma applicetur materiæ, ita ut jam transierit in absolutam, vel illi æquivaleat. Quia sola intentio absoluta est efficax pro præsenti; voluntas enim conditionata, quandiu talis est, suspensa manet, & nihil efficit. Unde si dum materiæ forma applicatur, intentio Ministri non sit absoluta, aut æquivaleat absolutæ, posita jam conditione, non efficit Sacramentum. Neque etiam postea efficiet, quia

postea

postea non erit amplius forma Sacramenti, neque materia: non potest autem fieri Sacramentum, nisi utraque adsit.

Hinc conditio de præsenti, vel præterito apposita intentioni, irritat Sacramentum, si non sit impleta, quia destruit intentionem: nam voluntas sub conditione, non posita conditione, nulla est, quum non sit nisi dependenter ab illa. Non irritat, si conditio jam sit posita: nam tunc voluntas fit absoluta, sive æquivalet absolutæ, quum vere extet, nec suspensa maneat. Conditio vero de futuro semper irritat Sacramentum: quia suspendit præsentem intentionem, facitque ut Minister non habeat absolute hic & nunc voluntatem faciendi Sacramentum, unde hic & nunc non facit: Sed nec postea facit, quum implebitur conditio: quia tunc deerunt materia, & forma. Neque enim Minister potest, usque ad futurum eventum suspendere significationem materiæ, & formæ, nec proinde efficaciam Sacramenti; quum utraque a sola Christi institutione pendeat. Excipe Matrimonium, quod valet sub conditione de futuro, quum ipsa ponetur, sicut alii contractus, quia est verus contractus ad naturam Sacramenti a Christo evectus.

„ NOTA. Non licet, nisi in necessitate, conferre Sacramentum „ sub quavis conditione etiam de præsenti, & præterito etsi posita: quia hoc est contra usum Ecclesiæ, & contra reverentiam „ Sacramento debitam; nam est quædam negatio. At licet in dubio prudenti de valore Baptismi, ex c. 2. *de Bapt.*

Resp. 3. Intentio Ministri debet esse determinata ad certam materiam, & personam: nam ejus intentio debet esse efficax, & effectrix Sacramenti. At operationes sunt circa singularia, quæ sunt determinata.

Valet tamen Sacramentum, excepto Matrimonio, si error sit solum speculativus circa personam, v. g. si absolvas Petrum putans esse Paulum, quia ordinarie est, & semper esse debet intentio conferendi Sacramentum personæ præsenti: quam proinde intentionem servare quisque censetur, nisi eam expresse excludat. Et sic tunc practice Minister intentionem applicat determinate ei, qui præsens adest. Si vero intendas præcise absolvere Paulum, excludendo alias personas, absolutio non valet, quia circa aliam personam non exercetur potestas ministerialis, quum ejus exercitium pendeat ab intentione Ministri, qui illam non exercet, nisi circa personam, circa quam vult illam exercere.

Excipe Matrimonium, quia ejus valori obstat error circa personam, eo quod obstet valori contractus, in quo Sacramentum fundatur.

Quæst. IV. *An valeat Sacramentum, quando Minister habet duas intentiones contrarias, quarum una repugnat ejus valori?*

Resp. Validum est, si debita intentio prævaleat intentio-

tioni, quæ repugnat valori Sacramenti: quia tunc sola intentio prævalens est efficax, & altera est inefficax, ac mera displicentia. Secus, si intentio contraria prævaleat, ob eamdem rationem. Quod si utraque sit æqualis, Minister nihil efficit: quia æqualiter vult facere, & non facere Sacramentum; ideoque non vult efficaciter illud facere. Porro illa intentio prævalet alteri, quæ est magis absoluta, & aliam expelleret, si rem intentam impediret.

Quæst. V. *An ad valorem Sacramenti requiratur fides, & sanctitas in Ministro?*

Resp. Neg. Fide constat, 1. Ex Traditione, & consuetudine perpetua Ecclesiæ, præsertim Romanæ a tempore Apostolorum, quæ neminem unquam rite ab hæretico, adeoque ficte, & sanctitate destituto, baptizatum rebaptizavit. Hincque praxim ab Apostolis manasse constat; quum neque alicujus Romani Pontificis decreto, neque generalis alicujus Concilii canone instituta aliquando fuerit, sed ab initio viguerit in tota Ecclesia. 2. Ex Concil. Trident. sess. 7. can. 4. de Baptismo. 3. Quia virtus Sacramenti est, & agit ex meritis solius Christi, qui per Ministrum tanquam instrumentum, illud conficit, & potestas conficiendi Sacramenta est gratia gratis data, quæ compossibilis est cum peccato. 4. Alioqui quum fides, vel probitas sæpe in multis desit, sæpe Sacramenta exponerentur nullitati cum ingenti animarum damno, & sic Christus parum Ecclesiæ suæ providisset.

Hinc error Ministri circa sensum formæ, non expressus in forma, v. g. quod Filius non sit æqualis Patri, non impedit valorem Baptismi ab Ariano collati. Quia non mutatur formæ significatio, quæ non ex privato cujusque arbitrio, sed ex communi usu in Ecclesia recepto petitur. Præterea ex Concil. Florentin. tria solum requiruntur ad valorem Sacramenti ex parte Ministri: nimirum ut adhibeat materiam, & formam debitas, & habeat intentionem faciendi, quod Christus instituit, vel Ecclesia facit.

Quæst. VI. *An Minister teneatur esse in statu gratiæ, dum Sacramentum conficit, vel ministrat.*

„ NOTA. Aliud est conficere, aliud administrare Eucharistiam.
„ Sed in aliis Sacramentis ipsa confectio est simul ministratio.

Resp. 1. Qui Sacramentum in peccato mortali conficit, vel ministrat, tamquam Minister ad id consecratus, vel specialiter ab Ecclesia deputatus, per se loquendo, peccat mortaliter. *Ita omnes.* Quia 1. Ex Tit. 1. dispensator Dei debet esse sine crimine. 2. Ex Patribus. Pro omnibus sufficiat S. Augustin. l. 2. contra Parmen. c. 10. *Omnia Sacramenta, quum obsint indigne tractantibus, prosunt tamen per eos digne sumentibus.* 3. Ex c. ult. 15. q. 8. ubi Nicolaus I. ait: *Mali bona administrando,*

se

se tantummodo lædunt. Et ex c. ult. de cohab. Cleric. ubi Gregorius IX. declarat: *constare, quemlibet pro mortali peccato, quoad seipsum esse suspensum.* 4. Ex Rituali Romano *impure, & indigne Sacramenta ministrantes in æternæ mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo si fuerit peccati mortalis sibi conscius (quod absit) ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde pœniteat. Sed si habeat copiam Confessarii, & temporis, locique ratio ferat, convenit confiteri.* 5. Quia talis gravem irreverentiam irrogat Christo, cujus ut Ministri principalis personam gerit; & sancta indigne tractat in re gravi: ergo grave sacrilegium admittit. Item per se gravissima est indecentia, ac irreverentia, actionem sanctissimam, quæ est moraliter actio Christi, & collativa gratiæ sanctificantis, qua homo consors naturæ divinæ & filius Dei adoptivus efficitur, exercere in immunditie peccati, & inimicitia Dei. Adde quod Sacerdos sit publicus Ecclesiæ Minister a Christo institutus, & gratia Ordinationis donatus, ut Sacramenta fidelibus digne ministret: ergo ratione status, & Ordinis sui, ideoque ex proprio officio tenetur digne ministrare.

Idem dicunt Vasquez, De Lugo, & alii contra multos de Ministro non consecrato, v. gr. Laico baptizante in necessitate. Tum quia textus allati, & Patres generatim omnes ministrantes comprehendunt, nec distinguunt inter ordinatum, & non ordinatum, solemniter, & non solemniter ministrantem: tum quia est gravis irreverentia in Christum, quod hostis ejus, & mancipium diaboli agat in nomine, & persona Christi, ejusque merita applicet: tum quia jure naturali, & divino sancta sancte a quolibet tractanda sunt, & quidem sub gravi in re gravi. Sacramentum autem, quod Laicus in necessitate ministrat, est res eximie sancta, & speciali modo consecrata, & ad gratiam sanctificantem efficiendam instituta, estque moraliter actio Christi, ut Ministri principalis. Ergo tractari debet spiritualiter sancte. At non tractat sancte, sed indigne, ac irreverenter, qui illud ministrat in peccato mortali.

Hinc Confessor, quamvis confessiones continenter audiat, tot peccata mortalia admittit, quot homines absolvit; nam tot Sacramenta numero distincta ministrat, & absolutio singulorum est actio externa per se sufficienter consummata. Multi tamen censent, talem tunc unicum mortale admittere, sed eo gravius, quo plures absolvit.

Dixi, *per se loquendo.* Quia Minister per accidens excusari posset a mortali ob repentinam, & inopinatam necessitatem ita urgentem, ut non relinquat spatium eliciendæ contritionis, ut si sit periculum, ne quis moriatur sine Baptismo, vel sine absolutione, dum Sacerdos occupatur in eliciendo actu contritionis.

Resp. 2. Sacerdos, vel Diaconus distribuens Corpus Christi in peccato mortali, peccat mortaliter. *Ita communiter.*

Prob. 1. Ex textibus super citatis. 2. Hæc dispensatio est sacrum, & gravissimum ministerium, ad quod sancte administrandum Minister est specialiter consecratus, & specialem gratiam accipit. 3. Talis gravem irreverentiam admittit in Christum, sanctissimum ejus Corpus dispensando, & merita communicando in statu, in quo scit se esse Christi hostem, & diaboli mancipium. Igitur *mundamini, qui fertis vasa Domini*, Isa. 52. imo ipsum Dominum.

Hinc talis tot mortalia committit, quot hominibus etiam continuate Eucharistiam distribuit; quia tot sunt objecta totalia, & tot sunt indignæ distributiones completæ, & numero distinctæ. Multi tamen docent hunc unius mortalis peccati reum esse, sed eo gravioris, quo pluribus Eucharistiam distribuit. Item triplicis malitiæ mortalis in confessione aperiendæ reus est Sacerdos, qui in mortali celebrat, & seipsum communicat; scilicet indignæ confectionis, malæ ministrationis, & indignæ susceptionis, non minus quam si alteri indigne ministraret, & ab altero indigne susciperet, ut notat Suarez.

Quæst. VII. *An Diaconus, & Subdiaconus peccent mortaliter, dum in peccato mortali propria Ordinis ministeria obeunt, verbi gratia, canendo solemniter Evangelium, vel Epistolam?*

Resp. Affirmant Sylvester, Cajetanus, Toletus, & alii. *Probant* 1. Ex cap. ultim. *de temp. Ordin.* ubi Gregorius IX. ait, Sacerdotes, & alios clericos criminosos occultos, *Si non pœnituerint, monendos esse, & sub interminatione divini judicii obtestandos, ut in testimonium suæ damnationis, in susceptis etiam Ordinibus non ministrent.* 2. Ex S. Th. in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 3. quæst. 5. ibi: *Et* (naturalis) *præcipit, ut homo juste ea, quæ sunt justa, exequatur; & ideo quicumque homo, quod sibi competit ex Ordine, facit indigne, quod justum est, injuste exequitur, contra præceptum legis* (naturalis) *facit, ac per hoc mortaliter peccat. Quicumque autem cum peccato mortali aliquod sacrum Officium pertractat, non est dubium, quin illud indigne faciat: unde patet quod mortaliter peccat.* 3. Quia eorum ministerium proxime accedit ad SS. Eucharistiam conficiendam, & ad illud specialiter deputati, ac consecrati sunt. Alii tamen plures docent esse dumtaxat veniale, quia censent, materiam non esse adeo gravem, ut sit grave sacrilegium; quum illa ministeria nec sanctitatem ex opere operato conferant, nec sint moraliter actiones Christi, nec ejus nomine fiant. Irreverentia autem est major, vel minor pro majore, vel minore sanctitate actionis sacræ, quæ exercetur in peccato. Ad cap. cit. respondent, Gregorium nihil in specie determinasse, quam grave peccatum sit, singulos Ordines exercere in mortali; ideoque ex materia subjecta æstimandum id esse, & velle solum, quod sit peccatum grave ex genere suo, vel loqui non de singulis functionibus, sed de

exer-

exercitio suorum Ordinum toto & integro, quod totum sine mortali esse non poterat, quia juxta antiquos Canones, qui nunc etiam aliquando observantur, Ministri Altaris communicabant in Missa solemni de manu celebrantis.

Suarez vero docet, quod si quis haberet animum hos Ordines sæpe exercendi in malo statu, aut hanc haberet consuetudinem, non esset excusandus a mortali. Quia illud propositum, vel consuetudo videretur oriri ex quodam contemtu formali, vel virtuali, quia illud objectum ita sumptum videtur satis grave.

Sed quid de exercente in malo statu functiones minorum Ordinum, Acolythi, Lectoris, Ostiarii, &c.

Resp. Ex communi sententia, non peccat mortaliter. Quia illæ functiones sunt remotæ a proprio actu sacrificandi, & censentur officia imperfecta respectu sacri Ministerii, & nunc sæpissime a laicis exercentur. Peccat tamen venialiter, dum in solemni, ac publico ritu eas exercet, quia proprie est actus Ordinis, ad quem est consecratus.

Quæst. VIII. *An peccet mortaliter Minister conficiendo in peccato mortali Sacramentalia?*

Resp. Episcopus peccat mortaliter conficiendo in tali statu Chrisma, & Oleum infirmorum. Quia istæ consecrationes, seu benedictiones fiunt a Ministro ad id consecrato, & sunt gravis momenti: nam per illas fit materia Confirmationis, & Extremæ unctionis, in quibus gratia confertur partialiter intuitu materiæ sic consecratæ, quum Chrisma, & Oleum non sint materia Sacramenti, nisi ut benedicta, seu consecrata. Item in illis actionibus se Christi Ministrum exhibet, ejusque personam immediate sustinet, ideoque gravam injuriam infert Christo, illas actiones exercendo in statu peccati: nam ejus dignitatem, ac sanctitatem graviter lædit. Conficiendo vero in mortali reliqua Sacramentalia, qualia sunt consecratio Templi, benedictio Abbatis, vestium sacerdotalium, aquæ lustralis, cinerum &c. peccat saltem venialiter, quia est aliqua indecentia, ac irreverentia, si absque sanctitate obeat illa munia, quæ Ordinem sacrum specialiter requirunt. Non est tamen juxta multos mortale, quia hæ actiones non conferunt immediate, & ex opere operato sanctitatem animæ, nec sunt moraliter actiones Christi, sicut Sacramenta.

Quæst. IX. *An tenetur Minister ritus accidentales in Ecclesia usitatos in Sacramentis diligenter servare?*

Resp. Affirm. *Prob.* 1. Ex Conc. Trid. sess. 7. can. 13. *Si quis dixerit receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit.* 2. Ob Ecclesiæ præceptum, & consuetudinem vim legis ha-

bentem : nam Ecclesia præscribens modum administrandi Sacramenta, illum servari jubet : alias nihil esset firmum, & stabile in cultu divino. Et hæc obligatio ex genere suo gravis est, utpote de re ad virtutem religionis pertinente : nam illi ritus sunt actiones religiosæ ad decentem Sacramentorum administrationem, ad devotionem excitandam, ad sacram significationem ab Ecclesia institutæ. Unde si sine necessitate urgente aliquid omittitur, est mortale in re gravi, & veniale in levi. Est tamen semper mortale vel minimam ceremoniam omittere ex contemptu, judicando illam esse vel inanem, vel ineptam, aut aliquid simile, quia gravis fit injuria Ecclesiæ, & Spiritui sancto, a quo regitur.

Quæst. X. *An grave sacrilegium committit qui tentat conficere Sacramentum, cujus conficiendi potestate caret?*

Resp. Affirm. Quia 1. gravem irreverentiam Christo infert, volendo gerere ejus personam, & ejus nomine aliquid valde sacrum agere, quum non sit ab eo deputatus. 2. Facto suo falsam doctrinam profitetur. 3. Proximum in re gravi decipit.

Quæst. XI. *An liceat aliquando simulare Sacramentum?*

Resp. 1. Nunquam licet sub mortali simulare administrationem Sacramenti. *Prob.* 1. Ex c. 7. *de celeb. Miss.* ubi dicitur gravius peccare, qui simulat celebrationem Missæ, quam si in statu peccati celebraret, quamvis peccaret. 2. quia Innoc. XI. damnavit hanc propositionem : *Urgens metus gravis est justa causa Sacramentorum administrationem simulandi*. 3. Gravis est irreverentia in Christum, ita abuti verbis, ac rebus sacris ab eo institutis ad verum Sacramentum, & reipsa est illudere Christo, cujus personam simulator se agere exterius fingit. 4. Est reale mendacium in re gravissima ; exercite enim, & suo facto talis dicit, se nomine, & persona Christi, v. g. absolvere, baptizare, quum sciat hoc non fieri.

Resp. 2. Item semper est mortale simulare susceptionem Sacramenti. Quia defectus intentionis vere illud suscipiendi impedit effectum cujusvis Sacramenti, etiam Eucharistiæ, imo valorem sex aliorum, quæ consistunt in actione transeunte ; nam ad horum valorem, & Eucharistiæ effectum requiritur in adulto suscipiente vera intentio saltem habitualis suscipiendi. At est grave sacrilegium reddere irritum, vel inutile Sacramentum ; est enim gravis irreverentia in Christum ejus authorem.

Hinc ad vitandum quodvis malum non licet sub mortali scienter ministrare etiam consentienti, vel recipere hostiam non consecratam pro consecrata. Quia per se malum est scienter proponere alteri puram creaturam adorandam cultu divino, & ponere per se causam idololatriæ etiam materialis. Tunc autem hostia non consecrata

crata exponetur adorationi tum adstantium, qui committent idololatriam materialem: tum illius, qui cum externa reverentia illam hostiam suscipiet, sicque scienter admittet idololatriam externam: quod est intrinse malum, sicuti est adolere thus coram idolo; quamvis interius tantum intendas te pascere ejus odore: quia nempe tunc exhibetur illi cultus externus.

Quæst. XII. *An liceat conferre Sacramentum indigno, seu non rite disposito ad ejus effectum?*

Resp. Qui tali scienter, vel imprudenter confert, per se loquendo, peccat mortaliter. Quia 1. quilibet dispensator tenetur fideliter, & prudenter dispensare juxta voluntatem domini sui ex 1 Corinth. 4. *Hic jam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.* Ergo peccat graviter, qui in re gravi dispensat infideliter, & contra voluntatem domini sui: at ministrans Sacramentum indigno, aliquid gravissimum dispensat infideliter, & contra voluntatem Christi id vetantis. Matth. 7. *Nolite dare Sanctum canibus*, 2. Sacramentum indigne, irreverenter, & contra ejus exigentiam tractat, qui scienter illud ministrat indigno, nisi in casu speciali infra excipiendo, in quo Christus voluit dari. Sacramenta enim exigunt non defraudari suo effectu, ideoque non suscipi ab iis, qui non possunt consequi gratiam. 3. Talis Minister cooperatur receptioni sacrilege suscipientis: nam nulla potest esse major cooperatio ad recipiendum, quam ipsa datio voluntaria, & sine obligatione facta. Unde & agit contra obligationem proprii officii in re gravi, & juvat alium ad peccandum. Quod etiam verum est de Ministro non consecrato, ut laico baptizante, quamvis Minister consecratus majorem obligationem habeat. Nam qui dispensat, eo ipso tenetur fideliter, ac prudenter dispensare, & alias cooperatur peccato alterius.

Hinc 1 tenetur Minister providere, ut suscipiens habeat dispositiones ad Sacramentum licite, & utiliter suscipiendum necessarias. Neque sufficit quod non scias esse indignum; sed debes posse prudenter saltem præsumere, quod sit dignus: alioqui non es prudens, & fidelis dispensator, & committeres te periculo ministrandi indigno, & privandi Sacramentum ejus effectu saltem primario, nempe gratia sanctificante. In illa autem diligentia, & cautione adhibenda attendi debet natura cujusque Sacramenti, praxis Ecclesiæ, commune judicium proborum ac prudentum. Sic in Sacramento Pœnitentiæ requiritur accuratior notitia dispositionis; quia confessor est Judex in causa Dei, qui debet examinare conscientiam pœnitentis, & ejus dignitatem, vel indignitatem, ut possit debite ferre sententiam, & quia dispositio pœnitentis requiritur ad valorem Sacramenti. Item Sacramenta, quæ statum constituunt pluribus obligationibus obnoxium, ut Baptismus, Ordo, Mattrimonium, exigunt majorem probationem dispositionis.

Hinc 2. non licet dare Eucharistiam neque peccatori publico sive occulte, sive publice petenti, nisi sufficientia dederit veræ conversionis signa, & scandalum publicum sustulerit; nam sine nova ejus infamia potest consuli reverentiæ Sacramenti. Neque peccatori occulto, sed petenti occulte, vel solum coram iis, qui ejus indignitatem norunt, quum possit sine scandalo, & ejus infamia denegari, ex Rituali Rom. Idque juxta varios, etiamsi ejus indignitas ex sola confessione nota sit, modo nullus alius adsit, quia tunc nulla fit revelatio confessionis, nec ullum ei infertur gravamen, sicut si denegares ensem ei, a quo scis ex confessione esse te perimendum. Sed multi id negant, quia tunc esset quædam virtualis exprobratio, & commemoratio peccati: quod jure divino graviter illi est illicitum.

Dixi, *per se loquendo*. Nam peccatori occulto publice petenti, Eucharistia dari debet ex praxi Ecclesiæ, & Christi, qui Judæ eam dedit. Nam Christus vult, ut in tali casu detur, ne infametur proximus; & quia alioqui sequerentur gravia scandala, & incommoda, ac perturbationes. Unde tunc Minister non cooperatur moraliter peccato alterius, quia dispensat ex obligatione, nec exterior receptio Sacramenti, ad quam cooperatur ministrans, est per se mala, sed solum habet adjunctam malitiam per accidens, ex prava dispositione suscipientis, & posset esse bona, si recipiens vellet.

Porro crimen censetur publicum, quando quis de eo juridice convictus est; vel quum admissum est in loco publico, ita ut nulla tergiversatione celari possit; vel quum ejus fama ex sufficientibus indiciis orta jam pervenit ad multos, brevi ad alios perventura.

Quæst. XIII. *An liceat petere, vel recipere Sacramentum ab indigno Ministro?*

„ NOTA. Minister indignus alius est toleratus, qui licet peccator „ sit, tamen neque nominatim per sententiam declaratus est ex„ communicatus, vel suspensus, neque est notorius Clerici percus„ sor. Alius non toleratus, qui scilicet nominatim denuntiatus est „ excommunicatus, aut suspensus, vel est notorius Clerici percus„ sor.

Resp. 1. Non licet petere, aut accipere Sacramentum a Ministro non tolerato, præter Baptismum, & juxta multos Pœnitentiam in articulo mortis. Quia 1. Ecclesia prohibet communicationem cum non tolerato, præsertim in sacris. 2. Non licet petere ab alio id, quod ipse sine peccato præstare nequit; nam hoc esset eum inducere ad peccatum. At Minister non toleratus, non potest sine peccato Sacramenta ministrare, saltem extra necessitatem proximi, quum id ei graviter Ecclesia vetet. Neque etiam licet ab alio accipere id, quod non potest sine peccato dare: nam alias cooperareris ejus peccato. Quænam enim major potest esse cooperatio da-

tio-

tioni illicitæ, quam acceptio, sine qua datio executione caret?

Excepi Baptismum in articulo mortis; quia Minister non toleratus potest tunc illum licite ministrare in defectum aliorum, si nempe conteratur, & facit quod in se est, ut a censuris absolvatur, & sic tunc potest ab eo licite per se accipi, ut docet S. Aug. lib. 6. de Baptism. cap. 5.

Resp. 2. Jure divino naturali non licet petere, nec accipere Sacramentum a Ministro malo tolerato, quem moraliter constat peccaturum ministrando, si adsit alius probus. Quia 1. ex lege charitatis in Deum, & proximum, quisque tenetur impedire peccatum proximi, quantum potest saltem sine gravi suo incommodo, seu damno. Ergo nisi adsit aliqua necessitas, tenetur non recipere Sacramentum ab eo, qui peccaturus est conferendo. 2. Petens, vel accipiens Sacramentum a malo Ministro in tali casu, dat ei sine justa causa occasionem peccandi, & moraliter cooperatur ejus peccato, quum hoc facile impedire posset. Et quamvis ille paratus esset ministrare, tamen hic & nunc non peccaret, seu hanc malam voluntatem non exequeretur, nec hoc modo sacrilegium admitteret, te non petente, vel non accipiente.

Resp. 3. Per se loquendo licet petere, & accipere Sacramentum a Ministro tolerato, si alius probus desit, & adsit justa, & gravis causa, seu aliqua necessitas, ut si instet præceptum confitendi, aut sumendi Eucharistiam quindena Paschali; si quis sit in statu peccati mortalis, nec possit, aut saltem sine gravi incommodo, adiri alius Minister. *Probat.* 1. Ex can. ult. 15. q. 8. & cap. *Vestram*, de cohabit. cleric. 2. Ex constitut. Martini V. *Ad evitandum*, in Concilio Constantiensi edita, ibi: *Indulgemus quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum administratione, vel receptione, aut aliis quibuscumque divinis vel extra, prætextu cujuscumque sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ a jure, vel ab homine generaliter promulgatæ, teneatur abstinere, vel aliquem vitare.* 3. Quia res honesta licite peti, & accipi potest ab eo, qui potest hic & nunc eam digne præstare, licet prævideatur peccaturus, modo adsit justa causa non impediendi ejus peccatum, ut patet in petente mutuum ab usurario ob necessitatem. Minister autem toleratus requisitus potest conteri, & obtinere absolutionem a censura. Qui si faciat, quod in se est, ut eam obtineat, nec tamen obtinere possit; tunc juxta multos non peccabit, si requisitus, & contritus ministret Sacramentum habenti jus illud petendi, quia tunc tenetur illud administrare: vel ex justitia, si sit pastor; vel ex charitate, si petens sit in necessitate saltem gravi. Si vero male ministret, id ejus malitiæ, non petitioni imputandum est: nec charitas obligat ad impediendum cum gravi suo da-

mno peccatum proximi, quod ipsemet potest facile vitare.

Dixi: *per se loquendo.* Nam extra casum extremæ, aut saltem gravissimæ necessitatis, non licet petere, nec accipere Sacramentum a Ministro tolerato, aperte errorem aliquem ab Ecclesia damnatum profitente, vel judicio Ecclesiæ in materia fidei renitente. Nam alioqui crearetur scandalum, ac periculum perversionis fidelium, & conciliaretur authoritas errori.

CAPUT III.

De dispositione necessaria in recipiente Sacramentum.

Quæst. I. *Quenam dispositio requiritur in subjecto ad valorem Sacramenti?*

„ NOTA 1. Subjectum Sacramenti est is, qui illud recipit, & „ est capax ejus effectus recipiendi. Agitur hic de solis adultis; „ nam in infantibus, & perpetuo amentibus nihil requiritur, ut „ patet ex perpetua Traditione, & praxi Ecclesiæ, secundum quam „ baptizantur infantes. Et vero si necessarius esset aliquis actus „ propriæ voluntatis, non possent salvari.

„ NOTA 2. Certum est, Baptismum susceptum requiri ad valorem „ aliorum Sacramentorum; tum quia est *fundamentum, & janua* „ *reliquorum* cap. 2. *de cognat. spirit. in 6.* & ex Concilio Flo„ rentino: *Vita spiritualis janua est, per ipsum membra Christi,* „ *ac de corpore efficimur Ecclesiæ.* Tum quia Concilium Nicænum „ I. cap. 19. statuit, ut Clerici invalide baptizati, rebaptizentur, „ & iterum ordinentur. Idem habetur, cap. 1. *de Presbyt. non* „ *bapt.*

Resp. 1. In Adulto recipiente Sacramentum ad ejus valorem necesse est, ut non habeat voluntatem contrariam ejus receptioni, excepta Eucharistia, quæ consistit in re permanente, & subsistit extra usum. Constat tum ex sensu, & praxi Ecclesiæ, tum ex cap. *Majores, de Bapt.* ubi Innocentius III. ait: *Ille vero, qui numquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem, nec characterem suscipit Sacramenti.* Imo requiritur positiva aliqua voluntas recipiendi Sacramentum. *Ita communiter.* Prob. 1. Ex cap. 77. *de consecr.* dist. 4. Et ex Concil. Chartag. IV. c. 76. & Arauf. I. c. 12. quæ ad Baptismum conferendum ægrotis voluntatem suam significare non valentibus, exigunt testimonium aliorum, quo constet, eos prius voluisse baptizari. 2. Ex praxi Ecclesiæ. 3. Ex Rituali Romano exigente ad Baptismum adulti desiderium Baptismi. Quod etiam a fortiori requiritur in aliis Sacramentis, quæ non sunt tam necessaria, quam Baptismus. Ratio est institutio Christi, qui convenienter voluit, ut nullus adultus, qui rationis usum habuit, sanctitatem, vel ejus augmentum acciperet, nisi ipse consentiat in suam sanctificationem, ac proinde noluit, ut Sacramenta, quæ

quæ ad sanctitatem dandam, vel augendam instituit, adulto sine suo consensu valerent. Nam ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 7. Justificatio est *sanctificatio, & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum*. Hinc S. Th. 3. p. q. 68. art. 7. ait: *Si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, esset baptizandus*.

Resp. 2. In recipiente Sacramentum ad ejus valorem sufficit intentio habitualis, seu voluntas illud recipiendi præterita, non retractata, exceptis duobus. *Prob.* 1. Ex Conciliis, & Rituali supradictis præcipientibus, ut baptizetur moribundus sensibus, & ratione destitutus, modo constet de præterita ejus voluntate. 2. Ex perpetua praxi Ecclesiæ, quæ non reiterat Baptismum, & Ordines iis, qui illa susceperunt in mortali, & in hæresi, sed cum sola voluntate recipiendi, etsi præterita.

Excipe Pœnitentiam, quia actus pœnitentis sunt ejus materia; & Matrimonium, quia ad valorem contractus requiritur consensus saltem virtualis.

Quæst. II. *Quænam dispositio requiritur ad effectum Sacramenti?*

„ NOTA. Effectus communis omnibus Sacramentis duplex est.
„ Primus est gratia sanctificans, seu habitualis, major, vel minor
„ pro dispositione subjecti; & confertur eo instanti, quo Sacra-
„ mentum sumitur. Secundus sunt gratiæ actuales, quæ intuitu Sa-
„ cramenti suscepti opportuno tempore conferuntur ad obtinendum
„ finem proprium cujusque Sacramenti, nisi suscipiens illis se po-
„ stea indignum reddat peccatis suis, vel obicem ponat: unde vo-
„ cantur Gratiæ Sacramentales. Præter hos effectus, tria, scilicet
„ Baptismus, Confirmatio, & Ordo, characterem imprimunt, i-
„ deoque iterari nequeunt.

Resp. 1. Ad characterem recipiendum sufficit voluntas habitualis recipiendi Sacramentum. Nam hæc sufficit ad valorem Sacramenti respectu recipientis; & dispositio, quæ sufficit ad valorem Sacramenti, sufficit quoque ad impressionem characteris.

Resp. 2. Ad gratiam sanctificantem recipiendam in quinque Sacramentis vivorum, præter intentionem habitualem, requiritur status gratiæ, non autem in aliis duobus, quæ mortuorum dicuntur, nempe Baptismo, & Pœnitentia, in quibus aliæ dispositiones requiruntur. Quia priora instituta sunt ad conferendum augmentum gratiæ sanctificantis, alia vero ad eam dandam: ac proinde priora per se, & ex institutione sua, saltem primaria, supponunt, & exigunt gratiam jam acceptam, ut illam augeant; nam augetur id, quod jam adest: alia, vero non.

Hinc, qui sibi conscius est peccati mortalis, graviter tenetur sibi gratiæ statum comparare, antequam recipiat Sacramentum vivorum. Nam est grave sacrilegium ponere obicem gratiæ; quum enim Christus instituerit Sacramen-

menta, ut essent efficacia gratiæ signa, qui illa recipit ponendo obicem gratiæ, quantum in se est, inanem, & falsam reddit eorum significationem, & abutitur institutione Christi, cui facto suo illudit.

Sed an talis teneatur confiteri, quantumvis sibi perfecte contritus videatur?

Resp. Id certum est de Eucharistia: de aliis aliqui etiam affirmant, sed longe plures de jure communi negant. Quia 1. Concil. Trid. sess. 13. cap. 7. docet, solum ob Eucharistiæ perceptionem præcipi confessionem, nulla facta mentione aliorum. Et sess. 24. c. 1. solum hortatur sponsos, ut ante matrimonium confiteantur. 2. Ex Pontificali Romano: *Adulti deberent prius peccata confiteri, & postea confirmari, vel saltem peccata, quæ admiserunt, doleant.* Non est autem major obligatio in aliis. 3. Rituale Romanum dicit solum de Sacerdote mortalis culpæ sibi conscio: *Ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde pœniteat: sed si habeat copiam confessarii, & temporis, locique ratio ferat, convenit confiteri.* 4. Quia non reperitur tale præceptum divinum, vel humanum saltem commune in ordine ad alia Sacramenta suscipienda. Tamen confessio videtur ex institutione Christi præponi debere Extremæ Unctioni, quum hæc sit Pœnitentiæ complementum. Cæterum quum Sacramentum Pœnitentiæ majorem certitudinem gratiæ, & meliorem dispositionem conferat, sufficiens est causa semper confessionis præmittendæ; hæcque est communis fidelium praxis. *Quum Sacramenta administramus, aut percipimus, toties confessio prætermittenda non est*, ait Catech. Rom. p. 2. c. 3. num. 59.

Resp. 3. Ad gratias actuales Sacramentales, quas nempe Deus singulis Sacramentis ad finem cujusque proprium assequendum innexuit, recipiendas, duo requiruntur. 1. Ut eo tempore, quo homo ea auxilia recepturus est, sit in statu gratiæ; nam hic effectus non datur, nisi ut conjunctus gratiæ sanctificanti: & qui est in peccato redditur indignus supernaturalibus donis: unde in illo statu nullum habet jus ad talia auxilia. 2. Ut iis non ponatur obex per dispositionem actualem ipsis repugnantem.

Resp. 4. Præter voluntatem recipiendi Sacramentum, & statum gratiæ, reverentia Sacramento debita exigit devotionem actualem, quæ quanto major erit, tanto uberior fructus percipitur; nam Sacramenta gratiam conferunt secundum propriam cujusque dispositionem. Ex Concil. Trid. sess. 6. cap. 7.

TRA-

TRACTATUS
DE BAPTISMO.

Baptismus est Sacramentum ad spiritualem regenerationem a Christo institutum, consistens in ablutione per aquam naturalem, & prolatione horum verborum, aut æquivalentium; *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*.

Quæst. I. *Quænam est materia Baptismi?*

Resp. 1. Materia remota est aqua vera naturalis, seu elementaris. Fide constat, 1. Ex Joann. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.* 2. ex perpetua Traditione, & praxi Ecclesiæ. 3. ex Concil. Later. Florent. & Trid. sess. 7. can. 2.

Sed observa. 1. Sufficit aqua elementaris proprie dicta, quamvis rebus aliis sit tantulum permixta, modo usum communem, & æstimationem aquæ retineat. Hinc valet Baptismus in aqua fontana, pluviali, marina, sive frigida, sive calida, quamvis sit turbida, lutulenta, sulphurata, ferruginea, modo non sit corrupta. Item aqua resoluta ex nive, grandine, aut glacie, vel ex panno madido, aut luto expressa: quia hæc sunt aqua naturalis. Imo juxta S. Th. in lixivio. At non valet in vino lymphato, saliva, sputo, lacrimis, sudore, aliove simili humore: in cervisia, ptisana, jusculo, in liquore ex vitibus defluente, aut ex herbis, floribusve expresso, vel in aqua rosacea, ex S. Th. 3. p. q. 66. art. 4. ad 5. Nam ista non sunt aqua proprie dicta, & elementaris. Neque valet in glacie, nive, pruina, & similibus nondum resolutis; nam in hoc statu non sunt aqua naturalis, & usualis, quæ scilicet etiamnum retineat aquæ usum, & possit proxime abluere corpus; alioqui non verificaretur forma: *Ego te baptizo*, hoc est, abluo. Idem dic de aqua cujus tanta sit permixtio, ut potius censeatur corpus mixtum, quam aqua.

2. In articulo mortis, quando haberi non potest materia certa, debet dhiberi qualiscumque dubia, sub hac conditione: *Si hæc materia sit sufficiens*, & ad hoc sufficit etiam tenuis probabilitas; quia in necessitate subveniendum est saluti proximi omni modo meliori, quo potest. Hinc in extrema necessitate, juxta multos, baptizare teneris in aqua ex sale resoluto, in cervisia admodum tenui &c. ita tamen ut si sic baptizatus supervixerit, rebaptizari debeat sub hac conditione: *Si non es baptizatus*.

3. Extra necessitatem non licet sub mortali baptizare, nisi in aqua benedicta, quæ in fonte baptismali servatur, propter præceptum, & usum Ecclesiæ, & reverentiam Sacramento debitam.

Resp. 2. Materia proxima est ablutio, seu applicatio aquæ immediate, & successive ad corpus Baptizandi. Constat 1. ex Ephes. 5. *Mundans lavacro aquæ in verbo vitæ.* 2. Ex perpetua praxi Ecclesiæ, & verbis formæ.

,, Nota. Ablutio non idem est, ac expurgatio, seu emundatio: ,, nam hæc est effectus ablutionis, & potest esse sine illa.

Quæst. II. *Quæ, & qualis ablutio requiratur ad valorem Baptismi?*

Resp. 1. Sufficit quælibet ablutio, sive fiat per infusionem, sive per aspersionem, sive per immersionem: nam quælibet est vera ablutio. In praxi tamen servari debet modus in unaquaque Ecclesia usitatus.

Resp. 2. Necesse est illam corporis partem ablui, & tantam aquæ quantitatem adhiberi, ut ideo corpus dicatur proprie, & simpliciter ablutum. Ad quod sufficit, ut caput sit ablutum, ut constat ex praxi Ecclesiæ Latinæ, quia caput est præcipua corporis pars, & sensuum sedes, in qua proinde manifestatur principium vitæ animalis.

An etiam sufficiat ablutio alterius partis notabilis, ut brachii, pectoris &c. controvertitur; & licet communius affirment, tamen hoc non est certum. Quare graviter peccaret, qui extra casum necessitatis non ablueret caput: nam exponeret Sacramentum periculo nullitatis. Hinc Rituale Rom. præscribit, ut si infans in necessitate baptizetur in alio membro, postea baptizetur sub conditione: *Si non es baptizatus.* Multo minus certum est, sufficere quantulamcumque partem corporis ablui, quod tamen non pauci tenent: unde extra necessitatem hoc non licet, & baptismus sic in necessitate collatus, iterari debet sub conditione.

,, (✠) Nota. In lib. vii. de Synodo Diœcesana cap. 5. quæstionem hanc fusim pertractat SS. D. N. BENEDICTUS XIV. ubi statuit, Primo: *Certum esse, infantem in matris utero ita latitantem, ut nulla ejus pars aqua perfundi queat, baptizari non posse, nec ei quidquam prodesse, quod nonnulli Heretici olim sunt arbitrati, si ejus loco, matris corpus abluatur, quemadmodum* lib. 6. *contra Julianum* cap. 14. *diserte tradit Augustinus.*

,, Secundo, controversiam expendit: *an, reserato materni uteri ostio, quod puerperii initio contingit, valide baptizetur infans, cujus corpusculum, etsi nulla parte in lucem prodierit, aqua nihilominus, saltem per siphunculum tingi possit,* atque explicatis variis hac de re opinionibus, indicatisque præcipuis, quibus obnoxiæ sunt, argumentis, concludit: *Ultimum hujus controversiæ judicium a Sede Apostolica esse proferendum, ac tutius esse, ut Episcopus illud expectet, nec quidquam interim suis constitutionibus inserat, quo implexæ istius quæstionis decisionem sibi arrogasse videatur. At Parochos vero pertinere obstetrices instruere; ut quum casus evenerit, in quo Infantem, nulla adhuc sui parte editum, mox decessurum prudenter timeant, illum bapti-*

,, zent

„ *zetur sub conditione, sub qua pariter erit iterum baptizandus,*
„ *si periculum evadat, & foras prodeat.*
„ Tertio, de infante agit, qui aliquam sui partem ex utero e-
„ misit, ac statuit esse baptizandum; nec iterandum deinde ba-
„ ptismum, si caput emerserit; ad alias partes quod attinet, ita
„ habet: *Quum itaque hæc controversia hactenus indecisa rema-*
„ *neat, uti scite animadvertit Cardinalis de Rohan in suo Ritua-*
„ *li Argentinensi* ad tit. de Bapt. §. 5. *inquiens*: Utrum ratus sit
„ Baptismus, non in capite, sed in aliqua alia corporis parte col-
„ latus, multi non immerito dubitant: *Idcirco cavere debet Epi-*
„ *scopus, ne in sua Synodo aliquid, quoad eam, decernat; sed*
„ *id solum curabit, ut Parochi, cæterique, quorum interest, illud*
„ *exacte exequantur, quod in Romano Rituali præscribitur, sicuti*
„ *optime animadvertit citatus Gibertus* in consult. Canonic de Sa-
„ cramento Baptismi, consult. 12. *ubi Synodos asserit Rituali Ro-*
„ *mano conformes, ejusque vestigiis inhærentes.*

Resp. 3. Necesse est, ut aqua immediate tangat corpus baptizandi, quia ad veram ablutionem requiritur contactus physicus, & immediata aquæ applicatio ad id, quod abluitur. Hinc non sufficit aquam applicari panniculis, nec utero materno, in quo adhuc detinetur infans, nec secundinæ, quæ est pellicula, qua subinde involuti nascuntur infantes: nam non est pars corporis, sed ejus involucrum. Imo juxta multos nullus est Baptismus, si soli capilli abluantur; quia non sunt stricte pars corporis, & illorum ablutio non videtur sufficere, ut propter eam dici possit corpus ablutum. Igitur in praxi sub gravi curandum est, ut aqua ad cutem perveniat, & ea aquæ copia adhibenda, ut qui baptizatur, merito & secundum communem hominum æstimationem censeatur ablutus.

Item ad veram ablutionem requiritur, ut partes aquæ applicentur motu successivo partibus corporis: nam aqua contenta in vase, quamvis illud tangat, non dicitur illud abluere.

Porro *si mater prægnans mortua fuerit, fœtus quamprimum caute extrahatur, ac si vivus fuerit, baptizetur.* Rituale Romanum.

Quæst. III. *An ad valorem Baptismi requiratur trina infusio, vel immersio?*

Resp. Unica sufficit. Constat, 1. ex c. *De trina*, de consecr. dist. 4. Et ex praxi Ecclesiæ, quæ sæpe unicam adhibuit. 2. Quia unica sufficit ad veram ablutionem. Cæterum in praxi Minister tenetur servare suæ Ecclesiæ consuetudinem, & curare ut singulæ ablutiones singularum SS. Trinitatis personarum invocationi respondeant, ut Ritualia præscribunt; item ne forma totaliter perficiatur, antequam perfecta sit ablutio totalis, ne scilicet aliqua pars illius ablutionis reddatur inutilis.

Quæst. IV. *An dum Baptismus fit per immersionem, requiratur emersio ad ejus valorem?*

Resp. Non pauci affirmant, sed plures alii negant. Quia ad veram ablutionem requiritur solum immediata, &

& successiva aquæ ad corpus applicatio, orta ex motu locali, vel aquæ supra corpus, ut fit in effusione, & aspersione; vel corporis super aquam, ut fit in immersione: sive postea fiat emersio, sive non. Hinc inferunt, validum esse Baptismum infantis, quem quis in flumen, aut puteum projicit animo eum baptizandi, & simul submergendi; modo formam debitam proferat, antequam infans aquis suffocetur: quia tunc adsunt materia, forma, & intentio requisitæ ad valorem Baptismi.

Porro certum est, non licere infantem sic projicere, etiamsi aliter baptizari nequeat, & timeatur statim moriturus: quia hoc esset directe occidere innocentem; nam hæc immersio per se, ac directe est occisiva infantis; ad ablutionem autem per accidens ex sola intentione immergentis dirigitur.

„ **Nota**. Idem, qui profert formam, debet abluere; alioqui „ forma esset falsa, ideoque Baptismus nullus.

Quæst. V. *Quænam est forma Baptismi?*

Resp. 1. Hæc est: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Ita Concil. Florentin., & Rituale Romanum addens, hæc verba uno, & eodem tempore, quo fit ablutio, esse pronuntianda.

Resp. 2. Ad valorem Baptismi exprimi debent ablutio actualis, seu ablutio ut actu exercita, & persona baptizandi, ita ut hæ voces *Baptizo te*, vel æquivalentes, sint de essentia formæ. Constat, 1. ex perpetua Traditione, & praxi Ecclesiæ ita interpretantis verba Christi: *Baptizantes eos*. 2. ex cap. 1. *de Baptismo*, ubi Alexander III. ait: *Si quis puerum ter in aqua immerserit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen; Et non dixerit: ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen, non est puer baptizatus*. 3. ex Concil. Florent. in Decreto pro Armenis. Hinc Alexander VIII. damnavit hanc propositionem: *Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus: In nomine Patris, &c. prætermissis illis: Ego te baptizo*.

Resp. 3. Necessariæ quoque sunt hæ voces: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Constat, ex Matth. cap. ult. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Quæ verba ex sensu Ecclesiæ continent formam Baptismi. 2. Ex Patribus apud Bell. & alios. 3. Ex c. *Si revera*, de consecr. dist. 4. ubi Pelagius Papa jubet, hæreticos solummodo in nomine Christi baptizatos, iterum baptizari in nomine Trinitatis. Et c. *In Synodo*, ead. ubi Zacharias Papa asserit, eum, qui sine invocatione Trinitatis baptizatus est, Sacramentum regenerationis non habere. Per Trinitatem intelliguntur tres personæ distincte invocatæ, secundum usum Ecclesiæ, & præceptum Christi, ut etiam ibidem explicatur. 4. Ex Concil. Nicæno I. can. 19. jubente Paulianistas rebaptizari, quia scilicet non baptizabantur in nomine Patris,

tris, & Filii, & Spiritus Sancti, ut docet Innocentius I. Epist. 1. & ex Concil. Lateran. IV. c. 22. ubi Sacramentum Baptismi sic explicat, nempe, *quod ad Dei invocationem, & individuæ Trinitatis, videlicet Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, consecratur in aqua*, Item ex Concil. Florent. 5. Quia quum Baptismus sit *fidei Sacramentum*, cap. 4. *de Bapt.* debet in eo conferendo fieri expressa mentio Trinitatis, quæ est primarium objectum fidei, & fundamentum salutis.

Hinc non valet Baptismus, v. g. 1. Si dicatur: *In nomine Trinitatis: In nomine Dei unius, & trini, vel: In nomine trium personatum Trinitatis.* Quia requiritur distincta expressio singularum personarum, & quidem secundum eas rationes, quibus constituuntur, & inter se distinguuntur, nempe secundum proprietates Personales, seu relationes Paternitatis, Filiationis, & Aspirationis passive. 2. Si dicatur *In nominibus*, quia non exprimitur essentiæ unitas, cujus expressio est essentialis formæ, ut semper intellexit Ecclesia. Et vero tam necessaria est ad salutem professio unitatis Dei, quam Trinitatis personarum, quæ necessario exprimenda sunt.

Dubiæ autem sunt hæ formæ: *In virtute*, vel *authoritate*, vel *sub invocatione Patris &c.* Item *In nomine Patris, in nomine Filii, & in nomine Spiritus Sancti; In nomine Generis, & Geniti, & Procedentis ab utroque*. Imo S. Th. 3. p. q. 66. art. 5. ad 7. docet, in aliis nominibus quam Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, non perfici Sacramentum.

Resp. 4. Non est de essentia formæ, ut exprimatur Minister saltem expresse. Nam Concil. Flor. approbat hanc Græcorum formam: *Baptizatur talis servus Christi in nomine &c. vel baptizatur manibus meis talis in nomine Patris &c.*

Quæst. VI. *An Baptismus iterari potest?*

Resp. 1. Est de fide Baptismum valide susceptum nunquam posse iterari. 1. ex Eph. 4. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma.* 2. ex Traditione, & praxi Ecclesiæ. 3. ex Symbolo, *Confiteor unum Baptisma.* 4. ex Concil. Flor. & ex Conc. Trid. sess. 7. can. 11. Unde Baptismi iteratio est grave sacrilegium, tam ex parte dantis, quam recipientis scienter, ex cap. 108. & 118. de consecr. dist. 4. Quia fit contra institutionem Christi, applicando Sacramentum subjecto incapaci; & per hoc significatur, Christum esse denuo morti, ac sepulturæ obnoxium, ex Hebr. 6. quum per Baptismum commoriamur & consepeliamur cum Christo, Rom. 6.

Resp. 2. Iterari debet Baptismus sub conditione, dum post diligentem inquisitionem dubitatur an Baptismus sit datus. Constat ex S. Leone, in Can. 112. & 113. de consecrat. dist. 4. & aliis Canonibus, & ex cap. 2. *de Bapt.* ubi Alexander III. ait: *De quibus dubium est an baptizati fuerint, baptizentur, his verbis præmissis: si bapti-*

ptizatus es; non te baptizo; Sed si nondum baptizatus es, Ego te baptizo &c. idque sive dubium sit positivum, quia scilicet sunt rationes in utramque partem probabiles: sive sit negativum, quia scilicet nulla sunt indicia ad judicandum hominem esse baptizatum, cap. *Parvulos*, de consecr. dist. 4 Ratio est, quia alias homo probabili periculo damnationis exponeretur ob carentiam Baptismi; & aliunde talis necessitas impedit omnem irreverentiam in Sacramentum, quod propter salutem hominum institutum est.

Idem dic, si sit probabile dubium, an Baptismus datus sit cum sufficienti materia, vel forma, vel intentione. Nam tunc æque periclitatur salus hominis; & Canones, qui expresse loquuntur de dubio facti, intelligendi etiam sunt de dubio juris, quod est hic æquivalenter dubium facti: qui enim dubitat an Baptismus sit datus cum legitima materia, vel forma, vel intentione, æquivalenter dubitat an sit vere datus. Unde S. Gregorius lib. 12. epist. 31. ait: *Ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat, quoniam non monstratur iteratum, quod non certis indiciis ostenditur rite peractum.*

Hinc sic rebaptizandi sunt infantes expositi, si non habeant schedulam, aut aliam notam collati Baptismi testem. Imo juxta multos, & varia Concilia, & Rituale Tullense, etiamsi habeant, si re diligenter investigata, nihil certi aliunde reperiatur. Quia illa schedula, aliave nota ab ignoto, ideoque incertæ fidei authore apposita non sufficit ad certitudinem moralem, quam tamen requirunt Canones ad non rebaptizandum. Hinc Concil. Carthaginens. V. c. *Placuit* dist. 4. de consecrat. ait: *Placuit de infantibus quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, absque ullo scrupulo eos esse baptizandos.* Et vero charitas obligat ad suppeditandum proximo medium salutis necessarium, nisi constet jam adhibitum fuisse; alioqui ejus salus æterna morali periculo committeretur.

Dixi, *sub conditione*, ut vitetur periculum irreverentiæ, & reiterationis Baptismi vere suscepti.

„ (✠) Nota. De forma Baptismatis, alteriusve Sacramenti
„ characterem imprimentis, ex professo agitur in laudato Opere de
„ Synodo lib. VII. cap. 6. ubi quum plura scitu digna, & quæ in
„ vulgaribus Theologis plerumque desiderantur, explicata sint, o-
„ mnia excerpsimus, ac Authoris quæstioni addidimus. Hanc for-
„ mulam, inquit, *a Scholasticis esse adinventam, & in Ecclesiam*
„ *invectam, plerique viri eruditi existimarunt, sed eos toto cœlo*
„ *aberrasse*, ait *Martene* de antiquis Ecclesiæ ritibus tom. 1. lib.
„ 1. cap. 1. art. 16. num. 10. *Siquidem longe ante Scholasticos S.*
„ *Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus in suis statutis circa an-*
„ *num* 745. *conditis*, & tom. 9. *Spicilegii a Luca Dacherio edi-*
„ *tis*, cap. 28. *hæc habes*: Si de aliquibus dubium sit, utrum sint
„ baptizati, absque ullo scrupulo baptizentur; his tamen verbis
„ præ-

„ præmissis: Non te rebaptizo, sed si nondum es baptizatus, Ego te baptizo; *Idemque, ac totidem fere verbis statutum legimus* Capitular. lib. 6 cap. 184. *apud Balutium* tom. 1. pag. 654. *e quibus idem decretum excerpsit, ac suæ Canonum collectioni*, sub tit. 11. cap. 17. *inseruit Isaac Episcopus Lingonensis, apud Harduinum* Collect. Concil. tom. 5. col. 447. *Licet porro ante sæculum* VIII. *prædictæ conditionatæ formulæ expressam mentionem in Conciliis, & Patribus non inveniamus, quemadmodum præter laudatum Martene, observarunt Juvenin.* de Sacram. dissert. 1. quæst. 3. cap. 5. artic. 1. *& Tournely* prælect. tom. 6. de Sacram. in genere quæst. 1. art. 6. edit. Venet. pag. 38. & 39. *non recte tamen inde intulit Natalis Alexander* histor. Eccles. sæcul. IV. cap. 4. art. 12. *illam non fuisse in usu; quinimo ex antiqua, & constanti Ecclesiæ praxi oppositum colligi putamus, quod hac ratiocinatione ostendimus. Perpetuum Catholicæ Fidei dogma fuit, unicum esse Baptisma, juxta illud Apostoli* ad Ephes. 4. Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma, *quod propterea semel rite collatum, sine gravi piaculo iterari posse, semper Ecclesia negavit, ut constat ex* Can. 47. Apostol. *juxta versionem Dionysii, &* Can. 3. *Concilii Valentini ann.* 374. & Canon. 38. *Concilii Carthaginensis III. anni* 397. *quibus in locis temere rebaptizantes gravibus subduntur pœnis, & Ecclesiastica communione privantur. At eadem Ecclesia, quæ ita docuit, eos nihilominus, de quibus dubitabatur, an essent in in Christo regenerati, incunctanter baptizandos præcepit, quod innumeris testimoniis comprobatur. Sæculo III. disputatum fuit de Baptismo Clinicorum, num scilicet validum esset Baptisma per aspersionem datum ægrotis in lecto decumbentibus: consulitur Cyprianus: respondet Sanctus Doctor* epistola 76. ad Magnum, *validum quidem sibi illud videri; iis autem, qui dubitabant authorem se esse, ut illud iterum conferrent*: Si aliquis existimat (*ait Cyprianus*) eos nihil consequutos, eo quod aqua salutari tantum perfusi sunt, sed inanes, & vacui sunt, non decipiantur, ut, si incommodum languoris evaserint, & convaluerint, baptizentur. *Sæculo V. a Legatis Maurorum interogantur Patres Concilii Carthaginensis VI. anni* 401. *quid agendum foret de pueris, quos an baptizati essent, nemo certo sciret, ad quod responderunt Patres* Canon. 6. (collect. Hard. tom. 1. col. 687.) Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse, sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt idonei de traditis sibi Sacramentis respondere, absque ullo scrupulo eos esse baptizandos, ne illa trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari; *eumdemque Canonem renovarunt Synodus Africana anni* 401. *& alia Synodus Carthaginensis sub Bonifacio Episcopo anno* 525. *Idem ad Rusticum Narbonensem, atque iterum ad Nonam Episcopum Ravennatem rescripsit Leo Magnus: ad hæc autem præcedentium Conciliorum, & Patrum decreta allusit Gregorius II. quum de eadem re interrogatus a Bonifacio Episcopo*, epist. 2. num. 9. (tom. 3. collect. Harduin. col. 1859.) *respondit*: De parvulis, qui a parentibus subtracti sunt, & an baptizati, an non, ignorant, quia interrogasti: hos ut baptizare debeas, secundum Patrum traditionem, si non fuerit, qui testificetur, ratio exposcit. *Jam vero quum ex his, aliisque similibus testimoniis a laudato Martene prolatis luculenter pateat, antiquum, atque ipsi Ecclesiæ coævum usum fuisse, eos baptizare, de quibus dubitabatur, num, per regenerationis lavacrum, ab originali culpa essent expiati, ne dicamus Ecclesiam in eumdem in-*

„ ci-

quem toties detestata erat, &
,, vidisse Rebaptizantium errorem, quem toties detestata erat, dubietate
,, damnaverat, necesse est existimare, non aliter in ea dubietate & mente con-
,, Baptismum conferri voluisse, quam sub tacita, Hæc autem
,, cepta conditione: Si nondum es legitime baptizatus. cœpit sæculo
,, conditio, quæ prius mente tantum concipiebatur, & pronuntiari; quam
,, VIII. in ipsa Baptismi forma exprimi, Alexander III.
,, quidem disciplinam multis jam in locis recepta, servandam edixit
,, sæculo XII. non solum approbavit, sed ubique De quibus dubium est, an
,, in cap. 2. de Baptismo, inquiens: Si baptiza-
,, baptizati fuerint, baptizentur, his verbis præmissis: ego te ba-
,, tus es, non te baptizo; sed si nondum baptizatus es, apud
,, ptizo &c. Eamdem sanctionem confirmavit Joannes XXII.
,, Odericum Rainaldum ad annum 1333. num: 42.
,, 2. Non ideo tamen, quod per præfatam conditionem periculum
,, evitetur rebaptizandi, qui jam semel fuerit legitime baptizatus,
,, est illa passim, & temere adhibenda, sed tunc solum ea uti lice-
,, bit, quum prudens, & probabilis subest dubitatio, an quis fue-
,, rit baptizatus, nec diligenti præmissa indagatione, potuit rei veri-
,, tas innotescere, quemadmodum scite perpendit Scotus in 4. dist. 4.
,, quæst. unic. art. 9. §. Circa hanc absolutionem, ubi a sacrilegio
,, non excusat, neque ab irregularitate absolvit Sacerdotem sub con-
,, ditione rebaptizantem, quem scit, domi baptizatum, & nihil
,, est, quod collatum ei Baptisma rationabiliter suspectum reddat.
,, Quare minime sectanda sunt exempla, quæ congesserunt Gobat.
,, tom. 1. tract. 2. sect. 3. & Marin. Theolog. tom. 3. tract. 19.
,, disp. 1. sect. 8. num. 140. ubi plures sub conditione baptizatos
,, narrant, qui ob merum scrupulum, non tam dubitabant, quam
,, imprudenter suspitabantur, se non esse rite baptizatos, quam
,, quidem conditionatam Sacramenti iterationem, ob consequutos,
,, seu potius apprehensos effectus, quietis conscientiarum, iidem
,, Authores videntur approbare: sed potius aures præbendæ sunt
,, Estio in 4. distinct. 4. §. 15. hæc ad rem adnotanti. Sciendum
,, est non quamcumque levem in contrarium suspicionem, vel scru-
,, pulum debere sufficere ad hoc, ut sub conditione quis hoc pacto
,, baptizetur, sed requiri dubitationem probabilem: Ea autem pro-
,, babilis dubitatio est, quæ facta etiam diligenti indagine, discu-
,, ti non potest, itaut nec moralis certitudo facti haberi queat:
,, Imo verius obtemperandum est Catechismo Romano part. 2. de
,, Sacramento Baptismi num. 57. ubi de forma conditionata ait:
,, Ea Baptismi forma ex Alexandri Papæ authoritate in illis tantum
,, permittitur, de quibus, re diligenter discussa, dubium relinqui-
,, tur, an Baptismum susceperint, aliter vero numquam fas est,
,, etiam cum adjunctione, Baptismum alicui iterum administrare.
,, 3. Quæ hucusque diximus, copiosius adhuc, & clarius a No-
,, bis exposita, pluribusque Sacræ Congregationis Concilii responsis
,, confirmata fuere in nostra Notific. 84. ubi non solum ex ejusdem
,, Sacræ Congregationis sententia ostendimus, non esse Baptismum,
,, ut sub conditione quidem, iterandum, quum nulla occurrit pru-
,, dens ratio dubitandi de prioris Baptismi validitate, sed etiam
,, ab irregularitate iterantibus Baptisma inflicta ab Alexandro
,, III. in cap Ex literarum, de Apostatis, & iterantibus Baptisma,
,, non eximi probavimus, qui, ob solum apprehensum priorem Ba-
,, ptismi vitium, nullaque præmissa veritatis indagatione, illud
,, denuo sub conditione conferunt, quibus certo sciunt jam semel
,, antea fuisse collatum. Etenim quamquam plures Doctores istiusmo-
,, di sub conditione rebaptizantes a gravi culpa, atque ab irregu-
,, laritate absolvant, eo quod per adjectam conditionem satis con-
,, sultum existiment reverentiæ debitæ Sacramento, ad quod con-
,, ficien-

,, *sciendum non aliter fertur intentio Ministri, nisi si rite confe-*
,, *ctum non fuerit aliud antea administratum; hæc tamen senten-*
,, *tia rejicitur a Catechismo Romano* citato loco, *ubi reprobantur*
,, *asserentes*, nullum scelus admitti, si quemvis sine delectu, cum
,, adjunctione illa (*videlicet conditionis*) baptizent; *Eidemque*
,, *opinioni refragatur auctoritas S. Caroli, in cujus instructionibus*
,, *inter Acta Ecclesiæ Mediolanensis* pag. 497. *hæc de forma condi-*
,, *tionata habentur*: Qua forma utitur, quum infans, aliusve, qui
,, Baptismo offertur, re diligenter perquisita, dubium relinquitur,
,, aut certe non apparet, eum baptizatum esse, ut de expositis,
,, inventisque parvulis dubitari, atque ignorari sæpenumero solet.
,, Quod si, re accurate investigata, exploratum habuerit, illum,
,, forma servata, baptizatum esse, caveat omnino, ne hanc sub
,, conditione baptizandi formam adhibeat, quum sacrilegium com-
,, mittat, si contrafecerit, & illud impedimentum contrahat quod
,, sacri Canones Irregularitatem vocant.

,, 4. *In alia itidem nostra* Notificat. 8. *hanc eamdem materiam*
,, *tractantes, diximus cum Cardinali Albitio* de inconstantia in Fi-
,, de cap. 33. a num. 14. usque ad 16. *improbandas esse Synodos*,
,, *in quibus generatim, atque indistincte, iterum sub conditione,*
,, *in Ecclesia baptizari jubentur quicumque privatim fuere ab ob-*
,, *stetricibus domi baptizati. De hisce Synodis, ac Ritualibus i-*
,, *dem decernentibus, ait Holzman* in sua Theologia morali tom.
,, 2. tract. 2. cap. 2. art. 2. *qui, licet eorumdem Auctores hoc*
,, *nomine excusee, quod scilicet dubium illis visum fuerit Bapti-*
,, *sma ab obstetrice collatum; fatetur nihilominus, minus caute,*
,, *ac nimium indefinite eos loquutos, quum debuerint potius rerum*
,, *circumstantias distinguere, easque determinare, quæ incertam*
,, *reddunt validitatem collati Baptismi, quem propterea tunc o-*
,, *porteat sub conditione iterari. Enim vero si obstetrices de Sacra-*
,, *menti materia, forma, & necessaria in Ministro intentione,*
,, *sint legitime edoctæ, sicuti Nos* in citat. Notific. 8. *eas per Pa-*
,, *rochos solertes edoceri jussimus, priusquam ad obstetricum offi-*
,, *cium exercendum admittantur, eæque in speciali eventu, quo*
,, *Baptisma periclitanti infanti privatim contulerint, ab eodem*
,, *Paroche interrogatæ, omnia rite a se adhibita testentur, quæ ad*
,, *Sacramentum valide conficiendum requiruntur, nulla sane su-*
,, *best probabilis ratio, cur Baptismus debeat, aut licite possit sub*
,, *conditione repeti. Scimus utique in aliis Synodis relatis a Gi-*
,, *berto*, cit. tom. 2, consult. Canonicar. cons. 16. *cautum repe-*
,, *riri ne plena fides habeatur solius obstetricis testimonio, nisi com-*
,, *probetur assertione aliorum, qui Baptismo præsentes fuerint.*
,, *Verum quamquam ex plurium attestatione, major profecto hau-*
,, *riatur rei gestæ certitudo; attamen sacri Canones sufficienter*
,, *probatam habent collationem Baptismatis per unicum testem;*
,, *præcipue si is testificetur de facto proprio, hoc est si affirmet il-*
,, *lud fuisse a se legitime administratum, nec quidquam in con-*
,, *trarium occurrat, quod illius testimonio fidem detrahat, uti di-*
,, *serte decernitur* in can. 110. & 112. de consecr. dist. 4. & cap.
,, Nuper de testibus, *ubi Interpretes omnes.*

,, 5. *Aliud est, quum collati Baptismi testimonium præbetur a*
,, *persona incerta: Etenim quum juxta rescriptum Imperatoris A-*
,, *driani ad Junium Rufinum Proconsulem Macedoniæ, relatum*
,, *a Callistrato in l. Testium 3. ff. de Testib.* Testibus non Testi-
,, moniis sit credendum, *non debemus rem adeo gravem commit-*
,, *tere fidei personæ ignotæ, cujus qualitates, uti Callistratus in*
,, citat. leg. *faciendum monet, explorare non possumus. Quare Sa-*
,, *cra*

„ *era Congregatio Concilii interrogata, an iterum baptizandi es-*
„ *sent infantes, vulgo expositi ad Hospital. S. Spiritus in Saxia*
„ *de urbe delati, etiam si habeant collo appensam schedulam at-*
„ *testantem, eos fuisse Baptismate ablutos, Die 15. Januarii 1714.*
„ *respondit, esse denuo baptizandos. sub conditione, nisi certa*
„ *habeatur notitia personæ, a qua schedula sit exarata, aut aliun-*
„ *de indubitatum desumatur indicium Baptismatis rite eidem col-*
„ *lati*, quod Nos in citata nostra Notific. 8. *animadvertimus*, &
„ *videre est* in Thesaur. Resolut. tom. 2. pag. 412. & tom. 3.
„ pag. 2.

„ 6. *In eadem sententia fuerunt Patres Concilii Provincialis*
„ *Tolosani habiti a Cardinali Francisco de Jojosa anno 1590. in*
„ *cujus p. 2. decernitur* Quum projectis, expositisque puerulis,
„ licet affixa reperiatur schedula, quæ eos baptizatos esse testetur;
„ in id tamen, an vere factum sit, Parochi diligenter inquirent:
„ si certi nihil compererint in scripto chartulæ nomine, eos sub
„ conditione baptizabunt (tom. 10. collect. Hard. col. 1798.)
„ *Quumque minorem fidem collati Baptismatis, quam schedula in-*
„ *certi auctoris faciant alia signa exposito infanti apposita, puta*
„ *sal; ideo rectissime a Richardo Poor Episcopo Sarum, cautum le-*
„ *gitur:* Si vero pueros cum sale, vel sine sale expositos contin-
„ gat inveniri, baptizentur, *sub conditione tamen, ut statim ibi-*
„ *dem explicatur* tom. 2. Concil. Britan. Henric. Spelman. pag. 143.

„ 7. *Itaque si Episcopus in sua Synodo loqui velit de Sacramen-*
„ *torum forma conditionata, quod profecto nedum utile, sed quan-*
„ *doque etiam necessarium reputamus, omnia præ oculis habeat,*
„ *quæ hactenus enarravimus, atque ad eorum normam congruam*
„ *formet instructionem, ad quam Parochi in illa adhibenda se de-*
„ *beant conformare. Quod si Diœcesi præsit, in qua sæpe contin-*
„ *gat, baptizatos ab Hæreticis, ejurata hæresi, qua erant imbu-*
„ *ti, in Catholicæ Ecclesiæ gremium sese recipere; & dubitetur,*
„ *uti alicubi dubitatum scimus, an ii iterum sint sub conditione*
„ *baptizandi, antequam in re admodum sane gravi, & ardua,*
„ *quidquam decernat, diligenter investiget oportet, num in illa*
„ *Hæreticorum secta, de qua agitur, aliquid innovatum fuerit cir-*
„ *ca Baptismi materiam, & formam a Christo Domino institutas:*
„ *Si enim utramque ab ejusdem sectæ Pseudo-Ministris rite adhi-*
„ *beri deprehenderit, non potest permittere, ut Baptismus ullo*
„ *pacto iteretur, quin veniat in suspicionem erroris Rebaptizan-*
„ *tium a S. Stephano I. atque uti affirmat Augustinus* (lib. 2.
„ cap. 8. de Baptismo contra Donatistas) *a Concilio Plenario pro-*
„ *scripti, sive ejusmodi Concilium fuerit Arelatense I. sive ma-*
„ *gnum Nicænum, de quo litigant Eruditi; si autem certo com-*
„ *pererit aut baptizandi corpus ab illis non perfundi aqua natu-*
„ *rali, aut formam pronuntiari, sine expressa invocatione San-*
„ *ctissimæ Trinitatis, sive alia ratione ab illa diversa, quam*
„ *Christus instituit, Baptismum absolute renovari jubeat, ob non*
„ *adhibitam quippe legitimam formam* Can. 8. *Concilii Laodiceni*
„ (tom. 1. collect. Hard. col. 781.) *rebaptizandos decrevit Hære-*
„ *ticos Montanistas: & Gregorius Magnus* lib. 11. indict. 4. epist.
„ 67. (tom. 2. oper. col. 1167.) *scribens ad Episcopos Iberos, uni-*
„ *versim statuit:* Hi vero Hæretici, qui in Trinitatis nomine mi-
„ nime baptizantur .... quum ad sanctam Ecclesiam veniunt, ba-
„ ptizentur, quia Baptismum non fuit, quod in errore positi in
„ Sanctæ Trinitatis nomine minime susceperunt. *Hæc sapienter*
„ *respexit Cardinalis de Rohan in suo Rituali Argentinensi, ad*
„ tit. de Baptismo, *quum ait:* Baptizati ab iis Hæreticis, qui re-

„ stam

„ ctam baptizandi formam non retinent. denuo absolute baptizari
„ debent. *Quod si denique diligenti præmissa perquisitione, rei*
„ *veritatem certe assequi nequiverit, & dubia sibi, atque incerta*
„ *remaneat validitas Baptismatis ab Hæretico Ministro suscepti,*
„ *illud utique erit sub conditione repetendum*, quod in cit. nostra
„ Notificat. 84. *declaratum diximus a Sacra Congregatione Conci-*
„ *lii, quæ interrogata*: An, & in quibus casibus baptizati ab
„ Hæreticis debeant sub conditione rebaptizari, si ad Fidem Ca-
„ tholicam convertantur, *Die 27. Martii 1683. respondit, non*
„ *esse rebaptizandos*, nisi adsit dubium probabile invaliditatis Ba-
„ ptismi.

„ 8. *Rationaliter porro Patribus Concilii Provincialis Mechlinien-*
„ *sis anno 1607. incertum saltem, & dubium visum est Baptismo*
„ *collatum ab Hæreticis Hollandiæ, finitimarumque regionum, a-*
„ *pud quos mos invaluerat, ut uno aquam fundente, alter Sacra-*
„ *menti formam pronuntiaret, ac propterea juste illud iterandum*
„ *decrevere* tit. 3. cap. 6. Et quia frequens experientia docet,
„ modernos Hæreticos sæpe contra receptam Ecclesiæ consuetudi-
„ nem, & antiquissimam traditionem baptizare, uno aquam fun-
„ dente, alio formam ipsam pronuntiante: ab Hæreticis (qui non
„ sunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis Catholicus præsto
„ est) baptizati similiter sub conditione baptizentur (collect. Hard.
„ tom. 10. col. 1643.) *cujus quidem Concilii sanctionem tuto se-*
„ *ctari possunt, & debent aliarum Ecclesiarum Præsules, a qui-*
„ *bus sint Ecclesiæ reconciliandi Hæretici in iis locis baptizati,*
„ *ubi eundem erroneum baptismi ritum plerumque adhiberi non ex*
„ *incerto rumore, sed ex fide digni testimonii acceperint, atque*
„ *ideo merito suspicentur, eodem modo fuisse etiam illos baptiza-*
„ *tos, qui in Catholicorum numerum petunt aggregari, quod eam*
„ *causam cum Hæreticis Angliæ faciendum docuere Sylvius in 3.*
„ part. quæst. 66. art. 9. *Cardinalis de Lugo* in respons. mor. lib.
„ 1. dub. 2. num. 3. *Gobat* tract. 2. num. 392. *Laurentius Neessen*
„ tract. 2. de Baptismo dub. 5 *Ludovicus Michon* in casibus de
„ Sacrament. cas. 8. & *Lacroix* lib. 6. part. 6. n. 322.

„ 9. *Caveat tamen Episcopus, ne incertam, & dubiam pronun-*
„ *tiet Baptismi validitatem, hoc tantum nomine, quod hæreticus*
„ *Minister, a quo fuit collatus, quum non credat per regenera-*
„ *tionis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remissio-*
„ *nem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud con-*
„ *ficiendi, prout a Christo Domino est institutum. Siquidem quum*
„ *in Galliis disputatum olim fuerit, an ob prædictam rationem,*
„ *rebaptizandi essent baptizati a Calvinistis, S. Pius V. ad quem*
„ *controversia delata est, minime rebaptizandos definivit; Sacra-*
„ *menti enim validitati non officit privatus Ministri error, cui*
„ *prævalet generalis ejusdem Ministri intentio faciendi, quod*
„ *Christus instituit, seu quod fit in vera Christi Ecclesia, quem-*
„ *admodum testantur Acta Concilii Ebroicensis anni 1576. ubi hæc*
„ *ad rem adnotantur*: Ante decisionem Apostolicæ Sedis Romanæ,
„ licuit tonasse cuique in suo sensu abundare. Verum quoniam
„ post debitam de hac difficultate disputationem, felic. record. Pius
„ V. definivit, verum esse Baptisma, quo uterentur Calvinistæ ad-
„ hibentes formam, & materiam a Christo institutam, cum in-
„ tentione generali faciendi, quod Christus instituit, licet errarent
„ in particulari interpretatione, & singulari intentione, ut alii
„ fere omnes Hæretici errarunt, vel circa intelligentiam formæ
„ baptismatis, vel circa aliquem ejus effectum, ob id baptizatos
„ ab ipsis Calvinistis, non iterum tingendos sub conditione &c.

„ Hinc

,, Hinc interdicimus omnibus Curatis, & Presbyteris sub pœna
,, suspensionis ipso facto a Divinis, ne allatos ad se pueros, jam
,, baptizatos a Calvinistis, audeant iterum tingere sub illa condi-
,, tione. *Alia similia Synodorum statuta legi possunt apud Grancolas* in antiquo Sacramentario Ecclesiæ, (part. 2. p. 153. & seqq.)

Quæst. VII. *An, & quomodo Baptismus sit necessarius?*

Resp. 1. Baptismus in re, vel in voto necessarius est omnibus necessitate medii ad salutem, ex Joann. 3. *Nisi quis renatus fuerit &c.* ex Traditione, ex Concil. Tridentin. sess. 6. cap. 4 & sess. 7. can. 6. Infantibus vero extra martyrium necessarius est in re, quum sint incapaces voti, seu desiderii Baptismi in actu charitatis perfectæ contenti.

Porro illud est necessarium in re, quod secundum se necessario, & absolute adhiberi debet, ita ut nihil sit, quod ejus vicem suppleat. Illud est necessarium saltem in voto, quod necessario debet adhiberi vel secundum se, vel in ejus defectum, secundum aliquid ejus vicem tenens propter suam eminentiam, & ejus votum vel explicitum, vel implicitum continens.

Resp. 2. Adulti sufficienter instructi tenentur jure divino suscipere Baptismum, statim atque moraliter possunt cum debitis dispositionibus, ita ut non diu differant: tum quia quisque tenetur ex charitate adhibere media ad salutem necessaria: tum quia quisque tenetur ex præcepto Christi ingredi Ecclesiam per Baptismum, qui est ejus janua, & fidem suam profiteri. Quæ præcepta per se obligant ad non diu differendam eorum observationem.

Resp. 3. Parentes tenentur graviter Baptismum liberis suis procurare brevi post eorum nativitatem tempore, ita ut mortaliter peccent, si diutius id differant; Quia consuetudo universalis Ecclesiæ baptizandi parvulos brevi post eorum nativitatem tempore, habet vim legis graviter obligantis ob materiæ gravitatem, & ex decretis particularium Ecclesiarum ad id tenentur intra triduum, vel quatriduum, prout ab Ecclesia propria præscribitur. Et vero in teneris infantibus semper est aliquod subitæ mortis periculum.

Quæst. III. *Quinam est Minister idoneus Baptismi?*

Resp. 1. Quilibet homo viator ratione utens potest in quovis casu valide baptizare. Constat ex Concil. General. Later. IV c. *Firmiter* definiente, *Baptismum tam parvulis, quam adultis in forma Ecclesiæ a quocumque rite collatum proficere ad salutem.* Et ex Traditione, & praxi Ecclesiæ nunquam rebaptizantis a quovis rite baptizatum. Nemo tamen potest se ipsum baptizare, cap. 4. *de Bapt.* Nam requiritur distinctio inter generantem, & genitum spiritualiter; & Christus Ministrum, & subjectum baptismi aperte distinguit his verbis, Matth. ult. *Docete omnes gentes baptizantes eos &c.*

Resp.

Resp. 2. Solus Sacerdos sive sit Episcopus, sive Presbyter, est ordinarius Baptismi Minister: Diaconus vero tantum extraordinarius. *Prob.* Ex Concil. Florent. in Decret. de Sacram. ibi: *Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, cui ex officio competit baptizare. In casu autem necessitatis non solum Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam laicus, vel mulier, imo etiam paganus, & hæreticus baptizare potest, dummodo formam servet Ecclesiæ, & facere intendat quod facit Ecclesia.*

Quare extra necessitatem, sub mortali baptizare non licet, nisi soli Sacerdoti: & quidem juxta omnes, pastori, vel ejus delegato; quia potestas, & jus admittendi ad Ecclesiam pertinent ad pastorem, qui præest illi Ecclesiæ particulari, cui baptizatus aggregatur. Homo autem per Baptismum recipitur in Ecclesiam, & fit ejus membrum. At mortalis est jus alienum propria auctoritate usurpare in re gravi, præsertim contra debitam gubernationem, ordinem, & usum Ecclesiæ.

Resp. 3. In casu necessitatis quilibet tenetur baptizare: nam quisque tenetur lege charitatis subvenire proximo necessitatem patienti, nisi alius adsit, qui possit, & velit subvenire. Tunc tamen si plures adsint, præferri debet Diacono Sacerdos, ille Subdiacono, hic inferioribus clericis, clericus laico, vir fœminæ, fidelis infideli, non excommunicatus excommunicato: nam reverentia Sacramento debita exigit, ut digniores præferantur, per se loquendo. Quare mortale est, si sine causa justa non præferatur Sacerdos non Sacerdoti, fidelis non baptizato, non excommunicatus excommunicato, Diaconus non Diacono; nam tunc fit gravis irreverentia in Sacramentum. Inversio autem ordinis quoad alios, juxta multos est solum venialis, quia irreverentia non censetur gravis.

Dixi, *per se loquendo*: quia per accidens potest hic ordo inverti; nam ex Rituali Romano mulier præferri debet viro, vel ratione majoris peritiæ ad baptizandum, vel ratione honestatis, ac pudoris, ut si infans ob periculum vitæ imminens sit baptizandus, antequam totaliter ex utero prodierit. *Quapropter curare debet Parochus, ut fideles præsertim obstetrices rectum baptizandi ritum probe teneant, & servent*, ait Rituale Rom. Et hæ ad id graviter tenentur ex charitate, & officio, ideoque ex justitia propter pericula sæpe contingentia in partu. Porro pater, & mater prohibentur propriam prolem baptizare, nisi in articulo mortis, & deficiente alio.

„ NOTA. Mortale est extra necessitatem baptizare sine solemni„ tate, & extra Ecclesiam, præter filium Regis, aut Principis. „ *Clement. de Bapt.* Quia Ecclesia ob honorem Sacramenti solem„ nitates graviter præcipit.

Quæst. IX. *An unus Minister possit simul plures baptizare?*

Resp.

Resp. In casu urgentis necessitatis potest; nam hoc non repugnat institutioni Christi, neque per hoc mutatur substantialiter forma Ecclesiæ, dicendo scilicet: *Ego vos baptizo &c.* quia plurale non est nisi singulare geminatum.

Quæst. X. *An idem potest a pluribus baptizari?*

Resp. Neg. Nam hoc est contra usum Ecclesiæ, imo & contra institutionem Christi, qui sicut unus est, ita voluit, unum esse in unoquoque baptizando Ministrum. Unde non valeret Baptismus, si plures dicerent: *Nos te baptizamus in nomine Patris &c.* Ita S. Thom. 3. part. qu. 67. art. 6.

Quæst. XI. *Quid dicendum de Patrinis?*

Resp. 1. Ex perpetua Ecclesiæ consuetudine vim legis habente, & manente ex Apostolica Traditione, debet sub mortali adhiberi in Baptismo solemni susceptor, seu patrinus, vel susceptrix, seu matrina. Unus autem tantum sive vir, sive mulier, vel ad summum unus, & una adhibeantur, ex decreto Concil. Trident. sess. 24. cap. 2.

Resp. 2. Patrini officium est, 1. Offerre baptizandum baptizanti. 2. Respondere pro baptizando, si is per se nequeat. 3. Tenere illum dum baptizatur. 4. Levare de fonte. 5. Eum suscipere de manu baptizantis. 6. Tenetur sub mortali tum ob solemnem suam sponsionem in suscipiendo hoc officio, tum ex præcepto Ecclesiæ curare, ut baptizatus in rebus fidei, & doctrina Christiana recte erudiatur, & christiane vivat, si alii id non præstent, ex cap. *Vos ante*, de consecr. dist. 4. Ex variis Conciliis, & Catechismo, & Rituali Romano. Et ab hac cura paterna, quam debet illius gerere, dicitur, Patrinus, quia censetur quasi spiritualis pater suscepti. Et ideo inducta est cognatio spiritualis. Hinc S. Thom. 3. p. q. 97 art. 8. ait: *Unusquisque obligatur ad exequendum officium, quod accepit. Dictum est autem, quod ille, qui suscipit aliquem de sacro fonte, assumit sibi officium pædagogi: & ideo obligabitur ad habendam curam de ipso, si necessitas immineret; sicut eo tempore, & loco, in quo baptizati inter infideles nutriuntur. Sed ubi nutriuntur inter catholicos Christianos, satis possunt ab hac cura excusari, præsumendo quod a suis parentibus diligenter instruantur. Si tamen quocumque modo sentirent contrarium, tenerentur secundum modum saluti spiritualium filiorum curam impendere.*

Resp. 3. Ab officio patrini excluduntur carentes rationis usu, non baptizati, hæretici, publice criminosi, aut infames, vel excommunicati, ignorantes fidei rudimenta. Quia hi non sunt idonei ad curam gerendam baptizati circa fidem, ac mores. Item Monachi, & Abbates, cap. 103. *de conjecr* dist 4. & generatim Religiosi omnes, & Sanctimoniales, ex Rituali Romano.

Graviter etiam prohibentur parentes propriam prolem suscipere, nisi in necessitate, cap. 1. & 4. caus. 30. q. 1. Nam

Nam alius debet esse pater carnalis, alius spiritualis. Et quia baptizans contrahit spiritualem cognationem cum parentibus baptizati, quæ usum matrimonii impediret. Quæ tamen non contrahitur, si id fiat in casu necessitatis.

Quæst. XII. *An possit baptizari infans nondum natus, vel monstrum?*

Resp. 1. Infans in utero materno ita conclusus, ut aqua immediate perfundi nequeat, non est capax Baptismi, quia non potest vere ablui. Nec sufficit, si corpus matris abluatur; quia infans est persona distincta a matre, ac proinde ea abluta non potest censeri vere ablutus. Quod si per fistulam, aut alio artificio possit aqua ad illum pertingere, juxta varios valide baptizari potest, quia talis infans est homo viator, cui debite applicari potest materia, & forma; tamen Rituale Rom. dicit generatim: *Nemo in utero matris clausus baptizari debet.*

Resp. 2. Si infans nondum perfecte natus caput emiserit, & periculum mortis immineat, baptizetur in capite; nec postea si vivus evaserit, erit rebaptizandus. At si aliud membrum emiserit, quod vitalem indicet motum, in illo, si periculum impendeat, baptizetur; & tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus: *Si non es baptizatus, Ego te baptizo in nomine Patris &c.* Ita Rituale Romanum.

Resp. 3. Si monstrum habeat plura capita, & plura pectora, tunc totidem sunt animæ, & homines distincti: unde singuli seorsim sunt baptizandi. Si non est certum in monstro esse duas personas, ut quia duo capita, & duo pectora non habet bene distincta, tunc debet primum unus absolute baptizari, & postea alter sub hac conditione: *Si non es baptizatus, Ego te baptizo &c.* Si vero dubium sit, an homo sit, an brutum, baptizetur sub conditione: *Si tu es homo, Ego te &c.* Monstrum autem, quod humanam speciem nullatenus præsefert; non debet baptizari. Rituale Romanum.

Quæst. XIII. *An infidelium filii baptizari possint invitis parentibus?*

Resp. 1. Valide baptizari posse constat, quum independenter a consensu parentum adesse possint omnia ad valorem baptismi requisita, nimirum materia, forma, & debita intentio Ministri. Non enim scriptum est: *Nisi quis renatus fuerit ex parentum voluntate; sed, Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto*, ait S. Augustinus epist. 23.

Resp. 2. Filii hæreticorum, & apostatarum possunt licite baptizari invitis parentibus. Quia parentes per Baptismum fiunt Ecclesiæ subditi, ideoque cogi possunt ad servandas ejus leges, inter quas est lex deferendi in Ecclesiam liberos baptizandos. Ergo iis possunt subtrahi, ut baptizentur, & rebus fidei quum adoleverint, instituantur. Non essent tamen subtrahendi, si ideo religio pericli-

taretur, dum parentes subjecti sunt Principibus infidelibus; nam debet permitti minus malum, ut vitetur majus.

Resp. 3. Infantes mancipiorum possunt, & debent ipsis invitis baptizari, si eorum domini christiani sint. Quia tales infantes sunt illorum, sicut ipsi patres: unde domini habent jus illos subtrahendi parentibus, & de iis tamquam de suis pro arbitrio disponendi; ac proinde possunt curare eos baptizari, & in fide erudiri ac educari; atque ad id saltem ex charitate tenentur.

Resp. 4. Extra certum mortis periculum, non licet baptizare infantes infidelium invitis parentibus, qui principibus infidelibus subjecti sunt. Quia vel infans subtraheretur parentibus, & tunc fieret illis injuria; quum parentes habeant jus naturale retinendi apud se, & educandi liberos nondum rationis compotes, nec propriam voluntatem habentes: Vel illis relinquetur, & tunc Baptismus manifesto periculo prophanationis, & baptizatus periculo apostasiæ exponetur; quum constet eum in infidelitate educandum.

Si tamen vel sola mater esset Christiana, infans invito patre infideli, subjecto Principi Christiano licite baptizaretur, ex Conc. Tolet. IV. cap. 63. Nam ipsa habet jus instituendæ prolis; & præferenda est voluntas justa injustæ in favorem prolis.

Idem quod supra dicunt Theologi cum S. Th. contra Scotistas, etiamsi parentes infideles subjecti sint civiliter Christiano Principi. Quia 1. ratio allata hic etiam valet; nam hæc subjectio non adimit parentibus jus educandi, & retinendi apud se liberos suos. 2. Potestas sæcularis non se extendit ad supernaturalia, qualis est susceptio Baptismi. Ecclesia vero nullam habet jurisdictionem in non baptizatos: quare non potest Principibus ullam potestatem concedere in non baptizatos, sicut potest concedere in baptizatos. 3. Ex usu constanti Ecclesiæ, quæ numquam egit apud Principes etiam religiosissimos, ut cogerent infideles sibi subjectos ad Baptismum suscipiendum, aut curarent omnes infantes subditos baptizari, ut notat S. Thomas.

Dixi *infantes*: nam baptizandi sunt pueri rationis compotes, qui hoc petunt, quum sint sui juris in negotio salutis. Sed tunc debent egredi e domo paterna, si aliter christiane vivere nequeant.

Resp. 5. In evidenti periculo mortis, infantes infidelium baptizari debent, etiam invitis parentibus. Quia tunc nec auferuntur parentibus, nec Baptismus prophanationi exponitur, quum infans paulo post sit moriturus, & aliunde urget præceptum charitatis. Sed id fiat, si potest, insciis parentibus, ad vitandam perturbationem. Idem extendit Layman ad filios infidelium perpetuo amentes, ob eamdem rationem.

Sed quid si infans reipsa baptizatus sit invitis, vel insciis parentibus, & postea adolescat?

Resp.

Resp. Secluso periculo religionis christianæ, & scandali, abstrahendus est a parentibus, ut erudiatur in fide christiana. Quia per Baptismum Ecclesia acquisivit jurisdictionem in eum, ac jus ad eum christiane instituendum; & ipse contraxit obligationem addiscendæ, & servandæ legis christianæ, quod præstare nequit apud parentes.

Dixi *secluso &c.* Quia bonum religionis, & multorum præferri debet bono privato.

Quæst. XIV. *Quinam sunt effectus Baptismi?*

Resp. Hi: 1. Tollit omnem culpam, & pœnam, si non adsit obex. 2. Confert ex opere operato gratiam sanctificantem, & virtutes infusas. 3. Ejus intuitu conferuntur suo tempore gratiæ actuales fini suo accommodatæ, nimirum ad sancte, & christiane vivendum, ut decet filios Dei adoptivos, Dei hæredes, & cohæredes Christi. 4. Imprimit characterem indelebilem. 5. Constituit membrum Ecclesiæ, ejusque potestati subjicit. 6. Tribuit capacitatem recipiendi alia Sacramenta, & jus ad illa, cæteraque Ecclesiæ bona communia. 7. Inducit obligationem servandi mandata Dei, & Ecclesiæ, atque vitam christianam, seu consentaneam doctrinæ, & exemplo Christi traducendi.

Quæst. XV. *Quænam dispositiones requirantur in adultis ad recipiendam gratiam Baptismi?*

Resp. 1. Si adultus præter peccatum originale habeat alia actualia mortalia, ad ejus justificationem per Baptismum, ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 6. requiruntur hi actus. 1. Fides, qua explicite credat existentiam unius Dei remuneratoris, mysteria Trinitatis, & Incarnationis, & generatim vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt, & in primis a Deo justificari impium per merita Christi: nam horum fides explicita est necessaria necessitate medii. 2. Spes justificationis, & vitæ æternæ. 3. Dilectio, qua Deum tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiat. 4. Propositum efficax servandi omnia mandata, & christiane vivendi. Nam adultus non potest admitti ad Dei amicitiam, nisi in eam consentiat; nec potest in illam sincere consentire, nisi velit omnia facere, quæ ad illam amicitiam servandam, & mutuum amorem significandum necessaria sunt. 5. Voluntas recipiendi Baptismum. 6. Pœnitentia, seu dolor de peccatis commissis, cum proposito non peccandi de cætero, ex Actor. 2. *Agite pœnitentiam, & baptizetur unusquisque vestrum.* Et vero æquum est, ut qui voluntate propria Deum offendit, in ejus amicitiam non recipiatur sine peccatorum retractatione, & dolore. Hæc autem pœnitentia debet esse supernaturalis, absoluta, universalis, efficax, & incompossibilis cum ullo affectu ad mortale, & appretiative summa. Non tamen requiritur perfecta contritio; nam quum Baptismus sit institutus ad remittendum peccatum originale, & alia actualia ante ipsum commissa, non prærequirit

dispositionem, quæ hunc effectum pariat: alioqui semper præsupponeret, ac præexigeret effectum, ad quem conferendum institutus est.

Resp. 2. Ad justificationem adulti habentis solum originale peccatum (si hoc esse potest) iidem actus requiruntur, excepta contritione, quæ solum potest esse de peccatis personalibus, voluntate scilicet physice propria commissis.

Resp. 3. Si adultus jam justificatus sit per contritionem, seu charitatem perfectam, ut recipiat augmentum gratiæ in Baptismo, requiritur voluntas Baptismum recipiendi ex motivo aliquo supernaturali: nam ad gratiam recipiendam, requiritur consensus illi accommodatus. Sed hæc voluntas sufficit, quum jam præcesserint fides, spes, contritio, & charitas.

☒ „ NOTA. Qui sine debitis dispositionibus, sed cum voluntate Baptismi suscipiendi, baptizatur, non recipit gratiam, sed tamen „ Baptismus est validus, & postea reviviscit, seu efficit gratiam, „ sublato per contritionem perfectam, vel per Pœnitentiæ Sacramentum obice.

„ (✠) NOTA. In epistola S. M. BENEDICTI XIV. ad Archiepiscopum Tarsensem, quæ est de Hebræorum Baptismate, plures casus solvuntur, quorum solutio maximam huic tractatui „ lucem afferre potest. Quamobrem non præcipua ejusdem capita, „ ut in altera editione, sed casus singulos, eorumque solutiones „ referre constitui. Itaque principio statuit nefas esse Hebræorum „ infantes reluctante parentum arbitrio baptizare, ac tum ad casus descendit, in quibus eos baptizare liceat.

§. I.

De infantibus in extremo vitæ periculo constitutis.

Quum id eveniat, ut ab aliquo Christiano Hebræorum puer morti proximus reperiatur, rem oppido laudabilem, Deoque gratam is certe efficiet, qui salutem puero aqua lustrali præbeat immortalem. Inter cætera Congregationis Sancti Officii decreta unum extat latum postridie Kalend. Novembris anno 1678. *cujus verba hæc sunt* „ Quum filius Hebræorum consignatus fuisset Nutrici Christianæ in deficientia Nutricum Hebræarum, dum esset proximus morti, fuit baptizatus, & Sacra Congreg. declaravit, prædictum puerum fuisse licite baptizatum “. *Cum quo convenit alterum emanatum die* 18. *Febr. an.* 1705. *quæstioni respondens felic. mem. Præsulis Caroli Maigrot; illud autem est hujusmodi*: An filii infantes Infidelium possint baptizari invitis Parentibus? Eminentissimi, audito voto DD. Consultorum, dixerunt, non licere, nisi in articulo mortis. *Gobat* in Theologia experimentali tractatu 2. cas. 11. num. 329. *maxime commendat virum Religiosum de Societate Jesu, qui quum vi quasi coactus Mahumetani domum ingressus esset, veluti*

uti Medicus, ejus puellam morti proximam invisurus, eam caute baptizavit, quin id pater cognoverit, quæ quidem puella post menses aliquot ex hac vita emigrans ad Cælum feliciter evolavit. Conveniunt quoque in eamdem sententiam Suarez in tertiam partem S. Thomæ disp. 78. q. 25. art. 3. §. Ex his autem, *Beccanus* de Sacram. Baptismi cap. 10. q. 7. n. 7. *Hurtadus* de Sacram. Baptismi disp. 3. diff. 3. *Azorius* part. 1. lib. 8. cap. 25. q. 10. *Castrum Palaus* tract. 19. disp. unic. de Baptismo punct. 9. num. 16. *Pasqual.* de viribus patriæ potestatis part. 1. num. 11. *Barbosa* in Canon. Judæorum 18. q 1. n. 3. *Ad hanc rem præclare facit epistola S. Francisci Xaverii pag. 66. Romæ typis edita, in qua confirmans Patrem Franciscum Henricum, quod quereretur, paucos a se Infideles in Indiis ad veri Numinis cultum revocari, sic scribit* „ Plus itaque proficis, quam tu putas, infantes diligentissime conquisitos per Baptismum Cælo parturiendo. *Nam certum est, Xaverium hic loqui de Indorum infantibus extremum vitæ agentibus, quos Pater Franciscus Henricus rite, ac licite baptizabat* ". At memento, te octo mensibus, quibus isthic versaris, plures animas conservasse moribundis infantibus baptizandis.

§. II.

De infantibus expositis.

Si item eveniret, ut puer aliquis Hebræus projectus esset, atque a Parentibus derelictus, communis omnium sententia est, pluribus quotidie confirmata judiciis, eum baptizari oportere, reclamantibus etiam, repetentibusque parentibus, ut recte docent Azorius Institut. Moral. part. 1. lib. 8. cap. 25. q. 5. *Ricciol.* Lucubrat lib. 2. cap. 32. n. 30. *Clericatus* de Jurisdictione, discord. 17. n. 12. *Sessa* de Judæis cap. 51. n. 110. & seqq. *At Hebræorum parentes patriam se in filios habere potestatem contendunt: nec plane injuria. Compertum est patriam potestatem neque ad jus divinum positivum, neque ad jus naturale, neque ad jus gentium pertinere, sed juris, ut ajunt,* humani Romani *esse. Quum autem Civitate Romana Antoninus Imperator omnes Imperio Romano subjectos donaverit, juxta ea, quæ leguntur* in l. in Orbe Romano, *quæque in aliis exemplaribus incipiunt* in urbe Roma ff. de statu hominum, *& Hebræi Imperio Romano tunc essent subditi, hoc ipsis argumentum suppeditat pro patria in filios potestate. Sic disserit* Abbas in cap. cit. ex lit. n. 3. de convers. Infid. Judæus habet filium in potestate, & est ratio, quia Judæi contrahunt justas nuptias, sunt sub Romano Imperio, & sic gaudent legibus Imperialibus. *Sed itidem plane constat, prædictam patriam potestatem tunc certo amitti, quum filius derelinquitur, projiciturque; juxta responsum Gregorii IX.* cap. 1. de

 infan-

infantibus, & languidis expositis, *cujus hæc sunt verba:* Si a Patre, sive ab alio, sciente ipso, aut ratum habente (relegato pietatis officio,) infans expositus extitit, hoc ipso a potestate fuit patria liberatus.

Animadvertendum tamen est, eum infantem non inter projectos, expositosque adnumerandum, quem sine Patre, sine Matre, nullo comite, aut per urbem, aut extra Hebræorum vicum temere vagantem inveneris, sed quem in loco publico solum, derelictum, abjectum, atque omni cura, & spe destitutum offenderis, is absque dubio projectus, is sane expositus censendus est.

§. III.

Declarationes circa casus præmissos.

POstquam casus magis obvios exposuimus, in quibus nostra hæc regula prohibet, Hebræorum infantes, invitis parentibus, baptizari; aliquas insuper declarationes addimus ad hanc regulam pertinentes, quarum hæc prima est: si parentes desint, infantes vero alicujus Hebræi tutelæ commissi fuerint, eos sine tutoris assensu licite baptizari nullo modo posse, quum omnis parentum potestas ad tutores pervenerit. Sic Azorius Instit. Mor. part. 1. lib. 8. cap. 28. quæst. 9. *Thomas a Jesu* de Conv. geot. pag. 212. *Pessa* de Jud. cap. 25. n. 32. *Alios præterea doctores eadem sentire non ignoramus, a quibus recensendis brevitatis gratia supersedemus.*

Secunda est, si Pater Christianæ Militiæ nomen dares, juberetque infantem filium baptizari, eum quidem, vel Matre Hebræa dissentiente, baptizandum esse, quum filius non sub Matris, sed sub Patris potestate sit habendus, juxta textum in lege Nulla ff. de suis, & legitimis hæredibus, & in §. fœmin. Instit. tit. de adoptionibus; *quod quidem ad verbum statuit Gregorius IX. in sua Decretali ad Argentinæ Episcopum scripta, & relata* in cap. ex litteris, de conversione Infidelium.

Tertia est, quamvis Mater filios sui juris non habeat, tamen ad Christi fidem si accedat, & infantem offerat baptizandum, tametsi Pater Hebræus reclamet, eum nihilominus aqua baptismatis abluendum esse. Ita cum cæteris Azorius verba facit in loco præfato q. 3. ubi de communi fidei bono agitur, nulla habenda est ratio patriæ potestatis, quam leges, & jura Romana sanxerunt: & propterea mater fidelis, quamvis ei jus civile patriam potestatem non tribuat, jus habet ad Baptismum filium offerendi. *Huic quidem sententiæ fovet prædicta Decretalis Gregorii IX. in qua licet loquatur de patria potestate in eo casu, quem explicabat, Patris nempe Christiani filium aquis lustralibus offerentis, Matre Hebræa perperam discrepante: statuit tamen sententia sua in favorem fidei fundamentum:* In favorem maxime fidei Christianæ respondemus,

demus, patri eumdem puerum assignandum: *favor autem fidei in utroque casu valere plurimum jure debet.*

Quarta est, quod si pro certo habeatur, parentum voluntatem esse infantium baptismati necessariam, quoniam sub appellatione parentum locum quoque habet paternus avus, ut observatur in l. justa interpretatione 201. ubi Glossa in verbo avus ff. de verb. signif. *cum eo, quod amplius legi potest* in discept. 977. n. 4. Gratiani. *Hinc necessario sequitur, ut si paternus avus Catholicam Fidem amplexus sit, ac nepotem ferat ad sacri lavacri Fontem, quamvis mortuo jam Patre, mater Hebræa repugnet, tamen infans sit absque dubio baptizandus. Martinus Navarrus vir Sacrorum Canonum doctrina excellens, quum hic Romæ casus hujusmodi evenisset, plus valere contendebat Matris dissensum, ut videre licet in ejus* conf. 4. lib. 3. de conversione Infidelium. *Contra eum scripsit Præsul Rutilius Benzoni; Pontifex autem Gregorius XIII. pro avo sententiam tulit, ut ipse refert in suo* Speculo Episcoporum lib. 1. q. 9. dub 1. *ubi testatur, hebræo infanti baptismum se contulisse. Quamobrem in fine Concilii Navarri hæc leguntur* „ Advertendum autem, contra opinionem latam sententiam, infantemque traditum fuisse avo christiano, & demum baptizatum, perseverareque adhuc in fide „. *Hujusce facti Marchinus etiam testis est*: de Bello divino part. 1. c. 2. *Non desunt alia judicata, quorum vi avus ad fidem conversus præferri debet, non solum si Mater, sed etiam si Pater dissentiat, & quamvis ambo pariter protestentur, se se filii baptismati non assentiri, ut videri potest in* cit. discept. 977. Gratiani, *quum præter favorem Religionis, qui maximi habendus est, argumenti loco etiam esse debeat*, Text. in Can. Patrem 32. q. 3. *ubi in neptis nuptiis, avi sententia patris judicio anteponitur, quum avus liber, pater autem servus existit.* „ Patrem puellæ Ecclesiæ nostræ famulum, avum vero ejus liberis ortum constat esse natalibus, & ideo avi magis electionem de conjunctione neptis, quam patris ejus, cujus nullo modo liberum potest esse arbitrium, decernimus attendi. Quia ergo electione avi huic ista nupsisse probatur, hanc constat legitime esse copulatam “.

§. IV.

De Patre Hebræo, qui se Religionem Catholicam complecti velle prædiceret, ac se, filiosque baptizandos offerat, postea vero sui se consilii pœniteat, abnuatque filios baptizari.

ID *Mantuæ evenit, ubi Hebræus quidam non modo cum viro perhonorificum dignitatis gradum tenente, sed ipso etiam cum Duce id rei gessit: duos habebat in-*

fantes liberos, totidemque pueros, atque uxorem, quumque deinceps ad Christi fidem accedere recusasset, Ducisque spem frustratus esset, res ad examen deducta est in Congregatione Sancti Officii, ac Pontifex die 14. Sept. an. 1699. *statuit ea fieri, quæ sequuntur* „ Sanctissimus, auditis vocis Eminentissimorum, decrevit, quod duo filii infantes, alter scilicet triennis, alter quinquennis baptizentur. Alii, nempe filius octo annorum, & filia duodecim collocentur in domo Catechumenorum, si ea Mantuæ adsit; sin minus apud piam, honestamque personam, ad effectum explorandi ipsorum voluntatem, eosque instruendi. Uxoris quoque in loco a filiis separato exploretur voluntas. Patrem vero, & Maritum respective, quia a proposito suscipiendæ fidei Christianæ recessit, non esse cogendum, sed contra eum posse procedi, prout de jure. *Id ferme accidit Augustæ Taurinorum, ubi quum Hebræus quidam Religionem Catholicam amplecti nollet, postquam id se facturum promiserat; isque instaret, ut filiola, quam baptizandam obtulerat, ideoque a Matre Hebræa jam ablatam Christianæ nutrici lactandam dederat, in potestatem rediret suam: Congregationis Sancti Officii authoritate Romæ sancitum fuit, ut puellula Christianos penes esset, & ad sacrum regenerationis Fontem elevaretur, quod videri potest apud Sessam* c. 51. n. 98. *Hoc autem prudenter statutum est, ne scilicet parentes Hebræi, quibuscum summa æquitate apud Christianos agitur, eo impudentiæ deveniant, ut & nos, & Ecclesiam audeant irridere.*

§. V.

De Infidelibus, qui Baptismum recipiunt ob bonum aliquod temporale.

Sunt quoque aliqui infideles, suos infantes Christianis afferre soliti, ut aquis salubribus abluantur, non tamen Christi ut stipendia mereantur, neque ut originalis culpa eorum ex anima deleatur: sed id faciunt indigna quadam superstitione ducti, quod nempe Baptismi beneficio existimant, eosdem a malignis spiritibus, a fætore, aut morbo aliquo liberandos. S. August in epistola ad Bonifacium Episcopum tom. 2. typis Patrum S. Mauri n. 5. *de hac re ita disserit* „ Nec illud te moveat, quod quidam non ea fide ad Baptismum percipiendum parvulos ferunt, ut gratia spirituali ad vitam regenerentur æternam, sed quod eos putant hoc remedio temporalem retinere, vel recipere sanitatem. Non enim propterea illi non regenerantur, quia non ab istis hac intentione offeruntur. Celebrantur enim per eos necessaria ministeria, & verba Sacramentorum, sine quibus consecrari parvulus non potest.. „ *Mens quippe non infantem baptismo offerentis, sed baptizantis est serio considerandæ* “; At non pa-

parentum, sed ministrorum mens est spectanda; hi enim si bona, & recta mente voluerunt exequi, quod Ecclesia postulat, omnino baptismum valide contulerunt ". *Verba sunt Arcudii* lib. de concordia Ecclesiæ Occidentalis, & Orientalis lib. 1. c. 12.

Res ad examen revocata fuit in Synodo habita anno 1148. *sub Patriarcha Luca, de qua Synodo sermonem habet Balsamon* super Canone 84. Trullano. *Agareni quidam Synodo adfuerunt, qui ut baptismum reciperent invitati illico responderunt: sese jam pridem Sacro Baptismate initiatos; nam id in more suam apud gentem esse dixerunt, infantes vix natos, ad Sacerdotes Catholicos deferri solitos, ac baptizari*: Non tamen admissi fuerunt: audierat enim (*prædictus scilicet Patriarcha*) quod Baptismus, quem infideles a Christianis petunt, non bona affectione, & Orthodoxo proposito petitur, sed propter corporalem medicinam. Persuasum est enim Agarenis, fore ut sui liberi a dæmone vexentur, & num assequantur ". *Verba sunt Balsamonis e Græco sermone in Latinum versa a Cardinale Baronio ad annum* 1148. *unde significari videtur, illius Concilii Patres Baptismum ratum, ac validum nequaquam existimasse.* Propositum fuit hac de re dubium supremæ Inquisitioni, ejusque decreto in hunc modum solutum die 6. Septembris 1625. Sacra Congreg. universalis Inquisitionis habita coram Sanctissimo, relatis litteris Episcopi Antibarensis, in quibus supplicabat pro solutione infrascripti dubii: An quum Sacerdotes a Turcis, ut baptizent eorum filios, non ut Christianos efficiant, sed pro corporali salute, ut liberentur a fœtore, comitiali morbo, maleficiorum periculo, & Lupis, an in tali casu possint saltem ficte eos baptizare, adhibita baptismi materia sine debita forma? Respondit negative, quia Baptismus est janua Sacramentorum, ac protestatio fidei, nec ullo modo fingi potest. *Neque hoc loco prætermittendum est, vigesimam nonam inter propositiones ab Innocent. XI. damnatas die* 2. *Martii* 1679. *esse hujusmodi*. Urgens metus gravis est justa causa Sacramentorum administrationem simulandi.

§. VI.

Non esse conferendum baptismum ubi adsit periculum perversionis.

IN *Congregatione Sancti Officii habita die* 3. *Maji* 1703. decretum fuit, *Baptismum conferre infantibus non licere, qui filii Infidelium essent, atque in eorum potestate mansuri. Hoc tamen decretum eos excipit pueros, qui gravissime ægrotantes vita periclitarentur.* " Non licere, si sint filii Infidelium, in potestate eorum relinquendi, secluso tamen mortis imminentis periculo ....,

Licere autem, si filii quidem Barbarorum sint, sed jam Christi militum, dum tamen aut a viris Apostolicis illic degentibus, aut ab ipsis parentibus, de Sanctæ Religionis præceptis, ac mysteriis edoceantur, quum adoleverint. Licere vero, si sint filii barbarorum baptizatorum; curandum tamen per Missionarios, ac per ipsosmet eorum parentes, ut quum ad annos discretionis pervenerint, a se, vel ab aliis instruantur, præsertim in illis regionibus, si non prævideatur in promptu adfuturos *Ministros* Evangelicos, qui in hoc parentum commode supplere possint defectum. *In Servia audivimus pauperculas esse mulieres Christianas inito cum Turcis matrimonii vinculo copulatas, quæ quum filium pariunt eum Sacerdotibus offerunt, ut baptizetur. Idcirco postulatum fuit, qui debeant in casu hujusmodi sese gerere Sacerdotes? De hac re decretum habetur in nostro Bull.* n. 89. §. 8. *ubi apparet, conferendum esse baptismum, si constet mortem oblato puero imminere:* Istarum vero filios, quos Parochis baptizandos exhibent, ubi eorum vitæ periculum imminere videatur, sacro lavacro abluere prædicti Parochi minime dubitent, admonitis matribus, ut si convaluerint, ipsos in Christiana Religione sedulo educare curent: *Si nullum adsit vitæ periculum, certa regula generalis statuta non est, quum oporteat diligenter omnes expendere circumstantias, & præsertim,* vel eos in Evangelicæ legis, & fidei cultu perseveraturos, vel Christiana educatione ab ejusmodi matribus fraudatos, Mahumetani Patris impietatem secuturos esse. *Si Sacerdotes postquam pie, & religiose hoc negotium Deo commendaverint, æquum bonumque existiment, prædictos infantulos baptizare, id quidem facerent, matres tamen enixe admonerent de gravissimo, quo tenentur, munere filios de Christiana Religione sedulo edocendi.*

§. VII.

In casibus illicitis collatum Baptismum validum esse.

HUjus rei plures Sacrarum Congregationum solutiones affert, ex iis unam proferam ex Cong. S. Officii habita die 30. Martii 1638. circa Baptismum datum parvulæ puellæ annorum trium circiter filiæ Hebræorum a Faustina Christiana invitis parentibus, Eminentiss. Domini censuerunt, parvulam puellam esse vere baptizatam, concurrente materia, forma, & intentione; Baptismum probari unico teste; & quamvis filii Hebræorum non possint invitis parentibus baptizari, si tamen de facto baptizentur, valere Baptismum, & characterem imprimi, & filiam baptizatam penes Christianos alendam, mulierem baptizantem acriter monendam, ut in posterum caveat a similibus; notificandum vero populo, non licere invitis pa-

parentibus filios Hebræorum baptizare, quia licet finis sit bonus, media non sunt licita, præsertim stante Bulla Julii III. imponente pœnam mille ducatorum, & suspensionem baptizantibus filios Hebræorum invitis parentibus.

,, NOTA. *Dum dicitur* Baptismum unius testimonio comprobari,
,, *intelligendum est, dummodo testi aut mari, aut fœminæ fides*
,, *adhiberi prudenter possit, aut idem si testatur, qui baptizavit:*
,, *hic siquidem se ipsum asserens Baptismum Hebræo infantulo mi-*
,, *nistrasse, non rem modo ab se gestam, sed etiam pœna dignissi-*
,, *mum suo ipse testimonio confirmaret.* Sunt verba ejusdem Pon-
,, tificis, qui alium quoque refert casum in Congregatione Con-
,, cilii propositum, & resolutum die 25. Januarii 1724. de infan-
,, tulis projectis, qui ad Xenodochium feruntur chartam collo su-
,, spensam præseferentibus, in qua scriptum legitur jam Baptis-
,, mum eisdem fuisse collatum. Resolutio hæc fuit: *Si non late-*
,, *ret, qui chartulam scripserat, eidemque fides tuto præstari pos-*
,, *set, tunc infantem ut baptizatum habendum, ac ne baptismo*
,, *quidem initiandum sub conditione.*

Altera Constitutionis pars de adultorum baptismate agit, ac primo statuit puerum sui compotem, & quodammodo adultum censeri, dum septennium compleverit, regulariter loquendo; sed hac in re, *certissima regula est*, inquit, *quod si circa illam ætatem certo constat, puerum fidei Catechismis instructum satis intelligere, quidnam sit baptizari, & quemadmodum fit professio Christianæ legis, baptizandus est, quoniam ætas ad contrahendum matrimonium lege humana statuitur, lex autem divina baptismi neutiquam ab humana dependet.*

Secundo. Si de perfecto rationis usu dubitetur, monet Sacramentum esse differendum, sed hoc qui postulat, retinendum esse, ac sic interea informandum, ut idoneus accedat baptismati postmodum suscipiendo.

Tertio. Si quis adultus ad salutis fontem accesserit voluntate animatus accipiendi, non quodcumque lavacrum, sed unice Ecclesiæ proprium ac peculiare, baptismum esse validum dubitari non posse.

Quarto. Si quis baptismum accipiens præsenti voluntate careat, quam alias tamen habuerit talis suscipiendæ lotionis, qualis in Ecclesia frequentatur: tunc examinare oportere, utrum voluntas antecedens, numquam deinceps retractata, adhuc moraliter perseveret. Nam ubi nulla præcesserit retractatio, & moraliter perdurare intentio videatur, est certe validum Sacramentum.

Quinto. Si nulla sit dubitatio, planeque constet, ac luce clarius, adulto baptismum accipiendi nullam prorsus fuisse voluntatem, aut intentionem, nil restare aliud quam eumdem & hortari, & admonere, ut rite id faciat, quod jam irrite fecit, & suscipiat absolute, ac libere Sacramentum: at si obstinate repugnet, tum nihil aliud superesse, nisi ut remittatur. Si autem res in dubio sit, nec intelligi possit, retinendum esse, baptizandumque sub conditione. Qui vero ita baptizati

 sunt,

sunt, omnino Fidem Catholicam observare tenentur.

Sexto. Si denuntient, Hebræum serio petiisse Baptismum, aut duo testes singulares, aut unus tantummodo, sed fide dignus, & omnem citra dubitationem idoneus, & multo magis si adminiculis suffultus; tunc habito testium, vel testis examine, non oportere Hebræum ad Catechumenos ducere, sed Judex Catholicus, qui Romæ est Vicesgerens pro tempore, ejus voluntatem extra vicum, vel domi suæ, vel in Templo aliquo semel atque iterum, aut etiam plures explorabit, ut Hebræi consilio clare perspecto, & cognito, eum toto jubeat aut ad vicum remitti, aut Catechumenis recenseri.

Septimo demum. Virum, aut sponsum Hebræum Christi legem amplexum jure optimo oblationem facere suæ, vel uxoris, aut sponsæ, in quam jus a Legibus, & authoritatem sibi concessam habet. Facta vero hæc oblatio, nec sane potest, nec omnino debet a Christifidelibus recusari, qui tenentur nulli parcere diligentiæ, nullique studio, ut Christiana veritas jam viro, aut sponso cognita, uxori quoque aut sponsæ lucem afferat, ac salutem: eo vel maxime, quod Romani Pontifices licet Judæis vim fieri quoad Religionem severe prohibeant; palam tamen significant, nihil sibi antiquius esse, optabilius nihil, quam ut iidem aliquando e tenebris ad lucem, ab errore ad veritatem veniant; ideo semel singulas hebdomadas iis publice Evangelium annuntiari, eosdemque jubent sacris hisce Concionibus interesse, *ut apparet* in Const. I. Nicolai III. & Const. 107. Gregorii XIII.

APPENDIX.

De Orientalis Ecclesiæ in Baptismo conferendo disciplina.

Licet Orientalis Ecclesia Orthodoxam fidem circa septem Sacramenta sartam tectamque servaverit; tamen in eorumdem administratione cæremonias nonnullas adhibet, quæ a Latinæ Ecclesiæ ritibus differunt. Imo Schismaticorum ignorantia, ac odio, quo feruntur in Latinam Ecclesiam, cujus sententia damnati sunt, factum est, ut circa hujusmodi cæremonias in errores nonnullos obierunt: tum probatos eorumdem ritus, quos Apostolica Sedes, etsi a latinis diversos, servandos permittit; tum precavendos errores explicandos suscipio: in iis vero recensendis ordinem in scholis receptum servabo. Primum itaque de materia, tum de forma, ac demum de Ministro, & subjecto, deque cæremoniis reliquis pertractabo.

§.

§. I.

De materia Baptismi.

RES, & verba, quibus Sacramenta constant, materiæ, ac formæ nomine designantur, quæ vocabula ex Arabum philosophia in Theologiam traducta a XII. sæculo cum in Occidentali, tum in Orientali Ecclesia usurpari cœperunt. Baptismi materia est naturalis aqua, ut Orthodoxa fides docet. Circa modum, quo in Baptismo aqua hujusmodi adhibetur, Græci, Orientalesque a Latinis diffident. Primo, quia Latini in solemni Baptismo aquam adhibere tenentur, quæ eodem anno in Sabbato Sancto Paschatis, vel Sabbato Pentecostes benedicta sit, quæque in fonte mundo nitida, & pura diligenter conservari debet: Græci vero aquam adhibent, quæ ab eodem Sacerdote, qui baptizat, dum baptizaturus sit, benedicitur; ut eorum Euchologia præscribunt. Nec molestandi sunt, inquit BENEDICTUS XIV. Constit. *Etsi Pastoralis. Si non utantur aqua baptismali, quæ a Parochis latinis juxta morem Romanæ Ecclesiæ adhibetur.*

Secundo. Quia Latini frigidam, Græci autem calidam aquam baptizando adhibent. Calidæ aquæ usus ex eo apud Græcos ortus videtur, ut opinatur Goarius, quod frigida pueri tenelli corpus nimio dolore perstringeret; sed progressu temporis, ut Sacer Baptismi ritus habitus est; ut constat ex Canone Synodi provincialis sub Germano Amathuntis Archiepiscopo celebratæ, quo statuitur: *in aqua frigida baptizare non oportet, sed in calida, manifestante nimirum calida gratiæ Baptismi fervorem: si vero necessitas urgeat, fiat & in frigida.* Neque hanc ob rem reprehendi possunt, ut ex supra citata Constitutione liquet. Cavendum vero est, si ex ignorantia superstitiose credant, Baptismum aqua calida collatum uberiorem gratiam conferre, aut non recte frigida administrari.

Tertio. Græca a Latina Ecclesia diffidet, quia in Latina Ecclesia modus baptizandi per trinam immersionem a XIII. sæculo mutatus est: in Græca vero, imo in tota fere Orientali Ecclesia adhuc viget. Circa hujusmodi ritum Photianorum plerique errore non carent. Vitio enim vertunt Latinis, quod per adspersionem, vel infusionem baptizent, eosque ut derideant, *Adspersos* vocare solent: atque trinam immersionem vel ad Baptismi essentiam pertinere, vel ex Christi præcepto adhibendam esse arbitrantur. Hujusmodi errores, qui ex cæco illo odio, quo in Latinorum cæremonias XI. & XII. sæculo ferebantur, originem trahunt, ecclesiasticarum rerum ignorantia in iisdem fovit. Leges enim Ecclesiæ, & antiqui Canones, qui Baptismi modum præscribunt, pro divino præcepto habent, quo Baptismi essentia præscri-

ba-

batur. Sed facile est errores hujusmodi detegere, ac refutare: nam Christus Dominus Baptisma instituit: Baptisma autem lotionem significat, ut ex ipsis Photianis testantur Balsamon *in medit. de Sacramentis*, Aristenus *in explicat. de Sacr. C. de Baptismo*. Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus *in 2. exposit. fidei ad Germanos*, & alii, quos refert Rhodinus in *Orat. 1. de Sacram.* Lotio autem non per solam immersionem, sed etiam per infusionem, & aspersionem fit, ut constat ex vaticinio Danielis (c. 4. vers. 22.) prædicentis Nabuchonosor fore, *ut rore Celi infunderetur*, hoc est lavaretur, & psal. 50. vers. 9. *asperges me hyssopo, & mundabor, lavabis me, & super nivem dealbabor*. Imo Cyprianus, aliique Patres verba hæc, quæ habentur Ezech. 36. vers. 29. *aspergam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus iniquitatibus vestris*, ad Baptisma, quod Christus instituit, spectare docuerunt. Et Ecclesia ratum semper habuit baptisma Clinicorum, eorum scilicet, qui infirmitate præpediti in lecto, per aquæ aspersionem baptizabantur: hujus rei testes sunt, præter Cyprianum, aliosque Patres, Concilia Neocæsariense, Laodicenum, Antissiodorense, & alia. Præterea ex Apostolorum actis c. 2. & 4. facile colligitur, Apostolos per infusionem, sive adspersionem baptizasse: ibi enim legitur, una die tria, altera quinque hominum millia baptizasse. Id vero non nisi per aquæ infusionem, sive adspersionem fieri potuisse videtur. Sed quid opus est verbis? Photiani ipsi infusione baptizant. Testatur id Goarius in not. ad officium Baptismi, imo Neophytus Rhodinus, & Græcus, & in Græcia diu versatus, ita Græcorum Baptisma describit *in Synopsi doct. Christ.* ubi de Baptis. *Ter aquam super eum, qui baptizatur, infundimus, ut SS. Trinitatem, in cujus nomine baptizamus, declaremus*. Vides ergo a Græcis quoque infusione Baptismum conferri, ac saniores inter eos perinde habere infusione, ac immersione baptizare. Quare citatus Rhodinus eodem loco infusiones, immersiones vocat, dum subdit, *& ut insuper tribus illis immersionibus mortem, sepulturam, resurrectionemque Christi profiteamur*. Hinc Prodromus de interpr. ad 50. can. Apost. hunc in modum Coresii stultitiam damnat: *Sunt, qui adeo necessarias immersiones existiment, ut dicant, non conferri Baptismum, non immerso illo, qui venit ad Baptisterium. Errant hi tamen, quando id aperte Canon minime jubet. Is immersionem non ad constitutionem Sacramenti decernit, sed ad ejusdem perfectionem, ut triduo sepultum Christi Corpus commemoret. Fit enim verum Baptisma per aquæ consecratæ infusionem; & quorumque modo hominem contingat unda sacra, recitans divina verba cum invocatione Triadis eum baptizabit. Hoc autem scitu perutile, ne cui Baptismatis in necessitate desit auxilium. Et docenda hoc ipsum obstetrices, ut in nativitate periclitantem puellum norint salutaribus*

un-

undis intingere, quocumque in membro prodeunte illum tangentes aqua cum sacris verbis. Et si quidem caput contingant, aut pectus, & sinum, non iteratur Baptismus, sed in Ecclesia, quæ defuere, supplentur ad perfectionem. Quod si tetigerint aliud aliquod membrum, superstes infans iterum baptizatur, quo sit securior: nam anceps est Sacramentum. Refert Papadopoli *prænot. Mystag.* respons. 5. sect. 3. hanc Prodromi sententiam, imo ipsius verba approbasse publica authoritate, sex Patriarcharum Synodica, Catholicorum Nicephori, Methodii, & Veccii; Schismaticorum Nicolai Muzalonis, Georgii Xiphilini, & Philotei Palamitæ, quos refert accurate, ac laudat Canonarcha; eademque recepisse Photium, & post eum, Aristenum, Balsamonem, Leonem Numodotem, & Georgium Syncellum.

Nec trina immersio, aut infusio, vel ad Baptismi essentiam pertinet, vel ex Christi præcepto adhibenda est. Lotio enim quam Christus instituit, etiam unica infusione, aut immersione habetur; trina autem infusio, sive immersio non ad substantiam Baptismatis, seu lotionis, sed ad modum spectat, quo Christus Dominus Apostolis præcepit, ut baptizarent, sive abluerent gentes *in nomine Patris &c.* nec uilibi modum præscripsit: Ecclesia vero ritus instituendo, quibus Sacramenta perfici, & admiuistrari deberent, immersionem primis temporibus adhiberi voluit ad Christi sepulturam indicandam, trinam vero, vel immersionem, aut infusionem, ut tres inesse in una divina natura Personas Baptizandis demonstraret. Id satis superque est ad ostendendum ex Ecclesiæ institutione, & præcepto trinam demersionem originem trahere. Sed quod clarior res Photianis evadat, legere poterunt antiquos PP. Cyrillum Hierosolymitanum catech. mystag. Basilius in lib. de Spiritu Sancto c. 27. & Dionysium Areopagitam de Ecclesiast. Hierarch. c. 2. qui trinam immersionem ex Ecclesiæ consuetudine, institutione, aut præcepto repetunt; atque alios scriptores Græcos, quos supra laudavimus.

Photianorum error ex prava interpretatione 50. canon. Apost. & can. 7. II. Gener. Synodi derivatur. In priori Canone deponendum esse decernitur Episcopum vel Presbyterum semel in Christi morte demergentem; in altero vero, iterum baptizandos Eunomianos unica immersione tingentes. At quis non videt ex iis perperam deduci immersionem trinam ad Baptismi essentiam pertinere? Nota res est, eos, qui tunc una immersione in Christi morte baptizabant, invocationem Trinitatis omisisse, quæ est ad hujusmodi Sacramenti constitutionem necessaria. De Eunomianis id asserit Theodoretus lib. 4. de Hæreticor. Fabulis c. 3. ubi ait: *Eunomius sancti etiam Baptismatis legem olim a Domino, & Apostolis traditam evertit, & contrariam sanxit, non oportere inquiens, ter illum mergere, qui baptizatur, vel invocare Trinitatem,*

sed

sed semel baptizare in Christi mortem. Et can. Apostolicus hanc affert caussam pœnæ in eos constitutæ, qui semel mergerent: *Non enim dixit Dominus: in morte mea baptizate, sed, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Vide ergo, eos, qui semel demergebant ætate illa, qua citati Canones conditi fuere, stabilitam a Christo Baptismatis formulam omisisse; quam ob rem nullum, irritumque erat ab ipsis collatum Baptisma; Et contra Christi legem peccabant, qui baptizandum præceperat *in nomine Patris &c.* ac contra legem ab Apostolis latam, qua trina immersio statuebatur.

„ Nota. Ubi viget adhuc consuetudo baptizandi per immersionem trinam, quæ in Latina Ecclesia ad XIII. usque sæculum perduravit, contra Ecclesiæ præceptum peccant, qui eam sine necessitate omittunt; quod propriæ Ecclesiæ ritum non servent. Ita vero trina sive immersio, sive infusio fieri debet, ut ad uniuscujusque Personæ divinæ invocationem baptizandus semel immergatur, nec sine gravi peccato ter repeti potest integra forma; tunc enim Baptisma, quod sine sacrilegio reiterari nequit, iteraretur. Hinc ex Armenorum Ritualibus delenda omnino sunt verba ista, quæ formulæ baptismatis præmittuntur, *dicens ter sic Baptizatur &c.* ut optime observat Galanus.

§. II.

De Forma.

Græcorum Baptismi forma hæc est: *Baptizatur N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Hujus formulæ mentionem facit Chrysostomus, eaque reperitur in Euchologiis a mille & amplius annis exaratis. Florentina Synodus tum hanc, tum etiam aliam formam, quæ incipit, *Baptizetur N. in nomine &c.* approbavit.

Igitur utraque forma Græci valide, ac licite Baptisma conficiunt. Discrimen Orientalis a Latinæ Ecclesiæ forma, ex eo nonnulli ortum esse arbitrantur, quod Orientales Patres, ut Novatiani, qui in magna copia in Oriente versabantur, occasionem præriperent docendi, fidem Ministri necessariam esse ad Baptismi valorem, prudenti œconomia constituerint, ut Ministri baptizantes non amplius dicerent: *Ego te baptizo &c. sed baptizatur &c.* Alii vero putant, Orientales verbum illud, quo baptizandi actio designatur, ex sequentibus Christi verbis deduxisse, *baptizabimini non post multos hos dies*; Latinos vero ex istis, *euntes baptizate omnes gentes &c.*

In nonnullis Græcorum Euchologiis ita Baptismi forma legitur, ut ad cujusque Personæ Trinitatis invocationem additum sit *Amen*; baptizatur N. *in nomine Patris Amen*, &

& Filii Amen &c. Hæc autem additio, vel ex Severi Rituali deprompta est, vel ex eo ortum habuit, quod ad uniuscujusque personæ invocationem, Diaconus, aut alii respondere consueverint *Amen*. Dubitari non potest, quin hac forma valide Baptisma conficiatur; imo Supr. Inquis. decreto 10. Martii 1590. ratum habitum est Baptisma a Rascianis ita collatum: *Baptizatur N. in nomine Patris Amen, in nomine Filii Amen, & in nomine Spiritus Sancti Amen.* Sed ut optime advertit Goarius, verbum illud *Amen* in medio formæ positum, (idem dicendum de replicatione, quæ fit in forma Rascianorum vocabuli *in nomine*) omnino tollendum videtur. Nefas enim est in medio verborum, quæ Christus stabilivit pro Baptismatis forma, dictionem aliquam interponere. *Sed solum ut ea Christus enuntiavit, ita & Sacerdos eloqui tenetur*; ut inquit Neophytus Rhodinus in Synopsi vernacula: *Ultimum vero, Amen, subjungi nihil prohibet, quia jam Sacramenti forma completa dignoscitur*, subdit citatus Auctor.

Armenorum Baptismi forma ita ex eorumdem libri a Galano recensetur: *Servus Christi sponte veniens ad Baptismum, baptizatur nunc per me in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: Christi Sanguine redemptus, a peccati subjectione liberatus es, cohæres Christi factus, & templum Spiritus Sancti. Hæc ter dicens immergat eum in aquam, sepeliens peccatum originis; quo significatur triduum sepulturæ Christi.* Verricellus hanc aliam refert usurpatam Armenis formam: *dicantur hujusmodi verba ter cum appositione aquæ super caput baptizandi N. Servus Jesu Christi, quia sua infantia venit sponte ad Baptismum, baptizat nunc manus mea, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Vel baptizet nunc manus mea, in nomine Patris: baptizet nunc manus mea, in nomine Filii: baptizet nunc manus mea, in nomine Spiritus Sancti.* Quamquam prædictis formulis, quibus Ministri actio exprimitur, ac Trinitatis invocatio continentur, valide Sacramentum perficiatur, ut decrevit Congregat. Sancti Offic. Sept. 1633. tamen optandum est, ut Armeni Græcorum formula utantur, quam eorum Patres a Gregorio Illuminatore accepisse testatur Vartanus a Galano citat. tom. 3. c. de Baptis. Reprehendenda vero sunt in iis, quæ diximus: Primo, rubrica illa, qua præscribitur formam ter esse repetendam; tum enim Baptisma reiteraretur, ut supra diximus: Secundo, verba illa *sponte veniens*; nam ea Schismaticorum plerique falso putant necessarie exprimenda esse in forma Baptismatis, quod in ea explicari debeat baptizandi hominis intentio. Ad iis ergo præripiendam occasionem fovendi hujusmodi errorem, verba illa omnino tollenda videntur, ut optime advertit Galanus: Tertio, ob rationem, quam supra attulimus, auferenda quoque est relicatio illorum verborum, *Baptizat nunc manus mea in nomine &c.* verba enim *Christi,*

sti, ut ea Christus enuntiavit, ita & Sacerdos alloqui tenetur.

Circa Chaldæorum Baptismi formam ann. 1630. magna controversia fuit, quod vox *Eemad*, quæ adhibetur, dum baptizatur Masculus, vox *Eemadat*, quæ usurpatur, dum baptizatur fœmina, significet tempus præteritum, juxta nonnullorum interpretationem, & post quinque Congregationes, sex quæ sequuntur regulæ approbatæ fuerunt. Prima, Baptismus collatus per verbum præteriti temporis ad significandam actionem præteritam, & non eam, quæ per ministrum exercetur tunc, quando baptizat, etiam cum invocatione Sanctissimæ Trinitatis, & aquæ naturalis ablutione, immersione, vel adspersione, non est verus Baptismus. Secunda, esset tamen verus Baptismus collatus per verbum indifferens ad præteritum Indicativi, & præsens Imperativi, si baptizans uteretur illo pro præsenti Imperativi; si cætera adsint, recta nempe intentio, in aquam naturalem immersio, ablutio, vel aspersio cum Sanctissimæ Trinitatis expressa invocatione. Tertia, idem dicendum, quando Minister utens verbo indifferenti, ut supra, nihil cogitans de præterito, vel de præsenti, virtualem autem intentionem haberet utendi illo verbo meliori modo, quo potest, etiamsi crederet vocem significantem, vel exprimentem actum, qui per Ministrum exercetur, esse præteriti temporis, retenta tamen intentione faciendi, quod Christus instituit, vel observat Ecclesia, Christianusve populus, & non alligandi formæ significationem suæ privatæ credulitati. Quarta, si baptizans uteretur verbo præteriti temporis ad significandum actum, qui per ipsum Ministrum exercetur, quando baptizat, cæteraque requisita adessent, esset Baptismus, si apud nationem illam, vel clerum esset usus accipiendi vocem illam præteriti ad significandam actionem illam præsentem. Quinta, est etiam verus Baptismus si quis ex ignorantia linguæ infringendo verba absque animo introducendi errorem, aut hæresim, proferat vocem præteriti pro præsenti, si tanta sit inter vocem præteriti & præsentis similitudo, ut facilis sit lapsus ab una voce ad aliam, prudentesque viri judicent communiter baptizantem vocem præteriti pro præsenti corrupte prolatam supposuisse, & prolata voce concipiant actionem præsentem sufficientem significari. Sexta, ad tollendam tamen in hujus tam necessarii Sacramenti collatione omnem ambiguitatem, vel erroris occasionem, admoneantur in posterum Chaldæi dum baptizant, uti verbo præsentis Indicativi, aut saltem Imperativi, vel si velint uti verbo indifferenti ad præteritum, & præsens, accipiant illud in significatione præsentis.

Hæc Congregationum decreta fuere. Et quidem recentiores Chaldæi tutius duxerunt formam antiquam in hanc aliam mutare: *Ego te baptizo, Serve Christi talis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; ut constat

ex

ex Ritualibus libris a Josepho I. Patriarcha descriptis, qui extant in Bibliotheca Vaticana. Alii Syriacam, seu Græcam formam imitari cœperunt in hunc modum: in Baptismo masculorum (*Aamed*) *baptizatur talis in nomine Patris*, *& Filii &c.* in Baptismo fœminarum (*Aamda*) *batizatur talis in nomine Patris*, *& Filii &c.* Ita Assem. tom. 3. Bibl. Orient. par. 2. pag. 251.

Mengrellenses Baptismi Sacramentum hoc modo conferunt. Paratur convivium in cella vinaria, in qua baptizandus est infans, ad eum locum accedit Sacerdos, & ibi ante epulas induitur sacris vestibus, deinde ex Græco Rituali, multas nimia velocitate legens percurrit preces, inter quas Baptismi formulam necessariam, perinde ac si una esset ex precibus Græco ritu pronuntiat, Iberico idiomate, sicut & cæteras preces, his verbis: *Baptizatur N. in nomine Enatelighens Gmona Gmerti N. Sacchelita Patris Amen*, *& Filii Amen*, *& Spiritus Sancti Amen. Mamisatâ Amin*, *Tzesita Amin*, *Tzulis Smindisita Amin*. Quum autem Sacerdos profert Baptismi formam, tunc infans nec a Sacerdote, nec ab alio abluitur; sed Sacerdos expletis precibus exuit se vestibus, & discedit; post cujus discessum, infans suis vestibus exuitur, & a Patrino toto corpore inungitur sacro Chrismate, quod *Myron* vocant; postea a circumstantibus, magno intervallo a formæ prolatione, infans totus aqua abluitur. Ita rem a se millies visam refert D. Archangelus Lamberti in relatione Cholchidis c. 22. inquit Verricellus q. 3. de Bapt. tit. 4. sect. 1.

,, **Nota.** In antedicto baptizando modo præterquamquod non
,, serventur ceremoniæ ab Orientali Ecclesia præscriptæ, nec ordo
,, ille, quem Sacramenti reverentia postulat, duplici ex capite
,, nullum, irritumque esse Baptisma deprehenditur. Scilicet, quod
,, Ministri unitas desit, quæ ad Sacramenti Baptismatis valorem
,, necessaria est, ut docent S. Thomas 3. *p. q.* 67. *art.* 6. *ad* 3. Sco-
,, tus *in* 4. *diss.* 6. *q.* 2. *§. de secundo*, S. Bonaven. *in* 4. *dist.* 5.
,, *art.* 2. *q.* 1. quos omnes ferme Theologi sequuntur, contra Ca-
,, jetanum, Marsilium, & Rubeum. Nam in illo Baptismo unus
,, profert verba, alter abluit: Et quod in Baptismo illa desit mo-
,, ralis conjunctio inter materiam, & formam; longe enim post-
,, quam a Sacerdote prolata sint formulæ verba, baptizandus a-
,, bluitur. Nemo autem negat, moralem hanc conjunctionem esse
,, ad Baptisma necessariam. Quamvis enim communis Doctorum o-
,, pinio sit, ut animadverrit Verricellus, non obesse Baptismati
,, parvulam morulam inter materiam, & formam; omnes tamen
,, asserunt, irritum esse si mora tempus excedat, quo pronuntiare-
,, tur oratio dominica: hac vero longe major est mora illa, quæ
,, inter materiam, & formam intercedit in Iberorum Baptismate.
,, *Hinc Sacra Congregatio*, inquit citatus Verricellus, Iberos, si-
,, ve Mengrellenses *iterum baptizandos esse decrevit*, *sub condi-
,, tione tamen*, *quia plerumque contingere poterit*, *rite esse ba-
,, ptizatos*, *vel quia Græci Sacerdotes eos baptizarunt*, *qui sane
,, rite baptizant*, *vel quia idem Iberus Sacerdos potest debita pro-*

,, *lata*

„ *lata forma abluere nulla interjecta mora, quæ conjunctionem* „ *moralem inter materiam, & formam excludat.*

§. III.

De Baptismatis Ministro, atque subjecto.

QUÆ ad baptismatis Ministrum, & subjectum spectant sufficienter videntur exposita ab Authore quæst. VII. & VIII. & in Epist. BENEDICTI XIV. a nobis supra relata, quæ est de Baptismate Hebræorum. Quamobrem abusus, erroresque dumtaxat, qui circa rem hanc in Orientali Ecclesia vigent, indicabimus. Photianorum nonnulli in ea versantur hæresi, inquit Arcudius, ut credant nefas omnino esse Laicis hominibus baptizare etiam in extrema hominis, aut Infantis necessitate. In eodem errore sunt Armeni, ut testatur Galanus, Cophti, & Abissini, ut refert Thomas a Jesu, & etiam Syrorum Nestorianorum plerique, ut scribit Assemanus loco supra cit. pag. 266. ubi ait: *Hunc errorem ex imperitia, scrupulo, & religione provenire existimo, quod Presbyterum credant esse solum Ministrum Baptismi; laicis vero ne in necessitate quidem licere hoc munere perfungi, ut de Græcis recentioribus notavit Cl. Arcudius de concordia utriusque Ecclesiæ in septem Sacramentorum administratione lib. 5. c. 11.*

Huic similem errorem habent Orientalium nonnulli circa Baptismi subjectum; credunt enim Pueros nonnisi post aliquot dies, aut nonnisi statis temporibus baptizandos esse; ex quo fit, ut complures sine Baptismo decedant. Hic error ab eodem, quo prior fonte manavit. Nam ut ex imperitia non distinguentes inter ordinarium, & extraordinarium Ministrum, Laicis ne in necessitate quidem licere Baptisma conferre crediderunt; ita ante statutum per canones solemnis B. ptismatis tempus numquam conferri posse censuerunt. Sacrorum Ministrorum munus est, hunc ex Orientalium mentibus depellere errorem. Id vero facile est si observetur: *Primo*, verisimile non esse Christum Dominum, qui Baptisma tantæ necessitatis esse voluit, ut qui ex eo renatus non sit, intrare nequeat in Regnum Cælorum, potestatem non fecisse hominum cuique, ut necessitate urgente illud conferat. Nisi enim hominum quisque baptizare posset, infantes plurimi necessarie sine Baptismo perirent. Quo vero modo eorum saluti consultum esset ab eo, *qui vult omnes homines salvos fieri?* *Secundo*, Ecclesiam agnovisse semper etiam in Laicis jus baptizandi: extat hac de re Tertulliani assertio. qui circa finem II. vel initium III. sæculi in lib. de Bapt. scripsit: *Et Laicis jus est baptizandi*; Can. 38. Concilii Illiberitani circa initium

tium IV. sæculi coacti, quo statuitur, peregre navigantes etiam a Laicis esse baptizandos, si sacri Ministri desint: idem testatur Hieron. in dialogo contra Luciferianos, August. lib. 2. contra Julianum, Concil. Cartag. IV. cui ipsemet August. interfuit; Patres denique omnes tum Græci, tum Latini, atque etiam doctiores inter Græcos, Orientalesque Authores, ut videre est in Prodromo §. I. citato. *Tertio*, teneri quemlibet rigoroso charitatis præcepto, proximo in extrema necessitate constituto succurrere: gravem vero, imo gravissimam esse necessitatem pueri nondum baptizati in extremo vitæ periculo positi, quippe mors ei imminet æterna, nisi sacro lavacro regeneretur. Vid. Auth. nostrum quæst. supra cit.

„ Nota. Qui Adultos baptizant graviter peccant, si eos antea „ non instruant, ea ratione, quam diximus in append. ad tracta„ tum de legibus. Nam & Sacramentum injuriæ exponerent ma„ xime ob periculum perversionis illius, qui nondum instructus „ baptizatus fuerit: Et contra perpetuam Ecclesiæ consuetudi„ nem, ac Christi præceptum agerent, quo jubemur prius docere „ eos, qui sunt baptizandi, Matth. c. ult. Hæc autem instructio, „ sine necessitate committi nequit Laicis hominibus, ne stabilita „ in Ecclesia hierarchia subvertatur; ut consuluisse refert Verricel„ lus Theologos, quibus a Sacr. Congr. de Propag. Fide hujus „ dubii solutio commissa fuit.

§. IV.

De cæremoniis ad Baptisma pertinentibus.

Occidentales, Orientalesque fatentur, Ecclesiam Apostolorum ætate statuisse, ut baptisma seclusa necessitate, ceremoniis nonnullis, ac precibus administraretur aptis, tum ad conciliandam Sacramento venerationem, tum ad beneficia indicanda, quæ Deus per illud confert, tum demum ad offerendum hominum memoriæ, eorum, qui Christianæ Religioni initiantur, officia. Has ceremonias ex Ecclesiæ præcepto adhibendas, vel cito supplendas esse, si gravi de causa omittantur, utraque Ecclesia docet, atque Apostolica Sedes tum alias pluries, tum etiam Constit. *Inter omnigenas.* a nobis supra citata, inculcavit. Facile autem est demonstrare contra Calvinianos, aliosque ætatis nostræ novatores, consecrationem aquarum, & olei, unctiones, exorcismos, insufflationes, ritusque alios baptismi ex Apostolis originem trahere. Ii enim tum in Occidente, tum etiam in Oriente vigent, etiam in iis sectis, quæ a V. sæculo ab Orthodoxa Ecclesia sejunctæ sunt, ut sunt Nestoriani; eorumque mentio occurrit, tum in Constitutionibus Apostolicis, quas Beveregius scripsisse putat Clementem Alexandrinum circa finem II. sæculi; tum in Nazianzeni,

ni, Cyrilli, Tertulliani, Cypriani, Augustini, aliorumque antiquorum Patrum operibus, qui de Baptismo tractarunt, nec constat vel ab aliquo totius Orbis Concilio, aut alio modo fuisse præscriptas, ut dispersæ per universum orbem Ecclesiæ ad eos recipiendos obligari potuerint: ergo ex Apostolis sunt, a quibus disciplina pendet, quæ semper in universa Ecclesia viguit. Venio nunc ad explicandam Orientalis Ecclesiæ disciplinam.

Orientalibus ut permissum esse diximus §. 1. aquam consecrare non Latinorum more, sed juxta proprium Ritum, qui præscribit benedicendam esse a Sacerdote dum baptizaturus sit; ita quoque permissum est, ut olea, quibus Baptizandorum corpora unguntur, Presbyteri non accipiant ab Episcopis, ut Latinæ Ecclesiæ disciplina jubet; *quum hujusmodi olea ab eis in ipsa oleorum, & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, seu benedicantur*, ut legitur in Constit. *Etsi Pastoralis*; ubi hæc quoque de unctionibus habentur: *Circa unctiones, quæ in Baptismo fiunt, licet Innocent. IV. Græcis in Regno Cypri commorantibus injunxerit, sequi morem Ecclesiæ Romanæ; si tamen Presbyteri Albanenses ritus ungendi pectus, & dorsi medium, aures, pedes, atque manus in Euchologio descriptum servare voluerint, ubi non est contraria consuetudo, non sunt impediendi. Ritus autem, seu consuetudo, quam habere dicuntur Græci Orientales, ungendi per totum baptizandorum corpora, si alicubi solli, vel removeri sine scandalo non potest, quum sive fiat, sive non, quantum ad Baptismi efficaciam, vel effectum non multum referat, in iisdem toleretur.*

„ NOTA. Georgius Arbelensis Scriptor Syrius Nestorianus, ut „ refert Assem. tom. 3. part. 2. Bibl. Orient. quæsito 42. irritum „ censet *Baptisma, si aqua alio oleo, præter oleum unctionis benedicta fuerit*. Timotheus quoque II. Patriarcha substantialem „ partem Baptismi existimat esse *oleum benedictum*. Idem Arbelensis arbitratur aquam baptismalem, oleumque benedictum pollui, „ iterumque consecrari debere, si laicus, vel Presbyter non jejunus ea tetigerit, vel Baptisterium intraverit, quæsito 14. item „ eadem pollui censet, iterumque consecranda esse, si iis admixtum fuerit, vel ea tetigerit *oleum gratiæ*, id est *oleum infirmorum*, quæsito 44. & 45. Idem Arbelensis affirmat, inchoatum „ Baptismi ritum in alterum diem a Sacerdote differri debere, si „ adverlat matrem pueri, vel puerum jejunum non esse, quæsito „ 34. Errores, ac vanæ ejusmodi credulitates facile deteguntur, „ & confutantur, si ad ea, quæ tum de Baptismo, tum de sacris „ ritibus disputavimus, attendatur.

Exorcismi, Satanæ abrenuntiationem, & insufflationes, tum a Græcis, tum ab Orientalibus reliquis adhibentur. Nestorianorum vero plerique, exorcismos, & Satanæ abrenuntiationem omittunt contra suorum majorum disciplinam, quia negantes cum Theodoro Mopsuesteno ori-

originariam culpam, exorcismos, abrenuntiationem, & alia id generis adultis quidem, sed non pueris convenire posse putant. Atque hinc fit, ut credant, pueros sine baptismo decedentes æterna gloria donari. *Pueros vero morti proximos solo oleo consignant; si vero absque ista olei consignatione eos mori contigerit, quinquaginta dierum continentia parentibus decernitur.* Georg. Arbel. quæsito 20.

Græci saliva quoque utuntur, aliasque cæremonias nostris similes habent. Has tum ipsi, cum alii Orientales juxta propria Euchologia servare debent, nec sine Apostolicæ Sedis dispensatione possunt omittere. Ii vero, qui has cæremonias spernant, ineptasque habeant, quæ in Sacramentorum administratione usurpentur, sunt Baptismatis suscipiendi incapaces, ex declaratione Apostolicæ Sedis, ut cap. v. §. 1. de Sacr. Christ. Ritib. exposuimus.

,, NOTA. Quum quisque teneatur propriæ Ecclesiæ ritum servare, si qui sunt Orientales, qui ceremoniam aliquam, sive aliquod Sacramentale v. g. *Salem* juxta proprium Rituale adhibere non soleant, Constitutionibus illis, quæ sunt de ritibus Magdurensibus, quoad hanc partem non obligantur. Nam hæ Latinorum rituum observationem præcipiunt; ad omnes vero spectant ea parte, qua debitam Ecclesiæ ceremoniis venerationem præcipiunt.

Orientalium plerique solent post Baptisma Confirmationem, ac Eucharistiam etiam parvulis administrare. Id vero Græco-Italis, & Albanensibus Const. *Etsi Pastoralis*, interdicitur: prohibentur enim Presbyteri Baptizantes confirmare, §. 2. num. 1. & num. 7. hæc habentur: *Quum administratio Sacramenti Eucharistiæ, quod sub una, vel utraque specie Infantibus in Baptismo, & pueris in Missa solent Græci exhibere, nihil contra fidem, bonosque mores contineat (dummodo iidem Græci credant, firmiterque teneant, Communionem hujusmodi non esse necessariam ad salutem; & Baptismum sine Communione valide, ac licite posse administrari); quia tamen ad decentiam, & reverentiam Sacramenti magis expedit, si illud eisdem denegetur; propterea ne Græci, vel Albanenses Græci Ritus Eucharistiæ Sacramentum sub una, vel sub utraque specie Infantibus rationis usu carentibus in Baptismo, nec pueris in Missa ministrent, interdicimus, ac prohibemus.* Id etiam vetitum fuit Maronitis in Synodo ann. 1736. in Monte Libano coacta, atque Apostolicæ Sedis authoritate confirmata ann. 1741. Ii ergo contra Ecclesiæ præceptum agerent, si baptizando pueris Confirmationem illico, ac Eucharistiam administrarent.

At hujusmodi consuetudinem Apostolica Sedes in aliis Orientalibus tolerat, atque permittit: ut constat tum ex supra citatis verbis; tum etiam ex iis, quæ alibi ex Concilio

cilio Lateranensi sub Innocentio III. celebrato attulimus; ubi probantur mores, consuetudinesque Græcorum, aliorumque Orientalium, quæ neque fidei, neque honestati adversentur. At mos Confirmandi, ac Eucharistiam administrandi pueris illico post Baptisma antiquior laudato Concilio, neque fidei, neque honestati contrarius est. Imo etiam in Latina Ecclesia quandoque viguit. Nam in Sacramentario, quod Gregorio Magno adjudicatur, habetur: *non prohibentur Infantes lactari ante sacram Communionem, si necesse fuerit*. Et in ordine Romano, quem eruditorum plerique paulo post Gregorii Sacramentarium scriptum existimant, Baptizatis pueris ab Episcopo Confirmationem, & Eucharistiam conferri consuevisse perhibetur. Quamobrem Tridentina Synodus sess. 22. c. 4. ait: *Parvulos ante rationis usum nulla obligari necessitate ad hoc Sacramentum suscipiendum, nec tamen damnandam esse antiquitatem, si eum morem aliquando servarit*. Hæc adnotare necessarium duxi, ne ob ejusmodi consuetudinem a Nostris erroris insimulentur, vel reprehendantur Orientales.

Curandum vero est, ut ex nonnullorum Orientalium mentibus pravæ hac de re opiniones tollantur. Neque enim dici potest Confirmationem ad Baptismi essentiam pertinere, ut Hæretici nonnulli Armeni, teste Galano, arbitrantur; neque Eucharistiam necessariam esse parvulis ad salutem, ut opinari creduntur Syri nonnulli: neque de jure divino hæc tria Sacramenta esse conjungenda: Qui enim ita sentiunt in manifesta hæresi versantur. Nam Orthodoxa fides docet, atque Ecclesia semper professa est, eos, qui vel a Laicis in casu necessitatis, vel a Diacono ex commissione, sive de licentia Episcopi, juxta præscriptum Canonem Ecclesiæ Græcæ, & Tertulliani doctrinam, baptizati sint, verum Sacramentum regenerationis recipere, fierique æternæ gloriæ capaces, & hæredes: Tunc vero confertur solius baptismatis Sacramentum. De Laicis patet, ac constat etiam de Diaconis; quia certum est, Diaconos numquam potuisse Confirmationem conferre, neque Eucharistiam conficere: Ergo dum ab iis baptisma conferebatur absente Sacerdote, & Episcopo, alia duo Sacramenta conferri non poterant. Pluries vero collatum fuisse colligimus ex eo, quod Canones antiqui, & Tertullianus afferant, Baptismi Ministrum Episcopum, vel de licentia Episcopi Presbyterum, vel Diaconum. Sed res explorata est ex historia Ecclesiastica, & ex iis, quæ Hieron. in dialogo contra Lucifer. ait, ut infra dicemus.

Ut Latini reprehendere nequeunt Orientales, ita Orientales Latinos arguere non debent, quod antiquam disciplinam mutaverint. Nam usus conjungendi tria hæc Sacramenta ex eo ortus est, quod antiquis temporibus, in quibus statis diebus, hoc est in Pascha, Pentecoste, ac etiam

etiam Epiphania, vel aliis in ſolemnitatibus, baptizabatur, qui ſolemni baptiſmo initiabantur omnes ferme eſſent adulti, quibus tria Sacramenta ſucceſſive conferebantur; Quo factum eſt, ut in officiis Sacramentorum, hæc tria conjuncta ponerentur; Et quum hujuſmodi officiis diu Eccleſia uſa ſit in Sacramentorum adminiſtratione, per plura ſæcula etiam pueris ſolemne Baptiſma ſuſcipientibus duo alia Sacramenta tribuere conſuevit. At Eccleſia Latina, dum ſine Fidelium ſcandalo, & commotione diſciplina mutari potuit, ſatius duxit, tria hæc Sacramenta ſejungere, ac Confirmationem tunc tantum conferre, quum homines ad rationis uſum pervenerint; Euchariſtiam vero tunc tantum, quum homines diſtinguere potuerint inter ſpiritualem, ac materialem cibum, atque tanti Sacramenti efficaciam intelligere. Vide infra de Confirmatione, & Euchariſtia.



TRACTATUS

DE

CONFIRMATIONE.

I. Confirmatio est Sacramentum a Christo institutum, quo baptizati corroborantur ad fidem firmiter tenendam, & fortiter profitendam.

II. Ejus materia remota *est Chrisma confectum ex oleo, & balsamo per Episcopum benedicto*. Conc. Florent. in decret. de Sacram. Materia proxima est unctio chrismatis in fronte per manum Episcopi facta in formam crucis: quæ chrismatis unctio est vera manus impositio. Forma autem, ex Conc. Flor. est hæc: *Signo te signo Crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*.

III. Minister ordinarius est solus Episcopus, ex Concil. Trident. sess. 7. can. 7. & Florentin. hæc addente: *Legitur tamen aliquondo per Apostolicæ Sedis dispensationem, ex rationabili, & urgente admodum causa simplicem sacerdotem chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse Confirmationis Sacramentum*. Quare simplex Sacerdos, ex commissione Papæ, potest valide, ac licite confirmare.

IV. Hujus effectus sunt. 1. Augmentum gratiæ sanctificantis, & virtutum ei annexarum. 2. Auxilia quædam specialia ad fidem fortiter profitendam cum quovis periculo, & ad superandas tentationes contra illam. 3. Character.

V. Confirmationis capaces sunt omnes, & soli baptizati, etiam infantes, quibus primis Ecclesiæ sæculis conferebatur. Nunc tamen in Ecclesia Latina differtur usque ad usum rationis, ad majorem reverentiam hujus Sacramenti, & majorem utilitatem suscipientis ob actualem devotionem. Expedit autem pueros tempestive confirmari, antequam innocentia baptismali excidant, modo suscepti Sacramenti non iterandi meminisse possint, ejusque excellentiam, & utilitatem agnoscant.

IV. Patrinus adhiberi debet ex lege, seu consuetudine Ecclesiæ, quæ in variis canonibus exprimitur. Et quidem unus tantum sive vir, sive mulier, cap. *Non plures*, de consecr. dist. 4. circa quod nihil innovavit Concil. Trid. debetque esse confirmatus, seu confirmata, cap. *In baptismate*, eod. tit.

Quæst. I. *An quilibet adultus teneatur Confirmationem recipere data opportunitate?*

Resp. Multi negant; sed Toletus, & alii affirmant, & probant. 1. Ex cura, & sollicitudine Apostolorum, Act. 8. ut

ut baptizatis conferretur. 2. Ex cap. *Omnes* de consecr. dist. 5. *Omnes fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritum Sanctum post Baptismum accipere debent, ut plane christiani inveniantur*. Et ex S. Cypr. ep. 72. *Ungi quoque necesse est eum, qui baptizatus sit, ac accepto chrismate, id est unctione, esse unctus Dei, & habere in se Christi gratiam possit*. 3. Ex Concil. Laodicen. can. 48. *Quod oporteat eos, qui baptizantur, chrisma Ecclesiæ accipere*. Ex Concil. Mediol. IV. sub S Carolo: *Si quis neglexerit* (ejus susceptionem) *Canonicis subjaceat disciplinis*. At negligit, qui data opportunitate non suscipit, ut per se, & ex contextu patet. Et ex Concil. Rhemensi ann. 1583. *Moneant Parochi, Sacramentum Confirmationis non debere negligi, vel prætermitti a vere Christianis*. 4. Ex Canonibus pœnitentialibus, qui trium annorum pœnitentiam imponunt parentibus, quorum negligentia filius sine Confirmatione decesserit. 5 Quia hoc Sacramentum institutum est, ut medium per se certum, & ordinarium ad dandum robur, & perfectionem vitæ christianæ, & non solum ad fidem coram tyrannis fortiter profitendam, sed etiam ad vincendas tentationes contra fidem, a quibus nemo ex adultis immunis est. Ergo Christus voluit, ut ab omnibus suscipere tur; & qui illud quum potest, non suscipit, non satis consulit saluti suæ, sed illam, ac auxilium divinum negligere merito censetur: ergo peccat.

Certe apud omnes constat, esse saltem culpam venialem hoc Sacramentum tunc omittere, quum talis omissio sit irrationabilis quædam prodigalitas spiritualis. Mortale vero si omittatur sive ex contemptu, ut si quis illud, aut ejus effectum parvi facit, vel vile, aut puerile existimet se illi subjicere: sive cum scandalo, ut si quis ita se publice gerat, ut aliis exhibeat speciem contemptus.

Item constat Episcopum teneri sub mortali illud non raro administrare: nam quum sit pastor animarum, tenetur illis ex officio per se subministrare media, quæ Christus instituit ad earum salutem, vel perfectionem, ac spiritualem utilitatem, per ipsum suppeditanda.

APPENDIX.

De Orientalis Ecclesiæ circa Confirmationem disciplina.

ORientalis Ecclesia Confirmationem esse Sacramentum a Baptismo diversum una cum Orthodoxis adversus ætatis nostræ Novatores ultro fatetur. De Græcis nemo dubitat: quippe id manifestum fit ex eorum Euchologiis, ex testimonio Simeonis Thessalonicensis, Georgii Protosyncelli, Hieremiæ Patriarchæ Constantinopolitani, aliorumque de re Sacramentaria Scriptorum; atque ex damna-

tione confessionis Cyrilli Lucar, in qua ex Sacramentorum numero Confirmatio explodebatur. Quam confessionem refutavit Constantinopolitana Ecclesia anno 1635. Synodus Berœensis 1638. Leucosiensis 1668. & Hierosolymitana anno 1672. De Nestorianis quoque constat: *Quidquid enim sit de praxi, seu potius errore recentiorum, ex libris eorum ostendi potest utrumque Sacramentum* (hoc est Baptisma, & Confirmationem) *apud illos extare, vel saltem extitisse*, inquit Assem. differt. de Syris Nestorianis pag. 273. tom. 3. part. 2. Bibl. Orient. Nam in eorum Rituali Baptismi, & apud Eliam Anbarensem centuria 4. carm. 3. apud Georgium Arbelensem in lib. declarat. Off. Ecclesiasticorum tract. 5. de Bapt. cap. 5. & apud alios Scriptores rectam de Sacramento Confirmationis fidem expositam legimus. De Syris Maronitis quoque res est explorata: Cophti quoque, & Abissini illud retinent, ut Jacobitæ Syri, aliæque Syriaci Ritus gentes. Inter Armenos, quamvis Hæretici nonnulli cum Vartano Confirmationem soleant cum Baptismo confundere: tamen ex eorumdem libris palam est, Confirmationem haberi pro vero Sacramento, quo Spiritus Sancti robur, & fortitudo baptizatis confertur, ut Christianam fidem firmiter teneant, animoque invicto profiteantur, ut ex iis, quæ infra dicemus, apparebit. Imo Author de fidei perpetuitate refert professionem fidei Uscani Episcopi Erivanensis, Jacobi Armenorum Patriarchæ, & Onuphrii Archiepiscopi Ametensis, in qua Confirmationem verum esse a Christo Domino institutum Sacramentum testantur. Igitur modum tantum explicandum suscipimus, quo rite juxta propriæ Ecclesiæ consuetudinem ab Orientalibus ministrari oporteat.

§. I.

De Materia.

Circa hujus Sacramenti Materiam, missas facimus Scholasticorum lites, quæ ad eruditionem potius, quam usum spectare videntur, ea tantum explicaturi, quæ ad valide, ac licite Sacramentum hoc perficiendum, desiderantur. Primo vero, statuimus reprehendi non posse Orientales, quod in hoc conficiendo Sacramento manuum impositionem ab ea, quæ fit in consignatione frontis diversam non adhibeant: quidquid nonnulli eruditi cum Sirmondo contra opinentur. Quamquam enim Apostoli manus impositione confirmarunt, ut legitur Act. 8 eaque usi sunt Episcopi eorum Successores, quemadmodum testantur Firmil. Epist. 75 inter Cyprianicas, Cyprian. Epist. 73. Tertul. lib. de Bapt. c. 8. aliique Patres; tamen negari non potest manuum impositionem, quæ necessaria sit, ipsa frontis consignatione contineri. Patet id ex lib. 3. Const. Apostol. c. 15. ubi Confir-

firmationis ritus ita describitur: *In manus impositione caput ipsius*, (hoc est baptizati) *ungit Episcopus*; hic enim illius unice impositionis manus mentio occurrit, qua Baptizatus ungitur. Hinc Innocent. III cap. *quum venisset*, inquit: *Per frontis Chrismationem manus impositio designatur*, *quæ alio modo dicitur Confirmatio*. Innocentius IV. Epistol. ad Othonem Cardinalem Apostolicæ Sedis in Regno Cypri Legatum, *manuum impositionem*, scribit, *frontis Confirmatio repræsentat*. Et Eugenius IV in decreto pro Armenis, ait: *Loco illius manuum impositionis* (de qua Act. VIII.) *datur in Ecclesia Confirmatio*. Ergo rite Confirmatio perficitur etiamsi alia a frontis consignatione distincta manus impositio non adhibeatur.

Præter hanc manuum impositionem, etiam unctio necessaria est hujus Sacramenti materia. Istius unctionis mentio occurrit in Scriptura. 2. ad Corinth 1 v. 21. *Qui confirmat nos Christus, & qui unxit nos Deus, qui signavit nos, & dedit pignus Spiritus Sancti in cordibus nostris*: quæ verba Confirmationis Sacramentum designare, tradunt Cyrillus Hierosol. Ambrosius, Theodoretus, Primasius; atque hujusmodi unctionis, ut ex Apostolis, & Christo Domino derivatæ mentionem faciunt Irenæus lib. 1. contra hær. cap. 18. Auth. Const. Apost. lib. 3 c. 16. Dionysius Areopagita de Eccl. Hierarchia cap. 2. Theophilus Antiochenus, Tertullianus, Cyprianus, Patres denique omnes tum Latini, tum Græci, atque omnes tum Occidentalis, tum Orientalis Ecclesiæ Rituales libri, sive antiqui, sive recentiores, qui unctionis modum præscribunt.

Unctio hæc, ut ex Florentino Conc. definitum habemus, ex Chrismate fieri debet, *confectum ex oleo*, *quod nitorem significat conscientiæ*, *& balsamo quod odorem significat bonæ famæ*, *per Episcopum benedicto*. Oleum unanimi consensu Theologi asserunt debere esse olivarum: Addendum vero esse balsamum ex præcepto negari non potest. Nam præterquam quod id exprimitur in supra citato Eugenii IV. decreto, omnia Euchologia Græcorum, omnes Rituales, Patresque omnes Græci, atque Latini, oleo cum balsamo admixto sacrum Chrisma perficiendum esse docent. Num vero balsamum oleo misceri debeat necessitate Sacramenti, dissentiunt invicem Theologi; neque controversia Ecclesiæ judicio definita est; Concilium enim Florentinum, inquit Bellar. lib. 2. de Conf. *non expressit*, *quomodo requiratur balsamum*, *sed dixit materiam esse oleum cum balsamo*, *ut etiam dixerat*, *in Eucharistia materiam esse vinum cum aqua*, *& tamen fatentur omnes aquam non ita esse de essentia*, *ut sine ea sit irritum Sacramentum*. At quamquam Ecclesia non damnavit eorum opinionem, qui putant balsamum ad hujus Sacramenti essentiam non pertinere: tamen quum supra laudatis ex decreto Armenorum verbis, materia dicatur

Chrisma ex oleo confectum, & balsamo; quum Patres omnes, qui unctionis hujusmodi meminerint, vel balsamum expresse designaverint, vel satis illud indicaverint appellando unctionis materiam Chrisma, Unguentum, & *Moyron*; quum denique in Euchologiis omnibus, omnibusque Ritualibus etiam balsamum pro principi materiae parte hujus Sacramenti praescribatur, quasi certo constitui posse videtur, balsamum ad Sacramenti essentiam pertinere: atque adeo collatum sine balsamo Sacramentum esse irritum, & iterandum; id vero fieri debet sub conditione quod contraria opinio ab Ecclesia non sit damnata, & a Bellarmino, Natale Alexandro, aliisque doctissimis viri propugnetur. Non est necessarium balsamum Syriacum, & Palestinum, sed sufficit Indicum, quod accidentarie tantum ab illo differt ex peritissimorum medicorum attestatione, ut afferunt Basilius Pontius part. 2. cap. 1. Vanroy q. 4. affirmavitque Paulus III. Et adnotavit Sylvius in q. 72. art. 2. Lupus in Confut. v. Calumniae Photianae, & BENEDICTUS XIV. not. 183. in fer. v. Maj. hebd.

Latini oleo, atque balsamo Chrisma conficiunt, nec eis licet quidpiam aliud addere; Graeci vero, aliique Orientales, praeter vinum, alias quoque fragrantium rerum species Chrismati admiscent. Graeci ut ex eorum Pontificali ab Isaacio Habert notis illustrato, circa finem, & ex Goario p. 636. liquet, ultra vinum triginta tres alias fragrantium rerum species adhibent, alii vero Orientales pauciores. Id vero notatum volo, ne hanc ob rem Orientales reprehendantur, ut Galanus, vir licet doctissimus, reprehendit Armenos ob vini mixtionem. Antiquam enim esse, ac probatam hujus mixtionis consuetudinem, tum Graecorum Euchologia demonstrant, tum Graeci Patres docent. Dionysius enim loco supracitato expresse vini meminit, ac tum ipse, tum Basilius, tum alii testantur oleo, & balsamo odora etiam nonnulla aromata fuisse permixta; sapienter autem, ac magna cum ratione a Patribus in Synodo Zamosciae an. 1720. §. 2. *de Confirm.* animadversum fuit, quidquid herbarum Balsamo adjiciatur, cavendum esse, *ut maxima pars chrismatis semper sit oleum Balsamo mixtum*. Vide Epist. BENEDICTI XIV. saepe laudatam.

Chrisma consecratum esse debet ab Episcopo ut §. 3. dicemus. Lis est inter Theologos, num consecratio haec ad Sacramenti valorem, aut ex praecepto necessario sit. Quum nostrum non sit, controversiam dirimere, sed ea praescribere, quae ad tuto Sacramentum perficiendum desiderantur, certo statuimus, non licere Confirmationem Chrismate non consecrato conferre, atque ita collatum, dubium esse, & sub *conditione* iterandum Sacramentum, ob communiorem sententiam, quae nullum irritumque esse tuetur, si sine consecrato Chrismate conferatur.

Neque Chrisma tantum, sed illius applicatio, quae materia

teria proxima vocatur, considerandа est, ut, quæ ad rite Sacramentum hoc conficiendum requiruntur, sint explicata. Unctio hæc fit in fronte, eaque christiani homines monentur, non esse eis erubescendum nomen Christi coram omnibus confiteri juxta robur, & vim, quam a Spiritu Sancto in hujus Sacramenti susceptione recipiunt: Ad perficiendum Sacramentum necessaria est; tum quia hac unctione manus impositio, qua utebantur Apostoli, dum baptizatis Spiritum Sanctum tribuebant, comprehenditur, aut saltem repræsentatur, ut supra innuimus; tum etiam quia Ecclesia semper frontis unctione hujusmodi Sacramentum contulit. Patet ex lib. 3. Const. Apost. cap. supra citato, ex Tertulliano lib. 3. contra Marcionem, ubi Confirmationem vocat *Signaculum frontium*, ex Cyrillo cap. 5. ex Innocentio I. in Epist. ad Decentium, ex Concil. II. Gen. can. 7. ex Patribus reliquis, atque ex constanti, & perpetuo omnium Ecclesiarum usu. Igitur unctio hæc ad Sacramenti essentiam pertinet.

In frontis unctione signum Crucis fieri debere Græcorum Euchologia, ac Latinorum Rituales præscribunt. Hujus ritus mentio occurrit in Const. Apost. lib. 3. cit. in Epistol. 73. Cypriani, & apud Patres fere omnes, qui de hac unctione scripserunt, quamobrem ex Apostolis originem trahere haud immerito conjicimus. S. Thomas, S. Bonaventura, Scotus, Bellarminus, aliique ad Sacramenti essentiam spectare arbitrantur; alii vero, & quidem doctissimi viri ceremoniam esse ajunt ab Ecclesia Apostolorum ætate præscriptam, quia non ad substantiam, sed ad modum conferendi Sacramenti spectat; constat autem administrandi Sacramenti modum ab Ecclesia esse stabilitum. Sed ut ut res se habeat, certum est graviter peccare, qui hoc Crucis signum ungendo non adhibeant, tum quod contra Ecclesiæ præceptum agant, tum quod Sacramentum administrando tutiorem sequi teneantur opinionem, tum denique, quia suspectum redderent Sacramentum ob gravissimorum Theologorum authoritatem, qui signum Crucis ad Confirmationis essentiam pertinere docent; & quia signum Crucis unctione perficiendum in forma a Florentina Synodo præscripta per hæc verba exprimitur, *signo te signo Crucis*. Quamobrem dubium saltem esset sine eo administratum Sacramentum, ac *sub conditione* iterandum.

In Orientalium Confirmationis forma non exprimitur signum Crucis: ungendum vero esse baptizatum in fonte signo Crucis omnes Rituale præscribunt; & designat etiam Græca vox σφραγὶς in Græcorum forma posita, quæ latine *Signaculum* redditur. A Græcis non solum frons, sed etiam oculi, nares, os, & aures ungi solent, atque in Euchologiis nonnullis, unguntur etiam aliæ partes, hoc est, interior manuum vola, atque cor, sive pectus, & pedes; verum has desiderari in vetustissimis Euchologiis, tradunt Arcudius lib. 1. de Sacram. pag. 59. & Isaac. Ha-

bert in Pontific. Græc. pag. 709. Armeni quoque ungere solent frontem, oculos, aures, os, manus in vola, pectus, scapulas, atque pedes. Consuetudo ungendi plures partes in Ecclesia Orientali antiqua est: quippe istius consuetudinis mentio fit a Cyrillo Catechesi tertia, a Basilio, & a II. Synodo canone 7. Igitur nequeunt ob hujusmodi usum Orientales reprehendi, si credant sola frontis consignatione hujus Sacramenti essentiam contineri, sed tenentur unctiones in eorum Ritualibus præscriptas eo præcepto adhibere, quo propriæ Ecclesiæ ritus servare obligantur.

„ NOTA. Syri Nestoriani materiam Chrismatis solo oleo olivæ „ componunt: balsamum, aut alias aromatum species nequaquam „ admittunt. Ita Ebedejesus Sobensis, & Timotheus secundus cap. „ 3. de Baptis. sect. 12. cap. 13. & Joannes Zugbi in carm. de „ Bap. & fermento, inquit: *In oleo olivæ tradiderunt nobis Apostoli cornu Baptismi, non in Myro* (seu unguento) *optimo, ut* „ *in Ecclesia Occidentis*. Ii ergo Balsamum omittendo, non solum „ suspectum Sacramentum reddunt, ut supra monuimus, sed etiam „ errant, Occidentales damnando, qui Chrisma ex oleo, & bal„ samo confectum adhibent.

§. II.

De Forma.

FLorentina Synodus in decreto pro Armenis hanc, ait, esse Confirmationis formam: *Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Hæc forma vera, propria, atque adæquata est; nam per hæc verba determinatur materia ad significandum, & producendum effectum Sacramentalem, iisdemque verbis exprimitur robur, per quod ad spiritualem pugnam idonei reddimur, & in illorum prolatione signo Crucis, & Chrismate consignamur, tamquam Christianæ militiæ ordinati vexillo, fideique athletis adscripti. Quare Reginaldus Polus in lib. de Reform. Angliæ; qui extat etiam in collect. Concil. tom. 14. ait in decreto Eugenii doctrinam hujus Sacramenti breviter, & dilucide fuisse explicatam. Igitur audiendi non sunt, qui præter hæc verba ad Confirmationis formam spectare arbitrantur etiam preces illas, quæ manuum impositioni respondent.

Quamquam ita res se habet, ac Latini omnes descriptam formulam usurpare tenentur etiam dum Græcos, vel alterius Ritus homines confirment; tamen dubitari nequit, quin valida futura sit Confirmatio, licet unum, vel alterum usitatæ formulæ verbum omittatur, & quin Orientales juxta eorum formulas Confirmationem administrando valide, ac licite Sacramentum perficiant. Utrumque paucis ostendemus. Et ut omnis tollatur scrupulus scholasticis illis, qui irritum fore Sacramentum putant si unum, vel alterum Eugenianæ formulæ verbum

omitta-

omittatur, licet verba adhibeantur, quibus hujus Sacramenti formæ substantia contineatur, nonnullas afferemus hujus Sacramenti formas antiquitatis in Latina Ecclesia usurpatas. In Pontificali, quod inscribitur Egeberto, vertente sæculo VIII. exarato, hæc habetur formula: *Accipe signum Sanctæ Crucis Chrismate salutis in Christo Jesu, in vitam æternam*: & deinceps; *confirmet te Deus, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus*. Gelasius juxta Cod. Colbertinum, & Noviomensem, formulam habet istam: *signum Christi in vitam æternam*, addita pariter deprecatione, *confirmet te Deus &c.* In MS. Pictavien. octingentorum annorum, hæc describitur: *signet te Deus sigillo fidei suæ in confirmatione fidei*. In Pontificali Ecclesiæ Caturicensis ejusdem antiquitatis adinvenitur hæc alia: *confirmo, & consigno te in signum Sanctæ Crucis, in nomine Patris &c.* Cod. Moysacensis hanc habet parum absimilem: *Confirmo te signo Crucis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, in vitam æternam*. Atque hinc patet, Ecclesiam semper ratum habuisse hujusmodi Sacramentum, si verbis conferretur, quæ Sacrosanctum signaculum in Baptizato imprimi significarent, nec substantialiter differrent ab una, aut altera ex prædictis formulis. Latini vero, ut dixi, tenentur nunc præscriptam in Florentina Synodo adhibere.

Venio nunc ad Orientales, atque incipio a Græcis. Confirmationis ritus ita in Euchologio a Goario edito describitur: *Baptizatos unguento sacro Sacerdos ungit, faciens Crucis signum primo*; in fronte dicens: *signaculum doni Spiritus S.* In oculis dicens: *Unctio Spiritus S.* In naribus dicens: *Unctio pignoris Spiritus Sancti*. In auribus dicens: *Unctio participationis vitæ æternæ*. In manuum vola interiore dicens: *Unctio Sancti Christi Dei, & signaculum invictis liberum*. In corde tandem dicens: *Complementum doni Spiritus Sancti, thorax fidei, & veritatis*. Verba illa, *signaculum Spiritus S.* veram exhibent Confirmationis formam. Liquet id primum ex eo, quia, si formula ista non valeat, nulla jam superest in Oriente Confirmatio: etenim Græci etiam Orthodoxi nullam aliam agnoscunt, ut observat Goarius not. 31. in ord. Bapt. Deinde numquam Latini, nec in Florentino Conc. hunc inter cæteros Græcorum recensuerunt errores, quod formula ista consignent; imo non aliam adhibent Romæ in templo S. Athanasii, id non ignorante Pontifice. Præterea Arcudius lib. 2 cap. 7. demonstrat id authoritate Sanctorum Patrum, qui docent in Confirmatione imprimi Spiritus San. sigillum. Asterius Episcopus Amaseæ, qui floruit desinente seculo 3 apud Photium cod. 277. scribit: *datur signaculum Spiritus Sancti*. Dionysius cap. 2. de Eccles. Hierarch. Episcopum confirmantem appellat, *deificante unguento obsignantem*. Cyril. in fine Catech. 18. de confirmato ait: *signaculum datum est illi ex communicatione Spiritus Sancti*. Similia

 ha-

habent alii Græci Patres. Igitur quum hæc formula descripta reperiatur in Euchologiis a mille & amplius annis exaratis, quum similis sit formulis ab aliquibus Latinis Ecclesiis usurpatis, ac supra a nobis recensitis, quumque characterem significet, quo ad pugnam insignitur Miles Christi adversus Spirituales nequitias, & donum Spiritus Sancti, quo corroboratur in fide, apta hujus Sacramenti forma habenda est, atque rite a Græcis usurpatur.

„ NOTA. BENEDICTUS XIV. Epist. 2. *de nova Euchologii e-*
„ *ditione* hæc habet : *Forma Sacramenti Confirmationis in Græca*
„ *Ecclesia, juxta communem, receptamque sententiam, sequenti-*
„ *bus verbis continetur*: signaculum Doni Spiritus S. *quæ verba*
„ *pronuntiantur ab eo, qui Sacramentum ministrat, dum susci-*
„ *pientis fronti cum sacro Unguento Crucis signum imprimit, uti*
„ *ex verbis Can. 5. Concil. Constantinopolitani I. rite perpensis in-*
„ *fert Bessarion S. R. E. Cardinalis* in suo opusculo de Eucharistia, *quod extat in Bibliotheca Patrum* edit. Lugdun. T. 26.
„ pag. 795. II. Œcumenica Synodus, verba, quæ sacrum Crisma
„ perficiunt, tradens in septimo Canone, inquit: Obsignantes, hoc
„ est, sacratissimo Crismate eos Crismantes, dicimus signum do-
„ ni Spiritus Sancti: & hæc verba secundum eos, Chrismatis Sa-
„ cramentum perficiunt. *Quamvis autem hæc Cardinalis assertio*
„ *oppugnata fuerit a Lupo* in notis ad Canon. 95. Conc. Trull. *vix*
„ *tamen erit, ut Lupi sententia plures inveniat suffragatores, præ*
„ *sententia Cardinalis Bessarionis ut optime advertit Arcudius* lib.
„ 2. c. 7. *ubi post relatum Bessarionis effatum, hoc subdit*. Ha-
„ ctenus Bassarion; quo certe quæ fiunt in Ecclesia Orientali
„ circa Sacramentorum administrationem, præstantius callere poterat nemo. *Arcudio consentiunt Goarius & Habert. Omissis a-*
„ *liis, qui facile cumulari possent, satis hic erit asserere, quæ*
„ *haventur in Synodo Zamosciæ, ubi agitur de Sacramento Confir-*
„ *mationis*: Forma, quam probata. & Schismate ipso antiquiora
„ laudant Euchologia, hæc est: *Signaculum doni Spiritus Sancti,*
„ *Amen* eaque semel dumtaxat, simul cum ipsa unctione pro-
„ ferri debet.

De Armenis major difficultas esse posset; quod in decreto pro his edito, forma, quam supra indicavimus, proponatur. Sed quum non constet, Apostolicam Sedem deinceps coegisse Armenos ad mutandum hac in re ritum, ac formam illam in Confirmatione usurpandam, facile conjicimus, proposuisse quidem Eugenium formulam illam, qua reliquis aptius Orthodoxa de Confirmatione doctrina exprimitur, sed noluisse eos ad proprii ritus mutationem obligare. Quum enim hominibus nimis durum sit, susceptas ex majoribus consuetudines, probatosque propriæ Ecclesiæ ritus deserere, numquam Apostolica Sedes ad hos mutandos Orientales cogere voluit, ut patet ex iis, quæ c. IX. de Sac. Christian. ritibus disputavimus. In Armenorum Ritualibus ita Confirmationem administrandam esse præscribitur: *consignet Chrismate, primum frontem dicens*: unguentum suave in nomine Jesu Christi effusum est super te, signaculum donorum cælestium, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Scien-

Sciendum est autem in unctione hujus tantum primi membri invocandam esse Divinam Trinitatem. Deinde oculos, dicens: Unctio Sanctificationis, quæ in nomine Jesu Christi illuminet oculos tuos, ne unquam obdormias in morte. *Nares, dicens*: Unctio Sanctificationis, quæ in nomine Jesu Christi fiat tibi odor suavitatis, in vitam. *Os, dicens*: Unctio Sanctificationis, quæ in nomine Jesu Christi sit tibi oris custodia, & ostium munitum labiorum tuorum. *Manus in vola, dicens*: Unctio Sanctificationis, quæ in nomine Jesu Christi, sit tibi causa bonorum operum. *Pectus, dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jesu Christi cor mundum confirmet in te, & spiritum rectum innovet in visceribus tuis. *Scapulas, dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jesu Christi, sit tibi scutum munitionis, in quo possis tela nequissimi extinguere. *Pedes, dicens*: Unctio divina, quæ in nomine Jesu Christi, dirigat gressus tuos, in vitam æternam. Dubitari nequit, quin verbis illis, quæ frontis consignationi respondent, vera Confirmationis formula contineatur. Nam præterquam quod *signaculum donorum cælestium* formulæ substantiam exprimit, quam adhibent Græci, effusio quoque unguenti designatur super Baptizatum, quæ verba Confirmationis actionem significant; quo fit ut hæc formula Græcorum formæ sit Latinæ similior.

In Rituali Severi Alexandrini, hanc Confirmationis formulam legimus: *Chrismate Sancto, suavitate odoris Christi Dei, sigillo veræ fidei, complemento pignoris Spiritus Sancti, obsignatur N. in nomine Patris Amen, & Filii Amen, & Spiritus Sancti, ad vitam sæculorum, Amen*. Ex iis, quæ dicta sunt facile quisque intelliget, etiam illis verbis veram Confirmationis formam contineri; ideoque vere perfici Sacramentum.

Habent quoque Syri Nestoriani propriam Confirmationis formulam. In ordine absolutionis apostatarum, & receptionis Hæreticorum, quem Jesujabus Catholicus composuit, Sacramenti Chrismatis, seu Confirmationis lucuentum habemus testimonium, his verbis, inquit Assemanus tom. sup. cit. pag. 276. *Si autem sua voluntate fidem deseruit, indiget consignatione Baptismi, atque trina consignatione illam perficis, prima quidem, quæ in prædicta laudatione fit: altera vero, quæ in fine orationis manus impositione peragitur: tertia demum cum illo Sancto Oleo in fronte pollice consignat, dicens, Consignatur talis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sanctis, qua in re*, inquit Vir clariss. *Nestoriani præscriptam a Concilio II. Œcumenico Chrismatis Confirmationis formam observant*. Ita confirmando, non dubito, quin debitam formam adhibeant: quum verba illa apta sint ad materiam determinandam, atque spiritualem Sacramenti effectum designandum. Sed ex supra relatis verbis apparet, Nestorianos ex prava 7. Canonis secundæ Sinodi

intelligentia duplicem hausisse errorem, alterum ipsis peculiarem, alterum vero Photianis quoque communem. Nam censent contra totius Ecclesiæ fidem, omnes Apostatas, Hæreticosque omnes ad Ecclesiam redeuntes iterum baptizandos esse; quum tamen Synodus solos Eunomianos, Montanistas, & Sabellianos iterum baptizandos decrevit, quod stabilitam a Christo formam baptizando non usurparent. De Eunomianis jam dixi in append. ad tract. de Bapt. de Montanistis, id asserit Basil. Epist. can. 1. cap. 1. per hæc verba: *Quamnam habent rationem, verum eorum baptisma judicari, qui in Patrem, & Filium, & Montanum Priscillamve baptizant? non enim sunt baptizati, qui non in ea, quæ nobis sunt tradita, baptizati sunt*. Eadem asserit Theophilact. in Lucam. De Sabellianis quoque jure meritoque conjicimus Baptismi formam variasse, aptamque ad exprimendum eorum errorem circa Trinitatem adhibuisse, quum Canon, iis nominatis, subdat, *qui idem esse Patrem, & Filium docent, & alia quædam perniciosa faciunt*. Igitur Canone illo eos tantum iterum baptizandos esse decernitur, qui habita verborum formula baptizati non fuerint. Item si Confirmationem in recipiendis Hæreticis adhibeant, ut Sacramentum conferre velint, nefariæ hæreseos labe carere non possunt, inquit Goarius pag. 699. Nam Orthodoxa fides docet Confirmationem, ut Baptisma, & Ordo, characterem imprimere, ac iterari non posse. Ii ergo duo errores a Syris sunt præcavendi. Goarius vero non improbat morem recipiendi hæreticos ad Ecclesiam redeuntes, juxta præscriptum illius Canonis, quem ex Epistola Methodii Patriarchæ de suscipiendis hæreticis, cum aliis viris doctis depromptum existimat, si eo animo adhibeatur unctio, ac verba illa proferantur, ut non ad Sacramentum perficiendum, sed ad puram Ecclesiæ ceremoniam referantur, & restringantur: *nimirum ut hac signorum exteriori repetitione, aut amissæ gratiæ, quam receperant in Confirmatione, aut nunquam acceptæ propter hæresim memores fierent*. Hinc eruditi quamplurimi, ac etiam ipse BENEDICTUS XIV. in tractatu de Synodo Diœcesana infra laudando, censent, in antea dicto Canone non agi de Confirmatione, sed ceremoniam indicatam designari; in Epistola vero I. pro nova Euchologii editione tollenda docet ab illa ceremonia verba illa *Signaculum &c.* ut infra dicemus §. III. *Not.* 2. Vide Goar. loco cit. ubi plura de hac ceremonia, de ipsius origine, & usu in Ecclesiæ Græca, differit.

Itaque immerito ex supra citatis Syrorum verbis usurpatam ipsis Confirmationis formam colligimus; quum nil simile legere sit in iis locis, in quibus de ungendis, & confirmandis baptizatis agitur. Renaudotius t. 2. Liturg. Orient. pag. 644. de forma Chrismatis apud Nestorianos hæc habet: *Ut apud Græcos confertur Chrisma, dicendo*, Signaculum doni Spiritus Sancti, *ita Nestoriano ritu per hæc*

hæc verba, Pignus Spiritus Sancti, *ut discimus ex ordine Baptismatis Syriaco Mar-Jesujab Catholici, quem habemus descriptum ex Codice Eliæ Sacerdotis*. Non nego in illis verbis Confirmationis formam constitui posse, quum similibus verbis passim Sancti Patres, Confirmationis effectum significaverint: at falsum est, a Nestorianis haberi pro Confirmationis formula; primum, quia non in frontis consignatione, sed ad manuum impositionem recitantur: deinde, quia recitantur tantum, dum unus fuerit baptizatus, non vero dum fuerint plures; tum enim loco precum, quæ incipiunt: *Pignus Spiritus Sancti, quod accepisti*, in Rituali a Renaudotio citato aliæ præscribuntur, quarum initium est: *magna sunt Domine*; denique quia preces istæ a Nestorianis referuntur ad susceptam per Baptismum gratiam; non vero ad manuum impositionis, sive frontis consignationis effectum, ut optime notat Assem. & ut easdem legenti fit illico manifestum. Igitur non in illis verbis, sed potius in iis, quæ frontis consignationi post Baptisma factæ respondent, Confirmationis forma inquirenda est. Ait Timotheus II. Patriarcha cap. 3. de Sacramentis sect. 19. *in Baptismate tres consignationes fieri*; primum, dum Sacerdos dicit: *signatur talis in nomine Patris &c.* alteram, dum dicit: *ungitur talis in nomine Patris &c.* tertiam vero post Baptismum, dum dicit: *baptizatus est, & perfectus est talis in nomine Patris &c.* De hac postrema consignatione hæc subjungit; *Tertia, eademque postrema consignatio, perfectio est in Spiritu Sancto, quæ in Baptismo Domini nostri contigit, atque est consummata perfectio*. Igitur si penes Nestorianos esset Confirmationis forma, potius in verbis illis, *baptizatus est, & perfectus &c.* quam in iis, quæ Renaudotius designavit, collocanda esset; quum per tertiam illam consignationem, perfectionem illam Spiritus Sancti designare velle videantur, qua Sacro Chrismate signati donantur. Sed licet hæc satis sint ad ostendendum Nestorianos habuisse aliquando verum Confirmationis Sacramentum: videtur tamen aut ignorantia, aut Hæreticorum malitia Confirmationis Sacramentum in ceremoniam esse mutatum, quæ proclamatio quædam in Baptizatum dici possit. *Mihi videtur*, inquit Assem. supracit. *non tam esse formam Confirmationis, quam ad eam proclamationem accedere, quæ apud Syros fieri solet supra ordinatos in Diaconos, vel Presbyteros*: Ordinatus est in Ecclesia Sancta talis Diaconus, vel Presbyter &c. in nomine Patris &c. *Veluti Nestoriani Pontifices dicunt supra ordinatis in Diaconos, Presbyteros, & Episcopos*: Separatus est, Sanctificatus est, Consecratus est talis &c. *Quod edictum, seu publicatio peractæ ordinationis potius est, quam forma. Ita & Græci quum octavo post Baptisma die puerum abluissent, dicunt*: Baptizatus es, illuminatus es, unguento unctus es, sanctificatus, & ablutus es in nomine Patris &c.

§. III.

§. III.

De Ministro.

ORdinarius Confirmationis Minister est solus Episcopus. Res definita est in Concilio Constantiensi contra Wicleffum, in Florentino in decreto pro Armenis, atque in Trident. sess. 7. can. 7. per hæc verba: *Si quis dixerit, Sanctæ Confirmationis Ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem; anathema sit.* Sed ut appareat tum Novatores, tum etiam Photianos, aliosque Orientis Hæreticos in manifesto errore versari, id muneris simplici Sacerdoti committentes, paucis demonstrabo, ita semper credidisse Ecclesiam. Nota res est ex Actis Apostolorum cap. 8. Petrum, & Joannem missos fuisse in Samariam, ut baptizatos a Philippo Diacono per manus impositionem confirmarent: id vero ea de causa factum fuisse, quod confirmandi munus solis Apostolis, atque Episcopis eorumdem Successoribus a Christo Domino concreditum fuerit. Ex Græcis Patribus testantur Chrysostom. homil. 18. in Acta Apostol. Œcumenius in Acta pag. 77. & Isidorus Pelusiota Epist. 450. ad Antiochum. Apostolica Sedes semper id docuit, constat id ex Epist. Cornelii Papæ ad Fabium Antiochenum relata ab Eusebio lib. 6. Hist. Ecclesiast. circa medium 3. sæculi scripta; & ut mittam Epistolam Leonis I. ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ, atque Gregorii Magni ad Januarium, sat erit referre verba Innocentii I. in Epist. ad Decentium Eugubinum Episcopum, in qua cap. 3. num. 6. legitur: *De consignandis vero infantibus manifestum est, non ab alio, quam ab Episcopo fieri licere. Nam Presbyteri licet secundi sint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem Pontificium solis deberi Episcopis, ut vel consignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum & illa lectio Actuum Apostolorum, quæ asserit, Petrum, & Joannem esse directos, qui jam baptizatis traderent Spiritum Sanctum; Nam Presbyteri, sive extra Episcopum, sive præsente Episcopo, quum baptizant, Chrismate baptizatos ungere licet*, (hic sermo est de unctione, quæ fit ante Baptismum, de qua supra diximus) *sed quod ab Episcopo fuerit consecratum; non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episcopis quum tradunt Paracletum.* Adest etiam testimonium Hieronym. in Dialog. contra Luciferianos c. 4. *Non abnuo*, inquiens, *hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut ad eos, qui longe in minoribus urbibus per Presbyteros, & Diaconos baptizati sunt, Episcopus ad invocationem Sancti Spiritus manum impositurus excurrat.* August. eadem habet l. xv. de Trin. c. 26. Atque hinc palam fit, Romanam Ecclesiam, quæ reliquarum est ma-

ter,

ter, & magistra, semper docuisse, Ordinarium hujus Sacramenti Ministrum esse Episcopum, atque eamdem fidem primis sæculis habuisse Ecclesias Africæ, in quibus erat Augustinus, Palæstinæ, ubi scripsit Hieronym. aliasque Orientis Ecclesias, ut constat ex Authore Const. Apostolicarum, Chrysostomo, Isidoro Pelusiota, aliisque supra citatis. Quamobrem contra majorum fidem Photiani, Armenorumque nonnulli censent, simplices Presbyteros Ordinarios esse hujus Sacramenti Ministros.

,, NOTA. 1. Præter manuum impositionem, qua baptizati con-
,, firmabantur, fuisse primis Ecclesiæ sæculis aliam manuum impo-
,, sitionem, quæ non *confirmatoria*, *sed curatoria* esset. Hujusmo-
,, di fuit impositio illa manuum, qua per Ananiam Apostolorum
,, discipulum Paulo, antequam baptizatus esset, visus redditus est;
,, *Act.* IX. *v.* 17. Eamdem additam fuisse etiam ætate Innoc. I. ad
,, curandos Energumenos, docet ipse Pontifex in supra laudata E-
,, pistola cap. 6. num. 9. ubi eam ex Episcopi delegatione fieri
,, permisit etiam Diacono, inquiens: *de his vero baptizatis, qui*
,, *postea a dæmonio, vitio aliquo, vel peccato interveniente, ar-*
,, *ripiuntur, est sollicita dilectio tua, si a Presbytero, vel Diacono*
,, *possint, aut debeant designari. Quod hoc, nisi Episcopus præce-*
,, *perit, non licet. Nam manus eis imponenda non est, nisi Epi-*
,, *scopus authoritatem dederit id efficiendi*. Hic sermo non est de
,, Confirmationis Sacramento, quod ætate illa statim post baptisma
,, conferebatur, sed de ritu, quo eis succurrebatur, qui a dæmo-
,, nio post susceptum Baptisma, essent arrepti; ut post Morinum,
,, & Petrum Constant, advertit BENEDICTUS XIV. de Synodo
,, Diœcesana lib. 7. c. 3. num. 3.

,, NOTA. 2. Consignationem illam frontis, de qua Canon. VII.
,, secundæ Synodi, sive potius Methodius Patriarcha Constantino-
,, politanus, ex cujus Epistola fuit ille formatus, ut Beveregius,
,, Goarius, aliique putant, non fuisse Confirmationis Sacramen-
,, tum, sed meram Ecclesiasticam ceremoniam, in reconciliandis
,, hæreticis a V. saltem seculo in Ecclesia Orientali usurpatam;
,, ut constat ex verbis Epaunensis Concilii sub Symmaco celebrati
,, anno 509. *Presbytero propter salutem animarum, quam in cunctis*
,, *optamus desperatis in lecto recumbentibus Hæreticis, si conver-*
,, *sionem subitam petant, Chrismate subvenire permittimus; quod*
,, *etiam omnes conversi, si sani sunt, ab Episcopo noverint expe-*
,, *tendum. Quum fidei desertor*, inquit Goarius pag. 699. *per la-*
,, *psum in hæresim, aut in nefariam sectam consensum, fidem,*
,, *quam in Confirmatione prædicandam, propugnandamque modis*
,, *omnibus pollicitus fuerat, donatumque sibi Spiritum Sanctum ab-*
,, *jiciat, conculcet, extinguat. ut & illam renovet, & Dei Spi-*
,, *ritum in se revocet, quasi Confirmationem (quæ tamen denuo*
,, *repeti nequit) exposceret, ejus signa, ceremoniasque suscipit,*
,, *& hoc pacto Confirmationis gratiam, & effectum, prius deper-*
,, *ditum in suorum animis reparare, Orientalis Ecclesia adinvenit.*
,, *Non ita tamen ut asseretum velim, ritum hunc ex se propriaque*
,, *virtute posse opus tam sublime, & arduum (quale est in anima*
,, *reparatio gratiæ pro solito Sacramentorum virtuti connexa) pro-*
,, *ducere: quid namque ad gratiam restituendam imbecillius, Ce-*
,, *remonia humanitus adinventa, & instituta? Sed quod vel Ec-*
,, *clesiæ precibus, vel Sacerdotis meritis, vel conversi humilitate,*
,, *vel tandem, ut satius dicam, pœnitentiæ simul semper adjun-*
,, *ctæ ri, & potentia infidelitatis defectus omnis resarciatur;*

,, *san-*

„ *ſanctitaſque cuncta per Confirmationem adveniens rurſum per iteratum ejus ritum conceditur: qui quia Confirmationem imitatur, & ad Confirmationis effectum reparandum tendit, ad eam pertinere ex Sanctis Patribus poteſt aſſeri: quia vero penitentiæ demiſſionem, & infidelitatis confeſſionem adjuncta habet, & ad eam a mente obliterandem operatur, mere reconciliativum eſſe profiteor*. Igitur damnandi non ſunt Græci quod hanc Cæremoniam in Hæreticis reconciliandis adhibeant; & quod eadem Cæremonia a ſimplici quoque Sacerdote in iis caſibus, in quibus reconciliandi Hæreticos facultatem habet, uſurpetur; ſed potius monendi, hanc ſimplicem eſſe Eccleſiæ ritum, non Sacramentum.

Hinc vero notare oportet BENEDICTUM XIV. in ſupra cit. Epiſt. 1. de nova Euchologii editione, admonere in illa cæremonia, qua per unctionem Chriſmatis Hæretici reconciliantur, non eſſe uſurpanda verba illa, *ſignaculum doni Spiritus S.*, quæ formulam Confirmationis conſtituunt. Atque verba illa Methodii decreto, atque Euchologiis addita fuiſſe a Schiſmaticis, eo demonſtrat, quia decretum illud relatum habemus a Baronio ad an. Chriſti 842. quin per ſe verba illa ferant *ſignaculum &c.* & quia eadem verba deſiderantur in celeberrimo Euchologio Cryptæ Ferratæ, & in aliis quampluribus, quæ inſpexit, & recognovit Vir ſumma fide dignus Matthæus Chariophylus Sydonius, quemadmodum refert Arcudius lib. 2. de Confirmat. c. 18. Nec conjectura deeſt, quæ verba illa a Schiſmaticis Euchologiis nonnullis addita demonſtret; Nam iis a Theodoro Balſamone perſuaſum fuit, ut ſi quis Latinus ad Græcos commigraret, huic Sacramentum Confirmationis denuo conferendum eſſet; ut Gregorius teſtatur Protoſyncellus in apologia adverſus Marcum Epheſinum. Horum itaque fraude poſt impium concilium in aliqua Euchologia verba illa irrepſerunt *ſignaculum doni Spiritus S.* quæ in oratione pro reconciliandis pœnitentibus habentur; *ſed in Congregationibus ſuper correctione Euchologii habitis tam ſub Urbano VIII. quam noſtris hiſce temporibus*, inquit Summus Pontifex, *nobis annuentibus, decretum fuit, ut in Euchologio, quod correctum typis edendum erat, Ritus reconciliationis pœnitentium ad eam plane formam exigeretur, qua deſcriptum legitur in Euchologio Cryptæ Ferratæ: id quod eſt factum, quum in Congr. habita 7. Januar. 1748. in qua actum eſt* de corrigendo ritu reconciliandi Apoſtatas ad formam in decreto Methodii traditam, per unctionem ſcilicet, qua ii unguntur, qui ſuſcipiunt Baptiſmum, ac decretum fuit tollenda verba *Signaculum &c.* quæ in paucis ſolummodo, iiſque recentibus Euchologiis reperiuntur. Quod confirmatum fuit in Congreg. hab. 18. Februarii ejuſdem anni, decretumque pontificia auctoritate roboratum fuit.

Gravis olim exarſit inter doctores controverſia, an ex ſpeciali delegatione Romani Pont. poſſit ſimplex Sacer-

cerdos saltem Chrismate jam consecrato, Sacramentum Confirmationis administrare. Sed quum innumera ex Ecclesiastica historia hujus delegationis exempla suppetant; quumque hanc facultatum BENEDICTUS ipse XIV. fecerit Patri Custodi, & Guardiano Sancti Sepulchri Ordinis Minorum de Observantia, Patri Jacobo Cremesit Ordinis Minorum strictioris Observantiæ Præfecto Missionum in Ægypto, atque aliis, *non videtur hodie fas esse potestatem, de qua olim disceptabatur, Summo Pontifici adjudicare.*

Dubitari etiam solet, an Chrismatis consecratio, quæ munus Episcopi est, ut definitum fuit in II. & III. Carthaginensi Synodo, per delegationem Romani Pont. a simplici Sacerdote fieri possit. Licet id eadem ratione fieri posse videatur, qua simplici presbytero confirmare permittitur; & licet hujus quoque commissionis nonnulla habeantur exempla; tamen hæc paucissima sunt, atque ut plurimum non aliter a Summis Pont. permissum est simplicibus Sacerdotibus Sacramentum Confirmationis administrare, nisi sub expressa conditione adhibendi Chrisma non a se, sed ab Episcopo consecratum, *quare insuetum foret, hac etiam prærogativa Episcopalis Ordinis propria inferiorem Presbyterum exornare*, inquit citatus Pontifex c. 8. ubi subdit etiam: *accedit, nullam esse necessitatem, hanc potestatem faciendi simplici Presbytero: is quippe quocumque se conferat, potest secum deferre Chrisma ab Episcopo acceptum: & siquidem a sacris Canonibus, præcipue can. Litteris*, de Consecr. dist. 3. *& can. si quis de aliis*, de Consecr. dist. 4. *vetitus est usus Chrismatis ante annum benedicti, satis erit ut ab hoc positivo Ecclesiæ præcepto, Summi Pontificis authoritate, eximatur, sicut Nos* in cit. nostra Const. 16. *ab eodem absolvimus prædictum Custodem Sancti Sepulchri, si in loco degat, ubi novi Chrismatis non suppetat copia.*

Major controversia est, num potestas, quam summo Pont. asseruimus, cuilibet Episcopo competat. Sed quid sit de hac difficili, & valde implexa controversia, inquit idem Pontifex laudato c. 8. n. 7. *Omnino in confesso est, irritam nunc fore Confirmationem a simplici Presbytero Latino ex sola Episcopi delegatione collatam, quia Sedes Apost. id juris sibi unice reservavit: quam quidem reservationem non tantum a consuetudine in tota Ecclesia Latina jamdiu recepta, tacite inductam arbitramur, sicuti opinatur Juvenin cit. loc. & Tourn* de Sacram. Confirm. quæst. 3. art. 2. *sed jam ante IX. sæculum expresse factam colligimus ex Flodoardo* lib. 3. hist. Eccles. Rhemensis c. 17. *ubi narrat Nicolaum I. ad Hincmarum, & cæteros Archiepiscopos, atque Episcopos, in Regno Caroli constitutos scripsisse*, Græcorum Imperatores, & Orientales Episcopos calumniari S. Rom. Ecclesiam, imo omnem Ecclesiam, quæ Latina utitur lingua . . . . . quia Presbyteros sortiri conjuges prohibemus, & quoniam cos-

eosdem Presbyteros Chrismate linire baptizatorum frontes inhibemus; *Posita autem reservatione facultatis, de qua est sermo, a Sum. Pontifice sibi facta, nec licite, nec valide potest Episcopus Latinus illa uti: nam quamvis confirmare sit actus Ordinis Episcopalis, cujus firmitas, & validitas a Pontifici Presbytero potestatem exercendi ejusmodi actum, potius ad jurisdictionem, quam ad Ordinem pertinet; Episcopi vero jurisdictio, sive sit immediate a Christo Domino, sive a Sum. Pontifice, ita semper huic subest, ut consentientibus omnibus Catholicis, ejusdem authoritate, & imperio limitari, atque ex legitima causa omnino auferri possit. Illud etiam ad rem facit, quod modo audivimus a D. Tho nempe delegationem, de qua est sermo, esse actum potestatis, & jurisdictionis supremæ a Christo Domino soli suo in terris Vicario commissæ. Quamobrem Clemens VI. priusquam ad Catholicam Communionem reciperet Consolatorem Armenorum Patriarcham, certior fieri voluit, an cum Ecclesia Romana sentiret, etiam in hisce articulis expressis in Apostolicis litteris ad eumdem Patriarcham datis, quæ habentur apud Raynaldum* ad ann. 1352. num. 12. nimirum: Primo de consecratione Chrismatis, si credis, quod per nullum Sacerdotem, qui non est Episcopus, potest Chrisma rite, & debite consecrari. Secundo, si credis, quod Sacramentum Confirmationis per alium, quam per Episcopum, non potest ex officio ordinarie ministrari. Tertio, si credis, quod solum per Romanum Pontificem plenitudinem potestatis habentem, possit dispensatio Sacramenti Confirmationis Presbyteris, qui non sunt Episcopi, committi. Quarto, si credis, quod Chrismati per quoscumque Sacerdotes, qui non sunt Episcopi, neque a Romano Pontifice super hoc commissionem, seu concessionem aliquam receperunt, iterum per Episcopum, vel Episcopos sint Chrismandi. *Quæ verba perpendant oportet, qui potestatem, de qua disserimus, Episcopis attribuunt.*

Dicendum nunc superest de Orientalibus, quorum Presbyteri pueris post baptisma Confirmationem conferunt. Negari non potest, hanc consuetudinem in Orientali Ecclesia antiquam esse, ac longe Photiano Schismate vetustiorem. De Græcis id luculenter ostendunt Morinus dissertat. 2. de Sacramento Confirmat. & Lucas Holstenius dissert. 1. de Ministro Confirmat apud Græcos: Eumdemque usum invaluisse apud alias Orientales Ecclesias, testantur Ambrosiaster in Comment. in Epist. Pauli ad c. 4. Epist. ad Ephesios v. 12. inquiens: *Apud Ægyptum Presbyteri consignant, si præsens non sit Episcopus*: & Author qq vet. & nov. testament. quæst. 101. in append. ad 1. part. tom. 3. oper. S. Augustini: *In Alexandria, & per totum Ægyptum, si desit Episcopus, consignet Presbyter*, quibus in locis verbum *consignat* non merum ritum, sed veram Confirmationem denotare, tamquam indubitatum

tum ponit Christianus Lupus tom. 2. pag. 1424. Nos hic, missis, quæ in scholis a Theologis disputari solent, Orientales in duas classes distribuemus, scilicet in eos, quorum Presbyteri ex tacita, & præsumpta Sedis Apostolicæ dispensatione valide, ac licite hujusmodi Sacramentum administrant; & in eos, quibus sit hæc facultas sublata.

Quum ex iis, quæ supra ostendimus, abunde constat, sat esse Romani Pontificis delegationem, ut Presbyteri rite Sacramentum hoc administrent; facile quisque conjiciet, Presbyteros, qui ex tolerantia, atque ex Romanorum Pontificum indulgentia, & permissione confirment, quæ satis sit ad tacitam delegationem indicandam, valide, ac licite confirmare. Hanc ob rem in Florentina Synodo, in qua hujusmodi controversia cum Græcis agitata fuit, a Latinis Patribus Græcorum Presbyterorum Confirmatio rata existimata fuit, ut ait Gregorius Protosyncellus, qui eidem Synodo interfuit, tamquam Legatus Patriarchæ Alexandrini, & postea creatus fuit Patriarcha Constantinopolitanus, scribens contra Epistolam Marci Ephesini: *Deinde patientia quadem, & facilitate Sedis Apostolicæ factum est*, inquit BENEDICTUS XIV. Constitut. *Inter solicitas* tom. 1. Bullarii pag. 513. *ut unum, & alterum Sacramentum*, Baptisma scilicet, & Confirmatio, *ab eodem Sacerdote in Oriente Græcis conferretur. Non defuere idcirco Theologi, qui hujusmodi tolerantiæ vestem, & imaginem tacitæ dispensationis obducerent*. Eodem ibi modo loquitur de Cophtis. Eadem Apostolica Sedes probavit Synodum Ruthenorum celebratam Zamosciæ ann. 1720. in qua hæc leguntur: *Sacramentum Confirmationis a Christo Domino institutum, quod Parochi in Orientali Ecclesia extraordinario jure, & delegata ab Episcopo facultate, ex Apostolicæ Sedis dispensatione, statim post Baptismum administrare solent in genere visibilium signaculorum, sacrosanctum est, ut ipse Baptismus, illudque nefas est iterare, propterea quod indelebilem characterem imprimit*. Atque eamdem consuetudinem tolerat, & permittit in Armenis, Syris, Chaldæisque. Ii ergo reprehendi nequeunt, quod per simplices Presbyteros Confirmationem administrent. Nec Missionarii, atque privati Theologi sine gravi injuria possunt collatum ab iis Sacramentum irritum declarare. Permissum tamen est Guardiano Terræ Sanctæ, ut legitur Const. *Demandatam &c. in Civitate Hierosolymitana, & in iis locis, ubi Episcopus Græcus Catholicus jure suo, & in propria Diœcesi non residet, referre*, sub conditione *Sacramentum Confirmationis Græcis a simplici Sacerdote confirmatis, ac sponte ab eodem confirmari petentibus*. Ex quo deducere est etiam alios, qui jus confirmandi habeant, posse confirmatos a simplicibus Presbyteris Orientalibus, *sub conditione*, iterum confirmare, dum id sponte petant. Hæc autem permissio conferendi *sub conditione* Confirmationem confirmatis a simplicibus Presbyteris, dum

dum eam petant, ideo ab Apostolica Sede fieri videtur, quia delegatio Apostolicæ Sedis expresse Presbyteris illis facta non est, & quia nondum proscripta est illorum opinio, qui de horum Confirmationis valore dubitant.

Ubi vero hæc tolerantia, ac delegationis præsumptio deest, ibi certum est nullum esse a simplici Presbytero collatum Confirmationis Sacramentum. Deest autem hæc præsumptio in iis, quibus id Sedes Apostolica interdixit.

Certum est, vetitum esse Latinis inter Orientales degentibus 1. tum quia expresse jubentur servare ubique proprios mores, & ritus; tum etiam quia Innoc. III. in sua Decretali, quæ apud Baluzium extat tom. 2 Epistol. pag. 480. Latinorum Sacerdotum abusum, qui Constantinopoleos Græcorum more Confirmationem conferre audebant, compescuit, prohibuitque, *ne talia de cætero sua temeritate præsumerent*. 2. Est etiam notum Nicolaum I. voluisse, ut Bulgari, qui Confirmationem susceperant a Sacerdotibus illuc a Photio missis, iterum consignarentur: Sive id fecerit, quod Sacerdotes illi jure ordinario eam conferre præsumpserint: sive quod a Photio *Mœcho*, & invasore missi fuerint, ut loquebantur Apostolici legati; sive denique quia Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, quod pluribus ostendit Lupus tom. 2 pag. 1404. & seq. Certum est in iis cessare præsumptionem illam, quæ ex tolerantia Sedis Apostolicæ consurgit. 3. Constat Innoc. IV. in Epist. ad Cardinalem Legatum in Regno Cypri prohibuisse Græcis Sacerdotibus ibidem degentibus Sacramentum Confirmationis administrare. 4. in Synodo Nationali Maronitarum coacta in Monte Libano 1736. & a BENEDICTO XIV. confirmata anno 1741. hæc ad rem edita sunt decreta, videlicet c. 2. de Sacramento Baptismi can. 15. *Majores nostri, sicut & cæteri Orientalium Ecclesiarum filii, statim post Baptismum tam infantes, quam adultos consueverunt Sacro Chrismate perungere, atque adeo Sacramentum Confirmationis illis conferre; idque per simplices Sacerdotes etiam, quibus Patriarchæ, & Episcopi hanc facultatem concessetant, quemadmodum ex Ritualibus apparet. Quia vero Patriarchæ nostri, ut eo, quo par est, obsequio Romanis Pontificibus, qui frequentes ad illos hac de re litteras dederant, morem gererent, Latino ritui consentientes, decreverunt, ut deinceps nemo, nisi Episcopali dignitate præditus, Sacramentum Confirmationis administraret: ideo mandamus, ac præcipimus omnibus Parochis, Archipresbyteris, Chorepiscopis, cæterisque dignitate Episcopali carentibus, ne audeant in posterum Baptizati frontem Sacro Chrismate perungere, & verba illa, quæ ad Confirmationis Sacramentum, adeoque ad Episcopum tamquam ordinarium illius Ministrum spectant, recitare; Sed illis omissis, intingant pollicem in Sacro Chrismate, & ungant Baptizatum in summitate Capitis in* mo-

modum Crucis, dicentes Orationes ex Rituali Romano desumptum, quæ sequitur: Deus omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi &c. Si vero adfuerit Episcopus, & ipse vel simplex Presbyter adultum quempiam baptizaverit, poterit idem Episcopus post Baptismum, si velit (ac præcipue, quum contigerit ab illo baptizari adultum, sive infantem in mortis periculo constitutum) prosequi cætera, quæ ad collationem Sacramenti Confirmationis in Rituali pertinent; ita tamen, ut Patrinus, vel Matrina adhibeatur, & nomen Confirmati in libro ad id destinato a Parocho, vel Episcopo adnotetur. Hinc in Rituali, quod authoritate Reverendissimi Domini Patriarchæ propediem est edendum, ante illa verba, quibus juxta ritum nostrum, Confirmationis Sacramentum confertur, apponenda est admonitio ad simplices Sacerdotes, cum supradicta Oratione: Deus Omnipotens &c. & altera admonitio ad Episcopos cum ritu conferendi Sacramentum Confirmationis, quem omnino a ritu Baptismi distingui, & separari præcipimus. Et c. 4. de Sacram. Confirmat. can. 2. *Quia vero tam in nostra, quam in reliquis Orientalibus Ecclesiis, antiquus mos obtinuerat, ut statim post Baptismum etiam Sacramentum Confirmationis conferretur, quemadmodum & in Ritualibus continetur, & a Conc. Laodiceno his verbis præscribitur: Quod oportet eos, qui illuminantur, post Baptismum inungi Supercælesti Chrismate, & esse regni Christi participes. Hoc tamen in re servandum præcipimus, ac mandamus, quod dudum a Reverendissimis Dominis Patriarchis injunctum est, nosque supra de Baptismo monuimus, ne simplices Sacerdotes de cætero præsumant hoc Sacramentum administrare; Sed illud Episcopi dumtaxat conferant, illum Sacrosanctæ Tridentinæ Synodi canonem præ oculis habentes: Si quis dixerit Sanctæ Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit.* S. Clemens VIII. anno 1595., & BENEDICTUS XIV. Constitut. *Etsi Pastoralis*, Presbyteris Italo-Græcis expresse interdixerunt, ne baptizatos Chrismate consignent. Atque in citata Constitut. ad rem hanc statuitur. I. *Episcopus sub conditione, & cum cautela eos confirmare debet, de quibus verosimilius dubitari potest, utrum ab Episcopis Græcis ordinem Baptismi juxta eorum Euchologium servantibus, fuerint baptizati. II. Idem dicendum si Episcopus Latinus ex dispensatione Apostolica Græcum aliquem ordinaverit, qui a Presbytero Græco in Italia, vel adjacentibus insulis fuerit baptizatus, nec constat, utrum ab aliquo Episcopo, sive Latino, sive Græco, Chrismate in fronte fuisset consignatum, debet omnino illum antea absolute confirmare, sub conditione autem, si verisimiliter dubium esse possit, an ab Episcopo Græco fuerit baptizatus. III. Quamvis confirmati a simplici Sacerdote co-*

gen-

gendi non sunt ejusmodi Confirmationis Sacramentum ab Episcopo suscipere, si ex tali coactione scandala oriri possent: quum Sacramentum Confirmationis ejusmodi necessitatem non habeat, ut sine eo salvus quis esse non possit; monendi tamen sunt ab Ordinariis locorum, eos gravis peccati reatu teneri, si quum possunt ad Confirmationem accedere, illam renuunt, ac negligunt. IV. *Ubi Græcus Catholicus Episcopus haberi potest, prout habetur constitutum in Collegio Corsino Italo-Græcorum in Calabria, curent omnino Latini Ordinarii, ut ab illo potius Græcis ceremoniis juxta Græcorum Euchologium, quam a se Latino ritu, Sacramentum Confirmationis subditis suis Græco ritu viventibus Chrismate a Latinis Episcopis accepto ministretur, ne scilicet Ecclesiarum ritus, quoad fieri potest, misceantur.*

§. IV.

De Confirmationis subjecto.

OMnes Orthodoxi fatentur, Confirmationis subjectum esse hominem baptizatum. Orientales vero a Latinis diffident, quod illico post baptisma etiam parvulis Confirmationem administrant. Contemporanea hæc utriusque Sacramenti collatio iis permissa est, in quibus Apostolica Sedes tolerat, ut etiam per simplices Sacerdotes Sacrum Chrisma conferatur; neque hac de causa reprehendi possunt. Hæc enim consuetudo, ut supra diximus, etiam in Latina Ecclesia aliquando viguit. At Latina, ac Romana Ecclesia aliarum Mater, atque Magistra, mutata hac consuetudine, consultius duxit, *ut renatis fonte Baptismatis conferretur Sacramentum Confirmationis in ea solum ætate, in qua fideles, evacuatis, quæ erant parvuli, intelligerent tantum inter se differre Baptismum, & Confirmationem, quantum in naturali vita distat generatio ab incremento; seque per Baptismum fuisse quidem ad militiam receptos, per Confirmationem vero ad pugnam roboratos, & ad perferendos agones per gratiam instructos. Ex quo fit, ut rigide animadverti in eos oporteat, si qui forte Sanctioris hujus disciplinæ instituta refugerent, aut contemnerent.* Ita BENEDICTUS XIV. Constitut. *Et quamvis tempore* tom. 1. Bullar. pag. 513. Hanc Latinæ Ecclesiæ disciplinam ii omnes servare debent, quibus supra prohibitum esse diximus per simplices Sacerdotes Confirmationem administrare, ut colligitur tum ex antea citata Constit. tum ex ea, quæ incipit: *Etsi Pastoralis* §. 1. n. 1.

„ NOTA. 1. Ferri nullo modo posse, ut ii, qui contempora-
„ nee Baptismum, & Confirmationem juxta propriæ Ecclesiæ mo-
„ rem, administrare, & recipere solent, Baptisma ritu Latino,
„ &

,, & seorsim a Confirmatione collatum, acerbo alienoque animo ,, perhorrescant; ac multo minus, ut credant, duo hæc Sacramenta invicem sejungi non posse. Ii enim in duplici versarentur errore, quorum alter in contemptu Latini Ritus, alter vero in opinione illa consisteret, qua crederent, duo hæc Sacramenta invicem separari non posse. Iis ostendendum esset, Ecclesiam semper licitum existimasse Confirmationem a Baptismate separare, ut supra ostendimus; atque Romanam Ecclesiam utilius censuisse, Confirmationem differre, quoadusque Pueri rationis usum assequantur.

,, NOTA. 2. Quamquam eos, qui Confirmationem a Baptismo sejungere debent, non deceat pueris administrare ante usum rationis, ut Catech. præscribit Conc. Trid. jussu S. Pii V. editus; tamen dum pueri sint morti proximi, eis conferri poterit etiam ante septennium, *ut confirmati decedentes, majorem gloriam consequantur, sicut & hi majorem obtinent gratiam*, juxta S. Tho. doctr. 3. p. q. 72. art. 8. ad 4. Et si Episcopus vel propter sui ingravescentem ætatem, vel propter locorum distantiam a Civitate, aut propter itineris difficultatem expediens judicaverit pueros etiam ante septennium consignare, poterit id licite facere, ut ait BENEDICTUS XIV. de Synodo Dioec. lib. VII. c. 10. ubi advertit, id fieri debere sine ulla acceptione personarum.



TRA-

TRACTATUS
DE
EUCHARISTIA.

Eucharistia est Sacramentum Corporis, & Sanguinis Christi, sub speciebus panis, & vini, ad spiritualem animæ refectionem a Christo institutum.

CAPUT PRIMUM.

De Materia, & Forma Eucharistiæ.

Quæst. I. *Quænam est materia necessaria, ex qua conficitur Eucharistia?*

Resp. 1. Est panis triticeus, & vinum de vite. *Prob.* 1. Ex perpetua Ecclesiæ Traditione, & praxi. 2. Ex Concilio præsertim Later. IV. c. *Firmiter.* Ex Trid. sess. 13 c. 4. can. 2. & ex Florentino, ibi: *Tertium est Eucharistiæ Sacramentum, cujus materia est panis triticeus, & vinum de vite, cui ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet.* 3. Quia Christus instituens Eucharistiam, non aliam materiam adhibuit, Matth. 26. eamque ut necessariam præcepit his verbis: *Hoc facite &c.* Luc. 22. & 1. Cor. 11. Præterea panis triticeus solus est, qui dicatur simpliciter panis; alii non vocantur panes, nisi cum addito, nec adhibentur nisi in ejus defectum. Item vinum simpliciter est vinum de vite usuale. At ex Scriptura, & Conciliis materia Eucharistiæ est panis, & vinum simpliciter.

Hinc 1. non potest valide consecrari panis confectus ex oriza, avena, hordeo, milio &c. vel ex leguminibus, radicibus herbarum, aut fructibus arborum: item ex tritico non puro, sed mixto v. gr. hordeo, vel avena, si quantitas tritici non sit notabiliter major: nam alias panis non esset simpliciter triticeus. Quare Missale Roman. *de defectibus*, ait: *Si panis non sit triticeus, vel si triticeus admixtus sit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non maneat panis triticeus, vel sit alioqui corruptus, non conficitur Sacramentum.* Secus si farina alterius materiæ sit in tam parva quantitate, ut panis morali æstimatione censeatur adhuc triticeus. Reverentia tamen Sacramento debita exigit, ut panis sit ex puro tritico, & valde albus.

Licite vero consecrari non potest panis confectus ex grano, de quo dubitatur an sit verum triticum. Nam in Sacramentis, quæ non sunt de necessitate medii, nunquam li-

licet adhibere materiam non certam; alioqui fine necessitate urgente exponerentur nullitati. Species autem grani, de quibus præsertim aliqui dubitant an fint triticum, funt filigo, feu fegale, & fpelta. Nam quamvis S. Th. fenferit filiginem effe triticum, qui quandoque ex tritico in malis terris generatur; multi tamen id negant, quia quandoque etiam ex tritico nafcitur avena: poteftque res unius fpeciei propter diverfas difpofitiones, & caufas degenerare in rem alterius fpeciei.

Hinc 2. Non poteft valide confecrari. 1. Liquor expreffus ex pomis, piris, cerafis &c. 2. Omphacium, *du verjus*, quia necdum habet naturam vini. 3. Acetum, quia non eft amplius vinum, & fit ex corruptione fubftantiali vini. 4. Succus intra uvas maturas adhuc contentus, aut vinum in pane, vel alia fimili materia contentum; quia in tali ftatu non habet rationem vini ufualis. 5. Vinum aromatibus ita conditum, ut morali æftimatione fpeciem vini amiferit. Secus, fi alteratio fit exigua, quamvis illicite confecretur.

E contra valide confecratur. 1. Muftum, feu vinum ex uvis maturis recens expreffum, quum jam habeat naturam vini, quamvis hoc fit prohibitum, quia eft impurum ob admixtas fæces, ac proinde indecens. In neceffitate tamen, juxta S. Thom. 3. p. q. 74. art. 5. ad 3. licite confecratur. 2. Vinum congelatum, fed poftea refolutum, modo per gelu non fuerit corruptum. Vinum autem actu congelatum, & non refolutum eft materia incerta: quare fi forte in hyeme vinum in Calice congeletur, debet per ignem refolvi, priufquam confecretur, fed ejus congelatio, quantum poteft, impediri debet.

Resp. 2 Ad valorem Sacramenti requiritur, ut panis fit confectus ex farina triticea, aqua naturali diluta, & igne cocta. Nam fic conficitur panis fimpliciter dictus, & ufualis, aliorumque ciborum comes, qualem Chriftus inftituit.

Hinc non poffunt valide confecrari. 1. Liba, placentæ, & fimilia confecta ex farina triticea mixta lacte, butyro, ovis, melle, faccharo, aliifque liquoribus ab aqua naturali fpecie differentibus, nifi forte liquores ifti admixti aquæ naturali, effent in exigua quantitate, ita ut aqua plurimum prædominaretur. Illicitum tamen eft confecrare panem triticeum mixtum quacumque re, grano, vel liquore, etfi in parva quantitate, quia eft contra ufum Ecclefiæ, & reverentiam Sacramenti poftulantis materiam omnino puram. 2. Maffa cruda, feu pafta; quia non eft panis ufualis, nec cibus hominum. Si autem farina fit diluta aqua rofatea, dubium eft, an fit valida materia, ut habet Miffale Romanum.

Porro ex præcepto, & ufu Ecclefiæ panis confecrandus apud Latinos debet effe figura orbiculari, & integra.

,, NOTA. Nulla videtur posse occurrere causa moraliter sufficiens
,, ad conficiendam Eucharistiam, nisi in materia certa, inquit
,, Suarez, quia huic Sacramento summa reverentia debetur; & a-
,, liunde non est necessarium necessitate medii in re ad salutem.

Quæst. II. *An panis tam azymus, quam fermentatus sit materia valida?*

Resp. Affirm. Ex Conc. Florentin. in decreto unionis; ibi: *Definimus in azymo, sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici; Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini Corpus conficere debere; unumquemque scilicet juxta suæ Ecclesiæ sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem.* Ratio est, quia uterque est panis verus, & simpliciter dictus, & sic in Scriptura vocatur; nam uterque fit ex farina triticea, aqua naturali subacta, ac puro igne coquitur, habetque proprium usum panis.

Latini tamen tenentur sub mortali consecrare azymum, Græci vero fermentatum, singuli juxta Ecclesiæ suæ ritum: nam ita præcepit Concil. Floren. cit. & utriusque Ecclesiæ consuetudo antiquissima, obtinens vim legis graviter obligantis, utpote de re gravi. Hinc c. ult. *de Celebrat.* Sacerdos quidam Latinus jubetur privari in perpetuum officio, & beneficio, quod in fermentato consecrasset in defectum azymi. Quare in hoc nulla dispensat necessitas, ne Viatici quidem pro infirmo consecrandi; nam ad tanti Mysterii majorem reverentiam interest, modo, ac ritu convenienti semper confici. Præceptum quippe divinum circa Viaticum non obligat, nisi quando id fieri potest modo convenienti, & cum debitis circumstantiis.

,, NOTA. Quamvis multi dicant, Sacerdotem Latinum iter a-
,, gentem per Græciam licite uti fermentato, & Græcum azymo
,, in Occidente, in iis scilicet locis, ubi non sunt Ecclesiæ sui
,, Ritus; quia ex S. August. epist. ad Januar. licet cuique facere,
,, quod in ea Ecclesia, in quam venit, invenerit; modo non ad-
,, versetur divino mandato; si tamen inter Latinos sint aliquæ Ec-
,, clesiæ Græcorum, & inter Græcos aliquæ Latinorum, in his te-
,, netur unusquisque suæ Ecclesiæ ritum servare, quia hoc ipso,
,, quod ibi templum habent, perinde est quoad Sacrificium, ac si
,, essent in sua patria. Nec licet Latino in Ecclesia Græcorum in-
,, ter Latinos sita celebrare in fermentato, quia hoc est speciale
,, privilegium Græcis in ea Ecclesia concessum.

Quæst. III. *An, & quanta aqua admisceri debet?*

Resp. I. Ex præcepto Ecclesiæ, aqua elementaris ante consecrationem vino admisceri debet. Constat ex Conc. Florent supra citat. & Trid. sess. 22. c. 7. ibi: *Monet S. Synodus præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo misceant, tum quod Christum Dominum ita fecisse credatur; tum etiam quia e latere ejus aqua simul cum sanguine exierit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur: & cum aquæ in Apocalypsi*

typfi Beati Joannis populi dicantur: ipsius populi fidelis cum capite Christo unio repræsentatur. Hoc præceptum sub mortali obligat, quia licet materia sit in se levis, est tamen gravis ratione finis, & significationis: nam apponitur aqua ad repræsentandam unionem populi fidelis cum suo capite Christo, atque etiam unionem humanitatis cum Verbo. Hæc tamen admixtio aquæ non est de necessitate Sacramenti; Ita Missale Rom. Et Conc. Trid. solum dicit, hanc esse præceptam ab Ecclesia.

Resp. 2. Aqua vino miscenda debet esse modicissima. Quia 1. ita Conc. Floren. statuit, & refert usus Ecclesiæ. 2. Ut ait Conc. Tribur. Can. 19. sic melius significatur majestas Christi per vinum designata, & populi fragilitas per aquam repræsentata. 3. Hoc est tutius: nam (ut ait S. Tho.) vinum aliquando ita debile est, ut per aquam in magna quantitate, licet minore, facile corrumpatur. Sufficit autem una aquæ gutta sensibilis, quum ad signum sensibile, & significationem convenientem sufficiat. Ad validam vero consecrationem necesse est, ut major sit quantitas vini, quam aquæ, quia materia calicis est solum vinum usuale. At tale non esset, si vinum aquæ non prædominaretur, & res mixta non esset potius vinum, quam aqua. Quare c. 13. *de celebr. Miss.* dicitur perniciosus abusus, quod plus aquæ, quam vini in calicem infundatur.

Resp. 3. Hæc mixtio necessario fieri debet. 1. Tempore Missæ, & in ipso sacro calice: nam alioqui non esset ceremonia sacra, nec sacram significationem haberet. 2 Ante calicis oblationem ob Ecclesiæ usum: unde graviter peccaret, qui eam tunc omitteret. Quod si illa mixtio ante calicis oblationem facta non fuisset, fieri debet ante calicis consecrationem; nam usque ad illam subsistit ratio, & tempus præcepti, ac significationis; non post, quia tunc prohibetur, & cessat tempus, ex Missal. Rom. *tit. de defect.* ibi: *Si celebrans ante consecrationem calicis advertat, non fuisse appositam aquam, statim ponat eam ... si id advertat post consecrationem calicis, nullo modo apponat, quia non est de necessitate Sacramenti.*

Quæst. IV. *An ut utraque hæc materia valide consecretur, debeat esse moraliter præsens consecranti?*

Resp. Affirm. Quia 1. ita fert Traditio, & praxis Ecclesiæ in facto Christi fundata: Christus enim consecravit materiam præsentem, & non dedit potestatem Apostolis faciendi, nisi quod ipse fecerat. 2. Id exigit veritas formæ, quæ continet pronomen demonstrativum, *Hoc*, *Hic*: nihil enim demonstrari potest ad sensum, nisi sit moraliter præsens. 3. Alioqui Sacerdos posset totum panem, qui nunc in hac urbe, vel tota regione existit, consecrare.

At sufficit moralis præsentia: nam hæc sufficit ad veritatem formæ. Ad moralem autem præsentiam materiæ, ex communi hæc requiruntur. 1. Ut consecrans sciat mate-

riam ibi esse. 2. Ut materia sensu aliquo percipi possit: non tamen necesse est, ut in se videatur, vel tangatur a Sacerdote, sed sufficit ut in eo loco sita sit, in quo a consecrante possit sensu percipi, sive in se, sive in alio, ut in suo toto, vel proximo continente, aut vase ad illam continendam destinato. Sic hostiæ, quæ latent sub aliis multis in cumulo, censentur Sacerdoti præsentes: nam id censetur moraliter præsens, quod potest demonstrari humano modo ad sensum, per pronomen, *Hic*, *Hoc* independenter ab omni alio signo. 3. Ut sit propinqua, qualis debet esse res, quæ velut in usum humanum assumenda, demonstrari potest pronomine *hic*, vel *hoc*; alioqui non esset præsens more humano. Sed quum definiri nequeat quænam absolute requiratur propinquitas, in re incerta servari debet praxis Ecclesiæ non consecrantis nisi materiam valde propinquam. Item materia debet esse coram Sacerdote, alioqui non posset demonstrari per ly *hoc*, stricte sumptum, per quod debet significari res præsens independenter a circumstantiis, & ab omni alio nutu, & signo. *Requiritur ut materia consecranda in actu consecrationis, sit coram sacerdote*, ait Missale Romano *de. defect.*

Hinc non potest valide consecrari materia licet vicina, si sit a tergo, vel sub mappa, vel post parietem, aut aliud corpus opacum, quod non habet rationem thecæ seu vasis proxime illam continentis: nam tunc non est moraliter præsens consecranti, nec ullo sensu demonstrabilis. E contra hostiæ in pyxide, seu ciborio clauso contentæ consecrantur, si ad eas dirigatur intentio, quia ad moralem præsentiam rei sufficit, quod proximum ejus continens ad illam continendam destinatum, sit præsens: quemadmodum vinum in lagena clausum censetur moraliter præsens, & demonstrabile ei, cui lagena est præsens; quia ratione continentis proximi contentum præsens est, & demonstratur.

Quædam circa hoc dubia sic resolvit recentior Theologus. 1. Si hostiæ non sint in ipso altari, sed alicubi prope illud, v. g. si in Credentia ex oblivione sint relictæ, probabiliter non consecrantur, quamvis Sacerdos ante habuerit intentionem eas consecrandi. Tum quia non videntur connaturaliter designari per ly *hoc*: tum quia præsumi non debet Sacerdos voluisse intentionem suam extendere ad eas contra praxim, & præceptum Ecclesiæ consecrandas in eo loco, in quo non possunt sine gravi culpa consecrari.

2. Si sint positæ quidem in altari, sed alicubi extra corporale ad latus, res est dubia, & maxime pendet ab intentione Sacerdotis. At si positæ sunt, non quidem supra corporale, sed prope illud v. gr. a parte Evangelii inter librum, & corporale, videntur consecratæ, quamvis Rubricæ præscribant, ut ponantur supra corporale, sicut vere consecrantur in ciborio clauso super corporale po-

porali posito, licet Rubrica præcipiat tunc aperiri in ipsa consecratione, sicut in prima oblatione: nam possunt sufficienter demonstrari per ly *hoc*.

3. Guttæ vini, quæ calici separatim a toto adhærent extrinsecus, non consecrantur: quum enim consecrari licite non possint, præsumi non debet Sacerdos intendere earum consecrationem. De iis vero, quæ intra cuppam sunt separatæ a toto, variant sententiæ: unde pro praxi expedit, ut Sacerdos semel pro semper intendat non consecrare nisi id, quod est præcise continuum.

4. Sacerdos de vera hostiarum consecratione rationabiliter incertus, vel dubius, debet eas sumere post Sanguinem: vel, si nimis multæ sunt, rogare alium Sacerdotem, ut in suo sacro, dum unam, aut alteram hostiam absolute consecrat, simul eas intendat consecrare sub conditione si non sint consecratæ; vel id ipse die sequenti in suo sacro faciat. Quod si dubium sit de valore consecrationis alterutrius materiæ pro sacrificio constitutæ, debent iterum verba consecrationis super illam materiam proferri sub conditione; & si dubium sit de valore materiæ, v. g. quia præsumitur vinum esse acetum, vel aqua plurima vino mixta, debet certam aliam consecrare, ne sacrificium imperfectum relinquat, & post Communionem sumere materiam dubiam.

Quæst. V. *An ad validam consecrationem necesse est, ut materia consecranda determinetur in particulari per intentionem Sacerdotis?*

Resp. Affirm. Quia 1. Missale Roman. *de defectibus* sic habet: „ Si qui habeat coram se undecim hostias, & in„ tendat consecrare solum decem, non determinans quas „ decem intendit, non consecrat, quia requiritur inten„ tio. Secus, si putans quidem esse decem, tamen omnes „ voluit consecrare, quas coram se habebat; nam tunc „ omnes erunt consecratæ, atque ideo quilibet Sacerdos „ talem intentionem habere debet, scilicet consecrandi „ eas omnes, quas ante se ad consecrandum positas ha„ bet". 2. Quia actiones sunt circa singularia determinata: ergo intentio Ministri, quæ est causa practica consecrationis, ferri debet circa materiam determinatam. 3. Quum forma Eucharistiæ sit demonstrativa, exigit determinationem rei demonstrandæ: res enim indeterminata demonstrari nequit. Non est tamen necesse, singulas hostias designari quoad numerum, sed sufficit eas designari in toto objecto, quod proponitur, v. gr. ut Sacerdos intendat consecrare omnes hostias præsentes, etsi ignoret illarum numerum, vel circa illum erret, ut patet ex Rubrica cit. Imo si plures hostias habet, quam sumere statuerat, omnes consecrantur; quia omnes sunt ei moraliter præsentes, & intendit consecrare id, quod præsens est. Nec error speculativus tollit intentionem absolutam consecrandi materiam præsentem, quam ut debitam censetur habere implicite, nisi eam expresse ex-

cludat. Hinc *si putans se tenere unam hostiam, post consecrationem invenerit fuisse duas simul junctas, in sumptione sumat simul utramque.* Missal. Rom.

Quæst. VI. *An quævis minutissima materia possit valide consecrari?*

Resp. Affirm. modo sit sensu perceptibilis: nam talis materia potest esse signum sensibile, & per verba consecrationis ad sensum demonstrari. At si particulæ panis, vel vini, ita sint exiguæ, ut nequeant naturaliter sensu percipi, non possunt valide consecrari. Quia non possunt demonstrari præsentes in ordine ad sensus, prout exigunt voces *Hic*, & *Hoc*; quia Sacramentum debet esse signum sensibile. Non potest autem fieri consecratio, quin conficiatur Sacramentum.

Quæst. VII. *An possit valide consecrari materia in maxima quantitate?*

Resp. Affir. modo sit secundum se totam moraliter præsens consecranti. *Ita communiter.* Quia 1. Christus nullam certam quantitatem definivit, & absolute dedit Sacerdotibus potestatem consecrandi panem, & vinum absque limitatione ad certam aliquam quantitatem. 2. Quantacumque sit materiæ quantitas præsens, designari potest per pronomen *Hoc*, & verificatur forma. Non licet tamen majorem quantitatem consecrare, quam tempore opportuno possit absumi, quia periculum esset ne species putrescerent. Quod si consecretur nimis magna quantitas cum injuria Sacramenti, erit abusus potestatis a Christo concessæ, qui non impedit substantiam Sacramenti.

Quæst. VIII. *An panis sine vino, vel vinum sine pane consecrari potest?*

Resp. 1. Non potest licite. Quia 1. Christus præcepit, ut utraque materia consecraretur, per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem.* 1. Cor. 11. Sic enim Conc. Trid. sess. 22. c. 1. interpretatur. 2. Eucharistiæ institutio exigit utriusque consecrationem. Nam Eucharistia, ut est Sacramentum, instituta est ad modum, & signum integri convivii, quod cibo, & potu perficitur; & ut est Sacrificium, est incruenta, ac mystica immolatio Christi constituti modo quodam mortuo sub speciebus per consecrationem, & expressa repræsentatio Sacrificii cruenti, quod per realem separationem Sanguinis a Corpore in cruce peractum est. Sed ad hoc necesse est, ut ambæ materiæ consecrentur, & sub illarum speciebus Corpus, & Sanguis mystice separentur, & expresse repræsententur, ut separata fuerunt in Cruce: unde ex institutione divina consecratio utriusque speciei est de Sacrificii substantia, & integritate. Hoc autem Sacramentum non conficitur nisi in Sacrificio: Igitur institutio Eucharistiæ, quæ est juris divini, ac proinde jus divinum, exigit utriusque materiæ consecrationem: 2. Ecclesia id prohibet, ut patet ex ejus usu, & Missali Romano, *de defect.*

Resp.

Resp. 2. Valide tamen una materia sine alia consecratur. Quia 1. Christus prius tempore per verba de præsenti consecravit unam materiam, quam alteram: sic etiam Sacerdos consecrat, & hostiam adorandam populo proponit ante vini consecrationem. Quare si Sacerdos per impotentiam, vel malitiam non consecraret vinum, non ideo efficeret, ut species panis consecrata non esset vere consecrata. 2. Veritas, & significatio formæ, per quam consecratur una species, est absoluta, & independens ab altera forma consecratoria alterius speciei, ac proinde exigit, ut Christus sit statim sub tali specie consecrata independenter ab altera; alioqui forma esset falsa.

Quæst. IX. *Quænam est forma Eucharistiæ?*

Resp. 1. Quisque graviter tenetur proferre totam formam, quæ in Canone legitur, ob usum, & præceptum Ecclesiæ in re tam gravi. Forma pro consecratione panis, hæc est: *Hoc est enim corpus meum*; pro vino ista: *Hic est enim Calix Sanguinis mei, novi, & æterni Testamenti, Mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Verba autem essentialia formæ debent proferri assertive, seu cum intentione affirmandi id, quod significant: nam ex Patribus, & Conc. Florent. Sacerdos ea profert ex persona Christi, seu ut gerens personam Christi: & debet per illa intendere consecrare, ac efficere quod significant.

Resp. 2. Ad validam consecrationem certum est requiri hæc verba: *Hoc est Corpus meum: Hic est Calix Sanguis mei*: aut illis æquivalentia, quæ significent clare, ac distincte conversionem panis in Corpus Christi, & vini in Sanguinem: verba enim non efficiunt nisi id, quod significant. Horum autem sensus est: Hoc contentum sub his speciebus, est Corpus meum, est Sanguis meus.

Hinc invalida est consecratio. 1. Si pro ly *hoc*, diceretur *illud*, quia ly *illud* non demonstrat rem præsentem. 2. Si dicatur *ibi*, vel *hic* adverbialiter, quia voces illæ significant tantum Corpus esse in pane, vel Sanguinem in vino; non autem veram conversionem panis in Corpus, aut vini in Sanguinem. 3. Si pro ly *Corpus* dicatur *Caro*, quia corpus plus significat, quam caro: corpus enim est totum integrale constans non solum ex carne, sed etiam ex ossibus, nervis &c. 4. Si dicatur: *Hoc Corpus est meum*; nam transpositio illa mutat sensum verborum Christi. 5. Si dicatur, *Hoc est Corpus Christi*: quia hic modus loquendi longe diversus est, & hæc verba non proferuntur ex Christi persona.

Resp. 3. Hæc verba, *Hoc est Corpus meum, Hic est Calix Sanguinis mei*, aut illis æquivalentia, ad validam consecrationem secundum communem Doctorum sententiam sufficiunt, & probatur 1. Ex Patribus, qui nulla alia verba pro forma assignant. 2. Quia ista verba perfecte significant præsentiam Corporis, & Sanguinis

subditi, & non habent alium certum Parochum, vel Pastorem; unde ibi censentur habere domicilium eo modo, quo illius sunt capaces. Ita Suarez, l. 9. Instit. Sacr. c. 3. ubi idem ut verius censet de peregrinis; quia reputantur tanquam incolæ illius loci, in quo tempore paschali inveniuntur, ut declaravit Eugenius IV. & Parochus illius loci est proprius eorum Sacerdos; nisi tamen ipsius Parochi interveniat licentia saltem tacita, quæ ex consuetudine innotescit.

5. Confessor potest ex justa causa Communionem Paschalem pœnitentis ultra quindenam differre, ex Concil. Lateran. cap. *Omnis* cit. imo tenetur, si judicet differendam esse absolutionem: enim vero quum Communio pendeat ab absolutione, qui potest, ac debet hanc differre, potest quoque, ac debet illam.

6. Huic præcepto communicandi non satisfit per Communionem sacrilegam. Nam 1. Innoc. XI. oppositum damnavit. 2. Ecclesia expressit in præcepto modum excludentem Communionem sacrilegam: nam c. *Omnis* præcepit, ut omnes suscipiant *reverenter*, ideoque non sacrilege. Præceptum autem non servatur, nisi servetur modus præcepti in ipso præcepto expressus, quum ipse præcipiatur. 3. Præceptum Ecclesiæ est determinatio præcepti divini de sumptione Eucharistiæ pia, ac fructuosa, qua anima alatur, & ejus vita confortetur, ac augeatur, ex 1. Corinth. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat.* Et ex Concil. Trident. sess. 13. c. 2. *Sumi voluit Sacramentum hoc, tanquam spiritualem animarum cibum, quo alantur, & confortentur viventes vita illius, qui dixit: Qui manducat me, & ipse vivet propter me &c.*

7. Qui ante quindenam in sua parochia Eucharistiam sumpsit, tenetur iterum sub mortali eam ibi sumere intra quindenam. Nam quando per præceptum determinatur tempus, non impletur saltem integre, nisi eo tempore: sicut qui die Sabbati audivit Missam non est immunis ab obligatione eam audiendi die sequenti. Præterea non satisfecit præcepto Eucharistiam *in Paschate* suscipiendi. *Hinc ægrotis parochialibus, etiamsi Communionem extra præscriptos Paschales dies sumpserint, in Paschalibus diebus illam deferet, ac ministrabit* (Parochus) ait Rituale Rom.

8. Qui intra quindenam non communicavit, tenetur adhuc postea intra eumdem annum quamprimum communicare. Quia hoc præceptum non est sicut præceptum jejunandi, vel audiendi Missam tali die, sed continet virtualiter duo præcepta, alterum communicandi semel saltem in anno, alterum in Paschate; ita ut Communio annua primario propter se præcipiatur ad implendum præceptum divinum sæpe in vita communicandi, nec alligetur Paschæ, sicut Sacri auditio affixa est die festo. Quod satis indicant hæc verba legis Conc. Lateran. *ad minus*

in Pascha, & in Conc. Trid. *Singulis annis saltem in Paschate*. Et vero Ecclesia debuit, exigente fidelium negligentia, determinare tempus observandi præceptum divinum communicandi pluries in vita; ideoque & obligare ad communionem post Pascha eos, qui in Paschate omisissent. Ergo quum adhuc servare possit præceptum Ecclesiæ quantum ad id, quod est magis principale, durat obligatio toto anno, donec impleatur.

Imo juxta Suarez, Azor., Reginald., & alios, est obligatio continua communicandi quamprimum moraliter fieri potest post Pascha: ita ut semper nova culpa admittatur, quoties data opportunitate non impletur. Quia tempus Paschæ non est tantum determinatum propter solemnitatem, & majorem congruentiam hujus temporis, sed etiam ne diutius differatur communio; unde præceptum est affirmativum, quatenus præcipit Communionem; & simul implicite negativum, quatenus prohibet ejus dilationem ultra Pascha: & probat etiam ex usu Ecclesiæ; nam qui Communionem omisit, censuris, & minis compellitur, ut quamprimum communicet. Aliud est de auditione Sacri, quæ præcipue præcipitur ob diem sacrum, & in illius honorem, tanquam onus affixum diei: sic ut eo transacto, non obliget, ut constat ex sensu & praxi Ecclesiæ. Sicut ergo quum tributum exigitur in certum diem, eo transacto, statim semper solvi debet, ita &c. Hinc qui toto anno non communicavit, tenetur in confessione dicere, quoties id per annum omisit, quum posset commode communicare, nam toties peccavit.

Sed de Lugo docet, tunc remanere obligationem communicandi, non quidem statim post Pascha, sed solum ante finem anni; quia, inquit, quum præceptum communicandi in Paschate nequeat jam observari, nec proinde obliget; solum manet obligatio alterius præcepti, communicandi saltem semel in anno; hoc autem non obligat ad communicandum hoc mense potius, quam illo, sed ad communicandum semel hoc anno. Addit, censuram infligi solum propter transgressionem præteritam præcepti, quod obligabat sub censura infligendam a prælato, qui non vult eam exequi, nisi in eos, qui statim non communicaverint.

9. Qui prævidet se non habiturum opportunitatem communicandi in Paschate, nec postea hoc anno, tenetur prævenire. Quia tenetur singulis annis communicare: obligatio autem, quæ cadit in totum tempus, impleri debet initio, si in decursu, vel in fine impleri nequeat: nam urget in ea temporis parte, qua potest impleri; ut patet in præcepto audiendi Missam, quam tenetur primo mane audire, qui postea non poterit, quia præceptum obligat pro illo die, prout impleri potuerit. Qui vero tempus prævenit, tenetur denuo communicare, si postea possit, in Paschate; quia non satisfecit huic alteri obli-

gendi non sunt ejusmodi Confirmationis Sacramentum ab Episcopo suscipere, si ex tali coactione scandala oriri possent: quum Sacramentum Confirmationis ejusmodi necessitatem non habeat, ut sine eo salvus quis esse non possit; monendi tamen sunt ab Ordinariis locorum, eos gravis peccati reatu teneri, si quum possunt ad Confirmationem accedere, illam renuunt, ac negligunt. IV. *Ubi Græcus Catholicus Episcopus haberi potest, prout habetur constitutum in Collegio Corsino Italo-Græcorum in Calabria, curent omnino Latini Ordinarii, ut ab illo potius Græcis ceremoniis juxta Græcorum Euchologium, quam a se Latino ritu, Sacramentum Confirmationis subditis suis Græco ritu viventibus Chrismate a Latinis Episcopis accepto ministretur, ne scilicet Ecclesiarum ritus, quoad fieri potest, misceantur.*

§. IV.

De Confirmationis subjecto.

OMnes Orthodoxi fatentur, Confirmationis subjectum esse hominem baptizatum. Orientales vero a Latinis dissident, quod illico post baptisma etiam parvulis Confirmationem administrant. Contemporanea hæc utriusque Sacramenti collatio iis permissa est, in quibus Apostolica Sedes tolerat, ut etiam per simplices Sacerdotes Sacrum Chrisma conferatur; neque hac de causa reprehendi possunt. Hæc enim consuetudo, ut supra diximus, etiam in Latina Ecclesia aliquando viguit. At Latina, ac Romana Ecclesia aliarum Mater, atque Magistra, mutata hac consuetudine, consultius duxit, *ut renatis fonte Baptismatis conferretur Sacramentum Confirmationis in ea solum ætate, in qua fideles, evacuatis, quæ erant parvuli, intelligerent tantum inter se differre Baptismum, & Confirmationem, quantum in naturali vita distat generatio ab incremento; seque per Baptismum fuisse quidem ad militiam receptos, per Confirmationem vero ad pugnam roboratos, & ad perferendos agones per gratiam instructos. Ex quo fit, ut rigide animadverti in eos oporteat, si qui forte Sanctioris hujus disciplinæ instituta refugerent, aut contemnerent.* Ita BENEDICTUS XIV. Constitut. *Et quamvis tempore* tom. 1. Bullar. pag. 513. Hanc Latinæ Ecclesiæ disciplinam ii omnes servare debent, quibus supra prohibitum esse diximus per simplices Sacerdotes Confirmationem administrare, ut colligitur tum ex antea citata Constit. tum ex ea, quæ incipit: *Etsi Pastoralis* §. 1. n. 1.

„ NOTA. 1. Ferri nullo modo posse, ut ii, qui contempora„ nee Baptismum, & Confirmationem juxta propriæ Ecclesiæ mo„ rem, administrare, & recipere solent, Baptisma ritu Latino, „ &

„ & seorsim a Confirmatione collatum, acerbo alienoque animo „ perhorrescant; ac multo minus, ut credant, duo hæc Sacramen- „ ta invicem sejungi non posse. Ii enim in duplici versarentur er- „ rore, quorum alter in contemptu Latini Ritus, alter vero in „ opinione illa consisteret, qua crederent, duo hæc Sacramenta „ iuvicem separari non posse. Iis ostendendum esset, Ecclesiam „ semper licitum existimâvisse Confirmationem a Baptismate sepa- „ rare, ut supra ostendimus; atque Romanam Ecclesiam utilius „ censuisse, Confirmationem differre, quoadusque Pueri rationis „ usum assequantur.

„ NOTA. 2. Quamquam eos, qui Confirmationem a Baptismo „ sejungere debent, non deceat pueris administrare ante usum ra- „ tionis, ut Catech. præscribit Conc. Trid. jussu S Pii V editus; „ tamen dum pueri sint morti proximi, eis conferri poterit etiam „ ante septennium, *ut confirmati decedentes, majorem gloriam „ consequantur, sicut & hi majorem obtinent gratiam*, juxta S. „ Tho. doctr. 3. p. q. 72. art. 8. ad 4. Et si Episcopus vel propter „ sui ingravescentem ætatem, vel propter locorum distantiam a „ Civitate, aut propter itineris difficultatem expediens judicaverit „ pueros etiam ante septennium consignare, poterit id licite face- „ re, ut ait BENEDICTUS XIV. de Synodo Diœc. lib. VII. c. 10. „ ubi advertit, id fieri debere sine ulla acceptione personarum.



TRA-

TRACTATUS
DE
EUCHARISTIA.

Eucharistia est Sacramentum Corporis, & Sanguinis Christi, sub speciebus panis, & vini, ad spiritualem animæ refectionem a Christo institutum.

CAPUT PRIMUM.

De Materia, & Forma Eucharistiæ.

Quæst. I. *Quænam est materia necessaria, ex qua conficitur Eucharistia?*

Resp. 1. Est panis triticeus, & vinum de vite. *Prob.* 1. Ex perpetua Ecclesiæ Traditione, & praxi. 2. Ex Concilio præsertim Later. IV. c. *Firmiter*. Ex Trid. sess. 13. c. 4. can. 2. & ex Florentino, ibi: *Tertium est Eucharistiæ Sacramentum, cujus materia est panis triticeus, & vinum de vite, cui ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet.* 3. Quia Christus instituens Eucharistiam, non aliam materiam adhibuit, Matth. 26. eamque ut necessariam præcepit his verbis: *Hoc facite &c.* Luc. 22. & 1. Cor. 11. Præterea panis triticeus solus est, qui dicatur simpliciter panis; alii non vocantur panes, nisi cum addito, nec adhibentur nisi in ejus defectum. Item vinum simpliciter est vinum de vite usuale. At ex Scriptura, & Conciliis materia Eucharistiæ est panis, & vinum simpliciter.

Hinc 1. non potest valide consecrari panis confectus ex oriza, avena, hordeo, milio &c. vel ex leguminibus, radicibus herbarum, aut fructibus arborum: item ex tritico non puro, sed mixto v. gr. hordeo, vel avena, si quantitas tritici non sit notabiliter major: nam alias panis non esset simpliciter triticeus. Quare Missale Roman. *de defectibus*, ait: *Si panis non sit triticeus, vel si triticeus admixtus sit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non maneat panis triticeus, vel sit alioqui corruptus, non conficitur Sacramentum.* Secus si farina alterius materiæ sit in tam parva quantitate, ut panis morali æstimatione censeatur adhuc triticeus. Reverentia tamen Sacramento debita exigit, ut panis sit ex puro tritico, & valde albus.

Licite vero consecrari non potest panis confectus ex grano, de quo dubitatur an sit verum triticum. Nam in Sacramentis, quæ non sunt de necessitate medii, nunquam li-

licet adhibere materiam non certam; alioqui fine necessitate urgente exponerentur nullitati. Species autem grani, de quibus præsertim aliqui dubitant an sint triticum, sunt siligo, seu segale, & spelta. Nam quamvis S. Th. senserit siliginem esse triticum, qui quandoque ex tritico in malis terris generatur; multi tamen id negant, quia quandoque etiam ex tritico nascitur avena: poteſque res unius speciei propter diversas dispositiones, & causas degenerare in rem alterius speciei.

Hinc 2. Non potest valide consecrari. 1. Liquor expressus ex pomis, piris, cerasis &c. 2. Omphacium, *du verjus*, quia necdum habet naturam vini. 3. Acetum, quia non est amplius vinum, & fit ex corruptione substantiali vini. 4. Succus intra uvas maturas adhuc contentus, aut vinum in pane, vel alia simili materia contentum; quia in tali statu non habet rationem vini usualis. 5. Vinum aromatibus ita conditum, ut morali æstimatione speciem vini amiserit. Secus, si alteratio sit exigua, quamvis illicite consecretur.

E contra valide consecratur. 1. Mustum, seu vinum ex uvis maturis recens expressum, quum jam habeat naturam vini, quamvis hoc sit prohibitum, quia est impurum ob admixtas fæces, ac proinde indecens. In necessitate tamen, juxta S. Thom. 3. p. q. 74. art. 5. ad 3. licite consecratur. 2. Vinum congelatum, sed postea resolutum, modo per gelu non fuerit corruptum. Vinum autem actu congelatum, & non resolutum est materia incerta: quare si forte in hyeme vinum in Calice congeletur, debet per ignem resolvi, priusquam consecretur, sed ejus congelatio, quantum potest, impediri debet.

Resp. 2. Ad valorem Sacramenti requiritur, ut panis sit confectus ex farina triticea, aqua naturali diluta, & igne cocta. Nam sic conficitur panis simpliciter dictus, & usualis, aliorumque ciborum comes, qualem Christus instituit.

Hinc non possunt valide consecrari. 1. Liba, placentæ, & similia confecta ex farina triticea mixta lacte, butyro, ovis, melle, saccharo, aliisque liquoribus ab aqua naturali specie differentibus, nisi forte liquores isti admixti aquæ naturali, essent in exigua quantitate, ita ut aqua plurimum prædominaretur. Illicitum tamen est consecrare panem triticeum mixtum quacumque re, grano, vel liquore, etsi in parva quantitate, quia est contra usum Ecclesiæ, & reverentiam Sacramenti postulantis materiam omnino puram. 2. Massa cruda, seu pasta; quia non est panis usualis, nec cibus hominum. Si autem farina sit diluta aqua rosacea, dubium est, an sit valida materia, ut habet Missale Romanum.

Porro ex præcepto, & usu Ecclesiæ panis consecrandus apud Latinos debet esse figura orbiculari, & integra.

,, NOTA. Nulla videtur posse occurrere causa moraliter sufficiens ,, ad conficiendam Eucharistiam, nisi in materia certa, inquit ,, Suarez, quia huic Sacramento summa reverentia debetur; & a- ,, liunde non est necessarium necessitate medii in re ad salutem.

Quæst. II. *An panis tam azymus, quam fermentatus sit materia valida?*

Resp. Affirm. Ex Conc. Florentin. in decreto unionis; ibi: *Definimus in azymo, sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici; Sacerdotesque in alteru- tro ipsum Domini Corpus conficere debere; unumquemque scilicet juxta suæ Ecclesiæ sive Occidentalis, sive Orien- talis consuetudinem.* Ratio est, quia uterque est panis verus, & simpliciter dictus, & sic in Scriptura vocatur; nam uterque fit ex farina triticea, aqua naturali subacta, ac puro igne coquitur, habetque proprium usum panis.

Latini tamen tenentur sub mortali consecrare azymum, Græci vero fermentatum, singuli juxta Ecclesiæ suæ ritum: nam ita præcepit Concil. Floren. cit. & utriusque Ecclesiæ consuetudo antiquissima, obtinens vim legis graviter obligantis, utpote de re gravi. Hinc c. ult. *de Celebrat.* Sacerdos quidam Latinus jubetur privari in perpetuum officio, & beneficio, quod in fermentato consecrasset in defectum azymi. Quare in hoc nulla dispensat necessitas, ne Viatici quidem pro infirmo consecrandi; nam ad tanti Mysterii majorem reverentiam interest, modo, ac ritu convenienti semper confici. Præceptum quippe divinum circa Viaticum non obligat, nisi quando id fieri potest modo convenienti, & cum debitis circumstantiis.

,, NOTA. Quamvis multi dicant, Sacerdotem Latinum iter a- ,, gentem per Græciam licite uti fermentato, & Græcum azymo ,, in Occidente, in iis scilicet locis, ubi non sunt Ecclesiæ sui ,, Ritus; quia ex S. August. epist. ad Januar. licet cuique facere, ,, quod in ea Ecclesia, in quam venit, invenerit; modo non ad- ,, versetur divino mandato; si tamen inter Latinos sint aliquæ Ec- ,, clesiæ Græcorum, & inter Græcos aliquæ Latinorum, in his te- ,, netur unusquisque suæ Ecclesiæ ritum servare, quia hoc ipso, ,, quod ibi templum habent, perinde est quoad Sacrificium, ac si ,, essent in sua patria. Nec licet Latino in Ecclesia Græcorum in- ,, ter Latinos sita celebrare in fermentato, quia hoc est speciale ,, privilegium Græcis in ea Ecclesia concessum.

Quæst. III. *An, & quanta aqua admisceri debet?*

Resp. 1. Ex præcepto Ecclesiæ aqua elementaris ante consecrationem vino admisceri debet. Constat ex Conc. Florent supra citat. & Trid. sess. 22. c. 7. ibi: *Monet S. Synodus præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo misceant, tum quod Christum Dominum ita fecisse credatur; tum etiam quia e latere ejus aqua simul cum sanguine exierit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur: & cum aquæ in Apoca-* lypsi

ipsi Beati Joannis populi dicantur: ipsius populi fidelis cum capite Christo unio repræsentatur. Hoc præceptum sub mortali obligat, quia licet materia sit in se levis, est tamen gravis ratione finis, & significationis: nam apponitur aqua ad repræsentandam unionem populi fidelis cum suo capite Christo, atque etiam unionem humanitatis cum Verbo. Hæc tamen admixtio aquæ non est de necessitate Sacramenti; Ita Missale Rom. Et Conc. Trid. solum dicit, hanc esse præceptam ab Ecclesia.

Resp. 2. Aqua vino miscenda debet esse modicissima. Quia 1. ita Conc. Floren. statuit, & refert usus Ecclesiæ. 2. Ut ait Conc. Tribur. Can. 19. sic melius significatur majestas Christi per vinum designata, & populi fragilitas per aquam repræsentata. 3. Hoc est tutius: nam (ut ait S. Tho.) vinum aliquando ita debile est, ut per aquam in magna quantitate, licet minore, facile corrumpatur. Sufficit autem una aquæ gutta sensibilis, quum ad signum sensibile, & significationem convenientem sufficiat. Ad validam vero consecrationem necesse est, ut major sit quantitas vini, quam aquæ, quia materia calicis est solum vinum usuale. At tale non esset, si vinum aquæ non prædominaretur, & res mixta non esset potius vinum, quam aqua. Quare c. 13. *de celebr. Miss.* dicitur perniciosus abusus, quod plus aquæ, quam vini in calicem infundatur.

Resp. 3. Hæc mixtio necessario fieri debet. 1. Tempore Missæ, & in ipso sacro calice: nam alioqui non esset ceremonia sacra, nec sacram significationem haberet. 2 Ante calicis oblationem ob Ecclesiæ usum: unde graviter peccaret, qui eam tunc omitteret. Quod si illa mixtio ante calicis oblationem facta non fuisset, fieri debet ante calicis consecrationem; nam usque ad illam subsistit ratio, & tempus præcepti, ac significationis; non post, quia tunc prohibetur, & cessat tempus, ex Missal. Rom. *tit. de defect.* ibi: *Si celebrans ante consecrationem calicis advertat, non fuisse appositam aquam, statim ponat eam... si id advertat post consecrationem calicis, nullo modo apponat, quia non est de necessitate Sacramenti.*

Quæst. IV. *An ut utraque hæc materia valide consecretur, debeat esse moraliter præsens consecranti?*

Resp. Affirm. Quia 1. ita fert Traditio, & praxis Ecclesiæ in facto Christi fundata: Christus enim consecravit materiam præsentem, & non dedit potestatem Apostolis faciendi, nisi quod ipse fecerat. 2. Id exigit veritas formæ, quæ continet pronomen demonstrativum, *Hoc*, *Hic*: nihil enim demonstrari potest ad sensum, nisi sit moraliter præsens. 3. Alioqui Sacerdos posset totum panem, qui nunc in hac urbe, vel tota regione existit, consecrare.

At sufficit moralis præsentia: nam hæc sufficit ad veritatem formæ. Ad moralem autem præsentiam materiæ, ex communi hæc requiruntur. 1. Ut consecrans sciat materiam

riam ibi esse. 2. Ut materia sensu aliquo percipi possit: non tamen necesse est, ut in se videatur, vel tangatur a Sacerdote, sed sufficit ut in eo loco sita sit, in quo a consecrante possit sensu percipi, sive in se, sive in alio, ut in suo toto, vel proximo continente, aut vase ad illam continendam destinato. Sic hostiæ, quæ latent sub aliis multis in cumulo, censentur Sacerdoti præsentes: nam id censetur moraliter præsens, quod potest demonstrari humano modo ad sensum, per pronomen, *Hic*, *Hoc* independenter ab omni alio signo. 3. Ut sit propinqua, qualis debet esse res, quæ velut in usum humanum assumenda, demonstrari potest pronomine *hic*, vel *hoc*; alioqui non esset præsens more humano. Sed quum definiri nequeat quænam absolute requiratur propinquitas, in re incerta servari debet praxis Ecclesiæ non consecrantis nisi materiam valde propinquam. Item materia debet esse coram Sacerdote, alioqui non posset demonstrari per ly *hoc*, stricte sumptum, per quod debet significari res præsens independenter a circumstantiis, & ab omni alio nutu, & signo. *Requiritur ut materia consecranda in actu consecrationis, sit coram sacerdote*, ait Missale Romano *de defect.*

Hinc non potest valide consecrari materia licet vicina, si sit a tergo, vel sub mappa, vel post parietem, aut aliud corpus opacum, quod non habet rationem thecæ, seu vasis proxime illam continentis: nam tunc non est moraliter præsens consecranti, nec ullo sensu demonstrabilis. E contra hostiæ in pyxide, seu ciborio clauso contentæ consecrantur, si ad eas dirigatur intentio, quia ad moralem præsentiam rei sufficit, quod proximum ejus continens ad illam continendam destinatum, sit præsens: quemadmodum vinum in lagena clausum censetur moraliter præsens, & demonstrabile ei, cui lagena est præsens; quia ratione continentis proximi contentum præsens est, & demonstratur.

Quædam circa hoc dubia sic resolvit recentior Theologus. 1. Si hostiæ non sint in ipso altari, sed alicubi prope illud, v. g. si in Credentia ex oblivione sint relictæ, probabiliter non consecrantur, quamvis Sacerdos ante habuerit intentionem eas consecrandi. Tum quia non videntur connaturaliter designari per ly *hoc*: tum quia præsumi non debet Sacerdos voluisse intentionem suam extendere ad eas contra praxim, & præceptum Ecclesiæ consecrandas in eo loco, in quo non possunt sine gravi culpa consecrari.

2. Si sint positæ quidem in altari, sed alicubi extra corporale ad latus, res est dubia, & maxime pendet ab intentione Sacerdotis. At si positæ sunt, non quidem supra corporale, sed prope illud v. gr. a parte Evangelii inter librum, & corporale, videntur consecratæ, quamvis Rubricæ præscribant, ut ponantur supra corporale, sicut vere consecrantur in ciborio clauso super corpo-

porali posito, licet Rubrica præcipiat tunc aperiri in ipsa consecratione, sicut in prima oblatione: nam possunt sufficienter demonstrari per ly *hoc*.

3. Guttæ vini, quæ calici separatim a toto adhærent extrinsecus, non consecrantur: quum enim consecrari licite non possint, præsumi non debet Sacerdos intendere earum consecrationem. De iis vero, quæ intra cuppam sunt separatæ a toto, variant sententiæ: unde pro praxi expedit, ut Sacerdos semel pro semper intendat non consecrare nisi id, quod est præcise continuum.

4. Sacerdos de vera hostiarum consecratione rationabiliter incertus, vel dubius, debet eas sumere post Sanguinem: vel, si nimis multæ sunt, rogare alium Sacerdotem, ut in suo sacro, dum unam, aut alteram hostiam absolute consecrat, simul eas intendat consecrare sub conditione si non sint consecratæ; vel id ipse die sequenti in suo sacro faciat. Quod si dubium sit de valore consecrationis alterutrius materiæ pro sacrificio constitutæ, debent iterum verba consecrationis super illam materiam proferri sub conditione; & si dubium sit de valore materiæ, v. g. quia præsumitur vinum esse acetum, vel aqua plurima vino mixta, debet certam aliam consecrare, ne sacrificium imperfectum relinquat, & post Communionem sumere materiam dubiam.

Quæst. V. *An ad validam consecrationem necesse est, ut materia consecranda determinetur in particulari per intentionem Sacerdotis?*

Resp. Affirm. Quia 1. Missale Roman. *de defectibus* sic habet: „ Si qui habeat coram se undecim hostias, & intendat consecrare solum decem, non determinans quas „ decem intendit, non consecrat, quia requiritur intentio. Secus, si putans quidem esse decem, tamen omnes „ voluit consecrare, quas coram se habebat; nam tunc „ omnes erunt consecratæ, atque ideo quilibet Sacerdos „ talem intentionem habere debet, scilicet consecrandi „ eas omnes, quas ante se ad consecrandum positas habet “. 2. Quia actiones sunt circa singularia determinata: ergo intentio Ministri, quæ est causa practica consecrationis, ferri debet circa materiam determinatam. 3. Quum forma Eucharistiæ sit demonstrativa, exigit determinationem rei demonstrandæ: res enim indeterminata demonstrari nequit. Nnn est tamen necesse, singulas hostias designari quoad numerum, sed sufficit eas designari in toto objecto, quod proponitur, v. gr. ut Sacerdos intendat consecrare omnes hostias præsentes, etsi ignoret illarum numerum, vel circa illum erret, ut patet ex Rubrica cit. Imo si plures hostias habet, quam sumere statuerat, omnes consecrantur; quia omnes sunt ei moraliter præsentes, & intendit consecrare id, quod præsens est. Nec error speculativus tollit intentionem absolutam consecrandi materiam præsentem, quam ut debitam censetur habere implicite, nisi eam expresse exclu-

cludat. Hinc *si putans se tenere unam hostiam, post consecrationem invenerit fuisse duas simul junctas, in sumptione sumat simul utramque*. Miſſal. Rom.

Quæſt. VI. *An quævis minutiſſima materia poſſit valide conſecrari?*

Resp. Affirm. modo ſit ſenſu perceptibilis: nam talis materia poteſt eſſe ſignum ſenſibile, & per verba conſecrationis ad ſenſum demonſtrari. At ſi particulæ panis, vel vini, ita ſint exiguæ, ut nequeant naturaliter ſenſu percipi, non poſſunt valide conſecrari. Quia non poſſunt demonſtrari præſentes in ordine ad ſenſus, prout exigunt voces *Hic*, & *Hoc*; quia Sacramentum debet eſſe ſignum ſenſibile. Non poteſt autem fieri conſecratio, quin conficiatur Sacramentum.

Quæſt. VII. *An poſſit valide conſecrari materia in maxima quantitate?*

Resp. Affir. modo ſit ſecundum ſe totam moraliter præſens conſecranti. *Ita communiter*. Quia 1. Chriſtus nullam certam quantitatem definivit, & abſolute dedit Sacerdotibus poteſtatem conſecrandi panem, & vinum abſque limitatione ad certam aliquam quantitatem. 2. Quantacumque ſit materiæ quantitas præſens, deſignari poteſt per pronomen *Hoc*, & verificatur forma. Non licet tamen majorem quantitatem conſecrare, quam tempore opportuno poſſit abſumi, quia periculum eſſet ne ſpecies putreſcerent. Quod ſi conſecretur nimis magna quantitas cum injuria Sacramenti, erit abuſus poteſtatis a Chriſto conceſſæ, qui non impedit ſubſtantiam Sacramenti.

Quæſt. VIII. *An panis ſine vino, vel vinum ſine pane conſecrari poteſt?*

Resp. 1. Non poteſt licite. Quia 1. Chriſtus præcepit, ut utraque materia conſecraretur, per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem*. 1. Cor. 11. Sic enim Conc. Trid. ſeſſ. 22. c. 1. interpretatur. 2. Euchariſtiæ inſtitutio exigit utriuſque conſecrationem. Nam Euchariſtia, ut eſt Sacramentum, inſtituta eſt ad modum, & ſignum integri convivii, quod cibo, & potu perficitur; & ut eſt Sacrificium, eſt incruenta, ac myſtica immolatio Chriſti conſtituti modo quodam mortuo ſub ſpeciebus per conſecrationem, & expreſſa repræſentatio Sacrificii cruenti, quod per realem ſeparationem Sanguinis a Corpore in cruce peractum eſt. Sed ad hoc neceſſe eſt, ut ambæ materiæ conſecrentur, & ſub illarum ſpeciebus Corpus, & Sanguis myſtice ſeparentur, & expreſſe repræſententur, ut ſeparata fuerunt in Cruce: unde ex inſtitutione divina conſecratio utriuſque ſpeciei eſt de Sacrificii ſubſtantia, & integritate. Hoc autem Sacramentum non conficitur niſi in Sacrificio: Igitur inſtitutio Euchariſtiæ, quæ eſt juris divini, ac proinde jus divinum, exigit utriuſque materiæ conſecrationem: 2. Eccleſia id prohibet, ut patet ex ejus uſu, & Miſſali Romano, *de defect.*

Resp.

Resp. 2. Valide tamen una materia fine alia consecratur. Quia 1. Christus prius tempore per verba de præsenti consecravit unam materiam, quam alteram: sic etiam Sacerdos consecrat, & hostiam adorandam populo proponit ante vini consecrationem. Quare si Sacerdos per impotentiam, vel malitiam non consecraret vinum, non ideo efficeret, ut species panis consecrata non esset vere consecrata. 2. Veritas, & significatio formæ, per quam consecratur una species, est absoluta, & independens ab altera forma consecratoria alterius speciei, ac proinde exigit, ut Christus sit statim sub tali specie consecrata independenter ab altera; alioqui forma esset falsa...

Quæst. IX. *Quænam est forma Eucharistiæ?*

Resp. 1. Quisque graviter tenetur proferre totam formam, quæ in Canone legitur, ob usum, & præceptum Ecclesiæ in re tam gravi. Forma pro consecratione panis, hæc est: *Hoc est enim corpus meum*; pro vino ista: *Hic est enim Calix Sanguinis mei, novi, & æterni Testamenti, Mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*. Verba autem essentialia formæ debent proferri assertive, seu cum intentione affirmandi id, quod significant: nam ex Patribus, & Conc. Florent. Sacerdos ea profert ex persona Christi, seu ut gerens personam Christi: & debet per illa intendere consecrare, ac efficere quod significant.

Resp. 2. Ad validam consecrationem certum est requiri hæc verba: *Hoc est Corpus meum: Hic est Calix Sanguis mei*: aut illis æquivalentia, quæ significent clare, ac distincte conversionem panis in Corpus Christi, & vini in Sanguinem: verba enim non efficiunt nisi id, quod significant. Horum autem sensus est: Hoc contentum sub his speciebus, est Corpus meum, est Sanguis meus.

Hinc invalida est consecratio. 1. Si pro ly *hoc*, diceretur *illud*, quia ly *illud* non demonstrat rem præsentem. 2. Si dicatur *ibi*, vel *hic* adverbialiter, quia voces illæ significant tantum Corpus esse in pane, vel Sanguinem in vino; non autem veram conversionem panis in Corpus, aut vini in Sanguinem. 3. Si pro ly *Corpus* dicatur *Caro*, quia corpus plus significat, quam caro: corpus enim est totum integrale constans non solum ex carne, sed etiam ex ossibus, nervis &c. 4. Si dicatur: *Hoc Corpus est meum*: nam transpositio illa mutat sensum verborum Christi. 5. Si dicatur, *Hoc est Corpus Christi*: quia hic modus loquendi longe diversus est, & hæc verba non proferuntur ex Christi persona.

Resp. 3. Hæc verba, *Hoc est Corpus meum*, *Hic est Calix Sanguinis mei*, aut illis æquivalentia, ad validam consecrationem secundum communem Doctorum sententiam sufficiunt, & probatur 1. Ex Paribus, qui nulla alia verba pro forma assignant. 2. Quia ista verba perfecte significant præsentiam Corporis, & Sanguinis

Christi sub speciebus panis, & vini; verba autem formæ, utpote practica, efficiunt id, quod perfecte significant.

„ NOTA. Ambrosius Catarinus, Christophorus a Capite Fontium, Doctissimus Douteus Monachus Benedictinus editor Operum Cyrilli Hierosolymitani, P. Brunus in explicatione Liturgiæ Armenorum, ac alii pauci Catholici viri ad perficiendam Eucharistiam necessariam quoque existimant invocationem Spiritus Sancti. Hi vero confutantur in appendice. Vide §. *de forma*.

CAPUT II.

De præcepto Eucharistiæ, ejus effectu, & dispositione.

Quæst. I. AN *extet præceptum sumendi Eucharistiam?*

Resp. 1. Extat præceptum divinum aliquando eam sumendi. Patet ex Joann. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis &c. non habebitis vitam in vobis*. Et ex Conc. Trid. sess. 13. c. 2. *Sumi autem voluit Sacramentum hoc, tamquam spiritualem animarum cibum &c.* quod ad omnes spectat. Hoc præceptum ex communi sententia adultos obligat. 1. Pluries in vita: nam ex Conc. Trid. loc. cit. Eucharistia instituta est per modum cibi spiritualis, quo anima nutriatur, & confortetur, & necessaria ex præcepto ut cibus: ergo non raro ex præcepto sumenda est. Christus tamen non determinavit frequentiam sumptionum, sed reliquit determinandam ab Ecclesia, quando fidelium necessitas id exigeret. 2. Obligat in quovis probabili mortis periculo, ut in gravi morbo, instante conflictu, difficili partu, periculosa navigatione, incisione &c. Constat tum ex consuetudine totius Ecclesiæ, ministrandi Eucharistiam omnibus in periculo mortis versantibus, & eam in hunc finem sollicite asservandi, semper, & ubique observata, quæ ostendit id ex Traditione Apostolorum a Christo edoctorum manasse. Tum quia nunquam potest esse magis necessitas hujus cibi instituti ad conservandam, & roborandam vitam spiritualem contra tentationes, ac difficultates, quam in periculo mortis, in quo solent esse graviores, & ex qua pendet ultimo æternitas, & imminet ultima lucta cum hoste ad decidendum de salute æterna.

Pluries autem in eodem morbo Viaticum dari potest, modo dies decem ab altera Viatici sumptione intercesserit. Ita Rituale Parisiense.

Resp. 2. Omnes, & singuli fideles utriusque sexus, quum ad annos discretionis pervenerint, tenentur singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum, juxta præceptum sanctæ Matris Ecclesiæ. Ita Concilium Trid. sess. 14 can. 9. ubi hoc negantes anathematizat. Et ex Conc. gener. Later. IV. c. *Omnis* de Pœnit & Rem. ibi,

ibi. „ Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos
„ discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem se-
„ mel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti: &
„ injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat ad-
„ implere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eu-
„ charistiæ Sacramentum: nisi forte de proprii Sacerdo-
„ tis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tem-
„ pus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum:
„ alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & mo-
„ riens christiana careat sepultura". Circa quod obser-
„ vanda sunt sequentia.

1. Pueri tenentur ad Communionem, quando habent sufficientem usum rationis ad discernendum Corpus Christi ab aliis cibis, & ad illud reverenter ac devote sumendum sunt idonei; quod aliis citius, nempe circa annum 10. vel 12. aliis serius, scilicet circa 14. contingit: licet pueri prius censeantur obligari ad confessionem: quia ad Communionem plus requiritur discretionis, & devotionis, ac reverentiæ. Nam ita Ecclesiæ consuetudo interpretatur præcepta Confessionis, & Communionis pro materia subjecta: & Eucharistiæ dignitas singularis exigit maturiorem ætatem, & majorem discretionem, ut possit convenienti devotione, ac reverentia sumi. Quare ætas, qua urget obligatio communionis, est intra annum X. vel XII. & XIV. ita ut nemo ultra differat si sit sufficienter instructus, & recte dispositus: quia saltem communiter neque ante X. incipit, neque ultra XIV. differtur plenior usus rationis requisitus. In periculo tamen mortis, puero capaci confessionis, & sufficienter instructo, dandum est Eucharistiæ Viaticum: nam in eo periculo versatur, in quo expectare non potest tempus commodius ad Eucharistiam cum meliori dispositione recipiendam, ut præcepto divino satisfaciat; & aliunde potest reverenter sumere, & probare se sufficienter per confessionem, ne indigne sumat.

2. Per Pascha, ex Eugenio IV. Bulla *Fide digna*, & usu Ecclesiæ, intelligitur tota quindena a dominica Palmarum ad dominicam in Albis inclusive. Tamen in variis locis sive ex consuetudine, sive ex privilegio, sive ex necessitate, plus temporis conceditur.

3. Communio Paschalis fieri debet in propria Parochia, & sumenda de manu proprii Sacerdotis, vel ejus delegati. Constat ex Ritualibus, & variis Synodis, & ex consuetudine vim legis habente, & ita interpretante Canonem Concilii Lateranensis. Unde sacra Congregatio Cardinalium declaravit anno 1682. sæculares non satisfacere præcepto Ecclesiastico per Communionem factam in Ecclesiis Regularium. Sacerdotes tamen sæculares ex consuetudine satisfaciunt celebrando in Ecclesia, cui addicti sunt per suas functiones.

4. Vagabundi tenentur Eucharistiam suscipere in ea parochia, in qua eo tempore versantur: nam ibi sunt vere

subditi, & non habent alium certum Parochum, vel Pastorem; unde ibi censentur habere domicilium eo modo, quo illius sunt capaces. Ita Suarez, l. 9. Instit. Sacr. c. 3. ubi idem ut verius censet de peregrinis; quia reputantur tanquam incolæ illius loci, in quo tempore paschali inveniuntur, ut declaravit Eugenius IV. & Parochus illius loci est proprius eorum Sacerdos; nisi tamen ipsius Parochi interveniat licentia saltem tacita, quæ ex consuetudine innotescit.

5. Confessor potest ex justa causa Communionem Paschalem pœnitentis ultra quindenam differre, ex Concil. Lateran. cap. *Omnis* cit. imo tenetur, si judicet differendam esse absolutionem: enim vero quum Communio pendeat ab absolutione, qui potest, ac debet hanc diferre, potest quoque, ac debet illam.

6. Huic præcepto communicandi non satisfit per Communionem sacrilegam. Nam 1. Innoc. XI. oppositum damnavit. 2. Ecclesia expressit in præcepto modum excludentem Communionem sacrilegam: nam c. *Omnis* præcepit, ut omnes suscipiant *reverenter*, ideoque non sacrilege. Præceptum autem non servatur, nisi servetur modus præcepti in ipso præcepto expressus, quum ipse præcipiatur. 3. Præceptum Ecclesiæ est determinatio præcepti divini de sumptione Eucharistiæ pia, ac fructuosa, qua anima alatur, & ejus vita confortetur, ac augeatur, ex 1. Corinth. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat.* Et ex Concil. Trident. sess. 13. c. 2. *Sumi voluit Sacramentum hoc, tanquam spiritualem animarum cibum, quo alantur, & confortentur viventes vita illius, qui dixit: Qui manducat me, & ipse vivet propter me &c.*

7. Qui ante quindenam in sua parochia Eucharistiam sumpsit, tenetur iterum sub mortali eam ibi sumere intra quindenam. Nam quando per præceptum determinatur tempus, non impletur saltem integre, nisi eo tempore: sicut qui die Sabbati audivit Missam non est immunis ab obligatione eam audiendi die sequenti. Præterea non satisfecit præcepto Eucharistiam *in Paschate* suscipiendi. *Hinc ægrotis parochialibus, etiamsi Communionem extra præscriptos Paschales dies sumpserint, in Paschalibus diebus illam deferet, ac ministrabit* (Parochus) ait Rituale Rom.

8. Qui intra quindenam non communicavit, tenetur adhuc postea intra eumdem annum quamprimum communicare. Quia hoc præceptum non est sicut præceptum jejunandi, vel audiendi Missam tali die, sed continet virtualiter duo præcepta, alterum communicandi semel saltem in anno, alterum in Paschate; ita ut Communio annua primario propter se præcipiatur ad implendum præceptum divinum sæpe in vita communicandi, nec alligetur Paschæ, sicut Sacri auditio affixa est die festo. Quod satis indicant hæc verba legis Conc. Lateran. *ad minus*

in

in Pascha, & in Conc. Trid. *Singulis annis saltem in Paschate*. Et vero Ecclesia debuit, exigente fidelium negligentia, determinare tempus observandi præceptum divinum communicandi pluries in vita; ideoque & obligare ad communionem post Pascha eos, qui in Paschate omisissent. Ergo quum adhuc servare possit præceptum Ecclesiæ quantum ad id, quod est magis principale, durat obligatio toto anno, donec impleatur.

Imo juxta Suarez, Azor., Reginald., & alios, est obligatio continua communicandi quamprimum moraliter fieri potest post Pascha: ita ut semper nova culpa admittatur, quoties data opportunitate non impletur. Quia tempus Paschæ non est tantum determinatum propter solemnitatem, & majorem congruentiam hujus temporis, sed etiam ne diutius differatur communio; unde præceptum est affirmativum, quatenus præcipit Communionem; & simul implicite negativum, quatenus prohibet ejus dilationem ultra Pascha: & probat etiam ex usu Ecclesiæ; nam qui Communionem omisit, censuris, & minis compellitur, ut quamprimum communicet. Aliud est de auditione Sacri, quæ præcipue præcipitur ob diem sacrum, & in illius honorem, tanquam onus affixum diei: sic ut eo transacto, non obliget, ut constat ex sensu & praxi Ecclesiæ. Sicut ergo quum tributum exigitur in certum diem, eo transacto, statim semper solvi debet, ita &c. Hinc qui toto anno non communicavit, tenetur in confessione dicere, quoties id per annum omisit, quum posset commode communicare, nam toties peccavit.

Sed de Lugo docet, tunc remanere obligationem communicandi, non quidem statim post Pascha, sed solum ante finem anni; quia, inquit, quum præceptum communicandi in Paschate nequeat jam observari, nec proinde obliget; solum manet obligatio alterius præcepti, communicandi saltem semel in anno; hoc autem non obligat ad communicandum hoc mense potius, quam illo, sed ad communicandum semel hoc anno. Addit, censuram infligi solum propter transgressionem præteritam præcepti, quod obligabat sub censura infligendam a prælato, qui non vult eam exequi, nisi in eos, qui statim non communicaverint.

9. Qui prævidet se non habiturum opportunitatem communicandi in Paschate, nec postea hoc anno, tenetur prævenire. Quia tenetur singulis annis communicare: obligatio autem, quæ cadit in totum tempus, impleri debet initio, si in decursu, vel in fine impleri nequeat: nam urget in ea temporis parte, qua potest impleri; ut patet in præcepto audiendi Missam, quam tenetur primo mane audire, qui postea non poterit, quia præceptum obligat pro illo die, prout impleri potuerit. Qui vero tempus prævenit, tenetur denuo communicare, si postea possit, in Paschate; quia non satisfecit huic alteri obli-

gationi communicandi in ipso Paschate, & jam potest ei satisfacere.

10. Ad veram Communionem necesse est, ut Eucharistia per os in stomachum trajiciatur, & in eo recipiatur: nam hoc requiritur ad veram manducationem, & sumptionem alimenti. Unde si quis tamdiu teneret hostiam in ore, ut in eo dissolverentur species, aut si moreretur antequam in stomachum descendisset, reipsa non communicasset, nec reciperet gratiam.

„ Nota. Non licet plusquam semel eodem die communicare, ut constat ex omnium consensu, ex consuetudine vim legis habente, & ex c. 3. de celebr. & c. *Sufficit*, de consecr. dist. 1. Qui Canones licet loquantur de solo Sacerdote, tamen ab omnibus extenduntur ad laicalem Communionem, & merito: nam facilius Sacerdoti ob utilitatem totius Ecclesiæ permitti potest bis celebrare. Ratio prohibitionis est reverentia tanto Sacramento debita, & ut aptius repræsentaretur unica Christi mors, quæ semel contigit. Hinc si quis eo die, quo communicavit, incidat in periculum imminens mortis, juxta Doctores omnes, aut fere omnes, inquit De Lugo, non ei licet iterum eadem die communicare: quia nunquam licet bis communicare eadem die extra Missam, nisi quando propter reverentiam Eucharistiæ necesse est, ut ab aliquo consumatur. Neque tunc est necessitas secundæ Communionis: talis enim jam satisfecit præcepto divino communicandi in fine vitæ: nam communicavit tempore proximo morti, ac proinde moraliter censetur communicasse in periculo mortis, licet id ignoraret. Rituale tamen Metense contrarium docet.

„ (✠) Nota. Ad Eucharistiæ administrationem quod attinet, duo capita occurrunt in citato Opere de Synodo lib. vii. quorum in priori, quod ordine est xi. de Viatico agitur, exhibendo, vel non exhibendo ei, qui post perceptam mane Sanctissimam Eucharistiam eadem die prudenter timetur moriturus, atque recensitis hinc inde opinionibus, statuitur, *in tanta opinionum varietate, authorumque discrepantia, integrum esse Parocho, eam sententiam amplecti, quæ sibi magis arriserit, quin fiat reus violati Statuti Synodalis, quod certe non potuit casum istum extraordinarium respicere. Neque fas esse Episcopo, aut in Parochum animadvertere, qui præfato ægrotanti Viaticum denegavit; aut quidquam de ejusmodi controversia in sua Synodo decernere, ne videatur sibi arrogare partes Judicis, inter gravissimos, hac super re, secum contendentes Theologos.*

„ *In altero vero capite, quod est duodecimum*, Primo. *Haud leviter delinquere*, ait, *qui pueros etiam duodennes, & perspicacis ingenii, sinunt ex hac vita migrare, sine Viatico, hanc unam ob causam, quia scilicet numquam ante, parochorum certe incuria, & oscitantia, Eucharisticum panem degustarint*, atque probare quodammodo videtur Suaresii sententiam, qui docet, *omnibus, qui sunt doli capaces, positis in vitæ discrimine, illud esse ex divino præcepto porrigendum*. Secundo. *Posse*, ait, *& interdum debere Episcopum constituere, ne Parochi renuant Sanctissimam Eucharistiam iterato deferre ad ægrotos, qui etiamsi perseverante eodem morbi periculo, idem sæpius, per modum Viatici, quum naturale jejunium servare nequeant, percipere cupiunt*. Tertio. *De sequenti communione*, monet, *ut caveat Episcopus, ne aut universim improbet, aut omnibus indiscrimi-*

„ na-

,, *natim suadeat, quotidianum ad sacram Mensam accessum.* Dein-
,, de ex decreto ad litem de frequenti Communione præcidendam,
,, jubente, ac approbante Innocentio XI. *die 21. Februarii 1679.*
,, promulgato, hæc verba transcribit; *In hoc igitur Pastorum di-*
,, *ligentia potissimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quoti-*
,, *diana sacræ Communionis sumptione, unica præcepti formula a-*
,, *liqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur,*
,, *sed magis quid singulis permittendum; per se, aut Parochos,*
,, *seu Confessarios sibi decernendum putet, illudque omnino provi-*
,, *deat, ut nemo a sacro Convivio seu frequenter, seu quotidie ac-*
,, *cesserit, repellatur, & nihilominus det operam, ut unusquis-*
,, *que digne pro devotionis, & præparationis modo, rarius, aut*
,, *crebrius Dominici Corporis suavitatem degustet... Proderit etiam*
,, *præter Parochorum, & Confessariorum diligentiam opera quoque*
,, *Concionatorum uti, & cum eis constitutum haberi, ut quum*
,, *Fideles ad Sanctissimi Sacramenti frequentiam (quod facere de-*
,, *bent) accesserint, statim de magna ad illud sumendum præpara-*
,, *tione orationem habeant, generatimque ostendant, eos, qui ad*
,, *frequentiorem, aut quotidianam salutiferi cibi sumptionem, de-*
,, *voto studio, excitantur, debere sive laici negotiatores sint, si-*
,, *ve conjugati, sive quicumque alii, suam agnoscere infirmi-*
,, *tatem, ut dignitate Sacramenti, ac Divini judicii for-*
,, *midine, discant cælestem Mensam, in qua Christus est, revereri;*
,, *& si quando se minus paratos senserint, ab ea abstinere, seque*
,, *ad majorem præparationem accingere.* Denique concludit: *Si*
,, *itaque in Synodo instituatur sermo de frequenti, aut etiam quo-*
,, *tidiano sanctissimæ Eucharistiæ usu, non est deviandum ab hujus*
,, *decreti semita; sed si qua Parochis tradenda sit instructio, cu-*
,, *randum est, ut hæc illi adamussim respondeat: præcipue vero*
,, *monendi sunt Confessarii, ne frequentem ad Eucharistiam acces-*
,, *sum, iis aut suadeant, aut permittant, qui in gravia peccata*
,, *sæpe labuntur, nec de pœnitentia peragenda, suaque vita emen-*
,, *danda sunt solliciti; sicut nec illi, qui, etsi gravia evitent*
,, *crimina, voluntatem tamen habent venialibus inhærentem: qua*
,, *de re legendi sunt S. Franciscus Salesius* Philotea p. 2. c. 20.
,, *& Joannes Taulerus* serm. 4. in festo Ven. Sacramenti.

Quæst. II. *Quinam sunt Eucharistiæ effectus?*

Resp. Hi. Primus & principalis est nutritio, & confortatio animæ, ac augmentatio in vita spirituali, nimirum gratia sanctificante, & charitate, ex Joann. 6. *Caro mea vere est cibus, &c.* Et Conc. Flor. in decreto de Sacr. ibi: ,, Hujus Sacramenti effectus, quem in anima
,, operatur digne sumentis, est adunatio hominis ad Chri-
,, stum. Et quia per gratiam homo Christo incorpora-
,, tur, & membris ejus unitur, consequens est quod per
,, hoc Sacramentum in sumentibus digne gratia augea-
,, tur, omnemque effectum, quem materialis cibus, &
,, potus, quoad vitam agunt corporalem, sustentando,
,, augendo, reparando, & delectando; Sacramentum hoc
,, quoad vitam operetur spiritualem: in quo gratam Sal-
,, vatoris nostri recensemus memoriam, a malo retrahi-
,, mur, confortamur in bono, & ad virtutum, & gra-
,, tiarum proficimus incrementum ". Et ex Conc. Trid. sess. 13. c. 2. ,, Sumi autem voluit (*Christus*) Sacramen-
,, tum hoc tamquam spiritualem animarum cibum, quo
,, alan-

" alantur, & confortentur viventes vita illius, qui di-
" xit: qui manducat me, & ipse vivet propter me; &
" tamquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidia-
" nis, & a peccatis mortalibus præservemur."

Hæc autem nutritio, & confortatio spiritualis consistit partim in augmento gratiæ habitualis, partim in gratiis actualibus uberioribus, quæ suo tempore intuitu Eucharistiæ perceptæ dantur, ad charitatem conservandam, & augendam per opera meritoria; nisi tamen gratiis illis per peccata etiam venialia deliberate, vel frequenter commissa obex postea apponatur.

Secundus liberat a peccatis venialibus. Conc. Trid.

Tertius præservat a mortalibus. Conc. Trid. c. 2. cit. per gratias scilicet actuales, quæ illius intuitu dantur ad superandas tentationes, & servanda mandata, quum urgent; & mediante illa præservatione operatur perseverantiam in gratia, & per eam gloriæ consecutionem, juxta Joann. 6. *Qui manducat hunc panem vivet in æternum*; si tamen homo gratiis illis non resistat.

Quartus est delectatio spiritualis, ex Concilio Florentino sup. cit. & ex Concil. Viennen. Clemen. *de reliquiis &c.* ibi: *In quo habetur omne delectamentum, & omnis saporis suavitas, ipsaque dulcedo Domini degustatur.* Sed hæc delectatio spiritualis sæpe non est sensibilis, & impeditur per negligentiam, teporem, distractionem communicantis, vel affectum ad delectationes terrenas.

Quintus imminuit concupiscentiæ fomitem, tum augendo charitatem; nam ex sancto Augustino augmentum charitatis est diminutio cupiditatis; tum per gratias actuales, quibus excitantur pii motus contrariis motibus concupiscentiæ.

Denique Eucharistia influit in gloriosam resurrectionem corporum, in quantum Deus ad vivificanda ista corpora movetur per conjunctionem, quam habuerunt cum vivificatrice Christi carne, ex Joann. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die.*

Ex quibus patet, quam utilis, & expetenda sit frequens Eucharistiæ sumptio, modo fiat cum debitis dispositionibus.

Quæst. III. *Quænam dispositiones ex parte animæ requiruntur ad Eucharistiam?*

Resp. I. Sub mortali requiritur status gratiæ. *Prob.* I. Ex I. Corinth. II. *Quicumque manducaverit indigne, reus erit Corporis, & Sanguinis Domini .... Judicium sibi manducat, non dijudicans Corpus Domini.* Sed qui est in peccato mortali, manducat indigne. Ergo. 2. Ex Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. ibi: *Si non decet ad sacras ullas functiones quempiam accedere, nisi sancte; certe, quo magis sanctitas, & divinitas cælestis hujus Sacramenti viro christiano comperta est, eo diligentius cavere ille debet, ne absque magna reverentia, & sancti-*

tate

tate ad id participandum accedat, præsertim quum illa plena formidinis verba apud Apostolum legamus: *qui manducat, & bibit indigne, judicium sibi manducat, &c.* 3. Quia peccator gravem injuriam, ac irreverentiam admittit in Christum, eum suscipiendo in statu inimicitiæ, & peccati, quod ei infinite displicet, & quantum in se est, falsam reddendo significationem tanti Sacramenti, illudque effectu suo privando: nam quum sit institutum per modum cibi, & potus, ad augendam, roborandam, & conservandam spiritualem vitam animæ, quæ est gratia sanctificans, & charitas, illam præsupponit; nec enim cibus datur, aut prodest mortuo. Quod sacrilegium gravissimum est: nam eo gravius est sacrilegium, quo persona, vel res sacra, quæ indigne tractatur, sanctior est.

Porro S. Franciscus Salesius in sua introduct. tum immunitatem ab omni peccato mortali, & ab omni affectu ad quodvis veniale, tum magnum desiderium communicandi exigit ad communicandum octavo quoque die.

Resp. 2. Qui sibi conscius est peccati mortalis, per se loquendo ante Communionem tenetur jure divino confiteri. Constat ex Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. in hunc sensum explicante hæc verba Apost. 1. Corinth. 11. *Probet seipsum homo.* Et Canon. 11. ubi ait: *declarat Sancta Synodus illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, necessario præmittendam esse confessionem Sacramentalem.*

Dixi *per se loquendo*: nam si urgeat necessitas communicandi, & desit copia confessoris, sufficit, & requiritur contritio perfecta, ex eodem c. 7. & praxi fidelium. Quia quum finis intentus, nempe status gratiæ, requisitus ad Eucharistiam, possit etiam absque confessione obtineri per contritionem perfectam, non debuit præceptum tunc confitendi ita stricte obligare, ut nulla prorsus necessitas excusaret. Hæc necessitas urgere ex communi sententia censetur: 1. Quando morituro Viaticum dari debet, & deest hostia consecrata. 2. Si Sacrificium, vel Communio sine gravi infamia, aut scandalo omitti nequit, ex Missali Romano *de defectibus*. 3. Quum post consecrationem Sacerdos meminit peccati mortalis, ex Missali Romano. 4. Juxta multos, quando parochus die festo debet celebrare, nec potest alium substituere.

Porro Sacerdos, qui in tali necessitate celebravit non confessus, tenetur postea quamprimum confiteri. Ita præcipit Conc. Trid. c. 7. sic: *Quod si necessitate urgente Sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.* Id est, ut explicat Missale Rom., *Quum primum poterit, debet confiteri.* Circa quod Alexand. VII. damnavit has duas propositiones 38. *Mandatum Conc. Tridentini Sacerdoti sacrificanti ex necessita-*

te

te cum peccato mortali confitendi quamprimum, est consilium, non praeceptum. 39. Illa particula (quamprimum) intelligitur, quum Sacerdos suo tempore confitebitur. Quare confiteri tenetur statim, atque habuerit copiam confessoris, etiam ipso die celebrationis, si sine magno incommodo possit. Dilatio autem licet parva quoad tempus, est magna relate ad finem praecepti, proindeque mortalis, ob periculum celebrandi iterum sine confessione. Copia autem confessoris censetur deesse, quum absque gravi incommodo, seu damno adiri nequit.

„ NOTA. Qui jam confessus est, sed inculpate omisit mortale,
„ tenetur illud confiteri ante Communionem, si absque gravi scan-
„ dalo, & infamiae periculo possit (quale dicitur esse plerumque,
„ si jam sacrae mensae adstaret,) & haec est praxis fidelium: nam
„ est praeceptum divinum confitendi ante communionem omnia
„ mortalia, quae quis recordatur, ex Conc. Trid. sess. 13. cap. 7.
„ & can. 11. unde oppositum fuit expunctum in S. Fidei Tribuna-
„ li Hispano.

Resp. 3. Requiritur, ut cum magna devotione, & reverentia sumatur Eucharistia. Ita S. Thom. 3. part. q. 80. art. 10. & per se patet: nam id summa Christi majestas tanto cum amore se totum creaturae communicantis omnino exigit. Praeterea devotio actualis requiritur ad aliquos effectus secundarios recipiendos: quamvis etiam, secundum S. Thomam, & communem sententiam, ad recipiendum augmentum gratiae sanctificantis sufficiat status gratiae, eo quod solum peccatum mortale sit obex gratiae sanctificantis, quippe quae cum veniali constare potest, & Sacramenta ex opere operato gratiam conferant non ponenti obicem; tamen devotio actualis necessaria est ad recipiendam dulcedinem spiritualem, fervorem, & majus augmentum gratiae habitualis, multasque gratias actuales speciales: nam Sacramenta ad modum causae necessarie efficiunt plus, aut minus pro perfectiore, aut imperfectiore dispositione subjecti, ex Conc. Trid. sess. 6. c. 7. unde solus defectus devotionis actualis, seclusa contemptu, & scandalo, est grave veniale. Item ad remissionem venialium praerequiritur dispositio omnis affectus ad illa, & displicentia aliqua saltem virtualis illorum. Hinc Filliucius haec ait: „Qui ex consuetudine
„ multa venialia committit, & sentit se gravatum eo-
„ rum conscientia, & hic si sine dolore eorum accedat,
„ videtur peccare venialiter, quia ponit obicem aliqui-
„ bus effectibus, ut eorum remissioni, & fervori chari-
„ tatis; & quia est aliqua irreverentia".

Resp. 4. Devotio actualis, quam exigit Eucharistia, postulat, ut cum fide viva, spe firma, charitate ardenti, & magna humilitate suscipiatur, atque etiam ut conjuges ab actu conjugali se abstineant saltem die Communionis;

nis; quia hic actus propter delectationem carnalem mentem deprimit, & distrahit, & a spiritualibus avocat, & raro ob corruptionem naturæ sine culpa veniali exercetur, præsertim ab exigente. Si tamen actus ille fiat solum prolis gignendæ, vel reddendi debiti causa, non impedit Communionem, ex S. Gregor. in cap. *Vir* 33. q. 4. Nam licet in copula intercedat voluptas, & corporalis immunditia, tamen quum hæc accidant ob bonum finem, nec voluptas intenta sit, honestas finis hanc indecentiam compensat, & impedit, ne mens tantum deprimatur, ac distrahatur. Qui vero ob voluptatem copulam exigit, regulariter venialem culpam admittit contra religionem, si eo die communicet, quia voluptas in eo actu quæsita mentem absorbet, & multum deprimit, ac distrahit, ineptamque orationi reddit; & sic impedit devotionem actualem. Ita communiter, ut constat ex Sanchez.

Dixi *regulariter*. Quia possunt subesse aliquæ justæ causæ, ob quas Communio tunc licita sit post elicitam de culpa contritionem, ut Jubilæus, scandalum vitandum &c.

A fortiori qui pollutionem voluntariam, vel aliud grave peccatum admisit, non debet statim, etsi contritus, & absolutus, Eucharistiam sumere, nisi urgeat aliqua necessitas, & aliud confessario videatur, ut ait Missale Roman. tum ob indecentiam, tum quia talis non potest statim devotionem actualem debitam habere, propter distractionem, cogitationem turpium, recordationem delectationis obscœnæ, & infirmitatem ex peccato relictam. Imo ex quadam decentia ab Eucharistia abstinendum est ob pollutionem nocturnam involuntariam, dum mentem perturbat, ac distrahit; nisi videatur a dæmone ad Communionem impediendam, procurata, vel nisi adsit aliqua necessitas, vel singularis utilitas, aut scandalum ex omissione timeatur. S. Th. 3. p. q. 80. art. 7.

„ Nota. Devotio, reverentia, & gratitudo Christo debitæ exigunt aliquod tempus poni post communionem in gratiarum actione, pia occupatione animæ cum Christo per actus fidei, spei, charitatis &c. & teste S. Teresia illud tempus est pretiosissimum, ac saluberrimum, proinde non ita contrahendum. Non licet autem statim post communionem expuere ob periculum, & irreverentiam. Præterea S. Carolus, Actor. p. 4. in instruct. Euchar. monet eos, qui Eucharistiam susceperunt, *ut animi cogitationes, sensus omnes, & linguam cohibeant: abstineantque præcipue eo die a verbis otiosis, cogitationibus inanibus, sed in sanctis meditationibus, precibus, divinorum officiorum frequentia, Ecclesiis etiam frequentandis, aliisque pietatis officiis, atque operibus versentur .... & curent a sui intima custodia non alienari.*

Quæst. IV. *Quænam ex parte corporis necessaria est dispositio?*

Resp. 1. Jure naturali requiritur exterior habitus, & corporis compositio, quæ internam animi reverentiam, &

& devotionem exhibeat : nam debetur huic Sacramento non solum interna, sed etiam externa veneratio summa, & adoratio, quum Christus mediis speciebus sensibili quodam modo in eo existat, & tractetur. Non licet autem communicare, si sit periculum evomendi, ob gravem irreverentiam.

Porro quoad sordes corporeas, id docet De Lugo, etsi secundum se non impediant a Communione saltem in occulto, quum Eucharistia sit solum cibus animæ, cujus mundities exigitur: decentia tamen, & reverentia tanto Sacramento debita exigit, ut si sordes ejusmodi facile possint auferri, auferantur. Item si brevi cessabunt, & potest commode differri communio, aliquando semel, aut iterum differatur. Quando tamen longius ducant, vel mere occultæ sunt, ut contingit in menstruo, non est cur aliquis alimonia cælesti privetur.

Resp. 2. Ex lege Ecclesiastica, & consuetudine constanti vim legis habente, requiritur sub mortali jejunium naturale, consistens in eo, quod nihil omnino per modum cibi, vel potus, vel medicinæ a media nocte præcedente, ab ore in stomachum trajiciatur. Constat 1. Ex sensu, & praxi Ecclesiæ. 2. Ex S. August. epist. 118 *Placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani prius dominicum Corpus intraret, quam exteri cibi; Nam ideo per universum orbem mos iste servatur.* Hancque consuetudinem docet ab Apostolis manasse. Enimvero semper servata fuit, nec ab ullo Concilio, vel Papa instituta fuit; at (ut ait Aug. ib.) *Si quid tota per orbem frequentat Ecclesia, quin ita faciendum sit, disputare, insolentissimæ insaniæ est.* 3. Ex c. 5. de celebr. , & ex Conc. Carthag. III. Can. 29. Tolet. VII. Can. 2. & Constantiensi, sess. 13. ibi: *Sacrorum Canonum authoritas, & Ecclesiæ approbata consuetudo servavit, & servat, quod hujusmodi Sacramentum non debet confici post cœnam, neque a fidelibus recipi non jejunis: nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis, a jure, vel Ecclesia concesso, vel admisso.*

In hoc non datur levitas materiæ, ut constat ex Ecclesiæ sensu, & consuetudine, quæ est optima legum interpres; & Concil. Tolet. VII. c. 2. & Missali Rom. *de defect.* ubi ait: *Si quis non jejunus post mediam noctem, etiam post sumptionem solius aquæ, vel alterius potus, aut cibi, per modum etiam medicinæ, & quantacumque parva quantitate, non potest communicare, nec celebrare.* Idque tum ob reverentiam, & honorem Eucharistiæ, ut cælestis ille cibus præponatur cuilibet cibo, & potui terreno, & ut fideles assuescant discernere inter hunc divinum cibum, & alios communes; tum ob spiritualem significationem, quod Christus debeat esse primus, ac primarius eorum cibus, & in cordibus primo fundari. Et vero qualibet sumptio est contra principale prohibitum; nam prohibetur Communio post sumptionem

nem cujuslibet rei per modum cibi, vel potus, vel medicinæ.

Obs. 1. Quum hoc præceptum sit mere positivum, non obligat his casibus ab Ecclesia expresse, vel tacite exceptis, in quibus, vel necessitas hominis, vel reverentia Sacramenti aliud exigit. 1. Quum in probabili articulo mortis Viaticum sumendum est ei, qui jejunus sine gravi incommodo communicare nequit. Nec tunc differendum est post mediam noctem, ut statim æger illud jejunus recipiat: nam id non fert usus Ecclesiæ ob nimiam difficultatem, & ob Sacramenti reverentiam: eo quippe tempore non potest sæpe cum debito decore, comitatu, & securitate deferri. Non licet tamen Sacerdoti non jejuno celebrare ad dandum Viaticum moribundo, sicut nec consecrare in fermentato, vel sine vestibus sacris, aut omisso ritu Sacrificii; nam consuetudo Ecclesiæ ita interpretatur præceptum divinum Viatici sumendi, scilicet ut non debeat dari, nisi quando dari potest secundum ritum, & ordinem ab Ecclesia præscriptum in Eucharistia conficienda, & ministranda, & modo convenienti, ac in debitis circumstantiis. Et vero quum Eucharistia non sit absolute necessaria ad salutem, major habenda est ratio reverentiæ ei debitæ, & uniformitatis servandæ in ritu Sacrificii, quam utilitatis privatæ proximi; nam communi necessitati Ecclesiæ satis providit præcipiendo, Eucharistiam in Sacrario asservari ad Viaticum. Ob casum autem rarum lex generalis, & uniformitas, in ritu omitti non debet. 2. Quando perficiendum est Sacrificium, ut quum Sacerdote post consecrationem deficiente, non adest nisi Sacerdos non jejunus, qui illud absolvat. Item quum Sacerdos advertit in calice non fuisse nisi aquam, cujus jam partem sumpsit; tunc enim debet consecrare vinum, & consecratum sumere: vel quum post consecrationem recordatur se non jejunum: nam lex divina faciendi Sacrificium perfectum, ac integrum prævalet legi Ecclesiasticæ de jejunio. Quod si Sacerdos ante consecrationem advertat se non esse jejunum, tenetur recedere, si potest sine gravi scandalo. 3. Quando post ablutionem relictæ sunt reliquiæ aliquæ in hac Missa consecratæ, etsi magnæ sint, dum facile recondi nequeunt in pixide, & Sacrario: nam ad idem Sacrificium spectant, & sumuntur per modum unius refectionis. Non licet tamen tunc sumere particulas alterius Sacrificii, quæ sunt in ciborio ad illud expurgandum. 4. Si periculum sit, ne alioqui Eucharistia ab infidelibus prophanetur: nam lex divina obligat ad impedienda sacrilegia, quum impediri possunt; & quod in reverentiam Eucharistiæ statutum est, non debet obligare ad non impediendam ejus prophanationem, & irreverentiam.

Obs. 2. Jejunio naturali, ideoque Communioni, nunquam obstant ea, quæ per modum salivæ, vel respirationis in stomachum decidunt, ut reliquiæ minimæ vini, aut

aut aquæ, quibus os abluitur, mixtæ copiosiori salivæ; & reliquiæ ciborum dentibus adhærentes, ac postea casu trajectæ. *Si reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt communionem, quum non transglutiantur per modum cibi, sed per modum salivæ. Idem dicendum, si lavando os, deglutiatur stilla aquæ præter intentionem*, ait Missale Rom. Ita sanguis, vel humor e capite defluens, & juxta varios culex, aut floccus nivis per respirationem attractus, non obstant jejunio naturali, nec proinde Communioni; nam ista aut non sumuntur ab intrinseco, aut non sumuntur per modum cibi, vel potus, vel medicinæ. Secus, si saccharum, glycirriza, vel quid simile, quod sensim in ore liquescit simul cum saliva in stomachum decidat, licet ante mediam noctem sumptum fuerit: quia quod sic liquescit non deglutitur per modum salivæ, sed censetur esse id, quod principalius trajicitur. Et tunc est continuata comestio cibi, quæ fit per continuam liquefactionem, & trajectionem. Idem dic de reliquiis cibi, quæ data opera trajiciuntur; nam tunc non possunt dici per modum salivæ deglutiri, sed vere comeduntur. S. Th. 3. p. q. 8. ad 4. S. Antonin. ex Paludan. Ita etiam Vasquez, de Lugo, &c. & Suarez dicit ut securiorem eligendam.

An autem quæ a stomacho nec alterari, nec digeri possunt secundum ullam sui partem, ut lapillus, globulus plumbeus, frustum ligni, &c. impediant Communionem, si deglutientur? Alii affirmant, quia sumptio cujuslibet rei prohibetur ut fideles intelligant, cuilibet rei creatæ hunc cibum esse præponendum. Alii probabilius negant, eo quod non habent rationem cibi, vel potus, vel medicinæ. *De his vero, quæ sumuntur per modum gustationis, sicut coqui faciunt, qui cibum, & potum supra linguam ponunt solum ad probandum, & statim projiciunt, videtur quod non impediant*, (Communionem); *sicut si quis velit probare num sit aqua, vel vinum album, quod sibi ministratur. Quia non est cibus, nec potus, ex quo deglutiatur*, ait S. Antonin. 3. p. tit. 13. c. 6 § 8. Addit, neque impediri si aliquæ horum particulæ mixtæ salivæ præter intentionem descenderent, ut dictum est de reliquiis aquæ, quum os abluitur.

Obs. 3. Post cibum paulo ante mediam noctem sumptum non requiritur somnus, aut cibi digestio ad communicandum. Missal Rom.

Quæst. V. *Quinam licite possunt Eucharistiam ministrare?*

Resp. 1. Soli Sacerdoti competit potestas ordinaria dispensandi Eucharistiam, ex Concil. Trident sess. 13. c. 8. Nam hæc commissa est iis solis, qui possunt illam conficere, & ad quos spectant illa Christi verba: *Hoc facite in meam commemorationem*. Tamen ex ejus commissione potest Diaconus illam ministrare, ut constat ex praxi veteris Ecclesiæ; non autem Subdiaconus, ut con-

constat ex communi doctorum consensu, & universali consuetudine Ecclesiæ. Et vero Diaconus habet ex sua ordinatione in ordine ad hanc functionem aliquid plus, quam alii clerici inferiores; non quod habeat ex sua ordinatione potestatem distribuendi, sed quia consecratur peculiariter in ministrum immediatum Sacerdotis, & supremum inter ministros; atque adeo ad ministrandum, & servandum Sacerdoti in rebus superioribus, & dignioribus, quarum præcipua est distributio Eucharistiæ. Verum ex usu præsenti Diaconi id non possunt sine licentia Episcopi ob justam causam, nisi in necessitate dandi Viaticum.

Resp. 2. Sacerdoti non licet Eucharistiam ministrare sine jurisdictione ordinaria, vel delegata, aut privilegio; quia pastorum munus proprium est pascere, quod fit per Sacramenta. Unde mortale est id facere sine jurisdictione, vel facultate saltem generali, & interpretativa; nam est propria authoritate usurpare jus alienum in re gravi contra debitam gubernationem, & ordinem Ecclesiæ. Idem dic de aliis Sacramentis. Si tamen pastor absit, vel præsens non possit dare Viaticum ægro, tunc quilibet Sacerdos, & eo deficiente Diaconus potest, ac debet ministrare. Nam tunc præsumitur voluntas Episcopi, vel Papæ, quum Eucharistia sit tunc jure divino præcepta, & maxime utilis sit, imo aliquo modo necessaria ad vires spirituales in illo periculoso agone comparandas: neque enim jurisdictio requiritur ad ministrandam Eucharistiam, tamquam aliquid pertinens ad substantiam ministrationis; sicut pertinet ad substantiam ministrationis Pœnitentiæ; sed solum ad debitum ordinem, & modum servandum in gubernatione populi Christiani. Unde ad illud, non ad hoc sufficit voluntas præsumpta. Hinc ex consuetudine, & consensu tacito Episcoporum quivis Sacerdos etiam sæcularis sine ulla Parochi expressa licentia, quibusvis petentibus Eucharistiam extra tempus paschale in Ecclesiis administrat.

„ NOTA. Est mortale Eucharistiam sub utraque specie panis, „ & vini dare, ex Concil. Constantiensi, & ex recepta consuetu- „ dine vim legis habente, & approbata a Concil. Trident. sess. 21, „ c. 2. Item eam distribuere sine stola, superpelliceo, vel alba, „ quia est contra reverentiam ei debitam, & præceptum Ecclesiæ.

Porro a sacra Communione *arcendi sunt publice indigni, quales sunt excommunicati, interdicti, manifestique infames, ut meretrices, concubinarii, fœneratores, magi, sortilegi, blasphemi, & alii ejus generis publici peccatores: nisi de eorum pœnitentia, & emendatione constet, & publico scandalo prius satisfecerint. Occultos vero peccatores, si occulte petant, & non eos emendatos agnoverit, repellat: non autem si publice petant, & sine scandalo ipsos præterire nequeat.* Ita Rituale Romanum.

CAPUT III.

De Missæ Sacrificio.

Quæst. I. AN *Eucharistia sit verum Sacrificium?* *Resp.* Affirm. Est de fide, ex Conc. Trid. sess. 22. can. 1. 2. & 3. Ratio est, quia Sacrificium proprie dictum est oblatio externa substantiæ sensibilis, per ejus realem immutationem facta Deo in testificationem supremi dominii Dei in omnes creaturas, & harum ad eum subjectionis. At hæc omnia conveniunt Eucharistiæ; nam per eam offertur Deo Corpus, & Sanguis Christi, quæ sunt sufficienter sensibilia per species consecratas, & per actionem sacrificantis immutantur, quatenus per eam ponuntur Corpus, & Sanguis sub speciebus corruptibilibus in statu realiter diverso, & inepte ad usus naturales, ac humanos corporis, & sanguinis, atque tendente ad destructionem, seu desitionem, quatenus speciebus corruptis necessario ibi desinunt esse Corpus, & Sanguis Christi. Quæ quidem mutatio realis est destructio quædam moralis sufficiens ad rationem Sacrificii, & æquivalens physicæ destructioni. Atque hæc oblatio fit ex institutione Christi ad agnitionem supremi Dei in res omnes dominii, quod nempe sit ipse author supremus rerum omnium, dominus vitæ, & necis, ad cujus gloriam omnia referri debeant. Et vero quum Sacrificium sit actus religionis perfectissimus, quo Deo cultus ipsi soli proprius, ac debitus exhibetur, non debuit eo carere vera, ac perfectissima religio.

„ NOTA. Sacrificium Missæ est simul, 1. Lautreuticum seu honorarium, in quantum offertur Deo in agnitionem supremi ejus dominii. 2. Eucharisticum, in quantum fit in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis. 3. Propitiatorium, quatenus offertur, & valet ad remissionem peccatorum, & pœnæ eis debitæ. 4. Impetratorium, quatenus fit, & valet ad impetranda a Deo beneficia.

Quæst. II. *Quinam sunt Sacrificii Missæ effectus?*

Resp. 1. Ut propitiatorium, confert iis, pro quibus offertur, remissionem peccatorum mortalium, & venialium quoad culpam, & pœnam temporalem peccatis condonatis debitam, ex Conc. Trident. sess. 22. cap. 2. docente, *Sacrificium istud esse vere propitiatorium* ... *Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit.* Et can. 3. *Si quis dixerit, Missæ sacrificium soli prodesse sumenti: neque pro vivis, & pro defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus offerri debere, anathema sit.* Produxit autem immediate remissionem pœnæ temporalis, peccatis quoad cul-

culpam remissis, debitæ, idque plus, aut minus pro voluntate Dei, & devotione subjecti. Remissionem vero peccatorum quoad culpam producit solum mediate, quatenus ejus intuitu conferuntur gratiæ actuales, quibus peccator, pro quo oblatum est, excitatur, & perducitur ad pœnitentiam sufficientem cum Sacramento in re, vel in voto suscepto ad justificationem. Quia tamen sæpe homo iis gratiis resistit, ideo non semper hic effectus obtinetur.

Resp. 1. Ut impetratorium est, habet vim impetrandi omnia genera beneficiorum etiam temporalium; quatenus ad salutem conducunt, sed secundum dispositionem divinæ providentiæ: nam hoc Sacrificium continet Christum, & ejus merita hanc vim habentia.

Obser. 1. Hos effectus parit sacrificium Missæ ex opere operato; quia non conferuntur ex opere operantis; & quia Christus est non solum victima, sed etiam offerens principalis. 2. Ut Missa specialiter prosit uni potiùs, quam alteri, requiritur applicatio a Sacerdote facta. Sufficit, si ante Missam adfuerit intentio eam applicandi tali, nec fuerit retractata. Ut autem is, pro quo refertur, accipiat gratias actuales, sufficit si non habeat voluntatem contrariam. At ut recipiat remissionem pœnæ temporalis, requiritur status gratiæ, & ut peccata, quorum pœna remittitur, sint ante remissa quoad culpam. 3. Ex communi sententia offerri potest pro conversione infidelium, & hæreticorum, & excommunicatorum, modo non nominentur in orationibus.

Quæst. II. *An Sacerdotes teneantur aliquando celebrare?*

Resp. Omnes tenentur jure divino sub mortali. *Prob.* 1. Ex Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Quibus verbis, ut Conc. Trident. sess. 22. cap. 1. testatur, Christus Apostolis, eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit. 3. Quia Sacerdotes omnes in sua ordinatione accipiunt non solum potestatem, sed etiam munus, & officium sacrificandi per se illi annexum, ex illo Hebr. 5. *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat Sacrificia.* At quisque munus susceptum exequi tenetur graviter in re gravi, ut in hac; & uti potestate sibi concessa in honorem Dei, & utilitatem proximi; ut patet ex damnatione servi inutilis ob talentum absconditum, Matth. 25. Quare S. Th. 3. p. q. 82. art. 10. ait, quod Sacerdos etiamsi curam animarum non habeat, *celebrare teneatur in præcipuis festis.*

Tenetur etiam jure Ecclesiastico, nam Conc. Later. IV. c. *Dolentes*, de celebr. inter peccata Sacerdotum recenset, quod vix quater in anno celebrent, & addit; *Hæc igitur, & similia sub pœna suspensionis inhibemus.* Et Concil. Trident. sess. 23. cap. 14. sic statuit circa quoslibet Sacerdotes: *Curet Episcopus, ut ii saltem diebus do-*

mi-

minicis, & festis solemnibus: si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, Missas celebrent. In Ecclesiis vero Cathedralibus, Collegiatis, & Conventualibus quotidie celebrari Missa debet sub mortali saltem ab aliquo, præsertim ex usu Ecclesiæ vim legis habente, vel etiam ex fundatione.

Quæst. IV. *Quando, quoties, ubi, & qua hora celebrare licet?*

Resp. 1. Quolibet die celebrari licet, excepta feria sexta majoris hebdomadæ; feria vero quinta, & sabbato ejusdem Missa privata vulgo dici non potest, sed unica publica, seu solemnis in singulis Ecclesiis. Ita praxis Ecclesiæ decretis Pontificum firmata. In Diœcesi tamen Tullensi plures celebrantur Missæ privatæ feria quinta, ut populus satisfaciat obligationi audiendi Sacrum in eo die impositæ.

Resp. 2. Non licet nunc plures Missas eodem die dicere, præterquam in Natali Domini, & in casu necessitatis cum licentia Episcopi, dum idem Sacerdos duas habet Parochias, ex c. 3. *de celeb.* & ex consuetudine vim legis habente.

Resp. 3. Secluso privilegio non licet sub mortali, ob materiæ gravitatem, celebrare nisi in loco consecrato, vel authoritate Episcopi benedicto, vel in oratorio ad divinum tantum cultum dedicato, & per Episcopum designato. Ex Concil. Trident. sess. 22. & c. 12. *de consecr.* dist. 1. Idque confert ad reverentiam tanto mysterio debitam, & ad fidelium devotionem augendam. Excipitur casus necessitatis publicæ; dum Ecclesia est diruta, ne populus Sacro careat; vel deest, ut in castris, & in littore maris, c. 30. ead. Imo nunc in mari celebratur ex licentia Papæ.

Resp. 4. Jure communi, Missa non debet ante auroram absolvi, nec post meridiem inchoari, ex Missali Romano, & consuetudine generali. Excipitur 1. Missa Nativitatis Domini. 2. Casus necessitatis conficiendi Eucharistiam pro Viatico. 3. Ex consuetudine, vel tacita licentia in pluribus locis hora antevertitur, vel differtur: & in hyeme in gratiam opificum, vel similium pluribus horis ante solis ortum celebratur. Porro per auroram intelligitur prima lucis irradiatio, quæ excepto tempore utriusque æquinoctii durat per horam cum dimidia, & aliquando per duas horas pro diversis mensibus. Unde una hora, & dimidia ante solis ortum sacrificare licet. Dicunt multi, licere uno, & altero quadrante post meridiem inchoare Missam, ex causa rationabili, v. gr. ob supplicationem, vel concionem publicam protractam ultra meridiam.

Quæst. V. *Quænam requiruntur ad celebrandum?*

Resp. Sub mortali, requiritur, 1. Lapideum altare ab Episcopo consecratum, fixum, aut portatile, tam amplum, ut hostiam, & majorem partem calicis capiat, ut do-

docet Missale Roman. Portatile amittit suam consecrationem, quum nulla pars confracti lapidis calicem cum patena capere potest. Fixum suam perdit, tum per fractionem illam notabilem, tum etiam per separationem e loco suo, sive basi, cap. 3. *de consecrat.* Disputant, an reliquiæ Sanctorum sint necessariæ ad consecrationem altaris, & an si loculus, seu sigillum continens reliquias frangatur, aut auferantur reliquiæ, altare consecrationem amittat.

2. In altari tres mappæ ab Episcopo, vel alio habente potestatem benedictæ superiori saltem oblonga, quæ usque ad terram pertingat, duabus aliis brevibus, vel una duplicata, quæ pro duabus habetur, ex Rubric. Missal. & ex cap. 27. dist. 2. de consec.

3. Calix, & patena consecrata ab Episcopo, vel alio ex privilegio Papæ, debent esse ex auro, aut argento, vel cogente paupertate ex stamno, c. 44. & 45. de consecr. dist. 1. & Missale Rom. ait: *Debet esse vel aureus, vel argenteus, vel saltem habere cuppam argenteam intus inauratam, & simul cum patena itidem inauratam.* Calix amittit suam consecrationem, ideoque non licet eo uti 1. Dum cuppa calicis fixi separatur a pede per fractionem; quia consecratio cadit in totum calicem per modum unius indivisibiliter, secus, si pes sit tornatilis; nam tunc consecratio cadit in solam cuppam. 2. Si interior cuppæ superficies denuo inauretur; quia habet aliquam superficiem non consecratam, quæ tamen debet esse consecrata ob contactum immediatum Eucharistiæ: idem dic de patena. Neutrum tamen amittit consecrationem, etsi perdat paulatim aurum, quo inauratum est, quia id, quod remanet erat consecratum; neque si quis ea sacrilege adhibuisset in usus prophanos, vel si ab aurifice resarciantur, modo nulla fiat fractio notabilis, aut mutatio superficiei interioris cuppæ, vel patenæ: nam id nullibi jus statuit.

4. Corporale lineum mundum, benedictum ab Episcopo, vel alio potestatem habente, sufficiens ad commode continendum calicem, & hostiam, cap. 47. *de consecrat.* dist. 1. Item palla similiter benedicta, & linea, saltem qua parte calicem tangit: & purificatorium lineum.

5. Lumen, ex cap. ult. *de celebr.* Ex Missali Romano, & consuetudine requiruntur duo luminaria cerea: tamen in casu necessitatis unum sufficit, imo juxta aliquos aliud lumen ex alia materia.

6. Crucifixus exsculptus; nisi expositum sit SS. Sacramentum.

„ (✠) NOTA. BENEDICTUS XIV. in epistola ad omnes Episcopos ditionis Ecclesiasticæ Tom. 2. Bullar. pag. 125. ait: Primo, *illud permittere nullatenus possumus, quod Missæ Sacrificium in iis Altaribus celebretur, quæ careant imagine Crucifixi, vel ipsa incommode statuatur ante Presbyterum celebrantem, vel ita tenuis & exigua sit, ut ipsius Sacerdotis, & Populi assistentis oculos pene effugiat*: Atque subdit, *certissimum esse*,

vio-

,, *violari leges Ecclesiæ, si exigua solum imago Crucifixi præfigatur minori Tabulæ, vel statuæ Sancti, qui superadditur.* Secundo, *sine imagine Crucifixi, quæ pendeat e Cruce, rem divinam fieri non posse, nisi necessitas intervenerit.* Tertio non esse necessarium Crucifixum, *dummodo Crucifixus in majori Tabula Altaris, vel pictus, vel cælatus, primum locum obtineat, præ cæteris omnibus, quæ in eadem Tabula exprimuntur.* Quarto non sufficere parvam Crucem, quæ Tabernaculo præfigitur, juxta Decretum Congregat. Sac. Rituum ann. 1663. *Crux parva cum imagine Crucifixi posita super Tabernaculum, in quo asservatur inclusum Sanctissimum Sacramentum in Altari, non est sufficiens in Missa, sed poni debet alia Crux in medio candelabrorum.* Quinto circa obligationem ponendi Crucem in Altari, in quo sit Sanctissimum Sacramentum expositum, dum in eo celebratur, ait, servanda esse Decreta prudenter, sapienterque edita a Sacrorum Rituum Congregatione, nempe, *ut quælibet Ecclesia, vel Diœcesis suam retineat consuetudinem; itaut nihil immutetur in ea Diœcesi, ubi Crux in Altari constitui soleat, dum Missa celebratur; etiamsi sacra Eucharistia publice prostet: neque nova disciplina excitetur in ea Diœcesi, ubi contra hujusce rei consuetudo jampridem invaluerit.*

7. Missale est instrumentum necessarium: memoria enim labilis est, & non licet in actione tam sacra se exponere periculo errandi, vel omittendi aliquid.

8. Vestes benedictæ ab Episcopo, vel alio habente hoc privilegium, nempe amictus, alba, cingulum, manipulus, stola, & casula: ita ut si quid horum desit, omittenda sit Missa: quia actio, quæ debito modo fieri nequit, potius omittenda est, quam indecenter exercenda. Ita amittunt suam benedictionem per lacerationem, seu fractionem, & imminutionem notabilem, per quam desinunt esse apta ad usum suum; ut si albæ manica separetur, si cingulum ita rumpatur, ut nulla pars ad cingendum sufficiat; nam hæc manet benedicta ob retentam aptitudinem ad usum proprium. Item totum cingulum manet benedictum, & aptum, si antequam frangatur, remedium adhibeatur connexione fortiori partium, etiamsi per nodum. Secundum S. Antoninum, & alios licet uti stola pro manipulo, vel cingulo, & manipulo pro stola, si sit satis longus, quando aliter fieri nequit; quia hæc omnia sint benedicta, & apta ad talem usum. Si priusquam figura vestis destruatur, ad eam reficiendam assuantur paulatim aliqua, etsi ea non sint benedicta, eadem vestis moraliter benedicta manet; nam accessorium non tollit principale, sed ejus naturam sequitur; nisi tanta huic accessio fiat, ut possit pene novum censeri.

9. Minister, isque masculus, non fœmina, ex Missali Rom. & cap. 1. de cohab. cler. ibi: *Nulla fœmina ad altare præsumat accedere, aut presbytero ministrare.*

Hæc autem omnia requiruntur sub mortali, ob Ecclesiæ præceptum, & universalem consuetudinem vim legis habentem in re gravi, utpote pertinente ad reverentiam Eu-

Eucharistiæ, & debitum modum sacrificandi, saltem si haberi possunt.

Quæst. VI. *Quænam circa Missæ celebrationem observanda sunt?*

Resp. Sequentia. 1. Nihil licet addere, vel detrahere iis, quæ in Missali præscripta sunt, ut vetat Conc. Trid. sess. 22. & S. Pius V. in virtute sanctæ obedientiæ præcipit, ut Missa juxta ritum, modum, ac normam Missalis Romani legatur, & ne quis in celebratione Missæ alias cæremonias, vel preces, quam quæ hoc Missali continentur, addere, vel recitare præsumat. Quod intellige, *salvis Ecclesiarum usibus*: nam quædam diœceses habent Missale proprium, & in aliquibus diversum a Romano. Item Urbanus VIII. mandavit in omnibus, & per omnia servari ab omnibus ubique rubricas Missalis. Quæ obligatio ex genere suo gravis est, quum sit imposita in virtute sanctæ obedientiæ, & de re ad cultum divinum pertinente. Unde illam violare est mortale, vel veniale, pro quantitate, vel qualitate rei, aut actionis omissæ, vel mutatæ, gravis vero in Canone. Sic mortalis est omissio elevationis hostiæ consecratæ, immissionis particulæ hostiæ in calicem, oblationis panis, vel vini, Epistolæ, vel Evangelii, &c. in additione vero levitas materiæ raro locum habere potest, ob injuriam, quæ infertur Ecclesiæ usurpando potestatem ei propriam statuendi quæ ad ritum celebrandi pertinent, qui in Ecclesia uniformis esse debet; & ob periculum superstitionis, ac erroris. Imo quæ de se venialia essent, ut v. g. ex negligentia omittere *Gloria in excelsis*, vel *Credo*, vel unum, aut alterum *Sanctum* in Canone, vel aliquam cervicis inclinationem, aut genuflexionem &c. Hæc, inquam, & similia evadunt mortalia, si adsit contemptus, vel inde grave scandalum sequatur; vel si fiant ex consuetudine, aut habituali, ac voluntaria indevotione, seu negligentia; nam tunc adest contemptus saltem interpretativus. Item mortale est, aliquid vel leve omittere, aut mutare, ex intentione errorem, vel novum ritum introducendi, ut faciunt hujus ætatis novatores, Missæ secreta alta voce proferentes, & hoc suo facto damnantes Ecclesiæ Romanæ Ritum, contra Concil. Trid. sess. 21. can. 9. ubi ait: *Si quis dixerit, Ecclesiæ Romanæ ritum, quo submissa voce pars Canonis, & verba consecrationis proferuntur, damnandum esse: anathema sit.* Sacerdos vero, qui tanta celeritate Missam celebrat, præsertim ex consuetudine, ut vix integrum horæ quadrantem in ejus celebrationem impendat, mortaliter peccat tum propter gravem irreverentiam tanto Sacrificio illatam, tum propter populi scandalum, tum etiam propter contemptum saltem interpretativum, quasi esset actio levissimi momenti, a qua ad illas graviores properandum sit.

Hæc autem omnia, ut diligenter vitentur meminerit

Sacerdos horum Conc. Trid. verborum, seff. 22. in Decr. de observ. & evit. in celebr. Missæ: *Quanta cura adhibenda sit, ut Sacrosanctum Missæ sacrificium omni religionis cultu, ac veneratione celebretur, quivis existimare poterit, qui cogitarit, maledictum in sacris litteris eum vocari, qui facit opus Dei negligenter. Quod si necessario fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum, ac divinum a Christifidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremendum mysterium, quo vivifica illa hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, in altari per Sacerdotes quotidie immolatur: satis etiam apparet, omnem operam, & diligentiam in eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia, & puritate, atque exteriori devotionis, ac pietatis specie peragatur... Edicto, & pœnis propositis caveant,* (Episcopi) *ne Sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent, ne vel ritus alios, aut alias ceremonias, & preces in Missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Ecclesia probatæ, ac frequenti, & laudabili usu receptæ fuerint.*

2. Preces pro singulis vestibus in Missali præscriptæ nequeunt sine peccato omitti, ex communi sensu, & praxi piorum, eamque omissionem esse culpam venialem, docet communis sententia: Secus de precibus, quæ dicuntur *Præparatio ad Missam*; nam in Missali proponuntur pro opportunitate Sacerdotis recitandæ, quod præceptum non sonat.

3. Non licet celebrare tecto capite, c. 57. *de consecr.* dist. 1. vel cum pileolo sine licentia, eaque Papæ, ex Decreto Urbani VIII. in Missali; item sine veste talari, & calceis, ex Missali Rom.

4. Tenetur Sacerdos perfecte, ac integre tantum ministerium exequi; proinde diligenter præcavere omnes defectus etiam accidentales. Si tamen aliquid omissum est non ita grave, ordinarie non est supplendum iterando aliquid, vel præpostero ordine dicendo, aut faciendo. Quia id ordinarie perturbationem, & scandalum populi affert, & ista accidentalia ad decorem, & reverentiam non juvant, dum non fiunt suo loco, ac tempore, debitoque ordine. Si vero aliquis defectus substantialis circa materiam, vel formam, vel integritatem Sacrificii commissus sit, debet suppleri; quia facere Sacrificium mutilum, & imperfectum est contra præceptum Christi. *Quod si valde probabiliter dubitat, se aliquid essentiale formæ omisisse, iteret formam, saltem sub tacita conditione.* Missale Rom.

5. Nunquam licet directe intendere mutilationem Sacrificii, ita ut non liceat ob metum mortis intentatæ consecrare solum panem ad communicandum infirmum, prævidendo vinum defecturum: quia talis intentio, quum repugnet præcepto divino negativo, est intrinsece mala. At excusant Sacerdotem, qui post consecratam hostiam, ob evidens, ac inopinatum, & urgens mortis periculum

eam

eam consumeret, & consecratione calicis omissa, fugeret: quia tunc non intendit, sed solum permittit imperfectionem Sacrificii ob extremam necessitatem. Si tamen inde scandalum, vel contemptus religionis sequeretur, teneretur Sacrificium perficere cum quovis periculo.

6. Missam inchoatam abrumpere non licet sine justa causa, qualis est administratio Baptismi, vel Pœnitentiæ in necessitate, Concio, vel promulgatio edictorum Ecclesiæ ante oblationem &c. ut fert usus. Qui autem Missam inchoavit, tenetur sub mortali illam absolvere, cap. *Nihil* 7 quæst. 1. & c. 57. *de consecr.* dist. 1. nisi excusetur ob impotentiam subito evenientem ex mentis deliquio, gravi infirmitate &c. Sed tunc si redire, & prosequi nequeat, & consecratio facta sit, alius Sacerdos debet Sacrum perficere, cap. *Illud*, 7. quæst. 1. Nam Sacrificium non debet relinqui imperfectum. Imo tenetur Sacerdos cessare, si ante consecrationem se culpæ mortalis reum, vel censura ligatum, vel non jejunum esse recordetur; & nullum timeatur scandalum. Quod si absque gravi scandalo cessare nequeat, elicita perfecta contritione Sacrum perficiat. Item cessare tenetur, si ante cœptum Canonem Ecclesia violetur, vel excommunicatus non toleratus ex ea egredi nolit. *Quod si timeatur incursus hostium, vel alluvionis, vel ruina loci, ubi celebratur, ante consecrationem dimittatur Missa: post consecrationem vero Sacerdos accelerare poterit sumptionem Sacramenti, omissis omnibus aliis.* Missale Rom. *de defect.*

7. In requisitis ad Sacrificium, indecentia, & immundities notabilis est mortalis ob gravem irreverentiam contra præceptum tum naturale, & divinum, quo res sacræ decenter, ac reverenter tractari debent, tum Ecclesiasticum, cap. ult. *de custod. Euchar.* Ex Conc. gener. Later. IV. ibi: *Præcipimus ut oratoria, vasa, corporalia, & vestimenta munda, & nitida conserventur. Nimis enim videtur absurdum in Sacris sordes negligere, quæ dedecerent etiam in prophanis.* Unde ex Missali Romano vestimenta sacra *non debent esse lacera, aut scissa, sed integra, & decenter munda, ac pulchra.* Contra quod graviter peccant ii, quibus incumbit horum custodia, vel obligatio ea suppeditandi, & superiores, qui ista non curant.

8. Linteamina, & vestimenta sacra, & vela detrita, & jam ad proprium usum inepta, debent igne consumi, & eorum cineres in piscinam projici; nec licet ea in usus prophanos convertere, vel vendere, c. *Altaris*, de consecr. dist. 1. Sicut nec ligna, & lapides Ecclesiæ dirutæ, vel altaris; nam lex generalis est: *Semel Deo dicatum, non est ad usus humanos ulterius transferendum.* Reg. 51. jur. in 6. Vasa tamen sacra, igne transmutata possunt ob necessitatem pauperum vendi, & sic usibus pro-

phanis deservire. Quæ vero usibus prophanis deserviérunt, possunt in usus sacros, forma eorum mutata, converti: sic Paganorum delubra in templa conversa sunt.

9. Vas, in quo Eucharistia asservatur, debet esse consecratum, ex Missali Rom. præscribente, ut hostiæ consecrandæ ponantur vel supra corporale, vel in vase aliquo benedicto: & ideo extat ejus benedictio specialis in Rit. Rom. cum aliis. Nam (ut ait S. Thom. 3. part. quæst. 83. art. 3.) reverentia hujus Sacramenti exigit, ut a nulla re contingatur, nisi consecrata. Idem dic de lunula, quæ debet esse ex auro, aut argento.

10. Sacra vasa, etsi vacua, quæ Corpus, & Sanguinem Christi contingunt, vel Chrismate uncta sunt, tangere non licet laicis, nec fœminis etiam religiosis, sed solis ministris sacratis, cap. 41. *de consecr.* dist. 1. & c. *Sacratas*, dist. 23. Quod si tangat sine contemptu, ex communi sententia erit solum culpa venialis: imo nulla, si subest aliqua necessaria, vel causa honesta. Quandiu vero vasa continent Corpus, vel Sanguinem Christi, nemo sine mortali, præter Sacerdotem, & Diaconum, potest ea contingere, sine absoluta necessitate, ex c. 26. dist. 23. quia res est gravissima. Iisdem non licet corporalia, & purificatoria tangere, antequam a Sacerdote, vel Diacono laventur, ex c. 40. *de consecr.* dist. 1. quia Corpus, vel Sanguinem Christi contingunt. Omnibus autem laicis licet alias vestes, & pallas benedictas tangere cum debita reverentia; quia Eucharistiam immediate non contingunt, nec sacro Chrismate unctæ sunt.

Quæst. VII. *Quanam observanda sunt circa stipendium Missarum?*

Resp. Sequentia. 1. Licet stipendium justum pro Missa accipere, non quidem ut pretium, quod esset simoniacum, sed in sustentationem: nam æquum est, ut qui in commodum alterius occupatus est, ab eo sustentetur, habita ratione temporis, quo sic occupatur, & status occupati. Stipendium autem justum est illud, quod lege, vel consuetudine approbata constitutum est: nam licet stipendium illud non sit vere pretium, tamen servat proportionem pretii, quatenus in eo servanda est ratio justitiæ. Sicut ergo illud est justum pretium, quod est lege taxatum, vel communiter consuetudine receptum, ita etiam stipendium. Quare qui amplius exigit, vel accipit, tenetur restituere; quum ille excessus non sit debitus, nec sponte, ac liberaliter dari censeatur. Hinc si quis amplius ultro offerat ex ignorantia justi stipendii, monendus est: si vero taxationem noverit, censetur excessum liberaliter dare.

2. Quum datur stipendium, ut celebrentur Missæ in tali numero, in tali loco, vel tempore, pro tali causa &c. Hæc omnia ex justitia servari debent: nam dans non vult transferre dominium stipendii, nisi sub hac conditione: & alter recipiens, hoc ipso se obligat ad id omne, quod

quod petitur. Hinc peccat graviter Sacerdos, si diu differat: nam interea magno spirituali fructu injuste privat eos, quorum debitor est. Imo tenetur ad restitutionem, si ideo Missa non profuerit ad specialem intentionem ejus, qui stipendium dedit, v. gr. ad aliquem successum, cujus occasio ante celebrationem perierit; nam defraudavit intentionem, ob quam stipendium datum est. Idcirco non ei licet plura stipendia accipere pro totidem Missis, quas prævidet non posse celebrari, nisi post longum tempus, si offerens expresse in id non consentiat; Nam alioqui sæpe contingeret, illas non posse amplius dici propter causam ab offerente intentam, v. gr. pro infirmo, qui ante morietur, pro vincenda tentatione, pro felici exitu negotii, pro aliquo alio beneficio, quod postea obtineri non poterit.

3. Non licet anticipate dicere Missam pro iis, qui sibi primum offerant stipendium. Nam 1. id est contra usum Ecclesiæ, & prohibitum a S. Congregatione Cardinalium authoritate Pauli V. 2. Dans stipendium intendit, ut post datum Missa sibi applicetur, tum quia sæpe alias non potest obtineri finis intentus, ut quum petitur in remissionem peccatorum postea commissorum; tum ut melius se disponat ad effectum Sacrificii accipiendum. 3. Deus sicut neque punit, neque remunerat anticipate ex his, quæ prævidet futura; ita nec confert anticipate effectum Sacramenti, aut Sacrificii.

4. Qui stipendium majus solito pro Missis accepit, tenetur integrum dare iis, quibus Missas celebrandas committit, nec potest partem sibi retinere. Nam 1. Sine justo titulo partem illam retineret; nam non ei gratis, ac liberaliter donata est, sed intentio dantis est, ut celebrans totum stipendium recipiat, cui proinde totum debetur; nec accipiens comparavit illius stipendii dominium, nisi cum obligatione, ut vel ipsemet sacrificet, vel alteri sacrificanti pro sustentatione stipendium largiatur. 2. Hoc sapit turpe lucrum. 3. Urbanus VIII. id expresse vetuit decreto *Quum sæpe*: & Alexander VII. damnavit hanc propositionem: *Post decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.*

5. Non licet pro una Missa accipere plura stipendia, nec pluribus acceptis licet una Missa satisfacere: nam qui dant stipendia, intendunt tot pro se fieri, & specialia sibi applicari Sacrificia, & solum sub hac tacita conditione dant. Ideo Alexander VII. damnavit hanc propositionem: *Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre, neque etiam contra fidelitatem, etiamsi promissam, promissione etiam juramento firmata danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.* Quamvis enim unius Missæ valor sit infinitus secundum rem, quam continet, nempe Christum, & ejus merita, est tamen limitatus secundum

applicationem. Christi enim merita quamvis infinita, non applicantur secundum sui infinitatem, sed finito modo, quem Deus definivit.

Imo qui stipendia diversa singula justo minora, sive ab uno, sive a pluribus accepit pro pluribus Missis, non potest illa ad justum pretium reducere, & per pauciora Sacra satisfacere: nam hoc ipso quod acceptat stipendia minora, censetur juri suo cedere, & reliquum condonare; taciteque promittit se totidem Sacra dicturum. Sed gravis est obligatio servandi pacta, alias rueret fides in societate humana. Unde S. Congregatio authoritate Urbani VIII. sibi specialiter attributa præcepit Sacerdotibus, ut tot Missas pro pluribus stipendiis incongruis celebrent, quot pro illis præscriptæ sunt, *ita ut alioquin suæ obligationi non satisfaciant, quin imo graviter peccent, & ad restitutionem teneantur*, in Bullario, tom. 4. pag. 88. quia nempe stipendium sub hac conditione, ac onere datum, & acceptum est.

6. Qui ab aliquo stipendium accepit, non ei licet ab altero quidquam accipere, ut ei applicet in eadem Missa eam fructus partem, quæ ipsi Sacerdoti contingit. Nam 1. Hoc repugnat praxi Ecclesiæ, & sensui, ac intentioni fidelium. 2. Hoc ipso quod Sacri applicatio alteri debita est ex justitia, ei debiti sunt omnes fructus, quorum est capax. 3. Fructus ille nequit alteri applicari. 4. Alexander VIII. damnavit hanc propositionem: *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem.: idque post decretum* Urbani VIII.

7. S. Congregatio confirmante Urbano VIII. declaravit: *Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficii, seu capellæ, legati, aut salarii, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere*, in Bullario, tom. IV. p. 91. Et vero alias acciperetur duplicatum stipendium pro una & eadem Missa, nam fructus beneficii habent rationem stipendii. Hinc Canonici, & Capellani tenentur applicare fundatori soli Missas, quas ex fundatione tenentur celebrare, talis quippe fuit intentio fundatoris, etiamsi eam non expresserit. Nam hæc est praxis communis, quæ est optima fundationum sicut legum interpres; & ubi aliud non constat, præsumptio est pro fundatore; in dubio enim quisque præsumitur sibi optime consulere voluisse.

„ (✠) NOTA. His, quæ de Sacrificio Missæ ab Author. sunt ex-
„ posita, addenda nonnulla sunt, quæ à SS. D. N. BENEDICTO
„ XIV. vel definita sunt, vel clarius explicata.
„ *Const.* 21. incip. *Quanta cura* tom. 1. Bullarii *pag.* 56. sub pœ-
„ na censurarum, quarum absolutio Romano Pontifici reservatur,
„ prohibentur mercimonia super eleemosynas Missarum, hoc est,
„ qui eleemosynas colligunt in iis locis, in quibus stipendia, sive
elee-

,, eleemosynæ pro Missis sunt pretii majoris: Missas vero celebra-
,, re curent in locis, in quibus pro minori pretio celebrari so-
,, leant: si Laici sint, excommunicationem; si vero Clerici, vel
,, Sacerdotes, suspensionem a solo Romano Pontifice absolvendam
,, incurrant.

,, In lib. v. de Synodo Diœcesana c. VIII. *num.* 9. legitur,
,, quod Patres Concilii Toletani, ad coercendam Sacerdotum ava-
,, ritiam, *ann.* 1324. vetuerunt, ne ullus Sacerdos quidquam,
,, vel minimum, pro Missa, ex pacto exigeret, sed eleemosyna
,, contentus esset, quæ ei sponte offerretur. Et *n.* 10. quod Epi-
,, scopi, ut Tridentino Concilio obtemperent, atque importunas,
,, & immoderatas eleemosynarum exactiones impediant, debent in
,, sua quisque diœcesi, Missarum stipem taxare, ultra quam nemo
,, quidquam exigere valeat.

,, Cap. autem IX. n. 2. Porro si ultra eleemosynam ab Episcopo
,, taxatam, plus Sacerdos celebraturus exigat, non solum peccat
,, contra legem Ecclesiæ, verum etiam justitiam commutativam
,, lædit: quibus additur, quod ex decreto Sac. Congreg. Concilii,
,, etiam Regulares taxæ stare debent ab Episcopo constitutæ. Vide
,, duo citata capita, & cap. 10. in quibus plura tractantur erudite.

,, Vide item lib. VII. cap. 60. & 70. in quibus inter alia docen-
,, tur. Primo; Non esse permittendum, ut quisquam Missam ce-
,, lebret capite cooperto, ne coma quidem fictitia *cap.* 60. *n.* 1. Se-
,, cundo: Missæ Parochiali diebus festis interesse olim fideles debuis-
,, se, nunc vero cuique integrum esse Missam audire quocumque
,, die in quacumque Ecclesia, atque ita satisfieri præcepto, dum-
,, modo non in Capella, aut Oratorio privato audiatur cap. 64. *n.*
,, 3. *ad* 12. Tertio Missas, pro quibus celebrandis in determinata
,, Ecclesia, oblatæ sint eleemosynæ, posse ex indulto Episcopi in
,, alia Ecclesia celebrari, si nequeant in illa c. 70. *n.* 4.

8. Sacra Congregatio apud Fagnanum declaravit, eum, qui accepit stipendium ad celebrandam Missam pro mortuo, & aliunde stipendium ad celebrandum pro alio, v. g. infirmo, non satisfacere una Missa utrique obligationi, applicando fructum satisfactorium mortuo, & impetratorium infirmo. Et vero quum Missa pro aliquo celebrari debet, ei totus fructus, cujus est capax, applicari debet. Fructus autem impetratorius prodest mortuis: nam pœnæ peccatis debitæ remitti possunt, non solum per modum seu viam satisfactionis, sed etiam per modum impetrationis.

9. Obligatus ad celebrandum in tali Ecclesia, vel altari, peccat mortaliter, si sine justa, & gravi causa alibi celebret; quia in re gravi defraudat fundatorem, vel dantem stipendium. *Necesse est, ut defuncti dispositio modis omnibus conservetur*, ait S. Gregorius epist. 20. l. 9. Quod si Capellanus impediatur a celebrando per paucos dies, juxta multos non tenetur supplere per alium, vel compensare; quia non præsumitur hanc fuisse mentem fundatoris, quum nequidem famulis ob eam causam stipendium minui soleat. Secus, si pluribus diebus sit impeditus.

10. Beneficiarius non potest propria authoritate imminuere numerum Missarum olim constitutum, etiamsi ob imminutionem redituum, vel valoris pecuniæ, non accipiatur stipendium sufficiens. Sed recurrendum est ad Epi-

L 5 sco-

scopum, ex Conc. Trid. sess. 25. c. 4. imo ad Papam, ex decreto Urbani VIII. ubi illud viget.

Quæst. VIII. *Quænam observanda sunt circa Ecclesiæ pollutionem, reconciliationem, & exsecrationem?*

Resp. 1. Est mortale celebrare Missam, vel officia divina, vel mortuum sepelire in Ecclesia polluta, nec reconciliata, vel interdicta, vel exsecrata: quia est contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi ad religionem pertinente. Nulla tamen ideo contrahitur censura, vel irregularitas, quum nulla sit in jure expressa. Hinc si Sacerdote celebrante Ecclesia notorie polluatur, tenetur intermittere Missam, si nondum Canonem inchoavit: nam hoc inchoato debet perfici Missa. Ita Missale Rom. Jam enim posita est proxima præparatio ad consecrationem.

Resp. 2. Ecclesia polluitur, seu violatur, ita ut indigeat reconciliatione, 1. Per injuriosam humani sanguinis effusionem, quæ vox copiam sanguinis indicat, c. ult. *de consecr. Eccles.* & cap. unic. eod. tit. in 6.

2. Per homicidium voluntarium, & injuriosum, licet factum sine effuso sanguine, ut per venenum, strangulationem &c. c. 4. *de consecrat.* & can. 29. de consec. dist. 1. Unde non polluitur Ecclesia ob inculpabilem occasionem, ut si fiat ab homine mente capto. Requiritur autem ut vulnus sit receptum in Ecclesia: unde si quis extra percussus, ad eam confugiat, ibique moriatur, vel sanguinem plurimum effundat, non polluitur. At polluitur si vulnere ibi accepto, faucius foras exeat, & extra Ecclesiam moriatur, vel sanguinem effundat: vel si vulneretur in Ecclesia ab existente extra eam jactu lapidis, vel explosione catapultæ.

3. Per qualemcumque humani seminis effusionem voluntariam, c. ultim. *de consecrat. Eccles.* & c. 20. *de consecrat.* dist. 1. Etiam secundum omnes per actum conjugalem: nam verba legis generalia sunt; & *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

4. Per sepulturam excommunicati non tolerati, c. 7. *de consecrat. Eccles.* Secundum multos non polluitur ob sepulturam hæretici notorii, in locis scilicet, ubi hæretici Catholici permixti tolerantur, si non sit nominatim denuntiatus, quamvis illicita sit, ex cap. 2. *de hæret.* in 6.

5. Per sepulturam infidelis non baptizati, c. 27. & 28. *de consecrat.* dist. 1. & proinde infantis non baptizati, contra aliquos hoc de infante negantes: quamvis omnes fateantur esse mortale illos ibi sepelire, & inde cadavera illa, si possint, extrahenda esse: nam est vere infidelis non baptizatus.

Obs. 1. Nomine Ecclesiæ quoad hunc effectum non intelligi Oratoria in domibus privatis, etsi ab Episcopo designata ad celebrandum: nam jura loquuntur solum de Ecclesiis. At secundum varios intelliguntur loca publica, ut eremitoria aliqua, hospitalia, & similia, quæ nec consecrata, nec benedicta sunt, sed deputata ab Episcopo ad

ad hoc, ut in iis publice celebretur, in quibus nequeunt corpora infidelium sepeliri; quia hæc loca comprehenduntur nomine Ecclesiæ, quum ita communiter appellentur. At quælibet Ecclesia, etsi nec consecrata, nec benedicta, secundum illos polluitur, ex cap. ult. *de consecrat. Eccles.* & cap. 10. *de immunit. &c.* 2. Cœmeterium benedictum polluitur iisdem modis, quibus Ecclesia, ita ut mortale sit in eo sepelire, & eodem modo reconciliatur.

3. Uterque locus non indiget reconciliatione, quæ est actus publicus, nisi factum publice constet, & notorium sit; ita ut nulla tergiversatione celari possit; nec sufficit quod per duos, vel tres testes probari queat.

4. Etsi isti actus sint occulti, sunt tamen vera sacrilegia, utpote ab Ecclesia prohibiti ob reverentiam loco sacro debitam. Et vero si illi actus postea fiant notorii, Ecclesia eget reconciliatione: ergo ante notorietatem jam erant sacrilegi, & contra prohibitionem Ecclesiæ: non enim tales incipiunt esse, dum publici fiunt. *Ita communiter*.

5. Ecclesia non censetur polluta, si aliquid ex dictis contigerit supra Ecclesiæ fornicem, vel tectum, vel in cameris adhærentibus, in turri, vel subterraneo specu, qui non sit ad sepulturam, vel secundum multos in Sacristia. Quia hæc non pertinent ad Ecclesiæ corpus, nec cultui divino deputantur: ac proinde tunc non committunt sacrilegium. Secus de capellis, quia sunt partes Ecclesiæ, & ad Sacrificium destinatæ sunt.

6. Polluta Ecclesia, polluuntur simul altaria, imo & cœmeterium, si sit ei contiguum. Quia accessorium sequitur conditionem principalis, ex reg. 42. jur. in 6. Secus, si ab ea remotum fuerit. At polluto cœmeterio, non ideo polluitur Ecclesia; nam minus non trahit ad se majus, nec accessorium principale, c. unic. *de consecr. Eccles. vel Alt. in 6.*

Resp. 3. Ecclesiæ pollutio tollitur ejusdem reconciliatione. Si fuerit tantum benedicta, potest reconciliari cum aqua benedicta communi per simplicem Sacerdotem ex licentia Episcopi. Si consecrata sit, reconciliari potest a solo Episcopo, c. 9. *de consecr. Eccles.* idque ritu in Pontificali præscripto.

Porro non reconciliatur præcise per celebrationem Missæ, etiam bona fide factam: *Ita De Lugo, Azorius, Layman, & alii*. Tum quia per illam Ecclesia non consecratur. Tum quia consecratio, benedictio, & reconciliatio, cum sint jure canonico institutæ, debent fieri per ritus a Canonibus præscriptos; at nullus Canon ista per celebrationem Missæ perfici statuit.

Resp. 4. Ecclesia exsecratur, seu amittit suam consecrationem, ita ut denuo consecrari debeat, si parietes Ecclesiæ secundum majorem partem destruantur, aut corruant; vel omnis eorum crusta, aut major saltem pars simul auferatur, ex can. 20. *de consecr.* dist. 1. juncto c.

Ligneis, de consecr. Secus, si parietes paulatim, & successive destruantur, ac reficiantur; quia semper manere censetur idem numero templum: modo tamen pars, quae additur, non sit major, quia id quod majus est, censetur ad se trahere, quod minus est. Neque si tectum solum corruat, quia consecratio est potissimum in parietibus, & exterioribus crustis, ubi linitio, & cruces fiunt, ex cit. *juribus*. Porro exsecrata Ecclesia, non ideo exsecrantur altaria, nec vicissim.

APPENDIX

De Orientalis Ecclesiae circa Eucharistiam Disciplina.

§. I.

De Materia.

Materiam Eucharistiae Orientales omnes fatentur esse panem triticeum (Artotyritae enim sive Caseum, vel lac cum pane adhibentes jam fuere ab universa Ecclesia damnati. Conc. Carthag. III. & Constantin. anno 680.) ac vinum de vite; dissident vero tum a Latinis, tum invicem circa panis qualitatem. Nam eorum plerique solo fermentato, nonnulli vero cum Latinis azymo pane utuntur. Primum dicemus de iis, qui azymum adhibent, tum de aliis.

Azymo pane utuntur Aethiopes, sive Abissini feria quinta in coena Domini, ut Christum imitentur, qui in azymis Eucharistiam confecit. Ita rem narrat Ludolf. in comment. hist. Aethiopiae, ac quidam Presbyter e Provincia Zeva Regni Aethiopiae, & Monachus Ordinis S. Antonii, in declaratione coram amplissimis Cardinalibus facta ann. 1594. rogatus: *an Aethiopes celebrent in pane fermentato, vel in azymo, & quid sentiant de celebrante in azymo? Respondit; Aethiopes in fermentato celebrant, & illi, qui in azymo celebrant conficiunt etiam. Et nos in tota Aethiopia feria* v. *in coena Domini singulis annis in hujus rei memoriam in azymis celebramus.*

Chaldaei, qui in Malabaria sunt, ex quo Latini in illas regiones penetrarunt, azymum adhibere solent. In Conc. Diamperiensi anno 1599 statutum fuit, ut in azymo tantum consecrarent; ac etiam antea, teste Josepho Indo *navigat. novi orbis c.* 134. dum id consequi possent, azymo utebantur, hoc est, dum in Latinorum Ecclesiis celebrarent, ut scribit Assem. tom. 3. Bibl. Orient. par. 2. pag. 290. Ex Graecis Monachi Cryptae Ferratae, & Presbyteri Collegiatae S. Mariae *de Craseo* nuncupatae ex Pontificia dispensatione azymum panem adhibent.

Apud Armenos, & Maronitas azymorum usus vetustissimus

simus est. Non desunt Authores, qui censeant per plura sæcula tum in Occidente, tum in Oriente promiscuum fuisse azymi, ac fermentati usum, ac Armenos, & Maronitas ex iis esse, quibus ab antiquo placuit azymum potius ad Christi imitationem, quam fermentatum adhibere. Sed utut se res habeat, certum est, Armenos, & Maronitas a mille & amplius annis azymum adhibere. Galanus tom. 1. Conc. Eccles. Armen. de Joanne Armenorum Patriarcha scribit: *Hic jussu Homaris Saracenorum Ducis, & auxilio Caliphæ Babylonis Synodum congregavit in urbe Monascherti in confinibus Halicaniæ Provinciæ, ubi convenientibus cum Armenis sex Assyriis Episcopis definita fuit in Christo una natura, una voluntas, & una operatio, fueruntque a sacris ablata mysteriis fermentum, & aqua.* Constat vero Homarum Saracenorum ducem regnare cœpisse ann. 634. atque occupata Arabia, Damasco, Hierosolyma, ac tota Assyria obiisse ann. 644. Quamobrem jure atque merito conjicimus, circa ann. 640. antedictam Synodum fuisse coactam. Igitur plusquam quinquaginta an. ante Trullanum Conc. ann. 692. celebratum, decretum de usurpandis azymis ab Armenis editum fuit. Brunus vero opinatur sex illos Assyrios Episcopos, qui Synodo supranominatæ interfuere, usum consecrandi in azymo apud Maronitas statuisse. Quamquam in Trullana Synodo Canone 32. damnati sunt Armeni, quod aquam cum vino in sacro Calice non miscerent; tamen ob azymi usum non fuere reprehensi, vel quia Patribus illis exploratum erat plures alias Ecclesias azymum tunc consuevisse usurpare; vel quod norint facile respondere potuisse Armenos, id se statuisse, ut Christum, qui in azymo Eucharistiam instituit, imitarentur, ut ait Brunus dissert. de Liturgia Armenorum. Neque id mirum videri iis poterit, qui animadvertant Photium, qui multo leviora Latinis objecerat, nullam circa azyma movisse litem. Nam ex Rabano Mauro, qui ante Photianum schisma, quod cœpit ann. 866. e vivis excessit, scilicet an 856. & ex Alcuino qui eodem sæculo vixit, exploratum est, Latinam Ecclesiam Photii ætate azymo pane uti consuevisse. Photius vero id in Latinis non reprehendit, quod ea, qua pollebat antiquitatum Ecclesiasticarum eruditione, apprime cognosceret, antiquam hanc Latinorum consuetudinem gravissimis fuisse rationibus obnixam, ac totius Ecclesiæ judicio, & Christi exemplo comprobatam.

Sed post duo circiter sæcula Græci rerum Ecclesiasticarum imperiti odio illo, quod in dies in eisdem erga Latinos crescebat, incitati, azymorum usum damnare cœperunt. Michael Cærularius Patriarcha Constantinopolitanus omnium primus Latinorum azyma damnavit, ir ptamque esse Eucharistiæ materiam constituit: Atque eodem fere tempore duo illa adversus Armenos prodiere scripta, quæ refert Cotelerus in notis ad Constit. Apost l. 2. c. 14. & l. 5. c. 13. quorum alterum, quod sancto Niconi tribui solet,

in-

inscribitur, *de impia pessimorum Armenorum Religione*, alterum vero *Renunciatio Hæreticorum Armenorum, quomodo debeant anathematizari, quam ad fidem Orthodoxam redeunt*, in quibus operibus Armeni ob azymorum usum damnantur. Si conjecturis uti velimus, haud difficile nobis erit, hujusmodi Græcorum erroris originem detegere, atque explicare. Quum Canone lxx. ex iis, qui Apostolorum nomine circumferuntur Canone xi. Trullanæ Synodi, aliisque Orientalis Ecclesiæ Canonibus, Orthodoxi azyma a Judæis accipere, ac Judæorum azyma comedere prohibeantur, ab hujusmodi prohibitione Græci rerum Ecclesiasticarum imperiti, dum immoderato quodam studio reprehendendi, ac damnandi Latinos ferrentur, occasionem nacti sunt damnandi azymorum usum, ac statuendi, azyma ineptam esse Eucharistiæ materiam. Liquet id ex nota, quam xi. Trullanæ Synodi canoni adjecit Matthæus Blast. Quamquam ea, quæ exposita sunt satis superque ostendere videntur, utramque Ecclesiam censuisse semper actam esse Eucharistiæ materiam triticeum panem, sive is azymus sit, sive fermentatus; tamen ut clarior fiat orthodoxa hac de re fides in Florentina Synodo inculcata, per hæc verba: *definimus in azymo, sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici: Sacerdotesque in altero ipsum Domini Corpus înficere debere: unumquemque scilicet juxta suæ Ecclesiæ, sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem*, paucis demonstrabimus adversus Photianos, ac Syros Nestorianos nonnullos, etiam panem azymum aptissimam esse hujus Sacramenti materiam.

Primum, quia panis ille, quem universa Ecclesia semper habuit pro apta Eucharistiæ materia, aptissima est hujus Sacramenti materia. At ita se habet azymus panis; ipsius enim usus antiquus est in nonnullis Orientalibus Ecclesiis, ut supra ostendimus, antiquior vero in Ecclesia Latina: non solum enim constat ex Rabano Mauro, & Alcuino supra citatis ante viii. sæculum omnium Latinorum Ecclesias in azymo celebrasse: sed Leo Papa IX. in Epistola ad Michaelem Constantinopolitanum Archiepiscopum scripta ann. 1054. c. 5. scribit: *Ecce jam post mille, ac ferme viginti a Passione Salvatoris Nostri annos incipit per vos dijicere Romana Ecclesia, qualiter memoria passionis sit recolenda*. Et Cardinalis Humbertus: *Vestra duplicitas suo fermento contenta Romanæ, & Latinæ simplicitati azymum extorquere nequit*, & infra, *a prima scilicet Ecclesia ad hæc moderna tempora, sicut ab Apostolis accepit, fideliter retinuit*. Similia habent Gregorius VII. & Innoc. III. de Myst. Missæ c. II. ubi ait: *ab ipsis ergo Beatis Apostolis Petro, & Paulo, quos & vivos habuit, & defunctos custodit, hunc Sacrificii ritum accepit Romana Ecclesia, quem hactenus inviolabili cultu servavit*. Nec ante Michaelem Cærularium, qui furore potius incitatus, quam ratione ductus, azyma da-

mna-

minavit, Scriptorem invenire est aut Latinum, aut Græcum, qui azymorum usum improbaverit; quod quidem argumentum esse videtur luculentissimum, ante Michaelem utramque Ecclesiam azymi, ac fermentati usum juxta Ecclesiarum consuetudinem approbasse.

Deinde quis n get, panem, quo usus est Christus, dum Eucharistiam inl ituit, aptissimam esse hujus Sacramenti materiam? Constat vero Christum in azymo consecrasse ex ipsa circumstantia, in qua Sacramentum instituit: ad vesperam enim primi mensis diei XIV. dum Judæi Pascha celebrabant, nefas erat fermentatum panem usurpare. Nam Exodi XII. vers. 15. hæc habentur: *Septem diebus azyma comedetis: in die primo non erit fermentatum in domibus vestris: quicumque comederit fermentatum peribit anima illius de Israel, a primo die usque ad diem septimum*; atque aliunde ex Evangelio liquet, Christum Pascham celebravisse ut Legem adimpleret. Negari autem nequit Christum instituisse Eucharistiam in cœna illa, quam habuit cum discipulis prima die azymorum ad vesperam: nam Marci XIV. vers. 12. *Primo die azymorum quando Pascha immolabant*, sive ut legit Syriaca versio, *quando sacrificabant Judæi Pascha, dicunt ei discipuli: quo vis eamus, & paremus tibi, ut manduces Pascha?* Et vers. 24. *manducantibus illis, accepit Jesus panem, & benedixit, fregit, & dedit eis*, & ait: *sumite, Hoc est corpus meum.* Lucas vero c. XXII. vers. 7. ait: *venit autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha*, & postea subdit, *quum facta esset hora*, hoc est juxta Legis præscriptum, *discubuit, & duodecim Apostoli cum eo*, ac deinde, *& accepto pane, gratias egit, & fregit &c.* Igitur Christus panem accepit, voluitque esse Corpus suum, quem Judæi adhibebant, dum die prima azymorum Pascha celebrarent; panis autem hujusmodi erat azymus, ut est ex Scriptura manifestum.

Denique Christus Dominus Eucharistiæ materiam voluit esse panem; panis autem nomine venit tum azymus, tum fermentatus. Nam ut omittam quod pluribus probatum est ex Cornelio Celso, Plinio, Galeno, aliisque antiquis prophanis Scriptoribus, illis temporibus communem, & vulgarem panem fuisse sive azymum, sive fermentatum: Ex ipsa Scriptura patet, nomine panis tum azymum, tum fermentatum venire: sic Geneseos XVIII. vers. 6. & 19. vers. 3. panes, quos apud Abraham, & Lot dicuntur Angeli comedisse, quippe infermentati erant, appellatos legimus *panes subcinericios* ἄρτυς ἐγκρυφίας. Ac passim eadem Scriptura panes propositionis commemorat, eosque græca voce ἄρτος designat, quos ex Levitico XI. vers. 5. constat, fuisse absque fermento; ita Exodi XXV. vers. 30. & Matthæi XII. vers. 4. Hinc Theodoretus jam suo tempore ad 1. 4. c. 10. Danielis, inscitiæ eos arguit, qui panem azymum, panis nomen mereri negant, & subjicit; *panis enim vocatur & fermentatus, & infermen-*

mentatus. Ergo si Christus panem esse voluit Eucharistiæ materiam, sive azymus sit, sive fermentatus, apta erit ad Eucharistiam perficiendam materia.

Opponunt Photiani nonnulla sophismata. Primum ex Græco vocabulo ἄρτος, quod azymum panem exprimere nequit: nam *artos*, inquit Cærularius, *interpretatur elevatus, & sursum portatus a fermento, ex sale calorem, & elevationem habens*. Deinde, quod azyma quum insipida sint, vivificum Eucharistiæ effectum significare non possint, & quum symbola sint tristitiæ, & doloris, quæ Judæi semel in anno usurpanda erant in memoriam miseriarum quas in deserto passi fuerant, in Eucharistia adhiberi nequeunt, quæ est lætitiæ signum. Præterea, quod Melchisedech, cujus Sacrificium Eucharistiæ figura erat, non azymum, sed fermentatum panem obtulerit. Demum, quod Ecclesia, ut ex supra citatis Canonibus liquet, semper Judæorum azyma prohibuerit, quodque Evangelio promulgato Judæorum ceremoniæ, inter quas usus azymorum recensetur, prorsus abolitæ sint. Hæc sunt Photianorum sophismata, quibus probare contendunt azymum esse ineptam Eucharistiæ materiam.

Sed videamus, quam inepta, & imbecillia sint. Ad primum quod spectat in hunc modum Card. Humbertus respondit: *Illud quoque, quod azymum negantes panem esse, per etymologiam ejus nominis, quod est artos, conamini nos vincere, sciatis omnino vanum, & puerile, quia, & a linguarum peritis diversæ etymologiæ dantur ex uno nomine secundum humanum placitum magis, quam secundum naturam rerum*. Accedit etiam, quod aliam hujus nominis explicationem tradant Eustathius, Hallandius in Bibliotheca Photii, Svicerus, & alii, nec unum reperire est eruditum virum, qui Cærularii etymon probet. Præterea jam supra ostendemus vocabulum ἄρτος in Scriptura adhiberi ad significandum quoque azymum panem, idque confirmari potest ex iis, quæ habentur Lucæ XXIV. vers. 46. ubi panis quem fregit Christus coram discipulis euntibus in Emmaus, qui erat proculdubio azymus, ἄρτος appellatur.

Ad alterum dicimus, inter materiam, ex qua Sacramenta constant, & effectum, quem producunt, debere utique analogiam aliquam intercedere: sed necesse non est, ut in singulis materiæ qualitatibus analogia hæc reperiatur. Panis autem sive azymus sit, sive fermentatus corpus alit, ac vires auget; quod & Eucharistia in anima efficit.

Deinde azyma fuere Judæis doloris signum, sed etiam gaudium indicabant: ut enim dolores significabant, quos fuerant in deserto perpessi, ita & gaudium, quo afficiebantur ex memoria suæ e manibus Ægyptiorum liberationis. Non absimili ratione Eucharistia quum ob fidelium oculos ponit Christi mortem, quidpiam triste præteritum significat; lætitiæ vero est symbolum, ut gratiam inducat, qua per ipsam donamur, & ut est certum futuræ gloriæ pignus.

Ad

Ad tertium non negamus convenire Christi Sacrificium cum eo, quod Melchisedech obtulit, quod in utroque, substantiæ panis, & vini materiæ loco fuerint. At ut necessaria non fuit convenientia accidentalia in vino, quod Melchisedech obtulit cum eo, quod usus est Christus, sicut Photiani fatentur: ita necessarium non fuit, ut in pane accidentaria convenientia esset; panis vero azymus accidentarie tantum a fermentato dissidet.

Quod ultimo loco opponunt, quum id sit unde Photiani error oriri videtur, paulo diligentius expendemus. Canon lxx. Apostolorum hæc habet: *Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel omnino ex Clericorum catalogo, jejunat cum Judæis, vel cum ipsis festos dies agit, vel ab ipsis noxia accipit, (ut ver. gr. azyma, aut quid tale) deponatur. Si vero sit Laicus, segregetur.* Canon vero xi. Concilii Trullani hic est. *Nemo eorum, qui Sacerdotali ordine enumerantur, vel Laicus Judæorum azyma comedat, vel ullam cum eis familiaritatem ineat, vel in morbis accersat, vel ab eis medicinas accipiat, vel una cum eis in balneis omnino lavetur. Si quis, autem hoc facere aggressus fuerit si quidem Clericus, deponatur: si autem Laicus, segregetur.* Canon xxxviii. Concilii Laodiceni habet: *quoniam non oportet a Judæis azyma accipere, aut communicare impietatibus eorum.* En Canones, ex quibus Photiani azymorum prohibitionem deducunt.

Quis vero est, qui non videat ibi non azyma omnino, sed Judæorum tantum azyma prohiberi? Nota res est Judæos azyma conficere, eaque Religionis causa adhibere. In iis conficiendis non raro lac, & ova adhibent, addito quoque Saccharo, ex quo delicatulos panes *Mazah bascibra*, azyma dicta, pro ægrotis, & amicis etiam Christianis efformant. Hæc sunt azyma, quæ Canones prohibent; hæc vero a Judæis accipere, atque comedere non modo Græcis sed etiam Latinis, ac Romanis ipsis vetitum est: refert Papadopoli ex Riciullo de jure Person. lib. 2. c. 39. n. 10. seq. *vetitum esse Romæ ne vel sub benevolentiæ quidem specie Judæi Christianis azyma largiantur sua.* Nec opus est pluribus verbis ad ostendendum. Nam Canones de iis aperte loquuntur, vetantque tantum eam azymorum comestionem, per quam cum Judæorum impietatibus communicemus. At azyma, quibus Eucharistia Latinis perficitur, non sunt Judæorum azyma, nec enim vi Mosaicæ legis, sed ad indicandam factam per Christum Eucharistiæ institutionem, & non ut Judæorum ceremonia, sed ut Ritus a Christo Domino usurpatus adhibentur.

Præterea Canones supra relati omnem cum Judæis familiaritatem, & communionem prohibent, ut ex Trullano canone liquet: prohibent ergo Judæorum azyma accipere, atque comedere, non solum, ut sunt Hebrææ gentis ceremonia, sed etiam ut ab iis dantur in amicitiæ contestatio-

tionem. At azyma, quæ a Christianis fiunt, nec accipere, nec comedere vetant. Quis enim dicat nefas esse *Christiano placentam sibi parare; offulis diem frangere, jentare crustulis?* ut inquit Papadopoli resp. XIV. sess. 5. Quis damnabit Apostolum dicentem: *epulemur non in fermento veteri, nec in fermento malitiæ, sed in azymis sinceritatis, & veritatis:* quæ verba ad litteram usum azymorum, circa Judaicam superstitionem commendant? Ergo azymorum usus, nonnisi ut Judaica ceremonia est, interdicitur.

Quæres, quænam sit mystica significatio azymi, & fermentati, ut in Missæ Sacrificio adhibetur?

Resp. Plura sunt, quæ Ecclesia Azymorum usu fidelium memoriæ offert. 1. Christi exemplum, qui in azymo consecravit. 2. Azymis indicat tum corporis, tum animæ puritatem, quæ ad digne suscipiendum Christi Corpus desideratur, juxta Apostoli verba 1. ad Corinth. 5. supra relata, *Epulemur &c.* 3. Azymis, quibus nil est corruptionis admixtum, eximiam repræsentat carnis Christi, quæ offertur, sanctitatem; quum azyma est grano, hoc est ipsius farina, aqua, & igne fiant; granum Christi Corpus, aqua Animam, & ignis verbum divinum denotat, quod humanitatem ex anima, & corpore coalescentem assumpsit. Cardinalis Humbertus causam quoque affert, ob quam Latina Ecclesia azyma fermentato pane anteposuerit, quia in sacris litteris azyma numquam in malam partem sumuntur, imo commendantur potius tum a Paulo loco supra citato, tum alibi; secus vero fermentatum: Christus enim ait, *cavete a fermento* Pharisæorum, & Paulus, *expurgate vetus fermentum &c.*

Nec deest in fermentato, quod Orientalis usurpat Ecclesia, significatio, quæ ad Dei cultum fovendum, augendumque conferat. 1. Fermenti usu significatur illius, qui celebrat mentem ad Cælum attolli oportere, ut spiritualia, & cælestia contempletur. 2. Incarnatio, sive unio hypostatica Verbi cum humanitate, quod Verbum hac unitione ita sese naturæ immisceat humanæ, quemadmodum farinæ fermentum, quod totam acrimonia sua pervadit. 3. Fermentati usu Græci sese detestari profitentur Ebionæos, Nazaræos, aliosque Hæreticos, qui primis Ecclesiæ sæculis in Oriente præsertim fuere, ac legalia una cum Evangelio servanda esse contendebant. Atque hinc factum esse arbitror, ut Orientalis Ecclesia ab antiquis temporibus fermentatum azymis præposuerit.

„ NOTA. Fermenti nomen apud Antiquos Ecclesiæ Patres non
„ significat panem fermentatum; sed Eucharistiam, quæ ad Epi-
„ scopo consecrata ad Presbyreros mittebatur, ut ii illius partici-
„ patione se ab Episcopi communione neutiquam separatos demon-
„ strarent, ut scribit Innoc. I, in Ep. ad Decentium cap. 9. Ita
„ enim Eucharistia appellabatur, tum ut hoc obscuriori vocabulo
„ mysterium occultaretur; tum etiam quia Eucharistia Ecclesiis,
„ ad quas mittebatur ex quocumque pane confecta esset, fermenti

„ vi-

„ vicem præstabat, eisque unionis inter se vinculum esset, sicut „ fermentum massæ cui commiscetur, ut inquit P. Sirmundus cap. „ V. diss. de azymo.

Quæres, utrum Latinis fermentatum, & Græcis azymum indifferenter consecrare liceat?

Lutherani, & Calviniani, quum Ecclesiæ præcipiendi, sive ferendi leges authoritatem adimant, liberum cuique esse docent, azymo ac fermento uti, ac fermentatum azymo præferunt, quod antiquitus usurpatum arbitrentur: vera autem hujus prælationis causa est, quia Latina, ac Romana Ecclesia, cujus judicio damnati sunt, azymum adhibet, ac præcipit unicuique Ecclesiæ, ut suum morem sequatur.

Horum errorem funditus evertimus, iis argumentis, quibus in Ecclesia inesse ferendarum legum potestatem demonstravimus. Hic ergo Ecclesiæ præceptum unice proferemus. In Florentinæ Synodi definitione hæc habentur: *Sacerdotes in altari ipsum Domini Corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suæ Ecclesiæ consuetudinem*. Igitur adest Ecclesiæ præceptum, quo Latini in azymo, Græci vero in fermentato consecrare jubentur. Nec ulla est hac de re inter Catholicos controversia: sed quum Latinus spectari possit prout versatur in Orientalium partibus, & Græcus ut moram facit in Latinorum locis, ubi non sint proprii ritus Ecclesiæ.

Quæri ulterius solet, num Sacerdos Latinus in locis Græcorum, ac Græcis in latinorum Urbe possit Eucharistiam, juxta loci Ritum consecrare?

Respondeo ex iis, quæ de obligatione manendi in semel suscepto ritu disputavimus facile patet. Nam si Latinus etiam in Oriente, qua ratione potest, tenetur proprium ritum servare; & si Græcus in Latinorum locis eamdem obligationem retinet, quin ritum inconsulta Apostolica Sede mutari possit, palam est, Græcum in latinorum locis, ac Latinum in locis Græcorum teneri ad proprium Ritum servandum, dum Eucharistiam perficiat. Neque enim, ut ibi ostendimus, a loco pendet lex illa Ecclesiæ, quæ proprium cuique Ritum servare jubet. Sed circa obligationem servandi primum ritum in celebratione Eucharistiæ, peculiares quoque adsunt Ecclesiæ leges. Præterea, quæ ex Florentina Synodo attulimus. adest S. Pii V. Constit. incip. *Romani Pontificis* 13. Kal. Sept. 1566. in qua hæc leguntur verba: *Quibusvis Presbyteris tam Græcis, quam Latinis in virtute sanctæ obedientiæ inhibemus, ne deinceps Presbyteri Græci, præcipue uxorati, Latino more, & Latini Græco ritu, sed hujusmodi licentiarum, aut facultatum, aut quovis alio prætextu Missas, & alia divina officia celebrare, aut celebrari facere præsumant*. Et BENEDICTUS XIV. Constit. *Etsi Pastoralis*, §. VI. n. 10. Prædecessorum, ac Florentinæ Synodi legem inculcans, *districtius*, inquit, *inhi-*

hibemus, etiam sub pœnis perpetuæ suspensionis a divinis, ne Presbyteri Græci Latino more, & Latini Græco ritu, sub quovis licentiarum, & facultatum, Missas, & alia divina officia, Græci Latino more, & Latini Græco ritu celebrandi, ab Apostolica Sede, vel ejus Legatis, ac etiam majori Pœnitentiario pro tempore existente obtentarum prætextu, Missas, & alia divina officia celebrare vel celebrari facere præsumant. Deinde prohibet ne Latinus Parochus Pyxidem in Ciborio cum Particulis sub specie fermentati pro Communione Græcorum, aut Parochus Græcus sub specie azymi pro Communione Latinorum *in quocumque Ecclesiæ suæ Altari retineat*, jubetque, *ut unusquisque Sacerdos nonnisi in suo sive Latino ritu Eucharistiam Fidelibus porrigat*. Præterea ne Laici Latini Communionem sub specie fermentati a Presbyteris Græcis recipiant omnino interdicit; Græcis tamen Laicis permittit, *ut ubi propriam Parochiam non habet, possint, si velint, in Ecclesia Latina Eucharistiam sub specie azymi a Sacerdotibus Latinis sumere*. Hæc pro Græcis in Italia degentibus statuta sunt.

Atque hinc patet, *Primo* errare *Ledesmam* a Verricello citatum, qui censet teneri Latinum per Græcorum regionem transeuntem, Græco more celebrare, ac Grecum Latino ritu in locis Latinorum. Nam antedictæ Constitutiones sunt pro Græcis, qui sub Latinis Episcopis degunt, atque adeo in Latinorum locis. *Secundo* errare *Suaresium*, *Vasquesium*, aliosque apud Verricellum Tit. VIII. q. 188. qui asserunt Sacerdotem Græcum, qui perpetuum inter Latinos Domicilium stabilierit, teneri ad celebrandum Latino ritu; Nam Ecclesia præcipit, proprium ritum sine Apostolicæ Sedis dispensatione mutare non posse, jubetque etiam eos, qui in Italia sub Latinis Episcopis fixum domicilium habent, proprio more Missas, aliaque divina Officia celebrare debere. *Tertio*, errare quoque Verricellum ipsum, dum loco citato ait, posse Latinum Græco more, Grecum vero Latino ritu celebrare in locis, in quibus proprii Ritus Ecclesiæ non adsint, quod possint sese loci consuetudini commodare. Nam Ecclesia præcipit cuique proprium ritum ubique servare, ut diximus c. IV. ac districtius jubet; Sacerdotem quemque juxta propriæ Ecclesiæ consuetudinem ubique terrarum Missas celebrare debere. Neque Augustini Concilium, quod habetur Ep. 128. ad Janu. quoque more eorum quibuscum vivimus sequi monemur, ad rem facit; Nam si quisque morem sequi posset Ecclesiæ, in quam deveniat, posset pro libitu ritum semel susceptum deserere, illumque amplecti, quem Ecclesia teneat, in quam venit: Id vero Apostolicæ Sedis authoritate prohibitum est. Deinde Augustini regula ad consuetudines, legesque illas spectat, quæ a loco pendeant, quibus subjici debet quicumque in loco ubi vigeant, versetur. At obligatio manendi in suscepto ritu, illumque servandi qua ratione possit, & ce-

le-

lebrandi Missas, & officia juxta propriæ Ecclesiæ morem personas afficit, quæ suscipiendo Baptisma, vel Ordines, ex Ecclesiæ lege adstricti sunt ad perseverandum in suscepto ritu, ac more propriæ Ecclesiæ celebrandum. Vide in c. IV. quæ diximus de obligatione, quam quisque habet manendi in semel suscepto ritu.

Ex iis optime concludit Verricellus; non licere Sacerdoti Latino uti fermentato in Ecclesia Græca, nec Græco in Ecclesia Latina azymo, etsi Populus diu deberet Sacrificio privari, & proximus absque Viatico decedere. Quia utilitas communis privatorum commodis præferenda est; ad communem vero utilitatem pertinet Ecclesiæ servare præscriptos ritus: & quia præceptum sumendæ Eucharistiæ in articulo mortis, & audiendi Sacri in diebus festis non obligat nisi dum Sacrum celebrari possit, servatis legibus, ac ritibus ab Ecclesia stabilitis. Igitur, ut Sacerdos non jejunus celebrare nequit pro communicando moribundo, vel ut populus audiat Sacrum die festi; ita Sacerdos Latinus nequit in fermentato consecrare, contra Ecclesiæ præceptum, ut populus Sacrum audiat, vel ut morti proximus Eucharistiam sumat.

In parando fermentato pane ad altaris Sacrificium destinato magna est Orientalium cura, & diligentia. De Græcis scribens Christophorus Angelus, homo ritus Græcanici peritus libello, quem Græce vulgavit, de præsenti Ecclesiæ suæ statu: *panem*, inquit, *accipiet Sacerdos, quem vir, vel mulier aliqua, modo purus idem, mundaque eadem fuerit, die antecedente paravit .... antequam vero panis ille excoquatur, signaculum illi prius ligno aliquo cui litteræ hæ inscriptæ: Jesus Christus vincit, imprimunt*. Nec minor est apud Ruthenos diligentia, ut testatur Guaguinus. Æthiopes etiam mirabili quadam arte, & cura panem hunc præparant, teste Francisco Alvarez, Peregrinationum Æthiopiæ c. 12. Jacobitæ denique, & Nestoriani non secus ac Græci, Syrique Melchitæ magno studio oblatitios fermentatos panes parare solent; fabulantur vero Nestoriani verus fermentum, quo ad panem hunc præparandum utuntur, se ex majorum traditione ab Apostolis accepisse. Ad figuram quod spectat, Græci ut plurimum non rotundant, sed in quatuor ramos ad modum Crucis extendunt, inquit Allatius. Orientales reliqui peculiari solent, ac mystica hunc panem figura donare.

Plerique solent oleum cum sale fermentato pani admiscere: qua quidem mixtione, si oleum panis naturam non mutet, inepta materia non fit. Consuetudo hæc apud Nestorianos, & Jacobitas ex eo orta videtur, quod oleo uti cœperint, ut facilius massæ sigillum imprimerent, eamque coctam felicius e frixorio contraherent; sed progressu temporis ab imperita gente fortasse etiam ut ritus sacer hæc olei admixtio habita est. Extat hac de re decretum Congr. particularis de P. F. quod sequitur; *Relata instantia Adeodati Archiepiscopi Damasci, & ejusdem nationis Jacobi-*

bitarum pro facultate celebrandi Missam Ritu Chaldaico cum Missali Maronitarum, & non ex Liturgiis, quæ in eodem Missali fuerunt a Sede Apostolica approbatæ, introductoque in Congregat. prædicto Archiepiscopo, & mediante interprete de pluribus circa materiam Sanctissimæ Eucharistiæ interrogato, Congregatio censuit, si Sanctissimo placuerit, facultatem petitam esse Oratori concedendam, injuncto illi præcepto, ne oleum adhibeat quum durior fieri possit massa, in eaque sine oleo, ut Græci faciunt, formam, seu sigillum cum crucibus, & punctis duodecim Apostolorum, & LXXII. *discipulorum significantibus imprimi, & in Clibano coqui loco frixorii, in quo Jacobitæ suas solent hostias oleo litas coquere. Præterea Congreg. jussit, ut dictus Archiepiscopus præsentibus Magistro Sacri Palatii, & Secretario Ingolo cum massa fermentata, & oleo more suæ nationis, hostiam conficere, ut posset experimento comprehendi, an oleum dictam massam ingrediatur, quod sequenti die idem Archiepiscopus fecit. Nam delata massa fermentata, oleo sinistram manum unxit, ut posset ea libere separari, & formam ligneam similiter unxit, in qua erant prædictæ cruces, & puncta pro sigillo imprimendo, ex quibus actionibus idem Magister Sacri Palatii manifeste cognovit, oleum non ingredi massam, & a Jacobitis adhiberi ob solas duas rationes, ut scilicet imprimi possit sigillum, & massa in frixorio coqui; censuit tamen idem Magister standum esse in decretis, ut sine oleo massa durior effecta fiat ab Archiepiscopo hostia, nam sigillum facile imprimi poterit, si massa modica aspergatur farina, & deinde in Clibano coquatur.* Sacra Congreg. de P. F. 22. Junii 1633. Atque hinc patet merito doctissimum P. Berti de Theolog. disc. lib. 33. c. v. Thesi II. reprehendere Jacobitas ab olei in oblatione mixtionem, non vero eos, qui parum salis admisceant, tum ad conciliandum eidem saporem, tum etiam ob mysticam aliquam significationem; nam mixtio salis, panis naturam non mutat, nec quidpiam Sacramenti venerationi contrarium secum fert: quamobrem tolerari debet, ubi ex antiquo tempore usurpari soleat: dum vero hanc mixtionem necessariam non habeant.

Altera materiæ Eucharistiæ pars est vinum de vite, sive album, sive rubrum, sive alterius coloris sit, apta materia est, quum non color, sed substantia liquoris ex uvis vitis expressi a Christo Domino stabilita sit hujus Sacramenti materia. Quod quidem notandum duxi, ut quisque intelligat Moscovitæ in manifesto versari errore, si credant, ut Authores nonnulli referunt, solum vinum rubrum aptam esse Eucharistiæ materiam. De vino duo discutienda offert dubia Orientalis Ecclesia, alterum scilicet consuetudo, quæ in Æthiopia, & apud Syros nonnullos viget, de adhibendo, ob vini penuriam, liquore ex uvis passis expresso, alterum vero Armenorum error qui censent nefas esse vino modicum aquæ miscere, quibus

bus & tertium addemus, de aqua fervente, quam Græci peracta jam consecratione in calicem mittunt.

Quæres 1. Utrum liquor ex uvis passis, & zebibo expressus licite, ac valide in Eucharistia perficienda usurpetur.

,, NOTA. 1. Fagundez præcept. 3. lib. 2. c. 3. ita scribit: *Scio in Æthiopia ex defectu vini, assumere Catholicos, & Patres nostræ Societatis uvas non ita passas, & eas aqua superinfundere, quoadusque lentescant, & postea exprimunt, ex quibus fit vinum, in quo consecrant, satis generosum, & primus Author hujus rei fuit sanctissimus Vir Andreas de Oviedo Patriarcha ejusdem Æthiopiæ.*

,, NOTA. 2. Anno 1703. die 14. Februarii propositum fuit dubium a P. Josepho de Hierusalem Ordin. Min. Strictæ observ. ac Missionibus Æthiopiæ Præfecto, an liceat Missionariis celebrare cum vino ex *zebibo*, vel uvis passis expresso, ut in Regionibus illis fieri solet. *Sanctissimus auditis votis Eminentissimorum mandavit exquiri prius per R. P. D. Assessorem a dicto P. Josepho quo precise modo conficiatur vinum ex uvis passis, vel zebibo, in Æthiopia, & postea iterum formari, & proponi idem quæsitum cum dicta expressione, vel declaratione ante DD. Consultores, & successive in Congregatione coram Sanctitate sua habenda.* Responsum deinde fuit a supra dicto P. vinum hujusmodi in hunc fieri modum: sumuntur ex. g. 4. lib. Zebibi, franguntur, atque in apto vase tunduntur, ac deinde totidem frigidæ aquæ libræ in idem vas infunduntur, eaque in infusione servantur per sex, octo, vel ad summum decem horas, extrahitur postea zebibi, vel uvæ passæ materia, eaque ab exteriori aqua purgata, aut panno stringitur, vel torculari premitur. Liquor inde expressus vinum est, quo sine ulteriori diligentia utuntur, dum celebrant. Hac præmissa explicatione fuit iterum propositum dubium, *at lectis quoque relationibus, & rationibus Patris Joannis Damasceni Consultoris, nec non variis experimentis factis pro eruendo dicto vino, Sanctissimus auditis votis Eminentissimorum*, dixit, *licere, dummodo liquor extrahendus a zebibo, vel uvis passis ex colore, odore, & gustu dignoscatur esse verum vinum*. Sacr. Congr. S. Off. 22. Julii 1706.

Resp. Iis præmissis, ubi vinum desit, ut revera deest in Regionibus illis, quibus hoc utuntur liquore, valide, ac licite usurpantur, si tamen ex colore, odore, atque sapore censeri possit verum vinum. Nam liquor ex uvis de vite extractus esset, atque iis qualitatibus deprehenderetur, uvas illas passas vel zebibum ex decoctione non mutavisse uvæ naturam. Quamobrem probare non possum Verricelli responsionem, qui negative respondendum censet, *quia zebibum est adeo decoctum ab igne, ut non possit ex eo confici simpliciter vinum, sed vinum secundum quid, cum addito, nempe vinum coctum, seu sapa*: nam zebibum uva est: ignis vero, vel solis calore exsiccata, si post infusionem in aqua, liquorem exprimat, qui colorem, odorem, saporemque servet vini; non video, cur verum vinum censeri nequeat, quod accidentarie tantum ab alio differat.

Quæres 2. An loco vini in utraque purificatione ubi magna sit vini penuria licite adhiberi possit tantum aqua.

quæ-

Resp. Sac. Congr. S. Off. 14. Julii 1707. ad hujusmodi quæsitum propositum ab Episcopo Quebecensi, respondit; *citra maximam vini penuriam servandas esse pro viribus Rubricas Missalis Romani præsertim in purificatione, seu prima ablutione*. Dum vero tanta sit vini penuria, ut nisi Sacerdotes aqua tantum uterentur in purificatione, coacti essent pluries ad non celebrandum, adhibere posse solam aquam, declaravit Congr. de P. F. in responsione ad dubia proposita a Missionariis Sinensibus die 23. Januarii 1665.

Vino parum aquæ miscet tum Occidentis, tum Orientis Ecclesia. In Occidente id omittunt Lutherani, Calvinianique, quod consuetudo sit non a Christo, sed ab hominibus orta, quodque præceptum, quod orthodoxa inculcat Ecclesia Evangelicæ puritati, ac libertati adversetur. In Oriente vero aquæ mixtionem rejiciunt Armeni. Ii in Conciliabulo supra citato Monophysitas illos imitati sunt, quos Brunus appellatos fuisse censet Julianitas, & Gajanitas, qui ut Anastasius Sinaita renuntiatus Antiochiæ Patriarcha anno 561. scribit: *vinum merum sine aqua offerunt, ut exinde deprehendantur confiteri Christum nuda, & simplici deitate constare*. Facile autem est demonstrare Ecclesiam Christi imitationem Apostolorum ætate statuisse, ut vino parum aquæ misceretur, idque habitum semper fuisse, ut Ecclesiæ præceptum. Christum Dominum vino parum aquæ miscuisse ex eo liquet, quod dum Pascha celebraret more Judæorum Eucharistiam instituerit; ut etiam Armeni, ac alii Hæretici fatentur; At Judæi calicem paschalem aqua temperare solebant, ut constat ex Misnajod benedictione 7. ex Rabi Maimonide, aliisque, & ex vulgari eorumdem antiquo more proverbiorum c. 9. & Apocalypseos c. 18 Deinde Christum Dominum aqua calicem temperasse, testatus est Irenæus circa medium II. sæculi lib. 4. adversf. hæref. c. 57. inquiens: *Accipiens Dominus panem, suum esse corpus confitebatur, & temperamentum calicis suum sanguinem confirmavit*; lib. autem v. c. 2. *temperamentum calicis mixtum calicem vocat*, inquit Massuettus: & Cyprianus Epist. 63. ad Cæcilium III. sæculo scripsit; *invenimus calicem mixtum fuisse, Dominus obtulit*; hoc est in calice vino aquam fuisse mixtam, ut ipse ibidem explicat. Ergo primis sæculis Ecclesia credebat, Christum aqua vinum temperasse. Morem autem hunc fuisse imitatum, testatur Justinus Apologia 2. *deinde*, inquiens, *ei*, *qui Fratribus præest*, *offertur panis*, *& poculum aquæ*, *& vini*: testatur quoque Author Constitutionum Apostolicarum lib. 8. c. 12. de Christo dicens: *similiter calicem miscuit ex vino*, *& aqua*, *sanctificavit &c.* Et ut mittam alios Patres, omnes antiquæ Liturgiæ Jacobi, Chrysostomi &c. hujus mixtionis ritum præscribunt: illumque servandum præcepere Concilia, Chartaginense III. an. 307 celebratum: Trullanum supra citatum; Florentinum, & Trid., quod sess. 22. c. 7. ait: *monet deinde*

de sancta Synodus, præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miscerent, tum quod Christum Dominum ita fecisse credatur, tum etiam quia e latere ejus aqua simul cum sanguine exierit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur: & quum aquæ in Apocalypsi Beati Joannis Populi dicantur, ipsius populi fidelis cum capite Christo unio repræsentatur. Quum res ita se habeat, palam est Ecclesiam consuevisse semper, & ubique vino modicum aquæ miscere, idque non pro re indifferenti, sed præcepta habuisse.

Græci præter frigidam aquam, quam ante Consecrationem solent vino miscere, ante Eucharistiæ sumptionem ferventem aquam infundunt in calicem, *ut scilicet sanguis, & aqua quæ fluxerunt a Sancto latere Domini, & Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi tempore salutaris passionis ejus, vivifica esse constet, veluti ex vivifico deificato corpore vivifica;* ait Balsamon in Resp. ad quæsita Marci Patriarchæ Alexandrini. Mixtio hæc damnari non potest; tum quod antiqua sit, ac a Sanctis Patribus commendata: Nam præscribitur in Liturgiis Basilii, & Chrysostomi, ac laudatur a Nysseno orat. catech. c. 37. a Theodoreto dialogo primo inscripto, *Immutabilis*, a Damasceno lib. 4. c. 14. atque ab aliis Patribus: Tum etiam quia, Const. *Etsi Pastoralis* §. VI. num. 2. Græco-Italis *permittitur, facta jam consecratione, antequam Sacerdos communicet, juxta ritum in Liturgia præscriptum, aquam ferventem, sed temperanter in sacrum calicem infundere.* Quamquam in Græcis permissum est; tamen errore non carent Photiani, qui Latinos, ac Orientales mixtionem hanc omittentes erroris accusant; Nam ritum omittendo, particulari Ecclesiæ præscriptum, non negant, nec improbant id, quod Ecclesia per illum ritum significare contendit, ut illi perperam arbitrantur.

§. II.

De Forma.

De Forma Eucharistiæ ex Orientalium Liturgiis Missionariorum gratia disputaturus, plura, quæ sunt a nostro Authore prætermissa, & quæ in vulgaribus Theologis desiderantur, proponere, atque explicare cogor. Primum enim Christi verba, quibus unice Eucharistia conficitur, & quorum ne unum quidem sine gravi culpa omittere fas est, aliter in aliis Liturgiis se habent, ac in nostra latina, & in plerisque verba nonnulla desunt ex iis, quæ nos in Calicis consecratione usurpamus. Deinde in illis post Evangelica, & Christi verba, invocatio habetur Spiritus Sancti; quæ preces in omnibus Liturgiis connexas habet, quibus Sacerdos Deum rogat, ut super oblata dona mittat Spiritum Sanctum, qui super

illa descendens, panem in Corpus, & vinum in Christi Sanguinem transmutet. Denique tres apud Syros Jacobitas Liturgiæ reperiuntur, in quibus Christi verba desiderantur, quarum prima est, quæ Petro Apostolorum Principi tribui solet, altera Xisti Papæ, ac tertia Dionysii Metropolitæ Adimeni, dicitur. Atque hinc tria oriuntur dubia. 1. Num Orientales omnes Christi verba ad consecrandam Eucharistiam necessaria existiment? 2. Num necessariam saltem putent una cum Christi verbis invocationem, ut Eucharistia perficiatur? 3. Num Orientales Christi verba teneantur recitare, ac in Liturgiis ponere, ea ratione, qua in canone Latinorum reperiuntur? Hujus autem quæstionis necessitas ex eo pendet, quia communis apud Theologos nostros opinio est, non posse sine gravi culpa ex verbis illis vel unum omitti; & quia nonnulli Thomistæ putant omnia, quæ in Calicis consecratione nos adhibemus, verba, esse ad consecrandum necessaria. Accedit etiam fuisse nonnullos, qui hac de causa non solum Orientales reprehendere, sed earum Liturgias sua corrigere authoritate ausi sint.

Inter Orientales circa hujusmodi controversiam, minora fuere, ac inter Latinos diffidia. Nam omnes semper fassi sunt, ac etiam nunc fatentur, Christi verba: *Hoc est Corpus meum, &c. Hic est Sanguis meus*, esse ad Eucharistiam consecrandam necessaria; & sine ipsis perfici non posse. Item unanimi semper consensu docuerunt, præter Christi verba, preces quoque nonnullas in Eucharistia conficienda semper adhibitas fuisse, ac sine precibus fieri non posse: quæ quidem sententia omnibus Patribus, ac Theologis omnibus probata est; quum nec unquam hujusmodi Sacrificium sine precibus fieri consueverit, nec fieri licite in ullo casu possit. At Nicolaus Cabasilas, & post ipsum Marcus Ephesinus, aliique pauci, non solis Christi verbis, sed etiam invocatione Spiritus Sancti, sive precibus ea comprehensis, Eucharistiæ Sacramentum confici tradiderunt: En Marci Ephesini verba: *Divina munera*, inquit, *non solum recitatione verborum Dominicorum sanctificantur, sed & Sacerdotis quæ sequitur precatione, & benedictione per virtutem Spiritus Sancti.* Scilicet, verba Christi ut ipse exponit *per modum narrationis sunt, nosque ad memoriam rei, quæ tunc gesta fuit, revocant, & vim quasi immittunt in dona proposita, ut transformetur: precatio vero, quæ postea consequitur, & benedictio Sacerdotis revera transmutat, quæ jam erant dona in ipsum prototypum Corpus, & Sanguinem Domini.* Huic opinioni occasionem dedit invocatio, quam in Orientalium Liturgiis Evangelica, & Christi verba consequi, asseruimus, & nonnullæ haud bene intellectæ Patrum sententiæ, quæ per Christi verba, & orationem hujusmodi Sacramentum fieri pronuntiant.

Duo quoque apud Latinos fuere XVI. sæculo viri eruditione, & doctrina celebres, qui in Cabasilæ abiere opinio-

tionem alter e Dominicanorum, e Franciscanorum familia alter. Scilicet, Ambrosius Catharinus Ordinis Prædic. & Christophorus a Capite fontium Ordinis Minor. Generalis Minister, ac postea Archiepiscopus Cæsariensis. Ii enim ut Novatorum circa verba Christi cavillationes, & argutias devitarent, ac penitus everterent, planioremque facerent Catholici dogmatis de Eucharistiæ consecratione, explicationem, & intelligentiam, rati sunt, Eucharistiam Christum benedictione prius consecrasse, ac benedictione illa, pane in Corpus suum transmutato, accepisse illud in manibus, ac dedisse discipulis, dicendo: *Hoc est Corpus meum*; atque eadem ratione calicem consecrasse. Sacerdotes vero deinceps Eucharistiam confecisse docuere per orationem evangelicis verbis præmissam in Latinorum Liturgiis, quæ incipit, *quam oblationem, tu Deus &c.* evangelica vero, & Christi verba, narrative tantum proferre, non significative, & effective, licet ex Christi mandato necessarie sint pronuntianda. *Fit ergo*, inquit Catharinus, *Christi Corpus, propter orationem præmissam, & ex vi pacti; & sic defenditur mos Græcorum.* Pactum vero in eo situ arbitrabatur, quod Christus promiserit toties se præsentem in Eucharistia adfuturum, quoties Sacerdos verba sua *Hoc est Corpus meum &c.* ea ratione, ac ordine, & modo pronuntiaverit, quo ipse pronuntianda constituerit. Itaque ut Christus benedictione consecravit, ita oratione consecrat Sacerdos, qua rogat, ut panis fiat Corpus Christi, & vinum Sanguis; & ut Christus dicendo *Hoc est Corpus meum*, Corpus suum id esse demonstravit, illudque discipulis præbere ostendit; ita Sacerdos facit. Hoc autem discriminis Christophorum inter ac Catharinum intercessit, quod hic interna tantum, ille vero externa quoque benedictione, ac ministerio Sacerdotali Christum consecrasse asseruerit.

Horum opiniones damnatis ab Apostolica Sede Opusculis, quibus tradebantur, veluti sepultæ jacuere, sed hoc eodem sæculo a Gallis nonnullis excitatæ, magno argumentorum apparatu expositæ, ac propugnatæ fuere a Petro *Le-Brun* in expositione Liturgiæ Armenorum, & ab Antonio Augustino *Toutèe* diss. 3. præmissa operibus S. Cyrilli. Ii vero in hanc se abiisse opinionem testati sunt ne dogma Catholicum de *Transubstantiatione*, validissimo illo argumento privaretur, quod ex invocatione desumitur, quæ in Orientalium Liturgiis reperitur. Fuere ii ex professo confutati a P. Bougantio Jesuita, ab Ursio, Meratio, Georgio, Assemanno juniore, aliisque. Hæc quantum ad opinionem a Cabasila excogitatam.

Inter Latinos vero aliæ quoque occurrunt hac de re opiniones, quas recensere, ac confutare necesse est, ut systema hac de re absolutum exhibeamus. Innocentius III. in opere de Mysteriis Missæ, quod ante Pontificatum ediderat, lib. 4. c. 6. ait: *Dici potest, quod Christus divina virtute confecit, & postea formam expressit, sub qua*

posteri benedicerent. Ipse namque per se virtute propria benedixit, nos autem ex illa virtute, quam indidit verbis. In eandem sententiam abiere Durandus Mimatensis lib. 4. de divinis officiis, aliique, quos Catharinus, & a Capite Fontium laudant, ac veluti propriæ opinionis assertores proponunt.

Ajunt nonnulli Scotum in 4. dist. 8. q. 2. ad 2. docuisse, hæc verba *Hoc est Corpus meum*, *Hic est Sanguis meus* ad consecrationem non sufficere, sed præcedentia necessarie addenda esse, alioquin verba illa ad personam loquentis, non ad Christum, cujus nomine proferuntur, referrentur; sed Mastrius, Frassenius, Hennius, aliique celebriores Scotistæ, Scotum a communi sententia non recessisse, demonstraverunt.

Rursum quamplures Theologi sunt, qui contendunt S. Th. omnia verba, quæ a Latinis in Calicis consecratione recitantur, necessaria existimasse ad conficiendum hoc Sacramentum, pro qua opinione pugnant Gonetus, Capisuccus, Natalis Alexander, aliique Thomistæ.

Armacanus ait lib. 9. quæst. Armenorum cap. 3. hæc esse in consecratione Calicis necessaria, *Hic est Calix Sanguinis mei, novi, & æterni testamenti*, non vero reliqua. Alii, Marsilio teste, addendum putant, *mysterium fidei*. Hæc quantum ad opinionum historiam. Antequam ad rem deficiendam descendamus, operæ pretium esse arbitror, Evangelia, & Christi verba referre, qua ratione in probatis Liturgiis recitantur, ut inde facilius intelligamus, quæ fuerit hac de re Ecclesiæ a primis temporibus sententia. Mitto vero tres illas Liturgias, quas supra dixi, in quibus Christi verba desunt. Quum enim omnium sit, ac fuerit semper Orientalium sententia, hæc esse omnino saltem ex Christi præcepto ad consecrandum necessaria, omissio illa vel amanuensium incuriæ tribuenda est, vel ea de causa fuere in iis illa prætermissa verba, quod ea Sacerdotes memoria tenerent ac recitarent.

En itaque verba juxta formulas a Martenio collectas. In Liturgia Jacobi ita forma hæc exprimitur: *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis frangitur, & datur in remissionem peccatorum. Hic est Sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum.* Addit Liturgia S. Marci post pronomen *Hoc*, & *Hic* particulam *enim*. In Constit. Apost. lib. VIII. cap. 17. hæc forma reperitur: *Hoc est Corpus meum, quod pro multis frangitur in remissionem peccatorum. Hic est Sanguis meus, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum.* In Liturgiis SS. Basilii, & Chrysostomi post *Sanguis meus*, additur, *novi testamenti*; ac similis est Liturgia Cyrilli. Æthiopes utrique formulæ addunt, *Amen*. Mozarabes hac utuntur: *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hic est Calix novi testamenti in meo Sanguine, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* In Libris Sacramentorum, qui

præ

præ se Ambrosii nomen ferunt, ita legitur: *Hoc est enim Corpus meum, quod pro multis confringetur. Hic est enim Sanguis meus.* Sacramentarium denique Gregorii Magni, Missale Romanum, Ambrosianum, & Indorum (hoc addendum erat post correctionem) hanc habent formam: *Hoc est enim Corpus meum. Hic est enim Calix Sanguinis mei, novi, & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* In Liturgia Communi, sive Canone universali Æthiopum habetur: *Hic panis est Corpus meum, quod pro vobis frangitur in remissionem peccatorum, Amen. Hic est Calix Sanguinis mei, qui pro vobis effundetur pro redemptione multorum, Amen.* Iisdem fere verbis aliæ Orientalium Liturgiæ eandem exhibent formam. Facile vero patet undenam eorum sit orta varietas, si ea observentur, quomodo ab Evangelistis recenseantur. Apud Matth. legitur: *Hoc est Corpus meum. Hic est enim Sanguis meus, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Apud Marcum utroque in loco omittitur particula *enim*. Apud Lucam: *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur; Hic Calix novum testamentum in Sanguine meo, qui pro vobis fundetur.* Paulus autem 1. ad Cor. 11. ita illa refert: *Hoc est Corpus meum. Hic Calix novum testamentum est in meo sanguine.*

Has ergo formas recensui, easque cum Christi verbis comparavi, quæ apud Evangelistas leguntur, ut inde clare appareat, non posse Orientales reprehendi, quod in forma eorum desit particula *enim*, & quod in consecratione Calicis non omnia adhibeant verba, quæ apud nos usurpantur. Atque inde duo quoque alia certo inferenda videntur: Primum Christi verba, quæ in Orientalium Liturgiis leguntur, esse ab Evangelistis deprompta, quod sane, satis superque esse potest ad illorum Theologorum detegendam imperitiam, & temeritatem, qui corrigere, & ea augere propria, ac privata authoritate sua conati sunt. Quis enim sine temeritate verba ex Evangelio deprompta, Patrum authoritate commendata, & Liturgiarum usu a primis sæculis comprobata, emendare, ac mutare audeat? Deinde rite, ac licite Orientales per illa verba consecrare, nec cogi posse ad alia, quæ in Liturgia nostra reperiuntur addenda. Quibus accedit etiam ex iis non posse tuto concludere, non aliis esse inditam vim consecrandi verbis, quam istis: *Hoc est Corpus meum. Hic est Sanguis meus*, vel *Hic est Calix Sanguinis mei*: non solum ob communem Theologorum sententiam Tridentini Concilii authoritate comprobatam, quod verba Sacramentorum formam constituentia efficere docet, quod significant; ut est etiam a nostro Authore probatum: sed præterea, quia hæc unice sunt verba, quæ a Patribus omnibus commendantur, ac in omnibus reperiuntur Liturgiis, quod argumentum est, fuisse hæc semper, & ubique veluti necessaria ad consecrandum reputata: alia vero historice, & ex præcepto tan-

tantum Ecclesiæ adhibita. Hic tamen moneo præceptum hujusmodi quum de re gravissima sit, gravem obligationem inducere, quo fit, ut graviter peccet, qui vel unum ex iis, quæ in jam prolatis Liturgiis habeantur, libere prætermittat. Venio nunc ad nostrum hac de re systema per propositiones explicandum.

PROPOSITIO.

Christus verbis usus est, non interna tantum benedictione dum Eucharistiam consecravit.

Primum. Hæc assertio inde probari potest, quod Sacerdotes ea ratione consecrent, quia Christus hujusmodi Sacramentum in institutione perfecit: Iis enim, quod prior ipse fecisset, deinceps facere præcepit, quum dixit: *hoc facit in meam commemorationem*. Sacerdotes vero per verba consecrant, & quidem ita consecrant, ut verba Christi, Christi nomine, ac veluti illius personam gerentes, pronuntient, dicendo, non *Hoc est Corpus* Christi, sed *Hoc est Corpus meum*. Hinc, quid nostra consecratio est, inquiebat Chrysostomus Hom. 83. in Matth. nisi illius repetitio, quam Christus peregit?

Deinde Christus Sacramentum instituens qua Deus, & conficiens qua homo erat, Sacramentalem ritum instituere, ac adhibere debuit, scilicet materiam, & formam adhibere, junctis scilicet pani verbis; *accedens enim verbum ad elementum fit Sacramentum*, inquit August. Tract. 80. in Joann. Accedunt præterea auctoritates Sanctorum Patrum, quas infra recensebimus. Hinc Tridentina Synodus sess. 13. cap. 1. ita de Eucharistia loquitur: *Hoc admirabile Sacramentum in ultima cœna instituit, quum post panis, vinique benedictionem se suum Corpus præbere ac suum Sanguinem disertis verbis testatus est, quæ verba a Sanctis Evangelistis commemorata, a Divo Paulo postea repetita sunt*. Satis hic indicant Tridentini Patres post benedictionem panis, vinique, verba proferendo, instituisse, ac perfecisse Eucharistiam.

At inquiunt, benedictio idem, ac consecratio est, quam ob rem Paulus 1. ad Cor. 10. vers. 14. *Calicem benedictionis*, vinum consecratum appellavit; & dum Christus dixit: *Hoc est Corpus meum*, jam antea panem in suum fuisse Corpus transmutatum significavit: ergo per præmissam benedictionem ab Evangelistis commemoratam, dum dixere: *accepit panem, benedixit &c.*

Sed levis est momenti hæc conjectura. Quum enim Christus Sacramentum instituerit, & confecerit, illudque nobis ad sui intentionem perficiendum mandaverit, & verba adhibuisse, ut Sacramenti natura exposcit, & verba talia, quæ rem significatam efficerent, præsumendum est. Quæ sola præsumptio plus quam illa conjectura, valet. At præterea verba ipsa ab Evangelistis commemorata habemus, quæ id significant, quod in Eucharistia fit,

quæ

quæ semper fuere a Sacerdotibus usurpata, quæque adhibuisse Christum, testantur veteres Patres, ac omnium Ecclesiarum traditio comprobat. Itaque benedictio, & gratiarum actio ritus fuere a Christo institutioni Eucharistiæ præmissi, non consecratio: id ostendit vox aoristica in Evangelica historia usurpata εὐλογήσας, idest, *quum benedixisset*, & εὐχαριστήσας, scilicet, *quum gratias egisset*, quæ præteritum tempus significant; liquet etiam in eo, quia Christus in ultima cœna ritus servavit Judæorum qui cœnæ benedictionem præmittebant, & panem cum gratiarum actione frangebant. Hinc Estius, aliique viri gravissimi improbabilem omnino putant opinionem, quæ benedictione Christum consecrasse autumat, & in 1. ad Cor. cap. 1. post Jansenium observat, Jesum magna aggressurum miracula in Cælum oculos elevare, ac Patri gratias agere consuevisse, ut præstitit suscitaturus Lazarum, & panes multiplicaturus. Rursus non desunt, qui eisdem verbis benedictionem, & consecrationem a Christo peractam putant, quod passim Patres consecrationem, & *mysticam benedictionem* indiscriminatim accipiant: ut S. Th. 3. p. q. 78. art. 1. ac alii post ipsum; & revera, quod consecratur cælesti benedictione repletur. Si autem iis opponas fuisse benedictionem consecrationi præmissam, respondent, non semper Evangelistas res narrare, quo gestæ sunt ordine, ut plures observavit Aug. lib. *de conf. Evang.* Ad tollendam vero æquivocationem necesse est duplicem distinguere benedictionem; alteram pro oratione usurpatam sacris muneribus consecrandis facta, quam Christum more Judæorum Pascha celebrando, præmisisse puto & quam a consecratione diversam habeo: alteram vero, quæ mystica dona immutat, redditque sancta, benedicta, vivifica, quæ ipsa consecratio est, quam innuit Paulus loco supra laud.

„ Nota. Etsi vera est hæc nostra sententia, ut ego arbitror,
„ præsertim ob Tridentini supra relata verba, ac Concilii Florentini decretum, quo verba, quibus *Christus hoc Sacramentum confecit*, hujus Sacramenti forma declarantur, tamen nulla Ecclesiæ aperta definitio adest, quæ oppositam opinionem proscripserit. Id testantur Ambrosius Catharinus in fine opusculi. 2. Alphonsus Salmeron, circa finem Tract. 13. Juvenin. Tournely, Du-Hamelius, Berti, aliique. Nec est verisimile Ecclesiam voluisse damnare opinionem, ad facilius refutandos Hæreticos excogitatam, & quam Innocentius III. supra citatus probabilem asseruerat, ac propugnant Guido Bononiensis, Durandus, aliique a Catharino, & Capite fontium recensiti.

PROPOSITIO II.

Eucharistiæ forma Christi verbis continetur, *Hoc est &c. Hic est Calix &c.*

Hæc propositio, quæ paucos ex Orientalibus, ex Latinis vero minores adversarios habet, potest primum ex eo demonstrari, quod verba, quibus Sacramenta fiunt a Deo,

 qui

qui vim ipsis indidit, sunt instituta. At præter verba illa *Hoc est &c.* ubi sunt verba, quæ Deus pro Eucharistia conficienda, determinaverit; Hæc solum Sacri Scriptores commemorant; hæc unice Christi, ac divina verba esse tradidere Patres, ac ea tantum ex iis, quæ consecrationi necessaria habentur sacræ Liturgiæ a Christo determinata afferunt. Quis enim est, qui Spiritus Sancti invocationem, precesque a Christo adhibitas, institutas, commendatas scripserit? Eccur potius preces illas ab Ecclesia humana institutas authoritate non dicimus? Discurrere per officia Sacramentorum omnium cum Orientalis, tum Occidentalis Ecclesiæ, in omnibus reperies invocationes, precesque, quibus Ministri rogent ut Deus per Spiritum Sanctum suum, gratiam illam conferat, quam per illa se collaturum promisit Sacramenta. In iis preces illæ ab Ecclesia institutæ generatim creduntur, ac a forma Sacramentorum omnino diversæ habentur, imo & vere perfici Sacramentum sine illis firmissime creditur. Cur ergo uni Eucharistiæ hæ preces necessariæ putantur? Verum est Eucharistiam, quæ necessitatis Sacramentum non est, non posse, ut Baptisma, & Pœnitentia in ullo casu licite sine illis confici, quo sensu est a Patribus nonnullis assertum sine precibus non fieri. At inde nefas est concludere formam constituere. Sed videamus, quid traditio Ecclesiarum, quid utriusque Ecclesiæ Patres, quidque Liturgiæ ipsæ nos doceant.

Incipio a Latinis. Tertullianus lib. IV. contra Marcionem cap. 40. ait: „ Accepit panem, & distributum discipulis „ Corpus illum suum fecit dicendo: Hoc est Corpus meum. “ Apud Cyprianum Auth. sermon. de Cœna Dom. ait: „ Ex „ quo a Domino dictum est, hoc facite in meam comme„ morationem, hæc est caro mea: Hic est sanguis meus, „ quotiescumque his verbis, & hac fide actum est, panis „ ille substantialis, & Calix solemni benedictione sacra„ tus, ad totius hominis vitam salutemque proficit. “ Ambrosius lib. de Myst. cap. 9. n. 52. „ quod si tantum „ *inquit*, valuit humana benedictio, ut naturam conver„ teret, quid dicimus de ipsa consecratione divina, ubi „ verba ipsa Domini Salvatoris operantur? “ & n. 54. sequitur, „ ipse clamat Dominus Jesus: Hoc est Corpus „ meum. Ante benedictionem verborum cælestium alia „ species nominatur, post consecrationem Corpus signifi„ catur. “ Eadem vel ipse, aut quisquis est Auctor Librorum de Sacram qui Ambrosii nomine circumferuntur, l. IV. c. 4. n. 14. ait, scribens „ sermo Christi hoc conficit Sacramen„ tum, *& n. 19. fit sanguis* consecratione verbis cælestis: „ *c. 5. n 23.* antequam consecretur, panis est, ubi autem „ verba Christi accesserint, Corpus est Christi. “ Ne autem putent orationem ab Ambrosio verba Christi nuncupari, audi ipsum loco citato de Myst. ita loquentem: „ ipse „ clamat Dominus Jesus: Hoc est Corpus meum, *& IV. de* „ *Sacr. c. 5. n. 22.* Illa verba Evangelistæ sunt usque ad Acci„ pite:

„ pite: Inde verba sunt Christi. *N. vero* 14. Consecratio „ autem, quibus verbis est, & cujus sermonibus? Domi- „ ni Jesu. Nam reliqua omnia, quæ dicuntur in superio- „ ribus, a Sacerdote dicuntur, laudes Deo deferuntur, „ oratio petitur pro populo, pro regibus, pro cæteris: „ Ubi venitur, ut conficiatur Venerabile Sacramentum, „ jam non suis sermonibus utitur Sacerdos, sed utitur ser- „ monibus Christi. *S. Aug. ser. de div.* 227. *alias* 83. *in-* „ *quit:* Panis ille, quem videtis in Altari, sanctificatus „ per verbum Dei, Corpus est Christi. Calix ille, imo „ quod habet Calix sanctificatum per verbum Dei, San- „ guis est Christi ". Verbum autem Dei est sermo ille Christi, Hoc est &c. ut ex Amb. aliisque Patribus aperte constat. Hic notare juvat Amb. loc. cit. de Myst. c. 6. dicere, per benedictionem panem consecrari, sive illius *naturam mutari*, & Aug. lib. 3. de Trin. c. 4. asserere, *Eucharistiam prece mystica consecratam*, ubi uterque verbis Christi precum, vel benedictionis nomen tribuit. Eus. Emiss. Hom. in Ramis Palmarum, *dixit*, inquit Christus, *tunc per se, & modo per suos Ministros, Hoc est Corpus meum: & tanta est ejus verbi virtus, & efficacia, ut statim fiat, quod dicitur.* Ita Author quoque loquitur serm. 28. *de verbis Domini*, qui Augustino tribuitur, & Sermone 5. de Paschate, qui nomine Eusebii Emisseni circumfertur. Quibus addimus Paschasium lib. *de Corpore, & Sanguine Domini* c. 12. & cap. 15. Remigium Antissiodorensem, Stephanum Eduensem, aliosque a Martenio citatos; ex quibus sufficienter probamus universalem Patrum Latinorum cujusque ætatis sententiam, satis etiam significatam, & explicatam in Conciliis Florentino, & Tridentino, occasionem dedisse Rubricæ jussu Pii V. Missali Romano præmissæ, quæ tit. *de defectu panis*, hæc habet: „ Si celebrans ante consecrationem, adverterit ho- „ stiam esse corruptam, aut non esse triticeam, remota „ illa hostia aliam ponat, & facta oblatione, saltem men- „ te concepta, prosequatur ab eo loco ubi desivit. Si ad- „ verterit post consecrationem, etiam post illius hostiæ „ sumptionem, posita alia, faciat oblationem ut supra, „ & a consecratione incipiet, scilicet illis verbis, qui pri- „ die &c. Quod si hoc contingat post sumptionem sangui- „ nis, apponi debet rursus novus panis, & vinum cum a- „ qua, & facta prius oblatione ut supra, sacerdos conse- „ cret, incipiendo ab illis verbis, qui pridie &c. " Quæ sane innuunt sine precibus, & invocatione, Latinæ Ecclesiæ judicio, Eucharistiam consecrari. Venio nunc ad Græcos Patres; Primo loco afferemus Justinum Martyrem. Et verba ex Apol. 2. circa finem deprompta, ubi Eucharistiam consecrari, ait δι' εὐχῆς λόγου per orationem verbi, nomine autem εὐχῆ non effusam deprecationem, sed expressam a Christo Dei Verbo animi sententiam, verbis designat, quum paulo post, verbi orationem, sive deprecationem, illam fuisse asserat, quæ in Evangelio reperitur,

tur, nempe, *Hoc est Corpus meum*, *Hic est Sanguis meus*. Atque hic notent velim Adversarii, εὐχὴν, seu *precationem*, vel orationem Græcos Patres illam Christi orationem vocare, qua dixit: *Hoc est Corpus meum*, sive quod vox illa quamlibet animi sententiam verbis expressam significare quoque valeat, ut nonnulli censent, sive quod eo animo verba illa prolata, quo Christus eadem pronuntiavit, eam præ se mentis humiliationem, ac desiderium, voluntatemque ferant, quæ proferentem vere precantem constituat. Irenæus, qui paulo post Justinum sæculo II. scripsit, l. IV. adv. Hæref. 32. in edit. vero Massuet. 17. n. 5. aperte ait, Dominum vertisse in Corpus suum creaturam panis, dum dixit: *Hoc est Corpus meum*. Et l. V. c. 2. n. 3. de pane, & vino, inquit: *&* *percipientia Dei verbum Eucharistia fiunt*. Vides ergo Irenæum verbum Dei appellare verba Christi supra relata, quæ verba l. VI. c. 33. antiquæ Edit. *invocatione Dei* appellaverat, dum dixerunt, *panis percipiens invocationem Dei*.... *est Eucharistia*. Sed audiamus Gregorium Nyssenum, qui clarius exponit, quid hic *verbi* nomine veniat apud antiquos Patres Græcos: Orat. Catech. c. 37. de pane ita loquitur: *statim per Verbum in Corpus mutatur, ut dictum est, a Verbo, hoc est Corpus meum*. Origenes quoque in Matth. ad hæc verba, *quod intrat in os &c.* Eucharistiam vocat *Cibum per verbum Dei & precationem sanctificatum, seu consecratum*, ubi sane totam Liturgiam designat, quæ preces complectitur, & verbum Dei, seu Christi verba, quæ hoc nomine designantur Nazian. Oration. 2. de Pas. ait, *Prolatis verbis a Sacerdote, Hoc est Corpus meum, qui non credit esse Corpus Christi, certe fidem derogat*. Epiph. in Ancorato, *voluit*, inquit, *Christus per gratiam dicere, Hoc est Corpus meum, & nemo non habet fidem sermoni*. Ne vero nimis in longum orationem protraham, tres tantum addam ex Græcis Patribus. Chrysostomus magni apud Orientales nominis, Homil. 2. in 2. Epist. ad Timoth. demonstrat, eandem esse oblationem Christi, ac Sacerdotis, quia iisdem ii utuntur verbis, ac Christus usus: *quemadmodum*, inquit, *verba, quæ protulit Christus, eadem sunt, quæ Sacerdos nunc quoque pronuntiat, ita & oblatio eadem est*. Et lib. de Proditione Judæ, habet: *Hoc meum est Corpus, inquit Sacerdos. Hoc verbum proposita in aliam formam convertit*. Accedit etiam plures Chrysostomum dixisse, Sacerdotes Eucharistiam conficientes ita se gerere, *tanquam Christi personam induti, & quasi ipse esset, qui diceret, & faceret*, Quare? Quia nomine Christi dicunt: *Hoc est Corpus meum*, & Christi virtute semel verbis illis concessa Eucharistiam præficiunt. Similia habet Damascenus l. 4. de Fide Orthod. c. 13. ait enim. *In principio dixit*, Deus, *producat terra herbam virentem, & ad hanc usque diem accedente imbre, divino præcepto impulsa, & roborata, fœtus suos profert. Dixit perinde Deus: Hoc est Corpus meum*, &, *Hic est sanguis meus*,

&

& hoc facite in meam commemorationem: idque omnipotentis ejus præcepto, donec veniat, efficitur. Ubi explicat fieri hæc per indivisibilem Spiritus Sancti operationem, quum per invocationem Ecclesiæ significat, ut nos infra ostendemus. Joannes Phurnes apud Allatium de Consens. Occidental. & Oriental. Eccles. cap. xv. in Epist. de Ritualibus in communione immutatis, ait: *Panem benedictionis videbimus ab Apostolis sanctificatum illis tantummodo verbis, Hoc est &c.* En Græcos Patres.

Discurramus nunc per universas Orientis Ecclesias, quarum unanimis hac de re consensus, rem potest extra controversiam omnem collocare. Ad Syros quod spectat, sive Nestorianos, sive Jacobitas, sive Orthodoxos, supervacaneum duco, eorum in medium proferre testimonia, quorum longam seriem videre est apud Assemanum in Biblioth. Orientali, ejusque Nepotem, qui eruditam de hoc argumento dissertationem edidit, ac doctissimum P. Societatis Jesu in dissertatione præfixa secundo Operum S. Ephrem Tomo. Ii enim ostendunt penes hujusmodi gentem inauditam esse Cabasilianam opinionem; ac Authores omnes, dum verba designant, quibus hoc fit Sacramentum, Christi verba recensere; licet plures ex iis sint, qui dum velint in *Missa* Eucharistiam confici significare, soleant quandoque asserere, per Christi verba, & Sacerdotum preces, aut invocationem perfici; quod nemo negat. Quo ad Armenos attinet, quo tanto studio Brunus in suam trahere conatur sententiam, adest Concilium ab iis coactum an. 1342 in quo palam omnes professi sunt, hujus Sacramenti formam, esse Christi verba: ut legere est apud Martene Tom. VIII. Collect. Anecdot. Adsunt præterea Fidei confessiones, quæ tom. 3. de perpetuitate fidei circa Euchar. recensentur, in quibus solis Christi verbis vim consecrandi tribuitur. Harum altera ab eorum Patriarcha, quatuor Episcopis, & nonnullis Presbyteris Aleppi edita fuit ann. 1688. altera vero Romæ a Patriarcha Hariadour. Similia exponunt aliæ fidei Professiones in eodem recensitæ opere, nempe professio fidei Ecclesiæ Damascenæ, & Matthæi Patriarchæ Alexandrini Cophtorum, in cujus fidei confessione Ægyptiorum, atque Æthiopum omnium sententia declaratur de consecratione solis Christi verbis perficienda. Græcorum quoque in eodem insunt opere fidei professiones, idem declarantes, scilicet, Metropolitæ, Gazæ, nonnullorum Moscoviticæ Ecclesiæ Presbyterorum, Nicolai Spadarii, aliorumque, qui in toto Moscoviæ Imperio illam consecrandæ Eucharistiæ rationem explicari declararunt. Mitto Gregorium Coresium, Gabrielem Philadelphiæ formam hujus Sacramenti Christi verba statuentem, & Photianos quamplurimos, quos Papadopoli recensuit. Unum sufficiat Palamiticum Concilium, cujus acta Jassis in Moldavia recusa fuere an. 1698. In eo novitatis accusatur, atque damnatur Cabasiliana opinio, per hæc verba: *damnatur novitas opinionum*, quas

invexit in *Ecclesiam Nicolaus Cabasila*, *quia tribuit consecrationem sacrorum donorum precibus*, *quod nec dictum fuit ab aliquo SS. PP. nec ab ullo canone ordinatum*, *nec consentit cum placitis Ecclesiæ*, *quæ implorat adventum Spiritus Sancti precibus*, *non ad panem Corpus*, *& vinum Sanguinem omnino efficiendum*, *sed ut redundet in utilitatem nostram*. Sed ut appareat ante Nicolaum Cabasilam inauditam fuisse, in medium proferamus Græcos Patres, qui Florentino interfuere Concilio. Archiepiscopus Nicænus suo, & aliorum Ecclesiam Orientalem repræsentantium Patrum nomine, coram Eugenio P. M. ac tota Synodo: *volumus*, inquit, *adhærere sententiis Sanctorum Patrum*, *& rationibus*, *spretis humanis inventis*, Cabasiliana scilicet opinione, de qua disputatur; Et Julianus Cardinalis S. Sabinæ referens Patribus, quæ post disceptationem Græcos inter atque Latinos a sex deputatis pro expositione illorum, quæ definienda essent, de Consecrationis Eucharistiæ forma, dixit: *Græci confessi sunt auditis nostris rationibus*, *quod semper tenuerunt*, *quod solis verbis Dominicis conficeretur*; *& quod putarent*, *anathema*, *qui aliud crederet*. Fuit institutum ut hoc poneretur in definitione: *dixerunt*, *quod hoc non erat necessarium*, *imo si hoc poneretur*, *Ecclesia ipsorum reciperet ignominiam*, *ac si hactenus tenuisset aliud*. *Unde quum semper fuerimus concordes in hoc*, *definitio non debet fieri nisi dubiis*, *& sumus parati confiteri*, *quod tenemus sicuti vos*, *quod in verbis solis Dominicis conficitur*. Si hæc quæ Græci in Florentina Synodo exposuerunt, cum iis conferuntur, quæ supra indicavimus, satis notum esse arbitror, non minus in Occidente, quam in Oriente, veluti novatores habitos esse Cabasilianæ opinionis propugnatores, ut ex Orientalibus allata jam monumenta probant. Quod vero ad Latinos attinet, addere quoque possumus Catharini, & a Capite fontium opera, fuisse statim Sedis Apostolicæ authoritate proscripta: Tournætum vero, atque Brunum novitate opinionis plures commovisse in Gallia, & in Italia, qui ex professo eorum opinionem, ut novam, ac etiam temerariam, ut Assemanus junior publice Romæ asseruit, & propugnavit, refutaverunt. Hæc sane rem maxime suspectam faciunt. Quid vero, si Patrum addantur supra relatæ authoritates?

Sed, inquit Brunus, Antiqui Patres uno fatentur ore, per verba Christi, ac preces Eucharistiam consecrari, & Liturgiæ omnes Spiritus Sancti invocationem habent, qua Deus rogatur ut panem, vinumque transmutet, quæ apud Orientales sequitur verba Christi, apud Latinos vero præmittitur, habeturque in oratione illa, quæ incipit, *Quam oblationem ut Deus &c.* Opinio ergo illa, inquit, de solis dominicis verbis Eucharistiam conficientibus recens est, & post undecimum sæculum scholasticorum cerebro conficta, qui traducto ex Arabum philosophia in Theologiam materiæ, ac formæ vocabulo, ac juxta a se excogitatum systema res mentientes, formæ nomen ad sola Christi ver-

ba restrinxerunt. Sed quis hominem tam inepte philosophantem ferat? Nam credibile non est in re tanti momenti, & quæ Presbyteris omnibus ignota esse non poterat, quamque Episcopis omnibus statuere debemus omnino exploratam, potuisse scholasticos novam opinionem excogitare, quæ partem tollendo necessariæ formulæ potuisset eo tendere, ut nullum conficeretur Sacramentum, nemine prorsus reclamante. Ac multo minus credibile est tam brevi tempore hanc fuisse per Occidentem, & Orientem ita sparsam, ut eam apertis ulnis amplexi sint omnes. Itane Græcos erga Latinos affectos fingamus, ut ipso Schismatis fervore, statim ac a Latinis nova, ac eorum majoribus contraria de Eucharistiæ confectione, sententia, excogitata fuit, eam omnes amplexi sint, nullo penitus contradicente? Tam bardi erant Sacerdotes, tam stupidi Episcopi, ut passi sint omnes sine contradictione, in scholis tradi, ac palam doceri, opinionem, quæ opposita esset sententiæ, quam illi didicere dum sacrum suscepere Presbyteratum; & quam illi docere debuerunt eos, qui ad ordinem hunc promoverentur? Neque enim præsumi potest Presbyteros, ac multo minus Episcopos, id ignorasse. Imo quum per plura sæcula circa Sacramentorum formas disciplina viguerit arcani, ut Schelstratius, aliique viri docti demonstraverunt; potius ex tradita ore ab Episcopis, Presbyterisque doctrina, forma Sacramentorum, & præsertim Eucharistiæ, quod quotidie ab ipsis conficiendum erat, quam ex scripto traditis monumentis, colligenda videtur. Quamobrem, quum postquam propriis vocabulis hujus, & cujusque Sacramenti forma designari cœpit, verba tantum Christi hoc nomine appellata ubique fuerint, præsumendum est, hanc fuisse traditam a Majoribus sententiam.

Sed expendamus sophismata: Primum vero statuo, Eucharistiam in Missa confici, quæ verbis Christi, & precibus constat; quamobrem, ut dici solet, in Missa consecratur Eucharistia, ita potest asseri per Orationem fieri, & verba Christi, quia verba Christi, sine reliquis Orationibus numquam in Eucharistia perficienda adhibentur: Deinde Formæ Sacramentorum, Invocationis, orationis, & Precum nomine a Patribus designantur: Tertullianus, Cyprianus, & Ambrosius invocationis nomine denotarunt verba, quibus conficitur Baptisma: Irenæus, & Firmilianus invocationem dixerunt verba Christi, quibus fit Eucharistia, eademque Origenes appellavit preces, ut Huetius in Origenianis observat. Imo quæ Latini verba Sacramenti vocant, Græci passim nominant orationem, & invocationem. Hinc Gabriel Philadelph. inquit: *Forma Baptismi est invocatio SS. Trinitatis.* Atque hinc liquet, Patres aliquando invocationis, precumque nomine ipsa Christi verba designasse, quandoque vero, innuere voluisse ea, quæ Christi verba, quibus unice vim transmutandi inesse docuerunt, in sacra Liturgia, vel præcedunt, vel subsequuntur.

Quo-

Quoniam vero ad invocationem nos provocat, quæ in Liturgiis reperitur. Principio, ajo, non constare invocationem fuisse a Christo Domino institutam, atque præceptam. Nam quum constet, invocationes, quæ in aliorum Sacramentorum administratione adhibentur, fuisse omnes Ecclesiæ authoritate institutas, id quoque in hac invocatione præsumendum est. Et jure atque merito; missa enim Gregorii magni authoritate, ex qua colligunt nonnulli Apostolos sola Evangelica historia, cum Christi verbis, & Dominica oratione consecrasse, doctissimus Maffejus ex Irenæi fragmento probat secundo Ecclesiæ sæculo non fuisse invocationem hanc in omnibus Ecclesiis receptam, aitque in Missalibus Gallicanis a Mabillonio editis desiderari, ac in antiquis nonnullis liturgiis deesse. Quid ergo præsidii habet in illa invocatione Cabasiliana opinio? Expendamus vero Liturgias ipsas Orientalium. 1. In iis præscribitur, ut Sacerdos, quum ad evangelica verba pervenerit, recitata submissa voce & cursim institutionis historia, Christi verba distincte, & elata voce proferat, ut populus magnum opus effici, moneatur: imo in ea, quæ Marci dicitur, Diaconus populum hortatur, ut enixe oret; ac refert Maffejus ex viris fide dignis, Orientales dum ea proferunt, caput dimittere, & venerari, atque eos, qui rem magis cognoscunt, secum ipsos Christum præsentem fieri, profiteri. Quod quidem vel ipsis Cophtorum Liturgiis præscriptum videtur, quæ populo acclamandum præcipiunt, *Amen*. Hanc autem acclamationem institutam ab Ecclesia fuisse, ut Fideles Eucharistiam suscipiendo, eam Christi Corpus esse profiterentur, docuere Cornelius Papa in Epist. ad Fabium Antiochenum, Cyrillus Catech. 23. Hieronym. Epist. ad Pammach., & Ambrosius, qui refert a Fidelibus adhiberi quoque consuevisse ad significandum jam fuisse consecrationem peractam; sed quid illa apud Ægyptios acclamatio significet, non opus est ex antiquis monumentis argumentari: Æthiopes enim, qui ex Ægyptiis disciplinam, ac Liturgias acceperere, quique simpliciorem antiquam servavere fidem, ita solent acclamationem exprimere: Postquam Populus acclamaverit, *Amen*. Post Christi verbi prolationem, subdit: *credimus, certo scimus, Laudamus te Domine Deus noster, Hoc est vere, & ita credimus Corpus suum.*

Ut vero appareat, nil ex illa non posse invocatione argumentari; hic observare juvabit, nullum reperiri nequidem apud Orientales Sacramentorum officium, in quo præter formam, qua Sacramentum fit, preces non occurrant, etiam post Sacramenti confectionem recitandæ, in quibus Deus rogatur pro gratia, quam per illud Sacramentum confert. In Baptismo Deum orant, qui Severi Antioch. ordine utuntur, ut sanctificet hominem, etiam postquam baptizatus, & sanctificatus est. In Confirmatione oratur, ut Confirmatum Deus confirmet, & perficiat: idem occurrit in Ordinato, in quo rogatur Deus, ut illi autho-

ri-

ritatem, & potestatem conferat; & in administratione Sacramenti pœnitentiæ postquam per absolutionem peccata remissa creduntur pœnitenti, Sacerdos orat, *ut passio Christi &c. prosit illi in remissionem peccatorum &c.* Item in oratione pro defunctis Ecclesia rogat, ne absorbeat earum animas Tartarus. Sicut ergo hæ invocationes, precesque ex institutione Ecclesiæ ad monumentum referuntur, vel in quo confertur Sacramentum, aut transitus hominis ex hac vita: cur invocatio illa, quæ post consecrationem in Liturgiis Orientalium recitatur, ad illud instans referri non poterit, quo per Christi verba sacra dona transmutantur? Accipe verba Episcopi Ostiensis in scholiis in Constitut. Apostolicas. *Constans, & perpetua fuit omnium Patrum sententia verbis Domini tantum mysterium administrari, quod vero hoc loco dicitur* (loquitur de invocatione) *ad superiora verba respectum habet, & ad illa referri debet: Ut enim, quæ ante consecrationem dicuntur, ad oblationem Corporis, & Sanguinis dirigenda sunt, sic quæ post consecrationem mystice precatur, & facit Sacerdos, ad unum peractæ consecrationis actum tribuuntur. Sacerdos ante consecrationem tenens manu Patenam, & Calicem, dicit se offerre Hostiam immaculatam pro peccatis, & Calicem salutaris. Quæ actis respondet oblationi Corporis, & Sanguinis faciendæ tunc anticipatione quadam Sacerdotis mente, atque proposito concepta. Ita post consecratam Eucharistiam, invocatur Spiritus Sanctus illorum munerum Sanctificator, & peracti operis una cum Patre, & Filio effector. Quæ invocatio non est separanda a prima actione, qua Sacerdos verba Domini proferens, panem, & vinum consecravit; sed ad eumdem actum revocari debent. Imo ad idem temporis momentum, quo illa admirabilis conversio facta est. Nam quum omnia simul, atque uno tempore fieri non possint, ordine, ac temporis intervallo disponuntur, quæ vero sermone, & tempore dividuntur, cogitatione, & intelligentia sunt in unum conjungenda.* Dici quoque potest per invocationem illam, quam Græci Patres Conc. Florentini respondere dixerunt Latinæ preci incipienti: *jube hæc perferri per manus &c.*, Deum rogari, *ut fit Christi Corpus communicantibus in purgationem animæ*; ut Græci illi Patres fassi sunt, & ut etiam in Liturgiis nonnullis indicatur, in quibus dicitur, ut panis *Christi Corpus suscipientibus fiat*, hoc est, ut prosit tanquam verus spiritualis, ac divinus cibus.

Quod spectat ad Argumentum ex voce *Antitypa* desumptum, ajo, in Liturgia Basilii post Christi verba, sed ante invocationem Spiritus Sancti, oblata dona appellari *Antitypa* Corporis, & Sanguinis Christi, hoc est, figuram Corporis, & Sanguinis Christi: Sed inde Cabasiliani non recte deducunt non esse per Christi verba in Corpus, & Sanguinem Christi transmutata. Nam certo constat a Patribus species panis, & vini post consecrationem appellari *Antitypa Corporis, & Sanguinis Christi*, quod species

cies illæ sint symbola Corporis Christi, non absentis, sed præsentis, & sub iisdem latentis, & quod figura sint Corporis Christi, ut fuit in Cruce. Ita Cyrillus Catech. 5. Nazianzenus orat. 11. Macarius, aliique ab Arcudio, & Allatio relati. Deinde in Basiliana Liturgia dum Sacra dona *Antitypa* vocantur, ad tempus illud referuntur, in quo ante Christi verborum prolationem oblata fuere. Ita enim latine reddita sunt a græcæ linguæ peritis Basilii verba: *Et nos, qui proposuimus Antitypa Corporis, & Sanguinis tui*, hoc est, qui obtulimus panem, & vinum, quæ figura sunt Corporis, & Sanguinis tui.

Huic solutioni favent etiam Damascenus, Joannes, & Epiphanius, qui, ut ait Tornelius de Sacr. Euch. Art. VIII. nobis significant, vocem illam *Antitypa*, referendam esse ad tempus antecedens prolationem verborum Sacramentalium, licet post illam ordine collocetur in Liturgia.

„ NOTA 1. Orientales nonnulli scriptores præsertim Syri, causam „ quoque afferunt, ob quam invocatio Spiritus Sancti in Orientalium Liturgiis post Eucharisticæ institutionis historiam, & Christi verba, collocata sit; licet per eam postuletur, ut id fiat, „ quod divina virtute per Christi verba fieri debet: censent enim „ ibi esse posita, ut in sacra Liturgia divinas personas invocando, „ ordo habeatur, quem invicem servant. Hinc primum Æterni „ Patris ut Creatoris, & rerum omnium Conservatoris; deinde Æterni Filii, qui homo factus Eucharistiam instituit, cujusque „ verbis Sacerdote ejus gerente personam prolatis, Eucharistia „ confectatur; ac postremo loco Spiritus Sancti mentio, & invocatio occurrit, cui secreta actio, in qua prolatione Christi verborum transmutantur oblata, & Sacramenti effectus tribuuntur.

„ NOTA 2. Quamquam erroris notam vitare nequeant, qui Christi verba nullo modo ad Eucharistiæ consecrationem pertinere „ arbitrantur, & sine ipsis quoque Eucharistiam fieri posse docent: „ tamen nostrum non est damnare opinionem illorum, qui præter „ illa verba, etiam invocationem necessariam esse censent, ut „ Sacramentum fiat. Nam horum opinionem, quam Brunus, Touttæus, ac nonnulli alii catholici tuentur, Ecclesia nondum proscripsit.

PROPOSITIO III.

HÆc tantum verba sunt consecrationi necessaria, & essentialia: *Hoc est Corpus meum. Hic est Sanguis meus*, vel *Hic est Calix Sanguinis mei*.

Hujus propositionis demonstratione clarius fiet, nil in Orientalium deesse Liturgiis, quod sit ad Eucharistiam conficiendam necessarium; ac non posse Missionarios, Theologos, atque etiam Episcopos ea propria authoritate Liturgiis addere, quæ in nostra Latina in Calicis consecratione recitantur. Neque nova sunt afferenda momenta, ut demonstratio pateat; Nam relatæ superius Patrum authoritates rem extra controversiam ponunt. Omnes enim vim consecrandi Christi verbis inditam a Deo fuisse

as-

afferunt, quæ verba a Sacerdote in ipsius Christi persona prolata, id efficiunt, quod significant. Ita Justinus, Irenæus, Chrysostomus, Epiphanius, Damascenus; & ex Latinis Tertullianus, Ambrosius, Augustinus, aliique. Significant vero Christi Corpus, & Sanguinem verba, quæ nos exposuimus, dum nomine Christi, ac veluti in persona ipsius a Sacerdote proferuntur, ut est exploratum. Accedit etiam, Patres, quos nominavimus, aperte afferere per illa tantum verba consecrari, quum illa tantum recenseant, dum ea referunt, quæ Eucharistiam perficiunt. Idemque Florentinum Concilium indicasse, quum dixit, fieri Eucharistiam Christi verbis; & Tridentinum, dum docuit, vi verborum in Hostia Corpus Christi reperiri, Sanguinem vero comitanter, in Calice vero *Sanguinem*, & concomitanter Corpus &c. Quæ sane verba perspicue ostendunt, Christi verba *assertive* pronuntiata id efficere, quod significant. Rursus illa verba: *qui pridie &c. Accipiens Calicem &c.* non Christi, sed Evangelistarum sunt; & particula *enim* nexum tantum orationis designat, illa vero alia, *accipite, & comedite* usum Sacramenti commemorant, sicut alia, *quod pro vobis frangetur*, vel *effundetur* Sacramenti effectum repræsentant, & Christi passionem; alia denique, *novi, & æterni &c.* in plerisque Liturgiis desunt.

Quis ergo dicat Evangelistarum verba, ac alia, quorum nulla apud Patres mentio est, & quæ in plerisque Liturgiis desunt, ad essentiam consecrationis pertinere? Nemo enim non videt Evangelistarum verba ad historiam rei gestæ spectare; quæ ex gravi præcepto sunt adhibenda, quia ostendunt Sacerdotem Christi personam gerere, ejusque nomine consecratoria verba proferre, sed ad rem perficiendam, quæ verbis significetur, neutiquam pertinere.

Neque vero dicant Scotistarum nonnulli esse illam Evangelistarum verba omnino necessaria, quia hac unica ratione ostendi potest, Christi personam gerere Consecrantem; & quia alioquin non Christi, sed suum Corpus designaret, dum ait: *Hoc est Corpus meum*. Nam si Sacerdos eo animi proposito, ac voluntate verba a Christo, pro hoc conficiendo Sacramento, stabilita, proferat, ut velit id efficere, quod Christus perfecit, fierique a Sacerdote ejus nomine agente, mandavit; si in Christi persona cujus ministerium gerit, dicere contendat: *Hoc est Corpus meum*, quid aliud necessarium est ad determinandum, ut non de proprio, sed de Christi Corpore, loquatur, dum ait: *Hoc est Corpus meum*? Verba enim a Christo Sacramentorum formulæ constituta, dum a Ministro eo animo applicentur, ut facere velit, quod Christus instituit, & quod facit Ecclesia, satis sunt ad Sacramenta conficienda juxta decretum Synodi Florentinæ: Quare ergo verba Christi hac ratione prolata non sufficient ad consecrandum? Patres enim eamdem istis verbis, ac formæ aliorum Sacramentorum vim perficiendi Sacramentum tribuerunt. Itaque sicut in aliis Sacramentis, ita & in hoc *intentio*

Mi-

Ministri, qua consecrare vult, quaque nomine Christi *assertive*, & *significative*, illa verba profert, satis superque est ad Sacramentum perficiendum, & ad significandum non propriam, sed Christi personam gerere, dum dicit: *Hoc est Corpus meum*. Non negamus in Rubrica *de defectibus Missæ* supra a nobis relata, præscribi, ut defectus materiæ panis, qui peracta jam consecratione cognoscatur, ita suppleatur, ut adhibita apta materia, Sacerdos consecrationem a verbis, *Qui pridie*, exordiatur. Jubet id Ecclesia fortasse ea quoque de causa, ut etiam per verba Evangelica exprimatur, Sacerdotem Christi personam gerere; At numquam docuit, verba illa, vel ad formæ essentiam pertinere, aut ex Christi mandato, necessario esse pronuncianda, ut consecratio fiat; sed semper docuit, solis verbis Christi, hujus Sacramenti formam contineri.

Superest modo, ut difficultatem explicemus, quam Thomistarum opinio suggerit de Calicis consecratione; neque enim hæc tantum verba: *Hic est Calix meus*, aut similia, ad consecrandum sufficere autumant, sed omnia necessaria esse, quæ in Canone nostro leguntur. Quia S. Thom. lect. 6. in c. 11. Epist. 1. ad Corinth. ait, per illa tantum verba probabilius esse non fieri consecrationem: Et quia S. Pius V., e Cajetani operibus assertionem hinc Thomisticæ opinioni contrariam jussit expungi.

At hæc tanti momenti non sunt, ut dubiam, ac suspectam reddant assertionem nostram: Primum, quia opinio hæc necessaria quoque putat verba illa, *Mysterium fidei*, quæ ab Evangelistis, & plerisque Liturgiis maximæ auctoritatis omittuntur. Deinde, quia Patres, dum verba recensent consecrationis Calicis, hæc tantum commemorant: *Hic est Sanguis meus*, vel *Hic est Calix Sanguinis mei*: demum, quia Tridentini Patres dum decrevere in Calice vi verborum inesse Sanguinem Christi, communem sequi visi sunt Theologorum assertionem, quæ statuit verba Sacramenti *significativa* esse, ac efficere, quod significant. Ex quo jure meritoque conjicimus sola illa verba, quæ perfectam, completamque Sanguinis Christi præsentis significationem exhibent, non secus ac illa alia, *Hoc est Corpus meum*, Christi corporis, ad Calicis Consecrationem sufficere.

Diximus vero S. Pium V. jussisse e Cajetani operibus assertionem expungi, quæ Sancti Thomæ injuriam irrogabat, quum assereret opinionem illam S. Thomæ contrariam esse, de hoc vero *nihil curandum*, ut ex Gotti refert P. Berti. Ad S. vero Doctorem quod attinet, quem plures in nostram trahunt sententiam, ajo, vel de formæ integritate loquuntur, ut loquitur etiam Catechismus Romanus; vel asserere voluisse verba illa, *Novi, & æterni testamenti &c.* esse *essentiæ formæ*, ut non subjecta materia consecretur, sed ad exprimendam Sanguinis effusionem, atque passionem Christi, ut doctissimus P. Berti observavit. „ No-

,, **Nota**. Diximus sæpe in superioribus propositionibus verba
,, Christi *significative*, & *assertive*, non historice tantum esse
,, proferenda, secus ac novatores arbitrantur. Hic autem animad-
,, vertere necesse est, antiquam Patrum, ac Orientalis Ecclesiæ
,, consuetudinem verba illa alta voce pronuntiandi, assertioni no-
,, stræ neutiquam adversari. Nam alta voce antiquitus proferebam-
,, tur, ac nunc etiam apud Orientales, ut populus respondendo,
,, *Amen*, fidei confessionem de Corporis Christi præsentia, expri-
,, mat, ut Ambrosius exponit lib. de Myst. cap. 9. Addo Orienta-
,, lem Ecclesiam Evangelica verba submissa, elata vero voce Chri-
,, sti verba pronuntiare, ut hac separatione doceat, se consecra-
,, tionis verba, ut *efficientia* id quod, significant proferre. Verba
,, itaque Christi *narrative*, seu historice Sacerdos profert, quatenus
,, historiam commemorat, institutionis, *significative* vero, prout
,, induens Christi personam, ipsius Christi nomine, atque vice ea-
,, dem proferendo suprema virtute præsens fidei Christi demonstrat.

§. III.

De Eucharistia, ejusque Ministro. & subjecto.

EUcharistia Sacramentum est Corporis, & Sanguinis Christi sub speciebus panis, & vini; Hoc est, panis, & vinum per verba a Sacerdote Christi personam agente prolata, in Christi Corpus, & Sanguinem transmutantur, nihilque remanet substantia panis, & vini. Quæ nostris sensibus panem, & vinum exhibent, a Lateranensi, Florentina, & Tridentina Synodo appellantur species pani, & vini; a Constantiensi Synodo, ac Theologorum plerisque accidentia panis, & vini; a Patribus apparentiæ, umbræ, figuræ, & velamina panis, & vini; Imo Theodoretus, & Gelasius panis naturam appellavere, quod instar principii sint, ex quo motus oriuntur, qui in nostris sensibus fiunt. Hæ appellationes sunt Latinis, Orientalibusque communes. Quid vero sint species, & apparentiæ, sive accidentia hujusmodi, quæstio est, quæ ad Philosophos potius, quam ad Theologos spectat. Nobis sat est indicare, Deo, qui omnipotenti virtute sua per verba Christi panem in Corpus, & vinum in Sanguinem transmutat, non de esse modum vel conservandi species panis, & vini, aut eorumdem accidentia, vel efficiendi in nobis alio modo sensationem panis, & vini.

Quum fides Orthodoxa doceat, sub hujusmodi speciebus divinum esse Christi Corpus, & Sanguinem, manifestum est, Sacramentum istud maximam a nobis exigere venerationem. Atque adeo decenter esse asservandum, custodiendum, deferendum ad infirmos, ac suscipiendum. Hinc Apostolica Sedes etiam Orientalibus inculcat, quæ ad istius Sacramenti venerationem spectant Conciliorum decreta: Et quum acceperit vigere nonnullos apud Græcos abusus, præcepit, 1. ut Sacerdotes frequenter ad pœnitentiæ Sacramentum accedant, quum præsertim divinum Sacrificium sint peracturi; 2. nec communicandos esse pueros rationis usu pol-

pollentes, ac altari servientes, nisi præmissa Sacramenti confessione. 2. tollendum esse abusum tundendi, vel exsiccandi species Eucharisticas, ut Sacramentum asservetur: 3. Eucharistiam, quæ asservatur pro infirmis, octo, vel saltem singulis quindecim diebus esse renovandam: 4. Non asservandam toto anno, & quæ asservata fuerit, sumendam: 5. Ne Monachi iter agentes Eucharistiam secum ferant, neve eam vitandi periculi causa in privatis Domibus asservent: 6. Ut unusquisque Sacerdos in aureo, vel argenteo solum, aut saltem stamneo Calice sacrificet, habens [illegible], seu corporale de lino, candidum, & nitidum, & Altare mundis vestimentis opertum, vel decenti paratu ornatum: idem dicito de sacris Sacerdotis vestibus: 7. Ne mulieres Altari servire permittantur, Const. *Etsi Pastoralis*. Ut ii, quos dixi, abusus tollendi omnino sunt, ex Apostolicæ Sedis decreto; ita & mores, sive consuetudines aliæ, si quæ sint in Orientali Ecclesia, quæ cum debita Eucharistiæ sive Corporis, & Sanguinis Domini veneratione minime cohæreant, sunt omnino removendæ: ut v. g. mos, qui in Iberia, sive Mengrelia viget tundendi Eucharistiam, eamque oleo Baptismatis miscendi, quo deinceps a Patrino totum Baptizati Corpus ungitur, & iis similes; illis Ecclesiæ legibus, quibus prohibentur consuetudines debitæ Sacramentis venerationi contrariæ, ac præcipitur Sancta sancte, ac decenter tractanda esse, censeri debent proscripti. Cavendum vero Missionariis, aliisque sacris Ministris omnino erit, ne temere mores damnent, qui sint Latinis contrarii, quique apud Latinos pro indecentibus haberentur. Cujus quidem rei nonnulla afferemus exempla.

Primo. Græci, Rutheni, Æthiopes, aliique Orientales sacrum facturi sacra dona parant, eaque Græci præsertim, & Rutheni, in minori Altari, quod iis *Prothesis* dicitur, præparant: ex hoc, Græci dum hymnus Cherubicus canitur, alii vero juxta propriæ Ecclesiæ ritum statuto tempore, ad Altare majus deferunt accensis cereis, cum thuribulo, ac veneratione magna totius populi, qui pronus oblata adorare videtur. Non defuere ex nostris, qui hanc ceremoniam superstitionis, ac idololatriæ insimulaverint, quod crederent gentem illam veluti Sacramentum oblatum panem, vinumque venerari. At injuria: nam ii fatentur, non alium se cultum exhibere, quam eum, qui debetur materiæ Deo oblatæ, pro sacrificio præparatæ, sanctæ mensæ addictæ, a Sacerdote benedictæ, & quæ necessario converti debeat in Christi Corpus, remanentibus ipsius speciebus; monentque dandum ei non esse latriæ cultum. Hæc autem ceremonia est usu comprobata, & cultum relativum tantum præsefert, qui donis debetur, quæ *antitypa* sunt Corporis, & Sanguinis Christi. Nil ergo in hoc reprehendi potest; sed Gens rudis est instruenda, ne dona illa, ut Christi Corpus, & Sanguinem veneretur.

Secundo, Græci, ut author est Gabriel Philadelphiensis,

tis, ex traditione majorum particulas in sacro disco reponunt, easque non consecrant, sed consecratam hostiam tangere curant; atque offerunt in honorem B. M. V. S. Joan. Bapt. &c. Hac etiam de causa superstitionis damnati fuere a Latinorum nonnullis. Injuria tamen: Etenim has nec consecrari credunt; nec ut Dominicum Corpus distribuunt, sed quod Deo fuerint in Sanctorum honorem oblatæ, quodque sacram tetigerint Eucharistiam, per participationem quandam sanctitatem accipere, ac devoto animi effectu suscipiendas esse, docent: Neque id adeo facile privatus ante Ecclesiæ judicium damnare potest, quum nullam præ se superstitionem ferat.

Sed ut omnia, quæ ad rem hanc pertinent ex Orientali disciplina exponamus, ea hic addimus, quæ a BENEDICTO XIV. in explicatione tertii moniti Græcorum Euchologio præmissi, exposita sunt. Duos, inquit, habet Græcorum Liturgia ingressus, alterum majorem, minorem alterum nuncupatum. Minor est ille, quo sacri Evangelii codex infertur; major autem ille est, quo sacra dona, nimirum panis, & vinum, non adhuc consecrata a parvo Altari, seu mensa, quæ *Prothesis* dicitur, super quam præparata fuerant, supplicationis ordine instructo, ad sacrum Altare deferuntur. In majori ingressu ritus hujusmodi observatur, ut panis in patena obtectus velo supra caput deferatur vel a Diacono, vel a Sacerdote; a Diacono scilicet, quando solemne officium Missæ celebratur, cum assistentia, & ministerio Diaconi. Tunc enim hic sinistra manu patenam cum pane supra caput sustinet dextera vero Sacerdotem thurificat, qui Calicem cum vino utraque manu gestat; si vero Sacerdos sine Diacono celebret, tunc a Lectore thus adoletur, Sacerdos autem supra caput suum sinistra manu sustinet; dextera autem sacrum Calicem ad pectus defert. Ad hunc igitur majorem ingressum contingit, ut populus inclinetur, seu, pro vario regionum more, in terram procumbat, ac fronte humum feriat, perinde ac si sub speciebus panis, & vini, licet nondum consecrati, Corpus, & Sanguis Christi Domini contineretur. *Populus passim in Græcia quidem valde demisse se inclinat, neque enim genua flectere vult, ne imitari videatur Latinos, quamvis extra diem Dominicum, in Russia vero prosternit se, terram fronte percutit, ac veluti præsentem in ea oblatione Cœlorum Regem alloquitur, & adorat.* Ait Arcud. lib. 3. c. 19. Christianus Lupus par. 3. suorum operum supra Conc. ritum describit majoris ingressus, quando Patriarcha, aut Metropolita celebrant. Magri in vocabulario Eccl. verbo *Prothesis*, singillatim describit quæcumque fiebant ab Imperatore sacræ Synaxi adstante, eo die, quo Imperii coronam assumebat. Goarius in not. ad Liturg. Christ. n. 110. totam actionem ingressus majoris accuratissime exponit. Idemque fit a Bona. Quæcumque vero ea occasione a Græcis fiunt, eadem similiter aguntur ab Armenis, Coph-

Cophtis, Æthiopibus, ac Syris Jacobitis, ut Brunus & Renaud. aliique referunt. Quin etiam in hac Romana urbe in festo S. Athanasii, videre est Græcos in sua Ecclesia, ea omnia facientes, quæ supra recensuimus.

Perspectum est Græcos ad normam can. 52. Trullani, *in omnibus sanctæ quadragesimæ jejunii diebus, præterquam Sabbato, & Dominica, & Sancto Annunciationis die, sacrum facere Præsanctificatorum Mysterium*: Dum Missam itaque Sacerdos in quadragesima celebrat diebus, quibus celebrare liceat, unam quidem hostiam consecrat, & sumit, alteram vero consecratam reponit; quam quidem in tot particulas dividit, quot numerantur subsequentes dies, quibus præsanctificatorum Missa celebranda est, in qua seipsum, & alios, si qui sint communicantes Eucharistico Pane antea consecrato Sacerdos communicat: ut rem describit Allatius in prolegom. ad Gabrielem Naudæum *de Missa Præsanctif.* Hac etiam occasione per Ecclesiam solemni ritu proceditur, Diacono sacram Pyxidem, in qua Sacramentum sub specie panis continetur supra caput deferente, Sacerdote autem manibus gestante Calicem, cum vino aqua mixto, non quidem consecrato, sed tantum benedicto. Et quoniam non semper a Sacerdote Missa cum assistentia Diaconi celebratur, si solus Sacerdos celebrat, ipse sinistra manu defert Pyxidem capiti impositam, dextera autem Calicem sustinet; atque ita a parvo Altari ad Aram majorem progreditur; uti testatur Arcudius lib. 3. cap. 58. Tunc vero non omittit Populus genua flectere, pectus tundere, aliisque idoneis actibus consecratum panem delatum, ut supra dictum est, adorare. Ab hoc ritu nonnulli ortam putant ex ignorantia quadam, adorationem, quæ fit in majori ingressu, quam ob rem eam damnavere Nicolaus Cabasilas in expos. Liturg. Arcudius deinceps lib. 3. cit. c. 19. aliique. Imo Patres Concilii Zamosciæ ann. 1720. decr. de Celeb. Miss. §. 4. non dubitavere interdicere, *ne fiant genuflexiones, seu Capitis inclinationes dum transfertur panis oblationis a minori ad majus Altare, pro consecratione tempore offertorii*, & voluerunt, ut Parochi *Populum hac de re moneant, ne periculo idololatriæ exponatur.* Horum Patrum decretum Pontifex non improbat, recenset vero, quid ea causa in Congregationibus Romæ de Orientalibus ceremoniis habitis, determinatum sit, ac statuit exclusum fuisse eorum temperamentum, qui ritum hunc tollendum existimaverunt: quum in Congr. super correctione Euchologii habita die 5. Sept. 1745. quæstione proposita, *an abolendus, seu emendandus foret Ritus ingressus majoris, omnibus mature discussis, constitutum fuerit, nihil esse innovandum. Idque subinde authoritate nostra firmatum extitit. Placuit tamen*, sequitur Summus Pontifex, *consilium prudenter exhibitum, ut monerentur Episcopi, aliique curam animarum gerentes, ut rudem populum docere non prætermittant, quod dum sacra dona a Prothesi*

thesi ad Aram majorem transferuntur solemni ritu, quum ea nondum sint consecrata, sub earum speciebus nequaquam existit Corpus, & Sanguis Do..ni nostri Jesu Christi, prout futurum erit post consecrationem, ideoque exteriores illi venerationis actus, qui erga præfata dona nondum consecrata exhibentur, non ea ratione peraguntur, ut cultus Latriæ soli Deo debitus iisdem præstetur, sed ut inferioris speciei cultus exerceatur, cujus objectum est futura transubstantiatio eorumdem donorum in Corpus, & Sanguinem Domini nostri Jesu Christi. Id quod a nobis supra expositum, & inculcatum fuerat, quod vel ipse Pontifex paulo infra laudare non dedignatur.

Agit deinceps Pontifex Max. de panis divisione, quam in minore mensa, seu Prothesi Orientales faciunt, cujus pars major, ut Deo Omnipotenti debitus adhibeatur cultus, offertur, reliquæ vero *minores*, quæ *Merides* vocantur Omnipotenti itidem offeruntur, sed earum una in honorem B. M. V. altera in honorem S. Joannis Bapt. SS. ..tolorum, aliorumque Sanctorum; quorum etiam nomina a Sacerdote recensentur; alia pro vivis, quorum etiam nomina recitantur; alia pro defunctis, qui pariter nominatim commemorantur; alia in honorem illius Sancti, cujus festus dies celebratur: citra cæteroquin Sacerdoti facultate offerendi specialiter sacrificium pro illa, aut illis, quos ipsa maluerit. Hujusmodi Ritum jam diu viguisse probatur ex Dyptico Irenes Augustæ, edito a Patre Montfaucon Tom. I. Analect. Græc. c. 34. Si vero Episcopus, aut Presbyter primam celebrantis personam sustinens, cum aliis Sacerdotibus concelebret, & Diaconi quoque in officio ministrantes assistant, non modo quilibet Sacerdos, sed unusquisque etiam ex Diaconis Hostiam unam majorem offert, simulque minores particulas, seu *Merides*; ex quibus si quæ demum supersunt a celebrante, seu celebrantibus non consummatæ, eæ distribuuntur adstantibus, qui Eucharisticæ communionis participes fieri petunt. De hoc ritu quæstio in Florentina Synodo instituta fuit; sed quum Archiepiscopus Mitylinensis propositis interrogationibus apte satisfecisset, nil fuit innovatum. Simeon Thessalonicensis in suo tractatu de Sacramentis visus est dubitare de particularum consecratione: sed quum super omnes eadem a Sacerdote proferatur verborum forma, dubitatio irrationabilis fuit.

Dubitatum inter catholicos fuit, de diaconali, quam diximus, oblatione; Atqui Arcudius, aliique putavere eam tollendam omnino esse: quia Diaconis offerre ad Altare oblationem sacri Canones interdicunt. Sed etsi Canones sacram oblationem fieri prohibeant a Diaconis, quæ in sacro Altari a solo Sacerdote fit; nunquam vero damnant oblationem, quæ in mensa, sive Prothesi fieri ab antiquis temporibus etiam ab ipsis consuevit. Hinc in Congregat. pro Orient. ritibus habita 3. Januar. 1745. proposita quæstione: *Utrum tollenda esset oblatio, quæ a Diaconis fit ad*

ad Prothesim, rescriptum fuit, *nihil esse innovandum*; ac rescriptum Pontificia authoritate comprobatum fuit.

Tertio. Latina Ecclesia, ac Orientales pleræque venerationis causa prohibent, ne Eucharistia cooperto capite celebretur. At quum in Sinensi, eique finitimis regnis *detecto capite manere, vel operari non sit reverentia, sed irreverentia, & scandalum generet, non devotionem*, Romani Pontifices permisere Missionariis, cooperto decenti pileo capite celebrare, ac Neophytis Eucharistiam recipere, quoadusque Gens illa ita edocta fuerit, ut ritus Romanæ Ecclesiæ non abhorreat. Ex Breve Clem. X. 23. Decemb. 1673. & aliis. Quamobrem non adeo facile damnandi erunt, si qui sint in Oriente Patriarchæ, vel alii, qui operto capite sacram Eucharistiam celebrent, vel distribuant. Nam in iis deesse potest irreverentia, quum sit res indifferens. Hinc Assem. infert, injuria a Josepho II. damnatos esse Patriarchas Nestorianorum, quod cooperto capite Eucharistiam vel celebrent, vel recipiant, vel administrent. Nam scribit Balsamon lib. 7. juris Orient. *Alexandrinum Patriarcham rem divinam facere mitra caput obvolutum*, alios vero Orientales aperto capite. Et Monachi omnes S. Antonii Abbatis, sive Cophti, sive Abissini, sive *Syri Maronitæ cucullam monasticam in Liturgiæ celebratione, & in ipsa Eucharistiæ consecratione, vel perceptione retinent*; idque ex præscripto S. Pachomii Abbatis, Regula 91. eamque regulam refert Cl. Assem. diss. de Syr. Nest. p. 306. part. 2. Bibl. Orient. Itaque, ubi viget usus celebrandi, ac recipiendi Eucharistiam detecto capite, ex Ecclesiæ præcepto id est servandum, a quo præcepto sola Apostolica Sedes dispensare valet; ubi vero contraria vigeat ex majorum traditione consuetudo, nihil est, nisi ex Apostolicæ Sedis decreto, immutandum.

Quarto. Thomas a Jesu lib. VII. de Conversione omnium Gentium c. 2. inter errores, quorum Nestorianos accusat, hunc refert: *Clerici omnes apud Chaldæos, & etiam illis Laici, qui alios devotione excedunt, sacram Dominici Corporis communionem in manibus propriis recipientes, sub utraque specie communicantur; cæteri vero laici Corpus Domini sanguine intinctum assumunt*. At in iis nil est, quod reprehendere possit: non morem sacram Eucharistiam recipiendi in manibus; nam consuetudo hæc in Ecclesia antiqua est, atque in aliis quoque Ecclesiis diu viguit. Dionysius Alexandrinus in Epistola ad Xystum Papam apud Eusebium lib. VII. hist. Eccl. c 9. ait: *qui ad sacram mensam adstiteris, & manus ad suscipiendum sacrum cibum porrexeris*. Basil. in Epist. ad Cæsariam Patriciam: *in Ecclesia*, inquit, *Sacerdos particulam tradit, detinet autem eam cum omni libertate is, qui suscipit, ac ita ori admovet manu propria*. Cyrillus Catech. 5. Damascenus lib. 4. de fide Orth. c. 14 aliique Græci Scriptores tradidere, communem fuisse Ecclesiæ Græcæ morem tradendi Dominicum Corpus in communi-

can-

cantium manibus usque ad octavum sæculum, a quo tempore adhiberi cœpit cochlear, quo communicantibus vivificum alimentum elargitur. Apud Nestorianos vero antiquus usus viget porrigendi in manus Eucharistiam, & Calicem ori admovendi: *rarus vero, & a recentioribus quibusdam Presbyteris, Missionariorum hortatu, usurpatus mos est, communionem Corporis in os communicantium tradendi*, inquit Asseman. loco cit. Quamobrem injuria hac de causa damnantur.

Ac multo minus damnari debent ob Communionem sub utraque specie, quæ Latinæ quoque Ecclesiæ per plura sæcula communis fuit, quæque in universo Oriente viget. Imo & iis, qui in Italia sunt Græcis, in illis locis, in quibus ejusmodi ritus introductus est, & ad præsentem usque diem servatur, ac viget, permittitur: *ita tamen, ut sub altera tantum specie totum, atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi firmiter credant, ac propterea, quoad fructum attinet, nulla gratia ad salutem necessaria eos fraudari, qui unam speciem solam accipiunt: ubi vero præfatus ritus consuetudine hactenus receptus non est, Episcopis, quorum jurisdictionis Græci subjiciuntur, curæ sit, ne imposterum admittatur*, inquit BENEDICTUS XIV. Const. *Etsi Pastoralis*.

„ NOTA. Circa Communionem sub utraque specie cavendum est, „ ne Orientales errent aut credendo sub una tantum specie integrum Christum non suscipi, aut damnando Latinæ Ecclesiæ morem, aut tenendo divinum adesse præceptum de communicando „ sub utraque specie.

Quinto. Orientales etiam Pueris ante rationis usum, imo statim post Baptisma, Eucharistiam distribuunt. Consuetudo hæc, ut supra notavi, viguit olim & in Latina Ecclesia, atque Apostolica Sedes in iisdem Orientalibus, iis exceptis, qui sub Latinis Episcopis degunt, permittit, ac tolerat. Cavendum vero quam maxime, ne in puerorum communione quidquam occurrat, quo Sacramento injuria fiat, eaque hæresis e nonnullorum Orientalium mentibus eliminanda est, qua credunt, sine Eucharistiæ susceptione baptizatos pueros æternam assequi non posse beatitudinem.

Hic ex Encyclica sæpe laudata, hæc addimus. Quibusdam Ecclesiæ sæculis usus obtinuit, ut post Baptismum illico pueris Sacramentum Eucharistiæ administraretur; non quod id necessarium crederetur, sed ex mero ritu, ac vigente consuetudine, ut ex Trid. Conc. eruitur Sess. 21. c. 4. & magis etiam comprobatur ex eo, quod damnatum Armenorum errorem a Benedicto XII. etiam Raynaldus recenseat, quo putabant ad æternam puerorum salutem, & Baptismi iis collati validitatem post confirmationis Sacramentum, Eucharistiam etiam iisdem esse administrandam. In Occidentali Ecclesia a quadringentis, & amplius ab hinc annis hæc consuetudo cessavit. Apud Orientales

vero Melchitas, Syros, Armenos, & Cophtos viget adhuc; atque etiam apud Græcos hæc disciplina servatur, inquit Arcudius lib. 3. de Sacr. Euch. c. 11. sed aliquid ex ipsis paulatim eam deseruerunt, propter incommoda, quæ in præbenda pueris post Baptismum Eucharistia sequebantur. In Synodo etiam habita in Monte Libano 18. Sept. an. 1596. Patriarcha Maronitarum Sergio, can. 7. decretum fuit, ut caverent deinceps Sacerdotes universi, *ne quemquam ante rationis usum ad communionem Eucharisticam admitterent*. Idemque statuere PP. Concilii Zamosciæ an. 1720. §. 3. de Eucharistia, & Concilii Maronitarum in Monte Libano celebrati an 1736. Quod etiam inculcatur Italo-Græcis Const. *Etsi Pastoralis &c.*

De Communione quoque sub utraque specie, nonnulla habet, quæ eruditionis causa addimus. In Collegio Græcorum Romæ a Gregorio XIII. erecto, in quo Græcus ritus servatur juxta Collegii Const. ab Urbano VIII. confirmatas, Alumni debent quintadecima quaque die, necnon festis diebus solemnibus, & singulis Adventus; & Quadragesimæ Dominicis Latino ritu servato, Eucharistiam sumere. In festis vero solemnioribus, videlicet Paschatis, Pentecostes, & Nativitatis Domini, jubentur ipsam Græco ritu suscipere, hoc est in fermentato, Sanguine intincto, ad quam rem perficiendam Sacerdos utitur parvo cochleari, quod infert in os suscipientis Eucharistiam, qui Ritus servatur etiam cum Græcis reliquis, qui prædictis diebus ad solemne Missæ Sacrificium conveniunt, aut qui aliis per annum diebus in Ecclesia Græci Collegii sibi Eucharistiam ritu græco administrari deposcunt. Italo vero Græcis in sæpe citata Const. *Etsi Pastoralis*, solum in illis locis Communio sub utraque specie permittitur, in quibus Ritus adhuc viget, in reliquis vero prohibetur. Greg. XIII Maronitarum Patriarchæ rescripsit: *Laici a Communione sub utraque specie pedetentim arcendi sunt, totus enim Christus sub una specie continetur, & in usu Calicis magnum est periculum effusionis*, ut refert Thom. a Jesu *de Conv. Omn. Gen.* pag. 486. Hinc in Libanen. Concil. an. 1736. part. 2. n. 21. hujusmodi consilio inhærentes decrevere: *Ne Laico, vel Clerico in minoribus Ordinibus constituto communio sub utraque specie tradatur, sed sub una tantum, panis nimirum. At Diaconis, ut Hostiam Sanguine intinctam a Sacerdotibus, in solemni præsertim Missa accipere possint, & valeant*, permiserunt, *modo absit cochlearis usus, quem omnino abrogandum statuerunt*.

Sexto. Quum in Tridentina Synodo sess. XIII. c. 8. statutum sit: *ut Laici a Sacerdotibus communionem accipiant, Sacerdotes autem celebrantes seipsos communicent*, id servari debet in utraque Ecclesia, ubi hæc consuetudo jam vigeat, sicubi vero antiquo more a Diaconis, jubente Episcopo, vel Presbytero, aut Eucharistia, vel Calix fidelibus tribui soleat, ut ab Orientalibus nonnullis fieri so-

solere fertur, ii damnandi non sunt, quum hæc consuetudo ab antiquis Patribus trahat originem.

§. IV.

De Sacra Liturgia, sive Missa.

HABES ex Auctore, quid Missæ nomine veniat, & ex iis, quæ nos de Orientalium rituum varietate disputavimus, facile intelliges, idem esse apud Orientales Liturgiam, ac penes Latinos Missam. Plura ibi de Orientalium circa Missam disciplina exposuimus; sed hic in gratiam præsertim Missionariorum nonnulla addimus, quæ scitu necessaria videntur, quæque per varia quæsita exponemus.

Quæres 1. Utrum Sacerdos carens Missali lingua sui ritus exarato, alterius linguæ Missali uti possit, proprio tamen ritu servato.

Resp. 1. Id neutiquam licere: obligatione enim illa, qua quisque propriæ Ecclesiæ ritum sequi tenetur, adstringitur etiam ad servandam in sacris faciendis linguam, quæ propria sit ritus, quem tenet. Hinc Sacra Congreg. de P. F. die 30. Apr. 1631. patentibus Missionariis Georgiæ facultatem celebrandi Missam ritu latino in Idiomate Georgiano, vel Armeno, respondit, *illam pro nunc concedendam non esse, nisi esset medium ad convertendos Georgianos potissimum*. Ex quo manifestum fit, sine Apostolicæ Sedis dispensatione nefas esse aliena lingua sacrum celebrare; prudenter vero se gerere Missionarios, si facultatem hanc petant, dum ex ea plurimum prodesse posse sperent animarum saluti, vel Hæreticorum conversioni. Quamobrem: *Petentibus Fratribus Carmelitis discalceatis, ut Sacerdotibus sui Ordinis, qui in Regno Persiæ existunt, & in futurum existent, liceat Missam in lingua Arabica celebrare: Sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster divina Providentia Urbanus Papa VIII. Auditis Fratrum suorum S. R. E. Cardinalium Congregationis de P. F. sententiis, ad consolationem populorum qui in eo Regno Catholicam Fidem nuper susceperunt, Sacerdotibus prædictis licenti in petitam concessit cum infrascriptis conditionibus, videlicet: ut Ritus Latinus in celebratione Missarum retineatur, ut Missale Romanum in lingua Arabica litterali translatum in Urbe prius approbetur, & denique ut semel tantum singulis diebus in unaquaque illius Regni Ecclesia, in prædicta lingua celebrare liceat, non obstantibus &c.* S. C. de P. F. die 27 Apr. 1624.

Resp. 2. Contra Carolum Franciscum a Breno ne quidem necessitate urgente, scilicet ne infirmus sine Viatico decedat, aut populus die festo Missa careat, licere vulgari, aut alieno idiomate sacrum facere: Ecclesia enim vulgaris linguæ usum in sacris faciendis prohibet, ac nunquem-

quemque proprio ritu sacra celebrare jubet. Publicum autem Ecclesiæ bonum exigit, ut ipsius leges, quibus præsertim modus sacrificandi præscribitur, a sacris Ministris religiose serventur. At privati commodum est vel sacrum Viaticum suscipere, aut sacrum die festo audire, ut 2. §. ex Verricello diximus; ubi addidimus etiam, præceptum audiendi Sacri, aut recipiendi Viatici non obligare Fideles, nisi dum Sacrificium juxta præscriptos ab Ecclesia ritus perfici possit. Ecquis dicat, posse publicam Ecclesiæ legem contemni, quæ scilicet ad publicum ministerium spectet, ut privati eorum obligationi satisfacere possint?

Queres 2. Utrum Missionariis liceat in Hæreticorum, & Schismaticorum Ecclesiis celebrare.

Resp. 1. *Negative, quia datur Missionariis usus altaris portatilis, & facultas benedicendi paramenta: ideo non est necesse ut ipsi in præfatis Ecclesiis celebrent, vel Schismaticorum vestibus utantur:* ita censuerunt Theologi cujusdam particularis Congregationis habitæ Romæ 7. Maji 1631. super dubiis Missionariorum Cappucinorum Orientis in Palatio Em. Pamphilii. Vide append. *de Commun. in divinis cum Hæreticis.*

Resp. 2. In Ecclesiis Catholicorum ab Hæreticis occupatis, id licere constat ex decreto Cong. sup. Inquisit. die 13. Junii 1534. quo *affirmative* responsum fuit ad dubium, quod sequitur: *An in Ecclesiis Catholicorum Rethiæ ab Hæreticis occupatis, Missionarii possint sua exercitia continuare?* Ac certis conditionibus licet etiam cum dispensatione in aliis Hæreticorum Ecclesiis, ut liquet ex sequenti decreto: *Sanctissimus Dominus noster D. Clemens divina Providentia Papa XI. in particulari audientia mihi Commissario S. Officii data dixit, quod ad facilius promovendam Schismaticorum, & Infidelium conversionum, illosque alliciendos ad Fidem Catholicam amplectendam sacrarum Cæremoniarum intuitu, benigne indulsit Patri Præfecto, seu Vicepræfecto Missionariorum pro tempore in Æthiopia existentibus, ut pro eorum arbitrio, & conscientia dispensare possint cum iisdem Missionarii, eisque facultatem concedere celebrandi Sacrosanctum Missæ sacrificium Catholico Romano ritu super Altari in Templis Hæreticorum, seu Schismaticorum in Æthiopia; ita ut eadem Altaria non inserviant, nisi pro nudis tabulis, & more Catholicorum disponatur cum sacrato Lapide, Mappis, Sanctissimi Missæ Sacrificii Ritu prædicto, nunquam tamen generaliter, sed in casibus particularibus, in quibus alia loca commodiora non suppetant, ut urgens sit necessitas ad facilius dictam conversionem promovendam, & insuper ad Catholicorum consolationem, aliisque justis, & urgentissimis de causis, indicantis ab eisdem Patre Præfecto, seu Vicepræfecto Missionariorum, super quibus eorum conscientiam oneravit,* Die 12. Aprilis 1704.

Quæ-

Quæres 3. An Missionariis, quibus concessus est Altaris portatilis usus, licitum sit in privatis domibus celebrare?

Resp. Ex decreto Sac. Cong. de P. F. super rebus Sinarum, & Indiarum Orientalium die 14. Decemb. 1668. non licere celebrare in domo infirmi, si Viaticum saltem occulte ad infirmum deferri possit, licere vero, si nec publice, nec occulte deferri valeat, vel in domo infirmi, vel saltem in viciniori domo Sacrum peragere: *si locus decens sit, ne infirmus Viatico privetur*. Dum autem Ecclesia careat, vel in propria domo oratorio, sive capella, licere iis sentio in privatorum domibus Sacrum peragere, dum locus decens sit, & quum eorum facultas limitata non sit, sive respectu particularis loci sublata; quod ex facultatibus, quas habent, metiri debent.

Quæres 4. An vigore solius facultatis celebrandi Missam in quocumque loco decenti, Missionariis concessæ, possit licite sacrosanctum Missæ Sacrificium ab ipsis celebrari, sicut a quibusdam ipsorum, singulis diebus dominicis, & festis celebratur super Mare in navibus prope littus appulsis, absque præsentia alterius Sacerdotis, qui Calicem post Consecrationem firmum custodiat ad penitus evitandum effusionis periculum, ut Doctores opinantes requirunt?

Resp. Nullo modo licere Cappucinis, nec Minoribus Observantiæ, neve quibuscumque aliis celebrare, vel mandare, & permittere celebrari Missam in navibus, quia omnino est prohibitum. S. C. particularis de P. F. die 29. Januarii 1667.

„ NOTA. Orientales, ut diximus alio in loco, antiquam „ consuetudinem servant, hoc est, unicum in Ecclesia Altare habent, unicumque in eo Sacrum in die celebrant. Ex iis, quæ „ ibi diximus, exploratum est ab hac consuetudine, sive ab orta „ inde obligatione, nonnisi ex Romani Pontificis dispensatione liberari posse; quam dispensationem, uti ibi ostendimus, Græco- „ Melchitæ ex parte obtinuerunt, ampliorem vero Græco-Itali.

Orientales omnes vel Altaria consecrata, vel quæ saltem superimpositum habeant sacratum lapidem servant, cujus defectus Græci uti solent *Antimensio*. Super *Antimension*, nefas est Latinis, ac alterius quoque ritus gentibus, qui hunc morem non habeant, sine dispensatione Sedis Apostolicæ, celebrare. Nulli autem vetitum esse arbitror super sacrata Orientalium Altaria celebrare, dummodo tamen lex servetur de uno super unico Altari celebrando sacro, ac etiam si fieri possit, juxta celebrantis ritus ornetur, ut in Const. pro Italo-Græcis exprimitur. At sicubi paramentorum mutatio scandalo esse possit, vel habeatur pro Orientalis ritus contemptu, non dubito, quin valide celebretur a Latino quoque in Altari Orientalium more parato.

Habent etiam Orientales circa tempus celebrandi peculiarem disciplinam. Maronitæ jejunii tempore in quadrage-

sima Missam ad tres horas post meridiem celebrare solent, moremque ipsorum imitari permisit Missionariis Capucinis ibidem degentibus Sac. Congreg. 22. Aprilis 1682. Nestoriani feria v. in Cœna Domini post solis occasum celebrant, & Sabbatis, ac Dominicis quadragesimalibus post horas vespertinas. Modo universæ Ecclesiæ legem de præmittendo sacræ communioni jejunio servent, reprehendi nequeunt, sicut nec Armeni, & si qui sint alii Orientales, qui celebrent in Sabbato sancto, vel aliis diebus post solis occasum, quum antiquam consuetudinem sequantur. Sicut quisque rite sequitur propriam circa horam celebrandi consuetudinem, quæ probata sit, ita contra consuetudinem, ac Ecclesiæ legem celebrationis tempus immutando, ac pervertendo, Sacerdotes peccant. Neque circa hoc dispensare potest, nisi summus Pontifex, qui justis de causis facultatem concessit Missionariis Sinensibus celebrandi tribus ante auroram horis contra Latinæ Ecclesiæ disciplinam, 23. Novembris 1665. Scilicet, ut Fideles, quos Magistratus Gentiles Religionem exercere prohibebant, possent confiteri, Eucharistiam sumere, ac deinceps antequam dies elucesceret, ad proprias domos tuto redire.

Quæres 5. An liceat Sacerdoti Catholico eleemosynam a Schismaticis, vel hæreticis accipere pro Missa juxta eorum intentionem celebranda?

Resp. Non licere. Primum, quia nefas est cum iis in divinis communicare, ut alibi a nobis est demonstratum, & ut decernitur a Conc. Lateranensi V. sess. xi. §. *Statuimus insuper*. Sacerdos vero cum iis communicat, pro quibus Missæ Sacrificium applicat, quos Sacrificii participes esse vult, atque ii, qui eleemosynam dant, Sacrificium sibi communicari cupiunt, eo modo, quo fieret, si Sacrum faciendum committeret Sacerdotibus propriæ sectæ, cum quibus communicare contendunt. Deinde Sacerdos dum juxta offerentis eleemosynam voluntatem Sacrificium celebrat, ut publicus Ecclesiæ Minister se gerit, ac Ecclesiæ nomine pro iis orat; qui eleemosynam sint elargiti, ejusque illis suffragia impertitur: Ecclesia vero hanc suffragiorum communionem Schismaticis, Hæreticis, & excommunicatis omnino prohibet, c. *A nobis* de sent. excomm.

Quæres 6. An Presbyteri Orientales conjugati dum celebraturi sint, abstinere debeant ab uxoribus, & quamdiu?

Resp. Esse omnino abstinendum non solum nocte antecedente Sacri celebrationem, sed insuper aliquot dies juxta cujusque Ecclesiæ Canones, & disciplinam, cujus transgressio nunquam gravi culpa caret. Circa dierum numerum quisque propriæ Ecclesiæ ritum servare tenetur. Quod spectat ad Armenos, en dubium Sacræ Congreg. propositum a Carmelitis Discalceatis Missionariis in Persia, ejusque responsio: *An Presbyteris Armenis conjugatis moderandum sit tempus abstinentiæ ab uxoribus; qua-*

dra-

draginta scilicet dierum ante, & totidem post Missæ celebrationem ab eorum Ritu præfixum, & determinatum? Resp. nihil esse innovandum, & Episcopus curet pro sui Pastoralis Officii munere, ut presbyteri conjugati Catholici Armeni ritum suum observent. C. S. Off. die 14. Maji 1705. pro Græco-Italis Clemens VIII. ac deinceps BENEDICTUS XIV. Ecclesiæ Græcæ Canones inculcando, habent. *Presbyter Græcus conjugatus antequam ad sacrum Sacrificium, seu sanctam Missam celebrandam accedat, vel per hebdomadam, vel per triduum ab uxore curet abstinere.* Si spectentur Canones Ecclesiæ Orientalis nihil in iis frequentius inculcatur, quàm continentia iis, qui Eucharistiam suscipere, vel sacra tractare debeant, ac etiam quadragesimalis jejunii tempore; sed quot dies ab uxore abstinere debeat Presbyter, qui sit celebraturus, in iis expressum non legimus. Balsamon vero refert *a sanctissimo Patriarcha Luca de hoc interrogato Synodaliter fuisse pronuntiatum, tribus ante diebus a corporali congressu abstinere debere conjuges, qui sunt divinorum Sacramentorum futuri participes. Quin & sponsa, qui ipso nuptiarum die, post sanctam communionem congrediuntur, pœnæ subjecit.* Vide exp. can. 4 Conc. Carthag. juxta ordinem, quem habent can. in collectione Eccl. Orient. Ex hoc perspicuum fit, juxta Orientalis Ecclesiæ disciplinam, Presbyterum ad minus tribus diebus ante celebrationem a conjugali congressu abstinere debere ut licite celebret, quam abstinentiam illius Ecclesiæ Canones etiam in Laicis olim exigebant. Hinc Balsamon ipse notat in expositione alterius Canonis, compati non posse uxoris usum cum quotidiana Sacri celebratione secundum Orientalis Ecclesiæ Canones.

TRACTATUS
DE
PŒNITENTIÆ
SACRAMENTO.

PŒnitentia sumitur vel pro virtute, vel pro Sacramento. Sumpta pro virtute, est virtus inclinans peccatorem ad dolorem, ac detestationem de peccato commisso, quatenus est offensa Dei, & ad efficax propositum vitandi peccatum, & satisfaciendi justitiæ divinæ. Est aliqua justitiæ commutativæ species: nam qui per suum peccatum injuriam Deo intulit, debet eam per satisfactionem compensare, si non ad æqualitatem, cujus est incapax, saltem quantum potest, & Deus exigit. Actus virtutis Pœnitentiæ sunt contritio, & satisfactio, de quibus infra.

Pœnitentia sumpta pro Sacramento, ut hic sumitur, est Sacramentum a Christo institutum ad peccata post Baptismum commissa remittenda per actus pœnitentis, & absolutionem Sacerdotis. Esse necessariam necessitate medii in re, vel in voto, constat ex Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata &c.* & ex Conc. Trid. sess. XIV. c. 2. ibi: *Est autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse baptismus.*

CAPUT PRIMUM.

De Materia Sacramenti Pœnitentiæ.

DUplex est, remota, & proxima. Materia remota, & circa quam destruendam versatur, sunt omnia peccata post Baptismum admissa. Materia proxima, & ex qua componitur, sunt actus pœnitentis, nempe contritio perfecta, vel imperfecta, confessio, & satisfactio, quæ partes materiales dicuntur, ex Conc. Trid. sess. 14. can. 4. *Si quis negaverit ad integram, & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi materiam Sacramenti Pœnitentiæ, videlicet contritionem, confessionem, & satisfactionem, quæ tres Pœnitentiæ partes dicuntur, anathema sit.* Differt tamen satisfactio actualis ab aliis, quod sit tantum pars integralis. Nam datur absolutio, & hoc Sacramentum conficitur, & confert gratiam justificantem ante satisfactionem impletam; at nulla res potest esse sine tota sua essentia. Contritio vero, & confessio sunt partes essentiales. Satisfaciendi tamen propositum necessario requiritur in contritione.

AR-

ARTICULUS I.

De Contritione.

Quæst. I. *Quid est Contritio, & quotuplex?*

Resp. I. Contritio generice sumpta est animi dolor, ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero. Conc. Trid. sess. 14. c. 4. Ut autem valeat ad remissionem mortalium, sive intra, sive extra Sacramentum necessario debet esse interna, supernaturalis, universalis, efficax, & appretiative summa.

Resp. 2. Dividitur in perfectam, & imperfectam. Contritio perfecta est ea, quæ concipitur ex actu, seu motivo charitatis perfectæ: unde est dolor, ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero propter Deum super omnia dilectum propter se, hoc est, propter infinitam amabilitatem suam. Imperfecta, quæ attritio dicitur, est ea, quæ ex alio motivo supernaturali, quam charitatis concipitur, ut ex peccati turpitudine, vel ex gehennæ, & pœnarum metu. Conc. Trid. *supra*. Quare differunt specie, quum habeant diversa motiva. Differunt etiam ex parte effectus; nam perfecta Deo reconciliat extra Sacramentum cum ejus voto, non imperfecta: quoad cætera conveniunt.

Quæst. II. *An Contritio perfecta semper justificet extra Sacramentum, per modum scilicet dispositionis ultimæ, licet non sine voto Sacramenti?*

Resp. Affirm. *Prob.* 1. Ex Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam, &c. vita vivet*. 2. Conc. Trid. sess. 14. c. 4. docet: *Etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare prius, quam hoc Sacramentum actu suscipiatur: ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam*. 3. Quia S. Pius V. & Greg. XIII. damnavit hanc Baji propositionem: *Per contritionem etiam cum charitate perfecta, & cum vero voto percipiendi Sacramentum, non remittitur crimen extra casum necessitatis, aut martyrii, sine actuali susceptione Sacramenti*.

Imo quilibet actus charitatis perfectæ, quem contritio perfecta includit, & qui dicitur contritio virtualis, absolute sufficit extra Sacramentum ad justificationem, sine dolore, & proposito formali, ut constat 1. Ex Scripturis Proverb. 8. *Ego diligentes me diligo*. Joan. 14. *Qui diligit me, diligetur a Patre meo; & ego diligam eum, &c.*

2. Ex Patribus id passim afferentibus.

3. Quia damnatæ sunt hæ Baji propositiones:

32. *Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non est semper con-*

conjuncta cum remissione peccatorum. 70. Homo existens in peccato mortali, potest habere veram charitatem.

4. Quia perfecta Dei dilectio est perfecta conversio ad Deum. Tamen actus charitatis perfectæ non reconciliat hominem Deo sine voto contritionis, & Sacramenti, quod in illo virtualiter & implicite includitur, nec sine obligatione eliciendi postea contritionem formalem de iisdem mortalibus jam remissis, & eadem confitendi.

Quæst. III. *An Contritio sit necessaria?*

Resp. 1. Contritio formalis, vel virtualis sufficiens ad remissionem peccati mortalis est necessaria necessitate medii ad salutem. *Probat.* 1. Ex Luc. 13. *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.* Et Act. III. *Pœnitemini, & convertimini, ut deleantur peccata vestra.* 2. Ex Conc. Trid. sess. 14. c. 1. & c. 4. Ratio est, quia sine illa, etiam inculpate omissa, obtineri nequit remissio peccati mortalis, nec proinde salus. Contritio autem sufficiens ad remissionem mortalium est contritio perfecta, vel attritio ex amore Dei inchoato, seu imperfecto cum Sacramento, ut infra dicam.

Dixi, *vel virtualis.* Quia actus charitatis perfectæ sufficit ad justificationem, etiam sine dolore formali, & esse potest in eo, qui non cogitat de peccatis: estque pœnitentia virtualis, quia efficaciter ad contritionem movet eum, qui de peccatis cogitat, & habet vim reconciliandi cum Deo extra Sacramentum.

Resp. 2. Contritio formalis est etiam necessaria necessitate præcepti. Nam 1. extat præceptum speciale divinum eliciendi contritionem formalem, ut constat ex Matth. IV. & Act. II. *Pœnitentiam agite.* 2. Omnia media ad salutem necessaria, directe, & ratione sui a Deo præcipiuntur: sed contritio formalis est medium a Deo constitutum, ut necessarium ad reconciliationem cum eo, ut docet Conc. Trid. sess. 14. c. 4. *Fuit quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius.* 3. Ratione sui præcepta est lege cujusdam justitiæ ad Deum, ex qua tenemur quantum in nobis est, resarcire injuriam Deo illatam, modo ex natura rei convenienti, & a Deo instituto, qualis est dolor, & propositum efficax. Hinc peccator, qui elicuit actum charitatis perfectæ, tenetur adhuc contritionem formalem elicere: & omissio contritionis præceptæ est speciale peccatum contra virtutem Pœnitentiæ.

Observa. Contritio, quæ necessaria est necessitate tum medii, tum præcepti, debet reconciliare peccatorem cum Deo: ac proinde est Contritio perfecta extra Sacramentum, & saltem attritio conjuncta cum amore Dei imperfecto, seu amore spei, in Sacramento. Nam contritio non exigitur nisi ad placandum Deum, ad divinam injuriam, quantum fieri potest, compensandam, & ad reconciliandum hominem cum Deo.

Quæst. IV. *Quandonam præceptum contritionis obliget?*

Resp.

Resp. 1. Tenemur jure divino, & naturali ad non differendam saltem notabiliter contritionem sufficientem ad justificationem post mortale admissum, ita ut notabilis ejus dilatio sit novum peccatum mortale. *Prob.* 1. Ex Eccles. 5. *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem; subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.* Item Christus, Matt. 24. & 25. Marc. 13. Luc. 18. jubet nos semper vigilare, & paratos esse ad mortem. Sed hoc præceptum violat, qui notabili tempore manet in statu peccati; nam non vigilat, nec paratus est. 2. Ex Patribus, qui passim longam Pœnitentiæ dilationem graviter increpant. 3. Notabilis dilatio contritionis, quæ a Deo statuta est ad satisfaciendum ejus offensæ, ejusque amicitiam recipiendam, est graviter injuriosa Deo: nam est violatio juris divini exigentis reparationem injuriæ Deo illatæ sine notabili mora. Idem quippe jus obligans ad compensationem injuriæ simul obligat ad illam non differendam saltem notabiliter, ut patet in injuriis humanis. Præterea tempore notabili non curare de reconciliatione cum Deo ineunda, & permanere voluntarie in inimicitia Dei, dum ab eo sollicitaris ad redeundum in gratiam, est secundum æstimationem prudentum virtualiter amicitiam divinam contemnere. 4. Gravis est inordinatio voluntarie notabili tempore sejungi, & habitualiter averti a fine ultimo, ut rem magis ex morali quodam judicio, quam ex subtili disquisitione expendenti facile patebit. 5. Per talem dilationem peccator exponit se periculo labendi in novum peccatum: nam ex communi Patrum, & Doctorum doctrina, homo non potest diu in peccato mortali versari, quin iterum in novum mortale incidat: *Peccatum, quod pœnitentia non diluit, ipso suo pondere mox ad aliud trahit*, ait S. Greg. lib. XXIII. mor. c. 9. Hinc illud Eccl. 3. *Peccator adjiciet ad peccandum.* Et vero (ut ait De Lugo) hæc est voluntatis natura ut quisque operetur juxta id, quod amat, & intendit, nec diu eligere possit media difficilia ad finem alium, quem minus amat.

Quare notabilis dilatio contritionis est peccatum mortale contra virtutem Pœnitentiæ, & contra charitatem, vetantem contemptum quemlibet divinæ amicitiæ. Quænam autem dilatio hic notabilis censeatur, ut sufficiat ad mortalem, ex morali judicio æstimandum est, opportunitate, periculis, tentationibus, & aliis circumstantibus spectatis.

Cæterum secundum omnes contritionis præceptum obligat per se in quovis probabili periculo mortis; quia quum post mortem observari nequeat, homo se committeret periculo illud non observandi. Per accidens vero obligat quoties quis Sacramentum aliquod vult ministrare, vel suscipere, quia ex virtute religionis tenetur sancta sancte tractare, & proinde sibi comparare statum gratiæ. Item quando necessaria judicatur ad superan-

dam tentationem, vel avertendam calamitatem publicam.

Resp. 2. Quisque tenetur lege naturali divina elicere contritionem perfectam in articulo mortis. Ita communius. Quia recta ratio dictat in negotio salutis æternæ, eo tempore, quo exacto defectus fit irreparabilis, adhibendam esse viam tutiorem, & omnem securitatem moraliter possibilem, qualis est omni adulto contritio perfecta. Nam nemo certo scit se immunem esse ab omni mortali, nec se liberandum esse per contritionem imperfectam cum Sacramento: quia potest tibi deesse baptismus, sine quo nemo est capax alterius Sacramenti; posset Confessarius non esse rite ordinatus, caruisse intentione necessaria &c. Nec satis est elicere amorem Dei perfectum, dum occurrunt animo peccata, nam tunc ex præcepto elici debet contritio formalis, ut dixi.

Quæst. V. *An ad remissionem venialium etiam in justo, requiratur aliqua pœnitentia, seu displicentia, ac retractatio vel formalis, vel saltem virtualis?*

Resp. Affirm. Ita communiter cum S. Thom. 3. part. q. 86. art. 2. *Prob.* 1. Ex Scrip. quæ asserit indistincte, & generaliter contritionem esse necessariam ad remissionem peccatorum. 2. ex S. August. epist. 48. *Nec quemquam putes a quocumque seu magno, seu parvo peccato ad correctionem sine pœnitentia posse transire.* Et serm. 1. in Ps. 58. *Iniquitas omnis parva, magnave sit puniatur necesse est aut ab ipso homine pœnitente, aut a Deo vindicante: nam & quem pœnitet, punit seipsum... Non potest impunitum relinqui peccatum.* 3. Sapientiæ, & justitiæ divinæ plane convenit, ut omni Dei offensa propria voluntate admissa, sine retractatione, ac displicentia saltem virtuali non remittatur. Ergo recte creditur Deus, qui connaturalem rerum exigentiam, ac convenientiam semper servat, statuisse, ut peccata etiam venialia non condonarentur sine aliqua eorum Pœnitentiâ saltem virtuali; quæ consistit in actu supernaturalis virtutis alicujus, vi cujus displiceret illud peccatum, si memoriæ occurreret.

Quæst. VI. *Quænam contritio requiratur, & sufficiat ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ?*

Resp. 1. Ad valorem, & effectum Sacramenti requiritur contritio formalis, interna, supernaturalis, universalis respectu mortalium, efficax, & appretiative summa. Itaque debet esse, 1. Formalis, qualis generatim descripta est, nempe quæ sit animi dolor, ac detestatio formalis de peccatis commissis, cum proposito non peccandi de cætero, ex Conc. Trid. sess. 14. c. 4. Nam contritio est pars necessaria Sacramenti, ex can. 4. Item saltem in praxi requiritur, præter dolorem, etiam propositum formale, & expressum; nam non est certum sufficere virtuale: imo Conc. Florentinum explicando contritionem requisitam, expresse commemorat dolorem, & propositum, & illa tamquam duo requirit. Et a Conc. Trid. contritio definitur:

Ani-

Animi dolor, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero. At definitur per partes essentiales, alioqui dolor, & detestatio non esset etiam partes essentiales: nam Conc. non requirit simpliciter propositum, & particula *cum* significat conjunctionem. Hinc non sufficit perfecta dilectio, quia non est contritio formalis, sed solum virtualis.

2. Interna, ex Joel. 2. *Scindite corda vestra*: nam est animi dolor, alioqui non esset contritio, sed merum simulacrum contritionis, quo Deus, qui intuetur cor, decipi non potest. At non necesse est, ut contritio sit sensibilis: nam ex Conc. Trid. est animi dolor. Animus autem mentem, & voluntatem, non appetitum sensitivum significat. Sæpe tamen sensibilis est, quia sæpe ex ea oritur motus appetitus sensitivi.

3. Supernaturalis, hoc est, facta ex motivo supernaturali per auxilium gratiæ. Ex Conc. Trid. sess. 6. can. 3. *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.* Et vero dispositio debet esse proportionata formæ, & ejusdem ordinis cum illa: forma autem, nempe gratia sanctificans, est supernaturalis: ergo contritio, quæ est dispositio ad illam, debet quoque esse supernaturalis. Quare peccator humilibus, ac crebris precibus contritionis gratiam a Deo per Christi merita petat his verbis, Jer. 31. *Converte me, & convertar, quia tu Dominus Deus meus.*

4. Universalis, ita ut dolor se extendat ad omnia mortalia admissa, & adsit propositum omnia omnino mortalia imposterum vitandi, propter motivum omnibus etiam oblitis commune, ex Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, vita vivet.* Nam unum mortale non potest remitti sine omnibus aliis, quum per quodlibet avertamur a Deo, & nullum remittatur sine infusione gratiæ sanctificantis, quæ est incompossibilis cum omni mortali. Ergo ut contritio valeat ad remissionem mortalium, debet valere ad remissionem omnium. Non potest autem valere ad remissionem omnium mortalium, nisi virtualiter saltem, & implicite ad omnia se extendat, per rationem omnibus communem, ut patet. Hinc Conc. gener. Later. II. c. 22. ait: *Falsam pœnitentiam esse constat, quum spretis pluribus, de uno solo pœnitentiam agitur, aut quum sic agitur de uno, ut non discedatur ab alio. Unde scriptum est, (Qui totam legem observaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus) scilicet quantum ad vitam æternam; sicut enim si peccatis esset omnibus involutus, ita si in uno tantum maneat, æternæ vitæ januam non intrabit &c.*

5. Efficax, & absoluta, ita ut excludat omnem affectum ad quodvis mortale, & contineat propositum firmum ser-

servandi omnia mandata, & adhibendi omnia media ad fugam peccati, & mandatorum observationem necessaria, cujusmodi sunt destructio causarum peccati, fuga occasionis proximæ, cupiditatum, ac sensuum mortificatio, oratio crebra, &c. Nam Conc. Trid. sess. 12. c. 4. requirit propositum non peccandi de cætero, hoc est, nunquam peccandi, ideoque semper servandi omnia mandata saltem graviter obligantia. Præterea vera Pœnitentia, seu contritio est vera conversio cordis ad Deum, quæ non potest esse sine odio efficaci peccati, & amore efficaci justitiæ, ex Conc. Trid. sess. 14. c. 4. *Declarat S. Synodus hanc contritionem* (necessariam quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum) *non solum cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud*, Ezech. 18. *Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum*. Certe contritio, quæ cor novum, & spiritum novum facere debet, est maxime efficax.

Ad efficaciam contritionis pertinet etiam voluntas faciendi quidquid Deus requirit ad destructionem peccati, nempe confitendi, satisfaciendi &c.

6. Appretiative summa, ita ut homo oderit, ac detestetur peccatum supra omnia alia mala, sitque paratus omni bono carere, & quodvis malum pati potius, quam peccare mortaliter, & Dei amicitiam rebus omnibus præferat. Nam contritio necessaria ad justificationem, est conversio ad Deum ex toto corde, totalitate appretiationis, juxta illud Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro*. Et Deuter. 4. *Quum quæsieris Dominum Deum tuum, invenies eum, si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ*. Enim vero sicut Deus est summum bonum, ideoque supra omnia diligendus: ita peccatum, quod est Dei offensa, & ejus amicitia, ac possessione privat hominem, est summum malum, ideoque summe detestandum, ac vitandum.

7. Ut sit cum spe veniæ conjuncta. *Vide* Concil. Trid. Porro contritio debet esse talis reipsa, & non solum opinione. Nam ex Concil. Trid. sess. 14. c. 3. & Can. 4. est pars Sacramenti Pœnitentiæ. Sed pars Sacramenti realis, & veri, debet esse vera, & realis, & non tantum existimata; nostra enim existimatio nihil ponit in re. Quum ergo res esse nequeat sine omnibus suis partibus essentialibus veris; nec etiam Pœnitentiæ Sacramentum potest esse sine aliqua contritione vera, qualis a Deo requiritur.

Resp. 2. Ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam requiritur insuper, ut talis contritio includat aliquem Dei amorem, non tamen qui extra Sacramentum justificet. *Prob.* 1. Ex Conc. Trid. sess. 6. c. 6. ubi agens de dispositionibus ad justificationem in Baptismo requisitis, sic ait: *Illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt; ac propterea moventur adversus peccata*

per

per odium aliquod, & detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam, quam ante baptismum agi oportet. Quanto magis talis amor requiritur in Sacramento Pœnitentiæ, quæ ex Conc. Trid. est laboriosus Baptismus? 2. Authoritate Cleri Gallicani, ann. 1700. ita docentis: *Et quidem de dilectione Dei sicut ad Sacramentum Baptismi in adultis, ita ad Sacramentum Pœnitentiæ, quæ est laboriosus baptismus, requisita, ne necessariam doctrinam omittamus, hæc duo in primis ex S. Synodo Tridentina, monenda, & docenda esse duximus: Primum, ne quis putet in utroque Sacramento requiri ut præviam contritionem eam, quæ sit charitate perfecta, & quæ eum voto Sacramenti, antequam actu suscipiatur, hominem Deo reconciliet. Alterum, ne quis putet, in utroque Sacramento securum se esse, si præter fidei, & spei actus non incipiat diligere Deum tamquam omnis justitiæ fontem. Neque vero satis adimpleri potest utrique Sacramento necessarium vitæ novæ inchoandæ, ac servandi mandata divina propositum, si pœnitens primi, & maximi mandati, quo Deus toto corde diligitur, nullam curam gerat; nec sit saltem animo ita præparato, ut ad illud exequendum, divina opitulante gratia, sese excitet, ac provocet.* 3. Quia ex Script. Patribus, & Conc. Trid. ad justificationem omnem adulti requiritur vera conversio ad Deum; vera autem conversio ad Deum includit aliquem Dei amorem. 4. Homo per peccatum mortale avertitur a Deo, & convertitur ad creaturam, ponendo in ea suam beatitudinem, seu suum finem ultimum. Ergo ut se ad Deum vere convertat, & peccati remissionem obtineat, debet non solum averti a creatura, sed etiam converti ad Deum, ipsum super omnia amando, saltem ut suum summum bonum, & suam beatitudinem. Præterea homo non potest esse ita dispositus, ut nullum bonum appetat, & amet, in quo ultimo conquiescat & suam beatitudinem ponat. Ergo si jam non amat, nec expetit bonum creatum, in quo ultimo conquiescat, & beatitudinem suam ponat, ut exigit vera conversio; secundum omnes, necesse est ut in Deo tamquam fine ultimo suam beatitudinem ponat; ideoque Deum ut suum summum bonum super omnia amet. 5. Dispositio ad reconciliationem in Sacramento requisita, debet esse medium huic obtinendæ accommodatum, quod non præsupponat necessario effectum Sacramenti. Sed talis est attritio cum aliquo Dei amore appretiative summo, qui non sit charitas perfecta, quum hæc sola reconciliet extra Sacramentum. 6. Ubi agitur de valore Sacramenti, non licet sequi opinionem probabilem tantum, relicta tutiore. At sententia asserens necessitatem amoris Dei non per se justificativi, est saltem tutior, ut patet: & negans non est certa, ut constat tum ex dictis, tum quia Alexander VII. æque vetuit utramque censura notari, impugnaturque a multis. Ergo in praxi non licet opinionem negantem sequi.

Porro amor ille spei, seu concupiscentiæ necessitate quadam

dam naturali conjunctus est cum aliquo benevolentiæ affectu, & amore erga Deum propter se, quamvis non appretiative summo ex motivo charitatis: nam Deus amari super omnia non potest ut summum nostrum bonum, sed ut nobis summe bonus, quin etiam aliquatenus ametur propter se, seu ut est in se bonus, licet non super omnia ex hoc motivo, sed præcise ex motivo spei, seu concupiscentiæ.

„ (✠) NOTA. Circa controversiam de Attritione, vel Contritione Confessioni præmittenda, lege c. 13. lib. VII. laudati Operis de Synodo Diœcesana, ubi hujusce quæstionis historia luculenter describitur, eaque præmissa, concluditur; *Quum itaque versemur in quæstione ab Ecclesia hactenus non definita, jure ac merito Alexander VII. die 6. Maji 1667. sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, Sedi Apostolicæ reservatæ, præcepit;* Cunctis, & singulis Fidelibus ..... ut si deinceps de materia Attritionis scribent, vel libros, aut scripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo Pœnitentes, aut Scholares, cæterosque erudient, non audeant alicujus Theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alterutram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei, in præfata Attritione, ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem divinæ dilectionis necessitatem, donec a Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum ". *Caveant proinde Episcopi, ne in suis Synodis, aut in Instructione Sacerdotum, quam Synodis quandoque attexunt, aliquid decernant, aut de Attritionis metu servilis ad Sacramentum Pœnitentiæ, sufficientia, aut de amoris saltem initialis necessitate. Adhuc quippe sub Judice lis est, adhuc impune pro una, & altera sententia dimicatur. Paucis ante annis Cardinalis Gotus* Theol. tom. 3. in 3. part. D. Thom. q. 4. de Contritione, dub. 4. §. 1. *sententiam propugnavit non requirentem in Pœnitente amorem Dei, ne initialem quidem, ad justificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ assequendam. Hac ipsa in Urbe opera, & cura P. Caroli Jacobi Romilli Ord. Min. Convent. Generalis Magistri, typis recusum est opus Claudii Frassen inscriptum:* Scotus, Academicus, *cujus Author* tom. 20. pag. 563. *strenue defendit Attritionem ex solo metu pœnarum, & gehennæ, atque ex amore concupiscentiæ, seu affectu spei, conceptam, modo supernaturalis sit, omnemque excludat voluntatem peccandi, esse sufficientem dispositionem ad Sacramenti Pœnitentiæ fructum in se derivandum. Contra vero Cardinalis Denhoff Episcopus Cæsenatensis,* in sua Instructione Pastorali, Pœnit. Sacram. pag. 33. *aliqualem amorem in Attritione requirit, ut sit sufficiens Sacramenti Pœnitentiæ materia. Franciscus Maria Campioni anno 1698. doctam elucubravit dissertationem Theologico-Scolasticam, in qua totis viribus conatus est demonstrare necessitatem aliqualis amoris Dei, saltem imperfecti, & initialis, ad impetrandam gratiam in Sacramentis, quæ dicuntur* Mortuorum: *& laudatus Petrus Lambertus le Drou, Episcopus Porphyriensis, Apostolici Sacrarii Præfectus quum per Urbem evulgatam vidisset dissertationem a Bartholomæo Rivio, ejusdem sui Augustiniani Instituti Theologo exaratam, in qua Author decertat pro sufficientia Attritionis, omnis Caritatis expertis, ad valide, & cum fructu recipiendum Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, eidem statim contradictorem se præbuit, aliisque editis dissertationibus, san. mem. Clementis*

„ XI.

„ *XI. nuncupatis, nullum non adhibuit argumentum, quod aptum „ putaverit ad prædictam opinionem refellendam; contendens, At- „ tritionem mere servilem, ne a Sacramento quidem vires sortiri, „ quibus valeat hominem proxime disponere ad Dei gratiam, vel „ primo obtinendam, vel amissam recuperandam. Hinc recte in- „ tulit Berti* Theol. tom. VII. lib. 34. c. 3. *nihil hactenus a Sede „ Apostolica de hac quæstione decisum sed libertatem cuique datam, „ ex præfatis opinionibus eam eligendi, & docendi, quam ma- „ luerit.*

„ *Sed non ideo prohibentur Episcopi Confessarios monere, ut „ Pœnitentes ad veram, & perfectam Contritionem hortentur, & „ excitent: id siquidem faciendum suadent etiam præcipui Autho- „ res, qui pro sufficientia doloris, ex solo metu gehennæ, stete- „ runt, uti Suarez, Gamachaus, Comitolus, quorum testimonia „ supra retulimus. Et quod magis est, ita fieri præcipit Rituale „ Romanum, jussu Pauli V. editum, Confessario injungens, ut „ audita Pœnitentis Sacramentali Confessione, ejusque peccatis di- „ ligenter expensis* Opportunas correptiones, ac monitiones, prout „ opus esse viderit, paterna charitate adhibeat, & ad dolorem, „ & Contritionem efficacibus verbis adducere conetur „ *cui con- „ sonat Rituale Argentinense, editum a Cardinali de Rohan tit.* „ de Pœnit. §. 1. *ubi hæc habentur:* „ Cæterum Pœnitentes suos „ admonere non cessent Confessarii, ne se putent securos in Sa- „ cramenti Pœnitentiæ perceptione, si præter Fidei, & Spei actus, „ non incipiant diligere Deum, tamquam omnis justitiæ fontem, „ ut loquitur sacrosancta Tridentina Synodus „.

Resp. 3. Contritio necessario debet elici ante absolutionem: alioqui absolutio, quæ forma est, non applicaretur materiæ essentiali, quæ sunt contritio, & confessio; & sic Sacramentum nullum esset, & absolutio inanis: nam sine pœnitentia non remittuntur peccata. Imo monendi sunt pœnitentes, ut contritionem confessioni semper præmittant: tum quia alioqui periculum esset, ne ante absolutionem, non eliceretur: tum quia secundum aliquos, confessio manare debet ex contritione, ut sit accusatio dolorosa, alias futura mera peccatorum historica narratio; & ut reddat contritionem sensibilem. Unde monent pœnitentem, qui sine contritione confessus fuisset, debere post contritionem elicitam dicere: Ego me accuso de peccatis declaratis: vel confessario quærenti, an non se iterum accuset de peccatis illis, respondere. *Ita.* Nam ubi agitur de Sacramentorum valore, tenemur sequi partem tutiorem, quamvis esset minus probabilis. Ob hanc rationem in praxi elici debet contritio ex intentione confessionis, vel absolutionis; & qui nihil cogitans de confessione, contritionem elicuit, debet aliam denuo elicere. Quia hoc est tutius, & probabile est id requiri, ut aliqui docent: tum quia pars debent referri ad compartem, & illi moraliter uniri, ut totum cum illa constituat: tum quia contritio sine relatione ad Sacramentum non esset actio Sacramentalis. Et quamvis forte contrarium, quod docet De-Lugo, esset probabilius, tamen non est omnino certum.

„ No-

Obligat vero per accidens, seu ratione alterius præcepti. 1. Quoties Eucharistia sumenda est. 2. Quando est medium necessarium moraliter ad superandam tentationem aliquam, vel ad vitanda nova peccata.

Sed an obliget statim post mortale admissum, data videlicet prima opportunitate?

Resp. Plurimi negant; quia Ecclesia, quæ determinavit præceptum divinum confitendi, obligat tantum ad confessionem annuam; & alias obligando tantum ad semel per annum confitendum, dedisset occasionem transgrediendi præceptum divinum. Quare volunt posse expectari tempus Communionis paschalis. *Differre confessionem usque ad hoc tempus* (Paschæ) *per se loquendo licitum est, sed per accidens potest fieri illicitum, puta si immineat aliquis articulus, in quo confessio requiratur*, ait S. Th. quodlib. 1. art. 11. & Sylvius id confirmat: quia, inquit, Catechumeni non tenentur ad statim suscipiendum baptismum. Imo Ecclesia olim vetuit, ne unquam adulti extra casum necessitatis urgentis baptizarentur, nisi in vigilia Paschæ, vel Pentecostes.

Alii cum S. Bonaventura in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 2. docent, hoc præceptum obligare, quando opportune potest impleri, moraliter loquendo, & major opportunitas temporis, loci, & Sacerdotis ad confitendum expectari prudenter non potest. 1. Quia præcepta affirmativa, quæ per se sæpe obligant in vita, obligant saltem pro temporibus ex prudenti judicio determinandis. At obligatio præcepti confitendi determinatur prudenter ad tempus, quo opportune impleri potest, & major opportunitas expectari nequit. Pœnitentiæ Sacramentum est remedium ad peccata tollenda, & præcavenda a Christo institutum, ac præceptum. Prudentia autem dictat remedia, quæ aliquando necessaria sunt, adhibenda esse tunc, quum adhiberi opportunius nequeunt. Dicunt autem Ecclesiam non intendisse determinare adæquate omne tempus, quo præceptum divinum obligat per se, nec dare licentiam differendi, sed solum prohibere negligentiam, & dilationem ultra annum, & ideo addidisse in suo præcepto, *saltem semel in anno*; sicut etiam quum prohibet, ne quis ultra annum in excommunicatione maneat, non dat licentiam in illa toto anno permanendi.

Quæst. III. *An ex præcepto divino teneamur confiteri mortalium numerum, species, & circumstantias?*

„ NOTA. Circumstantia mortali est affectio, seu conditio actus
„ humani, ad ejus bonitatem, vel malitiam conducens. Circum-
„ stantiæ septem recensentur hoc versu:
„ *Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.*
„ Aliæ mutant speciem, hoc est, dant actui novam speciem pec-
„ cati: ut si percutiatur Clericus, circumstantia personæ addit
„ injustitiæ peccato malitiam sacrilegii, ob oppositionem cum re-
„ ligione. Huc etiam pertinent circumstantiæ, quæ efficiunt pec-
„ catum mortale, quod alioqui fieret veniale, ut circumstantia
„ pa-

„ patris in contumelia, quæ in alium illata censeretur levis cul-
„ pa: item quantitas materiæ. Nam mortale, & veniale sunt di-
„ versæ speciei Theologicæ, etiamsi sint ejusdem speciei moralis,
„ ut grave, & leve furtum. Aliæ vero non mutant speciem, sed
„ peccatum intra eamdem speciem notabiliter aggravant, vel mi-
„ nuunt, ut major vel minor quantitas moralis, duratio, inten-
„ tio &c. Aliæ demum multiplicant peccatum intra eamdem spe-
„ ciem, ut numerus personarum, quas læseris &c.

„ Porro circumstantia mutat speciem, quum propter illam actus
„ habet disconvenientiam cum natura rationali, & lege divina
„ notabiliter diversam, vel oppositionem cum diversis specie præ-
„ ceptis, aut virtutibus, vel modum oppositionis cum eadem vir-
„ tute notabiliter diversum.

Resp. 1. Pœnitens jure divino tenetur confiteri distinctè omnia, & singula mortalia, quoad numerum, species, & circumstantias peccati speciem mutantes, prout sunt in conscientia. Fide constat ex Concil. Trident. sess. 14. c. 7. *Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ, ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debito, & diligenti præmeditatione habentur, etiam occulta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant .... anathema sit.*

Dixi *species*. Nam ex loco cit. omnia, & singula mortalia exprimi debent. To *omnia* indicat species, & to *singula* numerum. Item circumstantiæ speciem mutantes declarandæ sunt; ergo a fortiori ipsæ species, propter quas illæ declarari debent. Ratio est, quia peccatum aperiendum est ob malitiam: ergo distinctæ speciæ malitiæ, etiam distinctè declarari debent.

„ Nota. Qui non potest determinare præcise numerum suorum
„ peccatorum, tenetur exprimere eorum numerum cum aliqua la-
„ titudine verisimiliore, dicendo, v. g. Commisi hoc peccatum
„ decies, plus minus. Quod si propter lapsuum multitudinem ne-
„ quidem possit sic numerum exprimere, interrogandus est ex quo
„ tempore talem consuetudinem habuerit, & quoties circiter per
„ diem, vel hebdomadam, vel mensem, consueverit talem culpam
„ admittere: ut quantum fieri potest, numerus peccatorum con-
„ fessario innotescat: an non etiam aliquo tempore frequentius,
„ alio rarius illa commiserit. Qui vero aliquandiu in aliqua mala
„ voluntate, verbi gratia, hominem occidendi remansit, tenetur
„ exprimere quantum moraliter fieri potest, numerum actuum in-
„ tra illud tempus iteratorum; nec satisfacit dicendo: habitualiter
„ perseveravi per mensem in voluntate occidendi, fornicandi. Qua-
„ te Confessor ab eo quærere debet, an, & quoties singulis die-
„ bus, hebdomadis, malam illam voluntatem iterarit, & quæsierit
„ modum illam exequendi.

Resp. 2. Numerus personarum, quæ sunt objectum peccati, & quantitas materiæ, debent in confessione exprimi. Quia sunt aliquid se tenens ex parte objecti peccati, & ad illud pertinens, & constituens actum in suo esse individuali: ideoque aperiri debet, ut cognoscatur sub-

stan-

ſtantia actus individua: nec peccatum poteſt ſufficienter exprimi, non expreſſo toto objecto. Imo numerus perſonarum multiplicat numerum peccatorum. Hinc declarandus eſt numerus perſonarum, quas uno actu læſeris, aut occideris, vel quibus uno facto, aut dicto ſcandalum præbueris, vel de quibus, aut coram quibus uno ſermone detraxeris &c.

Reſp. 3. Pœnitens tenetur etiam declarare circumſtantias, quæ intra eamdem ſpeciem aggravant notabiliter peccatum, ſeu malitiam mortalem illi addunt, Suarez, Sanchez, & alii communius. *Prob.* 1. Ex cap. *Conſideret*, de pœnit. diſt. 1. & ex Catechiſmo Romano, & ex Sancto Carolo, in Inſtruct. Confeſſ. 2. Ex praxi Eccleſiæ, quæ aliquando reſervat peccata propter circumſtantiam aggravantem, ut conſtat ex multis Pœnitentialibus, & Ritualibus tum antiquis, tum recentioribus. Non reſervantur autem, niſi ea, quæ ſunt de neceſſitate confeſſionis. 3. Quia rationes, quas affert Concil. Trident. ſeſſ. 14 cap. 5. pro obligatione confitendi circumſtantias ſpeciem mutantes, nimirum *quod ſine illis peccata ipſa, neque a pœnitentibus integre exponantur, nec judicibus innoteſcant; & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte cenſere poſſint, & pœnam, quam oportet, pro illis, pœnitentibus imponere*; valent etiam pro circumſtantiis aggravantibus; unde Concil. Trident. implicite & virtualiter docet, illas aperiri debere. Nam ſine his neque peccatum integre exponitur, nec innoteſcit Sacerdoti, quum ſupprimatur malitia mortalis, quam illæ addunt, & per quam peccatum fit virtualiter, ac æquivalenter duplex numero, vel triplex. Neque etiam Sacerdos poteſt ſine illis recte cenſere de peccatorum gravitate, nec pœnam proportionatam imponere; quum non cognoſcat gravitatem malitiæ mortalem, quam peccatum habet ex circumſtantia, ob quam eſt multo majori pœna dignum, & quæ notabiliter variat judicium Confeſſoris. Igitur rectitudo, & æquitas judicii illius a Chriſto requiſita, circumſtantiæ aggravantis confeſſionem exigit. 4. Ex Concil. Trid. can. 7. omnia, & ſingula mortalia etiam intra eamdem ſpeciem declaranda ſunt. At circumſtantiæ mortaliter aggravantes ſunt multa peccata virtualiter, & æquivalenter, ſive actus cum ſua circumſtantia mortaliter aggravante eſt multiplex virtualiter peccatum intra eamdem ſpeciem; nam circumſtantia mortaliter aggravans, addit actui gradum malitiæ mortalis. In moribus autem multiplicitas virtualis, & phyſica perinde ſe habent.

Ratio autem horum a priori eſt voluntas Chriſti inſtituentis hoc peccatorum remedium per modum judicii primario reconciliativi, ac ſanativi, & ſecundario punitivi, cujus rectum exercitium ejuſmodi confeſſionem exigit.

Dices. Si hoc ita eſſet, Concil. Trident. id definiiſſet expreſſe. *Reſp.* Nego. Quia Concilium voluit ſolum damnare expreſſe errores hæreticorum, contra quos ejus doctri-

ctrina est accurata. Sed in illorum damnatione multa docuit, ex quibus colligitur quid sit sentiendum circa quæstiones inter Catholicos controversas, licet eas expresse definire noluerit.

„ NOTA. Pœnitens debet etiam declarare circumstantias necessarias ad cognoscendum suum statum, suam dispositionem, & necessitatem spiritualem, ut si sit implicatus consuetudine peccandi, vel in occasione peccati versetur. Nam hæc cognitio necessaria est Confessario, medico ejus spirituali, ut remedia apta suggerat.

Resp. 4. Pœnitens tenetur etiam declarare circumstantias notabiliter minuentes gravitatem peccati, sive efficiant ne peccatum sit mortale, sive ne mortale habeat novam malitiam mortalem: quia alioqui Confessor deciperetur in re gravi, & non posset recte judicare de gravitate peccati, & pœnæ imponendæ.

„ NOTA. Peccata debent sic aperiri, ut Confessor ea intelligat: nam ex Concil. Trident. Deus jubet peccata declarari eo modo, quo Sacerdos possit de iis recte judicare, & satisfactionem convenientem, ac remedia opportuna præscribere. Et sic præcipitur confessio, quæ a Sacerdote distincte intelligatur; alias inanis esset. Quare si intelligas Confessorem ob distractionem, vel surditatem, vel quamlibet aliam causam non percepisse aliqua peccata prout illa nosti, teneris illa repetere. Quod si nescias quænam sint illa, debes confessionem totam repetere, quum de singulis prudenter possis dubitare.

Quæst. IV. *An actus externus exprimi debeat?*

Resp. Affirm. *Prob.* 1. Ex communi sensu Doctorum, & praxi fidelium. 2. Actus externus facit moraliter cum actu interno unum actum completum, & unum peccatum totale, & reipsa prohibetur per legem. Christus autem voluit explicari totum peccatum completum in genere moris. 3. Sine confessione actus externi, non satis declaratur actus interni efficacia, intentio, extensio, nec proinde tota ejus gravitas innotescit. 4. Nisi declaretur actus internus, Sacerdos non potest, ut par est, fungi officio suo. Nam non satis cognosceret statum pœnitentis, quæ remedia danda, quæ satisfactiones, vel obligationes imponendæ essent: actus enim externus obnoxius est censuris, irregularitati, & variis obligationibus, quibus immunis est actus mere internus. 5 Actus externus scandalum parit, non internus. 6 Alexander VII damnavit hanc propositionem: *Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis præcepto, dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.*

Quæst. V. *An exprimi debeat effectus malus, qui ex actu externo secutus est?*

Resp. Affirmat. Quia talis effectus sequitur ex actu externo libere posito, & merito imputatur ad culpam ei, qui

qui causam libere posuit, & in qua fuit prævisus, vel prævideri potuit. Præterea pertinet quodammodo ad objectum peccati, estque liber, & malus a libertate, & malitia voluntatis, a qua procedit. Adde quod ejus declaratio sæpe necessaria est, ut Confessor cognoscat statum pœnitentis, & an contraxerit aliquam censuram, vel irregularitatem, vel obligationem restituendi, &c. Hinc qui propinavit alteri venenum, ex quo mors secuta est, tenetur declarare mortem inde secutam esse.

Quæst. VI. *An pœnitens aliquando teneatur detegere in confessione complicem?*

„ NOTA. Constat id non licere, si pœnitens possit aliter pecca-
„ tum suum sufficienter exprimere; vel sine gravi incommodo pos-
„ sit adire confessarium, cui complex sit ignotus, vel peccatum
„ alias sit rite confessus: & tunc faciat confessionem generalem,
„ quia in his casibus sine justa causa proximum infamaret, quod
„ nunquam licet. Quare Confessor tenetur prohibere pœni-
„ tentem, quem animadvertit ad id paratum esse, & arguere,
„ quum revelat peccatum alterius sine justa causa. Item pœnitens
„ debet per aliquod tempus, si commode potest, differre confes-
„ sionem, ut habeat alium confessarium, cui complex sit ignotus,
„ nisi urgeat præceptum confitendi, vel communicandi. Non tamen
„ tenetur differre per longum tempus, præsertim si sit in peccato
„ mortali, vel si omissio cum aliqua nota foret; vel interruptio
„ communionis ei gravis esset, quæ dilatio ex prudenti judicio
„ definienda est.

Resp. Pœnitens tenetur manifestare complicem, seu socium criminis, dum aliter non potest peccati proprii speciem, vel gravitatem mortalem aperire, nec potest differre commode confessionem, nec adire confessarium, cui complex ignotus sit. Ita S. Bern. de forma honestæ vitæ, SS. Thom. Bonav. & Antonin. Suarez, Vasquez, & alii. Quia 1. Ex Concil. Trident. sess. 14. c. 1. Christus integram peccatorum confessionem secundum suas species, & totam suam gravitatem mortalem universaliter præcepit. Ergo ad eam tenetur pœnitens, non obstante infamia sive propria, sive alterius, quæ per se apud eumdem confessorem sequitur ex confessione necessaria: nam qui vult aliquid, illud vult etiam non obstante incommodo, quod per se ex eo sequitur, vel ei conjunctum est. Et vero pœnitens ad integritatem illam tenetur cum propria infamia, ergo & cum infamia alterius, quum ejus peccati declaratio necessaria est ad integre proprium confitendum: nam ex natura rei plus requiritur ad obligandum aliquem ut seipsum infamet, quam ad obligandum ut alterius crimen aperiat; aliquando enim possum patefacere crimen alienum ad vitandum aliquod malum meum temporale injustum, licet ideo non obliget ad crimen meum detegendum. 2. Ratio, propter quam ex Concil. Trid. cit. Christus præcepit integram peccatorum confessionem, scilicet ut Sacerdos possit prudenter judicare, punire, curare, &c. non minus probat integritatem confessionis fieri debere cum notitia complicis ad hos fines necessaria,

ria, quam cum propria infamia pœnitentis. Præterea inter Christianos complex suo facto tacite renunciat juri, quod habet ad servandam famam, sciens necessitatem confitendi peccata.

Hinc pœnitens, qui cum unica sorore sua nota confessario commisit incestum, tenetur confiteri incestum in tali gradu.

In eadem hypothesi pœnitens tenetur detegere personam, quæ fuit objectum peccati, licet inculpabiliter, ex quo tamen in illam redundat aliqua infamia apud confessarium, ut si quis sorori, quamvis omnino invitæ, & reluctanti, stuprum intulisset. Nam hic eadem ratio valet: præceptum enim integritatis confessionis obligat pœnitentem ad detegendum defectum aliquem occultum proprium infamem, licet inculpabilem, si id necessarium sit ad exprimendum sufficienter suum peccatum, ut si occulto illegitimus sit, & sine dispensatione susceperit Ordines.

Observa. Licet etiam patefacere complicem, quando hoc necesse est, ut media idonea suggerantur pœnitenti, quibus a proxima occasione peccati liberetur, vel ut pœnitens doceatur, qua ratione satisfacere possit obligationi justitiæ, aut charitatis, qua tenetur avertere grave malum imminens communitati, vel complici, vel alicui tertio. Quia tunc subest rationabilis causa detegendi: & quia alteri aperire peccatum occultum proximi extra confessionem notum, non est malum, nisi dum fit sine justa, ac rationabili causa, vel ex intentione illum infamandi.

„ (✝) NOTA. De Sacramento Pœnitentiæ, quod est ad Complices in peccatis, duæ occurrunt SS. D. N. BENEDICLI XIV. Constitutiones. Prior, quæ incipit: *Suprema omnium Ecclesiarum*, extat in Vol. I. Bullarii p. 535. Altera cujus initium est: *Ubi primum*, habetur Volum. II. pag. 54. Utramque exposuit, & commentariis illustravit vir Cl. Ludovicus Antonius Muratori. Ex quo & regulas Confessariis præscriptas, & nonnulla, quæ clare Pontificias Constitutiones declarant, excerpsimus, atque Auctori, qui hac in re ob nimiam brevitatem est obscurus, addidimus.

„ I. Inquirere nomen Pœnitentis non licet, neque ejus habitationem, aliasve ejus qualitates, & circumstantias, quæ personam illius detegant sine ulla rationabili causa. Recte respondit quædam mulier de suo nomine interrogata: nomen meum peccatum non est. Ob hujusmodi curiositatem proculdubio peccaret Sacerdos.

„ II. Non licet pœnitentibus nomen Complicis revelare; ejus enim est peccata sua, non aliena accusare. Peccato non caret, eoque interdum gravi, qui famæ proximi sine ulla necessitate detrahit. Nam tu æquo ne animo ferres, si quis infamiam tuam alteri proderet? Tu ergo præsta erga alios id, quod ab aliis erga te præstitum cupis.

„ III. Si quis sponte, ex simplicitate tamen, & ignorantia, complicis nomen in confessione detegit, uti rudibus e vulgo hominibus interdum evenit, non peccat. Monendus tamen est, ut in posterum abstineat.

„ IV. Quicumque justo aliquo titulo sponte Complicem in confessione revelat, nullum incurrit peccatum. Justus exempli cau-

„ sa titulus est, ut petatur consilium ad dirumpendam pravam a-
„ liquam consuetudinem, ad consulendum famæ propriæ, cui mi-
„ natur insultum Complex, si a peccando desistatur, atque alia
„ hujusmodi causæ. Prior est enim tutela conscientiæ, & famæ
„ nostræ, quam alterius.

„ V. Nomen Complicis sibi sive per ignorantiam, sive justo ti-
„ tulo revelatum, sub sigillo confessionis Sacerdos retinere debet.

„ VI. Inter Theologos anceps disputatio est, an oblata sponte
„ a pœnitente licentia revelandi Complicis, ea uti Confessarius
„ possit ad correctionem ejusdem Complicis, atque ad alia officia
„ in utilitatem illius, aut Pœnitentis derivanda. Et quidem tot
„ hic diversi casus occurrere possunt, in quibus tam prudenter,
„ quam imprudenter ejusmodi licentia uti Confessarius potest, ut cer-
„ ta statui hic regula nequeat. Sed infra hac de re sermo recurret.

„ VII. Ad integritatem confessionis licite potest, ac debet Sa-
„ cerdos pœnitentem interrogare de Complice, quum videlicet oc-
„ currere possit circumstantia aggravans, & speciem peccati mu-
„ tans. Neque enim exempli causa sufficit confiteri commissum
„ carnale peccatum, sed simul aperiendum est, an adulterium,
„ aut sacrilegium, aut incestus intercesserit.

„ VIII. Confessarius in hoc casu interrogans, si nomen quoque,
„ aut domum, aut alia signa exquireret a pœnitente, per quæ si-
„ bi persona Complicis revelaretur; graviter peccaret: Suo enim
„ debito satis pœnitens fecit, aperiendo circumstantiam peccati;
„ & dum cætera rite concurrant, absolvendus est. Ulterior Con-
„ fessarii interrogatio ad peccaminosam curiositatem est referen-
„ da, neque ad eam respondere pœnitens tenetur; imo ex com-
„ plurium Theologorum sententia peccaret, si revelaret ob præ-
„ ceptum non infamandi proximum.

„ IX. Ubi ex necessitate integritatis confessionis pœnitens ani-
„ madvertit fieri non posse, quin Confessarius Complicem cogni-
„ turus sit, puta si res fuit cum sorore, aut uxore fratris; tunc
„ ex sententia quorumdam gravium Theologorum obligatur ad quæ-
„ rendum, & adeundum alium Confessarium, cui ignotus sit Com-
„ plex. Verum graves alii Theologi sentiunt, consilium hoc esse,
„ non vero præceptum.

„ X. Accidere interdum potest, ut adigendus sit pœnitens ad re-
„ velandum Complicem, quum nempe agitur de gravibus malis
„ vitandis, quæ in perniciem Reipublicæ vergere possunt, sicu-
„ ti accideret, si Principis vita periclitaretur, si aqua morti-
„ fera populo propinaretur, aut ex farina, cui gypsum mixtum fo-
„ ret, panis publicus conficeretur. Ut impediatur, si fieri potest,
„ hoc malum, obligatur pœnitens ad exquirendum consilium Con-
„ fessarii, qui pro sua prudentia aut per se, aut per ipsum pœni-
„ tentem remedia conquirat. Nisi revelare velit pœnitens, mini-
„ me est absolvendus; nam ex lege non minus justitiæ, quam
„ charitatis, tenetur ille pro virili curare; ut in tuto sit publica
„ salus. De damno vitando, quod privatæ alicui personæ immine-
„ re potest, non loquor; nam fere semper suppressis Complicum
„ nominibus, consilium præbere potest Sacerdos.

„ XI. Graviter peccat Confessarius, qui aut blandis artibus,
„ aut minis haurire, aut extorquere a pœnitentibus nomina Com-
„ plicum absque justa necessitate velit. Gravius etiam delinquit,
„ si ob negatam revelationem absolvere pœnitentem recuset. Non
„ enim licet infamiam proximi ex legibus Detractionis investigare:
„ neque ad eam prodendam obligatione ulla constringitur pœni-
„ tens; imo, si præcisa necessitate revelaret, ex multorum sen-
„ tentia reum se peccati faceret.

„ XII.

,, XII. Neque gravis peccati reatum effugeret Sacerdos, si revelationem Complicis exigeret, ut per operam suam correptio, & correctio illius præstaretur. Nam Confessarii munus tantummodo est curare vulnera pœnitentis, non vero aliena; exquirere peccata pœnitentis, non aliena. Neque is tenetur ad eos corripiendos, qui crimina sua sibi revelare nolunt; imo cavere debet a corripiendo ob scandala, quæ inde facile consequerentur.

,, Quod attinet ad primam Constitutionem; In primis, *inquit*, animadvertendum est, quod hoc damnatur omnis Confessariorum curiositas, quæ necessaria, aut utilis non sit pœnitentibus. Hoc est, eis interdicitur quacumque arte exquirere nomen, & habitationem Complicis, & præcipue puniendus dicitur, qui minis, & negata absolutione notitiam hanc exculpere conetur. Itaque perversa, & perniciosa decernitur Confessariorum illorum praxis, *qui a Pœnitentibus socii hujusmodi, seu Complicis nomen exquirunt, atque ad illud sibi revelandum non inducere modo suadendo conantur, sed quod detestabilius est, denunciata quoque, nisi revelent, absolutionis Sacramentalis negatione, prorsus adigunt, atque compellunt, imo etiam Complicis ejusdem nedum nomen, sed habitationis insuper locum sibi exigunt designari*. Quibus verbis praxis eorum proscribitur, qui nullum justum titulum habentes Complicum nomina scrutantur, & indebitæ curiositatis reos se statuunt. Neque enim Sapientissimus Pontifex damnationem ad eos casus extendit, in quibus aut integritas confessionis, aut publica necessitas, aut pœnitentis ipsius conscientia exigit, ut pœnitens Complicem revelet. Quod quum accidit, ipsum pœnitentem hortari, interdum etiam adigere potest ad revelandum, omisso tamen nomine, & loco habitationis, si fieri potest. At quandoquidem nonnulli causam hanc interrogandi de Complice præferebant, videlicet ut ipsum postea corriperent, atque in ejus utilitatem hujusmodi revelatione uterentur: casum hunc præcipue disertis verbis se damnare Pontifex profitetur, ita ut in posterum, quamvis etiam non palliata, sed in bonum finem excogitata ea causa adhibeatur, nulli Confessario liceat inquirere nomina Complicum. Sunt verba Decreti: *Quam illi quidem intolerandam imprudentiam, tum procurandæ Complicis correctionis, aliorumque bonorum colligendorum specioso prætextu colorare, tum emendicatis quibusdam Doctorum opinionibus defendere non dubitent*. Quod sane decretum, quam justum sit, & disciplinæ Ecclesiasticæ conforme, nemo non intelligit. Ecquando enim sine necessitate infamiam alterius occultam prodere fas est? Imo aut incaute, aut malitiose detectam resarcire, si per nos commode licet, jubemur. Deinde quum Sacerdotes teneantur monere pœnitentes, ut sua quidem non vero aliena crimina confiteantur; quid est quod ipsi postea sibi potestatem usurpent extorquendi a pœnitentibus aliorum peccata? At hoc, inquiunt, recta intentione exquirimus, atque ut complicem quoque ad meliorem frugem deducamus. Sed nulla tibi est obligatio corripiendi, nisi quos confessio reos in sacro Tribunali statuit. Contra tibi obligatio est servandi sub sigillo, quæ tibi in confessione revelantur sive pœnitentis sint, sive aliorum. Præterea indebitis hisce interrogationibus pœnitentes a Sacramento deterres, cum eos prodere cogis id, quod ipsi a detegendo abhorrent, neque ulla obligatione detegendi tenentur. Gravioris etiam peccati reum te facis, quotiescumque ob negatam Complicis revelationem pœnitenti absolutionem negas. Dum suo munere functus fuerit pœnitens, & peccata sua detestatus, eadem plene fuerit confessus cum proposito non

servandi omnia mandata, & adhibendi omnia media ad fugam peccati, & mandatorum observationem necessaria, cujusmodi sunt destructio causarum peccati, fuga occasionis proximæ, cupiditatum, ac sensuum mortificatio, oratio crebra, &c. Nam Conc. Trid. sess. 12. c. 4. requirit propositum non peccandi de cætero, hoc est, nunquam peccandi, ideoque semper servandi omnia mandata saltem graviter obligantia. Præterea vera Pœnitentia, seu contritio est vera conversio cordis ad Deum, quæ non potest esse sine odio efficaci peccati, & amore efficaci justitiæ, ex Conc. Trid. sess. 14. c. 4. *Declarat S. Synodus hanc contritionem* (necessariam quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum) *non solum cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud*, Ezech. 18. *Projicite a vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum*. Certe contritio, quæ cor novum, & spiritum novum facere debet, est maxime efficax.

Ad efficaciam contritionis pertinet etiam voluntas faciendi quidquid Deus requirit ad destructionem peccati, nempe confitendi, satisfaciendi &c.

6. Appretiative summa, ita ut homo oderit, ac detestetur peccatum supra omnia alia mala, sitque paratus omni bono carere, & quodvis malum pati potius, quam peccare mortaliter, & Dei amicitiam rebus omnibus præferat. Nam contritio necessaria ad justificationem, est conversio ad Deum ex toto corde, totalitate appretiationis, juxta illud Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro*. Et Deuter. 4. *Quum quæsieris Dominum Deum tuum, invenies eum, si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ*. Enim vero sicut Deus est summum bonum, ideoque supra omnia diligendus: ita peccatum, quod est Dei offensa, & ejus amicitia, ac possessione privat hominem, est summum malum, ideoque summe detestandum, ac vitandum.

7. Ut sit cum spe veniæ conjuncta. *Vide* Concil. Trid. Porro contritio debet esse talis reipsa, & non solum opinione. Nam ex Concil. Trid. sess. 14. c. 3. & Can. 4. est pars Sacramenti Pœnitentiæ. Sed pars Sacramenti realis, & veri, debet esse vera, & realis, & non tantum existimata; nostra enim existimatio nihil ponit in re. Quum ergo res esse nequeat sine omnibus suis partibus essentialibus veris; nec etiam Pœnitentiæ Sacramentum potest esse sine aliqua contritione vera, qualis a Deo requiritur.

Resp. 2. Ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam requiritur insuper, ut talis contritio includat aliquem Dei amorem, non tamen qui extra Sacramentum justificet. *Prob.* 1. Ex Conc. Trid. sess 6. c. 6. ubi agens de dispositionibus ad justificationem in Baptismo requisitis, sic ait: *Illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt; ac propterea moventur adversus peccata*

per

per odium aliquod, & detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam, quam ante baptismum agi oportet. Quanto magis talis amor requiritur in Sacramento Pœnitentiæ, quæ ex Conc. Trid. est laboriosus Baptismus? 2. Authoritate Cleri Gallicani, ann. 1700. ita docentis: *Et quidem de dilectione Dei sicut ad Sacramentum Baptismi in adultis, ita ad Sacramentum Pœnitentiæ, quæ est laboriosus baptismus, requisita, ne necessariam doctrinam omittamus, hæc duo in primis ex S. Synodo Tridentina, monenda, & docenda esse duximus: Primum, ne quis putet in utroque Sacramento requiri ut præviam contritionem eam, quæ sit charitate perfecta, & quæ cum voto Sacramenti, antequam actu suscipiatur, hominem Deo reconciliet. Alterum, ne quis putet, in utroque Sacramento securum se esse, si præter fidei, & spei actus non incipiat diligere Deum tamquam omnis justitiæ fontem. Neque vero satis adimpleri potest utrique Sacramento necessarium vitæ novæ inchoandæ, ac servandi mandata divina propositum, si pœnitens primi, & maximi mandati, quo Deus toto corde diligitur, nullam curam gerat; nec sit saltem animo ita præparato, ut ad illud exequendum, divina opitulante gratia, sese excitet, ac provocet.* 3. Quia ex Script. Patribus, & Conc. Trid. ad justificationem omnem adulti requiritur vera conversio ad Deum; vera autem conversio ad Deum includit aliquem Dei amorem. 4. Homo per peccatum mortale avertitur a Deo, & convertitur ad creaturam, ponendo in ea suam beatitudinem, seu suum finem ultimum. Ergo ut se ad Deum vere convertat, & peccati remissionem obtineat, debet non solum averti a creatura, sed etiam converti ad Deum, ipsum super omnia amando, saltem ut suum summum bonum, & suam beatitudinem. Præterea homo non potest esse ita dispositus, ut nullum bonum appetat, & amet, in quo ultimo conquiescat & suam beatitudinem ponat. Ergo si jam non amat, nec expetit bonum creatum, in quo ultimo conquiescat, & beatitudinem suam ponat, ut exigit vera conversio; secundum omnes, necesse est ut in Deo tamquam fine ultimo suam beatitudinem ponat; ideoque Deum ut suum summum bonum super omnia amet. 5. Dispositio ad reconciliationem in Sacramento requisita, debet esse medium huic obtinendæ accommodatum, quod non præsupponat necessario effectum Sacramenti. Sed talis est attritio cum aliquo Dei amore appretiative summo, qui non sit charitas perfecta, quum hæc sola reconciliet extra Sacramentum. 6. Ubi agitur de valore Sacramenti, non licet sequi opinionem probabilem tantum, relicta tutiore. At sententia afferens necessitatem amoris Dei non per se justificativi, est saltem tutior, ut patet: & negans non est certa, ut constat tum ex dictis, tum quia Alexander VII. æque vetuit utramque censura notari, impugnaturque a multis. Ergo in praxi non licet opinionem negantem sequi.

Porro amor ille spei, seu concupiscentiæ necessitate quadam

dam naturali conjunctus est cum aliquo benevolentiæ affectu, & amore erga Deum propter se, quamvis non appretiative summo ex motivo charitatis: nam Deus amari super omnia non potest ut summum nostrum bonum, sed ut nobis summe bonus, quin etiam aliquatenus ametur propter se, seu ut est in se bonus, licet non super omnia ex hoc motivo, sed præcise ex motivo spei, seu concupiscentiæ.

,, (✠) NOTA. Circa controversiam de Attritione, vel Contritio-
,, ne Confessioni præmittenda, lege c. 13. lib. VII. laudati Operis
,, de Synodo Diœcesana, ubi hujusce quæstionis historia luculenter
,, describitur, eaque præmissa, concluditur; *Quum itaque verse-*
,, *mur in quæstione ab Ecclesia hactenus non definita, jure ac me-*
,, *rito Alexander VII. die 6. Maji 1667. sub pœna excommunica-*
,, *tionis latæ sententiæ, Sedi Apostolicæ reservatæ, præcepit;*
,, Cunctis, & singulis Fidelibus ..... ut si deinceps de materia
,, Attritionis scribent, vel libros, aut scripturas edent, vel doce-
,, bunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo Pœnitentes, aut
,, Scholares, cæterosque erudient, non audeant alicujus Theolo-
,, gicæ censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare
,, alterutram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis di-
,, lectionis Dei, in præfata Attritione, ex metu gehennæ conce-
,, pta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asse-
,, rentem d[illegible] dilectionis necessitatem, donec a Sancta Sede fuerit
,, aliquid hac in re definitum". *Caveant proinde Episcopi, ne*
,, *in suis Synodis, aut in Instructione Sacerdotum, quam Synodis*
,, *quandoque attexunt, aliquid decernant, aut de Attritionis me-*
,, *re servilis ad Sacramentum Pœnitentiæ, sufficientia, aut de a-*
,, *moris saltem initialis necessitate. Adhuc quippe sub Judice lis*
,, *est, adhuc impune pro una, & altera sententia dimicatur.*
,, *Paucis ante annis Cardinalis Gotus* Theol. tom. 3. in 3. part. D.
,, Thom. q. 4. de Contritione, dub 4. §. 1. *sententiam propugna-*
,, *vit non requirentem in Pœnitente amorem Dei, ne initialem*
,, *quidem, ad justificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ as-*
,, *sequendam. Hac ipsa in Urbe opera, & cura P. Caroli Jacobi*
,, *Romilli Ord. Min. Convent. Generalis Magistri, typis recusum*
,, *est opus Claudii Frassen inscriptum:* Scotus, Academicus, *cujus*
,, *Author* tom. 10. pag. 563. *strenue defendit Attritionem ex solo*
,, *metu pœnarum, & gehennæ, atque ex amore concupiscentiæ,*
,, *seu affectu spei, conceptam, modo supernaturalis sit, omnem-*
,, *que excludat voluntatem peccandi, esse sufficientem dispositionem*
,, *ad Sacramenti Pœnitentiæ fructum in se derivandum. Contra*
,, *vero Cardinalis Denhoff Episcopus Cæsenatensis*, in sua Instru-
,, ctione Pastorali, Pœnit. Sacram. pag. 33. *aliqualem amorem in*
,, *Attritione requirit, ut sit sufficiens Sacramenti Pœnitentiæ ma-*
,, *teria Franciscus Maria Campioni anno 1698. doctam elucubra-*
,, *vit dissertationem Theologico-Scolasticam, in qua totis viribus*
,, *conatus est demonstrare necessitatem aliqualis amoris Dei, saltem*
,, *imperfecti, & initialis, ad impetrandam gratiam in Sacramen-*
,, *tis, quæ dicuntur* Mortuorum: *& laudatus Petrus Lambertus*
,, *le Dreu, Episcopus Porphyriensis, Apostolici Sacrarii Præfectus*
,, *quum per Urbem evulgatam vidisset dissertationem a Bartholo-*
,, *mæo Rivio, ejusdem sui Augustiniani Instituti Theologo exara-*
,, *tam, in qua Author decertat pro sufficientia Attritionis, omnis*
,, *Caritatis expertis, ad valide, & cum fructu recipiendum Sacra-*
,, *menta Baptismi, & Pœnitentiæ, eidem statim contradictorem se*
,, *præbuit, aliisque editis dissertationibus, san. mem. Clementis*
,, XI.

„ *Xf. nuncupatis*, *nullum non adhibuit argumentum*, *quod aptum* „ *putaverit ad prædictam opinionem refellendam*; *contendens*, *Attritionem mere servilem*, *ne a Sacramento quidem vires sortiri*, „ *quibus valeat hominem proxime disponere ad Dei gratiam*, *vel* „ *primo obtinendam*, *vel amissam recuperandam*. *Hinc recte in*„ *sulit Berti* Theol. tom. VII. lib. 34. c. 3. *nihil hactenus a Sede* „ *Apostolica de hac quæstione decisum sed libertatem cuique datam*, „ *ex præfatis opinionibus eam eligendi*, *&* *docendi*, *quam ma*„ *luerit*.

„ *Sed non ideo prohibentur Episcopi Confessarios monere*, *ut* „ *Pœnitentes ad veram*, *&* *perfectam Contritionem hortentur*, *&* „ *excitent*: *id siquidem faciendum suadent etiam præcipui Autho*„ *res*, *qui pro sufficientia doloris*, *ex solo metu gehennæ*, *stete*„ *runt*, *uti Suarez*, *Gamachæus*, *Comitolus*, *quorum testimonia* „ *supra retulimus*. *Et quod magis est*, *ita fieri præcipit Rituale* „ *Romanum*, *jussu Pauli V. editum*, *Confessario injungens*, *ut* „ *audita Pœnitentis Sacramentali Confessione*, *ejusque peccatis di*„ *ligenter expensis* Opportunas correptiones, ac monitiones, prout „ opus esse viderit, paterna charitate adhibeat, & ad dolorem, „ & Contritionem efficacibus verbis adducere conetur „ *cui con*„ *sonat Rituale Argentinense*, *editum a Cardinali de Rohan tit*„ de Pœnit. §. 1. *ubi hæc habentur*: „ Cæterum Pœnitentes suos „ admonere non cessent Confessarii, ne se putent securos in Sa„ cramenti Pœnitentiæ perceptione, si præter Fidei, & Spei actus, „ non incipiant diligere Deum, tamquam omnis justitiæ fontem, „ ut loquitur sacrosancta Tridentina Synodus „.

Resp. 3. Contritio necessario debet elici ante absolutionem; alioqui absolutio, quæ forma est, non applicaretur materiæ essentiali, quæ sunt contritio, & confessio; & sic Sacramentum nullum esset, & absolutio inanis: nam sine pœnitentia non remittuntur peccata. Imo monendi sunt pœnitentes, ut contritionem confessioni semper præmittant: tum quia alioqui periculum esset, ne ante absolutionem, non eliceretur: tum quia secundum aliquos, confessio manare debet ex contritione, ut sit accusatio dolorosa, alias futura mera peccatorum historica narratio; & ut reddat contritionem sensibilem. Unde monent pœnitentem, qui sine contritione confessus fuisset, debere post contritionem elicitam dicere: Ego me accuso de peccatis declaratis: vel confessario quærenti, an non se iterum accuset de peccatis illis, respondere. *Ita*. Nam ubi agitur de Sacramentorum valore, tenemur sequi partem tutiorem, quamvis esset minus probabilis. Ob hanc rationem in praxi elici debet contritio ex intentione confessionis, vel absolutionis; & qui nihil cogitans de confessione, contritionem elicuit, debet aliam denuo elicere. Quia hoc est tutius, & probabile est id requiri, ut aliqui docent: tum quia pars debent referri ad compartem, & illi moraliter uniri, ut totum cum illa constituat: tum quia contritio sine relatione ad Sacramentum non esset actio Sacramentalis. Et quamvis forte contrarium, quod docet De-Lugo, esset probabilius, tamen non est omnino certum.

„ No-

,, Nota. In praxi requiritur nova contritio, quoties datur no-
,, va absolutio: quia oppositum non est omnino certum, & nova
,, forma exigit novam materiam proximam. Quare si quis statim
,, post absolutionem recordans mortale, illud addat, debet ante no-
,, vam absolutionem renovare contritionem.

Resp. 4. Attritio concepta ex metu gehennæ includens amorem Dei appretiative summum, etsi non perfectum, cum spe veniæ, sufficit absolute ad justificationem in Sacramento impetrandam, si habeat alias conditiones supra requisitas.

Prob. Quia non requiritur Contritio charitate perfecta, quæ semper justificat extra Sacramentum: nam si requireretur, Sacramentum Pœnitentiæ in re susceptum, numquam peccatores reconciliaret; imo nec reconciliare posset, sed semper reconciliatos exigeret; quum contritio perfecta semper reconciliet. At absurdum est, quod Sacramentum in re *pro fidelibus Deo reconciliandis a Christo institutum*, qualis est Pœnitentia, ex Concil. Trident. sess. 14. can. 1. numquam reconciliare possit, sed semper exigat, & supponat jam reconciliatos. Nam absurdum est, instituere medium ad aliquem finem obtinendum, quod semper necessario præsupponat jam consecutionem finis. Præterea Sacramentum Pœnitentiæ non esset Sacramentum nisi vivorum.

Cæterum quoad praxim, Pœnitens semper adducendi sunt ad eliciendam contritionem perfectam: tum quia est actus Deo gratior, & pœnitenti utilior, & qui supplebit defectus, qui possent esse ex parte ministri, vel sui, ut si non esset vere baptizatus: tum quia actus charitatis sæpissime in vita ex præcepto eliciendus est.

Quæst. VII. *An sit mortale confiteri sola venialia sine contritione formali, & efficaci saltem de aliquo?*

Resp. Affirm. *Ita communiter*. Quia tunc redditur forma nulla, & Sacramentum nullum, ac sine effectu, defectu materiæ essentialis. Contritio enim vera, & efficax est pars materialis, & essentialis Sacramenti. Est autem grave sacrilegium, reddere voluntarie Sacramentum nullum, & sine effectu, & gravis irreverentia, facere, ut verba Christi ab eo instituta, & ejus nomine debite prolata, qualia sunt verba formæ, applicentur frustra, & quasi irrisorie. Non est tamen mortale, non habere contritionem de omnibus venialibus, quæ in confessione dicuntur, modo habeatur de aliquo; quia id non est necesse ad valorem, & effectum Sacramenti, quum unum veniale possit remitti sine alio, & gratia sanctificans possit subsistere cum venialibus. Nec tunc gravis irreverentia infertur Sacramento, quam aliunde ponatur materia valida; quamvis sit aliqua irreverentia, & mendacium, confiteri aliquod veniale, de quo non doleas: nam, ut ait Suarez, confitens peccatum, hoc ipso exercite dicit, se dolere de eo, & velle ab eo absolvi.

AR-

ARTICULUS II.

De Confessione.

„ NOTA. CONFESSIO Sacramentalis est propriorum peccatorum
„ accusatio, facta Sacerdoti legitimo judici, ad eorum remissionem virtute clavium Ecclesiæ obtinendam. Ejus
„ dotes sexdecim recensentur his versibus:
„ *Sit simplex, humilis Confessio, pura, fidelis,*
„ *Atque frequens, nuda, & discreta, lubens, verecunda,*
„ *Integra, secreta, & lacrimabilis, accelerata,*
„ *Fortis, & accusans, & sit parere parata.*

Quæst. I. *An jure divino praecepta sit Confessio Sacramentalis omnium, & singulorum mortalium post baptismum commissorum?*

Resp. Affirm. Fide constat. 1. Ex Jo. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Quibus verbis Christus confert Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus judiciariam potestatem remittendi peccata, & illa retinendi, exercendam recte, & prudenter. At hæc potestas non potest recte, & prudenter exerceri, nisi audita prius causa per confessionem; nec possent peccata retineri absolute, si fideles non tenerentur comparere in eorum judicio. Unde præceptum divinum confessionis includitur in ipsa Sacramenti institutione. 2. Ex perpetua traditione. 3. Ex Conc. Trident. sess. 14. cap. 5. *Universa Ecclesia semper intellexit institutam etiam esse a Domino integram peccatorum confessionem, & omnibus post baptismum lapsis jure divino necessarium existere &c.* Imo confessio illa est necessaria necessitate medii in re, vel in voto, quatenus est pars Sacramenti sic necessarii.

Quæst. II. *Quandonam hoc præceptum obligat?*

Resp. Obligat per se. 1. In quovis mortis periculo; ut gravi morbo, difficili partu, navigatione periculosa, instante conflictu &c. Concil. Mediol. V. sub S. Carolo. Nam alioqui homo se committeret periculo nunquam servandi tale præceptum. Præterea in mortis periculo adhiberi debent media omnia ad salutem necessaria, qualis est confessio post lapsum in mortalem culpam. 2. Etiam sæpe per vitam extra mortis periculum, tum quia peccator per se, & independenter a mortis periculo, tenetur ad Pœnitentiam secundum leges a Deo institutas, tum quia Sacramentum Pœnitentiæ a Deo institutum est non solum ad remittendum peccata commissa, sed etiam ad præcavenda, & impedienda futura. Ergo Christus voluit, ut peccatores illud sæpius in vita reciperent. Præterea qui præcipit aliquid, nec determinat tempus, vult illud non differri nimis diu, nec expectari tempus extremum.

Obli-

Obligat vero per accidens, seu ratione alterius præcepti. 1. Quoties Eucharistia sumenda est. 2. Quando est medium necessarium moraliter ad superandam tentationem aliquam, vel ad vitanda nova peccata.

Sed an obliget statim post morta'e admissum, data videlicet prima opportunitate?

Resp. Plurimi negant; quia Ecclesia, quæ determinavit præceptum divinum confitendi, obligat tantum ad confessionem annuam; & alias obligando tantum ad semel per annum confitendum, dedisset occasionem transgrediendi præceptum divinum. Quare volunt posse expectari tempus Communionis paschalis. *Differre confessionem usque ad hoc tempus* (Paschæ) *per se loquendo licitum est, sed per accidens potest fieri illicitum, puta si immineat aliquis articulus, in quo confessio requiratur*, ait S. Th. quodlib. 1. art. 11. & Sylvius id confirmat: quia, inquit, Catechumeni non tenentur ad statim suscipiendum baptismum. Imo Ecclesia olim vetuit, ne unquam adulti extra casum necessitatis urgentis baptizarentur, nisi in vigilia Paschæ, vel Pentecostes.

Alii cum S. Bonaventura in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 2. docent, hoc præceptum obligare, quando opportune potest impleri, moraliter loquendo, & major opportunitas temporis, loci, & Sacerdotis ad confitendum expectari prudenter non potest. 1. Quia præcepta affirmativa, quæ per se sæpe obligant in vita, obligant saltem pro temporibus ex prudenti judicio determinandis. At obligatio præcepti confitendi determinatur prudenter ad tempus, quo opportune impleri potest, & major opportunitas expectari nequit. Pœnitentiæ Sacramentum est remedium ad peccata tollenda, & præcavenda a Christo institutum, ac præceptum. Prudentia autem dictat remedia, quæ aliquando necessaria sunt, adhibenda esse tunc, quum adhiberi opportunius nequeunt. Dicunt autem Ecclesiam non intendisse determinare adæquate omne tempus, quo præceptum divinum obligat per se, nec dare licentiam differendi, sed solum prohibere negligentiam, & dilationem ultra annum, & ideo addidisse in suo præcepto, *saltem semel in anno*; sicut etiam quum prohibet, ne quis ultra annum in excommunicatione maneat, non dat licentiam in illa toto anno permanendi.

Quæst. III. *An ex præcepto divino teneamur confiteri mortalium numerum, species, & circumstantias?*

„ NOTA. Circumstantia mortali est affectio, seu conditio actus
„ humani, ad ejus bonitatem, vel malitiam conducens. Circum-
„ stantiæ septem recensentur hoc versu:
„ *Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.*
„ Aliæ mutant speciem, hoc est, dant actui novam speciem pec-
„ cati: ut si percutiatur Clericus, circumstantia personæ addit
„ injustitiæ peccato malitiam sacrilegii, ob oppositionem eum re-
„ ligione. Huc etiam pertinent circumstantiæ, quæ efficiunt pec-
„ catum mortale, quod alioqui fieret veniale, ut circumstantia
„ pa-

„ patris in contumelia, quæ in alium illata censeretur levis cul-„ pa: item quantitas materiæ. Nam mortale, & veniale sunt di-„ versæ speciei Theologicæ, etiamsi sint ejusdem speciei moralis, „ ut grave, & leve furtum. Aliæ vero non mutant speciem, sed „ peccatum intra eamdem speciem notabiliter aggravant, vel mi-„ nuunt, ut major vel minor quantitas moralis, duratio, inten-„ tio &c. Aliæ demum multiplicant peccatum intra eamdem spe-„ ciem, ut numerus personarum, quas læseris &c.

„ Porro circumstantia mutat speciem, quum propter illam actus „ habet disconvenientiam cum natura rationali, & lege divina „ notabiliter diversam, vel oppositionem cum diversis specie præ-„ ceptis, aut virtutibus, vel modum oppositionis cum eadem vir-„ tute notabiliter diversum.

Resp. 1. Pœnitens jure divino tenetur confiteri distincte omnia, & singula mortalia, quoad numerum, species, & circumstantias peccati speciem mutantes, prout sunt in conscientia. Fide constat ex Concil. Trident. sess. 14. c. 7. *Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ, ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habentur, etiam occulta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant .... anathema sit.*

Dixi *species*. Nam ex loco cit. omnia, & singula mortalia exprimi debent. To *omnia* indicat species, & to *singula* numerum. Item circumstantiæ speciem mutantes declarandæ sunt; ergo a fortiori ipsæ species, propter quas illæ declarari debent. Ratio est, quia peccatum aperiendum est ob malitiam: ergo distinctæ speciei malitiæ, etiam distincte declarari debent.

„ Nota. Qui non potest determinare præcise numerum suorum „ peccatorum, tenetur exprimere eorum numerum cum aliqua la-„ titudine verisimiliore, dicendo, v. g. Commisi hoc peccatum „ decies, plus minus. Quod si propter lapsuum multitudinem ne-„ quidem possit sic numerum exprimere, interrogandus est ex quo „ tempore talem consuetudinem habuerit, & quoties circiter per „ diem, vel hebdomadam, vel mensem, consueverit talem culpam „ admittere: ut quantum fieri potest, numerus peccatorum con-„ fessario innotescat: an non etiam aliquo tempore frequentius, „ alio rarius illa commiserit. Qui vero aliquandiu in aliqua mala „ voluntate, verbi gratia, hominem occidendi remansit, tenetur „ exprimere quantum moraliter fieri potest, numerum actuum in-„ tra illud tempus iteratorum; nec satisfacit dicendo: habitualiter „ perseveravi per mensem in voluntate occidendi, fornicandi. Qua-„ re Confessor ab eo quærere debet, an, & quoties singulis die-„ bus, hebdomadis, malam illam voluntatem iteratit, & quærierit „ modum illam exequendi.

Resp. 2. Numerus personarum, quæ sunt objectum peccati, & quantitas materiæ, debent in confessione exprimi. Quia sunt aliquid se tenens ex parte objecti peccati, & ad illud pertinens, & constituens actum in suo esse individuali: ideoque aperiri debet, ut cognoscatur sub-

stan-

stantia actus individua: nec peccatum potest sufficienter exprimi, non expresso toto objecto. Imo numerus personarum multiplicat numerum peccatorum. Hinc declarandus est numerus personarum, quas uno actu læseris, aut occideris, vel quibus uno facto, aut dicto scandalum præbueris, vel de quibus, aut coram quibus uno sermone detraxeris &c.

Resp. 3. Pœnitens tenetur etiam declarare circumstantias, quæ intra eamdem speciem aggravant notabiliter peccatum, seu malitiam mortalem illi addunt, Suarez, Sanchez, & alii communius. *Prob.* 1. Ex cap. *Consideret*, de pœnit. dist. 1. & ex Catechismo Romano, & ex Sancto Carolo, in Instruct. Confess. 2. Ex praxi Ecclesiæ, quæ aliquando reservat peccata propter circumstantiam aggravantem, ut constat ex multis Pœnitentialibus, & Ritualibus tum antiquis, tum recentioribus. Non reservantur autem, nisi ea, quæ sunt de necessitate confessionis. 3. Quia rationes, quas affert Concil. Trident. sess. 14 cap. 5. pro obligatione confitendi circumstantias speciem mutantes, nimirum *quod sine illis peccata ipsa, neque a pœnitentibus integre exponantur, nec judicibus innotescant; & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte censere possint, & pœnam, quam oportet, pro illis, pœnitentibus imponere*; valent etiam pro circumstantiis aggravantibus; unde Concil. Trident. implicite & virtualiter docet, illas aperiri debere. Nam sine his neque peccatum integre exponitur, nec innotescit Sacerdoti, quum supprimatur malitia mortalis, quam illæ addunt, & per quam peccatum fit virtualiter, ac æquivalenter duplex numero, vel triplex. Neque etiam Sacerdos potest sine illis recte censere de peccatorum gravitate, nec pœnam proportionatam imponere; quum non cognoscat gravitatem malitiæ mortalem, quam peccatum habet ex circumstantia, ob quam est multo majori pœna dignum, & quæ notabiliter variat judicium Confessoris. Igitur rectitudo, & æquitas judicii illius a Christo requisita, circumstantiæ aggravantis confessionem exigit. 4 Ex Concil. Trid. can. 7. omnia, & singula mortalia etiam intra eamdem speciem declaranda sunt. At circumstantiæ mortaliter aggravantes sunt multa peccata virtualiter, & æquivalenter, sive actus cum sua circumstantia mortaliter aggravante est multiplex virtualiter peccatum intra eamdem speciem; nam circumstantia mortaliter aggravans, addit actui gradum malitiæ mortalis. In moribus autem multiplicitas virtualis, & physica perinde se habent.

Ratio autem horum a priori est voluntas Christi instituentis hoc peccatorum remedium per modum judicii primario reconciliativi, ac sanativi, & secundario punitivi, cujus rectum exercitium ejusmodi confessionem exigit.

Dices. Si hoc ita esset, Concil. Trident. id definiisset expresse. *Resp.* Nego. Quia Concilium voluit solum damnare expresse errores hæreticorum, contra quos ejus doctri-

ctrina est accurata. Sed in illorum damnatione multa docuit, ex quibus colligitur quid sit sentiendum circa quæstiones inter Catholicos controversas, licet eas expresse definire noluerit.

„ NOTA. Pœnitens debet etiam declarare circumstantias necessarias ad cognoscendum suum statum, suam dispositionem, & necessitatem spiritualem, ut si sit implicatus consuetudine peccandi, vel in occasione peccati versetur. Nam hæc cognitio necessaria est Confessario, medico ejus spirituali, ut remedia apta suggerat.

Resp. 4. Pœnitens tenetur etiam declarare circumstantias notabiliter minuentes gravitatem peccati, sive efficiant ne peccatum sit mortale, sive ne mortale habeat novam malitiam mortalem: quia alioqui Confessor deciperetur in re gravi, & non posset recte judicare de gravitate peccati, & pœnæ imponendæ.

„ NOTA. Peccata debent sic aperiri, ut Confessor ea intelligat: nam ex Concil. Trident. Deus jubet peccata declarari eo modo, quo Sacerdos possit de iis recte judicare, & satisfactionem convenientem, ac remedia opportuna præscribere. Et sic præcipitur confessio, quæ a Sacerdote distincte intelligatur; alias inanis esset. Quare si intelligas Confessorem ob distractionem, vel surditatem, vel quamlibet aliam causam non percepisse aliqua peccata prout illa nosti, teneris illa repetere. Quod si nescias quænam sint illa, debes confessionem totam repetere, quum de singulis prudenter possis dubitare.

Quæst. IV. *An actus externus exprimi debeat?*

Resp. Affirm. *Prob.* 1. Ex communi sensu Doctorum, & praxi fidelium. 2. Actus externus facit moraliter cum actu interno unum actum completum, & unum peccatum totale, & reipsa prohibetur per legem. Christus autem voluit explicari totum peccatum completum in genere moris. 3. Sine confessione actus externi, non satis declaratur actus interni efficacia, intentio, extensio, nec proinde tota ejus gravitas innotescit. 4. Nisi declaretur actus internus, Sacerdos non potest, ut par est, fungi officio suo. Nam non satis cognosceret statum pœnitentis, quæ remedia danda, quæ satisfactiones, vel obligationes imponendæ essent: actus enim externus obnoxius est censuris, irregularitati, & variis obligationibus, quibus immunis est actus mere internus. 5 Actus externus scandalum parit, non internus. 6. Alexander VII damnavit hanc propositionem: *Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis præcepto, dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.*

Quæst. V. *An exprimi debeat effectus malus, qui ex actu externo secutus est?*

Resp. Affirmat. Quia talis effectus sequitur ex actu externo libere posito, & merito imputatur ad culpam ei, qui

[illegible] vel [illegible] modo ad ob- [illegible] ate, & [illegible] eius de- [illegible] statum [illegible], vel ir- [illegible]. Hinc [illegible] secuta est, [illegible] esse. [illegible] detegere in [illegible]

[illegible] aliter pecca- [illegible] modo pos- [illegible], vel peccatum [illegible] generalem, [illegible], quod [illegible] poeni- [illegible] esse, & arguere, [illegible] poenitens [illegible] confes- [illegible], [illegible] peccato [illegible] judicio [illegible]

[illegible], seu so- [illegible] proprii spe- [illegible] nec potest dif- [illegible] confessarium, cui [illegible] honestæ vitæ, [illegible], & alii. [illegible] Christus inte- [illegible] suas species, & [illegible] praecepit. [illegible] infamia fi- [illegible] eumdem con- [illegible]: nam qui vult [illegible] incommodo, [illegible] est. Et [illegible] cum propria [illegible] ejus pec- [illegible] confiten- [illegible] ad obligandum [illegible] ad obligandum ut al- [illegible] possum patefacere [illegible] malum meum tem- [illegible] ad crimen meum [illegible] ex Concil. Trid. [illegible] peccatorum confessionem, [illegible] judicare, punire, [illegible] integritatem confessionis [illegible] ad hos fines necessa- ria,

ria, quam cum propria infamia pœnitentis. Præterea inter Christianos complex suo facto tacite renunciat juri, quod habet ad servandam famam, sciens necessitatem confitendi peccata.

Hinc pœnitens, qui cum unica sorore sua nota confessario commisit incestum, tenetur confiteri incestum in tali gradu.

In eadem hypothesi pœnitens tenetur detegere personam, quæ fuit objectum peccati, licet inculpabiliter, ex quo tamen in illam redundat aliqua infamia apud confessarium, ut si quis sorori, quamvis omnino invitæ, & reluctanti, stuprum intulisset. Nam hic eadem ratio valet: præceptum enim integritatis confessionis obligat pœnitentem ad detegendum defectum aliquem occultum proprium infamem, licet inculpabilem, si id necessarium sit ad exprimendum sufficienter suum peccatum, ut si occulto illegitimus sit, & sine dispensatione susceperit Ordines.

Observa. Licet etiam patefacere complicem, quando hoc necesse est, ut media idonea suggerantur pœnitenti, quibus a proxima occasione peccati liberetur, vel ut pœnitens doceatur, qua ratione satisfacere possit obligationi justitiæ, aut charitatis, qua tenetur avertere grave malum imminens communitati, vel complici, vel alicui tertio. Quia tunc subest rationabilis causa detegendi: & quia alteri aperire peccatum occultum proximi extra confessionem notum, non est malum, nisi dum fit sine justa, ac rationabili causa, vel ex intentione illum infamandi.

,, (✠) NOTA. De Sacramento Pœnitentiæ, quod est ad Com-
,, plices in peccatis, duæ occurrunt SS. D. N. BENEDICLI XIV.
,, Constitutiones. Prior, quæ incipit: *Suprema omnium Ecclesia-*
,, *rum*, extat in Vol. I. Bullarii p. 535. Altera cujus initium est:
,, *Ubi primum*, habetur Volum. II. pag. 54. Utramque exposuit,
,, & commentariis illustravit vir Cl. Ludovicus Antonius Murato-
,, ri. Ex quo & regulas Confessariis præscriptas, & nonnulla,
,, quæ clare Pontificias Constitutiones declarant, excerpsimus, at-
,, que Auctori, qui hac in re ob nimiam brevitatem est obscurus,
,, addidimus.

,, I. Inquirere nomen Pœnitentis non licet, neque ejus habita-
,, tionem, aliasve ejus qualitates, & circumstantias, quæ perso-
,, nam illius detegant sine ulla rationabili causa. Recte respondit
,, quædam mulier de suo nomine interrogata: nomen meum pec-
,, catum non est. Ob hujusmodi curiositatem proculdubio pecca-
,, ret Sacerdos.

,, II. Non licet pœnitentibus nomen Complicis revelare; ejus
,, enim est peccata sua, non aliena accusare. Peccato non caret,
,, eoque interdum gravi, qui famæ proximi sine ulla necessitate
,, detrahit. Nam tu æquo ne animo ferres, si quis infamiam tuam
,, alteri proderet? Tu ergo præsta erga alios id, quod ab aliis er-
,, ga te præstitum cupis.

,, III. Si quis sponte, ex simplicitate tamen, & ignorantia,
,, complicis nomen in confessione detegit, uti rudibus e vulgo ho-
,, minibus interdum evenit, non peccat. Monendus tamen est, ut
,, in posterum abstineat.

,, IV. Quicumque justo aliquo titulo sponte Complicem in con-
,, fessione revelat, nullum incurrit peccatum. Justus exempli cau-

„ sa titulus est, ut petatur consilium ad dirumpendam pravam aliquam consuetudinem, ad consulendum famæ propriæ, cui minatur insultum Complex, si a peccando desistatur, atque alias hujusmodi causæ. Prior est enim tutela conscientiæ, & famæ nostræ, quam alterius.

„ V. Nomen Complicis sibi sive per ignorantiam, sive justo titulo revelatum, sub sigillo confessionis Sacerdos retinere debet.

„ VI. Inter Theologos anceps disputatio est, an oblata sponte a pœnitente licentia revelandi Complicis, ea uti Confessarius possit ad correctionem ejusdem Complicis, atque ad alia officia in utilitatem illius, aut Pœnitentis derivanda. Et quidem tot hic diversi casus occurrere possunt, in quibus tam prudenter, quam imprudenter ejusmodi licentia uti Confessarius potest, ut certa statui hic regula nequeat. Sed infra hac de re sermo recurret.

„ VII. Ad integritatem confessionis licite potest, ac debet Sacerdos pœnitentem interrogare de Complice, quum videlicet occurrere possit circumstantia aggravans, & speciem peccati mutans. Neque enim exempli causa sufficit confiteri commissum carnale peccatum, sed simul aperiendum est, an adulterium, aut sacrilegium, aut incestus intercesserit.

„ VIII. Confessarius in hoc casu interrogans, si nomen quoque, aut domum, aut alia signa exquireret a pœnitente, per quæ sibi persona Complicis revelaretur, gravirer peccaret: Suo enim debito satis pœnitens fecit, aperiendo circumstantiam peccati; & dum cætera rite concurrant, absolvendus est. Ulterior Confessarii interrogatio ad peccaminosam curiositatem est referenda, neque ad eam respondere pœnitens tenetur; imo ex complurium Theologorum sententia peccaret, si revelaret ob præceptum non infamandi proximum.

„ IX. Ubi ex necessitate integritatis confessionis pœnitens animadvertit fieri non posse, quin Confessarius Complicem cogniturus sit, puta si res fuit cum sorore, aut uxore fratris; tunc ex sententia quorumdam gravium Theologorum obligatur ad quærendum, & adeundum alium Confessarium, cui ignotus sit Complex. Verum graves alii Theologi sentiunt, consilium hoc esse, non vero præceptum.

„ X. Accedere interdum potest, ut adigendus sit pœnitens ad revelandum Complicem, quum nempe agitur de gravibus malis vitandis, quæ in perniciem Reipublicæ vergere possunt, sicuti accideret, si Principis vita periclitaretur, si aqua mortifera populo propinaretur, aut ex farina, cui gypsum mixtum foret, panis publicus conficeretur. Ut impediatur, si fieri potest, hoc malum, obligatur pœnitens ad exquirendum consilium Confessarii, qui pro sua prudentia aut per se, aut per ipsum pœnitentem remedia conquirat. Nisi revelare velit pœnitens, minime est absolvendus; nam ex lege non minus justitiæ, quam charitatis, tenetur ille pro virili curare; ut in tuto sit publica salus. De damno vitando, quod privatæ alicui personæ imminere potest, non loquor; nam fere semper suppressis Complicum nominibus, consilium præbere potest Sacerdos.

„ XI. Graviter peccat Confessarius, qui aut blandis artibus, aut minis haurire, aut extorquere a pœnitentibus nomina Complicum absque justa necessitate velit. Gravius etiam delinquit, si ob negatam revelationem absolvere pœnitentem recuset. Non enim licet infamiam proximi ex legibus Detractionis investigare; neque ad eam prodendam obligatione ulla constringitur pœnitens; imo, si præcisa necessitate revelaret, ex multorum sententia reum se peccati faceret.

„ XII.

,, XII. Neque gravis peccati reatum effugeret Sacerdos, si re-
,, velationem Complicis exigeret, ut per operam suam correptio,
,, & correctio illius præstaretur. Nam Confessarii munus tantummo-
,, do est curare vulnera pœnitentis, non vero aliena; exquirere
,, peccata pœnitentis, non aliena. Neque is tenetur ad eos corri-
,, piendos, qui crimina sua sibi revelare nolunt; imo cavere de-
,, bet a corr piendo ob scandala, quæ inde facile consequerentur.
,, Quod attinet ad primam Constitutionem; In primis, *inquit*,
,, animadvertendum est, quod hoc damnatur omnis Confessariorum
,, curiositas, quæ necessaria, aut utilis non sit pœnitentibus. Hoc
,, est, eis interdicitur quacumque arte exquirere nomen, & ha-
,, bitationem Complicis, & præcipue puniendus dicitur, qui mi-
,, nis, & negata absolutione notitiam hanc exculpere conetur. I-
,, taque perversa, & perniciosa decernitur Confessariorum illorum
,, praxis, *qui a Pœnitentibus socii hujusmodi, seu Complicis no-*
,, *men exquirunt, atque ad illud sibi revelandum non inducere*
,, *modo suadendo conantur, sed quod detestabilius est, denunciata*
,, *quoque, nisi revelent, absolutionis Sacramentalis negatione*,
,, *prorsus adigunt, atque compellunt, imo etiam Complicis ejus-*
,, *dem nedum nomen, sed habitationis insuper locum sibi exigunt*
,, *designari*. Quibus verbis praxis eorum proscribitur, qui nullum
,, justum titulum habentes Complicum nomina scrutantur, & in-
,, debitæ curiositatis reos se statuunt. Neque enim Sapientissimus
,, Pontifex damnationem ad eos casus extendit, in quibus aut in-
,, tegritas confessionis, aut publica necessitas, aut pœnitentis i-
,, psius conscientia exigit, ut pœnitens Complicem revelet. Quod
,, quum accidit, ipsum pœnitentem hortari, interdum etiam
,, adigere potest ad revelandum, omisso tamen nomine, & loco
,, habitationis, si fieri potest. At quandoquidem nonnulli causam
,, hanc interrogandi de Complice præferebant, videlicet ut ip-
,, sum postea corriperent, atque in ejus utilitatem hujusmodi re-
,, velatione uterentur: casum hunc præcipue disertis verbis se da-
,, mnare Pontifex profitetur, ita ut in posterum, quamvis etiam
,, non palliata, sed in bonum finem excogitata ea causa adhibere-
,, tur, nulli Confessario liceat inquirere nomina Complicum. Sunt
,, verba Decreti: *Quam illi quidem intolerandam imprudentiam*,
,, *sum procurandæ Complicis correctionis, aliorumque bonorum colli-*
,, *gendorum specioso prætextu colorare, tum emendicatis quibusdam*
,, *Doctorum opinionibus defendere non dubitent*. Quod sane decre-
,, tum, quam justum sit, & disciplinæ Ecclesiasticæ conforme, ne-
,, mo non intelligit. Ecquando enim sine necessitate infamiam al-
,, terius occultam prodere fas est? Imo aut incaute, aut malitio-
,, se detectam resarcire, si per nos commode licet, jubemur. De-
,, inde quum Sacerdotes teneantur monere pœnitentes, ut sua
,, quidem non vero aliena crimina confiteantur; quid est quod ipsi
,, postea sibi potestatem usurpent extorquendi a pœnitentibus alio-
,, rum peccata? At hoc, inquiunt, recta intentione exquirimus,
,, atque ut complicem quoque ad meliorem frugem deducamus.
,, Sed nulla tibi est obligatio corripiendi, nisi quos confessio reos
,, in sacro Tribunali statuit. Contra tibi obligatio est servandi sub
,, sigillo, quæ tibi in confessione revelantur sive pœnitentis sint,
,, sive aliorum. Præterea indebitis hisce interrogationibus pœni-
,, tentes à Sacramento deterres, cum eos prodere cogis id, quod
,, ipsi a detegendo abhorrent, neque ulla obligatione detegendi
,, tenentur. Gravioris etiam peccati reum te facis, quotiescum-
,, que ob negatam Complicis revelationem pœnitenti absolutionem
,, negas. Dum suo munere functus fuerit pœnitens, & peccata
,, sua detestatus, eadem plene fuerit confessus cum proposito non

 ,, pec-

dam naturali conjunctus est cum aliquo benevolentiæ affectu, & amore erga Deum propter se, quamvis non appretiative summo ex motivo charitatis: nam Deus amari super omnia non potest ut summum nostrum bonum, sed ut nobis summe bonus, quin etiam aliquatenus ametur propter se, seu ut est in se bonus, licet non super omnia ex hoc motivo, sed præcise ex motivo spei, seu concupiscentiæ.

„ (✠) NOTA. Circa controversiam de Attritione, vel Contritione Confessioni præmittenda, lege c. 13. lib. VII. laudati Operis de Synodo Diœcesana, ubi hujusce quæstionis historia luculenter describitur, eaque præmissa, concluditur; *Quum itaque versemur in quæstione ab Ecclesia hactenus non definita, jure ac merito Alexander VII. die 6. Maji 1667. sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, Sedi Apostolicæ reservatæ, præcepit;* Cunctis, & singulis Fidelibus . . . . . ut si deinceps de materia Attritionis scribent, vel libros, aut scripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo Pœnitentes, aut Scholares, cæterosque erudient, non audeant alicujus Theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alterutram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei, in præfata Attritione, ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem, donec a Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum". *Caveant proinde Episcopi, ne in suis Synodis, aut in Instructione Sacerdotum, quam Synodis quandoque attexunt, aliquid decernant, aut de Attritionis meræ servilis ad Sacramentum Pœnitentiæ, sufficientia, aut de amoris saltem initialis necessitate. Adhuc quippe sub Judice lis est, adhuc impune pro una, & altera sententia dimicatur. Paucis ante annis Cardinalis Gotus* Theol. tom. 3. in 3. part. D. Thom. q. 4. de Contritione, dub 4. §. 1. *sententiam propugnavit non requirentem in Pœnitente amorem Dei, ne initialem quidem, ad justificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ assequendam. Hac ipsa in Urbe opera, & cura P. Caroli Jacobi Romilli Ord. Min. Convent. Generalis Magistri, typis recusum est opus Claudii Frassen inscriptum:* Scotus, Academicus, *cujus Author* tom: 10. pag. 563. *strenue defendit Attritionem ex sola metu pœnarum, & gehennæ, atque ex amore concupiscentiæ, seu affectu spei, conceptam, modo supernaturalis sit, omnemque excludat voluntatem peccandi, esse sufficientem dispositionem ad Sacramenti Pœnitentiæ fructum in se derivandum. Contra vero Cardinalis Denhoff Episcopus Cæsenatensis,* in sua Instructione Pastorali, Pœnit. Sacram. pag. 33. *aliqualem amorem in Attritione requirit, ut sit sufficiens Sacramenti Pœnitentiæ materia Franciscus Maria Campioni anno 1698. doctam elucubravit dissertationem Theologico-Scolasticam, in qua totis viribus conatus est demonstrare necessitatem aliqualis amoris Dei, saltem imperfecti, & initialis, ad impetrandam gratiam in Sacramentis, quæ dicuntur* Mortuorum: *& laudatus Petrus Lambertus le Drou, Episcopus Porphyriensis, Apostolici Sacrarii Præfectus quum per Urbem evulgatam vidisset dissertationem a Bartholomæo Rivio, ejusdem sui Augustiniani Instituti Theologo exaratam, in qua Author decertat pro sufficientia Attritionis, omnis Caritatis expertis, ad valide, & cum fructu recipiendum Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, eidem statim contradictorem se præbuit, aliisque editis dissertationibus, san. mem. Clementis*

„ XI.

„ *XI. nuncupatis, nullum non adhibuit argumentum, quod aptum putaverit ad prædictam opinionem refellendam; contendens, Attritionem mere servilem, ne a Sacramento quidem vires sortiri, quibus valeat hominem proxime disponere ad Dei gratiam, vel primo obtinendam, vel amissam recuperandam. Hinc recte intulit Berti* Theol. tom. VII. lib. 34. c. 3. *nihil hactenus a Sede Apostolica de hac quæstione decisum sed libertatem cuique datam, ex præfatis opinionibus eam eligendi, & docendi, quam maluerit.*

„ *Sed non ideo prohibentur Episcopi Confessarios monere, ut Pœnitentes ad veram, & perfectam Contritionem hortentur, & excitent: id siquidem faciendum suadent etiam præcipui Authores, qui pro sufficientia doloris, ex solo metu gehennæ, steterunt, uti Suarez, Gamachæus, Comitolus, quorum testimonia supra retulimus. Et quod magis est, ita fieri præcipit Rituale Romanum, jussu Pauli V. editum, Confessario injungens, ut audita Pœnitentis Sacramentali Confessione, ejusque peccatis diligenter expensis* Opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibeat, & ad dolorem, & Contritionem efficacibus verbis adducere conetur „ *cui consonat Rituale Argentinense, editum a Cardinali de Rohan tit.* de Pœnit. §. 1. *ubi hæc habentur:* „ Cæterum Pœnitentes suos admonere non cessent Confessarii, ne se putent securos in Sacramenti Pœnitentiæ perceptione, si præter Fidei, & Spei actus, non incipiant diligere Deum, tamquam omnis justitiæ fontem, ut loquitur sacrosancta Tridentina Synodus „.

Resp. 3. Contritio necessario debet elici ante absolutionem; alioqui absolutio, quæ forma est, non applicaretur materiæ essentiali, quæ sunt contritio, & confessio; & sic Sacramentum nullum esset, & absolutio inanis: nam sine pœnitentia non remittuntur peccata. Imo monendi sunt pœnitentes, ut contritionem confessioni semper præmittant: tum quia alioqui periculum esset, ne ante absolutionem, non eliceretur: tum quia secundum aliquos, confessio manare debet ex contritione, ut sit accusatio dolorosa, alias futura mera peccatorum historica narratio; & ut reddat contritionem sensibilem. Unde monent pœnitentem, qui sine contritione confessus fuisset, debere post contritionem elicitam dicere: Ego me accuso de peccatis declaratis: vel confessario quærenti, an non se iterum accuset de peccatis illis, respondere. *Ita*. Nam ubi agitur de Sacramentorum valore, tenemur sequi partem tutiorem, quamvis esset minus probabilis. Ob hanc rationem in praxi elici debet contritio ex intentione confessionis, vel absolutionis; & qui nihil cogitans de confessione, contritionem elicuit, debet aliam denuo elicere. Quia hoc est tutius, & probabile est id requiri, ut aliqui docent: tum quia pars debent referri ad compartem, & illi moraliter uniri, ut totum cum illa constituat: tum quia contritio sine relatione ad Sacramentum non esset actio Sacramentalis. Et quamvis forte contrarium, quod docet De-Lugo, esset probabilius, tamen non est omnino certum.

„ No-

,, NOTA. In praxi requiritur nova contritio, quoties datur no-
,, va absolutio: quia oppositum non est omnino certum, & nova
,, forma exigit novam materiam proximam. Quare si quis statim
,, post absolutionem recordans mortale, illud addat, debet ante no-
,, vam absolutionem renovare contritionem.

Resp. 4. Attritio concepta ex metu gehennæ includens amorem Dei appretiative summum, etsi non perfectum, cum spe veniæ, sufficit absolute ad justificationem in Sacramento impetrandam, si habeat alias conditiones supra requisitas.

Prob. Quia non requiritur Contritio charitate perfecta, quæ semper justificat extra Sacramentum: nam si requireretur, Sacramentum Pœnitentiæ in re susceptum, numquam peccatores reconciliaret; imo nec reconciliare posset, sed semper reconciliatos exigeret; quum contritio perfecta semper reconciliet. At absurdum est, quod Sacramentum in re *pro fidelibus Deo reconciliandis a Christo institutum*, qualis est Pœnitentia, ex Concil. Trident. sess. 14. can. 1. numquam reconciliare possit, sed semper exigat, & supponat jam reconciliatos. Nam absurdum est, instituere medium ad aliquem finem obtinendum, quod semper necessario præsupponat jam consecutionem finis. Præterea Sacramentum Pœnitentiæ non esset Sacramentum nisi vivorum.

Cæterum quoad praxim, Pœnitens semper adducendi sunt ad eliciendam contritionem perfectam: tum quia est actus Deo gratior, & pœnitenti utilior, & qui supplebit defectus, qui possent esse ex parte ministri, vel sui, ut si non esset vere baptizatus: tum quia actus charitatis sæpissime in vita ex præcepto eliciendus est.

Quæst. VII. *An sit mortale confiteri sola venialia sine contritione formali, & efficaci saltem de aliquo?*

Resp. Affirm. *Ita communiter.* Quia tunc redditur forma nulla, & Sacramentum nullum, ac sine effectu, defectu materiæ essentialis. Contritio enim vera, & efficax est pars materialis, & essentialis Sacramenti. Est autem grave sacrilegium, reddere voluntarie Sacramentum nullum, & sine effectu, & gravis irreverentia, facere, ut verba Christi ab eo instituta, & ejus nomine debite prolata, qualia sunt verba formæ, applicentur frustra, & quasi irrisorie. Non est tamen mortale, non habere contritionem de omnibus venialibus, quæ in confessione dicuntur, modo habeatur de aliquo; quia id non est necesse ad valorem, & effectum Sacramenti, quum unum veniale possit remitti sine alio, & gratia sanctificans possit subsistere cum venialibus. Nec tunc gravis irreverentia infertur Sacramento, quam aliunde ponatur materia valida: quamvis sit aliqua irreverentia, & mendacium, confiteri aliquod veniale, de quo non doleas: nam, ut ait Suarez, confitens peccatum, hoc ipso exercite dicit, se dolere de eo, & velle ab eo absolvi.

AR-

ARTICULUS II.

De Confessione.

„ NOTA. CONFESSIO Sacramentalis est propriorum peccatorum accusatio, facta Sacerdoti legitimo judici, ad eo„rum remissionem virtute clavium Ecclesiæ obtinendam. Ejus„dotes sexdecim recensentur his versibus:
„ *Sit simplex, humilis Confessio, pura, fidelis,*
„ *Atque frequens, nuda, & discreta, lubens, verecunda,*
„ *Integra, secreta, & lacrimabilis, accelerata,*
„ *Fortis, & accusans, & sit parere parata.*

Quæst. I. *An jure divino præcepta sit Confessio Sacramentalis omnium, & singulorum mortalium post baptismum commissorum?*

Resp. Affirm. Fide constat. 1. Ex Jo. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Quibus verbis Christus confert Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus judiciariam potestatem remittendi peccata, & illa retinendi, exercendam recte, & prudenter At hæc potestas non potest recte, & prudenter exerceri, nisi audita prius causa per confessionem; nec possent peccata retineri absolute, si fideles non tenerentur comparere in eorum judicio. Unde præceptum divinum confessionis includitur in ipsa Sacramenti institutione. 2. Ex perpetua traditione. 3. Ex Conc. Trident. sess. 14, cap. 5. *Universa Ecclesia semper intellexit institutam etiam esse a Domino integram peccatorum confessionem, & omnibus post baptismum lapsis jure divino necessarium existere &c.* Imo confessio illa est necessaria necessitate medii in re, vel in voto, quatenus est pars Sacramenti sic necessarii.

Quæst. II. *Quandonam hoc præceptum obligat?*

Resp. Obligat per se. 1. In quovis mortis periculo; ut gravi morbo, difficili partu, navigatione periculosa, instante conflictu &c. Concil. Mediol. V. sub S. Carolo. Nam alioqui homo se committeret periculo nunquam servandi tale præceptum. Præterea in mortis periculo adhiberi debent media omnia ad salutem necessaria, qualis est confessio post lapsum in mortalem culpam. 2. Etiam sæpe per vitam extra mortis periculum, tum quia peccator per se, & independenter a mortis periculo, tenetur ad Pœnitentiam secundum leges a Deo institutas, tum quia Sacramentum Pœnitentiæ a Deo institutum est non solum ad remittendum peccata commissa, sed etiam ad præcavenda, & impedienda futura. Ergo Christus voluit, ut peccatores illud sæpius in vita reciperent. Præterea qui præcipit aliquid, nec determinat tempus, vult illud non differri nimis diu, nec expectari tempus extremum.

Obli-

Obligat vero per accidens, seu ratione alterius præcepti. 1. Quoties Eucharistia sumenda est. 2. Quando est medium necessarium moraliter ad superandam tentationem aliquam, vel ad vitanda nova peccata.

Sed an obliget statim post mortale admissum, data videlicet prima opportunitate?

Resp. Plurimi negant; quia Ecclesia, quæ determinavit præceptum divinum confitendi, obligat tantum ad confessionem annuam; & alias obligando tantum ad semel per annum confitendum, dedisset occasionem transgrediendi præceptum divinum. Quare volunt posse expectari tempus Communionis paschalis. *Differre confessionem usque ad hoc tempus* (Paschæ) *per se loquendo licitum est, sed per accidens potest fieri illicitum, puta si immineat aliquis articulus, in quo confessio requiratur*, ait S. Th. quodlib. 1. art. 11. & Sylvius id confirmat: quia, inquit, Catechumeni non tenentur ad statim suscipiendum baptismum. Imo Ecclesia olim vetuit, ne unquam adulti extra casum necessitatis urgentis baptizarentur, nisi in vigilia Paschæ, vel Pentecostes.

Alii cum S. Bonaventura in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 2. docent, hoc præceptum obligare, quando opportune potest impleri, moraliter loquendo, & major opportunitas temporis, loci, & Sacerdotis ad confitendum expectari prudenter non potest. 1. Quia præcepta affirmativa, quæ per se sæpe obligant in vita, obligant saltem pro temporibus ex prudenti judicio determinandis. At obligatio præcepti confitendi determinatur prudenter ad tempus, quo opportune impleri potest, & major opportunitas expectari nequit. Pœnitentiæ Sacramentum est remedium ad peccata tollenda, & præcavenda a Christo institutum, ac præceptum. Prudentia autem dictat remedia, quæ aliquando necessaria sunt, adhibenda esse tunc, quum adhiberi opportunius nequeunt. Dicunt autem Ecclesiam non intendisse determinare adæquate omne tempus, quo præceptum divinum obligat per se, nec dare licentiam differendi, sed solum prohibere negligentiam, & dilationem ultra annum, & ideo addidisse in suo præcepto, *saltem semel in anno*; sicut etiam quum prohibet, ne quis ultra annum in excommunicatione maneat, non dat licentiam in illa toto anno permanendi.

Quæst. III. *An ex præcepto divino teneamur confiteri mortalium numerum, species, & circumstantias?*

„ NOTA. Circumstantia mortali est affectio, seu conditio actus „ humani, ad ejus bonitatem, vel malitiam conducens. Circum„ stantiæ septem recensentur hoc versu:

„ *Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.*

„ Aliæ mutant speciem, hoc est, dant actui novam speciem pec„ cati: ut si percutiatur Clericus, circumstantia personæ addit „ injustitiæ peccato malitiam sacrilegii, ob oppositionem cum re„ ligione. Huc etiam pertinent circumstantiæ, quæ efficiunt pec„ catum mortale, quod alioqui fieret veniale, ut circumstantia „ pa-

,, patris in contumelia, quæ in alium illata censeretur levis culpa: item quantitas materiæ. Nam mortale, & veniale sunt diversæ speciei Theologicæ, etiamsi sint ejusdem speciei moralis, ut grave, & leve furtum. Aliæ vero non mutant speciem, sed peccatum intra eamdem speciem notabiliter aggravant, vel minuunt, ut major vel minor quantitas moralis, duratio, intentio &c. Aliæ demum multiplicant peccatum intra eamdem speciem, ut numerus personarum, quas læseris &c.

,, Porro circumstantia mutat speciem, quum propter illam actus habet disconvenientiam cum natura rationali, & lege divina notabiliter diversam, vel oppositionem cum diversis specie præceptis, aut virtutibus, vel modum oppositionis cum eadem virtute notabiliter diversum.

Resp. 1. Pœnitens jure divino tenetur confiteri distincte omnia, & singula mortalia, quoad numerum, species, & circumstantias peccati speciem mutantes, prout sunt in conscientia. Fide constat ex Concil. Trident. sess. 14. c. 7. *Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ, ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debito, & diligenti præmeditatione habentur, etiam occulta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant.... anathema sit.*

Dixi *species*. Nam ex loco cit. omnia, & singula mortalia exprimi debent. To *omnia* indicat species, & to *singula* numerum. Item circumstantiæ speciem mutantes declarandæ sunt; ergo a fortiori ipsæ species, propter quas illæ declarari debent. Ratio est, quia peccatum aperiendum est ob malitiam: ergo distinctæ specie malitiæ, etiam distincte declarari debent.

,, Nota. Qui non potest determinare præcise numerum suorum peccatorum, tenetur exprimere eorum numerum cum aliqua latitudine verisimiliore, dicendo, v. g. Commisi hoc peccatum decies, plus minus. Quod si propter lapsuum multitudinem nequidem possit sic numerum exprimere, interrogandus est ex quo tempore talem consuetudinem habuerit, & quoties circiter per diem, vel hebdomadam, vel mensem, consueverit talem culpam admittere: ut quantum fieri potest, numerus peccatorum confessario innotescat: an non etiam aliquo tempore frequentius, alio rarius illa commiserit. Qui vero aliquandiu in aliqua mala voluntate, verbi gratia, hominem occidendi remansit, tenetur exprimere quantum moraliter fieri potest, numerum actuum intra illud tempus iteratorum; nec satisfacit dicendo: habitualiter perseveravi per mensem in voluntate occidendi, fornicandi. Quare Confessor ab eo quærere debet, an, & quoties singulis diebus, hebdomadis, malam illam voluntatem iterarit, & quæsierit modum illam exequendi.

Resp. 2. Numerus personarum, quæ sunt objectum peccati, & quantitas materiæ, debent in confessione exprimi. Quia sunt aliquid se tenens ex parte objecti peccati, & ad illud pertinens, & constituens actum in suo esse individuali: ideoque aperiri debet, ut cognoscatur substan-

stantia actus individua: nec peccatum potest sufficienter exprimi, non expresso toto objecto. Imo numerus personarum multiplicat numerum peccatorum. Hinc declarandus est numerus personarum, quas uno actu læseris, aut occideris, vel quibus uno facto, aut dicto scandalum præbueris, vel de quibus, aut coram quibus uno sermone detraxeris &c.

Resp. 3. Pœnitens tenetur etiam declarare circumstantias, quæ intra eamdem speciem aggravant notabiliter peccatum, seu malitiam mortalem illi addunt, Suarez, Sanchez, & alii communius. *Prob.* 1. Ex cap. *Consideret*, de pœnit. dist. 1. & ex Catechismo Romano, & ex Sancto Carolo, in Instruct. Confess. 2. Ex praxi Ecclesiæ, quæ aliquando reservat peccata propter circumstantiam aggravantem, ut constat ex multis Pœnitentialibus, & Ritualibus tum antiquis, tum recentioribus. Non reservantur autem, nisi ea, quæ sunt de necessitate confessionis. 3. Quia rationes, quas affert Concil. Trident. sess. 14 cap. 5. pro obligatione confitendi circumstantias speciem mutantes, nimirum *quod sine illis peccata ipsa, neque a pœnitentibus integre exponantur, nec judicibus innotescant; & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte censere possint, & pœnam, quam oportet, pro illis, pœnitentibus imponere*; valent etiam pro circumstantiis aggravantibus, unde Concil. Trident. implicite & virtualiter docet, illas aperiri debere. Nam sine his neque peccatum integre exponitur, nec innotescit Sacerdoti, quum supprimatur malitia mortalis, quam illæ addunt, & per quam peccatum fit virtualiter, ac æquivalenter duplex numero, vel triplex. Neque etiam Sacerdos potest sine illis recte censere de peccatorum gravitate, nec pœnam proportionatam imponere; quum non cognoscat gravitatem malitiæ mortalem, quam peccatum habet ex circumstantia, ob quam est multo majori pœna dignum, & quæ notabiliter variat judicium Confessoris. Igitur rectitudo, & æquitas judicii illius a Christo requisita, circumstantiæ aggravantis confessionem exigit. 4 Ex Concil. Trid. can. 7. omnia, & singula mortalia etiam intra eamdem speciem declaranda sunt At circumstantiæ mortaliter aggravantes sunt multa peccata virtualiter, & æquivalenter, sive actus cum sua circumstantia mortaliter aggravante est multiplex virtualiter peccatum intra eamdem speciem; nam circumstantia mortaliter aggravans, addit actui gradum malitiæ mortalis. In moribus autem multiplicitas virtualis, & physica perinde se habent.

Ratio autem horum a priori est voluntas Christi instituentis hoc peccatorum remedium per modum judicii primario reconciliativi, ac sanativi, & secundario punitivi, cujus rectum exercitium ejusmodi confessionem exigit.

Dices. Si hoc ita esset, Concil. Trident. id definiisset expresse. *Resp.* Nego. Quia Concilium voluit solum damnare expresse errores hæreticorum, contra quos ejus doctri-

ctrina est accurata. Sed in illorum damnatione multa docuit, ex quibus colligitur quid sit sentiendum circa quæstiones inter Catholicos controversas, licet eas expresse definire noluerit.

„ NOTA. Pœnitens debet etiam declarare circumstantias necessarias ad cognoscendum suum statum, suam dispositionem, & necessitatem spiritualem, ut si sit implicatus consuetudine peccandi, vel in occasione peccati versetur. Nam hæc cognitio necessaria est Confessario, medico ejus spirituali, ut remedia apta suggerat.

Resp. 4. Pœnitens tenetur etiam declarare circumstantias notabiliter minuentes gravitatem peccati, sive efficiant ne peccatum sit mortale, sive ne mortale habeat novam malitiam mortalem: quia alioqui Confessor deciperetur in re gravi, & non posset recte judicare de gravitate peccati, & pœnæ imponendæ.

„ NOTA. Peccata debent sic aperiri, ut Confessor ea intelligat: nam ex Concil. Trident. Deus jubet peccata declarari eo modo, quo Sacerdos possit de iis recte judicare, & satisfactionem convenientem, ac remedia opportuna præscribere. Et sic præcipitur confessio, quæ a Sacerdote distincte intelligatur; alias inanis esset. Quare si intelligas Confessorem ob distractionem, vel surditatem, vel quamlibet aliam causam non percepisse aliqua peccata prout illa nosti, teneris illa repetere. Quod si nescias quænam sint illa, debes confessionem totam repetere, quum de singulis prudenter possis dubitare.

Quæst. IV. *An actus externus exprimi debeat?*

Resp. Affirm. *Prob.* 1. Ex communi sensu Doctorum, & praxi fidelium. 2. Actus externus facit moraliter cum actu interno unum actum completum, & unum peccatum totale, & reipsa prohibetur per legem. Christus autem voluit explicari totum peccatum completum in genere moris. 3. Sine confessione actus externi, non satis declaratur actus interni efficacia, intentio, extensio, nec proinde tota ejus gravitas innotescit. 4. Nisi declaretur actus internus, Sacerdos non potest, ut par est, fungi officio suo. Nam non satis cognosceret statum pœnitentis, quæ remedia danda, quæ satisfactiones, vel obligationes imponendæ essent: actus enim externus obnoxius est censuris, irregularitati, & variis obligationibus, quibus immunis est actus mere internus. 5 Actus externus scandalum parit, non internus. 6 Alexander VII damnavit hanc propositionem: *Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis præcepto, dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.*

Quæst. V. *An exprimi debeat effectus malus, qui ex actu externo [illegible] est?*

Resp. Affirmat, quia talis effectus sequitur ex actu externo libere posito, & merito imputatur ad culpam ei, qui

qui causam libere posuit, & in qua fuit prævisus, vel prævideri potuit. Præterea pertinet quodammodo ad objectum peccati, estque liber, & malus a libertate, & malitia voluntatis, a qua procedit. Adde quod ejus declaratio sæpe necessaria est, ut Confessor cognoscat statum pœnitentis, & an contraxerit aliquam censuram, vel irregularitatem, vel obligationem restituendi, &c. Hinc qui propinavit alteri venenum, ex quo mors secuta est, tenetur declarare mortem inde secutam esse.

Quæst. VI. *An pœnitens aliquando teneatur detegere in confessione complicem?*

„ NOTA. Constat id non licere, si pœnitens possit aliter pecca-„ tum suum sufficienter exprimere; vel sine gravi incommodo pos-„ sit adire confessarium, cui complex sit ignotus, vel peccatum „ alias sit rite confessus: & tunc faciat confessionem generalem, „ quia in his casibus sine justa causa proximum infamaret, quod „ nunquam licet. Quare Confessor tenetur prohibere pœni-„ tentem, quem animadverterit ad id paratum esse, & arguere, „ quum revelat peccatum alterius sine justa causa. Item pœnitens „ debet per aliquod tempus, si commode potest, differre confes-„ sionem, ut habeat alium confessarium, cui complex sit ignotus, „ nisi urgeat præceptum confitendi, vel communicandi. Non tamen „ tenetur differre per longum tempus, præsertim si sit in peccato „ mortali, vel si omissio cum aliqua nota foret; vel interruptio „ communionis ei gravis esset, quæ dilatio ex prudenti judicio „ definienda est.

Resp. Pœnitens tenetur manifestare complicem, seu socium criminis, dum aliter non potest peccati proprii speciem, vel gravitatem mortalem aperire, nec potest differre commode confessionem, nec adire confessarium, cui complex ignotus sit. Ita S. Bern. de forma honestæ vitæ, SS. Thom. Bonav. & Antonin. Suarez, Vasquez, & alii. Quia 1. Ex Concil. Trident. sess. 14. c. 1. Christus integram peccatorum confessionem secundum suas species, & totam suam gravitatem mortalem universaliter præcepit. Ergo ad eam tenetur pœnitens, non obstante infamia sive propria, sive alterius, quæ per se apud eumdem confessorem sequitur ex confessione necessaria: nam qui vult aliquid, illud vult etiam non obstante incommodo, quod per se ex eo sequitur, vel ei conjunctum est. Et vero pœnitens ad integritatem illam tenetur cum propria infamia, ergo & cum infamia alterius, quum ejus peccati declaratio necessaria est ad integre proprium confitendum: nam ex natura rei plus requiritur ad obligandum aliquem ut seipsum infamet, quam ad obligandum ut alterius crimen aperiat; aliquando enim possum patefacere crimen alienum ad vitandum aliquod malum meum temporale injustum, licet ideo non obliget ad crimen meum detegendum. 2. Ratio, propter quam ex Concil. Trid. cit. Christus præcepit integram peccatorum confessionem, scilicet ut Sacerdos possit prudenter judicare, punire, curare, &c. non minus probat integritatem confessionis fieri debere cum notitia complicis ad hos fines necessaria,

ria, quam cum propria infamia pœnitentis. Præterea inter Christianos complex suo facto tacite renunciat juri, quod habet ad servandam famam, sciens necessitatem confitendi peccata.

Hinc pœnitens, qui cum unica sorore sua nota confessario commisit incestum, tenetur confiteri incestum in tali gradu.

In eadem hypothesi pœnitens tenetur detegere personam, quæ fuit objectum peccati, licet inculpabiliter, ex quo tamen in illam redundat aliqua infamia apud confessarium, ut si quis sorori, quamvis omnino invitæ, & reluctanti, stuprum intulisset. Nam hic eadem ratio valet: præceptum enim integritatis confessionis obligat pœnitentem ad detegendum defectum aliquem occultum proprium infamem, licet inculpabilem, si id necessarium sit ad exprimendum sufficienter suum peccatum, ut si occulto illegitimus sit, & sine dispensatione susceperit Ordines.

Observa. Licet etiam patefacere complicem, quando hoc necesse est, ut media idonea suggerantur pœnitenti, quibus a proxima occasione peccati liberetur, vel ut pœnitens doceatur, qua ratione satisfacere possit obligationi justitiæ, aut charitatis, qua tenetur avertere grave malum imminens communitati, vel complici, vel alicui tertio. Quia tunc subest rationabilis causa detegendi: & quia alteri aperire peccatum occultum proximi extra confessionem notum, non est malum, nisi dum fit sine justa, ac rationabili causa, vel ex intentione illum infamandi.

„ (✝) NOTA. De Sacramento Pœnitentiæ, quod est ad Com„ plices in peccatis, duæ occurrunt SS. D. N. BENEDICTI XIV. „ Constitutiones. Prior, quæ incipit: *Suprema omnium Ecclesia*„ *rum*, extat in Vol. I. Bullarii p. 535. Altera cujus initium est: „ *Ubi primum*, habetur Volum. II. pag. 54. Utramque exposuit, „ & commentariis illustravit vir Cl. Ludovicus Antonius Murato„ ri. Ex quo & regulas Confessariis præscriptas, & nonnulla, „ quæ clare Pontificias Constitutiones declarant, excerpsimus, at„ que Auctori, qui hac in re ob nimiam brevitatem est obscurus, „ addidimus.

„ I. Inquirere nomen Pœnitentis non licet, neque ejus habita„ tionem, aliasve ejus qualitates, & circumstantias, quæ perso„ nam illius detegant sine ulla rationabili causa. Recte respondit „ quædam mulier de suo nomine interrogata: nomen meum pec„ catum non est. Ob hujusmodi curiositatem proculdubio pecca„ ret Sacerdos.

„ II. Non licet pœnitentibus nomen Complicis revelare; ejus „ enim est peccata sua, non aliena accusare. Peccato non caret, „ eoque interdum gravi, qui famæ proximi sine ulla necessitate „ detrahit. Nam tu æquo ne animo ferres, si quis infamiam tuam „ alteri proderet? Tu ergo præsta erga alios id, quod ab aliis er„ ga te præstitum cupis.

„ III. Si quis sponte, ex simplicitate tamen, & ignorantia, „ complicis nomen in confessione detegit, uti rudibus e vulgo ho„ minibus interdum evenit, non peccat. Monendus tamen est, ut „ in posterum abstineat.

„ IV. Quicumque justo aliquo titulo sponte Complicem in con„ fessione revelat, nullum incurrit peccatum. Justus exempli cau-

" sa titulus est, ut petatur consilium ad disrumpendam pravam a-
" liquam consuetudinem, ad consulendum famæ propriæ, cui mi-
" natur insultum Complex, si a peccando desistatur, atque aliæ
" hujusmodi causæ. Prior est enim tutela conscientiæ, & famæ
" nostræ, quam alterius.

" V. Nomen Complicis sibi sive per ignorantiam, sive justo ti-
" tulo revelatum, sub sigillo confessionis Sacerdos retinere debet.

" VI. Inter Theologos anceps disputatio est, an oblata sponte
" a pœnitente licentia revelandi Complicis, ea uti Confessarius
" possit ad correctionem ejusdem Complicis, atque ad alia officia
" in utilitatem illius, aut Pœnitentis derivanda. Et quidem tot
" hic diversi casus occurrere possunt, in quibus tam prudenter,
" quam imprudenter ejusmodi licentia uti Confessarius potest, ut cer-
" ta statui hic regula nequeat. Sed infra hac de re sermo recurret.

" VII. Ad integritatem confessionis licite potest, ac debet Sa-
" cerdos pœnitentem interrogare de Complice, quum videlicet oc-
" currere possit circumstantia aggravans, & speciem peccati mu-
" tans. Neque enim exempli causa sufficit confiteri commissum
" carnale peccatum, sed simul aperiendum est, an adulterium,
" aut sacrilegium, aut incestus intercesserit.

" VIII. Confessarius in hoc casu interrogans, si nomen quoque,
" aut domum, aut alia signa exquireret a pœnitente, per quæ si-
" bi persona Complicis revelaretur; graviter peccaret: Suo enim
" debito satis pœnitens fecit, aperiendo circumstantiam peccati;
" & dum cætera rite concurrant, absolvendus est. Ulterior Con-
" fessarii interrogatio ad peccaminosam curiositatem est referen-
" da, neque ad eam respondere pœnitens tenetur; imo ex com-
" plurium Theologorum sententia peccaret, si revelaret ob præ-
" ceptum non infamandi proximum.

" IX. Ubi ex necessitate integritatis confessionis pœnitens ani-
" madvertit fieri non posse, quin Confessarius Complicem cogni-
" turus sit, puta si res fuit cum sorore, aut uxore fratris: tunc
" ex sententia quorumdam gravium Theologorum obligatur ad quæ-
" rendum, & adeundum alium Confessarium, cui ignotus sit Com-
" plex. Verum graves alii Theologi sentiunt, consilium hoc esse,
" non vero præceptum.

" X. Accedere interdum potest, ut adigendus sit pœnitens ad re-
" velandum Complicem, quum nempe agitur de gravibus malis
" vitandis, quæ in perniciem Reipublicæ vergere possunt, sicu-
" ti accideret, si Principis vita periclitaretur, si aqua morti-
" fera populo propinaretur, aut ex farina, cui gypsum mixtum fo-
" ret, panis publicus conficeretur. Ut impediatur, si fieri potest,
" hoc malum, obligatur pœnitens ad exquirendum consilium Con-
" fessarii, qui pro sua prudentia aut per se, aut per ipsum pœni-
" tentem remedia conquirat. Nisi revelare velit pœnitens, mini-
" me est absolvendus; nam ex lege non minus justitiæ, quam
" charitatis, tenetur ille pro virili curare; ut in tuto sit publica
" salus. De damno vitando, quod privatæ alicui personæ immine-
" re potest, non loquor; nam fere semper suppressis Complicum
" nominibus, consilium præbere potest Sacerdos.

" XI. Graviter peccat Confessarius, qui aut blandis artibus,
" aut minis haurire, aut extorquere a pœnitentibus nomina Com-
" plicum absque justa necessitate velit. Gravius etiam delinquit,
" si ob negatam revelationem absolvere pœnitentem recuset. Non
" enim licet infamiam proximi ex legibus Detractionis investigare:
" neque ad eam prodendam obligatione ulla constringitur pœni-
" tens; imo, si præcisa necessitate revelaret, ex multorum sen-
" tentia reum se peccati faceret.

" XII.

„ XII. Neque gravis peccati reatum effugeret Sacerdos, si re-
„ velationem Complicis exigeret, ut per operam suam correptio,
„ & correctio illius præstaretur. Nam Confessarii munus tantummo-
„ do est curare vulnera pœnitentis, non vero aliena; exquirere
„ peccata pœnitentis, non aliena. Neque is tenetur ad eos corri-
„ piendos, qui crimina sua sibi revelare nolunt; imo cavere de-
„ bet a corr piendo ob scandala, quæ inde facile consequerentur.
„ Quod attinet ad primam Constitutionem; In primis, *inquit*,
„ animadvertendum est, quod hoc damnatur omnis Confessariorum
„ curiositas, quæ necessaria, aut utilis non sit pœnitentibus. Hoc
„ est, eis interdicitur quacumque arte exquirere nomen, & ha-
„ bitationem Complicis, & præcipue puniendus dicitur, qui mi-
„ nis, & negata absolutione notitiam hanc exculpere conetur. I-
„ taque perversa, & perniciosa decernitur Confessariorum illorum
„ praxis, *qui a Pœnitentibus socii hujusmodi, seu Complicis no-*
„ *men exquirunt, atque ad illud sibi revelandum non inducere*
„ *modo suadendo conantur, sed quod detestabilius est, denuntiata*
„ *quoque, nisi revelent, absolutionis Sacramentalis negatione*,
„ *prorsus adigunt, atque compellunt, imo etiam Complicis ejus-*
„ *dem nedum nomen, sed habitationis insuper locum sibi exigunt*
„ *designari*. Quibus verbis praxis eorum proscribitur, qui nullum
„ justum titulum habentes Complicum nomina scrutantur, & in-
„ debitæ curiositatis reos se statuunt. Neque enim Sapientissimus
„ Pontifex damnationem ad eos casus extendit, in quibus aut in-
„ tegritas confessionis, aut publica necessitas, aut pœnitentis i-
„ psius conscientia exigit, ut pœnitens Complicem revelet. Quod
„ quum accidit, ipsum pœnitentem hortari, interdum etiam
„ adigere potest ad revelandum, omisso tamen nomine, & loco
„ habitationis, si fieri potest. At quandoquidem nonnulli causam
„ hanc interrogandi de Complice præferebant, videlicet ut ip-
„ sum postea corriperent, atque in ejus utilitatem hujusmodi re-
„ velatione uterentur: casum hunc præcipue disertis verbis se da-
„ mnare Pontifex profitetur, ita ut in posterum, quamvis etiam
„ non palliata, sed in bonum finem excogitata ea causa adhibere-
„ tur, nulli Confessario liceat inquirere nomina Complicum. Sunt
„ verba Decreti: *Quam illi quidem intolerandam imprudentiam*
„ *sum procurandæ Complicis correctionis, aliorumque bonorum colli-*
„ *gendorum specioso prætextu colorare, sum emendicatis quibusdam*
„ *Doctorum opinionibus defendere non dubitent*. Quod sane decre-
„ tum, quam justum sit, & disciplinæ Ecclesiasticæ conforme, ne-
„ mo non intelligit. Ecquando enim sine necessitate infamiam al-
„ terius occultam prodere fas est? Imo aut incaute, aut malitio-
„ se detectam resarcire, si per nos commode licet, jubemur. De-
„ inde quum Sacerdotes teneantur monere pœnitentes, ut sua
„ quidem non vero aliena crimina confiteantur; quid est quod ipsi
„ postea sibi potestatem usurpent extorquendi a pœnitentibus alio-
„ rum peccata? At hoc, inquiunt, recta intentione exquirimus,
„ atque ut complicem quoque ad meliorem frugem deducamus.
„ Sed nulla tibi est obligatio corripiendi, nisi quos confessio reos
„ in sacro Tribunali statuit. Contra tibi obligatio est servandi sub
„ sigillo, quæ tibi in confessione revelantur sive pœnitentis sint,
„ sive aliorum. Præterea indebitis hisce interrogationibus pœni-
„ tentes à Sacramento deterres, cum eos prodere cogis id, quod
„ ipsi a detegendo abhorrent, neque ulla obligatione detegendi
„ tenentur. Gravioris etiam peccati reum te facis, quotiescum-
„ que ob negatam Complicis revelationem pœnitenti absolutionem
„ negas. Dum suo munere functus fuerit pœnitens, & peccata
„ sua detestatus, eadem plene fuerit confessus cum proposito non

„ peccandi, neque agitur de recidivis, de occasione proxima, „ aut de pœnitentibus diu in cœno gravium peccatorum voluta-„ tis, id juris ad absolutionem pœnitens acquisivit, ut sine gravi „ injuria, & contemptu, atque abusu Sacramenti Confessarius de-„ negare eandem non possit. Ad hæc quisquis ex notitia Complicis „ in Confessione habita, quamquam licentia pœnitentis confisus, „ Complicem corrigendum suscipit, scandalis non paucis obnoxius „ est. Indignatur enim quicumque secreta sua crimina detecta vi-„ det, suæque famæ vulnus illatum apud Confessarium. In quere-„ las igitur is facile erumpat, & sigillum Sacramentale fractum „ suspicetur, & Sacerdotem veluti proditorem tanti Sacramenti „ exclamet: quæ certe in perniciem Religionis vergere possunt. „ At quanto graviores tragœdias excitabit Complex, ubi rescivr-„ rit, non sponte factam, sed extortam fuisse in confessione reve-„ lationem sui nominis, atque licentiam revelatione illa utendi? „ Nam sine hac licentia fracti sigilli reus foret Sacerdos. Igitur „ intolerandæ imprudentiæ, & zeli sine scientia facinus hic ha-„ bes. Deinde tametsi sine dolo malo, & in bonum tantummodo „ finem Complicis nomen Confessarius detegendum curaret, fieri „ non posset, quin hominum malitia id tentatum arbitrarentur in „ pravum aliquem finem, ex quo non levis invidia, atque odium „ adversus ipsum Sacramentum conciperetur. Et sane quum inter „ tot probos Ecclesiæ Ministros vix fieri possit, quin aliquis inter-„ dum a concupiscentia in transversum agatur, & in venenum „ convertere possit, quæ Christus Dominus in medicinam nostram „ instituit; satis eiusmodi periculum foret, ut omnino præcludere-„ tur in posterum aditus ejusmodi interrogationibus, minime ad „ Sacramentum necessariis, & tam facile scandala, & perniciem „ animarum parituris. Propterea sapientissime summus Pontifex in „ Decretali addidit: *Nec fieri potuit, quin ea de causa & oblo-„ cutiones, & scandala, & non Ministrorum tantum, sed sa-„ cri etiam ipsius ministerii odium, & animarum ingens pertur-„ batio in populo fideli exorta fine.*

„ In alterius vero Constitut. commemorat iterum, *ait*, conficitur „ quæcumque perversa Confessariorum curiositas, ac præcipue ne-„ gantium absolutionem renuentibus revelare Complicem; eosque „ a Sacra Inquisitione puniendos Sancta Sedes decernit: *Dummodo „ tamen hujusmodi interrogandi, ac denegandi actus talibus cir-„ cumstantiis conjunctus sit, ac convestitus, quæ sit agentem Con-„ fessarium de adhæsione ad prædictam reprobatam praxim, tam-„ quam ad licitam, vel alio quovis modo de prava crudelitate su-„ spectum reddant.* Si ejusmodi circumstantiæ desint, deferendus „ non erit ille ad Inquisitionis Tribunal. Non desunt sane Confessa-„ rii simplicitate laborantes, qui melius conscientiæ pœnitentis se „ prospicere posse aliquando putent, si nomen Complicis audiant. „ Fieri potest, ut nulla malitiæ suspicio in ipsos cadat, quod non „ difficile prospici potest. Quum exempli causa de furtis, de frau-„ dibus, de periclitante alicujus honore agitur: tunc bonus Con-„ fessarius (imprudenter fortasse) exquirat Complicis nomen, con-„ silium, ut sibi videtur, opportunum daturus. Hinc tamen il-„ lius error ad cognitionem Inquisitorum non pertinet. Idem in-„ fra aliis discretis verbis inculcat Pontifex inquiens: *Quod Con-„ fessarii de Complicis nomine perperam interrogantis, absolutio-„ nemque, ubi sibi detegatur, denegantis actum contingat ejusmo-„ di esse, ut quamvis imprudens, & malus, simplex tamen qui-„ dam, & nudus actus fuerit, idest iis circumstantiis destitutus, „ quæ de prava crudelitate, vel de mala adhæsione ad praxim in „ sæpe dicto nostro Brevi reprobatam, tamquam illicitam, cum-*

„ *dem*

» *dem Confessarium suspectum reddat : tunc istiusmodi delictum ,*
» *neque denuntiationis oneri , neque Sancti Officii prædicti cogni-*
» *tioni subjectum erit ; sed de illo cognoscere , atque in delinquen-*
» *tem Confessarium per suspensionem ab audiendis confessionibus ,*
» *vel alias canonicas , & legitimas pœnas pro delicti modo animad-*
» *vertere ad locorum Ordinarios in sua cujuscumque diœcesi omni-*
» *no spectabit .* Rectissime hæc ; nam ea , quæ errorem , aut su-
» spicionem erroris contra dogmata Fidei , ut opiniones scandalo-
» sas , & perniciosas , a Sede Apostolica damnatas , minime con-
» tinent , ab Inquisitionis jurisdictione semota sunt . Æquissimus
» vero Pontifex nihil voluit imminutum de Ordinaria jurisdictione
» Episcoporum , quam tamen læsam ab Inquisitori Generali iidem ,
» ut supra vidimus , expostulabant .

» Itaque si quis cognoverit , quemquam ex Confessariis deliquisse
» modis in Pontificio Brevi expressis , obligatur ad illum denun-
» tiandum Sancto Officio intra terminum triginta dierum , tunc so-
» lum quum circumstantiæ occurrunt , quæ indicent , aut justæ
» suspicioni locum præbeant , Confessarium credere licitam hujus-
» modi interrogationem , quæ intrinsece illicita sit , nisi forte le-
» gitima aliqua causa interrogandi , de qua supra egimus , inter-
» cedat . Ad hoc etiam , ut denuntiatio facienda sit Sancto Officio ,
» exigit Pontifex , ut Confessarius Sacramentalem absolutionem
» pœnitenti denegarit . Exceptionem alteram nunc accipe . *Verum-*
» *tamen* , subdit Pontifex , *ad hujusmodi onere justis de causis exi-*
» *mi volumus , & eximimus personam ipsam Pœnitentem dumta-*
» *xat in causa propria , idest in casu , quo suum peccatum con-*
» *fitens , a Confessario adigatur ad sibi manifestandum nomen Com-*
» *plicis in eodem peccato ; tunc enim pœnitentem hujusmodi ab*
» *obligatione eumdem Confessarium denuntiandi liberamus . Sed*
» *quando aliunde , quam ex propria , ut dictum est , confessione ,*
» *noverit Confessarium aliquo ex superius enumeratis , & Sancto*
» *Officio denuntiandis modis deliquisse : tunc eum , & ipse denun-*
» *tiare ex ista aliunde habita notitia teneatur .*

Quæst. VII. *An peccata dubia debeant aperiri in confessione?*

Resp. Affirm. Si dubium sit cum fundamento, sive dubites an mortaliter peccaveris , sive an confessus fuerit peccatum , quod certo scis esse mortale . Ita Suarez , Sanchez , De Lugo , Valent. &c. Et videtur communis sententia. *Prob.* 1. Ex sensu , & praxi fidelium , cujus initium dignosci nequit : quare ab ipsis Apostolis , a Christo , vel Spiritu Sancto edoctis manavit. 2. Ex ipsa natura Sacramenti per modum Tribunalis instituti , in quo quum Christus constituerit Sacerdotes tanquam Vicarios Dei pro remissione peccatorum obtinenda , voluit ut ea omnia peccata ad eos deferrentur , pro quibus præcepta erat contritio perfecta , qualia sunt non solum mortalia certa , sed etiam dubia. 3. Non confitendo illa, exponis te periculo non confitendi omnia mortalia , contra præceptum divinum. 4. Possessio stat pro lege confitendi , a qua Conc. Trid. sola venialia excipit. 5. Ex Concil. Trident. peccata , quæ sunt in conscientia debent declarari : at dubia , ut dubia , sunt in conscientia , & re-

mitti debent saltem ut dubia, & proinde cognosci ut talia. Confirmatur ex S. Thoma quæst. 6. supplementi artic. 4. ad 3. ubi ait: *Quando aliquis dubitat de aliquo peccato, an sit mortale, tenetur illud confiteri dubitatione manente. Quia qui aliquid committit, vel omittit, in quo dubitat esse peccatum mortale, peccat mortaliter discrimini se committens. Et similiter periculo se committit, qui de hoc, quod dubitat esse mortale, negligit confiteri; non tamen debet asserere illud mortale esse, sed dubitative loqui, & judicium Sacerdotis expectare, cujus est discernere inter lepram, & lepram.*

Porro lex confessionis non est odiosa, sed favorabilis, quum sit a Christo instituta ad salutem animarum, & ad peccata commissa delenda, ac futura præcavenda.

Hinc 1. Qui certo judicat se peccasse mortaliter, sed dubitat an peccatum illud confessus fuerit, tenetur illud confiteri: nam non potest prudenter judicare se certæ obligationi confitendi integre satisfecisse.

Hinc 2. Qui scit se commisisse peccatum aliquod, sed dubitat sit ne mortale, an veniale, tenetur hoc peccatum confiteri. Nam non potest prudenter judicare, se non peccasse mortaliter: ac proinde omittens confessionem illius peccati, exponeret se periculo non faciendi confessionem integram.

Hinc 3. Qui post diligens examen dubitat, an aliquod peccatum, quod scit esse mortale, admiserit, tenetur illud confiteri. Nam is non potest judicare prudenter, se non admisisse tale peccatum; ac proinde si illud non confiteatur, exponit se imprudenter periculo non faciendi confessionem integram. Item is non vult sufficienter, & quantum est in se satisfacere obligationi confitendi omnia mortalia.

Observa. 1. Peccata dubia declaranda sunt ut dubia, sicut certa ut certa. 2. Qui mortale ut dubium confessus est, si postea certo norit illud a se commissum esse, tenetur iterum illud confiteri ut certum; quia ex institutione Christi pœnitens tenetur omnia mortalia confiteri prout sunt in ejus conscientia, & eo modo, quo Sacerdos recte censere possit de eorum gravitate, & pœna convenienti imponenda. E contra qui peccatum ut dubium confessus est, quod postea cognoscit se non commisisse, non tenetur in sequenti confessione id aperire: quia carentia peccati non est materia confessionis. 3. Qui non habet peccata nisi dubia, tenetur confiteri peccatum aliquod certum, saltem veniale, licet antea remissum, ne exponatur Sacramentum periculo nullitatis.

Quæst. VIII. *An peccata mortalia ex oblivione, vel ob justam aliam causam omissa, debeant declarari sequenti confessione?*

Resp. Affirm. Quia 1. ita est generalis fidelium persuasio.

sio, & praxis. 2. Ex Conc. Trid. sess. 14. c. 7. necessarium est jure divino, confiteri omnia, & singula mortalia post baptismum commissa, quorum memoria habeatur. 3. Ex S. Th. in 4. dist. 21. q. 2. art 2. ad 1. quodlibet mortale debet subjici sententiæ Sacerdotis, ut pro eo imponat satisfactionem convenientem. 4. Alexander VII. damnavit hanc propositionem: *Peccata in confessione omissa, seu oblita ob instans vitæ periculum, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.*

Item qui tantum confuse, & generice mortalia peccata confessus est, eo quod distinctum eorum numerum, & speciem non recordetur, tenetur postea in sequenti confessione, si recordetur, eorum numerum distinctum, & speciem confiteri. Quia est præceptum divinum confitendi distincte omnia, & singula mortalia quoad numerum, & speciem, quod is nondum observavit.

Quæst. IX. *An qui aliquam circumstantiam in confessione aperiendam oblitus est, teneatur postea confiteri iterum peccatum, ad quod illa circumstantia pertinet?*

Resp. Affirm. Si tota malitia hujus circumstantiæ nequeat exprimi sine declaratione peccati, quia tunc hujus declaratio per se necessaria est ad circumstantiam aperiendam.

Quæst. X. *Quænam integritas ad valorem & effectum Sacramenti requiritur?*

„ NOTA. Duplex distinguitur confessionis integritas, materialis, „ & formalis. Confessio materialiter integra, est accusatio omnium „ mortalium commissorum quoad numerum, species, & circum„ stantias declarandas. Confessio formaliter integra est accusatio „ eorum dumtaxat mortalium, quæ pœnitens potest, & debet de„ clarare in iis circumstantiis, in quibus versatur.

Resp. 1. Per se loquendo integritas confessionis ad valorem Sacramenti requisita exigit, ut quantum moraliter fieri potest, declarentur 1. Omnia peccata mortalia tam occulta, & interna, quam externa, & publica, etiamsi aliunde esse nota Confessario; neque enim notitia Confessarii, sed confessio pœnitentis est pars Sacramenti. 2. Eorum numerus. 3 Omnes species mortales. 4. Omnes circumstantiæ, tum quæ speciem mutant, tum quæ solum addunt malitiam mortalem ejusdem speciei. 5. Ipsi actus externi, & effectus mali, ac damna inde secuta. 6. Peccatum complicis, & persona, quæ fuit objectum peccati, dum aliter proprium peccatum sufficienter exponi nequit. 7. Omnia mortalia dubia. *Prob.* Quia, ut probavi, horum omnium declaratio præcepta est a Christo, qui instituit Sacramentum Pœnitentiæ per modum judicii reconciliativi, & putativi, in quo videlicet, non solum reus absolvatur, sed etiam convenienter puniatur, & contra relapsum præmuniatur. Talis autem judicii re-

ctitudo, & æquitas exigit cognitionem adæquatam causæ, quantum moraliter haberi potest.

Hinc qui sine justa causa aliquod mortale, vel circumstantiam necessariam scienter celat, facit confessionem nullam, & sacrilegam, ex Concil. Trid. cap. 5. ibi: *Qui scienter aliqua retinent, nihil divinæ bonitati pro Sacerdotem remittendum proponunt*. Quare non solum illud mortale sacrilegium, sed etiam omnia alia mortalia, quæ confessus est, tenetur iterum singillatim confiteri: nam ex præcepto Christi omnia peccata subjici debent validæ absolutioni.

Resp. 2. Integritas materialis non requiritur absolute, quia sæpe est impossibilis cognitio omnium omnino mortalium, etiam post diligens examen. At ex Conc. Trid. cap. 5. *impium est, confessionem, quæ præcipitur, impossibilem dicere, aut carnificinam conscientiarum appellare*.

Resp. 3. Absoluta sufficit integritas formalis. Quia confessio formaliter tantum integra, est ea, in qua ex gravi justa causa, vel oblivione inculpabili omittuntur aliqua peccata. At talis confessio sufficit; nam secundum Doctores omnes, variæ sunt causæ excusantes a confessione omnium mortalium, quæ generatim ad impotentiam physicam, & moralem revocantur; quia Christus noluit, ut Sacramentum Pœnitentiæ institutum in gratiam Fidelium lapsorum, & ut medium ad justificationem necessarium, foret illis non solum absoluta, sed etiam moraliter impossibile, ob damnum aliquod valde grave confessioni extrinsecum.

Hinc a confessione integra materialiter excusantur, 1. Qui ex oblivione inculpabili, vel ignorantia invincibili aliquod mortale omittunt. 2. Muti, si per gestus, scripturam, vel alia signa nequeant omnia declarare. 3. Qui versantur in periculo moriendi ante absolutionem; nisi mox detur; tunc enim auditis aliquot, absolvendi sunt. 4. Quum in naufragii periculo imminenti, vel instante pugna, nequeunt omnes integre confiteri, tunc sufficit confessio confusa, quæ omnes simul significant se peccasse, dolere de peccatis, & velle absolvi. Imo tunc poterunt simul absolvi, si necesse sit, per hanc formulam: *Ego vos absolvo ab omnibus censuris, & peccatis*: Si tamen unusquisque potest saltem aliquod peccatum in particulari confiteri privatim, ad id tenetur. 5. Ii, quorum idioma nonnisi ex parte intelligi potest a confessario, si nequeant alteri confiteri, sitque necessitas confitendi, vel juxta aliquos urgeat præceptum annuæ confessionis. 6. Sacerdos dum peccatum suum confiteri nequit absque fractione sigilli confessionis. 7. Quicumque confiteri nequit aliquod peccatum sine gravi damno confessioni extrinseco, temporali, vel spirituali, sive proprio, sive etiam alieno: nam lex charitatis obligat

gat ad diligendum proximum sicut nos ipsos, & proinde ad vitandum ejus damnum; ut si prudenter timeas, ne confessarius, qui solus haberi potest, frangat sigillum, vel ex tua confessione sumat occasionem peccandi, vel graviter nocendi proximo. Sed tunc requiritur justa causa confitendi hic, & nunc tali confessario, ut præceptum confitendi, vel necessitas celebrandi ad vitandum grave scandalum, aut infamiam; alioqui adeundus est alius confessor, vel differenda confessio, si commode differri queat. Item si Infirmi vires periclitentur in accuratiori peccatorum declaratione; vel si integra confessio laborantis morbo valde contagioso a longe audiri nequit, nec prope sine periculo maximo mortis confessoris, tunc audito uno, aut altero peccato potest absolvi. At magnus populi concursus, die Indulgentiæ, vel festivitatis magnæ, ut Paschatis, per se præcise non excusat ab integritate confessionis; quia tunc non adest sufficiens necessitas dimidiandæ confessionis; & maximi inde abusus, ac magna incommoda orirentur. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propositionem: *Licet sacramentaliter absolvere dimidiate confessos, ratione magni concursus pœnitentium, qualis, v. gr. potest contingere in die alicujus magnæ festivitatis, aut indulgentiæ.*

Porro semper remanet obligatio confitendi peccata omissa, sublato impedimento.

Dixi, *Confessioni extrinseco*: Nam incommodum confessioni velut intrinsecum, seu natum sequi ex ipsa confessione, ut confusio pœnitentis, vel jactura bonæ opinionis apud confessarium, non excusat; alias nullum esset præceptum confessionis, nec per se obligaret.

Resp. 4. Ad valorem Sacramenti requiritur confessionis integritas respectu ejusdem Sacerdotis, & ejusdem absolutionis: ita ut omnia mortalia, quæ sunt in conscientia, necessario declaranda sint eidem Sacerdoti, & in ordine ad eamdem absolutionem. Est de fide, & constat. *Prop.* 1. Ex perpetua Ecclesiæ praxi, quæ nunc cernitur, & cujus initium quum ignoretur, nec ostendi possit, ab ipsius Christi præcepto repetendum est. Ex Concil. Later. IV. c. *Omnis*. 3. Ex Concil. Florent. in Decreto, docentibus omnia peccata eidem Sacerdoti declaranda esse; & in hoc jus divinum dumtaxat explicant. 4. Ex Concil. Trid. sess. 24. cap. 5. declarante confessionem, in qua pœnitens aliquod peccatum Sacerdoti reticet, esse nullam: *qui scienter*, inquit, *aliqua retinent, nihil divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt*. Non dicit *Sacerdotes*. Ratio est voluntas Christi, qui omnia peccata subjecit judiciali sententiæ Sacerdotis. Sententiæ autem æquitas, ac rectitudo exigit cognitionem adæquatam causæ, in quam fertur. Unde quum sententia absolutionis feratur in omnia peccata mortalia (nam unum sine alio remitti nequit) prærequirit, quantum fieri potest, cognitionem omnium mortalium.

Quæst. XI. *An pœnitens teneatur diligens examen præmittere confessioni?*

Resp. Affirm. *Prob.* 1. Ex Concil. Trid. sess. 14. c. 5. dicente, præcipi confessionem omnium mortalium: *Quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent.... & a pœnitentibus exigi, ut postquam quisque diligentius se excusserit, & conscientiæ suæ sinus omnes, & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum mortaliter offendisse meminerit.* 2. Qui præcipit actum, simul præcipit etiam media ad illum necessaria. At diligens examen est necessarium ad confitenda omnia peccata. Ea autem diligentia adhiberi debet, *quam in rebus gravissimis ponere solemus*, ait Catechis. Roman. & quæ moraliter sufficiat ad cognoscenda peccata commissa, consideratis capacitate, & memoria pœnitentis, diuturnitate temporis ab ultima valida confessione transacti, multitudine, & qualitate negotiorum, obligationum, occasionum, & consuetudine peccandi, aliisque circumstantiis. Quare non æquale in omnibus requiritur examen, sed in aliis brevius, in aliis longius.

Quæst. XII. *Quandonam iterari debeat Confessio?*

Resp. Quoties fuit nulla, sive culpabiliter, sive inculpabiliter, sive ex parte pœnitentis defectu doloris, vel propositi sufficientis, & integritatis formalis, vel ob notabilem negligentiam in excutienda conscientia, nisi confessor eam suppleverit: sive ex parte confessarii defectu potestatis, aut intentionis requisitæ. Quia in his casibus Sacramentum fuit nullum, & sic peccata non fuerunt per illud remissa. Omnia autem peccata mortalia debent subjici potestati clavium, & remitti per Sacramentum Pœnitentiæ; ideoque per confessionem, & contritionem debitam, & absolutionem validam. Idem dic, si dubium sit, an confessio irrita fuerit; nam præcepto certo non satisfit per dubiam executionem, & in dubio pars tutior eligi debet.

Sed an is, qui fecit confessionem aliquam invalidam, tenetur cum illa omnes subsequentes iterare?

Resp. Tenetur, si eas fecit cum conscientia confessionis invalidæ, quia revera sunt omnes invalidæ, ob defectum essentialem. At si post unam confessionem invalidam, postea fecit alias cum debita dispositione, & bona fide procedens, præcedentis defectus nullam habens memoriam, non tenetur, inquit Sylvius, has repetere, sed solum illam, vel illas, quas fecit cum conscientia defectus: quia illæ aliæ fuerunt validæ, quum habuerint omnia necessaria ad bonam confessionem.

Quæst. XIII. *An est mortale mentiri in confessione?*

Resp. 1. Mortale sacrilegium est omne mendacium in materia confessionis necessariæ, ut si pœnitens falso neget se commisisse mortale nondum legitime confessum, vel circumstantiam necessariam; vel si neget aliquid aliud grave, quod interrogatus a confessario tenetur aperire, qua-

qualis est peccandi consuetudo, dispositio præsens &c. Nam tunc in re gravi ad Sacramentum, vel ejus rectam administrationem pertinente, decipit judicem suum, & medicum a Christo institutum, ut secundum cognitionem per confessionem partam, & pœnas peccatis proportionatas imponat, & remedia opportuna præscribat. Idem dic, si contra conscientiam falso afferat se commisisse mortale: quia judicem suum in re gravi ad judicium Sacramentale pertinente, & necessaria decipit, & per illam additionem in re gravi ejus judicium pervertit. Secus, si verum putat.

Item mortaliter peccat, qui in confessione generali falso asserit, sed jam peccata aliqua mortalia confessum fuisse. Quia in re gravi, & necessaria decipit Confessarium, qui putant mortalia illa jam declarata, & remissa fuisse, nec jam esse materiam necessariam Sacramenti; unde non potest prudenter pœnam convenientem pro illis statuere: nam non eadem pœna pro peccatis mortalibus nondum sacramentaliter remissis, quæ pro peccatis sic jam remissis, imponi debet.

Resp. 2. Mendacium in materia non necessaria, hoc est, quæ non sit sub mortali declaranda, ut sunt peccata venialia, vel mortalia jam legitime confessa, & remissa, quorum cognitio non est necessaria ad recte administrandum Sacramentum, est ex communi sententia solum veniale. Quia tunc non decipitur graviter judex in ordine ad debitum judicium, quam materia non sit necessaria, nec spectet ad substantiam judicii necessarii; est tamen veniale gravius ob irreverentiam Sacramenti. Esset autem mortale, si aliunde non daretur materia valida Sacramenti; nam tunc irrita redderetur absolutio.

Quæst. XIV. *An peccata venialia sint materia sufficiens confessionis, licet necessaria?*

Resp. Affirm. Ita Conc. Trident. sess. 14. cap. 5. *Venialia quamquam recte, & utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat, taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt.* Nam Christus dedit Sacerdotibus potestatem remittendi generatim omnia peccata, quæ remitti possunt; Joann. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Porro extra casum necessitatis non sunt confitenda venialia tantum in genere, sed debet aliquod addi in specie tantum v. gr. aliquod mendacium, tum quia est contra praxim fidelium, tum quia accusatio, & judicium per se loquendo fieri debent circa materiam in specie determinatam. Ita Suarez, & alii communiter.

Quæst. XV. *An quævis peccata jam remissa per absolutionem sint semper materia sufficiens novæ confessionis?*

Resp. Affirm. *Communis, & certa sententia est*, inquit Suarez. *Prob.* 1. Ex extravag. Benedicti XI. de privil. Ubi ait, eadem peccata iterato confiteri salubre esse. 2.

Quia peccata jam remissa possunt esse materia contritionis, & confessionis, atque possunt adhuc remitti remissione priorem confirmante per novam gratiam; & Christus remittendi potestatem non restrinxit ad unum actum remissionis, propter majorem utilitatem animarum. 5. Ex piorum, ac doctorum hominum usu Ecclesiæ noto, nec reprehenso, quæ probatio valet: nam hanc adhibet Conc. Trid. sup. cit. ad probandum valorem confessionis venialium.

„ NOTA. Confessor dubitans, an ea, quæ pœnitens confitetur, „ sint peccata etiam venialia, non potest eum absolvere. Quia „ non licet applicare formam materiæ dubiæ, alioqui exponeretur „ Sacramentum periculo nullitatis: sola autem peccata sunt ma- „ teria remota pœnitentiæ. Quare ut detur materia certa, curare „ debet, ut pœnitens confiteatur peccatum certum jam alias re- „ missum, & illud in contritione includat.

Quæst. XVI. *An confessio necessaria fieri debeat voce?*
Resp. 1. Id non est de essentia Sacramenti, sed confessio potest valide fieri nutibus, gestibus, vel scripto, si desit facultas loquendi. Constat 1. Ex praxi Ecclesiæ, quæ mutos, & moribundos vocis usu destitutos, per nutus, vel alia signa confitentes absolvit. Et ex Rituali Romano docente, moribundum vocis usu destitutum absolvendum esse. 2. Quia Christus solum præcipit confessionem, qua peccata declarentur Sacerdoti ut judici: quod sufficienter fieri potest per nutus, vel scripturam.

Resp. 2. Non licet absque necessitate aliter quam voce confiteri. Constat 1. Ex communi Theologorum consensu. 2. Ex consuetudine Ecclesiæ vim legis obtinente, & obligante graviter, utpote de re spectante ad convenientem modum perficiendi Sacramentum; nam verba sunt aliis signis longe aptiora ad significandum, & ex S. August. tenent in significando principatum. 3. Ex Concilio Florentino requirente confessionem oris, & ex Benedicto XI. in Extrav. *inter cunctas*, de privil. ibi: *Nisi articulus necessitatis occurrat, Sacerdoti faciendi oris confessio exigitur.* Et vero alia signa non sunt inducta, nisi in supplementum verborum vocalium. *Ex institutione Ecclesiæ tenetur homo, qui potest, ut verbo confiteatur; non solum propter hoc, ut ore confitens magis erubescat, & qui ore peccavit, ore purgetur; sed etiam quia semper in omnibus Sacramentis accipitur id, cujus est communior usus. Unde & in manifestatione peccatorum convenit uti verbis, quibus homines communius, & expressius suos conceptus significare consueverunt.* Ita S. Thomas quodlibet 1. q. 6. art. 1.

Resp. 3. Qui voce non potest, tenetur aliis signis, etiam scripto confiteri, etiam extra mortis periculum. Quia præceptum confitendi obligat saltem, quam sine gravi damno confessionis extrinseco observari potest. Sed hic mo-

modus confitendi nullum damnum, saltem grave, affert. Neque scriptura est per se instrumentum publicationi obnoxium, & potest statim comburi, vel lacerari.

Quæst. XVII. *An excusetur a confessione, qui confiteri nequit nisi per interpretem?*

„ NOTA. Ex Concilio Trid. sess. 14. cap. 5. neque est necessarium jure divino, ut confessio publice fiat, sed valet confessio secreta, & auricularis: neque a Christo prohibitus est modus publice confitendi. Unde ex communi sententia valet confessio, sive secreto, sive publice fiat; nam ad valorem Sacramenti solum requiritur accusatio peccatorum acta Sacerdoti ut judici: hæc autem potest esse utroque hoc modo.

Resp. Multi docent, neminem ex vi præcepti confessionis obligari ad confitendum per interpretem, licet recte possit, eo quod Christus nos non obligarit ad declaranda peccata, nisi soli Sacerdoti absolutionis ministro; nec ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 5. Christus præcepit, ut peccata declararentur publice, id est, coram aliis. Præterea Concilium Lateran. IV. præcipit solum, ut pœnitens omnia sua solus peccata confiteatur Sacerdoti.

Tamen S. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. postquam dixit: *In eo, qui usum linguæ non habet, sicut mutus, vel qui est alterius linguæ, sufficit quod per scriptum, aut nutum, aut interpretem confiteatur, quia non exigitur ab homine plus quam possit:* ait generatim: *Quando non possumus uno modo, debemus secundum quod possumus confiteri.* Certe ad id tenemur saltem ex præcepto charitatis propriæ, si alioqui diu abstinendum esset a confessione. Quia tunc periculum esse diu permanendi in peccato, quum difficile sit, nec ita frequens, habere contritionem perfectam; hæcque obligatio maxime urget in periculo mortis, ubi tenemur omnia media tutiora adhibere ad salutem consequendam. Non pauci autem dicunt, sufficere tunc confiteri per interpretem aliquod dumtaxat peccatum, accusando se de cæteris in generali; nam integra peccatorum confessio præcepta est, dum moraliter fieri potest soli Sacerdoti. Sed de Lugo docet, præceptum divinum obligare ad confitendum in articulo mortis omnia mortalia per interpretem, eo quod manifestatio peccati apud duos sigillo obstrictos non sit detrimentum ita grave, ut propter illud præceptum divinum confitendi omnia mortalia prorsus omittatur, & non tantum differatur. Neque talis confessio potest censeri publica, sicut neque est publica confessio, qua idem peccatum reservatum manifestatur superiori, & inferiori. Additque ob eamdem rationem nos teneri in articulo mortis confiteri omnia mortalia, etiamsi sciremus Sacerdotem aliquod revelaturum alteri, si nullum aliud malum timeatur, nisi mera notitia peccati manens in uno alio, qui tali notitia in nul-

nullius præjudicium possit uti. Et hoc puto servandum in praxi.

Quæst. XVIII. *An confessio Sacerdoti præsenti necessario fieri debeat?*

Resp. Affirm. *Prob.* 1. Ex usu totius Ecclesiæ. 2. Ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 2. Christus eos, qui se post baptismum crimine aliquo contaminarunt, *ante hoc Tribunal* (Sacramenti Pœnitentiæ) *tamquam reos sisti voluit*. Ergo ex institutione Christi ad validam absolutionem requiritur, ut pœnitens coram Sacerdote judice sistatur, & personaliter compareat. 3. Ex Decreto Clementis VIII. dato anno 1602. quo hanc propositionem, scilicet *licere per litteras, seu internuntium confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri: & ab eodem absente absolutionem obtinere*, ad minus uti falsam, temerariam, & scandalosam damnavit, ac prohibuit. Quod intelligendum est non solum conjunctim, nempe quoad confessionem, & absolutionem simul, sed etiam divisim, nempe quoad alterutram, ut postea declaravit ipse Clemens, & Paulus V. 4. Quia debita hujus Sacramenti administratio per se loquendo id exigit. Nam ut Sacerdos pœnitentem absolvat, per se loquendo, debet habere moralem certitudinem de integritate confessionis, & debita dispositione, ac contritione pœnitentis. Hanc autem certitudinem habere moraliter non potest, nisi pœnitentem confitentem audiat. Dico, *per se loquendo*, quia per accidens, nempe in articulo mortis, confessio facta Sacerdoti absenti est licita, & valida, quando aliter fieri non potest. Nam Sacerdos potest, & debet absolvere moribundum sensibus destitutum, qui ipso absente absolutionem petiit.

Quæst. XIX. *Quænam observanda sint circa præceptum Ecclesiasticum confessionis?*

Resp. Sequentia, 1. Hoc præceptum obligat omnes fideles adultos ad confitendum saltem semel in anno, ex Conc. gen. Later. IV. c. 21. ibi: *Omnis utriusque sexus fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti*. Idque sub mortali, ut patet tum ex gravitate materiæ, tum ex pœna adjuncta: *Alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens christiana careat sepultura*. Nomine proprii Sacerdotis intelligitur quidem Parochus, sed sine exclusione Episcoporum, & Sacerdotum ab iis delegatorum. Nam Episcopi eamdem, & longe majorem jurisdictionem habent in parochianos, suntque pastores ipsorum parochorum: quare hic Canon intelligitur salvo jure Episcoporum.

2. Præcipitur confessio valida, sacramentalis, & apta ad reconciliationem cum Deo, ideoque per absolutionem validam terminata. Nam ex Conc. Trid. cap. 5. Ecclesia id præcipit, ut præceptum divinum confessionis saltem semel in anno impleretur; ac proinde non aliam con-

confessionem præcipit, quam Deus; at Deus præcipit confessionem validam, ac dolorosam, quam sequatur absolutio. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propositionem. *Qui facit confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.*

3. Qui toto anno confessionem omisit, tenetur confiteri prima die anni sequentis, si potest, aut prima data opportunitate, & continue, donec impleverit; alioqui peccat deinceps, & toties quidem, quoties potest commode confiteri, & omittit. Nam Ecclesia absolute præcipit confessionem annuam primario propter se, prohibetque ejus dilationem ultra annum: ita ut annus designetur non ad finiendam, sed ad sollicitandam obligationem jure divino impositam, & ut terminus, ultra quem non differatur confessio, & ultra quem remaneat obligatio; ut patet ex his verbis Concil. Trid. *Saltem semel in anno*; lex enim Ecclesiæ lata fuit, ut fideles non nimium differrent observationem præcepti divini. Ergo qui elapso anno statim non confitetur, violat præceptum, & continuo tenetur confiteri, perinde ac qui non solvit censum annuum, solvere continue tenetur, transacto anno.

Item ex vi hujus præcepti tenentur fideles anticipare confessionem in quavis parte anni, si prævideant, fore ut, omissa illa occasione, nequeant postea toto illo anno confiteri, v. g. ex longa navigatione, vel peregrinatione per terras infidelium. Quia hoc præceptum non terminatur ad finem anni, sed obligat ad confitendum saltem semel in anno: quæ obligatio currit toto anno, ideoque in illo complenda. At si homo positus in illa occasione non confiteatur statim, non implebit præceptum in anno, seu obligationem annuam.

4. Quamvis hoc præcepto certum anni tempus confitendi non statuatur, tamen consuetudo invaluit confitendi intra Quadragesimam, vel quindenam paschalem, approbata a Conc. Trid. Quare juxta multos, annus pro servando hoc præcepto computatur ab una quindena Paschali in aliam; & ita fert fidelium praxis, & reipsa solum eo tempore pastores confessionem a fidelibus exigere solent.

5. Pœna interdicti a Conc. Later. statuta in omittentem annuam confessionem, vel paschalem communionem, est solum sententiæ ferendæ, uti verba indicant. Quare ad eam imponendam requiritur authoritas Ordinarii, quum Parochi careant jurisdictione in foro externo.

Sed an teneantur hoc præcepto, qui solus culpæ venialis sibi conscii sunt?

Resp. Multi negant, quia 1. Conc. Later. & Trid. præcipiunt confessionem omnium peccatorum: ergo non loquuntur de venialibus. 1. Ex Conc. Trident. sess. 14 c. 5. Ecclesia solum statuit, ut divinum præceptum confessionis saltem semel in anno ab omnibus observaretur:

at

at præceptum divinum non obligat ad confitendum venialia ex eodem cap.

Affirmant Richard. Alensis, Sanctus Bonaventura, Sylvester, Fagnanus, & aliqui recentiores: quia alioqui minæ Interdicti per canonem intentatæ inutiles forent; nam fideles causarentur se sibi non esse conscios mortalium: unde ut præceptum divinum ab omnibus religiose servaretur, Ecclesia præcepit, ut omnes, & singuli, licet sibi solorum venialium conscii, semel in anno confiterentur.

S. Thomas hanc opinionem ita amplectitur, ut oppositam non rejiciat: nam in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 1. quæst. 3. ad 3. sic ait: *Dicendum, quod ex vi Sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, sed ex institutione Ecclesiæ, quando non habet alia, quæ confiteatur: Vel potest dici secundum quosdam, quod ex decretali prædicta non obligantur nisi illi, qui habent peccata mortalia; quod patet ex hoc, quod dicit, quia debet omnia peccata confiteri, quod de venialibus intelligi non potest... & hoc etiam ille, qui non habet mortalia, non tenetur ad confessionem venialium; sed sufficit ad præceptum Ecclesiæ implendum, ut se Sacerdoti repræsentet, & se ostendat absque conscientia mortalis esse, & hoc ei pro confessione reputatur.*

ARTICULUS III.

De satisfactione.

Quæst. I. **AN, & qualem satisfactionem imponere tenetur Confessarius?**

„ NOTA. 1. Satisfactio hic sumitur pro voluntaria sui ipsius punitione, ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam. „ Duplex est, nempe Sacramentalis, de qua hic agitur; & non Sacramentalis, quæ fit non solum piis, ac laboriosis operibus sponte susceptis, sed etiam malis, ac ærumnis hujus vitæ a Deo inflictis, & patienter toleratis, ut docet Concil. Trid. sess. 14. „ cap. 9.

„ NOTA. 2. Satisfactio Sacramentalis est pœnitentia, seu actio „ una, vel multiplex, bona, & pœnalis, a Sacerdote Judice legitimo imposita, ad puniendam, ac reparandam injuriam Deo „ illatam, vel etiam ad præcavendam futuram. Quum autem homini carnali, & ad malum propenso opus quodlibet bonum sit „ pœnale, utpote ejus naturæ corruptæ contrarium: ideo omnis „ actus virtutis etiam mere internus, in satisfactionem imponi potest. Satisfactio Sacramentalis alia est vindicativa, quæ datur „ præcise ad præterita peccata vindicanda, & alia medicinalis, „ quæ datur præcipue ad præcavenda futura in posterum. Sæpe autem eadem actio utrumque præstare potest.

„ Por-

„ Porro quum satisfactio a confessario imposita, sit pars inte„ gralis Sacramenti, & in ea operetur vis clavium, *amplius va„ let ad expiandum peccatum, quam si proprio arbitrio homo fa„ ceret idem opus*. S. Thom. quodlib. 3. quæst. 13. ob uberiorem „ meritorum Christi applicationem. Item plus, aut minus pœnæ „ temporalis ex opere operato remittit, prout gravior, vel levior „ est, & majore, vel minore devotione peragitur.

Resp. 1. Confessarius tenetur satisfactionem imponere pœnitenti valenti illam exequi. Constat, 1. Ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 8. & ex Traditione ac perpetua praxi Ecclesiæ. 2. Quia satisfactio est pars integralis Sacramenti, ex Concil. Trident. can. 4. At minister quantum potest tenetur procurare integritatem Sacramenti. 3. Ut Judex æquitatem servare debet: unde quum judicet inter Deum, & hominem, sicut debet absolvere hominem recte dispositum, ita curare debet, ut homo satisfaciat Deo; & ut medicus tenetur curare vulnera pœnitentis. Quare gravis est obligatio satisfactionem aliquam imponendi pro mortali; imo etiam juxta multos pro solis venialibus, aut mortalibus jam alias confessis; quia gravis videtur irreverentia, Sacramentum voluntarie privare sua integritate, seu parte integrali.

Dixi *valenti &c.* Nam absolutio sine impositione pœnitentiæ danda est moribundo, qui inter confitendum sensuum usu, & cognitione privatur, ut constat ex praxi Ecclesiæ.

Resp. 2. Confessarius tenetur imponere satisfactiones convenientes, & salutares, tum vindicativas, tum medicinales, proportionatas numero, ac gravitati peccatorum, & pœnitentis facultati, ac dispositioni. Constat ex Patribus, & multis Conciliis, & præsertim ex Conc. Trid. sess. 14. c. 8. ibi: *Debent Sacerdotes quantum Spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & convenientes satisfactiones injungere; ne si forte peccatis conniveant, & indulgeant cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeat autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem: nam claves Sacerdotum non ad solvendum duntaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres & credunt, & docent*. Ratio est quia confessarius a Christo institutus est, tum ut Judex non solum solvens, sed etiam ligans, seu vindicans, servata æquitate, ut ibi docet Conc. Trid. ac proinde debet servare æquitatem in pœnis præscribendis: tum ut medicus, qui pœnitentis morbos, ac vulnera curet, & morborum causas tollat, ut constat ex Patribus, Conciliis variis, ac præsertim ex Concilio general. Lateranen. IV. c. *Omnis*, ubi ait:

Sa-

Sacerdos sit discretus, & cautus, ut more periti medici superinfundat vinum, & oleum vulneribus sauciati, & diligenter inquirens peccatoris circumstantias, & peccati, quibus prudenter intelligat, quale illi debeat præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum. Hinc patet hanc obligationem esse ex genere suo gravem, quum ad integritatem Sacramenti, officium Confessarii, & pœnitentis emendationem ac profectum, ac divinæ offensæ reparationem pertineat.

Observa 1. Salutares, & convenientes satisfactiones, quas justitia divina exigit, generatim sunt, ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 8. illæ, *quæ magnopere a peccato revocant, & quasi fræno quodam coercent, cautioresque, ac vigilantiores, in futurum pœnitentes efficiunt: medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitiosos habitus male vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt . . . . & quibus, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, conformes efficimur, certissimam inde arrham habentes, quod si compatimur, & conglorificamur.*

2. Satisfactiones medicinales convenientes sunt eæ quæ peccatorum causas, ac radices resecant, malos habitus tollunt, pravas cupiditates coercent, occasiones peccandi removent, vitia curant, & pœnitentis emendationem, ac profectum pariunt. Tales sunt actus virtutum interni, & externi vitiis pœnitentis oppositi; contraria enim contrariis curantur. Quare Rituale Roman. ait: *Contrarias peccatis pœnitentias injungat, velut avaris eleemosynas, libidinosis jejunia, vel alias carnis afflictationes, superbis humilitatis officia, desidiosis devotionis studia, &c.* Item crebra oratio, sed præsertim matutina, & serotina quotidiana; examen quotidianum conscientiæ; auditio quotidiana Missæ, meditationes, præsertim passionis Christi, & extremorum; lectiones librorum spiritualium, auditio concionum, frequens confessio, cura singularis vitium capitale emendandi, fuga otii, occasionum peccandi, voluptatum, & delectationum inutilium utilis collocatio temporis suo statui congruens, & ordo actionum cujusque diei suis obligationibus accommodatur; sensuum, & cupiditatum mortificatio; crebri actus fidei, spei, charitatis, contritionis, & aliarum virtutum, vitiis, & pravis cupiditatibus contrariarum, & cogitatio præsentiæ Dei, omnia ubique, & semper inspicientis, devotio singularis erga B. Virginem, quæ constat tum in ejus invocatione, tum in imitatione mirabilium ejus virtutum; confessio generalis annua, secessus per aliquot dies ad vacandum exercitiis spiritualibus secundum rationem a S. Ignatio traditam &c. Mensura autem satisfactionum medicinalium est necessitas, & infirmitas pœnitentis, nec unquam imminui debent, quum satisfactiones illæ sunt remedia ad peccatorum fugam, pœ-

pœnitentis emendationem, ac profectum necessaria: unde in his integritatem, & severitatem adhibere debet Confessarius, ait Suarez. Quare Confessarius naturam, & causam, seu radicem, ac motivum peccatorum pœnitentis prius investiget, & inquirat, ut remedia eorum emendationi apta apponat.

3. Satisfactiones vindicativæ, seu pœnales, ut sint salutares, & convenientes, debent esse proportionatæ non solum multitudini, & gravitati peccatorum, sed etiam facultati, conditioni, & depositionibus pœnitentis; ita ut in iis imponendis habeatur ratio ejus infirmitatis, valetudinis, laboris, status, officiorum, paupertatis, &c. prout prudentia, & charitas suggerent. Neque enim salutares sunt pœnitentiæ tam graves, ac diuturnæ, ut spectata pœnitentis fragilitate, periculum sit, ne eas omittat; nam tunc in ejus exitium verterentur; in hoc autem Sacramento magis intenditur emendatio, & salus pœnitentis, quam satisfactio pro pœna. Si ergo expediat ad bonum spirituale pœnitentis, potest imponi levior pœna, quam mereatur, idque tandem cedit in majorem Dei gloriam, qui vult præcipue curationem pœnitentis. Quare S. Antonin. 3. p. tit. 16. c. 21. ait: *Debet Confessarius dare talem pœnitentiam, quam credat verisimiliter illum implere; ne ipsam violando, deterius contingat.* Et S. Carolus, in Instruct. Confess. monet, non debere imponi tam gravem, ac diuturnam satisfactionem, ut pœnitens ei obsequi recuset, aut acceptatam integre non impleat, nec ordinarie injungenda esse jejunia iis, qui vitæ subsidia labore manuum parant. Confessarius igitur pœnitentem interroget, *an possit pœnitentiam sibi injunctam peragere: alioquin eam pro sua prudentia immutet, aut minuat*, ait Rituale Parisiense. Tunc autem monendus est, leviorem pœnitentiam imponi, quam mereantur ejus peccata, ut ipse moveatur vel ad majorem petendam, vel ad alias ultro sumendas, quum melius dispositus erit.

Porro mensuram pœnæ ex judicio Ecclesiæ peccatis debitæ indicant Canones pœnitentiales, quos proinde scire debet Sacerdos. Nam licet pœnæ per illos statutæ, spectata facultate, & infirmitate pœnitentis, minuendæ sint; tamen sæpe pœnitentibus proponenda sunt, quo magis criminum gravitatem cognoscant, indeque fiunt ad pœnitentiam acceptandam promptiores. Ita S. Carolus in Instruct. confess.

4. Satisfactio ante absolutionem imponenda est, tum ut exploretur debita pœnitentis dispositio, & voluntas faciendi fructus dignos pœnitentiæ: tum quia ordo judicii, & justitiæ vindicativæ postulat, ut prius pœnitens satisfactionem spondeat, & acceptet, quam absolvatur. Si tamen forte sacerdos absolutionem prætermisisset, tenetur eam postea injungere.

Sed an confessarius debet habere distinctam singulorum peccatorum memoriam, dum imponit satisfactionem?

Re-

nientem satisfactionem, ut ostendi. At talis potestas, & obligatio non potest esse in Sacerdote sine obligatione in reo talem satisfactionem injunctam acceptandi, & exequendi: hæc enim sunt correlativa, & alioqui Sacerdotis potestas vindicativa esset inefficax. 2. Ex Conc. Later. cap. *Omnis*, ibi: *Omnia sua peccata confiteatur fideliter, & injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere.* 3. Quilibet subditus tenetur obedire judici, & superiori justam sententiam ferenti. At Sacerdos, cui pœnitens per confessionem se subjecit, imponit pœnitentiam, ut superior, & judex; & tunc fungitur vice Christi, ejusque nomine, ac authoritate ligat, sicut absolvit. 4. Ex Concil. Trident. sess. 14. can. 4. Satisfactio est pars Sacramenti, nempe integralis, & a Deo requiritur ad plenam, ac perfectam peccatorum remissionem. Pœnitens autem tenetur servare integritatem Sacramenti, præsertim quum ad illud concurrat. Quare hæc obligatio ex genere suo gravis est, quum ejus materia pertineat ad religionem, & justitiam divinam.

Nec excusatur pœnitens, eo quod velit alium adire: nam non licet pœnitenti sine justa causa Sacramentum inchoatum relinquere, & effugere Sacerdotis justum judicium, cui se jam subjecit. Pœnitens quidem ante confessionem poterat alteri confiteri; sed facta confessione tali Sacerdoti, hic jam fungitur vice Christi, ejusque authoritate ligat; *Nam claves Sacerdotum non ad solvendum dumtaxat, sed ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres & credunt, & docent*, ait Conc. Trid. sess. 14. cap. 8.

Hinc mortaliter peccat, qui pœnitentiam pro mortali impositam, vel notabilem ejus partem culpabiliter omittit; nam qui tenetur aliquid præstare, ad id obligatur per se sub mortali, si res gravis sit. Quod si sit levis, & imposita pro solis venialibus, vel mortalibus jam alias confessis, secundum multos est dumtaxat veniale illam omittere, secluso contemptu, & scandalo; quia completio integralis partis per materiam levem non obligat, nisi leviter pro ratione materiæ. Aliqui tamen putant esse mortale: quia gravis irreverentia Sacramento infertur, illud privando tota sua integritate, & complemento non accidentali. Et quamvis hæc materia secundum se sit levis, tamen gravis censetur respectu Sacramenti, quum sit ejus tota pars integralis. De Lugo fatetur, esse mortale omittere satisfactionem pro solis venialibus imposita, si hæc gravis sit, v. g. jejunium, quia obligatio eam implendi oritura potestate judicis, & res præcepta est gravis, & capax præcepti gravis.

Imo si Confessarius leviorem pœnitentiam imposuisset, pœnitens tenetur supplere: nam lege divina tenemur satisfacere Deo in hac vita etiam pro pœna temporali peccatis quoad culpam remissis debita, ut constat, 1. ex Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio,*

&

& in fletu, & in planctu. Per jejunium intelligitur omne opus pœnale. Item ex Matth. 3. *Pœnitentiam agite*. Et Luc. 3. *Facite fructus dignos pœnitentiæ*. Quæ duo ex Concil. Trident. seff. 6. cap. 14. non solum contritionem, & vitæ emendationem significant, sed etiam, *satisfactionem per jejunio, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia pro pœna temporali, quæ non tota semper, ut in Baptismo dimittitur*. 2. Ex Patribus. Pro omnibus sit S. Hieronymus, in cap. 2. Jerem. *Peccata gravia gravioribus pœnis indigent*. 3. Ex præcepto naturali, & divino virtutis pœnitentiæ tenemur, quantum possumus, Deo plene satisfacere in hac vita pro injuriis ipsi illatis. Nam ipsa ratio dictat, Deo non minus, quam hominibus plene satisfaciendum esse, quam primum fieri potest moraliter. Hæcque obligatio gravis est pro mortalibus.

Porro ex Conc. Trid. seff. 14. cap. 9. satisfacimus Deo non solum piis, ac laboriosis operibus a Sacerdote injunctis, vel sponte susceptis, sed etiam malis, ac ærumnis hujus vitæ patienter propter Deum toleratis.

Dixi *rationabilem*. Nam si clavis erret, ut ajunt, hoc est, si imponatur satisfactio irrationabilis ob nimiam gravitatem, & diuturnitatem, potest pœnitens illam recusare, & alium confessarium adire.

Quæst. VIII. *Quandonam pœnitens tenetur implere pœnitentiam?*

Resp. Tenetur tempore a confessario præscripto: nam circumstantia temporis in præcepto includitur. Dilatio tamen satisfactionis in paucos dies, etsi sine necessitate, potest esse tantum venialis, nisi ad finem injunctæ pœnitentiæ magni referat, illam impletam esse tempore præfinito v. g. ad superandas tentationes urgentes. Quod si confessarius nullum tempus determinavit, tenetur pœnitens satisfactionem implere quam primum commode potest, itaut peccat mortaliter, si illam ex gravi negligentia diu differat. Nam integritas Sacramenti, & ratio debiti, justæ satisfactionis, ac medicinæ, & rationabilis intentio confessarii executionem celerem exigunt.

Qui autem pœnitentiam quocumque modo distulit, tenetur eam postea quam primum potest persolvere. Nam dilatio solutionis debiti ultra terminum non liberat debitorem onere illud solvendi, & intentio confessarii est, ne satisfactio absolute fiat; tempus vero præfinitur solum ad non differendam solutionem.

Quæst. IX. *Quomodo, & in quo statu impleri debet satisfactio?*

Resp. 1. Satisfactio impleri debet ex motivo pio, ac supernaturali, & fine affectu ad mortale. Quia satisfactio Sacramentalis, est pars integralis Sacramenti, & actus virtutis pœnitentiæ præceptum ad compensationem quamdam injuriæ divinæ: ergo debet actio moraliter bona, supernaturalis, elicita saltem ex motivo placendi Deum, ejus-

ejusque injuriam compensandi. Quæ voluntas est incompossibilis cum affectu ad mortale.

Resp. 2. Qui pœnitentiam in peccato mortali exequitur, peccat saltem venialiter. Quia Sacramenti partem indigne suscipit, & ponit obicem effectui, nempe remissioni pœnæ temporalis; quæ est effectus secundarius, pendens a primario, nempe gratia sanctificante. Tamen ex communiori sententia talis non tenetur postea satisfactionem repetere, eo quod substantiam præcepti impleverit: & quia in Ecclesia veteri sæpe exigebatur saltem magna ex parte executio satisfactionis ante absolutionem, ac proinde ante remissionem peccatorum saltem ordinarie; nam perfecta contritio satis est infrequens. Imo juxta multos, sicut pœnitentiæ ante absolutionem implendæ jussu confessarii, reatum pœnæ temporalis tollunt, quum peccatum postea per absolutionem remissum fuerit; ita pœnæ post absolutionem peragendæ, etiamsi in peccato postea superveniente impletæ fuerint, tamen sublato per justificationem obice, suum effectum assequentur.

Quæst. X. *An pœnitentia a confessore imposita potest in aliam mutare?*

Resp. Non potest a pœnitente propria authoritate mutari, etiam in aliud opus melius: tum quia nulla satisfactio potest esse Sacramentalis, nisi imponatur a Ministro Sacramenti: tum quia reus non potest mutare sententiam judicis, nec subditus opus præscriptum a superiore. Item ab alio Sacerdote mutari nequit, si fuerit conveniens, nec nimis acerba: quum imposita sit, clave non errante, per actum potestati ligandi.

Resp. 2. Ob justam causam mutari potest in aliam convenientem, 1. Ab ipso confessario, qui illam imposuit: nam hoc sæpe potest expedire ad bonum animarum, ad quod hoc judicium ordinatur; & tunc non erit necesse repetere priorem confessionem, si tempus a quo facta est, sit adeo breve, ut moraliter censeatur idem judicium; & Sacerdos adhuc recordetur statum pœnitentis: sed hoc fieri debet in alia confessione, quia est actus judicialis, & usus clavium, qui non nisi Sacramento exercetur. Quod si confessarius non recordetur amplius peccatorum, pro quibus priorem pœnitentiam imposuit, requiritur nova eorum confessio; quia impositio alterius pœnitentiæ est actus jurisdictionis, qui fit a judice ut Judex est: ergo debet procedere cum notitia causæ.

2. Id etiam potest quivis alius confessarius, si satisfactiones impositæ sint irrationabiles, & contra prudentiæ regulas, & minime convenientes. Quia Sacerdos non habet potestatem tales injungendi, nec proinde ad eas obligandi pœnitentem: ideoque mutari possunt ab alio, qui in eodem tribunali idem potest ac prior judex, cui succedit. Sed tunc necesse est, ut apud ipsum fiat nova confessio peccatorum, pro quibus imposita est pœnitentia: quia pœnitentiæ commutatio est impositio pœni-

tentiæ

tentiæ loco prioris, ideoque actus judicii Sacramentalis; alioqui pœnitentia mutata non esset Sacramentalis. At ex Conc. Trid. sess. 14. c. 5. tale judicium non potest nisi causa distincte cognita, & in sacro tribunali recte exerceri: neque enim Sacerdos habet potestatem ligandi, seu imponendi satisfactionem Sacramentalem, nisi prout exercet judicium, & potestatem clavium; præcedente legitima accusatione sibi facta. Hinc confessarius pœnitentiam ab alio impositam commutare nequit sine nova peccatorum absolutione: nam non potest exercere judicium Sacramentale, quin totum Sacramentum conficiat: unde etiam ex parte pœnitentis requiritur nova contritio. Cæterum ne prius Sacramentum sua integritate privetur, relinquendum est aliquid ex priore pœnitentia præstandum.

Quæst. XI. *An pœnitentia possit per alium persolvi?*

Resp. Neg. Quia 1. Satisfactio imponitur pœnitenti per ipsum, non per alium persolvenda. Nam ipsemet reus debet pœnam debitam subire, & quum culpa sit personalis, personalis quoque debetur pro ea satisfactio. 2. Ex Conc. Trid. materia, & partes Sacramenti sunt tres actus pœnitentis, nempe contritio, confessio, & satisfactio: ergo satisfactio, quæ est pars materialis Sacramenti, debet esse actus ipsius pœnitentis, non alterius; sicut nec contritio, vel confessio alterius potest esse materiam in hoc Sacramento. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propositionem: *Pœnitens propria authoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.*

Quæst. XII. *An necesse sit ex præcepto, seu institutione Christi, ut satisfactio ante absolutionem semper impleatur?*

Resp. Nego. *Prob.* Ex usu nunc in Ecclesia a pluribus sæculis recepto. Ecclesia autem præsens, non minus quam antiqua a Spiritu Sancto regitur; nec unquam errare potest in rebus ad fidem, mores, disciplinam generalem, & administrationem Sacramentorum pertinentibus, juxta illud Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Ex usu antiquæ Ecclesiæ, in qua pœnitentes ante pœnitentiam impletam absolvebantur, ut quando imminebat persecutio, aut aliud mortis periculum. 4. Ex Sixto IV. qui ut falsam, & erroneam damnavit hanc Petri de Osma propositionem: *Non peracta pœnitentia confitentes absolvi non debere.* Et ex Alexandro VIII. qui tres has propositiones damnavit. 16 *Ordinem præmittendi sanctificationem absolutioni, induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ; sed ipsa Christi lex, & præscriptio, natura rei id quodammodo dictante.* 17. *Per illam praxim mox absolvendi, ordo pœnitentiæ est inversus.* 18. *Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamsi eam pluri-*

morum hominum sustentet authoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu. Ratio est, quia satisfactio est tantum pars integralis, & complementum Sacramenti Pœnitentiæ. Pars autem integralis non debet necessario præmitti essentiali ejusdem rei; & sine illa stat tota essentia compositi, ut patet in physicis, sic dentes non nascuntur infantibus, nisi aliquot post ortum mensibus, a fortiori in rebus moralibus.

Sed num aliquando potest Confessor obligare pœnitentem ad implendam pœnitentiam sive ex parte, sive ex toto ante solutionem?

Resp. Affirm. Nam nec Christus, nec Ecclesia id prohibuerunt, quando prudentia dictat id expedire. Imo ad id obligari debet pœnitens, quando est periculum ne absolutione accepta pœnitentiam omittat; vel si hoc necessarium sit, aut valde expediat curationi pœnitentis, vel si Sacerdos nequeat aliter judicare de dispositione pœnitentis. Ita Suarez, & De Lugo, qui disp. 14. sect. 10. sic ait: *Ex communi doctrina Theologorum potest aliquando obligare pœnitentem ad implendam pœnitentiam ante absolutionem, per modum medicinæ, quando judicat id necessarium, vel utile pœnitenti, ex eo quod soleat facile promittere pœnitentias, vel ut confessarius certus sit de pœnitentia impleta, vel ob alios fines.*

APPENDIX.

Referuntur præcipui Canones Pœnitentiales secundum ordinem Decalogi, ex variis Conciliis, & libris pœnitentiariis collecti in Instr. Sancti Caroli.

Circa I. Decalogi Præceptum.

QUI a fide desciverit, pœnitentiam aget annis decem.

Qui auguriis, & divinationibus servierit, quive cantationes diabolicas fecerit, pœnitens erit annis septem.

Respiciens furta in astrolabio, pœnitens erit annis duobus.

Si quis ligaturas, aut fascinationes fecerit, pœnitens erit duos annos.

Qui magos consuluerit, in pœnitentia erit annis quinque.

Circa II. Præceptum.

Quicumque sciens perjuraverit, XL. *dies in pane, & aqua, & septem sequentes annos pœniteat, & nunquam sit sine pœnitentia; & nunquam in testimonium recipiatur; & post hæc communionem percipiat.*

Qui

Qui perjurium in Ecclesia fecerit, pœnitentiam aget annos decem.

Si quis Deum, vel B. Virginem, vel aliquem Sanctum publice blasphemaverit, præ foribus Ecclesiæ diebus Dominicis septem, in manifesto, dum missarum solemnia aguntur, stet: ultimoque ex illis die, sine pallio, & calceamentis, ligatus corrigia circa collum; septemque præcedentibus feriis sextis in pane, & aqua jejunet, Ecclesiam nullo modo tunc ingressurus: singulis item illis septem diebus Dominicis tres, aut duos, aut unum pauperem pascat, si potest; alioquin alia pœnitentia afficiatur. Recusans Ecclesiæ ingressu interdicatur, in obitu Ecclesiastica careat sepultura.

Qui votum simplex violaverit, pœniteat tribus annis.

Circa III. Præceptum.

Qui opus aliquod servile die Dominico, festove fecerit, pœnitentiam aget tres dies in pane, & aqua.

Si quis jejunia a sancta Ecclesia indicta violaverit, pœnitentiam aget dies viginti in pane, & aqua.

Qui in Quadragesima jejunium violaverit, pro uno die pœnitentiam aget dies septem.

In quadragesima carne sine inevitabili necessitate vescens, in Pascha non communicet, ac præterea a carne abstineat.

Circa IV. Præceptum.

Qui parentibus maledixerit, XL. *dies pœnitens fit in pane, & aqua.*

Qui parentes injuria affecerit, tres annos.

Qui percusserit, annos septem.

Si quis contra Episcopum, Pastorem, & Patrem suum insurrexerit, in Monasterio omnibus diebus vitæ suæ pœnitentiam aget.

Si quis Episcopi, aut ministrorum ejus, vel Parochi sui præcepta contempserit, vel irriserit, pœnitentiam aget dies XL. *in pane, & aqua.*

Circa V. Præceptum.

Qui presbyterum occiderit pœniteat XII. *annis.*

Si quis patrem, aut matrem, fratrem, ac sororem occiderit, toto vitæ suæ tempore non suscipiat Corpus Domini, nisi in obitu: abstineat a carne, & vino, dum vixerit: jejunet secunda, & quarta, & sexta feria.

Si quis hominem occiderit, ad januam Ecclesiæ semper erit, & in obitu communionem recipiet.

Qui homicidii author fuit, ob consilium, quod dedit, pœnitentiam aget XL. *dies, in pane, & aqua, cum septem sequentibus annis.*

nullius præjudicium possit uti. Et hoc puto servandum in praxi.

Quæst. XVIII. *An confessio Sacerdoti præsenti necessario fieri debeat?*

Resp. Affirm. *Prob.* 1. Ex usu totius Ecclesiæ. 2. Ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 2. Christus eos, qui se post baptismum crimine aliquo contaminarunt, *ante hoc Tribunal* (Sacramenti Pœnitentiæ) *tamquam reos sisti voluit*. Ergo ex institutione Christi ad validam absolutionem requiritur, ut pœnitens coram Sacerdote judice sistatur, & personaliter compareat. 3. Ex Decreto Clementis VIII. dato anno 1602. quo hanc propositionem, scilicet *licere per litteras, seu internuntium confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri: & ab eodem absente absolutionem obtinere*, ad minus uti falsam, temerariam, & scandalosam damnavit, ac prohibuit. Quod intelligendum est non solum conjunctim, nempe quoad confessionem, & absolutionem simul, sed etiam divisim, nempe quoad alterutram, ut postea declaravit ipse Clemens, & Paulus V. 4. Quia debita hujus Sacramenti administratio per se loquendo id exigit. Nam ut Sacerdos pœnitentem absolvat, per se loquendo, debet habere moralem certitudinem de integritate confessionis, & debita dispositione, ac contritione pœnitentis. Hanc autem certitudinem habere moraliter non potest, nisi pœnitentem confitentem audiat. Dico, *per se loquendo*, quia per accidens, nempe in articulo mortis, confessio facta Sacerdoti absenti est licita, & valida, quando aliter fieri non potest. Nam Sacerdos potest, & debet absolvere moribundum sensibus destitutum, qui ipso absente absolutionem petiit.

Quæst. XIX. *Quænam observanda sint circa præceptum Ecclesiasticum confessionis?*

Resp. Sequentia, 1. Hoc præceptum obligat omnes fideles adultos ad confitendum saltem semel in anno, ex Conc. gen. Later. IV. c. 21. ibi: *Omnis utriusque sexus fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti*. Idque sub mortali, ut patet tum ex gravitate materiæ, tum ex pœna adjuncta: *Alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens christiana careat sepultura*. Nomine proprii Sacerdotis intelligitur quidem Parochus, sed sine exclusione Episcoporum, & Sacerdotum ab iis delegatorum. Nam Episcopi eamdem, & longe majorem jurisdictionem habent in parochianos, suntque pastores ipsorum parochorum: quare hic Canon intelligitur salvo jure Episcoporum.

2. Præcipitur confessio valida, sacramentalis, & apta ad reconciliationem cum Deo, ideoque per absolutionem validam terminata. Nam ex Conc. Trid. cap. 5. Ecclesia id præcipit, ut præceptum divinum confessionis saltem semel in anno impleretur; ac proinde non aliam con-

confessionem præcipit, quam Deus; at Deus præcipit confessionem validam, ac dolorosam, quam sequatur absolutio. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propositionem. *Qui facit confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.*

3. Qui toto anno confessionem omisit, tenetur confiteri prima die anni sequentis, si potest, aut prima data opportunitate, & continue, donec impleverit; alioqui peccat deinceps, & toties quidem, quoties potest commode confiteri, & omittit. Nam Ecclesia absolute præcipit confessionem annuam primario propter se, prohibetque ejus dilationem ultra annum: ita ut annus designetur non ad finiendam, sed ad sollicitandam obligationem jure divino impositam, & ut terminus, ultra quem non differatur confessio, & ultra quem remaneat obligatio; ut patet ex his verbis Concil. Trid. *Saltem semel in anno*; lex enim Ecclesiæ lata fuit, ut fideles non nimium differrent observationem præcepti divini. Ergo qui elapso anno statim non confitetur, violat præceptum, & continuo tenetur confiteri, perinde ac qui non solvit censum annuum, solvere continue tenetur, transacto anno.

Item ex vi hujus præcepti tenentur fideles anticipare confessionem in quavis parte anni, si prævideant, fore ut, omissa illa occasione, nequeant postea toto illo anno confiteri, v. g. ex longa navigatione, vel peregrinatione per terras infidelium. Quia hoc præceptum non terminatur ad finem anni, sed obligat ad confitendum saltem semel in anno: quæ obligatio currit toto anno, ideoque in illo complenda. At si homo positus in illa occasione non confiteatur statim, non implebit præceptum in anno, seu obligationem annuam.

4. Quamvis hoc præcepto certum anni tempus confitendi non statuatur, tamen consuetudo invaluit confitendi intra Quadragesimam, vel quindenam paschalem, approbata a Conc. Trid. Quare juxta multos, annus pro servando hoc præcepto computatur ab una quindena Paschali in aliam; & ita fert fidelium praxis, & reipsa solum eo tempore pastores confessionem a fidelibus exigere solent.

5. Pœna interdicti a Conc. Later. statuta in omittentem annuam confessionem, vel paschalem communionem, est solum sententiæ ferendæ, uti verba indicant. Quare ad eam imponendam requiritur authoritas Ordinarii, quum Parochi careant jurisdictione in foro externo.

Sed an teneantur hoc præcepto, qui solius culpæ venialis sibi conscii sunt?

Resp. Multi negant, quia 1. Conc. Later. & Trid. præcipiunt confessionem omnium peccatorum: ergo non loquuntur de venialibus. 2. Ex Conc. Trident. sess. 14. c. 5. Ecclesia solum statuit, ut divinum præceptum confessionis saltem semel in anno ab omnibus observaretur: at

at præceptum divinum non obligat ad confitendum venialia ex eodem cap.

Affirmant Richard. Alensis, Sanctus Bonaventura, Sylvester, Fagnanus, & aliqui recentiores: quia alioqui minæ Interdicti per canonem intentatæ inutiles forent; nam fideles causarentur se sibi non esse conscios mortalium: unde ut præceptum divinum ab omnibus religiose servaretur, Ecclesia præcepit, ut omnes, & singuli, licet sibi solorum venialium conscii, semel in anno confiterentur.

S. Thomas hanc opinionem ita amplectitur, ut oppositam non rejiciat: nam in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 1. quæst. 3. ad 3. sic ait: *Dicendum, quod ex vi Sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, sed ex institutione Ecclesiæ, quando non habet alia, quæ confiteatur: Vel potest dici secundum quosdam, quod ex decretali prædicta non obligantur nisi illi, qui habent peccata mortalia; quod patet ex hoc, quod dicit, quia debet omnia peccata confiteri, quod de venialibus intelligi non potest... & hoc etiam ille, qui non habet mortalia, non tenetur ad confessionem venialium; sed sufficit ad præceptum Ecclesiæ implendum, ut se Sacerdoti repræsentet, & se ostendat absque conscientia mortalis esse, & hoc ei pro confessione reputatur.*

ARTICULUS III.

De satisfactione.

Quæst. I. **A**N, *& qualem satisfactionem imponere tenetur Confessarius?*

„ NOTA. 1. Satisfactio hic sumitur pro voluntaria sui ipsius punitione, ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam. Duplex est, nempe Sacramentalis, de qua hic agitur; & non Sacramentalis, quæ fit non solum piis, ac laboriosis operibus sponte susceptis, sed etiam malis, ac ærumnis hujus vitæ a Deo inflictis, & patienter toleratis, ut docet Concil. Trid. sess. 14. cap. 9.

„ NOTA. 2. Satisfactio Sacramentalis est pœnitentia, seu actio una, vel multiplex, bona, & pœnalis, a Sacerdote Judice legitimo imposita, ad puniendam, ac reparandam injuriam Deo illatam, vel etiam ad præcavendam futuram. Quum autem homini carnali, & ad malum propenso opus quodlibet bonum sit pœnale, utpote ejus naturæ corruptæ contrarium: ideo omnis actus virtutis etiam mere internus, in satisfactionem imponi potest. Satisfactio Sacramentalis alia est vindicativa, quæ datur præcise ad præterita peccata vindicanda, & alia medicinalis, quæ datur præcipue ad præcavenda futura in posterum. Sæpe autem eadem actio utrumque præstare potest.

„ Por-

„ Porro quum satisfactio a confessario imposita, sit pars integralis Sacramenti, & in ea operetur vis clavium, *amplius valet ad expiandum peccatum, quam si proprio arbitrio homo faceret idem opus*. S. Thom. quodlib. 3. quæst. 13. ob uberiorem meritorum Christi applicationem. Item plus, aut minus pœnæ temporalis ex opere operato remittit, prout gravior, vel levior est, & majore, vel minore devotione peragitur.

Resp. 1. Confessarius tenetur satisfactionem imponere pœnitenti valenti illam exequi. Constat, 1. Ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 8. & ex Traditione ac perpetua praxi Ecclesiæ. 2. Quia satisfactio est pars integralis Sacramenti, ex Concil. Trident. can. 4. At minister quantum potest tenetur procurare integritatem Sacramenti. 3. Ut Judex æquitatem servare debet: unde quum judicet inter Deum, & hominem, sicut debet absolvere hominem recte dispositum, ita curare debet, ut homo satisfaciat Deo; & ut medicus tenetur curare vulnera pœnitentis. Quare gravis est obligatio satisfactionem aliquam imponendi pro mortali; imo etiam juxta multos pro solis venialibus, aut mortalibus jam alias confessis; quia gravis videtur irreverentia, Sacramentum voluntarie privare sua integritate, seu parte integrali.

Dixi *valenti &c.* Nam absolutio sine impositione pœnitentiæ danda est moribundo, qui inter confitendum sensuum usu, & cognitione privatur, ut constat ex praxi Ecclesiæ.

Resp. 2. Confessarius tenetur imponere satisfactiones convenientes, & salutares, tum vindicativas, tum medicinales, proportionatas numero, ac gravitati peccatorum, & pœnitentis facultati, ac dispositioni. Constat ex Patribus, & multis Conciliis, & præsertim ex Conc. Trid. sess. 14. c. 8. ibi: *Debent Sacerdotes quantum Spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & convenientes satisfactiones injungere; ne si forte peccatis conniveant, & indulgeant cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem: nam claves Sacerdotum non ad solvendum duntaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres & credunt, & docent.* Ratio est qnia confessarius a Christo institutus est, tum ut Judex non solum solvens, sed etiam ligans, seu vindicans, servata æquitate, ut ibi docet Conc. Trid. ac proinde debet servare æquitatem in pœnis præscribendis: tum ut medicus, qui pœnitentis morbos, ac vulnera curet, & morborum causas tollat, ut constat ex Patribus, Conciliis variis, ac præsertim ex Concilio general. Lateranen. IV. c. *Omnis*, ubi ait: *Sa-*

Sacerdos sit discretus, & cautus, ut more periti medici superinfundat vinum, & oleum vulneribus sauciati, & diligenter inquirens peccatoris circumstantias, & peccati, quibus prudenter intelligat, quale illi debeat præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum. Hinc patet hanc obligationem esse ex genere suo gravem, quum ad integritatem Sacramenti, officium Confessarii, & pœnitentis emendationem ac profectum, ac divinæ offensæ reparationem pertineat.

Observa 1. Salutares, & convenientes satisfactiones, quas justitia divina exigit, generatim sunt, ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 8. illæ, *quæ magnopere a peccato revocant, & quasi fræno quodam coercent, cautioresque, ac vigilantiores, in futurum pœnitentes efficiunt: medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitiosos habitus male vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt . . . . & quibus, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, conformes efficimur, certissimam inde arrham habentes, quod si compatimur, & conglorificamur.*

2. Satisfactiones medicinales convenientes sunt eæ quæ peccatorum causas, ac radices resecant, malos habitus tollunt, pravas cupiditates coercent, occasiones peccandi removent, vitia curant, & pœnitentis emendationem, ac profectum pariunt. Tales sunt actus virtutum interni, & externi vitiis pœnitentis oppositi; contraria enim contrariis curantur. Quare Rituale Roman. ait: *Contrarias peccatis pœnitentias injungat, velut avaris eleemosynas, libidinosis jejunia, vel alias carnis afflictationes, superbis humilitatis officia, desidiosis devotionis studia, &c.* Item crebra oratio, sed præsertim matutina, & serotina quotidiana; examen quotidianum conscientiæ; auditio quotidiana Missæ, meditationes, præsertim passionis Christi, & extremorum; lectiones librorum spiritualium, auditio concionum, frequens confessio, cura singularis vitium capitale emendandi, fuga otii, occasionum peccandi, voluptatum, & delectationum inutilium utilis collocatio temporis suo statui congruens, & ordo actionum cujusque diei suis obligationibus accommodatur; sensuum, & cupiditatum mortificatio; crebri actus fidei, spei, charitatis, contritionis, & aliarum virtutum, vitiis, & pravis cupiditatibus contrariarum, cogitatio præsentiæ Dei, omnia ubique, & semper inspicientis, devotio singularis erga B. Virginem, quæ constat tum in ejus invocatione, tum in imitatione mirabilium ejus virtutum; confessio generalis annua, secessus per aliquot dies ad vacandum exercitiis spiritualibus secundum rationem a S. Ignatio traditam &c. Mensura autem satisfactionum medicinalium est necessitas, & infirmitas pœnitentis, nec unquam imminui debent, quum satisfactiones illæ sunt remedia ad peccatorum fugam, pœ-

pœnitentis emendationem, ac profectum necessaria : unde in his integritatem, & severitatem adhibere debet Confessarius, ait Suarez. Quare Confessarius naturam, & causam, seu radicem, ac motivum peccatorum pœnitentis prius investiget, & inquirat, ut remedia eorum emendationi apta apponat.

3. Satisfactiones vindicativæ, seu pœnales, ut sint salutares, & convenientes, debent esse proportionatæ non solum multitudini, & gravitati peccatorum, sed etiam facultati, conditioni, & depositionibus pœnitentis; ita ut in iis imponendis habeatur ratio ejus infirmitatis, valetudinis, laboris, status, officiorum, paupertatis, &c. prout prudentia, & charitas suggerent. Neque enim salutares sunt pœnitentiæ tam graves, ac diuturnæ, ut spectata pœnitentis fragilitate, periculum sit, ne eas omittat; nam tunc in ejus exitium verterentur; in hoc autem Sacramento magis intenditur emendatio, & salus pœnitentis, quam satisfactio pro pœna. Si ergo expediat ad bonum spirituale pœnitentis, potest imponi levior pœna, quam mereatur, idque tandem cedit in majorem Dei gloriam, qui vult præcipue curationem pœnitentis. Quare S. Antonin. 3. p. tit. 16. c. 21. ait : *Debet Confessarius dare talem pœnitentiam, quam credat verisimiliter illum implere, ne ipsam violando, deterius contingat*. Et S. Carolus, in Instruct. Confess. monet, non debere imponi tam gravem, ac diuturnam satisfactionem, ut pœnitens ei obsequi recuset, aut acceptatam integre non impleat, nec ordinarie injungenda esse jejunia iis, qui vitæ subsidia labore manuum parant. Confessarius igitur pœnitentem interroget, *an possit pœnitentiam sibi injunctam peragere : alioquin eam pro sua prudentia immutet, aut minuat*, ait Rituale Parisiense. Tunc autem monendus est, leviorem pœnitentiam imponi, quam mereantur ejus peccata, ut ipse moveatur vel ad majorem petendam, vel ad alias ultro sumendas, quum melius dispositus erit.

Porro mensuram pœnæ ex judicio Ecclesiæ peccatis debitæ indicant Canones pœnitentiales, quos proinde scire debet Sacerdos. Nam licet pœnæ per illos statutæ, spectata facultate, & infirmitate pœnitentis, minuendæ sint; tamen sæpe pœnitentibus proponenda sunt, quo magis criminum gravitatem cognoscant, indeque fiunt ad pœnitentiam acceptandam promptiores. Ita S. Carolus in Instruct. confess.

4. Satisfactio ante absolutionem imponenda est, tum ut exploretur debita pœnitentis dispositio, & voluntas faciendi fructus dignos pœnitentiæ; tum quia ordo judicii, & justitiæ vindicativæ postulat, ut prius pœnitens satisfactionem spondeat, & acceptet, quam absolvatur. Si tamen forte sacerdos absolutionem prætermisisset, tenetur eam postea injungere.

Sed an confessarius debet habere distinctam singulorum peccatorum memoriam, dum imponit satisfactionem?

Re-

Respondet Sylvius, satis esse sic audire, & intelligere omnia, quando dicuntur in satisfactione injungenda sufficienter meminerit status pœnitentis, ad eam competenter injungendam. Et vero sæpe impossibile est, saltem moraliter, ut confessarius distincte singula tunc meminerit.

Quæst. II. *Quænam opera in pœnitentiam imponenda sunt?*

Resp. Ex Patribus, ex Concil. Florent. & Tridentin. sess. 6. c. 14. tria sunt præcipua, ad quæ cætera revocantur, nempe jejunia, eleemosynæ, orationes: nam hæc sunt satisfactiones pœnales simul, & medicinales. Per jejunium intelligitur omnis corporis afflictatio, & voluptatum sensuum etiam licitarum privatio: nam species ibi ponitur pro genere; per eleemosynam omne opus misericordiæ tum spiritualis, tum corporalis: per orationem omnis actus religionis, & pietatis in Deum, ut Dei laudes, piæ meditationes, ac lectiones, auditio Missæ, & concionum, susceptio Sacramentorum, examen conscientiæ, oblatio actionum suarum Deo facta ad ejus gloriam, actus fidei, spei, charitatis, contritionis &c.

Quæst. III. *An imponi possint opera aliunde præcepta?*

Resp. Non possunt sola licite imponi, si pœnitens possit alia præstare. *Prob.* Ex Conc. Trid. sess. 14. c.8 *Satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem.* At opera jam aliunde præcepta nequeunt esse ad vindictam, & castigationem peccatorum præteritorum, nam etiamsi nulla peccata commisisset pœnitens, teneretur illa præstare, nec illis iterum impositis puniri censetur. Idcirco restitutio injuriæ, & damni compensatio, fuga occasionis peccandi non sunt satisfactionis vindicativæ.

Porro confessarius censendus est imposuisse opus non aliunde præceptum, nisi aliunde exprimat, vel ex circumstantiis colligi queat: nam hæc est rationabilis ejus intentio. Quare si simpliciter imponat jejunium, pœnitens non satisfacit jejunando uno die, in quo ex præcepto Ecclesiæ, vel ex voto tenetur.

Quæst. IV. *An imponi debeat pœnitentia publica?*

Resp. 1. *Pro peccatis occultis quantumvis gravibus manifestam pœnitentiam non imponat*, ait Rit. Roman. Nam esset improportionata, & contra usum Ecclesiæ, & quodammodo infamativa pœnitentis.

Resp. 2. Imponenda est pœnitentia publica pro peccatis publicis, ita Concil. Trident. sess. 24. c. 8. *Apostolus monet, publice peccantes palam esse corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice, & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos, commotosque fuisse non dubitandum: huic condignam pro modo*

de culpa pœnitentiam publice injungi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet vitam. Episcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire. Nec tunc, inquit S. Thom. confessarius, sed pœnitens ipse satisfactionem implendo, manifestat suum peccatum, jam alias notum, & inducitur tantum ad id, quod ex se facere debet ad scandalum tollendum.

Sine tamen Episcopi consilio, & authoritate imponi non debet pœnitentia publica cum certa solemnitate peragenda, ut standi ad fores Ecclesiæ cum cereo accenso &c. Sed quivis confessarius potest, & debet injungere satisfactiones, quæ sine solemnitate peragantur coram iis, qui scandalum passi sunt, dum aliter tolli nequit, & jubere ut retractent sermones contra fidem, bonos mores, religionem, vel calumnias coram iis, qui audierunt &c. Nam scandalum necessario tolli debet.

Quæst. V. *An confessarius possit in pœnitentiam medicinalem imponere pœnitenti aliquid, ex quo oriatur suspicio, vel etiam notitia peccati pœnitentis?*

Resp. Suarez, disp. 33. sect. 7. si medium illud sit necessarium ad vitandum relapsum, posse Sacerdotem illud præcipere pœnitenti, v. g. ut dimittat tale officium, vel hunc domum, aut aliquid simile; & ipsum pœnitentem teneri obedire, quod si noluerit, dimittendum sine absolutione. Quo in casu nulla est sigilli fractio, quia si aliquid fit, totum est ex consensu, & voluntate pœnitentis. Neque est gravamen, aut onus contra sigillum, quod ille consensus per præceptum, vel per comminutionem negandi absolutionem extorqueatur; quia supposita vera necessitate, illud præceptum non tam imponitur a confessario, quam declaratur pœnitenti obligatio, quam in se ipso habet; ideo comminatio illa justa est, imo & necessaria, quia non potest aliter confessarius debito modo fungi suo munere. Ita Suarez. Neque tunc est revelatio confessionis, sed ipsemet pœnitens, ut suæ obligationi satisfaciat, seipsum voluntarie prodit.

Quæst. VI. *An possit injungi satisfactio applicanda aliis, v. g. defunctis?*

Resp. Affirm. Quia tunc non applicatur aliis satisfactio secundum valorem, quem habet ex opere operato, sed secundum eum, quem habet ex opere operantis. Præterea actus ipse charitatis, quo quis applicat aliis satisfactionem sui operis, habet vim satisfactivam: hanc enim habet omne opus meritorium.

Quæst. VII. *An pœnitens teneatur acceptare, & implere pœnitentiam rationabilem injunctam?*

Resp. Affirm. 1. Quia Sacerdos habet potestatem judicialem non solum solvendi, sed etiam ligandi, seu obligandi per impositionem pœnitentiæ, ex Concil. Trident. cap. 8. cit. Imo habet obligationem imponendi convenien-

nientem satisfactionem, ut ostendi. At talis potestas, & obligatio non potest esse in Sacerdote sine obligatione in reo talem satisfactionem injunctam acceptandi, & exequendi: hæc enim sunt correlativa, & alioqui Sacerdotis potestas vindicativa esset inefficax. 2. Ex Conc. Later. cap. *Omnis*, ibi: *Omnia sua peccata confiteatur fideliter, & injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere.* 3. Quilibet subditus tenetur obedire judici, & superiori justam sententiam ferenti. At Sacerdos, cui pœnitens per confessionem se subjecit, imponit pœnitentiam, ut superior, & judex; & tunc fungitur vice Christi, ejusque nomine, ac authoritate ligat, sicut absolvit. 4. Ex Concil. Trident. sess. 14. can. 4. Satisfactio est pars Sacramenti, nempe integralis, & a Deo requiritur ad plenam, acperfectam peccatorum remissionem. Pœnitens autem tenetur servare integritatem Sacramenti, præsertim quum ad illud concurrat. Quare hæc obligatio ex genere suo gravis est, quum ejus materia pertineat ad religionem, & justitiam divinam.

Nec excusatur pœnitens, eo quod velit alium adire: nam non licet pœnitenti sine justa causa Sacramentum inchoatum relinquere, & effugere Sacerdotis justum judicium, cui se jam subjecit. Pœnitens quidem ante confessionem poterat alteri confiteri; sed facta confessione tali Sacerdoti, hic jam fungitur vice Christi, ejusque authoritate ligat: *Nam claves Sacerdotum non ad solvendum dumtaxat, sed ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres & credunt, & docent*, ait Conc. Trid. sess. 14. cap. 8.

Hinc mortaliter peccat, qui pœnitentiam pro mortali impositam, vel notabilem ejus partem culpabiliter omittit; nam qui tenetur aliquid præstare, ad id obligatur per se sub mortali, si res gravis sit. Quod si sit levis, & imposita pro solis venialibus, vel mortalibus jam alias confessis, secundum multos est dumtaxat veniale illam omittere, secluso contemptu, & scandalo; quia completio integralis partis per materiam levem non obligat, nisi leviter pro ratione materiæ. Aliqui tamen putant esse mortale: quia gravis irreverentia Sacramento infertur, illud privando tota sua integritate, & complemento non accidentali. Et quamvis hæc materia secundum se sit levis, tamen gravis censetur respectu Sacramenti, quum sit ejus tota pars integralis. De Lugo fatetur, esse mortale omittere satisfactionem pro solis venialibus imposita, si hæc gravis sit, v. g. jejunium, quia obligatio eam implendi oritur a potestate judicis, & res præcepta est gravis, & capax præcepti gravis.

Imo si Confessarius leviorem pœnitentiam imposuisset, pœnitens tenetur supplere: nam lege divina tenemur satisfacere Deo in hac vita etiam pro pœna temporali peccatis quoad culpam remissis debita, ut constat, 1. ex Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, &*

& in fletu, & in planctu. Per jejunium intelligitur omne opus pœnale. Item ex Matth. 3. *Pœnitentiam agite.* Et Luc. 3. *Facite fructus dignos pœnitentiæ.* Quæ duo ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 14. non solum contritionem, & vitæ emendationem significant, sed etiam, *satisfactionem per jejunio, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia pro pœna temporali, quæ non tota semper, ut in Baptismo dimittitur.* 2. Ex Patribus. Pro omnibus sit S. Hieronymus, in cap. 2. Jerem. *Peccata gravia gravioribus pœnis indigent.* 3. Ex præcepto naturali, & divino virtutis pœnitentiæ tenemur, quantum possumus, Deo plene satisfacere in hac vita pro injuriis ipsi illatis. Nam ipsa ratio dictat, Deo non minus, quam hominibus plene satisfaciendum esse, quam primum fieri potest moraliter. Hæcque obligatio gravis est pro mortalibus.

Porro ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 9. satisfacimus Deo non solum piis, ac laboriosis operibus a Sacerdote injunctis, vel sponte susceptis, sed etiam malis, ac ærumnis hujus vitæ patienter propter Deum toleratis.

Dixi *rationabilem*. Nam si clavis erret, ut ajunt, hoc est, si imponatur satisfactio irrationabilis ob nimiam gravitatem, & diuturnitatem, potest pœnitens illam recusare, & alium confessarium adire.

Quæst. VIII. *Quandonam pœnitens tenetur implere pœnitentiam?*

Resp. Tenetur tempore a confessario præscripto: nam circumstantia temporis in præcepto includitur. Dilatio tamen satisfactionis in paucos dies, etsi sine necessitate, potest esse tantum venialis, nisi ad finem injunctæ pœnitentiæ magni referat, illam impletam esse tempore præfinito v. g. ad superandas tentationes urgentes. Quod si confessarius nullum tempus determinavit, tenetur pœnitens satisfactionem implere quam primum commode potest, itaut peccat mortaliter, si illam ex gravi negligentia diu differat. Nam integritas Sacramenti, & ratio debiti, justæ satisfactionis, ac medicinæ, & rationabilis intentio confessarii executionem celerem exigunt.

Qui autem pœnitentiam quocumque modo distulit, tenetur eam postea quam primum potest persolvere. Nam dilatio solutionis debiti ultra terminum non liberat debitorem onere illud solvendi, & intentio confessarii est, ne satisfactio absolute fiat; tempus vero præfinitur solum ad non differendam solutionem.

Quæst. IX. *Quomodo, & in quo statu impleri debet satisfactio?*

Resp. 1. Satisfactio impleri debet ex motivo pio, ac supernaturali, & fine affectu ad mortale. Quia satisfactio Sacramentalis, est pars integralis Sacramenti, & actus virtutis pœnitentiæ præceptum ad compensationem quamdam injuriæ divinæ: ergo debet actio moraliter bona, supernaturalis, elicita saltem ex motivo placendi Deum, ejus-

ejusque injuriam compensandi. Quæ voluntas est incompossibilis cum affectu ad mortale.

Resp. 2. Qui pœnitentiam in peccato mortali exequitur, peccat saltem venialiter. Quia Sacramenti partem indigne suscipit, & ponit obicem effectui, nempe remissioni pœnæ temporalis; quæ est effectus secundarius, pendens a primario, nempe gratia sanctificante. Tamen ex communiori sententia talis non tenetur postea satisfactionem repetere, eo quod substantiam præcepti impleverit: & quia in Ecclesia veteri sæpe exigebatur saltem magna ex parte executio satisfactionis ante absolutionem, ac proinde ante remissionem peccatorum saltem ordinarie; nam perfecta contritio satis est infrequens. Imo juxta multos, sicut pœnitentiæ ante absolutionem implendæ jussu confessarii, reatum pœnæ temporalis tollunt, quum peccatum postea per absolutionem remissum fuerit; ita pœnæ post absolutionem peragendæ, etiamsi in peccato postea superveniente impletæ fuerint, tamen sublato per justificationem obice, suum effectum assequentur.

Quæst. X. *An pœnitentia a confessore imposita potest in aliam mutare?*

Resp. Non potest a pœnitente propria authoritate mutari, etiam in aliud opus melius: tum quia nulla satisfactio potest esse Sacramentalis, nisi imponatur a Ministro Sacramenti: tum quia reus non potest mutare sententiam judicis, nec subditus opus præscriptum a superiore. Item ab alio Sacerdote mutari nequit, si fuerit conveniens, nec nimis acerba: quum imposita sit, clave non errante, per actum potestati ligandi.

Resp. 2. Ob justam causam mutari potest in aliam convenientem, 1. Ab ipso confessario, qui illam imposuit: nam hoc sæpe potest expedire ad bonum animarum, ad quod hoc judicium ordinatur; & tunc non erit necesse repetere priorem confessionem, si tempus a quo facta est, sit adeo breve, ut moraliter censeatur idem judicium; & Sacerdos adhuc recordetur statum pœnitentis: sed hoc fieri debet in alia confessione, quia est actus judicialis, & usus clavium, qui non nisi Sacramento exercetur. Quod si confessarius non recordetur amplius peccatorum, pro quibus priorem pœnitentiam imposuit, requiritur nova eorum confessio; quia impositio alterius pœnitentiæ est actus jurisdictionis, qui fit a judice ut Judex est: ergo debet procedere cum notitia causæ.

2. Id etiam potest quivis alius confessarius, si satisfactiones impositæ sint irrationabiles, & contra prudentiæ regulas, & minime convenientes. Quia Sacerdos non habet potestatem tales injungendi, nec proinde ad eas obligandi pœnitentem: ideoque mutari possunt ab alio, qui in eodem tribunali idem potest ac prior judex, cui succedit. Sed tunc necesse est, ut apud ipsum fiat nova confessio peccatorum, pro quibus imposita est pœnitentia: quia pœnitentiæ commutatio est impositio pœnitentiæ

tentiæ loco prioris, ideoque actus judicii Sacramentalis; alioqui pœnitentia mutata non esset Sacramentalis. At ex Conc. Trid. sess. 14. c. 5. tale judicium non potest nisi causa distincte cognita, & in sacro tribunali recte exerceri: neque enim Sacerdos habet potestatem ligandi, seu imponendi satisfactionem Sacramentalem, nisi prout exercet judicium, & potestatem clavium; præcedente legitima accusatione sibi facta. Hinc confessarius pœnitentiam ab alio impositam commutare nequit sine nova peccatorum absolutione: nam non potest exercere judicium Sacramentale, quin totum Sacramentum conficiat: unde etiam ex parte pœnitentis requiritur nova contritio. Cæterum ne prius Sacramentum sua integritate privetur, relinquendum est aliquid ex priore pœnitentia præstandum.

Quæst. XI. *An pœnitentia possit per alium persolvi?*

Resp. Neg. Quia 1. Satisfactio imponitur pœnitenti per ipsum, non per alium persolvenda. Nam ipsemet reus debet pœnam debitam subire, & quum culpa sit personalis, personalis quoque debetur pro ea satisfactio. 2. Ex Conc. Trid. materia, & partes Sacramenti sunt tres actus pœnitentis, nempe contritio, confessio, & satisfactio: ergo satisfactio, quæ est pars materialis Sacramenti, debet esse actus ipsius pœnitentis, non alterius; sicut nec contritio, vel confessio alterius potest esse materiam in hoc Sacramento. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propositionem: *Pœnitens propria authoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.*

Quæst. XII. *An necesse sit ex præcepto, seu institutione Christi, ut satisfactio ante absolutionem semper impleatur?*

Resp. Nego. *Prob.* Ex usu nunc in Ecclesia a pluribus sæculis recepto. Ecclesia autem præsens, non minus quam antiqua a Spiritu Sancto regitur; nec unquam errare potest in rebus ad fidem, mores, disciplinam generalem, & administrationem Sacramentorum pertinentibus, juxta illud Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Ex usu antiquæ Ecclesiæ, in qua pœnitentes ante pœnitentiam impletam absolvebantur, ut quando imminebat persecutio, aut aliud mortis periculum. 4. Ex Sixto IV. qui ut falsam, & erroneam damnavit hanc Petri de Osma propositionem: *Non peracta pœnitentia confitentes absolvi non debere.* Et ex Alexandro VIII. qui tres has propositiones damnavit. 16. *Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni, induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ; sed ipsa Christi lex, & præscriptio, natura rei id quodammodo dictante.* 17. *Per illam praxim mox absolvendi, ordo pœnitentiæ est inversus.* 18. *Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamsi eam pluri-*

Quia peccata jam remissa possunt esse materia contritionis, & confessionis, atque possunt adhuc remitti remissione priorem confirmante per novam gratiam; & Christus remittendi potestatem non restrinxit ad unum actum remissionis, propter majorem utilitatem animarum. 3. Ex piorum, ac doctorum hominum usu Ecclesiæ noto, nec reprehenso, quæ probatio valet: nam hanc adhibet Conc. Trid. sup. cit. ad probandum valorem confessionis venialium.

„ Nota. Confessor dubitans, an ea, quæ pœnitens confitetur,
„ sint peccata etiam venialia, non potest eum absolvere. Quia
„ non licet applicare formam materiæ dubiæ, alioqui exponeretur
„ Sacramentum periculo nullitatis: sola autem peccata sunt ma-
„ teria remota pœnitentiæ. Quare ut detur materia certa, curare
„ debet, ut pœnitens confiteatur peccatum certum jam alias re-
„ missum, & illud in contritione includat.

Quæst. XVI. *An confessio necessaria fieri debeat voce?*

Resp. 1. Id non est de essentia Sacramenti, sed confessio potest valide fieri nutibus, gestibus, vel scripto, si desit facultas loquendi. Constat 1. Ex praxi Ecclesiæ, quæ mutos, & moribundos vocis usu destitutos, per nutus, vel alia signa confitentes absolvit. Et ex Rituali Romano docente, moribundum vocis usu destitutum absolvendum esse. 2. Quia Christus solum præcipit confessionem, qua peccata declarentur Sacerdoti ut judici: quod sufficienter fieri potest per nutus, vel scripturam.

Resp. 2. Non licet absque necessitate aliter quam voce confiteri. Constat 1. Ex communi Theologorum consensu. 2. Ex consuetudine Ecclesiæ vim legis obtinente, & obligante graviter, utpote de re spectante ad convenientem modum perficiendi Sacramentum; nam verba sunt aliis signis longe aptiora ad significandum, & ex S. August. tenent in significando principatum. 3. Ex Concilio Florentino requirente confessionem oris, & ex Benedicto XI. in Extrav. *inter cunctas*, de privil. ibi: *Nisi articulus necessitatis occurrat, Sacerdoti faciendi oris confessio exigitur*. Et vero alia signa non sunt inducta, nisi in supplementum verborum vocalium. *Ex institutione Ecclesiæ tenetur homo, qui potest, ut verbo confiteatur; non solum propter hoc, ut ore confitens magis erubescat, & qui ore peccavit, ore purgetur; sed etiam quia semper in omnibus Sacramentis accipitur id, cujus est communior usus. Unde & in manifestatione peccatorum convenit uti verbis, quibus homines communius, & expressius suos conceptus significare consueverunt*. Ita S. Thomas quodlibet 1. q. 6. art. 1.

Resp. 3. Qui voce non potest, tenetur aliis signis, etiam scripto confiteri, etiam extra mortis periculum. Quia præceptum confitendi obligat saltem, quam sine gravi damno confessionis extrinseco observari potest. Sed hic mo-

modus confitendi nullum damnum, saltem grave, affert. Neque scriptura est per se instrumentum publicationi obnoxium, & potest statim comburi, vel lacerari.

Quæst. XVII. *An excusetur a confessione, qui confiteri nequit nisi per interpretem?*

„ NOTA. Ex Concilio Trid. sess. 14. cap. 5. neque est necessarium jure divino, ut confessio publice fiat, sed valet confessio secreta, & auricularis: neque a Christo prohibitus est modus publice confitendi. Unde ex communi sententia valet confessio, sive secreto, sive publice fiat; nam ad valorem Sacramenti solum requiritur accusatio peccatorum acta Sacerdoti ut judici: hæc autem potest esse utroque hoc modo.

Resp. Multi docent, neminem ex vi præcepti confessionis obligari ad confitendum per interpretem, licet recte possit, eo quod Christus nos non obligarit ad declaranda peccata, nisi soli Sacerdoti absolutionis ministro; nec ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 5. Christus præcepit, ut peccata declararentur publice, id est, coram aliis. Præterea Concilium Lateran. IV. præcipit solum, ut pœnitens omnia sua solus peccata confiteatur Sacerdoti.

Tamen S. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. postquam dixit: *In eo, qui usum linguæ non habet, sicut mutus, vel qui est alterius linguæ, sufficit quod per scriptum, aut nutum, aut interpretem confiteatur, quia non exigitur ab homine plus quam possit:* ait generatim: *Quando non possumus uno modo, debemus secundum quod possumus confiteri.* Certe ad id tenemur saltem ex præcepto charitatis propriæ, si alioqui diu abstinendum esset a confessione. Quia tunc periculum esse diu permanendi in peccato, quum difficile sit, nec ita frequens, habere contritionem perfectam; hæcque obligatio maxime urget in periculo mortis, ubi tenemur omnia media tutiora adhibere ad salutem consequendam. Non pauci autem dicunt, sufficere tunc confiteri per interpretem aliquod dumtaxat peccatum, accusando se de cæteris in generali: nam integra peccatorum confessio præcepta est, dum moraliter fieri potest soli Sacerdoti. Sed de Lugo docet, præceptum divinum obligare ad confitendum in articulo mortis omnia mortalia per interpretem, eo quod manifestatio peccati apud duos sigillo obstrictos non sit detrimentum ita grave, ut propter illud præceptum divinum confitendi omnia mortalia prorsus omittatur, & non tantum differatur. Neque talis confessio potest censeri publica, sicut neque est publica confessio, qua idem peccatum reservatum manifestatur superiori, & inferiori. Additque ob eamdem rationem nos teneri in articulo mortis confiteri omnia mortalia, etiamsi sciremus Sacerdotem aliquod revelaturum alteri, si nullum aliud malum timeatur, nisi mera notitia peccati manens in uno alio, qui tali notitia in nul-

nullius præjudicium possit uti. Et hoc puto servandum in praxi.

Quæst. XVIII. *An confessio Sacerdoti præsenti necessario fieri debeat?*

Resp. Affirm. *Prob.* 1. Ex usu totius Ecclesiæ. 2. Ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 2. Christus eos, qui se post baptismum crimine aliquo contaminarunt, *ante hoc Tribunal* (Sacramenti Pœnitentiæ) *tamquam reos sisti voluit*. Ergo ex institutione Christi ad validam absolutionem requiritur, ut pœnitens coram Sacerdote judice sistatur, & personaliter compareat. 3. Ex Decreto Clementis VIII. dato anno 1602. quo hanc propositionem, scilicet *licere per litteras, seu internuntium confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri: & ab eodem absente absolutionem obtinere*, ad minus uti falsam, temerariam, & scandalosam damnavit, ac prohibuit. Quod intelligendum est non solum conjunctim, nempe quoad confessionem & absolutionem simul, sed etiam divisim, nempe quoad alterutram, ut postea declaravit ipse Clemens, & Paulus V. 4. Quia debita hujus Sacramenti administratio per se loquendo id exigit. Nam ut Sacerdos pœnitentem absolvat, per se loquendo, debet habere moralem certitudinem de integritate confessionis, & debita dispositione ac contritione pœnitentis. Hanc autem certitudinem habere moraliter non potest, nisi pœnitentem confitentem audiat. Dico, *per se loquendo*, quia per accidens, nempe in articulo mortis, confessio facta Sacerdoti absenti est licita, & valida, quando aliter fieri non potest. Nam Sacerdos potest, & debet absolvere moribundum sensibus destitutum, qui ipso absente absolutionem petiit.

Quæst. XIX. *Quænam observanda sint circa præceptum Ecclesiasticum confessionis?*

Resp. Sequentia, 1. Hoc præceptum obligat omnes fideles adultos ad confitendum saltem semel in anno, ex Conc. gen. Later. IV. c. 21. ibi: *Omnis utriusque sexus fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti*. Idque sub mortali, ut patet tum ex gravitate materiæ, tum ex pœna adjuncta: *Alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens christiana careat sepultura*. Nomine proprii Sacerdotis intelligitur quidem Parochus, sed sine exclusione Episcoporum, & Sacerdotum ab iis delegatorum. Nam Episcopi eamdem, & longe majorem jurisdictionem habent in parochianos, suntque pastores ipsorum parochorum: quare hic Canon intelligitur salvo jure Episcoporum.

2. Præcipitur confessio valida, sacramentalis, & apta ad reconciliationem cum Deo, ideoque per absolutionem validam terminata. Nam ex Conc. Trid. cap. 5. Ecclesia id præcipit, ut præceptum divinum confessionis saltem semel in anno impleretur; ac proinde non aliam con-

confessionem præcipit, quam Deus; at Deus præcipit confessionem validam, ac dolorosam, quam sequatur absolutio. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propositionem. *Qui facit confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.*

3. Qui toto anno confessionem omisit, tenetur confiteri prima die anni sequentis, si potest, aut prima data opportunitate, & continue, donec impleverit; alioqui peccat deinceps, & toties quidem, quoties potest commode confiteri, & omittit. Nam Ecclesia absolute præcipit confessionem annuam primario propter se, prohibetque ejus dilationem ultra annum: ita ut annus designetur non ad finiendam, sed ad sollicitandam obligationem jure divino impositam, & ut terminus, ultra quem non differatur confessio, & ultra quem remaneat obligatio; ut patet ex his verbis Concil. Trid. *Saltem semel in anno*; lex enim Ecclesiæ lata fuit, ut fideles non nimium differrent observationem præcepti divini. Ergo qui elapso anno statim non confitetur, violat præceptum, & continuo tenetur confiteri, perinde ac qui non solvit censum annuum, solvere continue tenetur, transacto anno.

Item ex vi hujus præcepti tenentur fideles anticipare confessionem in quavis parte anni, si prævideant, fore ut, omissa illa occasione, nequeant postea toto illo anno confiteri, v. g. ex longa navigatione, vel peregrinatione per terras infidelium. Quia hoc præceptum non terminatur ad finem anni, sed obligat ad confitendum saltem semel in anno: quæ obligatio currit toto anno, ideoque in illo complenda. At si homo positus in illa occasione non confiteatur statim, non implebit præceptum in anno, seu obligationem annuam.

4. Quamvis hoc præcepto certum anni tempus confitendi non statuatur, tamen consuetudo invaluit confitendi intra Quadragesimam, vel quindenam paschalem, approbata a Conc. Trid. Quare juxta multos, annus pro servando hoc præcepto computatur ab una quindena Paschali in aliam; & ita fert fidelium praxis, & reipsa solum eo tempore pastores confessionem a fidelibus exigere solent.

5. Pœna interdicti a Conc. Later. statuta in omittentem annuam confessionem, vel paschalem communionem, est solum sententiæ ferendæ, uti verba indicant. Quare ad eam imponendam requiritur authoritas Ordinarii, quum Parochi careant jurisdictione in foro externo.

Sed an tenentur hoc præcepto, qui solius culpæ venialis sibi conscii sunt?

Resp. Multi negant, quia 1. Conc. Later. & Trid. præcipiunt confessionem omnium peccatorum: ergo non loquuntur de venialibus. 1. Ex Conc. Trident. sess. 14. c. 5. Ecclesia solum statuit, ut divinum præceptum confessionis saltem semel in anno ab omnibus observaretur: at

at præceptum divinum non obligat ad confitendum venialia ex eodem cap.

Affirmant Richard. Alensis, Sanctus Bonaventura, Sylvester, Fagnanus, & aliqui recentiores: quia alioqui minæ Interdicti per canonem intentatæ inutiles forent; nam fideles causarentur se sibi non esse conscios mortalium: unde ut præceptum divinum ab omnibus religiose servaretur, Ecclesia præcepit, ut omnes, & singuli, licet sibi solorum venialium conscii, semel in anno confiterentur.

S. Thomas hanc opinionem ita amplectitur, ut oppositam non rejiciat: nam in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 1. quæst. 3. ad 3. sic ait: *Dicendum, quod ex vi Sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, sed ex institutione Ecclesiæ, quando non habet alia, quæ confiteatur: Vel potest dici secundum quosdam, quod ex decretali prædicta non obligantur nisi illi, qui habent peccata mortalia; quod patet ex hoc, quod dicit, quia debet omnia peccata confiteri, quod de venialibus intelligi non potest... & hoc etiam ille, qui non habet mortalia, non tenetur ad confessionem venialium; sed sufficit ad præceptum Ecclesiæ implendum, ut se Sacerdoti repræsentet, & se ostendat absque conscientia mortalis esse, & hoc ei pro confessione reputatur.*

ARTICULUS III.

De satisfactione.

Quæst. I. AN, & *qualem satisfactionem imponere tenetur Confessarius?*

„ NOTA. 1. Satisfactio hic sumitur pro voluntaria sui ipsius punitione, ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam. Duplex est, nempe Sacramentalis, de qua hic agitur; & non Sacramentalis, quæ fit non solum piis, ac laboriosis operibus sponte susceptis, sed etiam malis, ac ærumnis hujus vitæ a Deo inflictis, & patienter toleratis, ut docet Concil. Trid. sess. 14. cap. 9.

„ NOTA. 2. Satisfactio Sacramentalis est pœnitentia, seu actio una, vel multiplex, bona, & pœnalis, a Sacerdote Judice legitimo imposita, ad puniendam, ac reparandam injuriam Deo illatam, vel etiam ad præcavendam futuram. Quum autem homini carnali, & ad malum propenso opus quodlibet bonum sit pœnale, utpote ejus naturæ corruptæ contrarium: ideo omnis actus virtutis etiam mere internus, in satisfactionem imponi potest. Satisfactio Sacramentalis alia est vindicativa, quæ datur præcise ad præterita peccata vindicanda, & alia medicinalis, quæ datur præcipue ad præcavenda futura in posterum. Sæpe autem eadem actio utrumque præstare potest.

„ Por-

„ Porro quum satisfactio a confessario imposita, sit pars inte-
„ gralis Sacramenti, & in ea operetur vis clavium, *amplius va-*
„ *let ad expiandum peccatum, quam si proprio arbitrio homo fa-*
„ *ceret idem opus*. S. Thom. quodlib. 3. quæst. 13. ob uberiorem
„ meritorum Christi applicationem. Item plus, aut minus pœnæ
„ temporalis ex opere operato remittit, prout gravior, vel levior
„ est, & majore, vel minore devotione peragitur.

Resp. 1. Confessarius tenetur satisfactionem imponere pœnitenti valenti illam exequi. Constat, 1. Ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 8. & ex Traditione ac perpetua praxi Ecclesiæ. 2. Quia satisfactio est pars integralis Sacramenti, ex Concil. Trident. can. 4. At minister quantum potest tenetur procurare integritatem Sacramenti. 3. Ut Judex æquitatem servare debet: unde quum judicet inter Deum, & hominem, sicut debet absolvere hominem recte dispositum, ita curare debet, ut homo satisfaciat Deo; & ut medicus tenetur curare vulnera pœnitentis. Quare gravis est obligatio satisfactionem aliquam imponendi pro mortali; imo etiam juxta multos pro solis venialibus, aut mortalibus jam alias confessis; quia gravis videtur irreverentia, Sacramentum voluntarie privare sua integritate, seu parte integrali.

Dixi *valenti &c.* Nam absolutio sine impositione pœnitentiæ danda est moribundo, qui inter confitendum sensuum usu, & cognitione privatur, ut constat ex praxi Ecclesiæ.

Resp. 2. Confessarius tenetur imponere satisfactiones convenientes, & salutares, tum vindicativas, tum medicinales, proportionatas numero, ac gravitati peccatorum, & pœnitentis facultati, ac dispositioni. Constat ex Patribus, & multis Conciliis, & præsertim ex Conc. Trid. sess. 14. c. 8. ibi: *Debent Sacerdotes quantum Spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & convenientes satisfactiones injungere; ne si forte peccatis conniveant, & indulgeant cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem: nam claves Sacerdotum non ad solvendum duntaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres & credunt, & docent.* Ratio est quia confessarius a Christo institutus est, tum ut Judex non solum solvens, sed etiam ligans, seu vindicans, servata æquitate, ut ibi docet Conc. Trid. ac proinde debet servare æquitatem in pœnis præscribendis: tum ut medicus, qui pœnitentis morbos, ac vulnera curet, & morborum causas tollat, ut constat ex Patribus, Conciliis variis, ac præsertim ex Concilio general. Lateranen. IV. c. *Omnis*, ubi ait:

Sa-

pœnitentis emendationem, ac profectum necessaria: unde in his integritatem, & severitatem adhibere debet Confessarius, ait Suarez. Quare Confessarius naturam, & causam, seu radicem, ac motivum peccatorum pœnitentis prius investiget, & inquirat, ut remedia eorum emendationi apta apponat.

3. Satisfactiones vindicativæ, seu pœnales, ut sint salutares, & convenientes, debent esse proportionatæ non solum multitudini, & gravitati peccatorum, sed etiam facultati, conditioni, & depositionibus pœnitentis; ita ut in iis imponendis habeatur ratio ejus infirmitatis, valetudinis, laboris, status, officiorum, paupertatis, &c. prout prudentia, & charitas suggerent. Neque enim salutares sunt pœnitentiæ tam graves, ac diuturnæ, ut spectata pœnitentis fragilitate, periculum sit, ne eas omittat; nam tunc in ejus exitium verterentur; in hoc autem Sacramento magis intenditur emendatio, & salus pœnitentis, quam satisfactio pro pœna. Si ergo expediat ad bonum spirituale pœnitentis, potest imponi levior pœna, quam mereatur, idque tandem cedit in majorem Dei gloriam, qui vult præcipue curationem pœnitentis. Quare S. Antonin. 3. p. tit. 16. c. 21. ait: *Debet Confessarius dare talem pœnitentiam, quam credat veri similiter illum implere; ne ipsam violando, deterius contingat*. Et S. Carolus, in Instruct. Confess. monet, non debere imponi tam gravem, ac diuturnam satisfactionem, ut pœnitens ei obsequi recuset, aut acceptatam integre non implet, nec ordinarie injungenda esse jejunia iis, qui vitæ subsidia labore manuum parant. Confessarius igitur pœnitentem interroget, *an possit pœnitentiam sibi injunctam peragere: alioquin eam pro sua prudentia immutet, aut minuat*, ait Rituale Parisiense. Tunc autem monendus est, leviorem pœnitentiam imponi, quam mereantur ejus peccata, ut ipse moveatur vel ad majorem petendam, vel ad alias ultro sumendas, quum melius dispositus erit.

Porro mensuram pœnæ ex judicio Ecclesiæ peccatis debitæ indicant Canones pœnitentiales, quos proinde scire debet Sacerdos. Nam licet pœnæ per illos statutæ, spectata facultate, & infirmitate pœnitentis, minuendæ sint; tamen sæpe pœnitentibus proponenda sunt, quo magis criminum gravitatem cognoscant, indeque fiunt ad pœnitentiam acceptandam promptiores. Ita S. Carolus in Instruct. confess.

4. Satisfactio ante absolutionem imponenda est, tum ut exploretur debita pœnitentis dispositio, & voluntas faciendi fructus dignos pœnitentiæ: tum quia ordo judicii, & justitiæ vindicativæ postulat, ut prius pœnitens satisfactionem spondeat, & acceptet, quam absolvatur. Si tamen forte sacerdos absolutionem prætermisisset, tenetur eam postea injungere.

Sed an confessarius debet habere distinctam singulorum peccatorum memoriam, dum imponit satisfactionem?

Re-

Respondet Sylvius, satis esse sic audire, & intelligere omnia, quando dicuntur in satisfactione injungenda sufficienter meminerit status pœnitentis, ad eam competenter injungendam. Et vero sæpe impossibile est, saltem moraliter, ut confessarius distincte singula tunc meminerit.

Quæst. II. *Quænam opera in pœnitentiam imponenda sunt?*

Resp. Ex Patribus, ex Concil. Florent. & Tridentin. sess. 6. c. 14. tria sunt præcipua, ad quæ cætera revocantur, nempe jejunia, eleemosynæ, orationes: nam hæc sunt satisfactiones pœnales simul, & medicinales. Per jejunium intelligitur omnis corporis afflictatio, & voluptatum sensuum etiam licitarum privatio: nam species ibi ponitur pro genere; per eleemosynam omne opus misericordiæ tum spiritualis, tum corporalis: per orationem omnis actus religionis, & pietatis in Deum, ut Dei laudes, piæ meditationes, ac lectiones, auditio Missæ, & concionum, susceptio Sacramentorum, examen conscientiæ, oblatio actionum suarum Deo facta ad ejus gloriam, actus fidei, spei, charitatis, contritionis &c.

Quæst. III. *An imponi possint opera aliunde præcepta?*

Resp. Non possunt sola licite imponi, si pœnitens possit alia præstare. *Prob.* Ex Conc. Trid. sess. 14. c.8 *Satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem.* At opera jam aliunde præcepta nequeunt esse ad vindictam, & castigationem peccatorum præteritorum, nam etiamsi nulla peccata commisisset pœnitens, teneretur illa præstare, nec illis iterum impositis puniri censetur. Idcirco restitutio injuriæ, & damni compensatio, fuga occasionis peccandi non sunt satisfactionis vindicativæ.

Porro confessarius censendus est imposuisse opus non aliunde præceptum, nisi aliunde exprimat, vel ex circumstantiis colligi queat: nam hæc est rationabilis ejus intentio. Quare si simpliciter imponat jejunium, pœnitens non satisfacit jejunando uno die, in quo ex præcepto Ecclesiæ, vel ex voto tenetur.

Quæst. IV. *An imponi debeat pœnitentia publica?*

Resp. 1. *Pro peccatis occultis quantumvis gravibus manifestam pœnitentiam non imponat*, ait Rit. Roman. Nam esset improportionata, & contra usum Ecclesiæ, & quodammodo infamativa pœnitentis.

Resp. 2. Imponenda est pœnitentia publica pro peccatis publicis, ita Concil. Trident. sess. 24. c. 8. *Apostolus monet, publice peccantes palam esse corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice, & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos, commotosque fuisse non dubitandum: huic condignam pro modo*

do culpæ pœnitentiam publice injungi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonia ad rectam revocet vitam. Episcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire. Nec tunc, inquit S. Thom. confessarius, sed pœnitens ipse satisfactionem implendo, manifestat suum peccatum, jam alias notum, & inducitur tantum ad id, quod ex se facere debet ad scandalum tollendum.

Sine tamen Episcopi consilio, & authoritate imponi non debet pœnitentia publica cum certa solemnitate peragenda, ut standi ad fores Ecclesiæ cum cereo accenso &c. Sed quivis confessarius potest, & debet injungere satisfactiones, quæ sine solemnitate peragantur coram iis, qui scandalum passi sunt, dum aliter tolli nequit, & jubere ut retractent sermones contra fidem, bonos mores, religionem, vel calumnias coram iis, qui audierunt &c. Nam scandalum necessario tolli debet.

Quæst. V. *An confessarius possit in pœnitentiam medicinalem imponere pœnitenti aliquid, ex quo oriatur suspicio, vel etiam notitia peccati pœnitentis?*

Resp. Suarez, disp. 33. sect. 7. si medium illud sit necessarium ad vitandum relapsum, posse Sacerdotem illud præcipere pœnitenti, v. g. ut dimittat tale officium, vel hunc domum, aut aliquid simile; & ipsum pœnitentem teneri obedire, quod si noluerit, dimittendum sine absolutione. Quo in casu nulla est sigilli fractio, quia si aliquid fit, totum est ex consensu, & voluntate pœnitentis. Neque est gravamen, aut onus contra sigillum, quod ille consensus per præceptum, vel per comminutionem negandi absolutionem extorqueatur; quia supposita vera necessitate, illud præceptum non tam imponitur a confessario, quam declaratur pœnitenti obligatio, quam in se ipso habet; ideo comminatio illa justa est, imo & necessaria, quia non potest aliter confessarius debito modo fungi suo munere. Ita Suarez. Neque tunc est revelatio confessionis, sed ipsemet pœnitens, ut suæ obligationi satisfaciat, seipsum voluntarie prodit.

Quæst. VI. *An possit injungi satisfactio applicanda aliis, v. g. defunctis?*

Resp. Affirm. Quia tunc non applicatur aliis satisfactio secundum valorem, quem habet ex opere operato, sed secundum eum, quem habet ex opere operantis. Præterea actus ipse charitatis, quo quis applicat aliis satisfactionem sui operis, habet vim satisfactivam: hanc enim habet omne opus meritorium.

Quæst. VII. *An pœnitens teneatur acceptare, & implere pœnitentiam rationabilem injunctam?*

Resp. Affirm. 1. Quia Sacerdos habet potestatem judicialem non solum solvendi, sed etiam ligandi, seu obligandi per impositionem pœnitentiæ, ex Concil. Trident. cap. 8. cit. Imo habet obligationem imponendi convenien-

nientem satisfactionem, ut ostendi. At talis potestas, & obligatio non potest esse in Sacerdote sine obligatione in reo talem satisfactionem injunctam acceptandi, & exequendi: hæc enim sunt correlativa, & alioqui Sacerdotis potestas vindicativa esset inefficax. 2. Ex Conc. Later. cap. *Omnis*, ibi: *Omnia sua peccata confiteatur fideliter, & injunctam sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere.* 3. Quilibet subditus tenetur obedire judici, & superiori justam sententiam ferenti. At Sacerdos, cui pœnitens per confessionem se subjecit, imponit pœnitentiam, ut superior, & judex; & tunc fungitur vice Christi, ejusque nomine, ac authoritate ligat, sicut absolvit. 4. Ex Concil. Trident. sess. 14. can. 4. Satisfactio est pars Sacramenti, nempe integralis, & a Deo requiritur ad plenam, acperfectam peccatorum remissionem. Pœnitens autem tenetur servare integritatem Sacramenti, præsertim quum ad illud concurrat. Quare hæc obligatio ex genere suo gravis est, quum ejus materia pertineat ad religionem, & justitiam divinam.

Nec excusatur pœnitens, eo quod velit alium adire: nam non licet pœnitenti sine justa causa Sacramentum inchoatum relinquere, & effugere Sacerdotis justum judicium, cui se jam subjecit. Pœnitens quidem ante confessionem poterat alteri confiteri; sed facta confessione tali Sacerdoti, hic jam fungitur vice Christi, ejusque authoritate ligat: *Nam claves Sacerdotum non ad solvendum dumtaxat, sed ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres & credunt, & docent*, ait Conc. Trid. sess. 14. cap. 8.

Hinc mortaliter peccat, qui pœnitentiam pro mortali impositam, vel notabilem ejus partem culpabiliter omittit; nam qui tenetur aliquid præstare, ad id obligatur per se sub mortali, si res gravis sit. Quod si sit levis, & imposita pro solis venialibus, vel mortalibus jam alias confessis, secundum multos est dumtaxat veniale illam omittere, secluso contemptu, & scandalo; quia completio integralis partis per materiam levem non obligat, nisi leviter pro ratione materiæ. Aliqui tamen putant esse mortale: quia gravis irreverentia Sacramento infertur, illud privando tota sua integritate, & complemento non accidentali. Et quamvis hæc materia secundum se sit levis, tamen gravis censetur respectu Sacramenti, quum sit ejus tota pars integralis. De Lugo fatetur, esse mortale omittere satisfactionem pro solis venialibus imposita, si hæc gravis sit, v. g. jejunium, quia obligatio eam implendi oritura potestate judicis, & res præcepta est gravis, & capax præcepti gravis.

Imo si Confessarius leviorem pœnitentiam imposuisset, pœnitens tenetur supplere: nam lege divina tenemur satisfacere Deo in hac vita etiam pro pœna temporali peccatis quoad culpam remissis debita, ut constat, 1. ex Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio,*

&

& in fletu, & in planctu. Per jejunium intelligitur omne opus pœnale. Item ex Matth. 3. *Pœnitentiam agite.* Et Luc. 3. *Facite fructus dignos pœnitentiæ.* Quæ duo ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 14. non solum contritionem, & vitæ emendationem significant, sed etiam, *satisfactionem per jejunio, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia pro pœna temporali, quæ non tota semper, ut in Baptismo dimittitur.* 2. Ex Patribus. Pro omnibus sit S. Hieronymus, in cap. 2. Jerem. *Peccata gravia gravioribus pœnis indigent.* 3. Ex præcepto naturali, & divino virtutis pœnitentiæ tenemur, quantum possumus, Deo plene satisfacere in hac vita pro injuriis ipsi illatis. Nam ipsa ratio dictat, Deo non minus, quam hominibus plene satisfaciendum esse, quam primum fieri potest moraliter. Hæcque obligatio gravis est pro mortalibus.

Porro ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 9. satisfacimus Deo non solum piis, ac laboriosis operibus a Sacerdote injunctis, vel sponte susceptis, sed etiam malis, ac ærumnis hujus vitæ patienter propter Deum toleratis.

Dixi *rationabilem*. Nam si clavis erret, ut ajunt, hoc est, si imponatur satisfactio irrationabilis ob nimiam gravitatem, & diuturnitatem, potest pœnitens illam recusare, & alium confessarium adire.

Quæst. VIII. *Quandonam pœnitens tenetur implere pœnitentiam?*

Resp. Tenetur tempore a confessario præscripto: nam circumstantia temporis in præcepto includitur. Dilatio tamen satisfactionis in paucos dies, etsi sine necessitate, potest esse tantum venialis, nisi ad finem injunctæ pœnitentiæ magni referat, illam impletam esse tempore præfinito v. g. ad superandas tentationes urgentes. Quod si confessarius nullum tempus determinavit, tenetur pœnitens satisfactionem implere quam primum commode potest, itaut peccat mortaliter, si illam ex gravi negligentia diu differat. Nam integritas Sacramenti, & ratio debiti, justæ satisfactionis, ac medicinæ, & rationabilis intentio confessarii executionem celerem exigunt.

Qui autem pœnitentiam quocumque modo distulit, tenetur eam postea quam primum potest persolvere. Nam dilatio solutionis debiti ultra terminum non liberat debitorem onere illud solvendi, & intentio confessarii est, ne satisfactio absolute fiat; tempus vero præfinitur solum ad non differendam solutionem.

Quæst. IX. *Quomodo, & in quo statu impleri debet satisfactio?*

Resp. 1. Satisfactio impleri debet ex motivo pio, ac supernaturali, & fine affectu ad mortale. Quia satisfactio Sacramentalis, est pars integralis Sacramenti, & actus virtutis pœnitentiæ præceptum ad compensationem quamdam injuriæ divinæ: ergo debet actio moraliter bona, supernaturalis, elicita saltem ex motivo placendi Deum, ejus-

ejusque injuriam compensandi. Quæ voluntas est incompossibilis cum affectu ad mortale.

Resp. 2. Qui pœnitentiam in peccato mortali exequitur, peccat saltem venialiter. Quia Sacramenti partem indigne suscipit, & ponit obicem effectui, nempe remissioni pœnæ temporalis; quæ est effectus secundarius, pendens a primario, nempe gratia sanctificante. Tamen ex communiori sententia talis non tenetur postea satisfactionem repetere, eo quod substantiam præcepti impleverit: & quia in Ecclesia veteri sæpe exigebatur saltem magna ex parte executio satisfactionis ante absolutionem, ac proinde ante remissionem peccatorum saltem ordinarie; nam perfecta contritio satis est infrequens. Imo juxta multos, sicut pœnitentiæ ante absolutionem implendæ jussu confessarii, reatum pœnæ temporalis tollunt, quum peccatum postea per absolutionem remissum fuerit; ita pœnæ post absolutionem peragendæ, etiamsi in peccato postea superveniente impletæ fuerint, tamen sublato per justificationem obice, suum effectum assequentur.

Quæst. X. *An pœnitentia a confessore imposita potest in aliam mutare?*

Resp. Non potest a pœnitente propria authoritate mutari, etiam in aliud opus melius: tum quia nulla satisfactio potest esse Sacramentalis, nisi imponatur a Ministro Sacramenti: tum quia reus non potest mutare sententiam judicis, nec subditus opus præscriptum a superiore. Item ab alio Sacerdote mutari nequit, si fuerit conveniens, nec nimis acerba: quum imposita sit, clave non errante, per actum potestati ligandi.

Resp. 2. Ob justam causam mutari potest in aliam convenientem, 1. Ab ipso confessario, qui illam imposuit: nam hoc sæpe potest expedire ad bonum animarum, ad quod hoc judicium ordinatur; & tunc non erit necesse repetere priorem confessionem, si tempus a quo facta est, sit adeo breve, ut moraliter censeatur idem judicium; & Sacerdos adhuc recordetur statum pœnitentis: sed hoc fieri debet in alia confessione, quia est actus judicialis, & usus clavium, qui non nisi Sacramento exercetur. Quod si confessarius non recordetur amplius peccatorum, pro quibus priorem pœnitentiam imposuit, requiritur nova eorum confessio; quia impositio alterius pœnitentiæ est actus jurisdictionis, qui fit a judice ut Judex est: ergo debet procedere cum notitia causæ.

2. Id etiam potest quivis alius confessarius, si satisfactiones impositæ sint irrationabiles, & contra prudentiæ regulas, & minime convenientes. Quia Sacerdos non habet potestatem tales injungendi, nec proinde ad eas obligandi pœnitentem: ideoque mutari possunt ab alio, qui in eodem tribunali idem potest ac prior judex, cui succedit. Sed tunc necesse est, ut apud ipsum fiat nova confessio peccatorum, pro quibus imposita est pœnitentia: quia pœnitentiæ commutatio est impositio pœnitentiæ

tentiæ loco prioris, ideoque actus judicii Sacramentalis; alioqui pœnitentia mutata non esset Sacramentalis. At ex Conc. Trid. seff. 14. c. 5. tale judicium non potest nisi causa distincte cognita, & in sacro tribunali recte exerceri: neque enim Sacerdos habet potestatem ligandi, seu imponendi satisfactionem Sacramentalem, nisi prout exercet judicium, & potestatem clavium; præcedente legitima accusatione sibi facta. Hinc confessarius pœnitentiam ab alio impositam commutare nequit sine nova peccatorum absolutione: nam non potest exercere judicium Sacramentale, quin totum Sacramentum conficiat: unde etiam ex parte pœnitentis requiritur nova contritio. Cæterum ne prius Sacramentum sua integritate privetur, relinquendum est aliquid ex priore pœnitentia præstandum.

Quæst. XI. *An pœnitentia possit per alium persolvi?*

Resp. Neg. Quia 1. Satisfactio imponitur pœnitenti per ipsum, non per alium persolvenda. Nam ipsemet reus debet pœnam debitam subire, & quum culpa sit personalis, personalis quoque debetur pro ea satisfactio. 2. Ex Conc. Trid. materia, & partes Sacramenti sunt tres actus pœnitentis, nempe contritio, confessio, & satisfactio: ergo satisfactio, quæ est pars materialis Sacramenti, debet esse actus ipsius pœnitentis, non alterius; sicut nec contritio, vel confessio alterius potest esse materiam in hoc Sacramento. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propositionem: *Pœnitens propria authoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.*

Quæst. XII. *An necesse sit ex præcepto, seu institutione Christi, ut satisfactio ante absolutionem semper impleatur?*

Resp. Nego. *Prob.* Ex usu nunc in Ecclesia a pluribus sæculis recepto. Ecclesia autem præsens, non minus quam antiqua a Spiritu Sancto regitur; nec unquam errare potest in rebus ad fidem, mores, disciplinam generalem, & administrationem Sacramentorum pertinentibus, juxta illud Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Ex usu antiquæ Ecclesiæ, in qua pœnitentes ante pœnitentiam impletam absolvebantur, ut quando imminebat persecutio, aut aliud mortis periculum. 4. Ex Sixto IV. qui ut falsam, & erroneam damnavit hanc Petri de Osma propositionem: *Non peracta pœnitentia confitentes absolvi non debere.* Et ex Alexandro VIII. qui tres has propositiones damnavit. 16. *Ordinem præmittendi Sanctificationem absolutioni, induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ; sed ipsa Christi lex, & præscriptio, natura rei id quodammodo dictante.* 17. *Per illam praxim mox absolvendi, ordo pœnitentiæ est inversus.* 18. *Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamsi eam pluri-*

morum hominum sustentet authoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu. Ratio est, quia satisfactio est tantum pars integralis, & complementum Sacramenti Pœnitentiæ. Pars autem integralis non debet necessario præmitti essentiali ejusdem rei; & sine illa stat tota essentia compositi, ut patet in physicis, sic dentes non nascuntur infantibus, nisi aliquot post ortum mensibus, a fortiori in rebus moralibus.

Sed num aliquando potest Confessor obligare pœnitentem ad implendam pœnitentiam sive ex parte, sive ex toto ante solutionem?

Resp. Affirm. Nam nec Christus, nec Ecclesia id prohibuerunt, quando prudentia dictat id expedire. Imo ad id obligari debet pœnitens, quando est periculum ne absolutione accepta pœnitentiam omittat; vel si hoc necessarium sit, aut valde expediat curationi pœnitentis, vel si Sacerdos nequeat aliter judicare de dispositione pœnitentis. Ita Suarez, & De Lugo, qui disp. 14. sect. 10. sic ait: *Ex communi doctrina Theologorum potest aliquando obligare pœnitentem ad implendam pœnitentiam ante absolutionem, per modum medicinæ, quando judicat id necessarium, vel utile pœnitenti, ex eo quod soleat facile promittere pœnitentias, vel ut confessarius certus sit de pœnitentia impleta, vel ob alios fines.*

A P P E N D I X.

Referuntur præcipui Canones Pœnitentiales secundum ordinem Decalogi, ex variis Conciliis, & libris pœnitentiariis collecti in Instr. Sancti Caroli.

Circa I. Decalogi Præceptum.

QUI a fide desciverit, pœnitentiam aget annis decem.

Qui auguriis, & divinationibus servierit, quive cantationes diabolicas fecerit, pœnitens erit annis septem.

Respiciens furta in astrolabio, pœnitens erit annis duobus.

Si quis ligaturas, aut fascinationes fecerit, pœnitens erit duos annos.

Qui magos consuluerit, in pœnitentia erit annis quinque.

Circa II. Præceptum.

Quicumque sciens perjuraverit, XI. *dies in pane, & aqua, & septem sequentes annos pœniteat, & nunquam sit sine pœnitentia; & nunquam in testimonium recipiatur; & post hæc communionem percipiat.*

Qui

Qui perjurium in Ecclesia fecerit, pœnitentiam aget annos decem.

Si quis Deum, vel B. Virginem, vel aliquem Sanctum publice blasphemaverit, præ foribus Ecclesiæ diebus Dominicis septem, in manifesto, dum missarum solemnia aguntur, stet: ultimoque ex illis die, sine pallio, & calceamentis, ligatus corrigia circa collum; septemque præcedentibus feriis sextis in pane, & aqua jejunet, Ecclesiam nullo modo tunc ingressurus: singulis item illis septem diebus Dominicis tres, aut duos, aut unum pauperem pascat, si potest; alioquin alia pœnitentia afficiatur. Recusans Ecclesiæ ingressu interdicatur, in obitu Ecclesiastica careat sepultura.

Qui votum simplex violaverit, pœniteat tribus annis.

Circa III. Præceptum.

Qui opus aliquod servile die Dominico, festove fecerit, pœnitentiam aget tres dies in pane, & aqua.

Si quis jejunia a sancta Ecclesia indicta violaverit, pœnitentiam aget dies viginti in pane, & aqua.

Qui in Quadragesima jejunium violaverit, pro uno die pœnitentiam aget dies septem.

In quadragesima carne sine inevitabili necessitate vescens, in Pascha non communicet, ac præterea a carne abstineat.

Circa IV. Præceptum.

Qui parentibus maledixerit, XL. *dies pœnitens sit in pane, & aqua.*

Qui parentes injuria affecerit, tres annos.

Qui percusserit, annos septem.

Si quis contra Episcopum, Pastorem, & Patrem suum insurrexerit, in Monasterio omnibus diebus vitæ suæ pœnitentiam aget.

Si quis Episcopi, aut ministrorum ejus, vel Parochi sui præcepta contempserit, vel irriserit, pœnitentiam aget dies XL. *in pane, & aqua.*

Circa V. Præceptum.

Qui presbyterum occiderit pœniteat XII. *annis.*

Si quis patrem, aut matrem, fratrem, ac sororem occiderit, toto vitæ suæ tempore non suscipiat Corpus Domini, nisi in obitu: abstineat a carne, & vino, dum vixerit: jejunet secunda, & quarta, & sexta feria.

Si quis hominem occiderit, ad januam Ecclesiæ semper erit, & in obitu communionem recipiet.

Qui homicidii author fuit, ob consilium, quod dedit, pœnitentiam aget XL. *dies, in pane, & aqua, cum septem sequentibus annis.*

Si qua mulier sponte abortum fecerit, pœnitentiam aget annos tres; si nolens, quadragesimas tres.

Qui nolens filium oppresserit, pœnitentiam aget dies xl. *in pane, & aqua, oleribus, ac leguminibus: abstinebit uxore dies totidem. Deinde pœnitens erit tres annos per legitimas ferias: tres præterea quadragesimas in anno observabit.*

Qui sceleris occultandi causa filium necarit, pœnitentiam aget annos decem.

Si quis per iram subitam, aut per rixam hominem necarit, pœnitentiam aget annos tres.

Si quis aliquem vulneraverit, vel ei aliquod membrum præciderit, pœnitentiam aget uno anno per legitimas ferias.

Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit, triduo pœnitentiam aget in pane, & aqua.

Circa VI. Præceptum.

Si laicus solutus cum fœmina soluta concubuerit, pœnitens erit tres annos.

Qui turpiloquio, aspectuque polluetur negligens, pœnitentiam aget xx. *dies.*

Qui cum uxore sua turpiter concubuerit, pœnitens erit xl. *dies.*

Qui cum duabus sororibus fornicatus fuerit, aut violaverit, perpetuam pœnitentiam aget.

Qui incestum fecerit (non ita enormen) *pœnitens erit* xii. *annis.*

Qui monialem violaverit, pœnitens sit annis decem.

Si qua mulier cerussa, aliove pigmento se oblinit, ut aliis viris placeat, pœnitentiam aget annos tres.

Si Presbyter cognovit filiam suam spiritualem, quam scilicet baptizavit, vel quæ sibi confessa fuit, debet pœnitentiam agere duodecim annis. Et si crimen sit manifestum debet deponi, & peregrinando xii. *annis pœniteat, & postea Monasterium intret tota vita sua moraturus ibidem.*

Pro adulterio septennii, & decennii pœnitentia imponitur. Pro osculo, seu amplexu impudico triginta dierum pœnitentia statuitur.

Circa VII. Præceptum.

Si quis furtum de re minori fecerit, pœnitentiam aget annum unum.

Qui furatus est aliquid de Ecclesiæ supellectili, vel thesauro, vel pecuniam Ecclesiasticam, oblationesve Ecclesiæ factas, pœnitens erit annos septem.

Qui decimam sibi retinuerit, aut dare neglexerit, quadruplum restituet, & pœnitentiam aget dies xx. *in pane, & aqua.*

Qui

Qui usuras accipit, rapinam facit, pœnitentiam aget annis tribus, uno in pane, & aqua.

Circa VIII. Præceptum.

Qui falso testimonio consenserit, pœnitens erit annos quinque.

Falsarius in pane, & aqua pœnitentiam agat quamdiu vivit.

Si quis de proximo detraxerit, pœnitens erit dies septem in pane, & aqua.

Circa IX., & X. Præceptum.

Rem alienam nefarie concupiscens, avarusque, pœnitens erit tribus annis.

Si quis concupiscit fornicari, si Episcopus, pœnitens erit annos septem; si presbyter, quinque; si Diaconus vel monachus, tres; si clericus, aut laicus, annos duos.

,, NOTA I. De origine, & usu canonum Pœnitentialium S. M. BENEDICTI XIV. lib. III. de Synodo Diœcesana c. 62. hæc docet. ,, Tanta diligentia Majores nostri disquirebant, quæ unicuique peccato esset imponenda pœnitentia, ut si enorme aliquod audiretur perpetratum crimen, quod vel ratione sui, vel ratione adjectæ circumstantiæ quamdam peculiarem, & graviorem redoleret nequitiam, & turpitudinem, simul statim conveniret Episcopi ad deliberandum, quo pœnitentiæ genere esset illud expiandum; reque mature discussa, ac tandem deliberata, singuli parœciis suis, quod communi consensu statutum fuerat, significabant. Hujus vetustissimæ Ecclesiæ praxis locupletissimus testis est S. Cyprianus multis in epistolis, præcipue *epist.* 14. 18. 52. & 62. eamque pluribus monumentis comprobat doctissimus Morinus *de Pœnit. lib.* IV. *c.* 17. & *lib.* VI. *c.* 14. & 15. Tanti præterea momenti negotium æstimabatur, ut peccatores dignam, suoque reatui æquam subirent pœnitentiam, ut interdum etiam Romani Pontificis ea de re exquireretur sententia; & quandoque ad eumdem ipse reus remitteretur dijudicandus, qua, & quanta pœnitentia a Deo, atque ab Ecclesia reconciliationem consequi mereretur. Theodebertus Francorum Rex Vigilium Papam interrogavit, qua pœnitentia plectendus esset, qui fratris sui uxorem duxerat; cui interrogationis Vigilius satisfecit Epistola ad Cæsarium Arelatensem Episcopum, quam habemus, *tom.* I. *Concil. Galliæ pag.* 249. In Concilio Lemovicensi anni 1031. *tom.* 6. (*collect. Harduin p.* 1. *col.* 891.) decretum est: *Si Episcopus Parochianum suum cum testibus, vel litteris Apostolicis ad pœnitentiam accipiendam direxerit, ut multoties pro gravissimis fieri solet reatibus, in quibus Episcopi ad dignam hæsitant pœnitentiam imponendam, hic talis licenter a Papa remedium sumere potest;* ibidemque circa finem, factam narratur cujusdam Militis Vasconis, qui, jubente Vasconum Duce Sancio, seniorem suum occiderat, sed postea pœnitentia ductus Episcopum adiit, a quo hoc accepit responsum: *Nescio tibi consilium ferre pœnitentiæ, sed vade quantocyus ad Papam Romanum. Si tibi ille pœnitentiam concedit, & ego gaudeo, & confirmo: si te*

,, *ille abjecerit, nunquam nec a me, nec ab aliquo invenies pœ-*
,, *nitentiam.*

,, 2. Quam autem aut Episcopi, aut Pontifices Maximi certo cri-
,, mini semel imponendam statuerant, pœnitentia in codicem re-
,, ferebatur, qui *Liber Pœnitentialis* est nuncupatus, ut deinceps
,, regula esset, ad quam inferiores Sacerdotes se conformarent; &
,, ne quisquam ab ea recederet, Episcopus in sua Synodo, atque
,, in Diœcesis visitatione id potissimum investigabat, an quilibet
,, Presbyter librum haberet Pœnitentialem, suæ diœcesis proprium,
,, & an secundum quod ibi præscriptum erat pro modo culpæ pœ-
,, nitentiam injungeret. Discimus id ex Burchardo, apud quem *l.*
,, 1. *post. c.* 94. inter ea, quæ Episcopi in Diœcesanis Synodis quæ-
,, rere debent, hoc *interrogat*. lviii. continetur: *Est aliquis, qui*
,, *modum pœnitentiæ sibi injunctum non custodierit?* Atque ex Re-
,, ginone suam canonum collectionem a modo exordiente visitandi
,, Ecclesias, ubi *cap.* 95. hæc singulis Presbyteris ab Episcopo,
,, aut Archidiacono facienda proponitur interrogatio: *Si habeat Pœ-*
,, *nitentiale Romanum vel a Theodoro Episcopo, vel a Ven. Pre-*
,, *sbytero Beda editum, ut secundum quod ibi scriptum est, inter-*
,, *roget confitentes, aut Confesso modum pœnitentiæ imponat.*

,, 3. Multi ex hisce libris Pœnitentialibus ab Episcopis exaratis
,, perierunt; Atque utinam ille extaret, quem accuratissime con-
,, scripserat Cyprianus, ut ipsemet *epist.* 52. *ad Antonianum* testa-
,, tur; inde enim exactissimæ priscorum Patrum in puniendis pec-
,, catis diligentiæ luculentum haberemus testimonium; sed licet
,, plures ex illis desiderentur, plures tamen, sapientissimo Dei
,, consilio, ad nos pervenerunt, ut ex illis discamus, quinam fue-
,, rit in Ecclesia Catholica veræ pœnitentiæ spiritus. Antonius Au-
,, gustinus ad suam juris canonici epitomem antiquum attexuit Pœ-
,, nitentiale Romanum, in novem titulos distributum, in quibus
,, varia recensentur criminum genera, atque ex Conciliis, Sum-
,, morum Pontificum epistolis, ac Patrum sententiis, pœnitentiæ
,, describuntur pro singulis imponendæ, & fortasse hic liber ille i-
,, dem est, quem Nicolaus I. se misisse scribit ad Bulgaros, in re-
,, sponsione ad eorum quæsita *cap.* 75. *Judicium Pœnitentiæ, quod*
,, *postulatis, Episcopi nostri, quos in patriam vestram misimus,*
,, *scriptum secum utique deferent: aut certe Episcopus, qui in*
,, *urbis ordinabitur, hoc, quum oportuerit, exhibebit* (*tom.* v. *col-*
,, *lect. Hard. col.* 358.). Post Gratiani Decretum, in editione Ro-
,, mana habentur canones pœnitentiales, desumpti ex Summa A-
,, stensi, eosdemque canones a mendis purgatos, qui Librariorum
,, inertia in eos irrepserant, laudatus Antonius Augustinus adjecit
,, libris Pœnitentialibus, Romano, Bedæ, & Rabani, opportunis,
,, & eruditis notis a se exornatis. Alios antiquos libros Pœniten-
,, tiales in lucem protulit Morinus *in append. ad tract. de Pœnit.*
,, Alios evulgavit Martene *tom.* 2. *de antiquis Ecclesiæ ritibus*.
,, Liber *de remedio peccatorum* Ven. Bedæ, & *Capitulare* Theodul-
,, phi Episcopi Aurelianensis, publici juris fecit Baluzius *tom.* vii.
,, *miscellaneor. p.* 11. Muratorius binos Pœnitentiales ex Italicis
,, deprompsit bibliothecis, alterum scilicet ex codice Mss. Capitu-
,, li Canonicorum Veronensium, alterum ex codicibus Mss. mona-
,, sterii Bobiensis, atque ambos edidit *tom.* v. *antiq. Ital. med.*
,, *evi dissert.* 68. S. Carolus Borromæus non solum vulgatos ca-
,, nones Pœnitentiales, sed innumeros alios ex antiquis Conciliis,
,, aliisque libris Pœnitentialibus in unum collegit, per decem di-
,, stribuit Decalogi præcepta, eorumque lectionem summopere Sa-
,, cerdotibus commendavit: Eamdem vero S. Caroli collectionem ad
,, Sacerdotum Pœnitentiæ Sacramentum administrantium instructio-
,, nem,

,, nem denuo typis Romanis imprimi jussit Gaspar Cardinalis Carpineus, tempore Pontificatus Innocentii XII. cujus erat in Urbe Vicarius.

,, 4. Jam vero si Episcopus in sua Synodo antiquos Canones Pœnitentiales renovaret, suisque Constitutionibus annecteret, animo inducendi Confessarios, ad pœnitentias imponendas, quæ pro unoquoque crimine sunt in illis præscriptæ, non solum rigidissimæ Ethices sectatorem se ostenderet, sed rem plane impossibilem attentaret. Etenim hac nostra lutulenta ætate, qua fideles a pristino morum nitore, & sanctitate defecerunt, tot interdum gravissimis sceleribus onerati ad Sacramentale forum quidam accedunt, ut si iisdem, secundum antiquos Canones Pœnitentiales foret injungenda pœnitentia, hæc ad tot annos esset protrahenda, qui integrum eorumdem vitæ cursum non exæquarent modo, sed excederent, quod *in cit. dissert.* bene ponderavit Muratorius.

,, 5. At si Episcopus suis Synodalibus Constitutionibus Canones inserat Pœnitentiales, vel eorumdem studium, & cognitionem Sacerdotibus suadeat, aut etiam præcipiat, non ut illos, jam a multis sæculis obsoletos, ad usum revocet, sed dumtaxat, ut eorumdem notitia Confessariis prodesse queat ad aliqualem proportionem servandam inter diversas peccatorum species, & pœnitentiam pro singulis imponendam; Ac præterea, ut iidem confessarii inde argumentum desumant ad aperiendam Pœnitentibus admissorum scelerum gravitatem, quæ tam longa, tam aspera, tamque formidanda vindicta etiam in hac vita ab Ecclesia coercebantur: si inquam, hoc tantum concilio, id ab Episcopo fiat, statim Constitutiones Synodales inclamare, turbas ciere, Clerum, & populum adversus eas concitare (quod aliquando factum scimus) res plane intolerabilis est, atque a nullo cordato viro ferenda. Enimvero quam reprehensionem meretur Episcopus, qui plurium & sanctitate, & doctrina præstantium Præsulum vestigia premit? Quid a S. Carolo hac in re gestum fuerit, jam audivimus. Quid alii fecerint Antistites, mox subnectemus.

,, 6. In famigeratis Constitutionibus Matthæi Giberti Episcopi Veronensis, Ecclesiasticæ disciplinæ ante Tridentinam Synodum Instauratoris solertissimi, *cap.* 18. *tit.* 6. statuitur: *Confessarii canones Pœnitentiales quasi quasdam regulas ediscant ... ut sciant illos postea sapienter, & discrete moderari, secundum peccati circumstantias, & Contritionis qualitatem.* Joannes Franciscus Bonhomius Vercellarum Episcopus, qui floruit post Tridentinum, in suis generalibus decretis Ecclesiasticæ reformationis *pag.* 213. loquens de Confessario, ait: *Canonesque item Pœnitentiales recte memoria teneat, ut singulis criminibus congruam satisfactionem injungere valeat; simulque ipsis Pœnitentibus, ut promptius, ac libentius, quod jussi erunt, ipsi præstent, diligenter exponat, quam benigne hodie Ecclesia sancta gravissimas antiquorum canonum pœnas in mitiores commutandas esse censuerit.* Hoc ipsum a Catechismo Romano ad titulum *de Pœnit.* hisce verbis insinuatur: *Ut Pœnitentes suorum scelerum gravitatem magis agnoscant, operæ pretium erit eis interdum significare, quæ pœnæ quibusdam delictis, ex veterum canonum præscripto, qui Pœnitentiales vocantur, constitutæ sint.* In Concilio Provinciali Florentino habito anno 1518. atque a Leone X. confirmato, *pag.* 120. *& seqq.* integri referuntur antiqui canones Pœnitentiales, quibus hæc præfiguntur verba: *Hi sunt Pœnitentiales canones, quos hic in fine subnectendos duximus ad sublevandam simplicium Clericorum imperitiam, ut quum vi-*

» *derint, certam a jure pęnitentiam imponi, ipsi melius arbitrium suum informasse possint, quomodo attentis confessione, fletu, lacrymis, & dolore & dispositione, & facultate Confitentium pęnitentiae salubriter moderari possint; nam qualitas temporum nostrorum, in quibus non solum merita, sed & corpora defecerunt, non patitur rigorem antiquorum canonum permanere, sed necesse est illum a discreto Sacerdotis judicio temperari.* In Synodo Amerina habita anno 1595. ab Episcopo Antonio Maria Gratiano *cap.* 546. legitur: *Pęnitentialium canonum jure impositae singulis sceleribus pęnae, pęnitentiasque nosse Confessoribus perutile fuerit, cum ut ex iis ipsi melius, certiusque statuere valeant, quæ cuique peccato definienda pęnitentia sit, tum ut Pęnitentes ipsi a Confessoribus de prisci moris severitate edocti, quanto nunc benignius cum illis pia mater Ecclesia agat, intelligentes, hanc saltem ei gratiam referant, ut a peccatorum consuetudine ob id diligentius abstineant:* In Synodo Pragensi celebrata anno 1605. & jussu Cardinalis Episcopi de Harrac recusa anno 1650. *tit. de Pęnit.* dicitur: *Confessarii canones Pęnitentiales memoriæ mandent, ut singulis criminibus congruam satisfactionem injungant;* In Synodo Osnabrugensi anni 1628. *cap.* 17. habetur: *Requiritur in Sacerdote scientia canonum Pęnitentialium.* Similes Episcoporum Italiæ Synodales Constitutiones recensentur a Genetto *tom.* IV. *Theolog. moral. tract.* 6. *cap.* 7. videlicet Cosmæ de Torres Episcopi Perusini, Cardinalis Jacobi Sabelli Archiepiscopi Beneventani, Cardinalis Joannis Baptistæ Leonii Episcopi Ferrariensis, Ven. Servi Dei Cardinalis Pauli de Aresio Episcopi Placentini, Cardinalis Bonifacii Cajetani Archiepiscopi Tarentini, Cardinalis Cybo sacri Collegii Decani Episcopi Veliterni, Cardinalis Jacobi Boncompagni Archiepiscopi Bononiensis Decessoris nostri.

» 7. Quæ autem hucusque dicta sunt de Pœnitentialium canonum utilitate pluribus argumentis confirmat Cardinalis de Aguirre *ad canon.* 11. & 12. Concilii Toletani III. *tom.* II. *collect. maxim. Concil. Hispaniar.* eaque nituntur etiam authoritate D. Thomæ, qui *Quodlib.* 3. *q.* 13. *art.* 1. docet quidem, non esse nunc pœnitentiam præscribendam ad exactam normam antiquorum canonum, sed simul expedire ait, ut Confessarius pœnitenti significet, quanta pœnitentia pro singulis ab ipso perpetratis flagitiis expiandis, esset olim ab Ecclesia definita: *Videtur satis conveniens, quod Sacerdos non oneret Pęnitentem gravi pondere satisfactionis: quia sicut parvus ignis a multis lignis superpositis de facile extinguitur, ita posset contingere, quod parvus affectus Contritionis in Pęnitente nuper excitatus, propter grave onus satisfactionis extingueretur, peccatore totaliter desperante. Unde melius est, quod Sacerdos Pęnitenti indicet, quanta pęnitentia esset sibi pro peccatis injungenda, & injungat sibi nihilominus aliquid, quod Pęnitens tolerabiliter ferat, ex cujus impletione assuefiat, ut majora impleat, quæ etiam Sacerdos eibi injungere non attentasset & hæc, quæ præter injunctionem expressam facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ ex illa generali injunctione, qua Sacerdos dicit: Quidquid boni feceris, sit tibi in remissionem peccatorum.*

CA-

CAPUT II.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ, seu Absolutione.

I. Circa modum absolvendi sic habet Rituale Romanum authoritate Pauli V. editum. *Quum pœnitentem absolvere voluerit, injuncta ei prius, & ab eo accepta pœnitentia salutari, primo dicit:*

Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Amen.

Deinde dextera versus pœnitentem elevata dicit:

Indulgentiam, absolutionem, & remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens, & misericors Dominus. Amen.

Dominus noster Jesus Christus te absolvat, & ego authoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, in quantum possum, & tu indiges. *Deinde:* Ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Passio Domini nostri Jesu Christi, merita Beatæ Mariæ Virginis, omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.

Monet omittendam esse vocem, *suspensionis*, si pœnitens sit laicus; & addit in confessionibus frequentioribus, & brevioribus omitti posse *Misereatur &c.* & satis esse dicere: *Dominus noster Jesus Christus &c.* ut supra usque ad illud, *Passio Domini &c.* Urgente vero gravi aliqua necessitate in periculo mortis, breviter dici posse: *Ego te absolvo ab omnibus censuris, & peccatis, in nomine Patris &c.*

II. Forma absolutionis consistit in his verbis: *Ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Quare preces, & verba, quæ hanc formam antecedunt, & subsequuntur, non sunt de illius essentia, ut constat ex Conc. Trid. sess. 14. c. 3. Item quamvis omnia verba illa ex præcepto exprimi debeant; tamen aliqua non sunt de essentia formæ, ut ista *Ego*, *tuis*, *Amen*. Sed circa alia dissentiunt Theologi; nam alii ad totam essentiam assignant hæc duo: *Absolvo te*, quæ saltem secundum omnes requiruntur: quia necessaria sunt ad significandum effectum primarium Sacramenti, nempe absolutionem. Absolutio autem est sententia judicialis, quæ necessario ad reum dirigitur; & sic pronomen *Te* exprimi debet. Alii insuper exigunt voces, *a peccatis*. Imo aliqui, pauci illi quidem, addunt etiam: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, sed falso principio nixi, nempe quia putant formam Sacramenti esse deprecativam.

III. Absolutio data sub conditione de præsenti, vel de præterito valet, si illa sit præsens, vel impleta: quia tunc Sacramentum, & effectus non suspenditur. Sed sic collata sine necessitate, graviter est illicita; est enim contra reverentiam Sacramenti, & usum Ecclesiæ. Item illicite apponitur conditio, quæ necessario præsupponi debet, ut si dicas: *Ego te absolvo, si habeas veram contritionem*, vel *voluntatem restituendi: si habeo potestatem absolvendi &c.* Quia conditio, quæ semper necessaria est, & ex natura Sacramenti præsupponi debet, inutiliter, ac otiose, ideoque contra reverentiam Sacramento debitam apponitur. Si autem dubitetur utrum pœnitens adhuc vivat, vel an Sacerdos verba absolutionis protulerit, secundum multos danda est absolutio sub hac conditione: *Si tu ex capax*, vel *si non es absolutus, Ego te absolvo, &c.* ut fit in Baptismo.

Absolutio autem data sub conditione de futuro, est nulla. Quia tunc intentio absolvendi, & absolutio non existit absolute, sed suspenditur, ac proinde nihil efficit: nam non est in potestate Sacerdotis suspendere Sacramentum, & ejus effectum, quum Sacramenta producant id, quod significant; & significant gratiam præsentem dari. Hinc non valet absolutio sic data: *Si restitueris, si pœnitentiam impleveris, Absolvo te.*

IV. Invalida est absolutio data absenti, ut constat, 1. Ex praxi Ecclesiæ, in qua numquam moribundis absentibus datur, etsi sine ea morituris. 2. Ex forma absolutionis, quæ subjectum per ly *te*, designat præsens, ideoque falsa esset, si foret absens: & quæ forma necessario verbis vocalibus constat, nemo autem ad absentem utitur verbis vocalibus.

V. Mortale est absolvere aliquem a peccatis antequam sit absolutus ab excommunicatione contracta: nam Ecclesia graviter prohibet, ne excommunicatus ullum Sacramentum recipiat. Quare is non est vere absolutus ob carentiam contritionis, & sacrilegium mortale, quod admittit recipiendo Sacramentum contra prohibitionem Ecclesiæ.

VI. Ad repetendam absolutionem requiritur nova confessio: nam super eadem confessione non potest absque sacrilegio repeti absolutio: quia caderet super materiam nullam, idcoque irrita esset. Potest tamen repeti super diversa confessione etiam eorumdem peccatorum: quia confessio est materia proxima, peccata autem remota; unde absolutio cadet super novam materiam proximam.

CA-

CAPUT III.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiæ.

ARTICULUS PRIMUS.

De potestate requisita in Ministro Pœnitentiæ.

Quæst. I. A*N requiratur jurisdictio ad absolvendum?*

,, NOTA. 1. Jurisdictio generatim est potestas regendi, seu ferendi sententiam in subditos. Duplex est: nempe in foro interno, & externo. Jurisdictio in foro interno, seu pœnitentiæ, de qua hic agitur, est potestas absolvendi, ligandi, & obligandi subditos confessos in tribunali pœnitentiæ sacramentalis. Jurisdictio in foro externo est potestas ferendi leges, ac censuras imponendi pœnas Ecclesiasticas etiam publicas, vel ab iis dispensandi, ac liberandi, & regendi subditos per hæc omnia, & quoad politiam externam. Utraque jurisdictio subdividitur in ordinariam, & delegatam. Jurisdictio in foro interno ordinaria est ea, quæ alicui competit ratione officii habentis annexam curam animarum, qualem habet Papa in omnes fideles, Episcopi in suos Diœcesanos, Parochi in suos parochianos, superiores religiosorum in suos subditos.

,, Delegata est ea, quæ committitur sacerdoti ab eo, qui habet ordinariam. Et acquiritur per expressam, vel tacitam concessionem: nam delegatio est unus ex actibus jurisdictionis ordinariæ. Ad consensum autem tacitum requiritur scientia ejus, quod agitur; unde non est tacita concessio sine notitia prælati.

,, NOTA 2. Jurisdictio delegata non expirat per delegantis mortem, aut demissionem, si sine ulla temporis limitatione ab illo data fuit, nec revocata ab eo, vel illius successore, aut superiore. Nam delegatio est gratia facta confessario, cui statim acquiritur: at gratia facta non expirat per mortem concedentis: nam gratia, seu beneficium superioris debet esse mansurum. *Regul. Jur. 16. in 6.*

,, NOTA 3. Qui habet potestatem delegatam, non potest eam subdelegare, nisi hoc ei specialiter concessum sit: quo casu, non suo, sed delegantis nomine censetur subdelegare. Quia delegatus eam solam potestatem habet, quæ ei conceditur; at conceditur ei solum quoad suam personam potestas exercendi jurisdictionem, non item alteri committendi, nisi aliud exprimatur; nam hæ duæ facultates diversæ sunt, & distinctæ.

Resp. Ad absolvendum præter potestatem sacerdotalem, requiritur jurisdictio. Constat ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 7. *Quoniam igitur natura, & ratio judicii illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur, persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem.* Ratio est, qua absolutio est sententia judiciaria, ac cu-

jus valorem requiritur jurisdictio in eo, qui judicat, & subjectio in eo, qui judicatur.

Quæst. II. *An aliquando Ecclesia suppleat defectum jurisdictionis in Sacerdote?*

Resp. Affirm. Modo hæc duo simul adsint. 1. Titulus coloratus, hoc est, titulus habens speciem veri tituli, quum tamen reipsa nullus sit: qualis est collatio beneficii parochialis, sed invalida propter occultum aliquem defectum, v. gr. propter occultam simoniam. 2. Error communis, itaut communiter, ac publice quis existimetur verum habere titulum, & jurisdictionem; si enim ex errore unius, aut alterius tantum putaretur Sacerdos habere jurisdictionem, quam non habet, invalida esset absolutio: quia tunc non est sufficiens ratio, ob quam Ecclesia censeatur conferre jurisdictionem: quum hoc non sit necessarium ob bonum commune, quod non exigit ut Ecclesia prospiciat quibusvis casibus privatæ singulorum ignorantiæ.

Ecclesia autem supplet illum occultum defectum, concedendo extraordinarie Sacerdoti jurisdictionem transeunter pro singulis actibus: eo quod bonum commune id exigat ad impedienda multa gravia damna, ac scandala, quæ ex invaliditate actuum orirentur. Argumento ex *L. Barbarius*, §. *de offic. prætor.* Talis tamen minister peccat graviter, quia usurpat jurisdictionem, quam scit se antecedenter non habere, & hoc est ei graviter prohibitum.

Quæst. III. *An præter potestatem ordinis, & jurisdictionis requiritur approbatio in confessario tam regulari, quam sæculari non habente beneficium cui animarum cura sit annexa?*

Resp. Affirm. Nam ita statuit Conc. Trid. sess. 23. cap. 15. *Quamvis presbyteri in sua ordinatione a peccatis absolvendi potestatem accipiant, decernit tamen S. Synodus nullum etiam Regularem posse confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium aut alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegio, & consuetudine quacumque etiam immemorabili non obstantibus.*

Circa quod decretum observanda sunt sequentia.

1. Approbatio est consensus, & facultas Episcopi, ut confessarii munus exerceat is, quem ad id idoneum judicat. Sensus autem decreti Concilii Trident. est, quod sine illa approbatione nullus possit non solum licite, sed etiam valide audire confessiones, ut expresse declaravit Sacra Congregatio Cardinalium, & constat ex sensu, ac praxi Ecclesiæ, atque ex scopo Concilii, & ex his ejus verbis: *Nullum posse confessiones audire, nec ad id idoneum reputari.* Nam Tò *posse* simpliciter, & absolute ibi dictum, intelligitur tum valide, tum licite: & qui

non

non reputatur idoneus simpliciter ad administrandum Sacramentum, is sane non potest illud valide administrare. Porro Ecclesia id potuit statuere: quia quum jurisdictio ad valorem absolutionis necessaria tribuatur ab Ecclesia, potuit illa hanc conditionem apponere, ut necessariam ad jurisdictionem accipiendam, & valide exercendam; ita ut sine approbatione Sacerdos non curatus sit incapax jurisdictionis recipiendæ, & exercendæ, ideoque absolvendi valide.

2. Hoc habet vim etiam in Gallia: nam hoc statutum in Gallia receptum, & promulgatum fuit, ut constat ex multis Conciliis particularibus, & ex Comitiis generalibus Cleri Gallicani ann. 1625. 1635. 1645. Præterea hæc propositio: *Concilium Tridentinum non obligat Regulares in Gallia ad obtinendas approbationes ab Episcopis, ut sæcularium confessiones audire possint, neque ex illius Concilii authoritate privilegia Regularium restringi possunt, quum id in Gallia receptum non sit, præter quam in decisionibus fidei*: ab Alexandro VII. anno 1679. damnata fuit ut falsa, temeraria, scandalosa, in hæresim, & schisma inducens, Conc. Trid., & Sedi Apostolicæ injuriosa. Idem declaravit Clemens X. Constit. *Superna*.

3. Non sufficit approbatio petita, & injuste denegata; quia Concil. Trid. requirit, ut obtineatur; & injusta recusatio approbationis non est approbatio. Nec jam amplius valet privilegia in contrarium allegata, quum Concil. Trident., & Summi Pontifices derogaverint privilegiis quibuscumque hinc decreto contrariis. Hinc Alexander VII. damnavit hanc propositionem: *Satisfacit præcepto confessionis annuæ, qui confitetur regulari Episcopo præsentato, sed ob eo injuste reprobato*. Et istam: *Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*.

4. Decretum Concil. Tridentini restringitur ad Confessiones sæcularium, etiam sacerdotum, non religiosorum. Quare ad audiendas confessiones religiosorum non requiritur Episcopi approbatio; sed illi possunt confiteri iisdem, quibus ante Concil. Trid. per sua statuta, vel jus commune poterant; quum Conc. circa illos nihil innovet. Nunc tamen ad audiendas confessiones monialium, etiam regularibus subjectarum, requiritur Episcopi diœcesani approbatio, ex constit. Greg. XV. *Inscrutabili*, & constit. 7. Clement. X.

Porro religiosi unius ordinis non possunt audire confessiones religiosorum alterius ordinis sine facultate superiorum ipsius pœnitentis; quia Papa concessione sua generali jurisdictionis in omnes fideles non intendit derogare statutis religionum, ex quibus varii religiosi non possunt confiteri, nisi confessariis a suis superioribus designatis. Quare religiosi a domo sua absentes intelligant ex su-

superioribus suis, vel ex statutis religionis suæ, vel ex recepta consuetudine, quibusnam confiteri possint. Quod si circa hoc nec superior, nec religio aliquid statuerit, censetur permittere ut confiteantur cuilibet Sacerdoti approbato, si non habeant socium sui ordinis Sacerdotem.

5. Requiritur approbatio Episcopi loci, in quo audiuntur confessiones, ita ut approbatus in una diœcesi, non possit in alia audire confessiones sine approbatione Episcopi diœcesani. Constat ex Ecclesiæ praxi, quæ est optima legum interpretes; ex numero plurali, quo utitur Concil. Trident. ut significet in diversis diœcesibus diversas requiri Episcoporum approbationes, ex Clemente X. constitut. *Superna*, & ex Alexandro VII. qui oppositum damnavit ann. 1659. enimvero approbatio est actus authoritatis, & jurisdictionis: at actus authoritatis, & jurisdictionis non excedit sphæram authoritatis, & jurisdictionis, nec proinde limites diœcesi.

6. Hoc decretum non spectat habentes beneficium annexam habens curam animarum: nam censentur approbari hoc ipso, quod tale beneficium ei confertur. Sed parochos resignato suo beneficio jam neminem valide absolvere potest sine approbatione: quia jam non habet parochiale beneficium.

Quæst. IV. *An sufficiat jurisdictio, vel approbatio sub ratihabitione futura, vel præsumpta, seu interpretativa, quum nempe judicatur concedenda si peteretur?*

Resp. Neg. Quia ex Conc. Trid. ad valorem absolutionis requiritur jurisdictio & approbatio actu, & absolute existens, & jam obtenta, ad quam requiritur consensus actualis signo aliquo externo declaratus. Et vero jurisdictio, & approbatio requiruntur ad substantiam, ac valorem absolutionis: at nulla res existit, nisi actu existant omnia, quæ ad ejus substantiam pertinent. Neque hic valet ista regula juris, in 6. *Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non est dubium comparari*. Nam hæc regula solum habet locum in actibus, quorum valor in futurum suspendi potest; at valor absolutionis præsentis suspendi nequit; valor enim sacramentorum pendere nequit ab actione de futuro.

Quæst. V. *An sufficiat jurisdictio, & approbatio probabilis tantum?*

Resp. Non sufficit ad licite absolvendum, sed requiritur certa: Quia extra casum necessitatis non licet administrare Sacramentum cum opinione tantum probabili eorum, quæ ad ejus valorem requiruntur: alioqui Sacramentum periculo nullitatis sine necessitate exponeretur, quod est grave sacrilegium. Imo neque sufficit ad valide absolvendum, si jurisdictio, vel approbatio reipsa non existat; nam tunc deest aliquid ad valorem absolutionis requisitum. Nec tunc Ecclesia supplet hunc defectum, sed solum dum titulus est coloratus, & error communis.

Quæst.

Quæst. VI. *An confessor regularis approbatus in una diœcesi, possit absolvere in ea subditos alterius diœcesis, pro qua non est approbatus?*

Resp. Potest, etiam a casibus ibi reservatis, sed non reservatis in diœcesi, in qua est approbatus, nisi eos noverit in fraudem reservationis ad alienam diœcesim migrasse. Ita declaravit Clemens X. Constitut. *Suprema*, his verbis: *Posse autem regularem Confessorem in ea diœcesi, in qua est approbatus confluentes ex alia diœcesi a peccatis in ipsa reservatis; non autem in illa, ubi ibidem Confessor est approbatus, absolvere, nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse.* Idem dicunt de Sacerdote sæculari approbato ob tacitum Episcoporum consensum communi consuetudine confirmatum.

Hinc mercatores, litigantes, milites, peregrinantes, &c. possunt absolvi a confessariis loci, ubi confitentur: nam hi jure communi, vel ex consuetudine tacite a superioribus approbata, sunt veluti subditi Episcopi loci, in quo versantur, quantum ad Sacramenta, excepto ordine. Quod si casus non sit reservatus in diœcesi pœnitentis, sed solum in diœcesi confessarii, hic non potest illum absolvere: nam per reservationem ei sublata est potestas absolvendi a tali peccato. Præterea reus debet judicari secundum leges, & consuetudines loci, in quo judicatur. Idque totum constat etiam ex recepta consuetudine.

Quæst. VII. *An Parochus possit subditus audire, & absolvere in aliqua diœcesi, in quo non est approbatus?*

Resp. Ex communi sententia, potest etiam licite, modo id fiat absque scandalo. Quia habet ordinariam in proprium subditum jurisdictionem, ab approbatione non pendentem: jurisdictio autem in foro pœnitentiæ, quum sit voluntaria, non contentiosa, neque requirat strepitum fori, exerceri potest extra proprium territorium.

Quæst. VIII. *An sæcularis, vel regularis approbatus generaliter in una diœcesi, possit valide absolvere in alia diœcesi subditum diœcesis, in qua est approbatus?*

Resp. Neg. Ita Clemens X. Constit. *Superna*, ubi decernit, *Religiosos ab Episcopo ad confessiones sæcularium in sua diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia diœcesi eas absque Episcopi diœcesani approbatione audire, quamvis pœnitentes subditi sint ejus Episcopi, a quo ipsi religiosi jam fuerant approbati.* Nam jurisdictio delegata pendet in sui exercitio ab approbatione Episcopi loci, in quo audiuntur confessiones.

Quæst. IX. *An Parochus extra parochiam suam possit valide absolvere subditos alterius parochiæ cum facultate proprii tantum parochi?*

Resp. Non potest sine licentia Episcopi expressa, vel tacita. Nam parochus unius parœciæ non fit parochus subditorum alterius parœciæ per delegationem proprii il-

lo-

lorum parochi; & parochorum jurisdictio pendet ab Episcopo, qui potest iis auferre potestatem delegandi eos, quos judicat minus aptos audiendis quorumlibet confessionibus. Licentia autem expressa est, quum scripto, vel verbis conceditur: tacita vero, quum Episcopus non contradicit consuetudini, quam scit vigere circa auditionem ejusmodi confessionum.

Quæst. X. *An generaliter approbatus ad audiendas confessiones sæcularium, censetur approbatus pro audiendis confessionibus monialium sive ordinario, sive Regularibus subjectarum, si non fuerint nominatim exceptæ?*

Resp. Nego. Nam ita fert usus, & ita declaravit Clemens X. constit. *Superna*, his verbis: *& generaliter approbatos ab Episcopo ad audiendas personarum sæcularium confessiones nequaquam censeri approbatos ad audiendas confessiones monialium sibi subjectarum, sed agere quoad hoc speciali Episcopi approbatione: atque approbatos pro audiendis confessionibus monialium unius monasterii, minime audire posse confessionem monialium alterius monasterii. Itidem confessores extraordinarios semel deputatos, atque adprobatos ab Episcopo ad monialium confessiones pro una vice audiendas, haud posse expleta deputatione in vim approbationis hujusmodi illarum confessiones audire, sed toties ab Episcopo esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit.*

Quæst. XI. *An regulares egent approbatione Ordinarii ad audiendas confessiones suorum famulorum sæcularium?*

Resp. Clemens X. constit. cit. declaravit: *in monasteriis, ac etiam collegiis, ubi juxta instituta regularia vivitur, posse tam prælatos regulares, quam confessores regularium eorundem monasteriorum, seu collegiorum, audire confessiones illorum sæcularium, qui inibi sunt de familia, & continui commensales; non autem illorum, qui tantum ipsis deserviunt.*

Quæst. XII. *An Episcopus possit valide limitare approbationem quoad tempus, locum, & personas.*

Resp. Affirm. Constat 1. Ex praxi quotidiana. 2. Alexander VII. ann. 1659. in causa Andegavensis Episcopi, & Regularium, ut falsam, & erroneam damnavit hanc propositionem: *Non possunt Episcopi limitare, seu restringere approbationes, quas regularibus concedunt ad confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare.* 3. Quia habens approbationem etsi injuste restrictam ad tempus, locum, vel personas, revera caret approbatione pro alio tempore, loco, & pro aliis personis: unde non potest valide absolvere in tali loco, tempore, & tales personas pro quibus non est approbatus. At sine approbatione actu existente invalida est absolutio.

Quando autem ad tempus limitatum data fuit approbatio, cessat statim per se exacto termino: nam approba-

tio

tio durare nequit ultra tempus præscriptum ab eo, a cujus voluntate pendet. Hinc nova opus est

„ NOTA. Clerus Gallicanus ann. 1700. damnavit hanc propositionem. *In ministro pœnitentiæ requiritur etiam approbatio Ordinarii, quæ potest limitari, sed non revocari sine causa.*

Quæst. XIII. *An Sacerdos non approbatus possit absolvere a venialibus?*

Resp. Non potest saltem licite, ex decreto Innocentii XI. edito anno 1679. *Non permittant* (Episcopi) *ut venialium confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo, aut Ordinario. Si confessarii etiam regulares, aut quicumque alii secus egerint, sciunt Deo Optimo Maximo rationem reddituros esse, neque defuturam Episcoporum & Ordinariorum justam, & rigorosam animadversionem in contra facientes, etiam regulares, etiam Societatis Jesu.* Imo neque etiam valide posse videtur, quia Sacerdos vi ordinationis non habet jurisdictionem, neque subditos etiam solorum venialium reos. Nemo autem potest absolvere a peccatis sine jurisdictione ordinaria, vel delegata, ex Concilio Tridentino sess. 14. cap. 7. quum absolutio sit actus judicialis, qui non potest exerceri, nisi in subditos: & jurisdictio delegata valide exerceri nequit sine approbatione.

„ (✠) NOTA. In fine hujus articuli indicandæ essent duæ Const. quorum altera, quæ tom. 1. Bullarii est ordine 20. edita fuit Kalendis Junii 1741. altera vero, quæ in eodem vol. est 120. data fuit 6. Idus Februarii 1745. quibus Confessarii absolvere prohibentur socios proprii criminis in iis, quæ sunt contra sextum Decalogi præceptum. At quod hujusmodi quæstio in Authore desideretur, & luculenter tractata sit in cap. 14. lib. VII. de Synodo Diœcesana, integram transcripsimus, atque huic articulo adjecimus.

„ 1. *Ut jam, post dispositionem requisitam in pœnitente, aliquid de Confessarii jurisdictione, quod ad propositum pertineat, dicamus, unum animadversione dignum censemus. Quamvis Sacramentum Pœnitentiæ sit a Christo Domino institutum per modum judicii, & nemo esse queat Judex in causa propria, nihilominus communiter existimant Theologi, Duce S. Thoma, sola spectata natura Sacramenti posse Confessarium sui criminis socium, a secum perpetrato peccato, cujuscumque speciei illud sit, in foro Sacramentali absolvere: Siquidem tunc, non de propria, sed de aliena culpa judicium profert; neque, seclusa legum prohibitione, repugnat, ut quis Judicis personam assumens, de commisso ab altero delicto sententiam dicat, licet ejusdem delicti ipse, tanquam privatus particeps fuerit.* Ita D. Thomas in supplem. part. 3. quæst. 20. art. 2. ad 1. Ad primum ergo dicendum, quod in tali casu nec Sacerdos debet audire confessionem mulieris, cum qua peccavit, de illo peccato, sed debet ad alium mittere, nec illa debet ei confiteri, sed debet petere licentiam ad alium eundi, vel ad superiorem recurrere, si ille li-

„ cen-

„ centiam denegaret, tum propter periculum, tum quia est minor verecundia; si tamen absolveret, absoluta esset. Quod enim Augustinus dicit, quod non debeat esse in eodem crimine; intelligendum est, secundum congruitatem, non secundum necessitatem Sacramenti. *An vero non solum valide, sed etiam licite id fiat, non consentiunt Auctores. Aliquam certe labem in ea confessione D. Thomam agnovisse, ex citatis ejusdem verbis palam est; & S. Petrus Damiani* opusc. VII. cap. 7. *adeo vehementer in eamdem confessionem invehitur, ut certe videatur, illam non solum illicitam reputare, sed tanquam irritam rejicere; At enim*: „ Legis præceptum est, ut quum quis lepra perfunditur, Sacerdotibus ostenditur; tunc autem non Sacerdotibus, sed leproso potius ostendatur, quum immundus immundo peractam communem nequitiam confitetur. Sed quum confessio utique manifestatio sit, quid, obsecro, manifestat, qui audienti cognitum narrat? Aut quo pacto confessio illa dicenda est, ubi nihil a confitente manifestatur, nisi quod jampridem ab audiente cognoscitur? Et qui sociali vinculo peractæ iniquitatis adstringitur, qua lege, quo jure, alterum poterit ligare, vel solvere? Frustra enim alium quis solvere nititur, qui & ipse vinculis irretitur „. *His ex Theologis Moralibus assentitur Stephanus Fagundez* in secundum præceptum Ecclesiæ lib. 4. cap. 3. num. 35. *ubi gravis culpæ reum facit Sacerdotem, excipientem confessionem suæ concubinæ. At ex adverso Sylvester* in Summ. p. 1. verb. Confessio 1. num. 17. *Joannes Sanchez disp.* 10. *sect. n.* 16. *Theophilus Raynaudus* tom. 16. in Opere cui titulus *Heteroclita spiritualia*, pag. 128. *La Croix* tom. 2. pag. 22°. *aliique affirmant, confessionem factam Complici, tam ex parte pœnitentis, quam ex parte Confessarii, culpa vacare, modo uterque a perpetrato crimine abhorreat, & longe absit periculum novi consensus in illud*.

„ 2. *Et tamen in multis Synodis decretum est, nedum illicitam, sed inanem pariter, nullam, atque irritam fore absolutionem, datam a Sacerdote socio sui criminis, adversus sextum Decalogi præceptum: ita quippe statutum legimus in Synodo Leodiensi ann.* 1662. pag. 74. *in Veliterna sub Cardinali Cybo anno* 1698. pag. 36. *in Synodo Fulginatensi, sub Episcopo Baptistellio anno* 1722. pag. 76. *in Bononiensi, sub Cardinali Jacobo Boncompagno* lib. 2. pag. 6. *in Anconitana sub Cardinali Massejo ann.* 1738. pag. 11. *atque in Synodo Lucana, quam refert Roncaglia* in sua morali Theologia tom. 2. tract. 19. cap. 3. *Numquid igitur prædicti Episcopi peccarunt contra regulam, quam hucusque inculcavimus, & elucidavimus, nihil in Synodo decernendi de rebus dubiis, atque inter Theologos controversis, materiam præcipue Sacramentorum respicientibus?*

„ 3. *Nihil illos peccasse ex eorundem statutis deprehendimus: illi siquidem non deciderunt quæstionem, an Confessarius, generali ceteroquin jurisdictione instructus, valide, & licite pœnitentem absolvat a crimine secum perpetrato; sed eundem privarunt jurisdictione, seu facultate absolvendi sui socium, seu complicem in peccato impudicitiæ. Quam vero sapienter, & sancte id præstiterint, ex iis fas est judicare, quæ Doctores de re agentes mature ponderarunt. Atque, ut ea prætermittamus, quæ a S. Petro Damiani, & D. Thoma nuper audivimus, Basilius Pontius* de matrim. lib. VII. cap. 38. n. 3. *illata mentione confessionis, de qua agimus, gravia mala describit, atque exaggerat, quæ ex ea proveniunt, præcipue quum Confessarius in Sacramentali foro fœminam audit, cum qua non semel tantum*,

„ &

„ *& diu antea peccavit, sed in turpi contubernio perseverat. Verjuys* tom. 9. art. 5. *affirmat, longa experientia compertum, ejusmodi confessiones plerumque sacrilegas esse, novisque peccatis fœdatas; Theophilus Rasnaudus*, *quamvis* cit. loc. *eadem confessionem in se licitam dixerit, periculosam tamen fatetur; & Natalis Alexander* Theolog. dog. & moral. tom. 4. cap. 5. art. 9. reg. 67. *hæc ad rem adnotavit.* „ Vix contingit, ut peccatores, qui apud ipsos hujusmodi crimen deponunt, sinceram illius pœnitentiam agant; Vix contingit, ut criminosi illi Sacerdotes salutaria dent consilia, & convenientem satisfactionis modum præscribat, & si peccata sint impudicitiæ, periculum est, ne nova cum pœnitenti, tum Sacerdoti in ipsa confessione, peccati nascatur occasio „. *Quare S. Carolus Borromæus, ne sordidis hisce maculis illud fœdaretur Sacramentum, quo Christi sanguine perfundimur, ut a peccatorum lepra mundemur, in sua Synodo Diœcesana XI.* (Act. Eccles. Mediolan. part. 2 pag. 407.) *Confessariis generatim, atque universim facultatem interdixit, sui cujuscumque criminis socium, seu quomodo participem, absolvendi*: Confessario, (*inquit*) qui cujuscumque criminis etiam minimi socius, particepsve ullo modo fuit, munere interdictum sit confessionis eorum audiendæ, quos illius socios habuerit.... Nec vero absolutio, si quam impertierit, ullius roboris sit, sed irrita plane, ac rescissa, nullaque omnino, tamquam ab eo impertita, cui jurisdictionis, & facultatis expers est. Et vero si quis Confessarius culpæ socius, particepsve aliquid contra ausus fuerit, excommunicationis sententiam statim subeat: cujus vinculo irretitus, ab alio Sacerdote, nisi a nobis, absolvi non possit.

„ 4. *Quamquam autem hæc sanctissimi Præsulis statuta, etiam generatim, uti sonant, sine summopere commendanda, & quilibet Antistitum sancte queat eorumdem vestigiis insistere; negari tamen haud potest, maiorem quamdam, & graviorem inhonestatem in eo adesse, ut Sacerdos illius personæ confessionem excipiat, cum qua impudicitiæ scelus admisit, ac proinde statim ac Nos ad Petri Cathedram evecti, totius Dominici gregis curam suscepimus, universali lege ediximus, ne ullus Confessarius* extra casum extremæ necessitatis, nimirum in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit, confessionem sacramentalem personæ complicis in peccato turpi, atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum commisso, excipere audeat, sublata propterea illi, ipso jure, quacumque authoritate, & jurisdictione ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvenda „ *ut legi potest in nostris Apostolicis litteris datis Kalendis Junii* 1741. *quæ extat in nostrarum Constitutionum* volum. 1. Constit. 20. *Ut porro conscientiarum tranquillitati consuleremus, aliis similibus litteris datis die* 8. *Februarii* 1745. *quæ habentur* in eodem volum. Const. 120. *declaravimus, ad rem, de qua agimus, perinde esse, nullum adesse Sacerdotem, præter illum, cum quo penitens inhoneste peccavit, ac eum tantum adesse, quem idem penitens, constitutus in mortis articulo eligere nequit, sine periculo se ipsum infamandi, aliisque malam sui suspicionem ingerendi. atque ideo, in eo rerum statu, non prohiberi, diximus, Sacerdotem, suæ imprudentiæ complicem absolvere; eumdem tamen simul monuimus, ne prædictæ infamiæ, aut scandali pericula sibi confingat, quæ revera absint; quinimo volumus, ut ea, quum potest, antevertat, & removeat; secus enim pœnas non effugiet, in nostra prima Constitutione, inobedientibus inflictas.*

„ Que-

„ *Quænam vero sint hujusmodi pœnæ, vide Constit. incip.* Sacra-„ mentum Pœnitentiæ, *ad calcem hujus Tractatus appositam.*

ARTICULUS II.

De casibus reservatis.

CAsuum, seu peccatorum reservatio, est subtractio potestatis absolvendi a certis peccatis, salva potestate absolvendi ab aliis. Ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 7. Et cap. 11. constant a Papa pro tota Ecclesia, & ab Episcopis pro sua diœcesi reservari posse peccata, a quibus alii non possint valide absolvere sine potestate ab illis delegata. Ratio est, quia ad valide absolvendum requiritur jurisdictio, quæ quum sit penes dispositionem Ecclesiæ, potest ab ea restringi, negari, & subtrahi.

Quæst. I. *Quænam requiruntur, ut peccatum censeatur reservatum?*

Resp. Ex praxi Ecclesiæ tria requiruntur. Ut sit mortale; nam venialia non reservantur, quum non sint materia confessionis. 2. Ut sit externum: nam licet peccata mere interna possint absolute reservari, quum ad ea remittenda requiratur jurisdictio, quæ potest a prælatis Ecclesiæ restringi, & denegari; tamen reipsa sola externa communiter reservantur; quia hæc reservatio ordinarie sufficit ad bonum regimen animarum. Ut autem peccatum externum censeatur reservatum, non sufficit quod habeat mortalem malitiam ex actu interno; sed insuper requiritur, ut ipsa actio externa habeat malitiæ gravitatem. Nam reservatio præcipue cadit in actum externum malum, ac proinde requirit actum externum moraliter malum ex objecto. Et sicut sola voluntas interna non reservatur, ita nec quando non procedit in actum externum habentem ex se gravem malitiam. Hinc si furtum in loco sacro esset reservatum, & aliquis aliquid leve haud sufficiens ad mortale surripuisset, ex voluntate aliquid notabile surripiendi, si occurrisset, tale furtum etsi mortale, reservatum non esset. 3. Ut peccatum sit consummatum, nisi aliud in statuto exprimatur. Quia reservatio, quum sit quid odiosum, seu onerosum, est strictæ interpretationis. Hinc reservata fornicatione, vel homicidio, non reservatur voluntas interna fornicandi, etiam adhibito externo conatu, nisi fuerit copula carnalis; nec percussio gravis ex animo occidendi, nisi sequatur mors. Dixi, *nisi aliud exprimatur*. Nam aliquando reservatur etiam actus non consummati, sic sola provocatio ad duellum, & ejusmodi acceptatio expresse reservantur, etiamsi non sequatur conflictus.

Sunt qui docent, peccata impuberum non est reservata, nisi exprimantur: quia in ipsis non reperitur necessitas Episcopalis correctionis. Hoc tamen pendet ab Episcoporum

rum arbitrio: quare eorum intentio ab ipsis exquirenda est; nam quum impuberes possint esse subjecti censuris, quidni & reservationi? Porro contrahitur reservatio etiam invincibiliter ignorata: nam non est proprie pœna, nec contumaciam requirit, ut censura.

Quæst. II. *An peccata dubia censeantur reservata?*

Resp. Negant plurimi in dubio facti. Quia reservatio quum sit odiosa, debet restringi ad casus certos, non extendi ad dubios. Ideoque reservata ebrietate, intelligi debet ebrietas certa, quæ sola est ebrietas simpliciter, & absolute. Hinc qui admisit peccatum ex suo genere reservatum, sed dubitat an cum advertentia, vel consensu sufficienti ad mortale, non incurrit in reservationem.

An in dubio juris, quum nempe dubitatur, an peccatum mortale pœnitentis sit reservatum, confessarius non potest ab eo absolvere, nisi superior expresserit se nolle in tali dubio reservare. Nam hoc ipso, quod constat peccatum esse materiam reservationis, sed dubitatur an superior illud reservarit, tunc dubium est de potestate ab eo absolvendi; non licet autem absolvere cum potestate dubia. Adde quod Clemens VIII. prohibuerit omnibus confessariis etiam privilegiatis in Italia degentibus, *ne quis eorum sub prætextu privilegiorum, ab ullo ex casibus clare, vel dubie in Bulla* In Cœna Domini *legi solita contentis, vel alias quomodocumque Sedi Apostolicæ reservatis, vel reservandis absolvat.*

Quæst. III. *Quinam absolvere possit a reservatis?*

Resp. 1. Ipse reservans, vel ejus successor, aut superior in hoc foro erga eosdem subditos, & quivis alius, qui ab illis hanc facultatem obtinuit. Nam reservans reservando retinuit pro se jurisdictionem, & successor habet eamdem cum illo potestatem: superior vero potest id omne quod potest inferior.

Resp. 2. Ex Concil. Trid. sess. 24. cap. 6. Episcopi possunt suos subditos in foro conscientiæ absolvere ab omnibus peccatis Papæ reservatis occultis, nec ad forum contentiosum deductis. Possunt etiam ab aliis, quando subditi propter legitimum impedimentum non possunt Papam adire, ex cap. 6. *de sent. excom.* ne videlicet ex dilatione absolutionis periculum immineat animarum.

Resp. 3. Quilibet Sacerdos etiam non approbatus, & excommunicatus saltem toleratus, potest quoslibet in articulo mortis absolvere a quibusvis peccatis, & censuris, in defectum Sacerdotis approbati. Constat ex praxi Ecclesiæ, & ex Rituali Romano, quod sic habet: *Si periculum mortis immineat, approbatusque desit Confessarius, quilibet Sacerdos potest a quibuscumque censuris, & peccatis absolvere.* Nam tunc Ecclesia hanc potestatem omnibus Sacerdotibus, etiam excommunicatis, saltem toleratis, censetur concedere, & revera concedit, ne pereant animæ

mæ defectu absolutionis validæ, tunc præsertim adeo necessariæ.

Dixi *in defectu* &c. Nam si facile haberi possit Sacerdos approbatus, alter non poterit absolvere, ut docet S. Carolus in Instruct. Confess. quia hæc potestas concessa est ob necessitatem moribundi, nec est periculum, dum facile absolvi potest a Sacerdote approbato, & habente jurisdictionem expeditam. Quare Rituale Romanum præter periculum mortis, ad hoc requirit defectum Sacerdotis approbati.

Porro omnes Sacerdotes approbati tunc æque possunt de omnibus mortalibus absolvere, & sic per se loquendo quoad valorem absolutionis nullus est inter illos ordo servandus, quia in articulo mortis nulla est reservatio, ut docet Conc. Trident. sess. 14 cap. 7. his verbis: *Pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quodlibet pœnitentes a quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt.*

Circa hoc observanda sunt sequentia:

1. Multi docent, posse tunc moribundum absolvi a Sacerdote excommunicato non tolerato, & hæretico, in defectum alterius: quia Conc. Trident. dicit *omnes Sacerdotes posse*. Sed hoc negant alii cum Fagnano, qui in cap. *Non est vobis*, de sponsal. testatur Sacr. Congregat. Cardinalium Conc. Trid. interpretum, inter quos caput fuit Card. Moronus, qui paulo ante fuerat Legatus Apostolicus in Concilio, cujus proinde mentem probe norat, declarasse verba Concilii restringi ad Sacerdotes in unitate Ecclesiæ viventes, & habiles, ac capaces jurisdictionis exercendæ, quales non sunt excommunicati non tolerati, & hæretici, ac schismatici notorii. Et vero, inquit, in Ecclesia Dei non fuit semper custoditum, ut præcisi ab unitate Ecclesiæ possint absolvere in casu necessitatis; quum imo potius certum sit, ex communi sententia eorum, qui ante Concilium scripserunt, non potuisse. Toletus docet, hæreticos, & schismaticos, supple notorios, id non posse, secundum communem sententiam, quia Ecclesia noluit eis dare jurisdictionem ob periculum perversionis fidelium, sed putat alios posse.

2. Per articulum mortis hic intelligitur grave, ac morale mortis periculum. Nam ista ex usu Ecclesiæ in hac materia pro eodem usurpantur, ut constat ex Rit. Rom. Quia pia mater Ecclesia non censetur velle quemquam exponi periculo probabili damnationis. Et in articulo stricto mortis, quando jam vita desperata est, sæpe, imo fere semper, fieri nequit confessio.

3. Absolutus a peccatis reservatis non tenetur postea, si convaluerit adire superiorem, vel ejus delegatum. Quia, quum in illo articulo nulla sit reservatio, quivis Sacerdos habet tunc potestatem a quibuslibet peccatis etiam alio-

alioqui reservatis absolvendi directe, & sine onere illa confitendi superiori. Secus de censuris.

Quæst. IV. *An regulares privilegiati habentes potestatem absolvendi a casibus Papæ reservatis, possunt ideo absolvere a casibus Episcopo reservatis, sine facultate Episcopi.*

Resp. Nego. Ita expresse declaravit Clemens X. *Constit. Superna*. Et Alexand. VII. oppositum damnavit.

Quæst. V. *An Sacerdos approbatus carens potestate absolvendi a reservatis, possit aliquando directe absolvere a non reservatis, & indirecte a reservatis?*

Resp. Circa hoc duplex est sententia. Prima, quæ est communis, docet id posse in duobus casibus, 1. Si pœnitens inculpate oblitus est aliquod reservatum, vel si bona fide illud confiteatur Sacerdoti non advertenti esse reservatum. Quia alioqui si illud in perpetuum oblivisceretur, vel semper uteretur eodem confessario, nunquam accepturus esset absolutionem extra articulum mortis; & sic posset perire occasione reservationis, quum multi moriantur sine absolutione accepta in articulo mortis. Unde merito censetur Ecclesia tunc dare potestatem absolvendi directe a non reservatis, & indirecte a reservatis, cum onere postea reservata confitendi Sacerdoti habenti potestatem in illa. Quam sententiam S. Carolus tenendam proponit in sua diœcesi, in qua proinde dat hanc potestatem. Volunt autem, alios Episcopos censeri eamdem potestatem concedere hoc ipso, quod non contradicunt sententiæ communi id asserenti, quam ignorare nequeunt. 2. Si Sacerdos habens reservata, nequeat omittere celebrationem Sacri sine gravi scandalo, nec absit Confessor habens potestatem in reservata. Quia quum quilibet sibi peccati mortalis conscius teneatur confessionem præmittere Communioni, credibile non est, Ecclesiam sic instituisse reservationem, ut tunc a peccatis absolvi nequeat, directe quidem a non reservatis, & indirecte a reservatis, malleque eum cum incerta contritione non confessum celebrare, quam confessionem Communioni præmittere. Tunc autem docent, necessariam esse confessionem peccatorum omnium etiam reservatorum, quia scilicet sine illa status pœnitentis nequit sufficienter innotescere confessario, ut satisfactionem dubiam imponat, & opportuna remedia suggerat. Item remanere obligationem peccata reservata iterum confitendi alteri confessario habenti potestatem in illa.

Secunda sententia negat, in ullo casu extra mortis periculum posse. Quia peccata non reservata remitti nequeunt sine reservato: nam unum mortale sine alio remitti non potest. At in nullo casu extra mortis articulum, peccatum reservatum potest per confessarium carentem potestate in reservata remitti etiam indirecte. Quia 1. Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. ait, Sacerdos extra articulum mortis nihil posse in casibus reservatis. 2. Si Confessor carens

rens potestate in reservata posset in aliquo casu extra articulum mortis indirecte ab illis absolvere, potest a fortiori in articulo mortis, & ita absque ratione Concil. Trident. declarat, nullam esse reservationem in articulo mortis, ne quis occasione illius pereat: manente enim reservatione etiam pro periculo mortis, poterit adhuc pœnitens absolvi ab omnibus peccatis a quovis Sacerdote, directe quidem a non reservatis, & indirecte a reservatis, atque ita reservatio nulli poterit esse occasio pereundi. Unde ulterius satius erit, reservationem manere, quam tolli pro articulo mortis; sic enim melius prospicitur vigori disciplinæ sine periculo salutis animarum. 3. Quum adest peccatum reservatum, tota causa ad superiorem judicem devolvitur: ergo nihil in ea potest inferior.

Jam vero fatentur, pœnitentem, qui reservatum aliquod peccatum in perpetuum oblitus est, numquam accepturum absolutionem peccatorum a Sacerdote carente potestate in reservata: posse tamen in articulo mortis a quocumque absolvi; quia tunc cessat omnis reservatio. Non ideo tamen timendum esse ejus saluti, quia si bona fide faciat quod in se est cum auxilio gratiæ, benignitas divina ei prospicit; aut procurando ei confessarium habentem potestatem in reservata, aut ei impertiendo gratiam contritionis, & charitatis perfectæ. Dicunt autem, Sacerdotem, qui in necessitate celebrandi nequit confiteri, nisi carenti potestate circa reservata, censeri non habere copiam Confessoris; ideoque teneri tunc elicere solum contritionem perfectam, & postea confiteri habenti potestatem absolvendi a reservatis.

Porro consentiunt omnes, inferiorem non posse licite, sine necessitate cogente, absolvere a non reservatis, remittendo pœnitentem ad superiorem pro reservatis. Quia integritas est de jure divino, & non debet prætermitti sine cogente necessitate.

Quæst. VI. *An si quis confessus habenti potestatem circa reservata, omiserit ex oblivione inculpabili peccatum aliquod reservatum, hoc ipso sublata sit reservatio peccati illius, ita ut possit postea directe ab eo absolvi, per quemvis confessarium approbatum?*

Resp. Quum non sit certum, tunc reservationem tolli, in praxi debet pœnitens peccatum reservatum oblivione omissum confiteri habenti potestatem in reservata, ut ab eo directe, seu secundum se absolvatur. Idque videtur exigere finis reservationis, qui est, ut conveniens medicina, & satisfactio, a superiore, vel ejus delegato pro tali peccato imponatur. Excipe si tempore Jubilæi omnia præstitisset, quæ ad illud consequendum præscribuntur: nam tunc Papa Jubilæi gratia tollit omnem reservationem respectu illorum, qui volunt illud lucrari, & vere contriti, ac valide confessi sunt.

Quæst.

Quæres VII. *An si quis reservata cum aliis integre confessus habenti potestatem in illa ab eo absolvatur, licet invalide quoad remissionem peccatorum ob suam indispositionem, tamen liberatur a reservatione, ita ut absolvi possit a quovis approbato?*

Resp. Nego, etiamsi confiteatur superiori ordinario. Quia superior intra Sacramentorum intendit absolvere a reservatis, nisi persolutionem Sacramentalem, quæ cum sit nulla, nihil efficit. Quod si confiteatur habenti potestatem tantum delegatam, adhuc certius est, tunc non tolli reservationem. Quia delegatus non potest reservationem tollere, nisi intra Sacramentum, ac proinde per solam absolutionem Sacramentalem validam: non enim potest illam tollere dando pœnitenti facultatem confitendi reservata Sacerdoti carenti potestate circa illa; quia hoc faciendo subdelegaret; at delegatus nequit subdelegare.

Quæst. VIII. *An superior possit audire sola reservata, & absolvere ab illis pœnitentem, eum remittendo ad alium, ut absolvatur a non reservatis?*

Resp. Nego. Quia confessio omnium mortalium, quæ pœnitens potest hic & nunc confiteri, est præcepta jure divino absolutionem, ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 5. Ergo non est in potestate superioris, ut dimidietur. Quod si ei non vacat omnia audire, potest auditis solis reservatis remittere pœnitentem ad inferiorem de omnibus ab eo absolvendum, & taxare, si velit, pro iis pœnitentiam, & præscribere remedia adhibenda. Quo casu non absolvit proprie, sed tollit reservationem. Valeret tamen talis absolutio a solis reservatis si pœnitens sit recte dispositus, & in bona fide. Quia tunc adsunt materia, & forma Sacramenti, & aliunde defectus integritatis confessionis non est culpabilis ex parte pœnitentis, ut suppono. Ergo tunc nihil deest ad veritatem, & effectum Sacramenti.

„ (✠) NOTA. Recensentur casus Romano Pontifici reservati, „ quorum index in Authore desideratur.

Casus 20. reservati in Bulla Cœnæ Domini.

„ 1. Hæretici cujuscumque sectæ, eorumdem receptatores, fautores, defensores, eorumdem libros hæresim continentes, vel de „ Religione tractantes, scienter legentes, retinentes, imprimentes, defendentes, & schismatici.

„ 2. Appellantes ab ordinationibus, seu mandatis Romani Pontificis, ad futurum Concilium, eorumque fautores.

„ 3. Piratæ, cursarii, ac latrunculi maritimi discurrentes mare Romani Pontificis, præcipue a Monte Argentario usque ad „ Terracinam, ac eorum fautores, receptatores, & defensores.

„ 4. Naufragorum Christianorum cujuscumque generis bona, etiam in littoribus inventa, surripientes.

„ 5. Imponentes nova pedagia, & gabellas, vel eas augentes, „ præterquam in casibus a jure, seu ex speciali Sedis Apostolicæ „ licentia, permissis.

„ 6. Falsificantes litteras Apostolicas, aut falso fabricantes.

„ 7. Deferentes arma, aut alia usui bellico idonea a Turcas, „ & alios Christiani nominis inimicos, vel hæreticos, per Sanctæ „ Sedis sententiam expresse, & nominatim declaratos. Vel ad Christianæ Reipublicæ, aut Catholicæ Religionis statum pertinentia „ in ejusdem damnum illis annuntiantes.

„ 8. Impedientes eos qui victualia, aut alia necessaria Romam „ convehunt.

„ 9. Ad Sedem Apostolicam venientes, vel ab ea recedentes, „ sua, vel aliorum opera lædentes, vel sine jurisdictione vexantes „ in Curia Romana commorantes.

„ 10. Romipetas, & peregrinos, etiam in Urbem morantes, „ vel recedentes, lædentes, & in his dantes auxilium, consilium, „ vel favorem.

„ 11. Interficientes, mutilantes, detinentes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. „ E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos a suis Diœcesibus, Territoriis, Terris, seu Dominiis ejicientes, necnon ea „ mandantes, vel rata habentes, seu præstantes eis auxilium, „ consilium, favorem.

„ 12. Occidentes, quovis modo percutientes, aut bonis spoliantes, per se, vel per alios, eos, qui pro negotiis suis ad Romanam Curiam recurrunt; aut eorumdem Advocatos, Procuratores, Agentes, Auditores, vel Judices super dictis causis deputatos.

„ 13. Appellantes a gravamine, vel futura executione litterarum „ Apostolicarum, ad laicam potestatem.

„ 14. Executionem litterarum Apostolicarum, aut aliarum expeditionum impedientes, & prohibentes ad gratias impetrandas „ accedentes.

„ 15. Judices sæculares, qui Ecclesiasticas personas trahunt ad „ sua tribunalia, quique Ecclesiasticam libertatem tollunt, aut in „ aliquo perturbant.

„ 16. Impedientes Prælatos, ne sua jurisdictione utantur, quique illorum, & Delegatorum judicia eludentes, ad Curiam sæcularem recurrunt, aut contra illos decernunt, atque in his „ præstantes auxilium.

„ 17. Usurpantes Jurisdictiones, fructus, redditus, & proventus „ ad Sedem Apostolicam, & quascumque Ecclesiasticas personas „ ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum „ Ecclesiasticorum pertinentes, vel ea sequestrantes.

„ 18. Imponentes decimas, & alia onera personis Ecclesiasticis, „ Ecclesiis, Monasteriis, aut eorum fructibus.

„ 19. Judices, & quilibet ministri, aut executores sæculares, „ quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus, contra personas Ecclesiasticas.

„ 20. Occupantes, invadentes, aut detinentes bona, aut terras „ Ecclesiæ Romanæ immediate, vel mediate subjectas, & illius „ jurisdictionem usurpantes.

„ Hi casus sunt desumpti ex ipsa Bulla Cœnæ, *ut in Bullario* „ *tom. 4. & 8.*

„ *Alii sex casus extra Urbem, & intra Italiam Summo Pontifici reservati.*

„ 1. Violatio immunitatis Ecclesiasticæ circa confugientes ad Ecclesias.

„ 2. Vio-

„ 2. Violatio clausuræ Monialium ad malum finem.
„ 3. Injectio manus violentæ in Clericum.
„ 4. Provocatio, & pugna in duello.
„ 5. Simonia realis scienter contracta.
„ 6. Confidentia beneficialis.
„ His accedunt casus a SS. D. N. BENECICTO XIV. Romano
„ Pontifici reservati, quos nos ex ipsius Constit. propriis in locis
„ indicavimus.

ARTICULUS III.

De obligationibus Confessarii,

EJUS dotes comprehenduntur his versibus:

Sit probus, & fortis confessor, sitque peritus,
Discretus, patiens, mitis, pius, atque fidelis.

De quibus consule libros de officiis confessarii, & præsertim S. Carolus de instruct. Confessarii, Loart. Fornarium &c.

Quæst. I. *Quænam scientia requiratur in confessario?*

„ NOTA. Agitur hic de scientia requisita ex parte confessarii ad „ licitam absolutionem. Ad validam autem requiritur secundum omnes, teste Suarez, ut sciat absolutionem proferre, & cognoscere regulariter moralem actum, saltem sub communi ratione peccati mortalis, aut venialis, secundum generalem eorum rationem, ac distinctionem. Quia sine tali scientia homo non potest humano modo exercere hoc judicium. Sed addit Suarez, ignorantiam horum rarissimam esse, & fere impossibilem in eo, qui rationem utitur, & in Ecclesia versatur, vultque confessiones „ audire.

Resp. 1. Generatim, quum triplex sit confessoris munus, judicis, medici, & doctoris animarum, tenetur sub mortali scire ea, quæ ad hæc munera recte obeunda requiritur. Nam qui tenetur graviter ad finem, tenetur etiam graviter ad media necessaria. Confessor autem tenetur graviter munus suum, utpote gravissimum, & in quo agitur de offensa Dei vindicanda, de reconciliandis Deo peccatoribus, de justificatione, ac salute hominum procuranda, de curandis animæ morbis, & vitiis emendandis, recte exequi. Ergo tenetur etiam sub gravi scientiam ad id necessariam habere, *in primis* (inquit Rituale Roman.) *meminerit confessarius, se judicis pariter, & medici personam sustinere, ac divinæ justitiæ simul, & misericordiæ ministrum a Deo constitutum esse, ut tamquam arbiter inter Deum, & hominem, honori divino, & animarum saluti consulat.*

Quare juxta omnes mortaliter peccat, qui sine debita scientia munus audiendi confessiones, etiam ex sola charitate.

tate, vel obedientia suscipit. Nam jure divino naturali quisque tenetur habere scientiam muneris, quod suscipit exercendum, præsertim erga alios.

Præterea talis se exponit periculo evidenti male fungendi tanto munere cum injuria Sacramenti, & damno proximi, ac detrimento animarum. *Si quis autem ignorat, ignorabitur*, 1. Corinth. 14. Neque enim obedientia, aut Episcopi approbatio, etsi bona fide per examen facta, excusat: quia non dat scientiam ex natura rei debitam, nec supplet ejus defectum. Neque ignorantia eum excusare potest: quia nemo debet suscipere, & exercere officium, cujus nequit omnia munia recte obire: alias se exponit periculo errandi, & male obeundi cum damno aliorum. *Ve vobis, duces cæci*, Matth. 23. *Nulla ars doceri præsumitur, nisi intenta prius meditatione discatur. Ab imperitis ergo magisterium pastorale suscipitur in magna temeritate; quoniam ars est artium regimen animarum*, ait Greg. pastor. cur. p. 1. c. 1.

Hinc etiam qui ignarum confessarium scienter eligit, peccat mortaliter, quum cooperetur ejus peccato, & malæ administrationi Sacramenti; ideoque ejus confessio est invalida. *Cæcus si cæcoducatum præstet, ambo in foveam cadunt*, Matth. 5.

Resp. 2. Confessor, ut apud omnes, & ex dictis constat, tenetur scire; 1. Ea omnia, quæ ad valorem, substantiam, integritatem, & effectum hujus Sacramenti, ejusque licitam administrationem, tam ex parte sui, quam ex parte pœnitentis requiruntur. 2. Præcepta Dei & Ecclesiæ, obligationes communes, & proprias statuum, varias peccatorum species, multiplicationem numericam, circumstantias, quæ mutant speciem, vel notabiliter aggravant, & principia pia discernendi inter mortalia, & venialia: imo quænam sint peccata mortalia, & venialia in singulis præceptis, saltem communi, & ordinario modo. Item quinam sunt actus invalidi, & solum illiciti: *Oportet enim ut sciat cognoscere quidquid debet judicari: judiciaria enim potestas hoc postulat, ut quod debet judicare, discernet*, c. 1. dist. 6. *de pænit.* Alioquin non posset esse debita judicii æquitas. 3. Casus reservatos, censuras, & excommunicationes, quæ vigent, impedimenta matrimonii, conditiones contractuum, causas restitutionis, radices, & occasiones peccatorum, remedia peccatis vitandis, & vitiis emendandis apta, & satisfactiones salutares, ac conveniens. 4. *Nulli Sacerdotum licet canones ignorare, nec quicquam facere, quod Patrum possit regulis obviare*, ait Cælest. Papa c. *Nulli* dist. 38. Non tamen tenetur tam perfectam illorum omnium notitiam habere, ut possit semper ex tempore, & per seipsum omnes occurrentes dubitationes solvere; sed sufficit ut is possit in communiter accidentibus, & sciat communia, & de difficilioribus sciat saltem dubitare; intelligatque principia decisionum generalia, & legendo,

aut

aut peritiores consulendo investigare possit quid facto opus sit. Neque etiam tenetur de singulis peccatis, quæ declarantur, positive judicare esse mortalia, vel non; hoc enim in multis difficile est, & controversum; sed sufficit ut singula audiat prout gesta sunt, & de illis judicet secundum principia communia certa, & remedium idoneum apponat, ne iterentur peccata, quæ dubitat esse mortalia. Uno verbo confessor debet habere scientiam Theologiæ moralis, saltem mediocrem, & competentem.

Porro major scientia requiritur pro uno loco, quam pro alio, pro Urbe mercatoria, aulica, &c. quam pro pago; major pro audiendis viris, judicibus, hominibus forensibus, aliisque habentibus casus magis implicatos, quam pro fœminis, pueris, &c. Hinc Confessarii, qui quoslibet pœnitentes audire sunt parati, majore, quam alii, scientia pollere debent.

Ex dictis recte colligit Filliucius, peccare mortaliter non solum Confessarium, qui prædicta scientia caret, sed etiam superiorem, qui ei tribuit facultatem Confessiones audiendi, atque etiam ipsum pœnitentem, qui scienter eligit Confessorem ignorantem respectu ipsius, quum consentiat, & cooperetur peccato Confessarii: ideoque talem pœnitentem esse indispositum, & teneri confessiones iterare. Confessio tamen bona fide facta Sacerdoti ignaro, est valida, quia ex parte pœnitentis intervenit integra confessio, & debita dispositio, & ex parte Sacerdotis intervenit aliqua cognitio, & perceptio illius, quæ licet non sit accurata, tamen sufficit, ut cognoscat illam esse sufficientem materiam hujus Sacramenti. Ita Suarez.

Quæst. II. *An, & quando teneatur Confessor pœnitentem examinare?*

Resp. Tenetur examinare de specie, numero, circumstantiis peccatorum, eorumque caussis, habitu, & occasionibus proximis, quoties rationabiliter præsumit ista non sufficienter declarari, vel de hoc dubitat. Item debet interrogare, an sciat res fidei, præcepta Dei, & Ecclesiæ, & status sui obligationes, quoties dubitat, an pœnitens ista calleat; demum scrutari dispositiones, & conscientiam pœnitentis, *quasi medicus vulnus, & judex caussas*, ait S. Thom. in 4. dist. 16. *Prob.* 1. Ex Concil. Later. gener. IV. cap. 21. *Sacerdos autem sit discretus, & cautus: diligenter inquirens, & peccatoris circumstantias, & peccata.* 2. Ut minister Sacramenti tenetur curare, ut integritas materiæ Sacramenti a Christo requisita ponatur, quantum moraliter potest; & ut judex, ac medicus tenetur sibi comparare cognitionem necessariam ad ferendum rectum; ac integrum judicium de peccatis, & statu pœnitentis, ad aliud cum Deo reconciliandum, ad imponendam satisfactionem peccatis, & ejus facultati congruentem, & ad præscribenda remedia cautioni, ac emendationi, pœnitentis apta. Et vero

 judex

Judex non potest licite proferre sententiam, nisi prius plene cognoscat totum statum causæ, & personæ, quam debet absolvere. Hæc autem inquisitio debet esse discreta, & moderata, ne sit vana, curiosa, periculosa, reddatque Sacramentum nimis grave, & odiosum. Pro quo

Observa 1. Non omnes eodem modo interrogandi sunt, sed modo cuique accommodato. Sic cæteris paribus, magis examinandi sunt minus periti, quam periti, ac timorati; item qui raro confitentur, quam qui frequentius.

2. Sæpe necesse est, interrogare pœnitentes de statu, officio, tempore ultimæ confessionis, & omissione obligationum iis propriarum, de consuetudine, occasione, & causis, ac motivis peccatorum, de impletione pœnitentiæ injunctæ. Non sunt autem interrogandi, nisi de peccatis, quæ potuerunt verisimiliter ab illis committi: ideo prius intelligat confessor ætatem, sexum, conditionem, statum, munus pœnitentis, & prudenter, ac moderate eum interroget de peccatis, quæ a personis talis ætatis; sexus, conditionis, status professionis admitti solent. De nomine non percontetur; nec inutilia quærat umquam, nec sibi narrari patiatur.

3. Debet curare, ut pœnitens in confessione generali exprimat, quænam mortalia necdum confessus sit: nam alias nec posset discernere materiam necessariam ab alia, nec imponere, ut tenetur, satisfactionem proportionatam, ac debitam pro illis, pro quibus nondum imposita est; sed daret justo leviorem, falso putans jam pro illis debitam injunctam fuisse.

4. Cautio magna adhiberi debet in inquisitione de peccatis luxuriæ, ne scandalizetur pœnitens, & mala, quæ ignorat, doceatur cum periculo ea deinde patrandi. Quare quærendum est generaliter; num menti irrepserit turpis aliqua cogitatio, num opere, vel voluntate aliquid contra castitatem admiserit, num circa aliquid conscientia ipsum exstimulet? Si affirmet, ulterius interrogetur a generalibus gradatim descendendo ad particularia; secus si neget.

5. Confessarius confitentem non objurget, nisi finita confessione: neque interpellet, nisi opus fuerit aliquid melius intelligere. Ita Rituale Rom. addens: *Audita confessione, perpendens peccatorum magnitudinem, ac multitudinem, pro eorum gravitate, ac pœnitentis conditione, opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibebit, & ad dolorem, & contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam, ac melius instituendam inducet, remediaque peccatorum tradet. Postremo salutarem, & convenientem satisfactionem, quantum Spiritus, & prudentiæ suggesserit, injungat, habita ratione status, conditionis, sexus, & ætatis, & item dispositionis pœnitentium; videatque ne pro peccatis gravibus levissimas pœnitentias imponat &c.*

Quare

Quare confessarius debet habere in promptu varia motiva ex Scriptura præsertim, & Patribus deprompta ad excitandum in pœnitentibus peccatorum dolorem, ac odium efficax, vitæ christianæ propositum, & amorem Dei, secundum pœnitentium dispositiones, proposita peccati fœditate, gravitate pœnarum æternarum, & præsertim Dei bonitate, magnitudine, ac amabilitate infinita &c. Et pœnitentes ad perfectam contritionem eliciendam verbis efficacibus adducat.

Sed an pœnitens confessario interroganti tenetur aperire pravam consuetudinem, malos habitus, cupiditates, tentationes, occasiones peccati, dispositiones, obligationes proprias, statum, conditionem, munus?

Resp. Affirm. Ita communiter. Quia confessarius, quum sit judex, & medicus, habet jus cognoscendi, & inquirendi ea omnia, quorum notitia necessaria est ad recte judicandum de peccatis, statu, morbis, necessitate, ac dispositione pœnitentis, & ad præscribenda remedia ejus emendationi, ac curationi apta, qualis est prædictorum, & similium notitia. Ac proinde pœnitens tenetur ad ista sincere, & clare respondere; nullum enim esset jus in confessario interrogandi, si non esset in pœnitente obligatio ad interrogata respondendi. Et vero confessarius est judex proferens sententiam non solum circa illa peccata, quæ audit, sed etiam circa personam, quam dum sacramentaliter absolvit, judicat, illam debere reconciliari cum Deo, & quantum ex se est, reconciliat: ad hoc autem oportet, ut cognoscat plene totum statum conscientiæ pœnitentis ad videndum, an sit aliquid, quod obstet ejusmodi reconciliationi. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propositionem: *Non tenemur confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.*

Quæst. III. *An confessarius teneatur admonere pœnitentem de ejus erroribus, & eum docere?*

Resp. 1. Si error, seu ignorantia sit vincibilis, & culpabilis tenetur confessarius eum docere id, quod culpabiliter ignorat. Quia quamdiu talis ignorantia perseverat, pœnitens est indispositus; quum ipsa sit peccatum, & causa peccati. Confessor autem ut doctor tenetur erudire pœnitentem, & ut medicus tollere causam, & occasionem peccandi, veritatem docendo. Idque etiamsi tunc non speretur fructus; quia ea admonitio proderit, ut pœnitens edoctus cognoscat malum statum, in quo est, & forte aliquando resipiscet, & exstimulabit conscientia. Item tenetur corrigere errorem, qui est pœnitenti perniciosus, & causa peccandi, puta si putet esse illicitum, quod ei reipsa licitum est.

Resp. 2. Si error, vel ignorantia sit inculpabilis, ac invincibilis, docendus est pœnitens. 1. Si ex eo sequatur aliquod grave malum, vel scandalum publicum, etiamsi inde timeatur malum pœnitentis: nam malum privatum permitti debet, ut vitetur publicum. 2. Si error vergat

 in

in damnum injustum proximi. Quod si pœnitens restituere, aut abstinere a contractu, aut opere injusto nolit, non debet absolvi, quia est indispositus: quum nolit obligationem sibi notam exequi, vel nolit intelligere, ut bene agat. 3. Si pœnitens dubitet de suo errore, vel interroget Confessarium: nam tunc taciturnitas esse tacita erroris approbatio, & confirmaret pœnitentem in errore. 4. Si ex errore sequatur malum occultum inculpate ignotum; ut si putet matrimonium suum esse validum, & tale publice habeatur, quod tamen invalidum est ob impedimentum occultum, notum ipsi Confessario; modo monitio profutura videatur, nec ex ea scandalum timeatur. Quia Confessor est Dei minister, & judex, doctor, ac medicus pœnitentis. Ergo tenetur curare, ut leges serventur, instruere pœnitentem, & impedire peccatum etiam materiale, dum nullum majus malum timetur, nam error per se quoddam malum est, & plerumque alia mala invehit. Si tamen probabile periculum sit, ne ex admonitione sequatur peccatum formale pœnitentis, vel grave scandalum, & damnum innocentibus, puta liberis, differenda est monitio, donec hoc periculum sit sublatum, & petenda dispensatio, ex cap. 6. *de consang.*, *& affinit.* ubi Innocentius III. consultus de matrimonio invalido contracto, respondet: *Dissimulare poteris, ut remaneant in copula sic contracta, quum ex separatione, sicut asseris, grave videas scandalum imminere.* Nam quum Dei offensio per ignorantiam invincibilem vitetur, illud materiale malum recte permittitur ad impedienda graviora mala.

Quæst. IV. *An confessor possit se conformare sententiæ pœnitentis minus probabili, & minus tutæ, contra propriam probabiliorem, & tutiorem?*

Resp. Neg. Quia confessarius in tribunali pœnitentiæ est superior, doctor, & judex; pœnitens vero inferior, & reus. Ac proinde confessarius debet judicare secundum propriam sententiam prudentem, & conscientiam, non ad arbitrium rei, quem tunc docere debet. Præterea non licet sequi opinionem minus probabilem, & minus tutam. Quare pœnitens volens eam in praxi sequi, est indispositus. Potest tamen absolvi pœnitens eruditus volens sequi opinionem suam, quam bona fide post diligentem veritatis inquisitionem, putat esse multo probabiliorem, si confessarius sciat multis aliis talem videri; nec sit evidens esse minus probabilem. Quia pœnitenti licet agere secundum conscientiam prudenter formatam; ideoque tunc censetur bene dispositus.

Quæst. V. *An, & quibus Confessor teneatur denegare, vel differre absolutionem?*

Resp. 1. Tenetur denegare iis omnibus, quos cognoscit carere contritione, ac dispositione debita; alioqui grave sacrilegium admitteret; nam ex communi sententia faceret Sacramentum nullum, dando absolutionem invalidam,

&

& inutilem defectu materiæ debitæ. Et secundum Scotistas, faceret Sacramentum inutile: utpote destitutum effectu suo, ob defectu dispositionis necessario requisitæ ad illum. Quare Rituale Roman. ait: *Videat diligenter Sacerdos, quando, & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda sit absolutio: ne absolvat eos, qui talis beneficii sunt incapaces: quales sunt, qui nulla dant signa doloris, qui odia, & inimicitias deponere, aut aliena, si possunt, restituere, aut proximam peccandi occasionem deserere, aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in melius emendare nolunt, aut qui publicum scandalum dederunt, nisi publice satisfaciant, & scandalum tollant, &c.* Igitur secundum hoc principium certum, & doctrinam Patrum, Canonum, & S. Caroli in Instruct. confessar. absolutio negari debet.

1. Iis, qui nolunt rem alienam restituere, debita solvere, vel honorem, aut famam læsam, aut quodlibet aliud damnum illatum resarcire, quum possunt, aut dare operam, ut facultatem ista præstandi, si non habeant, comparent.

2. Qui non curant tollere habitum peccandi, ut si non adhibeant remedia necessaria a confessario alias præscripta, vel aliunde cognita. Nam carent proposito efficaci emendationis, quod exigit destructionem causarum peccati: nulla autem proprior est habitu.

3. Qui uti renuunt remediis, quæ a Confessario judicantur necessaria ad emendationem, vel impositas pœnas meritas, & eorum facultati accommodatas persolvere nolunt.

4. Qui retinent voluntatem duellum, data occasione, offerendi, vel acceptandi, aut aliud peccatum mortale admittendi.

5. Qui inimicitias, & odia deponere, injuriam acceptam condonare, vel reconciliari nolunt, offensorem sincere propter Deum non amant, nec parati sunt pro illo orare, ei benevolentiæ signa communia exhibere, & in necessitate subvenire. *Falsa sit pœnitentia si odium in corde gestetur, aut si offenso cuilibet non satisfacit, aut si offendenti offensus non indulgeat*, ait Conc. gen. Later. II. can. 22.

6. Qui nolunt corrigere luxum, & sumptus superfluos in cibo, potu, vestitu, ornatu, conviviis, famulatu, &c. qui ad mortale pertingant: ut si propter illos contrahantur debita, quæ solvi nequeant; si stipendia famulorum, aut operariorum, vel alia debita non solvantur, si eleemosynæ debitæ omittantur, &c. vel si inde scandalum oriatur.

7. Qui occasionem proximam peccandi deserere nolunt. Unde Innocentius XI. damnavit hanc propositionem: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere, quinimo directe, & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.* Hinc S. Carolus, in Instruct. cit. monet, non esse absolvendos eos,

qui vitam in otio agunt, vel malorum consortium, aut cauponam frequentant, vel choreas (vulgo *Ballo*) adeunt, nisi habeant firmum propositum ab his deinceps abstinendi. Idem dic de comœdiis amatoriis, & aliis spectaculis periculosis.

8. Ii, qui occasionem peccandi aliis præbent, nisi efficaciter desistere statuerint, quales sunt, qui componunt, imprimunt, dant, vel vendunt libros amatorios, vel contra fidem, aut bonos mores; qui domum aleatoribus præbet; qui comœdias periculosas exhibent; item fœminæ, quæ pectus nudum gestant; nec excusantur ob consuetudinem; nam (ut ait S. Antoninus) *Valde turpis, & impudicus est talis usus; & ideo non servandus. Non sequaris turbam ad faciendum malum*, Exod. 23. &c. Item qui comœdias periculosas exhibent, *de Theatricis placuit eos, quamdiu agunt, a communione separari*, ait Concil. Arelatense II. ann. 452. can. 20. Ergo tamdiu absolvi non debent &c.

9. Qui nolunt abstinere ab usura, superstitionibus, artibus, commerciis, aut contractibus illicitis, aut a quovis alio opere malo. Ratio horum omnium est, quia ejusmodi homines carent proposito efficaci servandi omnia mandata, & vitandi peccatum mortale, ejusque occasiones proximas; ideoque contritione.

10. Qui ignorat res necessarias ad salutem necessitate medii, ut mysteria SS. Trinitatis, & Incarnationis, beatitudinem æternam justis perseverantibus rependendam, pœnas æternas peccatoribus paratas. Nam sine horum fide explicita nemo adultus justificari potest. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propositionem. *Absolutionis capax est homo, quantumvis labores ignorantia mysteriorum fidei; etiamsi per ignorantiam culpabilem nesciat mysterium SS. Trinitatis, & Incarnationis Domini.* Hinc nequeunt valide absolvi, nisi prius ista didicerint. Idem dic de actu contritionis, quum sit de necessitate Sacramenti.

Qui autem ignorant ea, quæ sunt solum necessaria necessitate præcepti, ut aliqua alia fidei dogmata, vel mandata aliqua Dei, aut Ecclesiæ, vel obligationes sui status, ac conditionis proprias, debent hæc doceri ante absolutionem, si pauca horum ignorent, quæ brevi tempore discere queant, sin minus differenda est absolutio, donec ea omnia didicerint, si jam moniti neglexerunt discere; quia sunt in habitu negligentiæ culpabilis, quum teneantur graviter ista scire, & tandiu actu peccant, quamdiu ea non ediscunt, quum possunt. Nec Confessarius potest prudenter credere, eos hanc obligationem postea impleturos, eo quod id promittant, quum jam fidem datam fefellerint. Quod si nondum fuerint moniti, poterunt si nihil aliud impediat, absolvi, præmissa instructione de his saltem rebus, quæ sunt de necessitate medii, & Sacramenti: & imposita obligatione alias quamprimum ediscendi. Ita S. Carolus

rolus in Instr. Confessar. addens neque absolvi debere Patres, & Matres familias, qui liberos suos, aut domesticos horum notitia imbuere per se, vel per alios non curant; vel non invigilant, ut iidem Dei, & Ecclesiæ præcepta observent, aut (quod pejus est) eorum observationem impediunt; vel retinent domesticos, qui sunt aliis scandalo, nec se emendant. Si tamen spondeant, ista se præstituros, & nondum de iis moniti fuerint, poterunt absolvi: secus, si jam moniti omiserunt, donec emendationem operibus probaverint.

Resp. 2. Extra articulum mortis, Confessarius tenetur generatim differre absolutionem iis, quorum dubia ei apparet contritio, ac dispositio debita, & quos non potest prudenter judicare, habere debitum dolorem, ac propositum efficax, ac universale non peccandi, donec adsint sufficientia conversionis veræ, ac contritionis debitæ signa. Nam alioqui sine necessitate, & temere exponeret Sacramentum periculo nullitatis, & privationis effectus, applicando formam materiæ dubiæ, nec moraliter certæ, & subjecto dubie disposito; & sic committeret grave sacrilegium. Nam vera contritio ex communi sententia, est materia proxima, & per se essentialis Sacramenti, & ex Scotistis est saltem dispositio necessaria ad ejus effectum. *Confessor* (inquit Suarez, disp. 32. sect. 2.) *tenetur justitiam, & religionem in ejus administrationem servare; quia & judicium, & actionem sacram exercet. Cui muneri ut satisfaciat, unum ex præcipuis est, ut dispositionem conscientiæ pœnitentis sufficienter agnoscat. Est enim præcipuum hujus materiæ fundamentum, non posse Confessorem, licet pœnitentem absolvere, nisi ille sit bene dispositus ad absolutionem suscipiendam. Primo, quia non potest ipse absolvere, nisi quem Christus etiam absolvit; gerit enim vices Christi, & quæ ipse solvit in terris, debent soluta manere & in cælis; alias clavis errabit, & minister illa abuteretur, & peccabit. Secundo, quia tenentur ministri Sacramentorum non dare illa indignis. Tertio, quia est judex, & tenetur justum judicium facere. Ex quo fit, priusquam absolvat, necesse est, ut prudenter judicet, pœnitentem esse dispositum: quia alias se exponeret periculo errandi, & sine sufficienti cognitione operaretur.* Præterea Confessarius debet esse dispensator fidelis, ac prudens applicationis meritorum Christi, & Sacramentum gratiæ collativum prudenter, & sancte administrare. Ergo citra necessitatem, seu articulum mortis, non ei licet, administrare hoc Sacramentum cum materia, vel dispositione, quæ prudenter judicari nequeat vera, ac sufficiens ad valorem, & effectum Sacramenti. Contritio autem dubia, aut quæ non est probabilius vera, quam falsa, non potest prudenter judicari vera, ac sufficiens. Et quamvis pœnitenti credi debeat in iis, de quibus se accusat, quum Confessarius nequeat ejus peccata, nisi ex ipso cognoscere; non sufficit tamen testimonium pœni-

tentis, asserentis se esse contritum; dum aliunde adest ratio dubitandi de veritate ejus contritionis, & debitæ dispositionis; nam ipse, & seipsum, ac Confessarium decipere potest, ut notat S. Greg. pastor. cur. p. 1. c. 9. ibi: *Sæpe sibi de se mens ipsa mentitur, & fingit se de bono opere amare, quod non amat, de mundi autem gloria non amare quod amat.* Et in 1. Reg. c. 6. ait: *In fructu, non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoscenda est. Quasi arbor bona v. luntas bona: Confessionis ergo verba, quid sunt aliud nisi folia?* Quare S. Carolus, in Instruct. Confess. quas Clerus Gallicanus præcipit, ut ab omnibus Sacerdotibus accurate serventur, ait: *Absolutio, donec emendatio perspiciatur, differri debet iis, qui licet se peccatum dimissuros polliceantur, ab illo tamen non separandos Confessarius probabiliter judicabit.*

Resp. 3. Extra periculum mortis, juxta principia tradita, & doctrinam S. Caroli in Instruct. Confess. tenetur Confessarius speciatim differre absolutionem, præsertim

- I. Implicatis consuetudine peccandi mortaliter, qui nondum efficaciter conati sunt eam emendare, licet emendationem promittant; donec vitiosum habitum sic vicerint, ut periculum proximum, seu probabile peccandi sublatum fit. Quia 1. vera conversio consuetudinarii est valde rara, ac perdifficilis, nec brevi tempore fieri solet, ut constat ex Patribus, & experientia: ergo prius operibus probari debet, ut possit prudenter credi. 2. Prava consuetudo est occasio proxima peccandi, & eo pejor quod interna est. 3. Dilatio absolutionis est medium moraliter necessarium ad pravi habitus emendationem, quum experientia constet, eum sine dilatione illa communiter non emendari. Confessarius autem, ut medicus spiritualis, tenetur adhibere remedia ad pœnitentis emendationem apta, & moraliter necessaria. 4. Gratia Sacramentalis exponeretur morali periculo proximæ destructionis, cum graviori damno pœnitentis: nam dum durat malus habitus, homo est in periculo proximo statim, & sæpe peccandi, quum habitus ille propensionem maximam, & necessitatem moralem peccandi pariat. Confessarius autem, ut minister Sacramenti, circa necessitatem non debet conferre gratiam, quam prudenter judicat brevi amittendam, nisi eam differat; & ut medicus debet curare, ut sanitas, quam confert, non tam cito amittatur, sed fit moraliter saltem stabilis: imprudenter enim ageret medicus, qui statim daret remedium, quod prudenter judicaret allaturum sanitatem, brevi cum majore damno amittendam, si statim detur, quum mortaliter stabilem afferre, & morbum curare possit, si differatur: *Quod facile sanatur, non multum cavetur, ex difficultate autem sanationis eris diligentior custodia receptæ sanitatis*, ait S. August. in Psalm. 6. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propositionem: *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis*

spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore, proferat, se dolere, & proponere emendationem.

II. Recidivis, seu iis, qui post plures Confessiones pluries relapsi sunt in eadem peccata. Tum quia qui pluries fidem datam fefellerunt, non possunt nisi ex operibus prudenter judicari, habere verum, & efficax propositum; tum quia recidivorum pœnitentiæ semper a Patribus existimatæ sunt saltem valde suspectæ, & dubiæ. Quare S. Isidorus, in c. 11. *de pænit.* dist. 3. ait: *irrisor est, non pœnitens, qui adhuc agit, quod pœnitet.* At (ut docet De Lugo disp. 14. sect. 10.) *certum est, quando dilatio necessaria est ad explorandum firmum propositum pœnitentis, de quo non satis constat, debere differri absolutionem.* Præterea recidivi sine absolutionis dilatione emendari non solent, ideoque dilatio est remedium ipsis moraliter necessarium. *Non esset tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi*, ait Bellarm. serm. 8. de Adventu. Rituale Tullense excipit eos, qui relapsi sunt raro, & solum ex vi tentationis, vel occasionis urgentis non quæsitæ, nec prævisæ.

III. Iis, qui aliena retinent, vel injuriam in fama, honore, vel aliis bonis intulere, donec satisfecerint si possunt, quamvis promittant, se statim satisfacturos, si jam semel admoniti id omiserunt. Ita S. Carolus in Instruct. Confess. & Concil. Mediol. I. Item iis, qui commercia illicita, vel artes prohibitas, aut occasionem peccandi voluntariam non dimisere, donec deseruerint: & generatim iis, qui obligationem aliquam gravem, & urgentem non impleverunt ex negligentia, donec impleverint, si jam semel, aut bis moniti fuerint, vel id promiserint. Quia propositum, quod nunc faciunt, non potest prudenter judicari magis efficax esse, quam prius factum. Et alias relinquerentur in probabili periculo peccandi ut antea; cujus probabilitatem facit fidei prius datæ violatio, & difficultas ista præstandi. Imo si res restituenda gravissimi momenti, non debet ordinarie absolvi pœnitens, donec restituerit, si potest, quamvis antea monitus non fuerit: nam alioquin relinquerentur in gravi periculo non restituendi, ob difficultatem talis restitutionis, & propensionem magnam differendi.

IV. Qui inveteratas inimicitias exercent cum proximo, donec se ei reconciliaverint; vel etiamsi inveteratæ non sint; contra fidem datam nondum redierunt cum eo in gratiam, nec publicæ dederunt signa reconciliationis, ad tollendum publicæ inimicitiæ scandalum: vel qui primi proximum offenderunt, & nolunt primi eum adire, & ei satisfacere, ut tenentur.

V. Qui publicum scandalum dederunt, donec illud sustulerint, ut docet Rituale Romanum. Quare is, cujus peccata publica fuerunt, non est absolvendus, antequam publice appareat emendatus; alias absolutio esset scandalosa.

VI.

VI. Adolescentibus, qui vitam otiosam agunt, vel studia notabiliter negligere solent, donec emendati appareant. Idem dic de omnibus, qui munus suum graviter negligere consueverunt.

VII. Qui in examinanda conscientia graviter negligentes fuerint, donec melius examinarint, & se ad contritionem melius excitarint. S. Carolus. Nam talis negligentia indicat defectum debitæ contritionis, ad quam obtinendam indigent tempore aliquo, precibus, & aliis mediis. Si tamen diligentiam bona fide adhibuerint, sed non sufficientem, charitas postulat, ut Confessarius interrogando, hunc defectum suppleat, & pœnitentem adjuvet, ac disponat ad veram contritionem, præsertim si sint rustici, & rudes, qui in primis adjuvandi sunt: nam de iis præsumitur, licet millies se examinent, non fore magis paratos, quam si ab ipso Confessario breviter examinentur.

VIII. Versantibus in peccati occasione proxima, ut infra dicam.

,, NOTA. 1. Pœnitens non debet ordinarie remitti ultra xv. dies. Nam æger non debet a medico diu derelinqui, sed sæpius adjuvari; & alias periculum esset, ne pœnitens animo cadat, ac desperet. Quod si post tale tempus nondum sufficienter dispositus inveniatur, adhuc remittetur cum solatio, hortatione, & suggestione mediorum magis efficacium, donec talis judicetur.

,, NOTA. 2. Consuetudinariis, & recidivis præscribenda sunt remedia suæ emendationi apta: qualia sunt oratio quotidiana, matutina, serotina, crebra opera misericordiæ, auditio Missæ, opera virtutum vitiis, ac propensionibus pravis contrariarum, sui demissio, ac diffidentia, fiducia in Deum, frequens confessio apud eumdem confessarium pium, & prudentem, meditatio motivorum vitandi peccatum, lectio piorum librorum, celeris repulsio praue cogitationis, aut motionis; aliqua punitio quoties tale peccatum committitur, ut jejunium, largitio eleemosynæ, aliqua oratio, &c. examen conscientiæ quotidianum, & præsertim particulare, hoc modo; Mane eliciatur propositum vitandi tale peccatum, & Deo offeratur cum petitione gratiæ. Quoties commissum fuerit illud peccatum, statim eliciatur contritio cum aliqua punitione; & saltem sero examinetur conscientia de illo. Quod si fuerit commissum eliciatur contritio, fiatque aliqua satisfactio: sin minus Deo gratiæ agantur.

Quæst. VI. *Quomodo confessarius se gerere debet erga eos, qui versantur in occasione proxima peccati?*

,, NOTA. 1. Occasio peccati est id omne, quod ad peccatum allicit, sive ex natura sua, sive ex parte pœnitentis fragilis. Dividitur in proximam, & remotam. Proxima est ea, quæ affert morale, seu probabile periculum peccandi, sive est ea, in qua quis verisimiliter est peccaturus. Remota, quæ non affert tale periculum. Remotam non tenemur fugere, alioqui deberemus omnes de mundo exire, ex 1. Cor. 5. *Quonirm creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem animabus hominum, & in muscipulam pedibus insipientium*. Sap. 14.

,, NOTA 2. Occasio proxima peccati duplex est, nempe per se, & per accidens. Occasio proxima per se est ea, quæ per se sic

,, est

„ est apta inducere homines in peccatum mortale, ut spectata communi hominum fragilitate, ac corruptione, multi in ea verisimiliter peccaturi sint; aut quia in ea multi sæpe peccent: cujusmodi sunt, cum ea persona habitari, cum qua soleas peccare; familiaritas inter adolescentes, & puellas, aspectus minus pudici &c. Occasio proxima per accidens est, quæ non habet vim inducendi communiter homines in peccatum, sed tantum aliquos ratione specialis illorum fragilitatis, & dispositionis, ita ut prudenter timeatur, ne in ea peccent.

„ NOTA 3. Utraque occasio proxima peccati subdividitur in voluntariam, & involuntariam. Voluntariam est ea, quæ deseri potest etiam sine gravissimo incommodo. Involuntaria, seu necessaria est ea, quæ vel physice, vel moraliter deseri non potest. Et sic alia est involuntaria, seu necessaria physice, quæ nullo modo pendent a voluntate, ut deseratur; ut si quis in carcere, aut triremi vinctus sit cum flagitioso, & alia involuntaria, seu necessaria moraliter, quæ deseri nequit sine peccato, vel damno temporali gravissimo; ut militia respectus militis in ea frequenter peccantis, cui abeundi facultas recusatur; non enim potest deserere militiam invito duce, cui ex justitia obstrictus est; vel munus, seu officium, quod quidem sine peccato dimitti potest, sed non sine damno gravissimo, v. gr. jactura sui status, vel bonorum, vel famæ.

Resp. 1. Confessarius non potest licite, nec valide absolvere pœnitentem, qui non vult statim removere, & fugere occasionem proximam, etiam per accidens, si possit licite, & sine gravi suo damno. Ita omnes cum S. Carolo. Quia talis caret proposito efficaci non amplius peccandi, & servandi mandata omnia: nam hoc propositum includit voluntatem destruendi, & fugiendi causas, ac pericula peccati. Imo talis actu peccat mortaliter; nam secundum omnes quisque tenetur sub mortali removere, & vitare occasionem proximam, seu probabile periculum peccandi mortaliter, quum potest. Quia 1 Eccl. 3. *Qui amat periculum, in illo peribit.* Sed qui non removet, nec fugit probabile periculum peccandi, quum potest, illud amat, seu eligit. 2. Qui non removet, nec fugit probabile periculum peccandi, quum potest moraliter, is vult saltem virtualiter, implicite, & interpretative ipsum peccatum. 3. Præceptum prohibens peccatum vetat velle id, quod proxime, ac moraliter conjunctum est cum peccato, & id ex quo verisimiliter judicatur secuturum peccatum; nam præceptum debet esse efficax per se. Ergo qui non vitat, quum potest, probabile periculum peccati, peccat contra præceptum prohibens illud peccatum. Quare, ut ait *De Lugo*, in moralibus se exponere periculo peccandi, & peccare, sunt idem. 4. Dei amicitiam, & animæ salutem contemnit, qui ejus perdendæ periculum probabile non vitat quum potest, sed voluntarie subit. 5. Innocent. XI damnavit has propositiones 62. *Proxima occasio peccati non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.* 63. *Licitum est quærere directe causam proximam peccandi pro bono spiri-*

tuali, vel temporali nostro, vel proximi. At Alexander VII. damnavit istam: *Non est obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad delectamentum concubinarii, vulgo regalo, dum deficiente illo, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur*. 6. Ex S. Gregor. homil. 24. in Evangel. *Quæ ad peccatum implicant, ad hæc necesse est, ut post conversionem animus non recurrat*.

Porro ut quis teneatur vitare occasionem peccandi, non necesse est, ut in ea frequenter peccaverit; sed sufficit ut verisimiliter in ea sit peccaturus. Nam peccat, qui se probabili, seu verisimili periculo peccandi exponit. Unde S. Carolus in Instruct. Confessar. occasiones vitandas dicit *esse ea facta, quæ etiamsi per se liceant, tamen probabiliter timetur, ne is, qui confitetur, in eadem ipsa, quæ olim admisit, peccata relapsurus sit, si in iis remaneat*. Et Tolet. l. 3. c. 18. ait: *Probabiles occasiones peccandi sunt omnino extirpandæ*. Enimvero ut effectus malus censeatur indirecte, & interpretative voluntarius in causa, necesse non est, ut ex ea frequenter sequatur; sed satis est, quod cognoscatur, vel cognosci possit, & debeat, secuturus virisimiliter, ut constat ex cap. ult. *de injur.* ubi Gregorius IX. docet, imputari damnum ei, qui fecit aliquid, ex quo probabiliter illud sequi posse, scire potuit, ac debuit: *Nec ignorantia*, inquit, *te excusat si scire debuisti ex facto tuo, injuriam verisimiliter posse contingere, vel jacturam*.

Resp. 2. Si pœnitens promittit se quamprimum rejecturum talem occasionem, ei differri debet absolutio extra periculum mortis, donec eam deseruerit, si jam monitus non dimiserit, vel si diu in ea permanserit, & peccaverit, vel si occasio illa urgens sit, & multum ad peccatum alliciat; nisi confessarius prudenter judicet, se posse fidem adhibere pœnitenti. Nam pœnitentis infirmitas, & instabilitas adjuvanda est absolutionis dilatione, qua sæpe pœnitentes magis moventur, quam aliis motivis, & alias relinqueretur in periculo eam non deserendi. Ita S. Carolus in Instruct. confessar. ibi: *Pœnitentem in aliqua ex his occasionibus, aut similibus, si urgens sit illa occasio, ut qui concubinam, v. g. aleret, non debet sine dubio confessarius absolvere, nisi hanc occasionem antea sustulerit. Pro aliis vero occasionibus, quales sunt aleæ vacatio, aspectus minus pudici, colloquia &c. non absolvatur, nisi eas dimittere pœnitens polliceatur. Quod si jam alias id pollicitus sit, nec emendatus fuerit, absolutio tamdiu differatur, donec emendationem agnoverit*. Deinde sic monet confessarium: *Oportet, eum severiorem esse, rigidioremque circa eas actiones, & exercitia, quæ reipsa inutilia sunt, dant tamen propensionem ad malum, & sæpe, ac facile pertrahunt ad diversa peccata. Hujusmodi sunt choreis interesse, cum blasphemis versari sæpius, aut rixæ deditis*, po-

popinas frequentare, indulgere otio, & id genus aliæ, quæ consuetudinem afferunt peccandi mortaliter. Nam absolutionem non debet impertiri, quia his omnibus renuntiet pœnitens, spondeatque ab iis abstinere diligenter. Si tamen confessarius prudenter judicet, se posse fidem adhibere pœnitenti promittenti eorum fugam, semel itemque poterit absolutionem indulgere, ea tamen semper lege, ut si in iis diutius immoretur, eam postea differat, donec certis, & evidentibus indiciis constet, illum ab his occasionibus esse segregatum.

Resp. 3. Si pœnitens versetur in occasione proxima, quam non potest omnino, aut saltem sine peccato dimittere, quamvis appareat contritus, ei ordinarie differenda est absolutio, donec sublatum sit periculum proximum, seu probabile in ea peccandi, atque ita occasio ex proxima facta sit remota. Nam sine absolutionis dilatione pœnitentes in tali occasione a relapsu efficaciter averti non solent; & alias exponerentur periculo amittendi brevi gratiam Sacramentalem. Interea autem præscribenda sunt media contra relapsum idonea, quæ tollant proximitatem occasionis, seu periculi peccandi, vel detrahendo objecto vim proximam alliciendi ad peccatum, vel apponendo impedimentum casualitatis ejus. Ut si famulus, v. g. qui non potest ab hero facultatem abeundi obtinere, peccaret sæpe cum ancilla; debet ei præscribi, ut quantum fieri potest, nunquam solus cum illa versetur, colloquetur, nec in eam oculos figat, nulla ei amicitiæ signa det; ut se bonis cogitationibus armet, oret, &c.

Resp. 4. Si pœnitens versetur in occasione proxima etiam per accidens, quæ deseri nequeat sine gravissimo damno temporali; ei ordinarie differenda est absolutio, præscriptis mediis contra relapsum aptis, donec emendatus appareat, & occasio illa desierit esse respectu illius periculum proximum peccandi, si remediis adhibitis putetur non peccaturus. Prius itaque tentanda est emendatio absolutionis dilatione, qua pœnitentes, efficaciter moveri solent ad præscripta remedia diligenter adhibenda. Ita S. Carolus in Instruct. Confess. addens: *Si vero absolutionem differre non possit, quia pœnitentem exponat gravi infamiæ periculo; tum si contritum certis quibusdam notis videat, aut ita mente affectum, ut ad omnia remedia paratus sit, quæ ad illius emendationem necessaria judicaverit prudens Sacerdos, tunc aptiora præscribet, & utiliora: Puta, ut solus cum sola numquam conveniat; imponet & preces, & corporis macerationem aliquam, & in primis frequentem confessionis usum, similiaque exercitia, quæ si in se recipiat, nunc debebit eum confessarius absolvere.*

Quod si mediis ad emendationem adhibitis adhuc peccet, ut antea, tunc per negationem absolutionis cogendus erit pœnitens ad deserendam illam occasionem cum quantocumque damno temporali. Ita S. Carolus, ibidem. Nam tunc ipse pœnitens tenetur sub mortali eam dimitte-

re, etiam cum bonorum, famæ, & ſtatus jactura, juxta illud Chriſti præceptum tunc urgens: *Si oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te; expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittere in gehennam. Et ſi dextra manus tua ſcandalizat te, abſcinde eam, & projice abs te &c.* Ideſt, res chariſſimæ, & utiliſſimæ dimittendæ ſunt ad vitandam occaſionem proximam peccati. Et vero peccatorem tam fragilem, & remedia adverſus relapſum præſcripta ſæpius fruſtra expertum, velle adhuc permanere in tali occaſione, eſt moraliter illum velle peccare; qui enim vult aliquid cum peccato moraliter conjunctum, etſi ſolum reſpective ad ſe ipſum, cenſetur velle ipſum peccatum. Unde Concil. general. Later. II. can. 22. *Falſa etiam fit pœnitentia, quum pœnitens ab officio, vel curiali, vel negotiali non recedit, quod ſine peccato agi nulla ratione prævalet.* Igitur tunc dimitti debet officium, munus, ars, mercatura &c. ſi perſeveret eſſe occaſio peccandi.

Quæſt. VII. *An Confeſſarius teneatur abſolvere eum, quem prudenter judicat eſſe contritum, & recte diſpoſitum.*

Reſp. Tenetur, niſi aliunde ſit juſta cauſa differendi abſolutionem. Nam niſi adſit aliunde talis cauſa, pœnitens vere contritus, & integre confeſſus habet jus ad abſolutionem. Idque exigi ratio judicii juſti reconciliativi, & æquitas, ac pactum implicitum inter confeſſorem, & pœnitentem; debet enim judex audita cauſa judicare, & abſolvere reum abſolutione dignum, niſi adſit juſta cauſa differendi. Præterea ſine juſta cauſa exponeretur pœnitens periculo remanendi in ſtatu peccati mortalis, quum incertum ſit an elicuerit perfectam contritionem; & ſic ſubiret periculum jacturæ operum meritoriorum.

Dixi: *Niſi ſit aliunde juſta cauſa &c.*

Nam ſi confeſſarius ex ſpeciali pœnitentis infirmitate, & circumſtantiis occaſionem, quas vitare nequit, vel aliunde prudenter timeat, ne brevi relabatur, vel ne non ſatisfaciat alicui obligationi urgenti, niſi dilatione abſolutionis efficacius a relapſu avertatur, excitetque ad citius ſatisfaciendum ſuis obligationibus; poteſt, & debet differre abſolutionem. Confeſſarius quippe, ut miniſter Sacramenti, debet non ſolum valide illud adminiſtrare, ſed etiam providere, ut gratia per illud collata conſervetur, nec ſtatim amittatur, & ut medicus tenetur adhibere media ad ſanitatem ſtabilem procurandam, ac conſervandam apta. Nec pœnitens eſt tunc rationabiliter invitus, quum id cedat in ejus bonum, & abſolutio ei ſtatim non expediat. Ita *De Lugo* diſp. 14. ſect. 10. ubi docet, veram, & communem ſententiam eſſe, quod poſſit eſſe cauſa rationabilis aliquando differendi abſolutionem abſque conſenſu pœnitentis, licet ipſe aliunde credatur, probabiliter eſſe nunc diſpoſitum, nam *licet*, inquit, *pœnitens legitime diſpoſitus, confeſſione facta, habeat jus ad abſo-*

lu-

lutionem, non tamen habet jus ad hoc, ut statim proferatur sententia, potest enim judex arbitrari quomodo, & quando debeat utilius proferri sententia . . . . . Ergo quando merito timet, pœnitentem nunc absolutum facile relapsurum statim in eadem crimina, nisi ipsa difficultate, & dilatione absolutionis melius agnoscat gravitatem peccati, & necessitatem emendationis: poterit differre absolutionem, ut pœnitens admonitus non maneat in tanto periculo reincidentiæ, quantum alias subiret. Ratio a priori est, quia confessarius est non solum judex, sed etiam medicus. Unde sicut in pœnitentia imponenda ita exercet officium judicis punientis, ut debeat simul exercere officium medici curantis, atque adeo procurare, quod impositio pœnitentiæ sit in utilitatem, & medicinam pœnitentis, quo reddatur magis cautus, & fortis contra tentationes; sic in proferenda absolutione, licet principaliter exerceat munus judicis absolventis pœnitentem dispositum, debet tamen simul procurare ut medicus, in ipsa absolutione curationem pœnitentis, eo videlicet modo absolvendo, qui magis cedat in utilitatem, & remedium ægroti: ad utrumque enim habet jus confessarius, nec potest prohiberi a pœnitente, ne in ipsa absolutione utrumque exerceat. Et addit sententiæ huic communi adstipulari experientiam multorum pœnitentium, qui hoc remedio brevi tempore solent curari.

Non tamen diu differri debet absolutio contrito. Nam hoc esset contra finem Sacramenti, quippe quod institutum est non solum ad remissionem peccatorum commissorum, sed etiam ad futurorum vitationem per gratias actuales, quæ intuitu Sacramenti suscepti dantur in hunc finem.

Quæst. VIII. *Quomodo confessarius debet se gerere erga moribundos?*

Resp. 1. Si moribundos usus rationis, & sensuum sit prædītus, debet Sacerdos curare, ut integre, quantum potest moraliter, confiteatur, & vere conteratur; ut eliciat actus fidei, spei, & charitatis perfectæ, qui tunc obligant; ut satisfaciat suis omnibus obligationibus, præsertim justitiæ, & charitatis erga proximum, &c., & ad hæc omnia excitare, atque adjuvare. Item debet dare illi pœnitentiam, quam tunc implere facile possit, ut actus patientiæ, & indicere aliam peccatorum proportionatam, quam implere teneatur si convaluerit, ut docet Rituale Rom.

Resp. 2. Quivis moribundus, qui, absente Sacerdote, absolutionem petiit, vel signa doloris, aut voluntatis confitendi dedit, & postea adveniente Sacerdote omni sensuum usu destituitur, debet absolvi. Constat, 1. Ex praxi Ecclesiæ. 2. Ex Conc. Carthag. IV. can. 76., & Arausic. I. can. 12., & ex Rituali Romano authoritate Pauli V. edito, & ab eo toti Ecclesiæ proposito, tamquam continente *sinceros Ecclesiæ Catholicæ ritus*, quod sic habet:

Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægrum deficit, nutibus, & signis conetur Sacerdos, quoad ejus fieri poterit peccata pœnitentis cognoscere, quibus utcumque, vel in genere vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est. 3. Quia voluntas confitendi exterius significata, est confessio, seu accusatio sui generica, & sensibilis, quæ in extrema necessitate sufficit. Nam qui significat, se velle confiteri, vel petit confessarium, hoc ipso exterius confitetur se esse peccatorem, & velle absolvi, ideoque etiam præsumitur esse contritus. Signum autem doloris, quod in periculo mortis aditur, censeri debet ad Sacramentalem absolutionem directum, quam in tali statu fideles optimum animæ suæ remedium exoptare soleant; ideoque etiam voluntatem confitendi implicite significat. Ratio est voluntas Christi, qui noluit hoc Sacramentum ad salutem necessarium, sæpe impossibile esse, quum est maxime necessarium, scilicet in articulo mortis.

Sed pro praxi, Sacerdos a tali moribundo conetur elicere aliquod peccatum in specie, & signum doloris. Quod si id fieri nequit, curet ut in moribundi præsentia aliquis testetur, eum dedisse signa doloris, vel desiderii confitendi. Quod si neque hoc fieri possit, tenetur illum absolvere, si ab aliquo ante adventum suum audierit, eum dedisse signum doloris, aut petiisse confessorem: nam dum non agitur de damno tertii, creditur uni testi. Nec obstant Concilia, & Rituale Rom. loquentia numero plurali, quia intelligi debent in sensu distributivo, non collectivo, sic quum dicunt, animam defuncti possunt juvari aliorum fidelium suffragiis, sensus est distributivus, quod singulorum suffragiis possit privari.

Idem dic, si testis hoc tantum scierit ex relatione alterius. Nam notitia mediata notitia est, & sufficit ad alios effectus, in quibus major certitudo requiritur, v. g. in Baptismo. Item quamvis signa illa moribundi dubia sint, ut visus sit tundere pectus, oculos ad cælum tollere, aliquam imaginem devote respicere, absolvendus est; nam illa censeri debent relata ad absolutionem Sacramentalem, quum quilibet in articulo mortis censeatur, optimum animæ suæ remedium optare. Præterea in extrema necessitate proximi tenemur ei subvenire meliori modo, quo fieri potest. Et quum Sacramentum sit ad salutem hominum institutum, satius est illud exponere periculo nullitatis, quam hominem periculo æternæ damnationis: nec hoc est contra ejus reverentiam, sed secundum ejus finem, si prout potest, conferatur in extremo periculo salutis.

Resp. 3. Magna controversia est, an absolvi possit moribundus omni sensuum, & rationis usu destitutus, qui nulla signa externa doloris, vel desiderii confitendi dedit coram aliquo.

Plurimi docent, eum non posse valide absolvi; nec proinde

inde etiam licite, quamvis constet, ipsum christiane vixisse. Quia 1 S. Leo, Concilia Carthag. & Arausf. citat. & Rituale Rom. duum statuunt moribundum absolvendum esse, expresse addunt hanc conditionem: Si aliqua signa pœnitentiæ dederit. Ergo eo ipso significant, non esse absolvendum, deficiente tali signo. 2. Nullum est Sacramentum Pœnitentiæ sine confessione Sacramentali, quum hæc confessio sit ejus pars essentialis: sed in hac hypothesi nulla est confessio Sacramentalis: Ergo. *Probant min.* Confessio Sacramentalis est sensibilis accusatio peccati admissi, ordinata ad absolutionem Sacerdotis. Nam hoc Sacramentum est judicium sensibile, quod proinde includere debet accusationem externam, ac sensibilem, quæ reddat sensibilem dolorem internum; & materia Sacramenti debet esse sensibilis, quum Sacramentum sit quoddam totum sensibile. At in hac hypothesi deest accusatio sensibilis, & ordinata ad absolutionem: neque enim vita prius christiane transacta, est moribundo hic & nunc accusatio sui ad absolutionem ordinata peccatum commissum. Requiritur autem ex parte pœnitentis post peccatum commissum aliqua voluntas sensibiliter manifestata, qua se accuset, vel certe imploret officium judicis, alioqui proferretur sententia sine ullo processu. Dico: *Post peccatum*. Nam ridiculum esset, quod quis hodie se vellet accusare de peccato cras committendo, ut cras ab eo absolvatur vi hujus accusationis.

Alii vero non pauci, & tota Facultas Lovaniensis, teste Havermano, contendunt, talem moribundum absolvi posse sub conditione, ideoque debere, modo christiano vixere, vel post peccatum pœnitentiæ agendæ tempus habuerit: si enim in ipso actu criminis, v. g. in ebrietate, vel duello sensuum usu privetur, facile concedunt, non esse absolvendum, quum constet esse indispositum. *Prob.* 1. ex S. August. lib. 1. de adulter. conjug. c. 28. ubi ait: „ Ego non „ solum alios catechumenos, verum etiam ipsos, qui vi„ ventium conjugiis copulati retinent adulterina consortia, „ quum salvos corpore in his permanentes non admittamus „ ad Baptismum; tamen si desperati, & inter se pœniten„ tes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizan„ dos puto, ut etiam hoc peccatum cum cæteris lavacro re„ generationis abluatur. Quis enim novit, utrum fortassis „ adulterinæ carnis illecebra usque ad baptismum statuerant „ detinere? .... Quæ autem baptismatis, eadem reconci„ liationis est causa, si forte pœnitentem finiendæ vitæ pe„ riculum præoccupaverit. Nec ipsos enim ex hac vita sine „ arrha suæ pacis exire velle debet Mater Ecclesia." Sed priores respondent S. Doctorem supponere moribundum petiisse prius pœnitentiam, sicut catechumenos baptismum, unde eum vocat pœnitentem, & catechumenos dedisse aliquod doloris signum, v. gr. nutu, percussione pectoris &c. Alioqui frustra dixisset: *Si intra se pœnitentes jacuerint*; nam si nullum pœnitentiæ signum præbuerint, unde intra se

se pœnitentes esse noscemus? 2. *Probant* ex Sacerdotali Romano Venetiis anno 1560. excuso, ubi dicitur, talem moribundum esse absolvendum, *si bene vivebat, & frequentabat confessionem, & communionem*. Item ex statutis synodalibus Ecclesiæ Lemovicensis, & ex memoriali confessorum, edito Bononiæ jussu Archiepiscopi Bononiensis, qui postea factus Summus Pontifex Gregorius XV. opinionem non mutavit, sed eam in suo quondam Archiepiscopatu in praxim redigi permisit. *Probant* 3. Quia quoties est materia dubia, vel probabiliter præsumpta in moribundo sensibus destituto, hic potest absolvi saltem sub conditione: nam tunc nulla irrogatur irreverentia Sacramento ob necessitatem proximi. At in tali moribundo reperitur talis materia, nempe contritio, & confessio generica, ac contrita, probabiliter ex aliquo signo externo præsumpta, vel dubia. Nam vita christiane acta, est signum externum probabile, vel saltem dubium doloris, & voluntatis confitendi, saltem paulo ante privationem usus sensuum elicitæ, & ad absolutionem sufficienter directum in tali necessitate, quum enim fidelis quisque ideo christiane vivat, ut pie ac christiane moriatur, implicite saltem vitam suam christianam dirigit ad suscipienda in mortis articulo Sacramenta. Item vita christiane transacta est ratio præsumendi, illum moribundum revera dedisse in hoc morbo aliquod signum externum doloris in ordine ad absolutionem, v. g. pectus tutundisse, oculos in cælum sustulisse, Deum orasse &c. imo etiamnum internam contritionem, ac voluntatem confitendi elicere, & conari manifestare, quibus omnibus potest, signis externis, omnibus videlicet motibus corporis sui, aut certe contrarium non constat. Unde inferunt, tunc haberi signum externum contritionis, & voluntatis confitendi saltem probabiliter præsumptum, aut dubium; ideoque sufficiens ad absolutionem conditionatam in tali necessitate.

Jam vero si talis potest absolvi, eum absolvere tenetur Sacerdos. Nam quisque ex lege charitatis tenetur proximo in extremo periculo subvenire meliori modo, quo potest, afferendo saltem opem dubiam, quæ melior est nulla, si certam afferre nequit.

Ad id, quod objicitur, nempe duo Concilia supra citata, & Rituale Romanum exigere signum aliquod pœnitentiæ, respondent, ea loqui de eo, quod certum erat, & haberi debet quantum fieri potest. Præterea in hoc casu præsumitur signum externum pœnitentiæ.

Circa hoc, Rituale Tullense hæc ait: Donec Ecclesia de hac difficultate deciderit, poterunt confessarii sequi in praxi id, quod favorabilius est saluti ejusmodi moribundorum, & eos absolvere, si semper christiane vixerint.

Quæst. IX. *Ad quid tenetur Confessarius propter defectum in Sacramento admissum?*

Resp. Si invalide absolvit pœnitentem a censuris, vel pec-

ca-

catis reservatis, tenetur saltem, si commode potest, illum monere, ut sibi quærat remedium ab alio; vel obtenta a superiore facultate illum absolvendi, pœnitentem præsentem post iteratam contritionem absolvere. Si vero pœnitentem induxit in aliquem errorem, ex quo sequitur violatio præcepti alicujus, dicendo non extare tale præceptum, tenetur monere pœnitentem: alioqui esset causa, cur is præceptum violaret; & quisque tenetur tollere causam mali, quam posuit etiam inculpate. Item si ex omissione monitionis, & silentio confessarii, moveatur pœnitens ad credendum licitum id, quod est illicitum, tenetur confessarius postea eum monere: quia quisque tenetur curare, ne alii ex sua actione, vel etiam ex sua omissione scandalum accipiant, & ne moveantur ad violandum etiam materialiter præcepta. *De Lugo*. Et quia reparari debet omissio periculosa rei ex officio debitæ. Non potest autem confessarius pœnitentem monere extra tribunal pœnitentiæ sine ejus facultate expressa.

Quæst. X. *Ad quid tenetur confessarius propter defectum circa restitutionem?*

Resp. 1. Si sine tua culpa deobligasti pœnitentem a restitutione, ad quam tenebatur, vel obligasti, ad quam non tenebatur, teneris ex justitia errorem dedocere. Nam quisque tenetur ex justitia impedire, ne sua actione etiam inculpabili pariat alteri damnum: alioqui cognito errore, tenetur de damno, proximus enim jus habet, ne damnum a quoquam quovis modo patiatur.

Resp. 2. Si ex malitia, vel ignorantia vincibili, aut gravi negligentia considerandi, dixisti pœnitenti, eum non teneri ad restitutionem, ad quam reipsa tenetur, teneris errorem dedocere. Quod si non dedoces, vel si pœnitens interea factus est impotens ad restituendum, qui alioqui restituisset, teneris ipse restituere illi tertio. Nam violasti jus, quod ille habebat, ne impedires restitutionem ei debitam, & consilio tuo es causa efficax ejus damni. Si vero pœnitens possit adhuc restituere, sufficit, quod eum moneas de ejus obligatione: nam tua monitione sufficienter tollis causam damni inferendi, quam posueras: unde si pœnitens non restituat ex malitia, id tibi imputari nequit, quum jam non sis causa damni.

Resp. 3. Si ex ignorantia, vel negligentia culpabili omisisti solum admonere pœnitentiam de obligatione restituendi; teneris eum postea admonere. Sed juxta multos non teneris ipse restituere, si pœnitens sit interea factus impotens ad restituendum; imo etiamsi non moneas eum de restitutione facienda, saltem nisi ex officio habeas curam animarum. Quia confessarius præcise ut confessarius, non tenetur ex justitia impedire damnum ejus, cui debetur restitutio; ac proinde omittendo monitionem non peccat contra jus creditoris, sed tantum contra bonum spirituale pœnitentis: confessarius enim nullam justitiæ obligationem, nec officium habet in ordine ad creditorem, sed

sed tantum in ordine ad pœnitentem; nec tenetur ex officio procurare bonum temporale aliorum, sed solum spirituale bonum pœnitentis; nec est hujus caput politicum, sicut prælatus respectu suorum subditorum. Omittens autem, aut tacens non tenetur de damno non impedito, nisi ei, cujus damnum tenetur ex justitia impedire. Itaque hac in re non est par ratio confessarii, & judicis prophani: nam hic tenetur ex officio bonum aliorum spectante servare jus omnium, tamquam persona publica constituta ad procurandum bonum temporale, & jus aliorum; Confessarius autem obligatur soli pœnitenti in foro pœnitentiæ: quia hoc forum, ac judicium privatum est, & institutum in bonum pœnitentis.

Dixi: *saltem nisi ex officio habeas curam animarum*, ut sunt Episcopi, & Parochi, quos teneri tunc ad restitutionem valde probabile esse censet Lessius; quia quum isti sint superiores, ex officio tenentur regere subditos, & pro modo suæ gubernationis impedire, ne aliis damnum inferant; ac proinde tenentur curare, si commode possint, ut restitutionem faciant. Ejusdem enim rationis est damnum inferre, & illatum nolle resarcire.

Resp. 4. Si pœnitentem culpabiliter, hoc est, ex malitia, vel ex ignorantia vincibili, vel gravi negligentia considerandi, obligasti ad restitutionem, ad quam non tenebatur, teneris ex justitia errorem retractare. Quod si jam restituit, teneris damnum illud ipsi resarcire. Nam illius fuisti causa efficax, & injusta tuo falso consilio, ex c. ult. de *injur.* Item teneris pœnitenti de damno, si tua omissione culpabili fuisti causa, cur ipse restitueret id, ad quod non tenebatur; nam tale damnum oritur ex omissione monitionis ei debitæ ex officio erga eum, ideoque ex justitia debitæ.

Quæst. XI. *An Sacerdotes non habentes curam animarum teneantur audire confessiones, si sint idonei, & approbati.*

Resp. 1. Tenentur ex charitate sub mortali, etiam cum periculo vitæ, audire confessiones cujuslibet existentis in extrema necessitate salutis, qui scilicet salvari nequeat sine opera Confessoris. Nam quisque tenetur ex charitate salutem æternam proximi præferre vitæ suæ corporali; tenetur enim vitæ suæ corporali præferre salutem propriam: ergo salutem proximi, quem sicut seipsum diligere tenetur.

Resp. 2. Tenentur etiam ex charitate sub mortali audire confessiones hominum in gravi necessitate spirituali existentium, ut in periculo mortis, si alios desit, & id possint saltem sine gravi damno, & vitæ periculo. Nam charitas obligat ad succurrendum proximo in gravi necessitate, quum id fieri potest, saltem sine gravi incommodo, & damno. Imo *Suarez* hic disp 32. sect 1. docet, quemlibet Sacerdotem teneri ex charitate, audire confessiones etiam cum periculo propriæ vitæ corporalis, si vita spiritualis, seu salus proximi periclitetur, & non sit alius, qui

qui subveniat : nam licet in rigore possit proximus per contritionem perfectam salvari, tamen magno morali periculo exponitur, quando sine alio medio relinquitur.

Certe secundum communem sententiam, in necessitate gravi spirituali communitatis, ut si peste grassante ob carentiam Sacerdotis morerentur communiter absque confessione, Sacerdos privatus tenetur sub mortali, etiam cum periculo vitæ, audire confessiones, si alii non subveniant. Quia gravis necessitas spiritualis communitatis, licet non extrema, est per se gravissimum malum, cui merito succurri debet cum jactura vitæ privati, & quia vix fieri potest, ut talis necessitas non sit conjuncta cum necessitate extrema aliorum. *De Lugo.*

Resp. 3. Extra necessitatem gravem tenentur, quando facile possunt, & utilitas proximi magna id exigit, ex 1. Petr. 4. *Unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.* Nam sine culpa non possunt ex negligentia inutilem reddere potestatem absolvendi, in utilitatem proximi acceptam.

CAPUT IV.

De Sigillo Confessionis.

SIgillum illud est religiosa obligatio servandi in quovis casu secretum circa ea, quæ ex confessione Sacramentali cognita sunt.

Quæst. I. *Quæ, & quanta est obligatio Sigilli Confessionis?*

Resp. 1. Secretum confessionis obligat, 1. Jure naturali, quo generatim tenemur, non revelare secretum commissum, & promissum etiam implicite; præsertim cum damno, aut infamia alterius. In confessione autem intercedit tacita pactio inter Confessorem, & pœnitentem : nam hic peccata sua declarat sub conditione tacita secreti, quod Confessarius tacite spondet hoc ipso, quod audit confessionem 2. Lege divina speciali positiva, imo & naturali supposita institutione confessionis Sacramentalis, quam ex natura rei consequitur, ne scilicet revelatione secreti confessio reddatur onerosa, & odiosa, & sic ab illa homines avertantur. 3. Lege Ecclesiastica vetante revelationem sigilli sub gravissimis pœnis, lata in Concil. general. Lateranen. IV. c. 21. ubi : *Caveat omnino, ne verbo, vel signo, vel alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem; sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque ulla expressione personæ caute requirat, quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum a Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum.*

tentis, afferentis se esse contritum; dum aliunde adest ra-
tio dubitandi de veritate ejus contritionis, & debitæ di-
spositionis; nam ipse, & seipsum, ac Confessarium deci-
pere potest, ut notat S. Greg. pastor. cur. p. 1. c. 9. ibi:
*Sæpe sibi de se mens ipsa mentitur, & fingit se de bono
opere amare, quod non amat, de mundi autem gloria non
amare quod amat.* Et in 1. Reg. c. 6. ait: *In fructu, non
in foliis, aut ramis penitentia cognoscenda est. Quasi
arbor bona v. luntas bona: Confessionis ergo verba, quid
sunt aliud nisi folia?* Quare S. Carolus, in Instruct. Con-
fess. quas Clerus Gallicanus præcipit, ut ab omnibus Sa-
cerdotibus accurate serventur, ait: *Absolutio, donec e-
mendatio perspiciatur, differri debet iis, qui licet se pec-
catum dimissuros polliceantur, ab illo tamen non sepa-
randos Confessarius probabiliter judicabit.*

Resp. 3. Extra periculum mortis, juxta principia tra-
dita, & doctrinam S. Caroli in Instruct. Confess. tenetur
Confessarius speciatim differre absolutionem, præsertim
I. Implicatis consuetudine peccandi mortaliter, qui non-
dum efficaciter conati sunt eam emendare, licet emenda-
tionem promittant; donec vitiosum habitum sic vicerint,
ut periculum proximum, seu probabile peccandi subla-
tum sit. Quia 1. vera conversio consuetudinarii est valde
rara, ac perdifficilis, nec brevi tempore fieri solet, ut
constat ex Patribus, & experientia: ergo prius operibus
probari debet, ut possit prudenter credi. 2. Prava consue-
tudo est occasio proxima peccandi, & eo pejor quod in-
terna est. 3. Dilatio absolutionis est medium moraliter ne-
cessarium ad pravi habitus emendationem, quum expe-
rientia constet, eum sine dilatione illa communiter non
emendari. Confessarius autem, ut medicus spiritualis,
tenetur adhibere remedia ad pœnitentis emendationem
apta, & moraliter necessaria. 4. Gratia Sacramentalis ex-
poneretur morali periculo proximæ destructionis, cum
graviori damno pœnitentis: nam dum durat malus habi-
tus; homo est in periculo proximo statim, & sæpe pec-
candi, quum habitus ille propensionem maximam, & ne-
cessitatem moralem peccandi pariat. Confessarius autem,
ut minister Sacramenti, circa necessitatem non debet con-
ferre gratiam, quam prudenter judicat brevi amittendam,
nisi eam differat; & ut medicus debet curare, ut sanitas,
quam confert, non tam cito amittatur, sed sit moraliter
saltem stabilis: imprudenter enim ageret medicus, qui
statim daret remedium, quod prudenter judicaret allatu-
rum sanitatem, brevi cum majore damno amittendam,
si statim detur, quum mortaliter stabilem afferre, & mor-
bum curare possit, si differatur: *Quod facile sanatur,
non multum cavetur, ex difficultate autem sanationis e-
rit diligentior custodia receptæ sanitatis*, ait S. August.
in Psalm. 6. Hinc Innocentius XI. damnavit hanc propo-
sitionem: *Penitenti habenti consuetudinem peccandi con-
tra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis
spes*

spes nulla apparens, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore, proferat, se dolere, & proponere emendationem.

II. Recidivis, seu iis, qui post plures Confessiones pluries relapsi sunt in eadem peccata. Tum quia qui pluries fidem datam fefellerunt, non possunt nisi ex operibus prudenter judicari, habere verum, & efficax propositum; tum quia recidivorum pœnitentiæ semper a Patribus existimatæ sunt saltem valde suspectæ, & dubiæ. Quare S. Isidorus, in c. 11. *de pœnit.* dist. 3. ait: *irrisor est, non pœnitens, qui adhuc agit, quod pœnitet.* At (ut docet De Lugo disp. 14. sect. 10.) *certum est, quando dilatio necessaria est ad explorandum firmum propositum pœnitentis, de quo non satis constat, debere differri absolutionem.* Præterea recidivi sine absolutionis dilatione emendari non solent, ideoque dilatio est remedium ipsis moraliter necessarium. *Non esset tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi*, ait Bellarm. serm. 8. de Adventu. Rituale Tullense excipit eos, qui relapsi sunt raro, & solum ex vi tentationis, vel occasionis urgentis non quæsitæ, nec prævisæ.

III. Iis, qui aliena retinent, vel injuriam in fama, honore, vel aliis bonis intulere, donec satisfecerint si possunt, quamvis promittant, se statim satisfacturos, si jam semel admoniti id omiserunt. Ita S. Carolus in Instruct. Confess. & Concil. Mediol. I. Item iis, qui commercia illicita, vel artes prohibitas, aut occasionem peccandi voluntariam non dimisere, donec deseruerint: & generatim iis, qui obligationem aliquam gravem, & urgentem non impleverunt ex negligentia, donec impleverint, si jam semel, aut bis moniti fuerint, vel id promiserint. Quia propositum, quod nunc faciunt, non potest prudenter judicari magis efficax esse, quam prius factum. Et alias relinquerentur in probabili periculo peccandi ut antea; cujus probabilitatem facit fidei prius datæ violatio, & difficultas ista præstandi. Imo si res restituenda gravissimi sit momenti, non debet ordinarie absolvi pœnitens, donec restituerit, si potest, quamvis antea monitus non fuerit; nam alioquin relinquerentur in gravi periculo non restituendi, ob difficultatem talis restitutionis, & propensionem magnam differendi.

IV. Qui inveteratas inimicitias exercent cum proximo, donec se ei reconciliaverint; vel etiamsi inveteratæ non sint, contra fidem datam nondum redierunt cum eo in gratiam, nec publica dederunt signa reconciliationis, ad tollendum publicæ inimicitiæ scandalum: vel qui primi proximum offenderunt, & nolunt primi eum adire, & ei satisfacere, ut tenentur.

V. Qui publicum scandalum dederunt, donec illud sustulerint, ut docet Rituale Romanum. Quare is, cujus peccata publica fuerunt, non est absolvendus, antequam publice appareat emendatus; alias absolutio esset scandalosa.

VI.

VI. Adolescentibus, qui vitam otiosam agunt, vel studia notabiliter negligere solent, donec emendati appareant. Idem dic de omnibus, qui munus suum graviter negligere consueverunt.

VII. Qui in examinanda conscientia graviter negligentes fuerint, donec melius examinarint, & se ad contritionem melius excitarint. S. Carolus. Nam talis negligentia indicat defectum debitæ contritionis, ad quam obtinendam indigent tempore aliquo, precibus, & aliis mediis. Si tamen diligentiam bona fide adhibuerint, sed non sufficientem, charitas postulat, ut Confessarius interrogando, hunc defectum suppleat, & pœnitentem adjuvet, ac disponat ad veram contritionem, præsertim si sint rustici, & rudes, qui in primis adjuvandi sunt: nam de iis præsumitur, licet millies se examinent, non fore magis paratos, quam si ab ipso Confessario breviter examinentur.

VIII. Versantibus in peccati occasione proxima, ut infra dicam.

„ Nota. 1. Pœnitens non debet ordinarie remitti ultra xv. dies. „ Nam æger non debet a medico diu derelinqui, sed sæpius adju- „ vari; & alias periculum esset, ne pœnitens animo cadat, ac „ desperet. Quod si post tale tempus nondum sufficienter disposi- „ tus inveniatur, adhuc remittetur cum solatio, hortatione, & „ suggestione mediorum magis efficacium, donec talis judicetur.

„ Nota. 2. Consuetudinariis, & recidivis præscribenda sunt re- „ media suæ emendationi apta: qualia sunt oratio quotidiana, ma- „ tutina, serotina, crebra opera misericordiæ, auditio Missæ, o- „ pera virtutum vitiis, ac propensionibus pravis contrariarum, „ sui demissio, ac diffidentia, fiducia in Deum, frequens confessio „ apud eumdem confessarium pium, & prudentem, meditatio mo- „ tivorum vitandi peccatum, lectio piorum librorum, celeris re- „ pulsio pravæ cogitationis, aut motionis; aliqua punitio quoties „ tale peccatum committitur, ut jejunium, largitio eleemosynæ, „ aliqua oratio, &c. examen conscientiæ quotidianum, & præser- „ tim particulare, hoc modo; Mane eliciatur propositum vitandi „ tale peccatum, & Deo offeratur cum petitione gratiæ. Quoties „ commissum fuerit illud peccatum, statim eliciatur contritio cum „ aliqua punitione; & saltem sero examinetur conscientia de illo. „ Quod si fuerit commissum eliciatur contritio, fiatque aliqua sa- „ tisfactio: sin minus Deo gratiæ agantur.

Quæst. VI. *Quomodo confessarius se gerere debet erga eos, qui versantur in occasione proxima peccati?*

„ Nota. 1. Occasio peccati est id omne, quod ad peccatum al- „ licit, sive ex natura sua, sive ex parte pœnitentis fragilis. Di- „ viditur in proximam, & remotam. Proxima est ea, quæ affert „ morale, seu probabile periculum peccandi, sive est ea, in qua „ quis verisimiliter est peccaturus. Remota, quæ non affert tale „ periculum. Remotam non tenemur fugere, alioqui deberemus o- „ mnes de mundo exire, ex 1. Cor. 5. *Quoniam creaturæ Dei in* „ *odium factæ sunt, & in tentationem animabus hominum, &* „ *in muscipulam pedibus insipientium*. Sap. 14.

„ Nota 2. Occasio proxima peccati duplex est, nempe per se, „ & per accidens. Occasio proxima per se est ea, quæ per se sic

„ est

„ est apta inducere homines in peccatum mortale, ut spectata communi hominum fragilitate, ac corruptione, multi in ea verisimiliter peccaturi sint; aut quia in ea multi sæpe peccent: cujusmodi sunt, cum ea persona habitari, cum qua soleas peccare; familiaritas inter adolescentes, & puellas, aspectus minus pudici &c. Occasio proxima per accidens est, quæ non habet vim inducendi communiter homines in peccatum, sed tantum aliquos ratione specialis illorum fragilitatis, & dispositionis, ita ut prudenter timeatur, ne in ea peccent.

„ NOTA 3. Utraque occasio proxima peccati subdividitur in voluntariam, & involuntariam. Voluntariam est ea, quæ deseri potest etiam sine gravissimo incommodo. Involuntaria, seu necessaria est ea, quæ vel physice, vel moraliter deseri non potest. Et sic alia est involuntaria, seu necessaria physice, quæ nullo modo pendent a voluntate, ut deseratur; ut si quis in carcere, aut triremi vinctus sit cum flagitioso, & alia involuntaria, seu necessaria moraliter, quæ deseri nequit sine peccato, vel damno temporali gravissimo; ut militia respectus militis in ea frequenter peccantis, cui abeundi facultas recusatur; non enim potest deserere militiam invito duce, cui ex justitia obstrictus est; vel munus, seu officium, quod quidem sine peccato dimitti potest, sed non sine damno gravissimo, v. gr. jactura sui status, vel honorum, vel famæ.

Resp. 1. Confessarius non potest licite, nec valide absolvere pœnitentem, qui non vult statim removere, & fugere occasionem proximam, etiam per accidens, si possit licite, & sine gravi suo damno. Ita omnes cum S. Carolo. Quia talis caret proposito efficaci non amplius peccandi, & servandi mandata omnia: nam hoc propositum includit voluntatem destruendi, & fugiendi causas, ac pericula peccati. Imo talis actu peccat mortaliter; nam secundum omnes quisque tenetur sub mortali removere, & vitare occasionem proximam, seu probabile periculum peccandi mortaliter, quum potest. Quia 1 Eccl. 3. *Qui amat periculum, in illo peribit*. Sed qui non removet, nec fugit probabile periculum peccandi, quum potest, illud amat, seu eligit. 2. Qui non removet, nec fugit probabile periculum peccandi, quum potest moraliter, is vult saltem virtualiter, implicite, & interpretative ipsum peccatum. 3 Præceptum prohibens peccatum vetat velle id, quod proxime, ac moraliter conjunctum est cum peccato, & id ex quo verisimiliter judicatur secuturum peccatum; nam præceptum debet esse efficax per se. Ergo qui non vitat, quum potest, probabile periculum peccati, peccat contra præceptum prohibens illud peccatum. Quare, ut ait *De Lugo*, in moralibus se exponere periculo peccandi, & peccare, sunt idem. 4. Dei amicitiam, & animæ salutem contemnit, qui ejus perdendæ periculum probabile non vitat quum potest, sed voluntarie subit. 5. Innocent. XI damnavit has propositiones 62. *Proxima occasio peccati non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit*. 63. *Licitum est quærere directe causam proximam peccandi pro bono spiri-*

tuali, vel temporali nostro, vel proximi. At Alexander VII. damnavit istam: *Non est obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad delectamentum concubinarii, vulgo regalo, dum deficiente illo, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur.* 6. Ex S. Gregor. homil. 24. in Evangel. *Quæ ad peccatum implicant, ad hæc necesse est, ut post conversionem animus non recurrat.*

Porro ut quis teneatur vitare occasionem peccandi, non necesse est, ut in ea frequenter peccaverit; sed sufficit ut verisimiliter in ea sit peccaturus. Nam peccat, qui se probabili, seu verisimili periculo peccandi exponit. Unde S. Carolus in Instruct. Confessar. occasiones vitandas dicit *esse ea facta, quæ etiamsi per se liceant, tamen probabiliter timetur, ne is, qui confitetur, in eadem ipsa, quæ olim admisit, peccata relapsurus sit, si in iis remaneat.* Et Tolet. l. 3. c. 18. ait: *Probabiles occasiones peccandi sunt omnino extirpandæ.* Enimvero ut effectus malus censeatur indirecte, & interpretative voluntarius in causa, necesse non est, ut ex ea frequenter sequatur; sed satis est, quod cognoscatur, vel cognosci possit, & debeat, secuturus verisimiliter, ut constat ex cap. ult. *de injur.* ubi Gregorius IX. docet, imputari damnum ei, qui fecit aliquid, ex quo probabiliter illud sequi posse, scire potuit, ac debuit: *Nec ignorantia*, inquit, *te excusat si scire debuisti ex facto tuo, injuriam verisimiliter posse contingere, vel jacturam.*

Resp. 2. Si pœnitens promittit se quamprimum relicturum talem occasionem, ei differri debet absolutio extra periculum mortis, donec eam deseruerit, si jam monitus non dimiserit, vel si diu in ea permanserit, & peccaverit, vel si occasio illa urgens sit, & multum ad peccatum alliciat; nisi confessarius prudenter judicet, se posse fidem adhibere pœnitenti. Nam pœnitentis infirmitas, & instabilitas adjuvanda est absolutionis dilatione, quia sæpe pœnitentes magis moventur, quam aliis motivis, & alias relinqueretur in periculo eam non deserendi. Ita S. Carolus in Instruct. confessar. ibi: *Pœnitentem in aliqua ex his occasionibus, aut similibus, si urgens sit illa occasio, ut qui concubinam, v. g. aleret, non debet sine dubio confessarius absolvere, nisi hanc occasionem antea sustulerit. Pro aliis vero occasionibus, quales sunt aleæ vacatio, aspectus minus pudici, colloquia &c. non absolvatur, nisi eas dimittere pœnitens polliceatur. Quod si jam alias id pollicitus sit, nec emendatus fuerit, absolutio tamdiu differatur, donec emendationem agnoverit.* Deinde sic monet confessarium: *Oportet, eum severiorem esse, rigidioremque circa eas actiones, & exercitia, quæ revera inutilia sunt, dant tamen propensionem ad malum, & sæpe, ac facile pertrahunt ad diversa peccata. Hujusmodi sunt choreis interesse, cum blasphemis versari sæpius, aut rixæ deditis, po-*

popinas frequentare, indulgere otio, & id genus alia, quæ consuetudinem afferunt peccandi mortaliter. Nam absolutionem non debet impertiri, quia his omnibus renuntiet pœnitens, spondeatque ab iis abstinere diligenter. Si tamen confessarius prudenter judicet, se posse fidem adhibere pœnitenti promittenti eorum fugam, semel itemque poterit absolutionem indulgere, ea tamen semper lege, ut si in iis diutius immoretur, eam postea differat, donec certis, & evidentibus indiciis constet, illum ab his occasionibus esse segregatum.

Resp. 3. Si pœnitens versetur in occasione proxima, quam non potest omnino, aut saltem sine peccato dimittere, quamvis appareat contritus, ei ordinarie differenda est absolutio, donec sublatum sit periculum proximum, seu probabile in ea peccandi, atque ita occasio ex proxima facta sit remota. Nam sine absolutionis dilatione pœnitentes in tali occasione a relapsu efficaciter averti non solent; & alias exponerentur periculo amittendi brevi gratiam Sacramentalem. Interea autem præscribenda sunt media contra relapsum idonea, quæ tollant proximitatem occasionis, seu periculi peccandi, vel detrahendo objecto vim proximam alliciendi ad peccatum, vel apponendo impedimentum casualitatis ejus. Ut si famulus, v. g. qui non potest ab hero facultatem abeundi obtinere, peccaret sæpe cum ancilla; debet ei præscribi, ut quantum fieri potest, nunquam solus cum illa versetur, colloquetur, nec in eam oculos figat, nulla ei amicitiæ signa det; ut se bonis cogitationibus armet, oret, &c.

Resp. 4. Si pœnitens versetur in occasione proxima etiam per accidens, quæ deseri nequeat sine gravissimo damno temporali; ei ordinarie differenda est absolutio, præscriptis mediis contra relapsum aptis, donec emendatus appareat, & occasio illa desierit esse respectu illius periculum proximum peccandi, si remediis adhibitis putetur non peccaturus. Prius itaque tentanda est emendatio absolutionis dilatione, qua pœnitentes, efficaciter moveri solent ad præscripta remedia diligenter adhibenda. Ita S. Carolus in Instruct. Confess. addens: *Si vero absolutionem differre non possit, quia pœnitentem exponat gravi infamiæ periculo; tum si contritum certis quibusdam notis videat, aut ita mente affectum, ut ad omnia remedia paratus sit, quæ ad illius emendationem necessaria judicaverit prudens Sacerdos, tunc aptiora præscribet, & utiliora: Puta, ut solus cum sola numquam conveniat; imponet & preces, & corporis macerationem aliquam, & in primis frequentem confessionis usum, similiaque exercitia, quæ si in se recipiat, nunc debebit eum confessarius absolvere.*

Quod si mediis ad emendationem adhibitis adhuc peccet, ut antea, tunc per negationem absolutionis cogendus erit pœnitens ad deserendam illam occasionem cum quantocumque damno temporali. Ita S. Carolus, ibidem. Nam tunc ipse pœnitens tenetur sub mortali eam dimitte-

re, etiam cum bonorum, famæ, & status jactura, juxta illud Christi præceptum tunc urgens: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te; expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittere in gehennam. Et si dextera manus tua scandalizat te, abscinde eam, & projice abs te &c.* Idest, res charissimæ, & utilissimæ dimittendæ sunt ad vitandam occasionem proximam peccati. Et vero peccatorem tam fragilem, & remedia adversus relapsum præscripta sæpius frustra expertum, velle adhuc permanere in tali occasione, est moraliter illum velle peccare; qui enim vult aliquid cum peccato moraliter conjunctum, etsi solum respective ad se ipsum, censetur velle ipsum peccatum. Unde Concil. general. Later. II. can. 22. *Falsa etiam fit pœnitentia, quum pœnitens ab officio, vel curiali, vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione prævalet.* Igitur tunc dimitti debet officium, munus, ars, mercatura &c. si perseveret esse occasio peccandi.

Quæst. VII. *An Confessarius teneatur absolvere eum, quem prudenter judicat esse contritum, & recte dispositum.*

Resp. Tenetur, nisi aliunde sit justa causa differendi absolutionem. Nam nisi adsit aliunde talis causa, pœnitens vere contritus, & integre confessus habet jus ad absolutionem. Idque exigi ratio judicii justi reconciliativi, & æquitas, ac pactum implicitum inter confessorem, & pœnitentem; debet enim judex audita causa judicare, & absolvere reum absolutione dignum, nisi adsit justa causa differendi. Præterea sine justa causa exponeretur pœnitens periculo remanendi in statu peccati mortalis, quum incertum sit an elicuerit perfectam contritionem; & sic subiret periculum jacturæ operum meritoriorum.

Dixi: *Nisi sit aliunde justa causa &c.*

Nam si confessarius ex speciali pœnitentis infirmitate, & circumstantiis occasionem, quas vitare nequit, vel aliunde prudenter timeat, ne brevi relabatur, vel ne non satisfaciat alicui obligationi urgenti, nisi dilatione absolutionis efficacius a relapsu avertatur, excitetque ad citius satisfaciendum suis obligationibus; potest, & debet differre absolutionem. Confessarius quippe, ut minister Sacramenti, debet non solum valide illud administrare, sed etiam providere, ut gratia per illud collata conservetur, nec statim amittatur, & ut medicus tenetur adhibere remedia ad sanitatem stabilem procurandam, ac conservandam apta. Nec pœnitens est tunc rationabiliter invitus, quum id cedat in ejus bonum, & absolutio ei statim non expediat. Ita *De Lugo* disp. 14. sect. 10. ubi docet, veram, & communem sententiam esse, quod possit esse causa rationabilis aliquando differendi absolutionem absque consensu pœnitentis, licet ipse aliunde credatur, probabiliter esse nunc dispositum, nam *licet*, inquit, *pœnitens legitime dispositus, confessione facta, habeat jus ad abso-* lu-

lutionem, non tamen habet jus ad hoc, ut statim proferatur sententia, potest enim judex arbitrari quomodo, & quando debeat utilius proferri sententia . . . . . Ergo quando merito timet, pœnitentem nunc absolutum facile relapsurum statim in eadem crimina, nisi ipsa difficultate, & dilatione absolutionis melius agnoscat gravitatem peccati, & necessitatem emendationis: poterit differre absolutionem, ut pœnitens admonitus non maneat in tanto periculo reincidentiæ, quantum alias subiret. Ratio a priori est, quia confessarius est non solum judex, sed etiam medicus. Unde sicut in pœnitentia imponenda ita exercet officium judicis punientis, ut debeat simul exercere officium medici curantis, atque adeo procurare, quod impositio pœnitentiæ sit in utilitatem, & medicinam pœnitentis, quo reddatur magis cautus, & fortis contra tentationes; sic in proferenda absolutione, licet principaliter exerceat munus judicis absolventis pœnitentem dispositum, debet tamen simul procurare ut medicus, in ipsa absolutione curationem pœnitentis, eo videlicet modo absolvendo, qui magis cedat in utilitat..., & remedium ægroti: ad utrumque enim habet jus confessarius, nec potest prohiberi a pœnitente, ne in ipsa absolutione utrumque exerceat. Et addit sententiæ huic communi adstipulari experientiam multorum pœnitentium, qui hoc remedio brevi tempore solent curari.

Non tamen diu differri debet absolutio contrito. Nam hoc esset contra finem Sacramenti, quippe quod institutum est non solum ad remissionem peccatorum commissorum, sed etiam ad futurorum vitationem per gratias actuales, quæ intuitu Sacramenti suscepti dantur in hunc finem.

Quæst. VIII. *Quomodo confessarius debet se gerere erga moribundos?*

Resp. 1. Si moribundos usus rationis, & sensuum sit præditus, debet Sacerdos curare, ut integre, quantum potest moraliter, confiteatur, & vere conteratur; ut eliciat actus fidei, spei, & charitatis perfectæ, qui tunc obligant; ut satisfaciat suis omnibus obligationibus, præsertim justitiæ, & charitatis erga proximum, &c., & ad hæc omnia excitare, atque adjuvare. Item debet dare illi pœnitentiam, quam tunc implere facile possit, ut actus patientiæ, & indicere aliam peccatorum proportionatam, quam implere teneatur si convaluerit, ut docet Rituale Rom.

Resp. 2. Quivis moribundus, qui, absente Sacerdote, absolutionem petiit, vel signa doloris, aut voluntatis confitendi dedit, & postea adveniente Sacerdote omni sensuum usu destituitur, debet absolvi. Constat, 1. Ex praxi Ecclesiæ. 2. Ex Conc. Carthag. IV. can. 76., & Arausf. I. can. 12., & ex Rituali Romano authoritate Pauli V. edito, & ab eo toti Ecclesiæ proposito, tamquam continente *sinceros Ecclesiæ Catholicæ ritus*, quod sic habet: *Si*

Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægrum deficit, nutibus, & signis conetur Sacerdos, quoad ejus fieri poterit peccata pœnitentiæ cognoscere, quibus utcumque, vel in genere vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est. 3. Quia voluntas confitendi exterius significata, est confessio, seu accusatio sui generica, & sensibilis, quæ in extrema necessitate sufficit. Nam qui significat, se velle confiteri, vel petit confessarium, hoc ipso exterius confitetur se esse peccatorem, & velle absolvi, ideoque etiam præsumitur esse contritus. Signum autem doloris, quod in periculo mortis aditur, censeri debet ad Sacramentalem absolutionem directum, quam in tali statu fideles optimum animæ suæ remedium exoptare soleant; ideoque etiam voluntatem confitendi implicite significat. Ratio est voluntas Christi, qui noluit hoc Sacramentum ad salutem necessarium, sæpe impossibile esse, quum est maxime necessarium, scilicet in articulo mortis.

Sed pro praxi, Sacerdos a tali moribundo conetur elicere aliquod peccatum in specie, & signum doloris. Quod si id fieri nequit, curet ut in moribundi præsentia aliquis testetur, eum dedisse signa doloris, vel desiderii confitendi. Quod si neque hoc fieri possit, tenetur illum absolvere, si ab aliquo ante adventum suum audierit, eum dedisse signum doloris, aut petiisse confessorem: nam dum non agitur de damno tertii, creditur uni testi. Nec obstant Concilia, & Rituale Rom. utentia numero plurali, quia intelligi debent in sensu distributivo, non collectivo, sic quum dicunt, animam defuncti possunt juvari aliorum fidelium suffragiis, sensus est distributivus, quod singulorum suffragiis possit privari.

Idem dic, si testis hoc tantum scierit ex relatione alterius. Nam notitia mediata notitia est, & sufficit ad alios effectus, in quibus major certitudo requiritur, v. g. in Baptismo. Item quamvis signa illa moribundi dubia sint, ut visus sit tundere pectus, oculos ad cælum tollere, aliquam imaginem devote respicere, absolvendus est; nam illa censeri debent relata ad absolutionem Sacramentalem, quum quilibet in articulo mortis censeatur, optimum animæ suæ remedium optare. Præterea in extrema necessitate proximi tenemur ei subvenire meliori modo, quo fieri potest. Et quum Sacramentum sit ad salutem hominum institutum, satius est illud exponere periculo nullitatis, quam hominem periculo æternæ damnationis: nec hoc est contra ejus reverentiam, sed secundum ejus finem, si prout potest, conferatur in extremo periculo salutis.

Resp. 3. Magna controversia est, an absolvi possit moribundus omni sensuum, & rationis usu destitutus, qui nulla signa externa doloris, vel desiderii confitendi dedit coram aliquo.

Plurimi docent, eum non posse valide absolvi; nec proinde

inde etiam licite, quamvis constet, ipsum christiane vixisse. Quia 1 S. Leo, Concilia Carthag. & Arausf. citat. & Rituale Rom. duum statuunt moribundum absolvendum esse, expresse addunt hanc conditionem: Si aliqua signa pœnitentiæ dederit. Ergo eo ipso significant, non esse absolvendum, deficiente tali signo. 2. Nullum est Sacramentum Pœnitentiæ sine confessione Sacramentali, quum hæc confessio sit ejus pars essentialis: sed in hac hypothesi nulla est confessio Sacramentalis: Ergo. *Probant min.* Confessio Sacramentalis est sensibilis accusatio peccati admissi, ordinata ad absolutionem Sacerdotis. Nam hoc Sacramentum est judicium sensibile, quod proinde includere debet accusationem externam, ac sensibilem, quæ reddat sensibilem dolorem internum; & materia Sacramenti debet esse sensibilis, quum Sacramentum sit quoddam totum sensibile. At in hac hypothesi deest accusatio sensibilis, & ordinata ad absolutionem: neque enim vita prius christiane transacta, est moribundo hic & nunc accusatio sui ad absolutionem ordinata peccatum commissum. Requiritur autem ex parte pœnitentis post peccatum commissum aliqua voluntas sensibiliter manifestata, qua se accuset, vel certe imploret officium judicis, alioqui proferretur sententia sine ullo processu. Dico: *Post peccatum*. Nam ridiculum esset, quod quis hodie se vellet accusare de peccato cras committendo, ut cras ab eo absolvatur vi hujus accusationis.

Alii vero non pauci, & tota Facultas Lovaniensis, teste Havermano, contendunt, talem moribundum absolvi posse sub conditione, ideoque debere, modo christiano vixere, vel post peccatum pœnitentiæ agendæ tempus habuerit: si enim in ipso actu criminis, v. g. in ebrietate, vel duello sensuum usu privetur, facile concedunt, non esse absolvendum, quum constet esse indispositum. *Prob.* 1. ex S. August. lib. 1. de adulter. conjug. c. 28. ubi ait: „ Ego non „ solum alios catechumenos, verum etiam ipsos, qui vi„ ventium conjugiis copulati retinent adulterina consortia, „ quum salvos corpore in his permanentes non admittamus „ ad Baptismum; tamen si desperati, & inter se pœniten„ tes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizan„ dos puto, ut etiam hoc peccatum cum cæteris lavacro re„ generationis abluatur. Quis enim novit, utrum fortassis „ adulterinæ carnis illecebra usque ad baptismum statuerant „ detinere? .... Quæ autem baptismatis, eadem reconci„ liationis est causa, si forte pœnitentem finiendæ vitæ pe„ riculum præoccupaverit. Nec ipsos enim ex hac vita sine „ arrha suæ pacis exire velle debet Mater Ecclesia." Sed priores respondent S. Doctorem supponere moribundum petiisse prius pœnitentiam, sicut catechumenos baptismum, unde eum vocat pœnitentem, & catechumenos dedisse aliquod doloris signum, v. gr. nutu, percussione pectoris &c. Alioqui frustra dixisset: *Si intra se pœnitentes jacuerint*; nam si nullum pœnitentiæ signum præbuerint, unde intra

se

se pœnitentes esse noscemus ? 2. *Probant* ex Sacerdotali Romano Venetiis anno 1560. excuso, ubi dicitur, talem moribundum esse absolvendum, *si bene vivebat*, & *frequentabat confessionem*, & *communionem*. Item ex statutis synodalibus Ecclesiæ Lemovicensis, & ex memoriali confessorum, edito Bononiæ jussu Archiepiscopi Bononiensis, qui postea factus Summus Pontifex Gregorius XV. opinionem non mutavit, sed eam in suo quondam Archiepiscopatu in praxim redigi permisit. *Probant* 3. Quia quoties est materia dubia, vel probabiliter præsumpta in moribundo sensibus destituto, hic potest absolvi saltem sub conditione: nam tunc nulla irrogatur irreverentia Sacramento ob necessitatem proximi. At in tali moribundo reperitur talis materia, nempe contritio, & confessio generica, ac contrita, probabiliter ex aliquo signo externo præsumpta, vel dubia. Nam vita christiane acta, est signum externum probabile, vel saltem dubium doloris, & voluntatis confitendi, saltem paulo ante privationem usus sensuum elicitæ, & ad absolutionem sufficienter directum in tali necessitate, quum enim fidelis quisque ideo christiane vivat, ut pie ac christiane moriatur, implicite saltem vitam suam christianam dirigit ad suscipienda in mortis articulo Sacramenta. Item vita christiane transacta est ratio præsumendi, illum moribundum revera dedisse in hoc morbo aliquod signum externum doloris in ordine ad absolutionem, v. g. pectus tutundisse, oculos in cælum sustulisse, Deum orasse &c. imo etiamnum internam contritionem, ac voluntatem confitendi elicere, & conari manifestare, quibus omnibus potest, signis externis, omnibus videlicet motibus corporis sui, aut certe contrarium non constat. Unde inferunt, tunc haberi signum externum contritionis, & voluntatis confitendi saltem probabiliter præsumptum, aut dubium; ideoque sufficiens ad absolutionem conditionatam in tali necessitate.

Jam vero si talis potest absolvi, eum absolvere tenetur Sacerdos. Nam quisque ex lege charitatis tenetur proximo in extremo periculo subvenire meliori modo, quo potest, afferendo saltem opem dubiam, quæ melior est nulla, si certam afferre nequit.

Ad id, quod objicitur, nempe duo Concilia supra citata, & Rituale Romanum exigere signum aliquod pœnitentiæ, respondent, ea loqui de eo, quod certum erat, & haberi debet quantum fieri potest. Præterea in hoc casu præsumitur signum externum pœnitentiæ.

Circa hoc, Rituale Tullense hæc ait: Donec Ecclesia de hac difficultate deciderit, poterunt confessarii sequi in praxi id, quod favorabilius est saluti ejusmodi moribundorum, & eos absolvere, si semper christiane vixerint.

Quæst. IX. *Ad quid tenetur Confessarius propter defectum in Sacramento admissum?*

Resp. Si invalide absolvit pœnitentem a censuris, vel pec-

ca-

tatis reservatis, tenetur saltem, si commode potest, illum monere, ut sibi quærat remedium ab alio; vel obtenta a superiore facultate illum absolvendi, pœnitentem præsentem post iteratam contritionem absolvere. Si vero pœnitentem induxit in aliquem errorem, ex quo sequitur violatio præcepti alicujus, dicendo non extare tale præceptum, tenetur monere pœnitentem: alioqui esset causa, cur is præceptum violaret; & quisque tenetur tollere causam mali, quam posuit etiam inculpate. Item si ex omissione monitionis, & silentio confessarii, moveatur pœnitens ad credendum licitum id, quod est illicitum, tenetur confessarius postea eum monere: quia quisque tenetur curare, ne alii ex sua actione, vel etiam ex sua omissione scandalum accipiant, & ne moveantur ad violandum etiam materialiter præcepta. *De Lugo*. Et quia reparari debet omissio periculosa rei ex officio debitæ. Non potest autem confessarius pœnitentem monere extra tribunal pœnitentiæ sine ejus facultate expressa.

Quæst. X. *Ad quid tenetur confessarius propter defectum circa restitutionem?*

Resp. 1. Si sine tua culpa deobligasti pœnitentem a restitutione, ad quam tenebatur, vel obligasti, ad quam non tenebatur, teneris ex justitia errorem dedocere. Nam quisque tenetur ex justitia impedire, ne sua actione etiam inculpabili pariat alteri damnum: alioqui cognito errore, tenetur de damno, proximus enim jus habet, ne damnum a quoquam quovis modo patiatur.

Resp. 2. Si ex malitia, vel ignorantia vincibili, aut gravi negligentia considerandi, dixisti pœnitenti, eum non teneri ad restitutionem, ad quam reipsa tenetur, teneris errorem dedocere. Quod si non dedoces, vel si pœnitens interea factus est impotens ad restituendum, qui alioqui restituisset, teneris ipse restituere illi tertio. Nam violasti jus, quod ille habebat, ne impedires restitutionem ei debitam, & consilio tuo es causa efficax ejus damni. Si vero pœnitens possit adhuc restituere, sufficit, quod eum moneas de ejus obligatione: nam tua monitione sufficienter tollis causam damni inferendi, quam posueras: unde si pœnitens non restituat ex malitia, id tibi imputari nequit, quum jam non sis causa damni.

Resp. 3. Si ex ignorantia, vel negligentia culpabili omisisti solum admonere pœnitentiam de obligatione restituendi; teneris eum postea admonere. Sed juxta multos non teneris ipse restituere, si pœnitens fit interea factus impotens ad restituendum; imo etiamsi non moneas eum de restitutione facienda, saltem nisi ex officio habeas curam animarum. Quia confessarius præcise ut confessarius, non tenetur ex justitia impedire damnum ejus, cui debetur restitutio; ac proinde omittendo monitionem non peccat contra jus creditoris, sed tantum contra bonum spirituale pœnitentis: confessarius enim nullam justitiæ obligationem, nec officium habet in ordine ad creditorem,

sed

ſed tantum in ordine ad pœnitentem; nec tenetur ex officio procurare bonum temporale aliorum, ſed ſolum ſpirituale bonum pœnitentis; nec eſt hujus caput politicum, ſicut prælatus reſpectu ſuorum ſubditorum. Omittens autem, aut tacens non tenetur de damno non impedito, niſi ei, cujus damnum tenetur ex juſtitia impedire. Itaque hac in re non eſt par ratio confeſſarii, & judicis prophani: nam hic tenetur ex officio bonum aliorum ſpectante ſervare jus omnium, tamquam perſona publica conſtituta ad procurandum bonum temporale, & jus aliorum; Confeſſarius autem obligatur ſoli pœnitenti in foro pœnitentiæ: quia hoc forum, ac judicium privatum eſt, & inſtitutum in bonum pœnitentis.

Dixi: *ſaltem niſi ex officio habeas curam animarum*, ut ſunt Epiſcopi, & Parochi, quos teneri tunc ad reſtitutionem valde probabile eſſe cenſet Leſſius; quia quum iſti ſint ſuperiores, ex officio tenentur regere ſubditos, & pro modo ſuæ gubernationis impedire, ne aliis damnum inferant; ac proinde tenentur curare, ſi commode poſſint, ut reſtitutionem faciant. Ejuſdem enim rationis eſt damnum inferre, & illatum nolle reſarcire.

Reſp. 4. Si pœnitentem culpabiliter, hoc eſt, ex malitia, vel ex ignorantia vincibili, vel gravi negligentia conſiderandi, obligaſti ad reſtitutionem, ad quam non tenebatur, teneris ex juſtitia errorem retractare. Quod ſi jam reſtituit, teneris damnum illud ipſi reſarcire. Nam illius fuiſti cauſa efficax, & injuſta tuo falſo conſilio, ex c. ult. de *injur.* Item teneris pœnitenti de damno, ſi tua omiſſione culpabili fuiſti cauſa, cur ipſe reſtitueret id, ad quod non tenebatur; nam tale damnum oritur ex omiſſione monitionis ei debitæ ex officio erga eum, ideoque ex juſtitia debitæ.

Quæſt. XI. *An Sacerdotes non habentes curam animarum teneantur audire confeſſiones, ſi ſint idonei, & approbati.*

Reſp. 1. Tenentur ex charitate ſub mortali, etiam cum periculo vitæ, audire confeſſiones cujuslibet exiſtentis in extrema neceſſitate ſalutis, qui ſcilicet ſalvari nequeat ſine opera Confeſſoris. Nam quiſque tenetur ex charitate ſalutem æternam proximi præferre vitæ ſuæ corporali; tenetur enim vitæ ſuæ corporali præferre ſalutem propriam: ergo ſalutem proximi, quem ſicut ſeipſum diligere tenetur.

Reſp. 2. Tenentur etiam ex charitate ſub mortali audire confeſſiones hominum in gravi neceſſitate ſpirituali exiſtentium, ut in periculo mortis, ſi alios deſit, & id poſſint ſaltem ſine gravi damno, & vitæ periculo. Nam charitas obligat ad ſuccurrendum proximo in gravi neceſſitate, quum id fieri poteſt, ſaltem ſine gravi incommodo, & damno. Imo *Suarez* hic diſp. 32. ſect. 1. docet, quemlibet Sacerdotem teneri ex charitate, audire confeſſiones etiam cum periculo propriæ vitæ corporalis, ſi vita ſpiritualis, ſeu ſalus proximi periclitetur, & non ſit alius, qui

qui subveniat : nam licet in rigore possit proximus per contritionem perfectam salvari, tamen magno morali periculo exponitur, quando sine alio medio relinquitur.

Certe secundum communem sententiam, in necessitate gravi spirituali communitatis, ut si peste grassante ob carentiam Sacerdotis morerentur communiter absque confessione, Sacerdos privatus tenetur sub mortali, etiam cum periculo vitæ, audire confessiones, si alii non subveniant. Quia gravis necessitas spiritualis communitatis, licet non extrema, est per se gravissimum malum, cui merito succurri debet cum jactura vitæ privati, & quia vix fieri potest, ut talis necssitas non sit conjuncta cum necessitate extrema aliorum. *De Lugo*.

Resp. 3. Extra necessitatem gravem tenentur, quando facile possunt, & utilitas proximi magna id exigit, ex 1. Petr. 4. *Unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei*. Nam sine culpa non possunt ex negligentia inutilem reddere potestatem absolvendi, in utilitatem proximi acceptam.

CAPUT IV.

De Sigillo Confessionis.

Sigillum illud est religiosa obligatio servandi in quovis casu secretum circa ea, quæ ex confessione Sacramentali cognita sunt.

Quæst. I. *Quæ, & quanta est obligatio Sigilli Confessionis?*

Resp. 1. Secretum confessionis obligat, 1. Jure naturali, quo generatim tenemur, non revelare secretum commissum, & promissum etiam implicite, præsertim cum damno, aut infamia alterius. In confessione autem intercedit tacita pactio inter Confessorem, & pœnitentem: nam hic peccata sua declarat sub conditione tacita secreti, quod Confessarius tacite spondet hoc ipso, quod audit confessionem 2. Lege divina speciali positiva, imo & naturali supposita institutione confessionis Sacramentalis, quam ex natura rei consequitur, ne scilicet revelatione secreti confessio reddatur onerosa, & odiosa, & sic ab illa homines avertantur. 3. Lege Ecclesiastica vetante revelationem sigilli sub gravissimis pœnis, lata in Concil. general. Lateranen. IV. c. 21. ubi: *Caveat omnino, ne verbo, vel signo, vel alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem; sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque ulla expressione personæ caute requirat, quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum a Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum*.

 Hinc

Hinc in violatione sigilli reperitur malitia injustitiæ erga pœnitentem, & sacrilegii ob irreverentiam in Sacramentum: quæ malitia sacrilegii semper est ex se mortalis, nec potest esse venialis ex levitate materiæ: ita ut sit mortale, vel unum veniale in particulari revelare. Nam minima infractio sigilli graviter injuriosa est sacramento, quum illud reddat odiosum, & avertat a confessione; & revelatio venialis culpæ a confessione venialium deterreret.

Resp. 2. Hæc obligatio tanta est, ut nullo prorsus casu, vel ad tormenta quælibet, & mortem vitandam liceat secretum confessionis revelare, sine expresso consensu pœnitentis, ut constat ex sensu, & praxi Ecclesiæ. Quia Christus dum hoc Sacramentum instituit, & pœnitentes obligavit ad confitendum omnia mortalia, simul obligavit confessarium ad confessionis secretum numquam violandum quavis de causa. Nam si liceret aliquo casu detegere cognita ex confessione, confessio fieret odiosa, & ab ea homines averteretur: quod est maximum malum commune, gravius damno vitæ, quum confessio sit medium salutis non solum utilissimum, sed etiam necessarium. Semper enim pœnitens timeret, ne occurreret ille casus, vel ne confessarius eam necessitatem apprehenderet, & revelaret ejus peccatum, præsertim quum multi hac licentia ex imprudentia facile abuti possent. Hinc c. *de pœnit.* dist. 6. dicitur, nefas esse aliquid revelare etiam pro aliquo scandalo vitando. Quare obligatio servandi secretum confessionis longe major est, & arctior, quam obligatio secreti naturalis, quod aliquando aperiri debet, dum ejus revelatio necessaria est ad impediendum malum innocentis, vel reipublicæ.

Dixi. 1. *Sine consensu pœnitentis*. Nam eo sponte dato, licet justa de causa uti notitia in confessione acquisita. Quia quum obligatio sigilli sit in favorem pœnitentis, potest is jure suo cedere, & dare facultatem revelandi aliquid in confessione declaratum, potestque per alium facere, quod potest per seipsum. Et aliquando ad id tenetur, v. g. ad avertendum damnum reipub. vel tertii: ac proinde si eam non deneget, non debet absolvi, quum sit indispositus.

Dixi 2. *Expresso*. Nam non sufficit consensus præsumptus, vel interpretativus, ut quum confessarius judicat, pœnitentem facultatem concessurum, si peteretur. Quia si non requireretur expressus consensus, confessio redderetur valde odiosa, & onerosa; sæpe enim multi confessarii ex imprudentia putarent, ejusmodi revelationem esse gratam pœnitenti, quum tamen valde displiceret: sicque merito timerent pœnitentes, ne aliquo casu ex simili præsumptione peccata sua proderentur. Unde graviter peccat confessarius contra sigillum, si plura peccata, aut pluribus aperiat, quam pœnitens expresse consensit, vel si facultatem illam injuria, aut fraude ab eo extorqueat, falso ei persuadendo, illum teneri hanc conce-

cedere, aut quid simile. Item non sufficit, quod teneatur concedere, si reipsa non concedat; nam nihilominus redderetur confessio odiosa.

Quæst. II. *Quænam sigilli secreto continentur?*

Resp. Ea omnia, quæ per Confessionem deteguntur, scilicet omnia peccata tum mortalia tum venialia, tam interna, & occulta, quam externa, & publica, eorumque circumstantiæ: item tentationes, vitia, cupiditates, indispositio, imperfectiones, defectus naturales etiam inculpabiles, scrupulositas, & ignorantia pœnitentis; defectus natalium, peccatum complicis, materia ac objectum peccati; persona, quæ est objectum, causa, circumstantia, vel occasio peccati, aut aliter; item quæcumque a pœnitente dicta sunt ad pleniorem peccatorum, conscientiæ, ac dispositionis suæ manifestationem, sive reipsa, sive ex falsa ejus opinione ad eam manifestationem pertineant, vel utilia sint, etiamsi ad alios spectent, & alia quælibet, quæ pœnitens non vult, ut detegantur. Ratio est, quia revelatio quorumvis istorum redderet Confessionem odiosam, quum molestiam, vel infamiam, vel dedecus inferre nata sit pœnitenti, præsertim quum multi nesciant discernere, quæ possint, ac debeant dici, aut omitti in Confessione. Imo juxta Coninck, & alios, pœnitentis defectus, quos Confessarius ex ipso modo confitendi colligere potest, cadunt sub sigillum, ita ut illud violet, si dicat, pœnitentem esse scrupulosum, impertinentiis, & næniis tempus conterere, esse morosum, & his similia. Nam hoc aptum est reddere Confessionem odiosam, ideoque in praxi vitandum.

Quæst. III. *Quomodo violatur sigillum Confessionis?*

Resp. Dupliciter. 1. Directe, revelando expresse aliquid ex sola Confessione cognitum. 2. Indirecte aliquid dicendo, aut faciendo, ex quo quis cognoscere, vel suspicari possit, peccatum, vel defectum pœnitentis, aut aliorum, aut quamvis per confessionem cognita, ex quibus pœnitenti, aut aliis pudor, molestia, dedecus, damnum, vel quodlibet gravamen sequi posset; etiamsi audiens id aliunde sciat. Quæ omnia reddunt Confessionem odiosam.

Hinc secretum Confessionis violat, 1. Qui dicit de aliquo etiam mortuo, quod commiserit aliquod mortale, vel plura venialia, vel tale veniale in particulari, v. g. mendacium. Non tamen qui dicit præcise, Petrum sibi confessum esse aliquod veniale indeterminate; nam hoc ex ipso actu Confessionis patet: qui enim confitetur, hoc ipso attestatur, se aliquod saltem veniale admisisse. Sed ne hoc quidem dicendum est ob periculum scandali. Dixi: *Etiam mortuo.* Nam revelatio cognitorum ex Confessione, etiam post mortem pœnitentis, redderet Confessionem valde onerosam, ac odiosam; quum homines sint valde solliciti, nec etiam post mortem infamentur.

2. Qui unum præ aliis, quos audivit, laudans, dicit, eum sola venialia admisisse; nam inde alii facile in suspicionem culpæ mortalis adducuntur.

 3. Qui

3. Qui dicto, vel facto peccatum pœnitentis aliis etsi jam aliunde scientibus, manifestat.

4. Qui dicit aliquod grave peccatum committi in tali Monasterio, vel Capitulo. Nam hoc parit infamiam communitati, redditque Confessionem odiosam. Item qui dicit in loco illo, præsertim angusto, ubi Confessiones audivit, esse multos fures, adulteros, luxuriosos, aut injustos, &c. vel in tali loco talia, & talia committi solere, & præsertim si hoc aliunde non constet; nec sit publicum. Nam hoc infamiam loci, seu communitatis parit, quæ in singulos redundat.

5. Qui auditis paucorum Confessionibus, dicit, se tale peccatum audivisse, non nominata persona: Jam enim singuli ex illa relatione aliquid suspicionis contra se patiuntur, vel qui peccata per Confessionem cognita ita narrat, ut audientes possint aliquo modo conjicere, vel suspicari, quinam ea commiserint.

6. Qui dicit se non absolvisse talem, remisisse ad tale tempus, vel ei dedisse talem pœnitentiam, ex qua colligatur peccatum mortale saltem in genere; vel qui de Titio fure notorio dicit, eum sua furta contritione magna sibi confessum esse.

7. Duo Confessarii, qui inter se colloquuntur de peccatis pœnitentis, etiamsi is utrique eadem peccata confessus fuerit.

8. Qui alta voce, vel alio modo a circumstantibus intelligibili, arguit pœnitentem: nam hoc ipso indicat gravitatem materiæ, quam audit.

9. Utendo notitia per Confessionem parta sine licentia, & cum gravamine pœnitentis, vel cum ejus licentia, sed extorta, nec sponte data. Porro potest violari sigillum non solum verbis, sed etiam factis, & aliis signis, ut constat ex Concilio Lateranensi citato.

„ NOTA. 1. Quamvis non violet sigillum, qui præcise refert pec-
„ cata in Confessione audita, personam, & locum nullo modo de-
„ signando, sic, ut audientes ne leviter quidem suspicari possint
„ quinam ea commiserint, tamen recte monent non esse dicendum
„ *Hæc peccata audivi in Confessione*. Quia audientes, præsertim
„ Laici, facile scandalizantur, suspicantes violari sigillum, &
„ quandoque periculum est, ne ex imprudentia lædatur sigillum,
„ & deveniatur in suspicionem personæ. Imo hoc prohibitum esse
„ a Concilio Lateran. cap. *Omnis*, nisi in necessitate petendi con-
„ silium, docet Fagnanus. Quia Concilium solum permittit de
„ peccato audito, absque ulla expressione personæ, & caute con-
„ sulere sub hac conditione, *Si prudentiori consilio indiguerit*: ergo
„ extra hanc indigentiam id non licet.

„ NOTA. 2. Quamvis liceat Confessario loqui de rebus, quas a-
„ liunde novit, quia nihil cadit sub sigillum, nisi quod cognitum
„ est ex Sacramentali Confessione, & ut ex ea cognitum sive im-
„ mediate, sive mediate; violat tamen sigillum, si aliquid am-
„ plius, vel certius affirmet, quam extra Confessionem novit.

„ NOTA. 3. In consilio capiando omittendæ sunt circumstantiæ
„ loci, temporis, & aliæ inutiles, ne facile innotescat pœnitens.

„ Quod

„ Quod si sine periculo revelationis consilium peti nequeat, non
„ licet petere sine venia expressa pœnitentis.

Quæst. IV. *An liceat Confessario loqui cum ipso pœnitente de auditis in Confessione?*

Resp. Non licet extra Confessionem absque ejus expressa licentia, quam pœnitens tenetur dare, quum id necesse est ad supplendum aliquem defectum, vel errorem dedocendum. Ita S. Carolus in Instr. Confessarior. Quia alias hoc molestam, & odiosam redderet Confessionem: nam pudorem injicit, & exprobrationem quamdam continere solet. At id omne, quod Confessionem odiosam, ac molestam reddere potest, est graviter a Christo prohibitum.

Hanc licentiam censeri dari a pœnitente docet De Lugo, quando ipse interrogat, vel loquitur cum Confessario de aliquo, quod dixit in Confessione. Imo si statim post impositam satisfactionem, ac datam absolutionem Confessarius judicet aliquid addendum circa dicta in Confessione, potest id facere, quamdiu pœnitens est in Confessionario. Quia id spectat ad complementum judicii Sacramentalis, quod adhuc censetur durare, & cujus actus sunt absolvere, punire, consulere, monere, corrigere, ligare, & similia; & quia moraliter non censetur extra Confessionem, quod in continenti dicitur in Confessionario. Item potest sequentibus Confessionibus pœnitentem admonere de defectu aliquo in prioribus admisso, de negligentia se emendandi, de frequentia relapsuum &c. & uti notitia per priores Confessiones parta ad specialia monita, ac fortiora remedia suggerenda. Quia loquitur in eodem foro Sacramentali, in quo Sacerdos ad bene curandum pœnitentem debet considerare etiam peccata præterita, quæ indicant passionem vehementem, vel consuetudinem, vel aliquid aliud consideratione dignum, ad melius cognoscendum statum pœnitentis: idque pertinet ad officium judicis, ac medici, quod tunc exercet. Et tunc agit ut Dei vicarius, ac proinde potest uti notitia, quam ut talis habet.

Quod si pœnitens extra tribunal facultatem loquendi de re necessaria ad Confessionem pertinente deneget Confessario, juxta multos non licet eum monere. Nam tunc Confessarius revera loqueretur extra Confessionem, quum judicium jam moraliter finitum sit. At est regula generalis, quod Confessarius de Confessione sine licentia pœnitentis loqui non potest extra Confessionem. Et verò si sigillum non obligaret ad non loquendum cum pœnitente in eo casu, non esset necessitas petendi licentiam: nam licentia pœnitentis non requiritur, nisi propter sigillum, quam tamen necessitatem petitionis nemo negat. Quare licentia negata tacere debet Confessarius, & jam satisfecit suo muneri.

Quæst. V. *An liceat extra Confessionem uti notitia per Confessionem acquisita?*

 Resp.

Resp. 1. Licet uti cum licentia expressa pœnitentis sponte ab ipso in ipsius, vel alterius utilitatem data. Quia ratio sigilli est, ne Confessio reddatur odiosa: at tunc non potest inde Confessio reddi odiosa: quum quisque sciat, suam sibi relinqui libertatem concedendi, vel negandi licentiam, & eam pro arbitrio limitandi. Et tunc pœnitens ponit conditionem, qua posita, præceptum divinum non obligat: nam solum erat præceptum non revelandi, nec utendi notitia illa sine licentia expressa pœnitentis. Tenetur autem pœnitens permittere usum istius notitiæ, quoties necessarius est ad bonum commune, ad tollendam occasionem peccati, ad evertendum grave damnum spirituale, vel temporale, alicujus privati, & ad alia, quæ justitia, vel charitas exigit: alioqui absolutione indignus est.

Resp. 2. Numquam licet sine expressa licentia uti tali notitia cum quavis directa, aut indirecta revelatione cognitorum in Confessione, & ex qua oriri possit suspicio usus talis notitiæ. Quia quælibet revelatio etiam indirecta sine expressa venia pœnitentis est violatio secreti Confessionis, & reddit Confessionem odiosam, & onerosam.

Resp. 3. Neque licet sine expressa licentia uti tali notitia cum qualicumque pœnitentis gravamine etiam temporali, etsi aliunde non injusto, & seclusa quacumque revelatione, quamvis multo majus gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur. *Prob.* 1. Ex decreto a Sac. Congr. generalis Inquisitionis authoritate Innocentii XI. edito, & Romæ affixo an. 1682. quo prohibetur hæc propositio, & ejus praxis: *Scientia ex Confessione acquisita uti licet, modo fiat sine directa, aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, nisi aliud multo gravius ex non usu sequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur. Addita deinde explicatione, sive limitatione, quod sit intelligenda de usu scientiæ ex Confessione acquisita cum gravamine pœnitentis, seclusa quacumque revelatione, atque in casu, quo multo gravius gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur. Hanc dictam propositionem, quatenus admittit usum dictæ scientiæ cum gravamine pœnitentis, etiam cum dicta explicatione sive limitatione, præsenti decreto prohibent &c.* 2. Clemens VIII., & Urbanus VIII. prohibuerunt Regularibus, ne hac notitia utantur ad exteriorem gubernationem. 3. Quia ille omnis usus notitiæ per Confessionem partæ illicitus est: qui si cognosceretur a pœnitente esse licitus, redderet illi Confessionem odiosam: nam talis usus a Sacramento avertit, & Christus vetuit ne unquam redderetur odiosum. At si pœnitens sciret, licere Confessario, ipsis non advertentibus, uti notitia Confessionis ad aliquid ipsis grave, ac molestum, redderetur illi Confessio odiosa, & semper id timeret. Et vero si non licet uti notitia cum gravamine aliquo pœniten-

tentis advertentis talem usum, nec etiam licet, quamvis id non advertat: si enim antecedenter pœnitens sciret, posse Confessorem uti occulte illa notitia contra pœnitentem, hic avocaretur non minus, sed potius magis a Confessione peccati, quam si sciret, eum posse tale quid facere advertente ipso pœnitente. Nam magis lædunt illa, quorum causas ignoramus, quam illa, quorum causas scimus, quibus facilius possumus adhibere remedium per causam contrariam, ut notat De Lugo.

Nec obstat, quod tum nulla esset revelatio Confessionis. Quia sigillum obligat Confessorem non solum ad non revelandum peccatum pœnitentis, sed etiam ad vitandum id omne extra Confessionem, quod eam redderet odiosam, & difficilem pœnitentibus; & ad continendam taliter notitiam illam, ut numquam possit adhiberi contra ipsum pœnitentem expresse non consentientem. Sic peccat contra sigillum, qui cum pœnitente loquitur de peccato ejus, licet nihil prorsus revelet. Ratio enim, & obligatio sigilli est, ne confessio difficilior, gravior, ac molestior reddatur, & sic odiosa fiat, & homines ab ea deterreantur. Unde scientia ex Confessione parta perinde se habet, ac si non esset in ordine ad omnem usum, qui Confessionem difficiliorem, seu molestiorem redderet.

Hinc non licet Confessario pœnitentem secreto punire, male habere &c. Item Rituale Tullense monet, ne Parochus deneget testimonium bonæ vitæ, & probitatis ei, cujus vita exterius est recte instituta, sed quem ex Confessione sciat esse improbum, vel benedictionem nuptialem iis, quos ex sola Confessione scit contraxisse impedimentum dirimens ob crimen; ne moneat parentes, ut diligenter invigilent filiæ, cujus libidinem ex sola Confessione novit; ne amoveat Vicarium, ludimagistrum &c. a suo munere ob crimina ex sola Confessione nota.

Resp. 4 Ex communi sententia, licitus est usus notitiæ ex Confessione acquisitæ, qui fit sine ullo pœnitentis gravamine, & sine qualicumque revelatione tum directa tum indirecta cognitorum in Confessione, nec potest reddere Confessionem difficiliorem, & odiosam. Quia Christus illum solum usum prohibuit, qui redderet Confessionem magis onerosam, ac difficilem pœnitenti, & ab illa fideles averteret, quum obligatio sigilli a Christo imposita sit, ne Confessio redderetur magis gravis, ac molesta pœnitentibus, quam per se sit.

Hinc licet Confessario sæpius orare pro pœnitente, consulere libros, imo & doctores super peccatis in Confessione auditis, emendare suam negligentiam, vel nimiam severitatem, quam ex Confessione intelligit aliis nocere &c. modo non detur occasio suspicandi pœnitenti, vel aliis. Item licet fugere locum, ubi insidias sibi parari, & abstinere a sacrificio, in quo necandum se veneno didicit ex Confessione, modo præter pœnitentem nemo advertere possit, id fieri ex usu notitiæ per Confessionem partæ.

tæ. Quia hoc non potest ullum gravamen afferre pœnitenti, nec reddere Sacramentum odiosum, nec revelare Confessionem. Secus, si alter inde colligat, pœnitentem ista declarasse, ac ideo ei succenseat, & noceat.

Resp. 5. Confessarius cum licentia expressa pœnitentis debet uti notitia peccati complicis, vel alterius, ex sola Confessione parta, quando necesse est ad impediendum grave damnum spirituale, vel etiam temporale injustum pœnitentis, vel ipsius complicis, vel aliorum, ita ut nequeat impediri, nisi Confessarius moneat prudenter ipsum reum, vel superiorem tanquam patrem. Nam tunc nec violatur sigillum, nec fit injuria complici, & tenemur ex charitate impedire malum proximi, quum sine peccato, & gravi incommodo possumus. Sed tunc Confessarius hortetur pœnitentem, ut extra Confessionem alienum peccatum ei aperiat, ut tanto liberius peccati notitia uti possit, & dicere correpto se illud extra Sacramentum accepisse, ne illud ei odiosum fiat.

Porro ne confessarius facile pœnitenti alios accusanti, præsertim fœminæ credat, nec onus monendi in se suscipiat sine necessitate. Nam sæpe vel ex malitia, vel ex errore innocentes accusantur.

Quæst. VI. *Quid respondere debet confessarius, dum interrogatur de cognitis in confessione?*

Resp. 1. Confessarius de his interrogatus etiam a judice, debet secundum aliquos dicere, quæstionem esse injustam, & sacrilegam, ad quam nefas sit respondere. Sed quia id plerumque non sufficit ad tollendam omnem suspicionem, alii docent, eum debere simpliciter affirmare, etiam cum juramento, si opus sit, se nescire pœnitentem tale scelus commisisse. Nec tunc utitur æquivocatione, aut restrictione, nec mentitur; quia respondet in sensu interrogationis, inquit De Lugo: interrogatio enim est, aut debet esse, an sciat peccatum ea scientia, quæ humani convictus legibus subjicietur, & deservire possit ad illud dicendum, de qua scientia interrogant homines, & de illa intelligi potest responsio. *Homo* (inquit S. Thom. in 4. dist. 21. q. 3. artic. 5. ad 3.) *non adducitur in testimonium, nisi ut homo; & ideo absque læsione conscientiæ potest jurare, se nescire, quod scit tantum ut Deus*, idest, ut Dei vices specialiter agens. Et Sanctus Antoninus 3. part. tit. 17. cap. 22. ait: *Si non potest alio modo declinare iniquum judicium, potest respondere: Nihil inde scio, quia subintelligitur, ut homo; & nihil scio etiam per confessionem, quod intelligitur tibi revelandum.* Alii dicunt, istam responsionem, *Nescio*, in talibus circumstantiis apud prudentes nihil aliud significare, quam me nihil scire, quod subjiciatur humani convictus legibus. Nam notitia rerum ex confessione sacramentali hausta, non est scientia naturalis ordinis, quam quis habeat ut homo, & quæ pertineat ad usum humani convictus, ac societatis, quæ inter homines per mu-

mutuum sermonem fovetur; quare humanæ societatis legibus nullatenus subjicitur. Malitia autem propria mendacii in eo potissimum posita est, quod per illud peccetur contra leges humanæ, seu rationalis societatis.

Si autem judex quærat, num confessionem Petri audieris; respondere debes te audivisse. At si quærat, num tale peccatum confessus fuerit; respondere debes, secundum aliquos, istam interrogationem esse injustam, impiam, & responso indignam; secundum alios, te nihil tale audivisse, scilicet auditione eorum, quæ liceat revelare velut hominem.

Resp. 2. Confessarius interrogatus an pœnitentem absolverit, respondere debet, se officio functum esse, non autem absolvisse; alioqui enim id affirmans de uno, & non de altero, indicaret denegatam absolutionem; & sic indirecte revelaret pœnitentis indispositionem, aut peccatum reservatum: Quare eadem debet esse responsio pro omnibus pœnitentibus, quos absolvit, & quos non absolvit. Hinc dum danda sunt testimonia confessionis auditæ, debet Confessarius testari solum se audivisse confessionem talis.

Porro etsi regulariter ita respondendum sit, non potest tamen damnari confessarius, qui dicit, se aliquem absolvisse, quando nullum est periculum pro aliis, quia hoc nullo modo est contra sigillum, nec potest reddere confessionem odiosam. Quod si Sacerdos vocetur in jus a pœnitente, ut rationem reddat denegatæ absolutionis, testari debet, se nullum in hac exigenda ratione superiorem agnoscere præter Deum.

Quæst. VII. *Ex qua confessione contrahitur obligatio sigilli?*

Resp. Contrahitur ex omni, & sola confessione sacramentali. Confessio autem censetur sacramentalis in ordine ad inducendam obligationem sigilli, quæ ex intentione se accusandi secundum institutionem Christi in ordine ad absolutionem aliquando obtinendam fit ei, qui bona fide creditur judex legitimus, etiamsi non sequatur vera absolutio, quavis de causa. Hoc enim necessarium est ad securitatem Sacramenti.

Hinc sigillum obligat, 1. Etiamsi confessio facta sit Laico, vel Sacerdoti non approbato, quem pœnitens bona fide putat esse Sacerdotem, & legitimum judicem. Nam defectus hujus obligationis cederet in detrimentum confessionis validæ, quæ inde minus secura redderetur, propter periculum, ne quis malitiose fingat se Sacerdotem approbatum, aut se esse putet, quum non sit. 2. Etiamsi Sacerdos non habeat intentionem conficiendi Sacramentum, & absolvendi. Alioqui pœnitentes possent facile decipi, & metus hujus deceptionis multos deterret a confessione, obesletque securitati Sacramenti. 3. Etiamsi pœnitens confiteatur sine contritione, & voluntate recipiendi absolutionem; sed tamen cum intentione se Sacer-

doti tamquam Dei ministro subjiciendi, & accusandi, vel ut ab eo aliquo modo adjuvetur, & dirigatur in ordine ad id, quod deesse judicat, ut possit absolutionem aliquando obtinere. Nam ex communi sententia, talis confessio quoad effectum inducendi sigillum, est Sacramentalis, licet non sufficiat ad valorem Sacramenti.

Econtra non contrahitur obligatio sigilli ex confessione, quæ fit solum ex intentione irridendi, decipiendi, vel inducendi confessarium in peccatum; aut si extra tribunal quis dicat, se, id quod narraturus est committere sigillo confessionis. Quia obligatio sigilli est annexa soli confessioni institutæ a Christo, vel ei cujus revelatio in confessionis a Christo institutæ detrimentum cederet.

Hinc oritur solum obligatio secreti naturalis, ex eo, quod aliquis committens secretum Sacerdoti, dicat se illud ei committere sub secreto confessionis, & Sacerdos sic admittat. S. Thom. in 4. dist. 32. quæst. 3. art. 1. quæst. 3. ad 2. Nam secretum confessionis religiosum, soli confessioni proprium est. Addit Sylvius, hanc admissionem non carere irreverentia Sacramenti, quum nullum arcanum possit secreto confessionis æquiparari.

Quæst. VIII. *Quinam contrahunt obligationem sigilli?*

Resp. Ii omnes, qui immediate, vel mediate, licite, vel illicite habent ex confessione sacramentali notitiam rei cadentis sub sigillum. Nam ii omnes tenentur secreta servare ea, quorum revelatio redderet confessionem onerosam, ac odiosam, & ab ea homines deterreret. At si homines scirent, aliquos tales posse aliqua ex confessione cognita revelare, aversarentur confessionem, & ab ea averterentur. Præterea *quum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo*, regul. jur. 39. in 6., & res cum onere suo transit ad quoscumque pervenit.

Igitur securitas, ac reverentia Sacramento debita exigit, ut quævis notitia per confessionem solam quovis modo parta numquam possit communicari sine expressa licentia pœnitentis, ne Sacramentum reddatur difficilius, & odiosum.

Hinc obligatione sigilli tenentur, 1. Ipse confessarius etiam fictus, sed per errorem legitimus existimatus: nam confessio tunc ex intentione pœnitentis est sacramentalis. 2. Ii omnes, qui peccatum pœnitentis, dum confitetur, audierunt, sive culpabiliter, propius accedendo animo audiendi (quod est mortale ob injuriam gravem illatam Sacramento, & pœnitenti), sive inculpate, & præter voluntatem. 3. Superior, a quo extra Sacramentum petitur facultas absolvendi a casu reservato. 4. Interpres, ut organum medium, per quod facta est confessio. 5. Qui per examen disponit aliud ad confessionem, & qui consulitur, an, & quomodo hoc, vel illud teneatur confiteri, quamvis alteri fiat confessio. 6. Is, qui consulitur a confessario, etiam cum licentia pœnitentis: alioqui valde odio-

diosum, & grave esset pœnitentibus concedere facultatem consulendi alium (ut sæpe necessarium est ad bonum pœnitentis, & rectam Sacramenti administrationem), si ille aliis non obligaretur sigillo. Item is, cui confessarius pœnitentem manifestavit ex consensu pœnitentis. 7. Ii omnes, qui aliquid didicerunt etiam mediate ab ipso confessario, aut quovis alio ad sigillum obligato. 8. Qui peccata pœnitentis in charta descripta legit, dum pœnitens ex scripto confitetur: is enim se habet, ut illa, qui furtim audit confitentem. Qui autem ante, vel post, & extra confessionem chartam peccata continentem reperit, peccat graviter si legat, & secundum multos obligatur sigillo: quia peccata in carta scripta ordinantur ad confessionem sacramentalem rite perficiendam; idque ut favorabilius Sacramento tenendum est.

Quæst. IX. *An pœnitens etiam obligetur sigillo respectu confessarii?*

Resp. Nego. Quia obligatio sigilli est solum in favorem pœnitentis, ut secure ac confidenter peccata sua, & conscientiam aperiat, sicut tenetur secundum institutionem Christi: non autem in favorem confessarii, qui non tenetur ex institutione Christi peccata sua pœnitenti aperire, & sic non eget obligatione sigilli circa ea, quæ debet dicere pœnitenti.

Pœnitens tamen habet obligationem secreti naturalis circa ea, quæ revelare nequit sine injusto damno confessarii, aut contra rationabilem ejus voluntatem; *propter quod peccant*, inquit Gerson. in Regul. moral. regul. 134. *si non excusat eos ignorantia, illi, qui pœnitentias suas, & ea, quæ Sacerdos eis dixit, passim dicunt, & qui etiam super hoc inquirunt, quoniam talia per indirectum causant aliquando irrisionem Sacerdoti, aut confessi culpam.* At si confessarius aliquid dixerit, vel fecerit, quod vergat in damnum commune, vel privatum, vel si hæresim doceat, si sollicitet ad turpia, vel si exiftat illud grave periculum ruinæ spiritualis sive confessarii, sive alterius, pœnitens tenetur ex lege charitatis ista denuntiare Prælato, si aliter malum certo impedire nequit. Imo Gregorius XV. Bulla 34. præcipit pœnitentibus, ut denuntient Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis Confessarios, qui personas quascunque *ad inhonesta, sive inter se, sive cum aliis quomodolibet perpetranda, in actu sacramentalis confessionis, sive antea, vel post immediate, seu occasione, vel prætextu confessionis hujusmodi, etiam ipsa confessione non secuta, sive extra occasionem confessionis in confessionario, aut in loco quocumque, ubi confessiones sacramentales audiantur, seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire, sollicitare, vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos & inhonestos sermones, sive tractatus habuerint.* Mandatque omnibus Confessariis, ut pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis modo supradicto sollicitatos, mo-

neant de obligatione eos denuntiandi. Unde ad hoc tenentur omnes, ubi hoc decretum viget; imo, & alii, si alias isti nefarii Confessarii prævideantur non emendandi; nam tunc lex charitatis erga illos, & alios seducendos obligat ad tale crimen impediendum hac denuntiatione, si non adsit alia via efficax.

APPENDIX

De Sollicitatione.

IN tractatu de Pœnitentia nihil Author habet de pœnis, quibus Confessarii subjiciuntur, qui pœnitentes ad inhonesta, & turpia sollicitaverint, deque obligatione pœnitentium, qua tenentur Confessarios sollicitantes denuntiare Inquisitoribus, vel Ordinariis, sive eorumdem Vicariis. Quamobrem, quum editæ hac de re a Romanis Pontificibus constitutiones, a SS. D. N. BENEDICTO XIV. confirmatæ, & ampliatæ sint; Constitut. quæ incipit, *Sacramentum Pœnitentiæ*, vol. I. Bullar. pag. 50. quumque hæc Constitutio regula esse debet Confessariis in hujusmodi materia, integram referemus. Quo autem clarior res sit, & ut facilius Sacerdotes, quæ sunt ibi constituta, memoriæ mandare, iisque uti valeant, ad dignoscendum, quibus in casibus Confessarii sollicitationis sint rei, ac pœnitentes ad denuntiandum obligentur; Notas eidem Constitutioni subjiciemus, particulas singulas distincte exponemus, atque ad particulares casus applicabimus.

CONSTITUTIO.

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

„ SAcramentum Pœnitentiæ, quam secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam Sancti Patres apte nuncuparunt, Nos licet immerentes ad universi Dominici gregis curam superna dispositione vocati, omne studium, & Pastoralem sollicitudinem adhibere tenemur, ne quod post amissam Baptismi innocentiam datum est divina benignitate perfugium, per Dæmonum fraudem, & hominum Dei beneficiis perverse utentium malitiam, naufragis, ac miseris peccatoribus luctuosum evadat exitium; & quod in salutem, & curationem Animarum, a Deo, qui dives est in misericordia, institutum est execrabili scelestorum quorumdam Sacerdotum improbitate, in earum perniciem, atque interitum vertatur.

„ §. 1. Dudum quidem a fel. record. Gregorio Papa XV. „ Prædecessore Nostro per suas litteras in forma Brevium „ sub

„ sub datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die „ xxx. Augusti MDCXXII. Pontificatus sui anno secun- „ do, sapienter provisum fuit contra quoscumque Sacer- „ dotes audiendis confessionibus deputatos, ad turpia, & „ inhonesta sollicitantes; & deinceps successivis tempori- „ bus, ad earum litterarum interpretationem, ac declara- „ tionem, plura subinde a Congregatione Venerabilium Fra- „ trum Nostrorum Sanctæ R. E. Cardinalium adversus hæ- „ reticam pravitatem generalium Inquisitorum sub die „ xi. mensis Februarii Anni Domini MDCLXI prodierunt „ Decreta, & a record. mem. Alexandro PP. VII. pariter „ Prædecessore Nostro in Congregatione Generalis Sanct. „ Romanæ Universalis Inquisitionis die xxiv. Septem- „ bris MDCLXV. coram eo habita, inter alias ab Evan- „ gelica veritate, & Sanctorum Patrum doctrina alie- „ nas, & dissonas propositiones, sexta videlicet, & se- „ ptima, huc revocandæ, damnatæ, & prohibitæ fue- „ runt; Nos itaque mature perpendentes quanti momenti „ sit ad æternam animarum salutem ea ubique exacte „ observari, & quanti ad infirmas oves curandas, & de- „ corem Sanctæ Ecclesiæ Dei retinendum intersit, ne ali- „ qui Sacerdotes Pœnitentiæ Sacramento nefarie abutentes, „ Pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, „ pro pisce serpentem, pro medicina venenum porrigant, „ sed animo secum recolentes se a Christo Domino Præ- „ sides, & Judices animarum constitutos, ea sanctitate, „ quæ sublimitati, & dignitati muneris convenit, tam ve- „ nerandum Sacramentum administrent: Motu proprio, & „ ex certa scientia, ac matura deliberatione Nostra, præ- „ fatas litteras hujusmodi, ac omnia, & singula decreta „ prædicta ad illarum interpretationem, & declarationem „ emanata, Apostolica Authoritate tenore præsentium ap- „ probamus, & confirmamus illisque omnibus, & sin- „ gulis inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus; „ Atque etiam, quatenus opus sit, denuo committimus, „ & mandamus omnibus hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, „ & Locorum Ordinariis omnium Regnorum, Provincia- „ rum, Civitatum, Dominiorum, & Locorum universi „ Orbis Christiani, in suis respective Diœcesibus, ut di- „ ligenter, omnique humano respectu postposito, inquirant; „ & procedant contra omnes, & singulos Sacerdotes tam „ Sæculares, quam Regulares quomodolibet exemptos, ac „ Sedis Apostolicæ immediate subjectos, quorumcumque „ Ordinum, Institutorum, Societatum, & Congregatio- „ num, & cujuscumque Dignitatis, & Præeminentiæ, „ aut quovis Privilegio, & Indulto munitos, qui ali- „ quem Pœnitentem, quæcumque persona illa sit, vel in „ actu Sacramentalis Confessionis, vel ante, vel immedia- „ te post confessionem, vel occasione, aut prætextu con- „ fessionis, vel etiam extra occasionem confessionis in „ Confessionali, sive in alio loco ad confessiones audien- „ das destinato, aut electo cum simulatione audiendi ibi-

„ dem

„ dem confessionem, ad inhonesta, & turpia sollicitare, „ vel procurare, sive verbis, sive signis, sive nutibus, „ sive tactu, sive per scripturam, aut tunc, aut post legendam tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, vel tractatus temerario ausu habuerit; „ & quos in aliquo ex hujusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & „ circumstantiis, severe animadvertant, per condignas „ pœnas, juxta memoratam Gregorii Prædecessoris Nostri Constitutionem, quam hic de verbo ad verbum pro „ inserta haberi volumus: Dantes etiam, si opus sit & „ rursus concedentes facultatem, ne delictum tam enorme, & Ecclesiæ Dei injuriosum remaneat, ob probationum defectu, impunitum, jam alias in præfata Constitutione tributam, procedendi cum Testibus etiam singularibus, dummodo præsumptiones, indicia, & alia „ adminicula concurrant.

„ §. 2. Meminerint præterea omnes, & singuli Sacerdotes ad confessiones audiendas constituti, teneri se, „ ac obligari, suos Pœnitentes, quos noverint fuisse ab „ aliis, ut supra, sollicitatos, sedulo monere, juxta occurrentium casuum circumstantias, de obligatione denuntiandi Inquisitoribus, sive Locorum Ordinariis prædictis, Personam, quæ sollicitationem commiserit, etiamsi Sacerdos sit, qui jurisdictione ad absolutionem „ valide impartiendam careat, aut sollicitatio inter Confessarium, & pœnitentem mutua fuerit, sive sollicitationi Pœnitenti consenserit, sive consensum minime „ præstiterit, vel longum tempus post ipsam sollicitationem jam effluxerit, aut sollicitatio a Confessario, non „ pro seipso sed pro alia persona peracta fuerit. Caveant „ insuper diligenter Confessarii, ne Pœnitentibus, quos „ noverint jam ab alio sollicitatos, sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denuntiationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti judici, vel saltem se, quum primum „ poterunt, delaturos spondeant, ac promittant.

„ §. 3 Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna causa commoti, vel aliorum impiis suasionibus, aut promissis, „ aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitati, tremendo Dei judicio posthabito, & Ecclesiæ authoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud Ecclesiasticos Judices falso sollicitationis insimulant: Ut igitur „ tam nefaria audacia, & tam detestabile facinus metu „ magnitudinis pœnæ coerceatur, quæcumque persona, „ quæ execrabili hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel „ per se ipsam innocentes Confessarios impie calumniando, vel scelesté procurando, ut id ab aliis fiat, a quocumque Sacerdote quovis privilegio, authoritate, & dignitate munito, præterquam a Nobis, Nostrisque Successoribus, nisi in fine vitæ, & excepto mortis articu-

„ lo,

„ lo, spes absolutionis obtinendæ, quam Nobis, & Successoribus prædictis reservamus, perpetuo careat.

„ §. 4. Demum magnopere cupientes a Sacerdotalis Judicii, & Sacri Tribunalis sanctitate omnem turpitudinis occasionem, & Sacramentorum contemptum, & Ecclesiæ injuriam longe submovere, & tam exitiosa hujusmodi mala prorsus eliminare, & quantum in Domino possumus, animarum periculis occurrere, quas sacrilegi quidam, Dæmonis potius, quam Dei Ministri, loco eas per Sacramentum Creatori suo, ac nostro reconciliandi, majori peccatorum mole onerantes, in profundum iniquitatis barathrum nefarie submergunt, nonnullorum Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium, & aliquorum in Theologia Magistrorum consilio desuper adhibito, accedentibus quoque iteratis plurium Episcoporum supplicationibus; hac Nostra in perpetuum valitura sanctione, quemadmodum a pluribus Episcopis per Synodales suas Constitutiones jam factum esse novimus, omnibus, & singulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuscumque Ordinis, ac Dignitatis, tametsi alioquin ad confessiones excipiendas approbatis, & quovis Privilegio, & Indulto, etiam speciali expressione, & specialissima nota, & mentione digno suffultis, Authoritate Apostolica, & Nostræ Potestatis plenitudine interdicimus, & prohibemus, ne aliquis eorum extra casum extremæ necessitatis, nimirum in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui confessarii munus obire possit; Confessionem Sacramentalem personæ complicis in peccato turpi, atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum commisso, excipere audeat, sublata propterea illi ipso jure quacumque authoritate, & jurisdictione ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvendam; adeo quidem, ut absolutio, si quam impertierit, nulla, atque irrita omnino sit, tamquam impertita a Sacerdote, qui jurisdictione, ac facultate ad valide absolvendum necessaria privatus existit, quam ei per præsentes has nostras adimere intendimus; Et nihilominus, si quis Confessarius secus facere ausus fuerit, majoris quoque excommunicationis pœnam, a qua absolvendi potestatem Nobis solis, Nostrisque Successoribus dumtaxat reservamus, ipso facto incurrat.

„ §. 5. Declarantes etiam, & decernentes, quod nec etiam in vim cujuscumque Jubilæi, aut etiam Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, aut alterius cujuslibet Indulti confessionem dicti complicis hujusmodi quisquam valeat excipere, eique sacramentalem absolutionem elargiri; quum ad hunc effectum, & in hoc casu, nullus Confessarius, utpote qui in hujusmodi peccati, & Pœnitentis genere, jurisdictione, ut præfertur, careat, & absolvendi facultate a Nobis privatus existat, habendus sit pro Confessario legitimo, & approbato non obstanti-

„ stantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostoli„ cis, præsertim, quæ nuncupantur Cruciatæ Sanctæ, vel „ Jubilæi Universalis, & plenarii, necnon quibusvis Ec„ clesiarum, & Monasteriorum, & Ordinum quorumli„ bet, quorum ipsi Sacerdotes fuerint, etiam juramento, „ confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia ro„ boratis, Statutis, & Consuetudinibus, Privilegiis quo„ que, Indultis, & Litteris Apostolicis sub quibuscumque „ tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & „ decretis, etiam motu proprio, aut alia quomodolibet „ concessis, etiam iteratis vicibus approbatis, & innova„ tis; Quibus omnibus, eorum tenores præsentibus pro „ expressis habentes hac vice dumtaxat specialiter, & ex„ presse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

„ §. 6. Volumus demum, ac præcipimus, ut omnes Lo„ corum Ordinarii, tam præsentes, quam futuri pro tem„ pore existentes in approbatione Confessariorum, tam „ prædictam Constitutionem Gregorii Prædecessoris, quam „ præsentem hanc Nostram, ab omnibus Sacerdotibus ap„ probandis attente legi, & accurate observari curent, „ moneantque eos in domino, atque hortentur, ut Sacrum „ Ministerium ipsorum fidei commissum summa animi in„ nocentia, morum puritate, judicii integritate pera„ gant, exhibeantque semetipsos, ut Ministros Christi, „ & Dispensatores Mysteriorum Dei: Memores præterea „ sint, se locum tenere, ac vices obire Summi, atque „ æterni Sacerdotis, qui Sanctus, innocens, impollutus, „ per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immacula„ tum Deo, ut emundaret conscientiam nostram ab ope„ ribus mortuis, ad serviendum Deo viventi. Sedulo igi„ tur studeant, diligenterque caveant, ne quærentibus, „ & pulsantibus eorum culpa Cælum claudatur, ne de„ perditæ oves ad ovile Dominicum redire properantes, „ eorum manibus ferarum dentibus dilaniandæ tradan„ tur; ne prodigi Filii egentes, & saucii, ad cælestem „ Patrem revertentes, nefaria eorum improbitate, gra„ vioribus peccatorum vulneribus, dum adhuc in via „ sunt, confodiantur.

„ §. 7. Ut autem præsentes Litteræ ad omnium notitiam „ facilius deveniant, & nemo illarum ignorantiam alle„ gare valeat, volumus illas, seu earum exempla ad val„ vas Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Aposto„ lorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curiæque Ge„ neralis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ „ de Urbe, ut moris est, affigi, & publicari, sicque pu„ blicatas, & affixas, omnes, & singulos, quos illæ con„ cernunt, perinde arctare, & afficere, ac si unicuique „ eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent; „ utque ipsarum præsentium Litterarum transumptis, seu „ exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii pu„ blici subscriptis, & sigillo alicujus Personæ in Eccle„ siastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fi-

„ des,

„ des, tam in judicio, quam extra illud, ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

„ §. 8. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostræ voluntatis, sanctionis, præcepti, mandati, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo primo, Kalendis Junii, Pontificatus Nostri anno I.

N O T Æ.

„ In hac Const. n. 1. approbantur, & confirmantur, cum aliorum Romanorum Pontificum *litteræ*, tum etiam, *& singula decreta ad illarum interpretationem, & declarationem emanata*.

„ 2. Confessarios vero pœnitentes ad inhonesta sollicitantes inquisitoribus Hæreticæ pravitatis, tamquam hæreseos suspectos denuntiandos esse statuere Paulus IV. 16. Aprilis 1561. Pius IV. 6. Aprilis 1564. Clemens VIII. 3. Decembris 1592., & Paulus V. 1608. Horum vero Pontificum Constitutiones, quæ pro Regnis dumtaxat Hispaniæ, Portugalliæ, & Algarbiorum editæ fuerunt, Gregorius XV. ea, quæ incipit *Universi Dominici Gregis*, ad fideles omnes extendit, atque ampliavit: quippe constituit, denuntiare quoque oportere Sacerdotes, qui sive in Confessionali, sive in loco ad confessiones audiendas destinato, Confessionem simulantes, ad inhonesta sollicitaverint, sive inhonestos sermones habuerint, vel turpia tractaverint; præcepitque, ut Confessarii pœnitentes de denuntiandi obligatione monerent.

„ 3. Decreta supremæ Inquisitioni, quæ Benedictina Constitutione confirmantur, & quæ regulas certas exhibent pro solvendis in hujusmodi materia casibus, referuntur a Laurentio Cozza in dubiis selectis circa sollicitationem. Is itaque pag. 19. ait; *Paulum V. sub die 29 Novembris 1611. declarasse, quod etiam ex vi Constitutionis Pii IV. comprehenderentur sollicitantes masculos; & ita rescripsisse Cardinalem Mellinum an. 1613. sub die 28. Februarii ad Petrum Castillo Inquisitorem Generalem Lusitaniæ*, pag. 40. in Congreg. Generali supremæ Inquisitionis die 21. Februarii 1661. declaratam fuisse improbabilem opinionem, quæ asserit, denuntiandum non esse confessarium, qui chartam ad venerem provocantem mulieri domi legendam tradiderit, pag. 62. In eadem Congregatione improbatam fuisse opinionem, quæ ab onere denuntiandi pœnitentem eximit, *si cum Confessario convenerit in simulatione confessionis, ut liberius de rebus inhonestis tractarent*, pag. 65. ex decreto ejusdem Congreg. 25. Julii 1624. mulierem, quæ sollicitanti Sacerdoti consenserit, non teneri in denuntiatione ad consensum suum aperiendum; teneri tamen ad denuntiandum, etiamsi ipsa prius sollicitaverit, & ad consensum ipsa traxerit Confessarium. Pag. 32. die 21. Februarii 1661. improbatam fuisse opinionem illorum, qui contendebant, non esse denuntiandos Sacerdotes, qui propter alterius sollicitationem abjuraverit, pag. 174. decisum fuisse 17. Novembris 1624. *Confessarios sollicitantes non esse cogendos ad denuntiandos seipsos*.

„ *pfos*. Iis addimus fequens Pauli V. decretum 10. Julii 1614. *In Generali Congregat. S. R. Inq. habita in Palatio Apoftolico coram SS. D. N. D. Paulo divina providentia Papa V. &c. facta relatione, quod multi Confessarii tractant cum mulieribus in Confeffionali, extra occafionem* confeffionis, de rebus inhoneftis. *SS. decrevit, ut contra hujufmodi Confessarios procedatur in Sancto Officio; &* aliud coram Alexandro VII. 8. Julii 1660. quo decernitur, *teneri* pœnitentem ad denuntiandum, *etiamfi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmissa fuerit*: atque etiam illud, quo 26. Julii 1628. definitum fuit, *mulierem follicitatam teneri ad denuntiandum etiam fi fciret fponte follicitantem comparuifse*. Rurfus die 22. Januarii 1727. Sacra Congr. S. Offic. refpondens dubiis propofitis a P. Carolo Jofepho Spediæ Præfecto Miffionum in America, decrevit, mulieres follicitatas non teneri ad denuntiationem, fi Miniftri Inquisitionis, & Vicarii Epifcopi in longinquis Regionibus degentes, fine gravi incommodo adiri nequeant. Die 11. Maji 1707. eadem Sac. Cong. ait: Puella follicitata, in fimplicitate conftituta, & abfque notitia inhoneftatis, tenetur denuntiare Confeffarium follicitantem, poftquam compos effecta fuerit, & notitiam præteritæ follicitationis acquifierit.

„ Denique Fer. 5. die 5. Augufti 1745. = In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Univerfalis Inquifitionis habita in Palatio Apoftolico Quirinali coram SS. D. N. BENEDICTO Divina Providentia Papa XIV., & Eminentifs. ac Reverendis. S. DD. S. R. E. Cardinalibus adverfus hæreticam pravitatem Inquifitoribus Generalibus a S. Sede Apoftolica fpecialiter deputatis *Sanctiffimus D.N. folicite animadvertens, quam grave fit delictum illorum perditorum hominum, qui Sacrofanctæ Miffæ Sacrificio, ac falutaris Pœnitentiæ Sacramento ad Animarum reparationem a Chrifto Domino inftitutis; in illarum perniciem, & damnationem abutuntur, decrevit, quod impofterum Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares cujufcumque Ordinis, Inftituti, Congregationis, & Societatis etiam de neceffitate exprimendæ, vel in actu Sacramentalis Confeffionis, five illius occafione, aut prætextu, ad turpia Sollicitantes, vel Sacrificio Miffæ abutentes ad fortilegia, præter pœnas a Jure, & Apoftolicis Conftitutionibus, ac fignanter Sanctæ Memor. Sixti V., & Gregorii XV. contra eofdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem; Quodque ejufmodi Decretum fignificetur fingulis cujufcumque Ordinis Superioribus, ac Præpofitis, ad hoc ut de illo, ficuti & de prædictis, aliifque Summorum Pontificum Conftitutionibus, juxta præfcriptum in generali Decreto Supremæ Inquifitionis die 15. Decembris 1623. femel faltem in Anno, idest Feria fexta poft Octavam Affumptionis Beatæ Mariæ Virginis in publica Menfa, vel in Capitulo ad hoc fpecialiter convocato, ac infuper in quocumque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari Congreffu fuos Subditos, ac Religiofos commonendos curent, ejufdemque commonitionis coram Suprema Congregatione juratum Teftimonium exhibeant.*

„ 4. Conftitutiones hæ contra Sollicitantes in confeffione editæ in *fingulas Nationes univerfim vires fuas extendunt, ac Latinos æque, ac Græcos fua amplitudine comprehendunt*: Conft. *Etfi Paftoralis*.

„ 5. Hæ funt propofitiones ab Alexand. VII. 24. Septembris 1665. damnatæ. 1. *Confeffarius, qui in Sacramentali confeffione tribuit pœnitenti chartam poftea legendam, in qua ad venerem*

„ in-

„ *incitat, non censetur sollicitare in Confessione, ac proinde non est denuntiandus.* 2. *Modus evadendi obligationem denuntiandæ sollicitationis est, si sollicitatus confiteantur cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere, absque onere denuntiandi.*

„ 6. Atque hæc sunt, ex quibus certæ, tutæque regulæ sunt deducendæ, quibus indicatur, qui denuntiandi sint, quas ob causas, quando, & qua ratione denuntiare oporteat. Esto itaque

„ Prima Regula. *Denuntiandi sunt omnes, & singuli Sacerdotes sive absolvendi jurisdictione, & authoritate polleant, sive careant.*

„ Hujusmodi regula expresse legitur num. 1., & 2. Constitutionis. Quamobrem dubitari amplius non potest, quin simplex Sacerdos, is scilicet, qui ad valide absolvendum jurisdictione careat, denuntiandus sit, si confessionem simulando, vel prætextu, aut occasione confessionis, modo infra explicando, sollicitaverit, vel inhonesta, atque turpia tractaverit. Sed quum nihil sive in hac, sive in aliorum Pontificum Constitutionibus, vel supremæ Inquisitionis Decretis, statuatur de denuntiandis vel Clericis, vel Laicis, qui sollicitandi causa confessionem simulaverint, vel confessionis prætextu sollicitaverint, non videtur probanda, quæ Gipsio tribuitur opinio, qui ut refert Cozza p. 153. Clericos etiam, Laicosque denuntiandos esse contendebat, harumce legum virtute. Nam si juxta reg. 15. juris, *odia restringi, & favores convenit ampliari*, atque juxta reg. 49. *In pœnis benignior est interpretatio facienda*, manifestum est, pœnis subjiciendos non esse, qui in lege non designantur, sed excludi videntur. In iis ergo Constitutionibus, quum soli Sacerdotes nominentur, ac denuntiationis pœnis subdantur, Clerici, Laicique præsumuntur exclusi. At si li Missam celebrarent, & sacramentalem confessionem audirent, ob alias Const. Inquisitorum judicio, ac pœnis gravissimis supponuntur, atque hanc ob rem denuntiandi essent, ut debitas pœnas subirent.

„ Secunda. *Qui aliquem pœnitentem, quæcumque persona illa sit, sive pro seipso, sive pro alia persona sollicitaverit.*

„ Habes hic clare definitum, Primo, denuntiandum esse confessarium, qui sive sollicitaverit fœminam, sive masculum, ut liquet tum ex supra relato supremæ Inquisitionis Decreto, tum etiam ex Constit. verbis; nam τò aliquem pœnitentem, quæcumque persona sit, innuit vel masculum, vel fœminam. Deinde denuntiandum quoque esse, qui non pro se, sed pro alia persona pœnitentem sollicitaverit, seu ad turpia provocaverit, ut in Constit. n. 2. expressum est.

„ Tertia. *In actu sacramentalis Confessionis, vel ante, vel immediate post.*

„ Qui eo temporis spatio ad turpia provocet, quod inter confessionis initium, & absolutionem intercedit, is sollicitare dicitur in actu confessionis. At quid sollicitare vel immediate ante, aut immediate post confessionem, non convenit inter Authores, ut videre est apud Cozzam dub. 21. pag. 95. Communior autem opinio, quæ meo judicio vera est, atque fini legis omnino consentanea, asserit; vocabulum istud *immediate*, non pro physico, sed pro morali significatu esse usurpandum: scilicet, non pro momento, quod nullo interjecto medio, vel præcedit, vel subsequitur confessionem, sed pro brevi illo temporis spatio, in quo, si quidpiam fiat, attentis circumstantiis, secundum communem loquendi modum, ac prudentum judicium, sive immediate ante, vel immediate post confessionem, factum dicatur. Quare, qui mulierem petentem confessionem, sive ad confessio-

„ nem

tæ. Quia hoc non potest ullum gravamen afferre pœnitenti, nec reddere Sacramentum odiosum, nec revelare Confessionem. Secus, si alter inde colligat, pœnitentem ista declarasse, ac ideo ei succenseat, & noceat.

Resp. 5. Confessarius cum licentia expressa pœnitentis debet uti notitia peccati complicis, vel alterius, ex sola Confessione parta, quando necesse est ad impediendum grave damnum spirituale, vel etiam temporale injustum pœnitentis, vel ipsius complicis, vel aliorum, ita ut nequeat impediri, nisi Confessarius moneat prudenter ipsum reum, vel superiorem tanquam patrem. Nam tunc nec violatur sigillum, nec fit injuria complici, & tenemur ex charitate impedire malum proximi, quum sine peccato, & gravi incommodo possumus. Sed tunc Confessarius hortetur pœnitentem, ut extra Confessionem alienum peccatum ei aperiat, ut tanto liberius peccati notitia uti possit, & dicere correpto se illud extra Sacramentum accepisse, ne illud ei odiosum fiat.

Porro ne confessarius facile pœnitenti alios accusanti, præsertim fœminæ credat, nec onus monendi in se suscipiat sine necessitate. Nam sæpe vel ex malitia, vel ex errore innocentes accusantur.

Quæst. VI. *Quid respondere debet confessarius, dum interrogatur de cognitis in confessione?*

Resp. 1. Confessarius de his interrogatus etiam a judice, debet secundum aliquos dicere, quæstionem esse injustam, & sacrilegam, ad quam nefas sit respondere. Sed quia id plerumque non sufficit ad tollendam omnem suspicionem, alii docent, eum debere simpliciter affirmare, etiam cum juramento, si opus sit, se nescire pœnitentem tale scelus commisisse. Nec tunc utitur æquivocatione, aut restrictione, nec mentitur; quia respondet in sensu interrogationis, inquit De Lugo: interrogatio enim est, aut debet esse, an sciat peccatum ea scientia, quæ humani convictus legibus subjicietur, & deservire possit ad illud dicendum, de qua scientia interrogant homines, & de illa intelligi potest responsio. *Homo* (inquit S. Thom. in 4. dist. 21. q. 3. artic. 5. ad 3.) *non adducitur in testimonium, nisi ut homo; & ideo absque læsione conscientiæ potest jurare, se nescire, quod scit tantum ut Deus*, idest, ut Dei vices specialiter agens. Et Sanctus Antoninus 3. part. tit. 17. cap. 22. ait: *Si non potest alio modo declinare iniquum judicium, potest respondere: Nihil inde scio, quia subintelligitur, ut homo; & nihil scio etiam per confessionem, quod intelligitur tibi revelandum.* Alii dicunt, istam responsionem *Nescio*, in talibus circumstantiis apud prudentes nihil aliud significare, quam me nihil scire, quod subjiciatur humani convictus legibus. Nam notitia rerum ex confessione sacramentali hausta, non est scientia naturalis ordinis, quam quis habeat ut homo, & quæ pertineat ad usum humani convictus, ac societatis, quæ inter homines per mu-

mutuum sermonem fovetur; quare humanæ societatis legibus nullatenus subjicitur. Malitia autem propria mendacii in eo potissimum posita est, quod per illud peccetur contra leges humanæ, seu rationalis societatis.

Si autem judex quærat, num confessionem Petri audieris; respondere debes te audivisse. At si quærat, num tale peccatum confessus fuerit; respondere debes, secundum aliquos, istam interrogationem esse injustam, impiam, & responso indignam; secundum alios, te nihil tale audivisse, scilicet auditione eorum, quæ liceat revelare velut hominem.

Resp. 2. Confessarius interrogatus an pœnitentem absolverit, respondere debet, se officio functum esse, non autem absolvisse; alioqui enim id affirmans de uno, & non de altero, indicaret denegatam absolutionem; & sic indirecte revelaret pœnitentis indispositionem, aut peccatum reservatum: Quare eadem debet esse responsio pro omnibus pœnitentibus, quos absolvit, & quos non absolvit. Hinc dum danda sunt testimonia confessionis auditæ, debet Confessarius testari solum se audivisse confessionem talis.

Porro etsi regulariter ita respondendum sit, non potest tamen damnari confessarius, qui dicit, se aliquem absolvisse, quando nullum est periculum pro aliis, quia hoc nullo modo est contra sigillum, nec potest reddere confessionem odiosam. Quod si Sacerdos vocetur in jus a pœnitente, ut rationem reddat denegatæ absolutionis, testari debet, se nullum in hac exigenda ratione superiorem agnoscere præter Deum.

Quæst. VII. *Ex qua confessione contrahitur obligatio sigilli?*

Resp. Contrahitur ex omni, & sola confessione sacramentali. Confessio autem censetur sacramentalis in ordine ad inducendam obligationem sigilli, quæ ex intentione se accusandi secundum institutionem Christi in ordine ad absolutionem aliquando obtinendam fit ei, qui bona fide creditur judex legitimus, etiamsi non sequatur vera absolutio, quavis de causa. Hoc enim necessarium est ad securitatem Sacramenti.

Hinc sigillum obligat, 1. Etiamsi confessio facta sit Laico, vel Sacerdoti non approbato, quem pœnitens bona fide putat esse Sacerdotem, & legitimum judicem. Nam defectus hujus obligationis cederet in detrimentum confessionis validæ, quæ inde minus secura redderetur, propter periculum, ne quis malitiose fingat se Sacerdotem approbatum, aut se esse putet, quum non sit. 2. Etiamsi Sacerdos non habeat intentionem conficiendi Sacramentum, & absolvendi. Alioqui pœnitentes possent facile decipi, & metus hujus deceptionis multos deterreret a confessione, obsisteretque securitati Sacramenti. 3. Etiamsi pœnitens confiteatur sine contritione, & voluntate recipiendi absolutionem; sed tamen cum intentione se Sacer-

doti tamquam Dei ministro subjiciendi, & accusandi, vel ut ab eo aliquo modo adjuvetur, & dirigatur in ordine ad id, quod deesse judicat, ut possit absolutionem aliquando obtinere. Nam ex communi sententia, talis confessio quoad effectum inducendi sigillum, est Sacramentalis, licet non sufficiat ad valorem Sacramenti.

Econtra non contrahitur obligatio sigilli ex confessione, quæ fit solum ex intentione irridendi, decipiendi, vel inducendi confessarium in peccatum; aut si extra tribunal quis dicat, se, id quod narraturus est committere sigillo confessionis. Quia obligatio sigilli est annexa soli confessioni institutæ a Christo, vel ei cujus revelatio in confessionis a Christo institutæ detrimentum cederet.

Hinc oritur solum obligatio secreti naturalis, ex eo, quod aliquis committens secretum Sacerdoti, dicat se illud ei committere sub secreto confessionis, & Sacerdos sic admittat. S. Thom. in 4. dist. 32. quæst. 3. art. 1. quæst. 3. ad 2. Nam secretum confessionis religiosum, soli confessioni proprium est. Addit Sylvius, hanc admissionem non carere irreverentia Sacramenti, quum nullum arcanum possit secreto confessionis æquiparari.

Quæst. VIII. *Quinam contrahunt obligationem sigilli?*

Resp. Ii omnes, qui immediate, vel mediate, licite, vel illicite habent ex confessione sacramentali notitiam rei cadentis sub sigillum. Nam ii omnes tenentur secreta servare ea, quorum revelatio redderet confessionem onerosam, ac odiosam, & ab ea homines deterreret. At si homines scirent, aliquos tales posse aliqua ex confessione cognita revelare, aversarentur confessionem, & ab ea averterentur. Præterea *quum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo*, regul. jur. 39. in 6., & res cum onere suo transit ad quoscumque pervenit.

Igitur securitas, ac reverentia Sacramento debita exigit, ut quævis notitia per confessionem solam quovis modo parta numquam possit communicari sine expressa licentia pœnitentis, ne Sacramentum reddatur difficilius, & odiosum.

Hinc obligatione sigilli tenentur, 1. Ipse confessarius etiam fictus, sed per errorem legitimus existimatus: nam confessio tunc ex intentione pœnitentis est sacramentalis. 2. Ii omnes, qui peccatum pœnitentis, dum confitetur, audierunt, sive culpabiliter, propius accedendo animo audiendi (quod est mortale ob injuriam gravem illatam Sacramento, & pœnitenti), sive inculpate, & præter voluntatem. 3. Superior, a quo extra Sacramentum petitur facultas absolvendi a casu reservato. 4. Interpres, ut organum medium, per quod facta est confessio. 5. Qui per examen disponit aliud ad confessionem, & qui consulitur, an, & quomodo hoc, vel illud teneatur confiteri, quamvis alteri fiat confessio. 6. Is, qui consulitur a confessario, etiam cum licentia pœnitentis: alioqui valde odio-

diosum, & grave esset pœnitentibus concedere facultatem consulendi alium (ut sæpe necessarium est ad bonum pœnitentis, & rectam Sacramenti administrationem), si ille alius non obligaretur sigillo. Item is, cui confessarius pœnitentem manifestavit ex consensu pœnitentis. 7. Ii omnes, qui aliquid didicerunt etiam mediate ab ipso confessario, aut quovis alio ad sigillum obligato. 8. Qui peccata pœnitentis in charta descripta legit, dum pœnitens ex scripto confitetur: is enim se habet, ut illa, qui furtim audit confitentem. Qui autem ante, vel post, & extra confessionem chartam peccata continentem reperit, peccat graviter si legat, & secundum multos obligatur sigillo: quia peccata in carta scripta ordinantur ad confessionem sacramentalem rite perficiendam; idque ut favorabilius Sacramento tenendum est.

Quæst. IX. *An pœnitens etiam obligetur sigillo respectu confessarii?*

Resp. Nego. Quia obligatio sigilli est solum in favorem pœnitentis, ut secure ac confidenter peccata sua, & conscientiam aperiat, sicut tenetur secundum institutionem Christi: non autem in favorem confessarii, qui non tenetur ex institutione Christi peccata sua pœnitenti aperire, & sic non eget obligatione sigilli circa ea, quæ debet dicere pœnitenti.

Pœnitens tamen habet obligationem secreti naturalis circa ea, quæ revelare nequit sine injusto damno confessarii, aut contra rationabilem ejus voluntatem; *propter quod peccant*, inquit Gerson. in Regul. moral. regul. 134. *si non excusat eos ignorantia, illi, qui pœnitentias suas, & ea, quæ Sacerdos eis dixit, passim dicunt, & qui etiam super hoc inquirunt, quoniam talia per indirectum causant aliquando irrisionem Sacerdoti, aut confessi culpam.* At si confessarius aliquid dixerit, vel fecerit, quod vergat in damnum commune, vel privatum, vel si hæresim doceat, si sollicitet ad turpia, vel si existat illud grave periculum ruinæ spiritualis sive confessarii, sive alterius, pœnitens tenetur ex lege charitatis ista denuntiare Prælato, si aliter malum certo impedire nequit. Imo Gregorius XV. Bulla 34. præcipit pœnitentibus, ut denuntient Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis Confessarios, qui personas quascunque *ad inhonesta, sive inter se, sive cum aliis quomodolibet perpetranda, in actu sacramentalis confessionis, sive antea, vel post immediate, seu occasione, vel prætextu confessionis hujusmodi, etiam ipsa confessione non secuta, sive extra occasionem confessionis in confessionario, aut in loco quocumque, ubi confessiones sacramentales audiantur, seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire, sollicitare, vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos & inhonestos sermones, sive tractatus habuerint.* Mandatque omnibus Confessariis, ut pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis modo supradicto sollicitatos, mo-

neant de obligatione eos denuntiandi. Unde ad hoc tenentur omnes, ubi hoc decretum viget; imo, & alii, si alias isti nefarii Confessarii prævideantur non emendandi; nam tunc lex charitatis erga illos, & alios seducendos obligat ad tale crimen impediendum hac denuntiatione, si non adsit alia via efficax.

A P P E N D I X

De Sollicitatione.

IN tractatu de Pœnitentia nihil Author habet de pœnis, quibus Confessarii subjiciuntur, qui pœnitentes ad inhonesta, & turpia sollicitaverint, deque obligatione pœnitentium, qua tenentur Confessarios sollicitantes denuntiare Inquisitoribus, vel Ordinariis, sive eorumdem Vicariis. Quamobrem, quum editæ hac de re a Romanis Pontificibus constitutiones, a SS. D. N. BENEDICTO XIV. confirmatæ, & ampliatæ sint; Constitut. quæ incipit, *Sacramentum Pœnitentiæ*, vol. I. Bullar. pag. 50. quumque hæc Constitutio regula esse debet Confessariis in hujusmodi materia, integram referemus. Quo autem clarior res sit, & ut facilius Sacerdotes, quæ sunt ibi constituta, memoriæ mandare, iisque uti valeant, ad dignoscendum, quibus in casibus Confessarii sollicitationis sint rei, ac pœnitentes ad denuntiandum obligentur; Notas eidem Constitutioni subjiciemus, particulas singulas distincte exponemus, atque ad particulares casus applicabimus.

C O N S T I T U T I O.

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

„ SAcramentum Pœnitentiæ, quam secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam Sancti Patres apte nuncuparunt, Nos licet immerentes ad universi Dominici gregis curam superna dispositione vocati, omne studium, & Pastoralem sollicitudinem adhibere tenemur, ne quod post amissam Baptismi innocentiam datum est divina benignitate perfugium, per Dæmonum fraudem, & hominum Dei beneficiis perverse utentium malitiam, naufragis, ac miseris peccatoribus luctuosum evadat exitium; & quod in salutem, & curationem Animarum, a Deo, qui dives est in misericordia, institutum est execrabili scelestorum quorumdam Sacerdotum improbitate, in earum perniciem, atque interitum vertatur.

„ §. I. Dudum quidem a fel. record. Gregorio Papa XV. Prædecessore Nostro per suas litteras in forma Brevium „ sub

,, sub datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die
,, xxx. Augusti MDCXXII. Pontificatus sui anno secun-
,, do, sapienter provisum fuit contra quoscumque Sacer-
,, dotes audiendis confessionibus deputatos, ad turpia, &
,, inhonesta sollicitantes; & deinceps successivis tempori-
,, bus, ad earum litterarum interpretationem, ac declara-
,, tionem, plura subinde a Congregatione Venerabilium Fra-
,, trum Nostrorum Sanctæ R. E. Cardinalium adversus hæ-
,, reticam pravitatem generalium Inquisitorum sub die
,, xi. mensis Februarii Anni Domini MDCLXI prodierunt
,, Decreta, & a record. mem. Alexandro PP. VII. pariter
,, Prædecessore Nostro in Congregatione Generalis Sanct.
,, Romanæ Universalis Inquisitionis die xxiv. Septem-
,, bris MDCLXV. coram eo habita, inter alias ab Evan-
,, gelica veritate, & Sanctorum Patrum doctrina alie-
,, nas, & dissonas propositiones, sexta videlicet, & se-
,, ptima, huc revocandæ, damnatæ, & prohibitæ fue-
,, runt; Nos itaque mature perpendentes quanti momenti
,, sit ad æternam animarum salutem ea ubique exacte
,, observari, & quanti ad infirmas oves curandas, & de-
,, corem Sanctæ Ecclesiæ Dei retinendum intersit, ne ali-
,, qui Sacerdotes Pœnitentiæ Sacramento nefarie abutentes,
,, Pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem,
,, pro pisce serpentem, pro medicina venenum porrigant,
,, sed animo secum recolentes se a Christo Domino Præ-
,, sides, & Judices animarum constitutos, ea sanctitate,
,, quæ sublimitati, & dignitati muneris convenit, tam ve-
,, nerandum Sacramentum administrent: Motu proprio, &
,, ex certa scientia, ac matura deliberatione Nostra, præ-
,, fatas litteras hujusmodi, ac omnia, & singula decreta
,, prædicta ad illarum interpretationem, & declarationem
,, emanata, Apostolica Authoritate tenore præsentium ap-
,, probamus, & confirmamus illisque omnibus, & sin-
,, gulis inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus;
,, Atque etiam, quatenus opus sit, denuo committimus,
,, & mandamus omnibus hæreticæ pravitatis Inquisitoribus,
,, & Locorum Ordinariis omnium Regnorum, Provincia-
,, rum, Civitatum, Dominiorum, & Locorum universi
,, Orbis Christiani, in suis respective Diœcesibus, ut di-
,, ligenter, omnique humano respectu postposito, inquirant,
,, & procedant contra omnes, & singulos Sacerdotes tam
,, Sæculares, quam Regulares quomodolibet exemptos, ac
,, Sedis Apostolicæ immediate subjectos, quorumcumque
,, Ordinum, Institutorum, Societatum, & Congregatio-
,, num, & cujuscumque Dignitatis, & Præeminentiæ,
,, aut quovis Privilegio, & Indulto munitos, qui ali-
,, quem Pœnitentem, quæcumque persona illa sit, vel in
,, actu Sacramentalis Confessionis, vel ante, vel immedia-
,, te post confessionem, vel occasione, aut prætextu con-
,, fessionis, vel etiam extra occasionem confessionis in
,, Confessionali, sive in alio loco ad confessiones audien-
,, das destinato, aut electo cum simulatione audiendi ibi-
,, ,, dem

„ dem confessionem, ad inhonesta, & turpia sollicitare, „ vel procurare, sive verbis, sive signis, sive nutibus, „ sive tactu, sive per scripturam, aut tunc, aut post legendam tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, vel tractatus temerario ausu habuerit; „ & quos in aliquo ex hujusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & „ circumstantiis, severe animadvertant, per condignas „ pœnas, juxta memoratam Gregorii Prædecessoris Nostri Constitutionem, quam hic de verbo ad verbum pro „ inserta haberi volumus: Dantes etiam, si opus sit & „ rursus concedentes facultatem, ne delictum tam enorme, & Ecclesiæ Dei injuriosum remaneat, ob probationum defectu, impunitum, jam alias in præfata Constitutione tributam, procedendi cum Testibus etiam singularibus, dummodo præsumptiones, indicia, & alia „ adminicula concurrant.

„ §. 2. Meminerint præterea omnes, & singuli Sacerdotes ad confessiones audiendas constituti, teneri se, „ ac obligari, suos Pœnitentes, quos noverint fuisse ab „ aliis, ut supra, sollicitatos, sedulo monere, juxta occurrentium casuum circumstantias, de obligatione denuntiandi Inquisitoribus, sive Locorum Ordinariis prædictis, Personam, quæ sollicitationem commiserit, etiamsi Sacerdos sit, qui jurisdictione ad absolutionem „ valide impartiendam careat, aut sollicitatio inter Confessarium, & pœnitentem mutua fuerit, sive sollicitationi Pœnitenti consenserit, sive consensum minime „ præstiterit, vel longum tempus post ipsam sollicitationem jam effluxerit, aut sollicitatio a Confessario, non „ pro seipso sed pro alia persona peracta fuerit. Caveant „ insuper diligenter Confessarii, ne Pœnitentibus, quos „ noverint jam ab alio sollicitatos, sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denuntiationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti judici, vel saltem se, quum primum „ poterunt, delaturos spondeant, ac promittant.

„ §. 3 Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna causa commoti, vel aliorum impiis suasionibus, aut promissis, „ aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitati, tremendo Dei judicio posthabito, & Ecclesiæ authoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud Ecclesiasticos Judices falso sollicitationis insimulant: Ut igitur „ tam nefaria audacia, & tam detestabile facinus metu „ magnitudinis pœnæ coerceatur, quæcumque persona, „ quæ execrabili hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel „ per se ipsam innocentes Confessarios impie calumniando, vel scelesto procurando, ut id ab aliis fiat, a quocumque Sacerdote quovis privilegio, authoritate, & dignitate munito, præterquam a Nobis, Nostrisque Successoribus, nisi in fine vitæ, & excepto mortis articu-

„ lo,

„ lo, ſpes abſolutionis obtinendæ, quam Nobis, & Succeſſoribus prædictis reſervamus, perpetuo careat.

„ §. 4. Demum magnopere cupientes a Sacerdotalis Judicii, & Sacri Tribunalis ſanctitate omnem turpitudinis occaſionem, & Sacramentorum contemptum, & Eccleſiæ injuriam longe ſubmovere, & tam exitioſa hujuſmodi mala prorſus eliminare, & quantum in Domino poſſumus, animarum periculis occurrere, quas ſacrilegi quidam, Dæmonis potius, quam Dei Miniſtri, loco eas per Sacramentum Creatori ſuo, ac noſtro reconciliandi, majori peccatorum mole onerantes, in profundum iniquitatis barathrum nefarie ſubmergunt, nonnullorum Venerabilium Fratrum Noſtrorum S. R. E. Cardinalium, & aliquorum in Theologia Magiſtrorum conſilio deſuper adhibito, accedentibus quoque iteratis plurium Epiſcoporum ſupplicationibus; hac Noſtra in perpetuum valitura ſanctione, quemadmodum a pluribus Epiſcopis per Synodales ſuas Conſtitutiones jam factum eſſe novimus, omnibus, & ſingulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuſcumque Ordinis, ac Dignitatis, tametſi alioquin ad confeſſiones excipiendas approbatis, & quovis Privilegio, & Indulto, etiam ſpeciali expreſſione, & ſpecialiſſima nota, & mentione digno ſuffultis, Authoritate Apoſtolica, & Noſtræ Poteſtatis plenitudine interdicimus, & prohibemus, ne aliquis eorum extra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui confeſſarii munus obire poſſit; Confeſſionem Sacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi, atque inhoneſto, contra ſextum Decalogi præceptum commiſſo, excipere audeat, ſublata propterea illi ipſo jure quacumque authoritate, & juriſdictione ad qualemcumque perſonam ab hujuſmodi culpa abſolvendam; adeo quidem, ut abſolutio, ſi quam impertierit, nulla, atque irrita omnino ſit, tamquam impertita a Sacerdote, qui juriſdictione, ac facultate ad valide abſolvendum neceſſaria privatus exiſtit, quam ei per præſentes has noſtras adimere intendimus; Et nihilominus, ſi quis Confeſſarius ſecus facere auſus fuerit, majoris quoque excommunicationis pœnam, a qua abſolvendi poteſtatem Nobis ſolis, Noſtriſque Succeſſoribus dumtaxat reſervamus, ipſo facto incurrat.

„ §. 5. Declarantes etiam, & decernentes, quod nec etiam in vim cujuſcumque Jubilæi, aut etiam Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, aut alterius cujuſlibet Indulti confeſſionem dicti complicis hujuſmodi quiſquam valeat excipere, eique ſacramentalem abſolutionem elargiri; quum ad hunc effectum, & in hoc caſu, nullus Confeſſarius, utpote qui in hujuſmodi peccati, & Pœnitentis genere, juriſdictione, ut præfertur, careat, & abſolvendi facultate a Nobis privatus exiſtat, habendus ſit pro Confeſſario legitimo, & approbato non ob-

ſtanti-

„ stantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, præsertim, quæ nuncupantur Cruciatæ Sanctæ, vel Jubilæi Universalis, & plenarii, necnon quibusvis Ecclesiarum, & Monasteriorum, & Ordinum quorumlibet, quorum ipsi Sacerdotes fuerint, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis, & Consuetudinibus, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis, etiam motu proprio, aut alia quomodolibet concessis, etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis; Quibus omnibus, eorum tenores præsentibus pro expressis habentes hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

„ §. 6. Volumus demum, ac præcipimus, ut omnes Locorum Ordinarii, tam præsentes, quam futuri pro tempore existentes in approbatione Confessariorum, tam prædictam Constitutionem Gregorii Prædecessoris, quam præsentem hanc Nostram, ab omnibus Sacerdotibus approbandis attente legi, & accurate observari curent, moneantque eos in domino, atque hortentur, ut Sacrum Ministerium ipsorum fidei commissum summa animi innocentia, morum puritate, judicii integritate peragant, exhibeantque semetipsos, ut Ministros Christi, & Dispensatores Mysteriorum Dei: Memores præterea sint, se locum tenere, ac vices obire Summi, atque æterni Sacerdotis, qui Sanctus, innocens, impollutus, per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, ut emundaret conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi. Sedulo igitur studeant, diligenterque caveant, ne quærentibus, & pulsantibus eorum culpa Cælum claudatur, ne deperditæ oves ad ovile Dominicum redire properantes, eorum manibus ferarum dentibus dilaniandæ tradantur; ne prodigi Filii egentes, & saucii, ad cælestem Patrem revertentes, nefaria eorum improbitate, gravioribus peccatorum vulneribus, dum adhuc in via sunt, confodiantur.

„ §. 7. Ut autem præsentes Litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, & nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus illas, seu earum exempla ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curiæque Generalis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris est, affigi, & publicari, sicque publicatas, & affixas, omnes, & singulos, quos illæ concernunt, perinde arctare, & afficere, ac si unicuique eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent; utque ipsarum præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fi-

„ des,

,, des, tam in judicio, quam extra illud, ubique adhi-
,, beatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent
,, exhibitæ, vel ostensæ.

,, §. 8. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam
,, hanc Nostræ voluntatis, sanctionis, præcepti, manda-
,, ti, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario
,, contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit,
,, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri,
,, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Da-
,, tum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno In-
,, carnationis Dominicæ millesimo septingentesimo qua-
,, dragesimo primo, Kalendis Junii, Pontificatus Nostri
,, anno I.

N O T Æ.

,, In hac Const. n. 1. approbantur, & confirmantur, cum alio-
,, rum Romanorum Pontificum *litteræ*, tum etiam, *& singula de-*
,, *creta ad illarum interpretationem, & declarationem emanata.*

,, 2. Confessarios vero pœnitentes ad inhonesta sollicitantes in-
,, quisitoribus Hæreticæ pravitatis, tamquam hæreseos suspectos de-
,, nuntiandos esse statuere Paulus IV. 16. Aprilis 1561. Pius IV. 6.
,, Aprilis 1564. Clemens VIII. 3. Decembris 1592., & Paulus V.
,, 1608. Horum vero Pontificum Constitutiones, quæ pro Regnis
,, dumtaxat Hispaniæ, Portugalliæ, & Algarbiorum editæ fuerunt,
,, Gregorius XV. ea, quæ incipit *Universi Dominici Gregis*, ad fi-
,, deles omnes extendit, atque ampliavit: quippe constituit, de-
,, nuntiare quoque oportere Sacerdotes, qui sive in Confessionali,
,, sive in loco ad confessiones audiendas destinato, Confessionem si-
,, mulantes, ad inhonesta sollicitaverint, sive inhonestos sermo-
,, nes habuerint, vel turpia tractaverint; præcepitque, ut Con-
,, fessarii pœnitentes de denuntiandi obligatione monerent.

,, 3. Decreta supremæ Inquisitioni, quæ Benedictina Constitu-
,, tione confirmantur, & quæ regulas certas exhibent pro solven-
,, dis in hujusmodi materia casibus, referuntur a Laurentio Cozza
,, in dubiis selectis circa sollicitationem. Is itaque pag. 19. ait;
,, *Paulum V. sub die 29 Novembris 1611. declarasse, quod etiam*
,, *ex vi Constitutionis Pii IV. comprehenderentur sollicitantes ma-*
,, *sculos; & ita rescripsisse Cardinalem Mellinum an. 1613. sub*
,, *die 28. Februarii ad Petrum Castillo Inquisitorem Generalem Lu-*
,, *sitaniæ*, pag. 40. in Congreg. Generali supremæ Inquisitionis
,, die 21. Februarii 1661. declaratam fuisse improbabilem opinio-
,, nem, quæ asserit, denuntiandum non esse confessarium, qui char-
,, tam ad venerem provocantem mulieri domi legendam tradiderit,
,, pag. 62. In eadem Congregatione improbatam fuisse opinionem,
,, quæ ab onere denuntiandi pœnitentem eximit, *si cum Confessa-*
,, *rio convenerit in simulatione confessionis, ut liberius de rebus in-*
,, *honestis tractarent*, pag. 65. ex decreto ejusdem Congreg. 25. Ju-
,, lii 1624. mulierem, quæ sollicitanti Sacerdoti consenserit, non
,, teneri in denuntiatione ad consensum suum aperiendum; teneri
,, tamen ad denuntiandum, etiamsi ipsa prius sollicitaverit, & ad
,, consensum ipsa traxerit Confessarium. Pag. 32. die 21. Februarii
,, 1661. improbatam fuisse opinionem illorum, qui contendebant,
,, non esse denuntiandos Sacerdotes, qui propter alterius sollicita-
,, tionem abjuraverit, pag. 174. decisum fuisse 17. Novembris 1624.
,, *Confessarios sollicitantes non esse cogendos ad denuntiandos sci-*
,, *psos.*

,, *pfco*. Iis addimus fequens Pauli V. decretum 16. Julii 1614. *In Generali Congregat. S. R. Inq. habita in Palatio Apoftolico coram SS. D. N. D. Paulo divina providentia Papa V. &c. facta relatione, quod multi Confeffarii tractant cum mulieribus in Confeffionali, extra occafionem* confeffionis, de rebus inhoneftis. *SS. decrevit, ut contra hujufmodi Confeffarios procedatur in Sancto Officio; &* aliud coram Alexandro VII. 8. Julii 1660. quo decernitur, *teneri* pœnitentem ad denuntiandum, *etiamfi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmiffa fuerit:* atque etiam illud, quo 26. Julii 1628. definitum fuit, *mulierem follicitatam teneri ad denuntiandum etiam fi fcivet fponte follicitantem comparuiffe*. Rurfus die 22. Januarii 1717. Sacra Congr. S. Offic. refpondens dubiis propofitis a P. Carolo Jofepho Spediæ Præfecto Miffionum in America, decrevit, mulieres follicitatas non teneri ad denuntiationem, fi Miniftri Inquifitionis, & Vicarii Epifcopi in longinquis Regionibus degentes, fine gravi incommodo adiri nequeant. Die 11. Maji 1707. eadem Sac. Cong. ait: Puella follicitata, in fimplicitate conftituta, & abfque notitia inhoneftatis, tenetur denuntiare Confeffarium follicitantem, poftquam compos effecta fuerit, & notitiam præteritæ follicitationis acquifierit.

,, Denique Fer. 5. die 5. Augufti 1745. = In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Univerfalis Inquifitionis habita in Palatio Apoftolico Quirinali coram SS. D. N. BENEDICTO Divina Providentia Papa XIV., & Eminentifs. ac Reverendis. S. DD. S. R. E. Cardinalibus adverfus hæreticam pravitatem Inquifitoribus Generalibus a S. Sede Apoftolica fpecialiter deputatis *Sanctiffimus D.N. folicite animadvertens, quam grave fit delictum illorum perditorum hominum, qui Sacrofanctæ Miffæ Sacrificio, ac falutaris Pœnitentiæ Sacramento ad Animarum reparationem a Chrifto Domino inftitutis; in illarum perniciem, & damnationem abutuntur, decrevit, quod impofterum Sacerdotes tam Seculares, quam Regulares cujufcumque Ordinis, Inftituti, Congregationis, & Societatis etiam de neceffitate exprimendæ, vel in actu Sacramentalis Confeffionis, five illius occafione, aut prætextu, ad turpia Sollicitantes, vel Sacrificio Miffæ abutentes ad fortilegia, præter pœnas a Jure, & Apoftolicis Conftitutionibus, ac fignanter Sanctæ Memor. Sixti V., & Gregorii XV. contra eofdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem; Quodque ejufmodi Decretum fignificetur fingulis cujufcumque Ordinis Superioribus, ac Præpofitis, ad hoc ut de illo, ficuti & de prædictis, aliifque Summorum Pontificum Conftitutionibus, juxta præfcriptum in generali Decreto Supremæ Inquifitionis die 15. Decembris 1623. femel faltem in Anno, idest Feria fexta poft Octavam Affumptionis Beatæ Mariæ Virginis in publica Menfa, vel in Capitulo ad hoc fpecialiter convocato, ac infuper in quocumque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari Congreffu fuos Subditos, ac Religiofos commonendos curent, ejufdemque commonitionis coram Suprema Congregatione juratum Teftimonium exhibeant*.

,, 4. Conftitutiones hæ contra Sollicitantes in confeffione editæ *in fingulas Nationes univerfim vires fuas extendunt, ac Latinos æque, ac Græcos fua amplitudine comprehendunt*: Conft. *Etfi Paftoralis*.

,, 5. Hæ funt propofitiones ab Alexand. VII. 24. Septembris 1665. damnatæ. 1. *Confeffarius, qui in Sacramentali confeffione tribuit pœnitenti chartam poftea legendam, in qua ad venerem*

,, in-

„ *incitat, non censetur sollicitare in Confessione, ac proinde non est denuntiandus.* 2. *Modus evadendi obligationem denuntiandæ sollicitationis est, si sollicitatus confiteantur cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere, absque onere denuntiandi.*

„ 6. Atque hæc sunt, ex quibus certæ, tutæque regulæ sunt deducendæ, quibus indicatur, qui denuntiandi sint, quas ob causas, quando, & qua ratione denuntiare oporteat. Esto itaque

„ Prima Regula. *Denuntiandi sunt omnes, & singuli Sacerdotes sive absolvendi jurisdictione, & authoritate polleant, sive careant.*

„ Hujusmodi regula expresse legitur num. 1., & 2. Constitutionis. Quamobrem dubitari amplius non potest, quin simplex Sacerdos, is scilicet, qui ad valide absolvendum jurisdictione careat, denuntiandus sit, si confessionem simulando, vel prætextu, aut occasione confessionis, modo infra explicando, sollicitaverit, vel inhonesta, atque turpia tractaverit. Sed quum nihil sive in hac, sive in aliorum Pontificum Constitutionibus, vel supremæ Inquisitionis Decretis, statuatur de denuntiandis vel Clericis, vel Laicis, qui sollicitandi causa confessionem simulaverint, vel confessionis prætextu sollicitaverint, non videtur probanda, quæ Gipsio tribuitur opinio, qui ut refert Cozza p. 553. Clericos etiam, Laicosque denuntiandos esse contendebat, harumce legum virtute. Nam si juxta reg. 15. juris, *odia restringi, & favores convenit ampliari*, atque juxta reg. 49. *In pœnis benignior est interpretatio facienda*, manifestum est, pœnis subjiciendos non esse, qui in lege non designantur, sed excludi videntur. In iis ergo Constitutionibus, quum soli Sacerdotes nominentur, ac denuntiationis pœnis subdantur, Clerici, Laicique præsumuntur exclusi. At si ii Missam celebrarent, & sacramentalem confessionem audirent, ob alias Const. Inquisitorum judicio, ac pœnis gravissimis supponuntur, atque hanc ob rem denuntiandi essent, ut debitas pœnas subirent.

„ Secunda. *Qui aliquem penitentem, quæcumque persona illa sit, sive pro seipso, sive pro alia persona sollicitaverit.*

„ Habes hic clare definitum, Primo, denuntiandum esse confessarium, qui sive sollicitaverit fœminam, sive masculum, ut liquet tum ex supra relato supremæ Inquisitionis Decreto, tum etiam ex Constit. verbis; nam τὸ aliquem pœnitentem, quæcumque persona sit, innuit vel masculum, vel fœminam. Deinde denuntiandum quoque esse, qui non pro se, sed pro alia persona pœnitentem sollicitaverit, seu ad turpia provocaverit, ut in Constit. n. 2. expressum est.

„ Tertia. *In actu sacramentalis Confessionis, vel ante, vel immediate post.*

„ Qui eo temporis spatio ad turpia provocet, quod inter confessionis initium, & absolutionem intercedit, is sollicitare dicitur in actu confessionis. At quid sollicitare vel immediate ante, aut immediate post confessionem, non convenit inter Authores, ut videre est apud Cozzam dub. 21. pag. 95. Communior autem opinio, quæ meo judicio vera est, atque fini legis omnino consentanea, asserit; vocabulum istud *immediate*, non pro physico, sed pro morali significatu esse usurpandum: scilicet, non pro momento, quod nullo interjecto medio, vel præcedit, vel subsequitur confessionem, sed pro brevi illo temporis spatio, in quo, si quidpiam fiat, attentis circumstantiis, secundum communem loquendi modum, ac prudentum judicium, sive immediate ante, vel immediate post confessionem, factum dicatur. Quare, qui mulierem petentem confessionem, sive ad confessio-

„ nem

,, nem paratam, & quam paulo post ad confessionem accessuram ,, noverit, ad inhonesta incitaret, is immediate ante confessionem ,, sollicitare diceretur, licet breve temporis intervallum provocantem actionem, confessionemque intercederet. Atque eandem ob ,, causam, immediate post confessionem sollicitare diceretur, qui ,, vel illico post absolutionem, vel in Ecclesia, quum primum e ,, confessionali egredietur, mulierem ad turpia provocaret, sive ,, chartam ei traderet ad venerem incitantem domi legendam. Imo ,, communior opinio est, hac quoque lege comprehendi, qui pœnitentem deinceps sequatur, eamque, vel in itinere, aut domi ,, sollicitet. Is enim secundum prudentum judicium statim post confessionem sollicitasse diceretur; quia, quum primum potuit, ,, præconceptum in confessione de sollicitando desiderium executioni demandavit. Sed indicati casus clarius comprehenduntur sub ,, regula, quam subjicimus.

,, Quarta. *Vel occasione, aut prætexta confessionis.*

,, Occasio, & prætextus duo hic exprimunt, quæ sunt invicem ,, distincta, atque omnino diversa. Nam confessionis occasione sollicitare, est ex confessione provocandi motivum sumere: prætextu vero confessionis sollicitat, qui confessionem prætexit, sive ,, fingit, ac simulat, ut liberius vel inhonesta tractet, vel ad venerem incitet. Occasione confessionis tribus modis Confessarius ,, sollicitare posse videtur. Primo, dum ex expressa, aut tacita ,, confessionis petitione sollicitandi motivum sumit. Tum enim medicinam petenti, venenum, atque panem expetenti, scorpionem ,, porrigit juxta Const. allegorias; atque veneratione, demissione ,, animi, confidentiæ, aliisque pœnitentis affectibus erga Sacramentum, ac Christi Ministrum abutitur, quo facilius ad inhonesta incitet, adeoque denuntiandus est. Secundo: ex confessione ipsa, hoc est, dum intelligendo, quæ cum aliis egit, vel facere ,, optavit, aut ad venerem proclivitatem &c., occasionem nanciscitur vel verbis, vel signis ad inhonesta provocandi. Tertio demum, quum notitia utitur, quam ex confessione habuit, ad incitandum, & facilius movendum ad assensum. Ab hac enim notitia motum ad sollicitandum, manifestum est, ex ipsa confessione incitandi occasionem desumere. Sed ut pœnitens hanc ob causam denuntiare teneatur, habeat necesse est certa indicia, quibus prudenter judicare possit, ex hujusmodi scientia sollicitandi ,, motivum accepisse: nam si indicia hujusmodi desint, præsumi ,, potest aliis ex causis motum fuisse ad sollicitandum. Suppetunt ,, vero pœnitenti hujusmodi indicia, si confessarius brevi post confessionem tempore, pœnitentem sollicitet, veluti personam, quæ ,, facile acquiescere soleat, vel natura sua ad hujusmodi actus propensa sit, & si aut generalibus verbis, aut nutibus in sollicitando utatur, quibus indicare videatur, se scire vel quid cum aliis egerit, vel cum aliis ad hæc propensa fuerit, aut quidpiam ,, iis simile, quod ex confessione noverit.

,, Quinta. *Vel etiam extra occasionem confessionis in Confessionali.*

,, Hac regula ii designantur, qui denuntiandi sint ratione loci in ,, quo ad inhonesta aliquem provocent. Scilicet ii, qui in loco destinato ad sacri Pœnitentiæ ministerii exercitium, & ad absolvendos fideles a peccatis, etiam extra quamcumque confessionis ,, occasionem, & simulationem, ad turpia sollicitant, vel inhonesta tractant. Constat id primum ex decreto Supremæ Inquisit. sub Paulo V. quod una cum aliis a SS. D. N. BENEDICTO ,, XIV. approbatum, & confirmatum fuit; deinde ex eo, quod finis legis videatur hujusmodi pœnis Sacerdotes subjicere, quia in

,, lo-

„ loco, ex quo fideles solutionem a culpis, ac animæ salutem quæ-
„ runt, novis culpis ligare, atque in perditionem, & mortem æ-
„ ternam ducere student.

„ Sexta. *Sive in alio loco ad confessiones audiendas destinato*,
„ *aut electo cum simulatione audiendi ibidem Confessionem*.

„ Tria locorum genera distinguuntur, in quibus confessiones au-
„ diri solent. *Primus*, inquit Felix Potest. tom. 11. part. 3. capit.
„ 9. *est confessionale ordinarium, quod confici solet ex ligno, ha-*
„ *bens laminam ferream cum parvis foraminibus, quodque in Ec-*
„ *clesia collocatur*. Atque hujusmodi est, quod in superiori regula
„ indicatur. *Secundus est locus quicumque ab illo distinctus, ubi*
„ *confessiones audiuntur; tales sunt in domibus Religiosis Cellulæ*
„ *quædam in primo claustro, aut in Sacristia*, atque hujusmodi
„ confessionis locum designari, ait verbis illis: *sive in alio loco ad*
„ *confessiones audiendas destinato*. At si in hujusmodi cellulis con-
„ fessionale, ut supra dictum est, constructum adsit, quod *formam*
„ *habeat tribunalis ordinarii sacramentalis judicii*, tunc ad locum
„ prioris generis pertinebit, ac sollicitans, sola loci circumstantia
„ inspecta, denuntiandus erit. Tertius locus est, quem Confessa-
„ rius ad confessionem audiendam, pro suo arbitrio eligit: *Ita po-*
„ *test esse in Ecclesia, in foro, in domo, in agro, ubique*: atque
„ hunc solum resignant illa verba, *ad confessiones audiendas ele-*
„ *cto*.

„ Qui in prioris generis loco sollicitant, sunt juxta quintam re-
„ gulam denuntiandi: qui vero in locis secundi, & tertii generis,
„ quæ loca destinata, aut electa dicuntur ad confessionem, sollici-
„ taverit, tunc tantum sunt denuntiandi, quum vel confessiones
„ audiunt, aut audire simulant. Hinc Confessarius e confessionali
„ provocans mulierem, vel ante se sedentem, vel rem aliquam indif-
„ ferentem secum tractantem, aut cum ea inhonestos ibi sermones
„ habens, denuntiandus esset; non vero si extra occasionem con-
„ fessionis, vel ejusdem simulationis, in loco secundi, & tertii
„ generis, eadem, vel similia ageret.

„ Septima. *Ad inhonesta, & turpia, sive verbis, sive signis*,
„ *sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam, tunc, aut postea*
„ *legendam tentaverint*.

„ Quamquam omnia peccata inhonesta sunt, & turpia, quod in
„ unoquoque finis honestus desideretur, ac turpitudo illa insit,
„ quæ deformitate ad regulam morum continetur; tamen juxta
„ communem loquendi modum, quum inhonesta, & turpia dici-
„ mus, venereos actus indicamus. Atque hoc sensu inhonesta, &
„ turpia in Pontificiis constitutionibus usurpantur, ut cum Theo-
„ logi omnes fatentur, tum etiam constat ex eo, quod hujusmodi
„ peccata legibus, pœnisque illis statuendis motivum dederint, ar-
„ que demum ex ipsa Inquisitionis praxi. Igitur harumce legum
„ virtute, denuntiandi non sunt, ad furtum, vel alia facinora,
„ pœnitentes provocantes. At ob Sacramenti abusum, atque hæ-
„ reseos suspicionem, ii quoque, legibus in hæreseos suspectos la-
„ tis, inquisitorum judicio subjiciuntur: quamobrem authores bene
„ multi denuntiandos esse tuentur, licet non denuntiantes pœnas
„ in hac Const. stabilitas non subeant.

„ Aliis Constitutionem particulis indicatur, denuntiandos esse,
„ qui provocant, incitant, sive alliciunt, verbis, aut signis &c.
„ quæ, vel ex se, aut ex loci consuetudine, sive ad venereum
„ conciliandum amorem, sive ad venereos actus inducant. *Signa*
„ *sunt*, inquit Felix Potest. cap. 4. *oscula, tactus impudici etiam*
„ *sui ipsius Confessarii, tactus manus pœnitentis sine causa, mis-*
„ *sio osculi manibus, studiosa compressio pedis, aut oculis, & si-*
„ *mi-*

Resp. 1. Licet uti cum licentia expressa pœnitentis sponte ab ipso in ipsius, vel alterius utilitatem data. Quia ratio sigilli est, ne Confessio reddatur odiosa: at tunc non potest inde Confessio reddi odiosa: quum quisque sciat, suam sibi relinqui libertatem concedendi, vel negandi licentiam, & eam pro arbitrio limitandi. Et tunc pœnitens ponit conditionem, qua posita, præceptum divinum non obligat: nam solum erat præceptum non revelandi, nec utendi notitia illa sine licentia expressa pœnitentis. Tenetur autem pœnitens permittere usum istius notitiæ, quoties necessarius est ad bonum commune, ad tollendam occasionem peccati, ad evertendum grave damnum spirituale, vel temporale, alicujus privati, & ad alia, quæ justitia, vel charitas exigit: alioqui absolutione indignus est.

Resp. 2. Numquam licet sine expressa licentia uti tali notitia cum quavis directa, aut indirecta revelatione cognitorum in Confessione, & ex qua oriri possit suspicio usus talis notitiæ. Quia quælibet revelatio etiam indirecta sine expressa venia pœnitentis est violatio secreti Confessionis, & reddit Confessionem odiosam, & onerosam.

Resp. 3. Neque licet sine expressa licentia uti tali notitia cum qualiscumque pœnitentis gravamine etiam temporali, etsi aliunde non injusto, & seclusa quacumque revelatione, quamvis multo majus gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur. *Prob.* 1. Ex decreto a Sac. Congr. generalis Inquisitionis authoritate Innocentii XI. edito, & Romæ affixo an. 1682. quo prohibetur hæc propositio, & ejus praxis: *Scientia ex Confessione acquisita uti licet, modo fiat sine directa, aut indirecta revelatione, & gravamine pœnitentis, nisi aliud multo gravius ex non usu sequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur. Addita deinde explicatione, sive limitatione, quod sit intelligenda de usu scientiæ ex Confessione acquisita cum gravamine pœnitentis, seclusa quacumque revelatione, atque in casu, quo multo gravius gravamen ejusdem pœnitentis ex non usu sequeretur. Hanc dictam propositionem, quatenus admittit usum dictæ scientiæ cum gravamine pœnitentis, etiam cum dicta explicatione sive limitatione, præsenti decreto prohibent &c.* 2. Clemens VIII., & Urbanus VIII. prohibuerunt Regularibus, ne hac notitia utantur ad exteriorem gubernationem. 3. Quia ille omnis usus notitiæ per Confessionem partæ illicitus est: qui si cognosceretur a pœnitente esse licitus, redderet illi Confessionem odiosam: nam talis usus a Sacramento avertit, & Christus vetuit ne unquam redderetur odiosum. At si pœnitens sciret, licere Confessario, ipsis non advertentibus, uti notitia Confessionis ad aliquid ipsis grave, ac molestum, redderetur illi Confessio odiosa, & semper id timeret. Et vero si non licet uti notitia cum gravamine aliquo pœniten-

tentis advertentis talem usum, nec etiam licet, quamvis id non advertat: si enim antecedenter pœnitens sciret, posse Confessorem uti occulte illa notitia contra pœnitentem, hic avocaretur non minus, sed potius magis a Confessione peccati, quam si sciret, eum posse tale quid facere advertente ipso pœnitente. Nam magis lædunt illa, quorum causas ignoramus, quam illa, quorum causas scimus, quibus facilius possumus adhibere remedium per causam contrariam, ut notat De Lugo.

Nec obstat, quod tum nulla esset revelatio Confessionis. Quia sigillum obligat Confessorem non solum ad non revelandum peccatum pœnitentis, sed etiam ad vitandum id omne extra Confessionem, quod eam redderet odiosam, & difficilem pœnitentibus; & ad continendam taliter notitiam illam, ut numquam possit adhiberi contra ipsum pœnitentem expresse non consentientem. Sic peccat contra sigillum, qui cum pœnitente loquitur de peccato ejus, licet nihil prorsus revelet. Datio enim, & obligatio sigilli est, ne confessio difficilior, gravior, ac molestior reddatur, & sic odiosa fiat, & homines ab ea deterreantur. Unde scientia ex Confessione parta perinde se habet, ac si non esset in ordine ad omnem usum, qui Confessionem difficiliorem, seu molestiorem redderet.

Hinc non licet Confessario pœnitentem secreto punire, male habere &c. Item Rituale Tullense monet, ne Parochus deneget testimonium bonæ vitæ, & probitatis ei, cujus vita exterius est recte instituta, sed quem ex Confessione sciat esse improbum, vel benedictionem nuptialem iis, quos ex sola Confessione scit contraxisse impedimentum dirimens ob crimen; ne moneat parentes, ut diligenter invigilent filiæ, cujus libidinem ex sola Confessione novit; ne amoveat Vicarium, ludimagistrum &c. a suo munere ob crimina ex sola Confessione nota.

Resp. 4 Ex communi sententia, licitus est usus notitiæ ex Confessione acquisitæ, qui fit sine ullo pœnitentis gravamine, & sine qualicumque revelatione tum directa tum indirecta cognitorum in Confessione, nec potest reddere Confessionem difficiliorem, & odiosam. Quia Christus illum solum usum prohibuit, qui redderet Confessionem magis onerosam, ac difficilem pœnitenti, & ab illa fideles averteret, quum obligatio sigilli a Christo imposita sit, ne Confessio redderetur magis gravis, ac molesta pœnitentibus, quam per se fit.

Hinc licet Confessario sæpius orare pro pœnitente, consulere libros, imo & doctores super peccatis in Confessione auditis, emendare suam negligentiam, vel nimiam severitatem, quam ex Confessione intelligit aliis nocere &c. modo non detur occasio suspicandi pœnitenti, vel aliis. Item licet fugere locum, ubi insidias sibi parari, & abstinere a sacrificio, in quo necandum se veneno didicit ex Confessione, modo præter pœnitentem nemo advertere possit, id fieri ex usu notitiæ per Confessionem par-

mutuum sermonem fovetur; quare humanæ societatis legibus nullatenus subjicitur. Malitia autem propria mendacii in eo potissimum posita est, quod per illud peccetur contra leges humanæ, seu rationalis societatis.

Si autem judex quærat, num confessionem Petri audieris; respondere debes te audivisse. At si quærat, num tale peccatum confessus fuerit; respondere debes, secundum aliquos, istam interrogationem esse injustam, impiam, & responso indignam; secundum alios, te nihil tale audivisse, scilicet auditione eorum, quæ liceat revelare velut hominem.

Resp. 2. Confessarius interrogatus an pœnitentem absolverit, respondere debet, se officio functum esse, non autem absolvisse; alioqui enim id affirmans de uno, & non de altero, indicaret denegatam absolutionem; & sic indirecte revelaret pœnitentis indispositionem, aut peccatum reservatum: Quare eadem debet esse responsio pro omnibus pœnitentibus, quos absolvit, & quos non absolvit. Hinc dum danda sunt testimonia confessionis auditæ, debet Confessarius testari solum se audivisse confessionem talis.

Porro etsi regulariter ita respondendum sit, non potest tamen damnari confessarius, qui dicit, se aliquem absolvisse, quando nullum est periculum pro aliis, quia hoc nullo modo est contra sigillum, nec potest reddere confessionem odiosam. Quod si Sacerdos vocetur in jus a pœnitente, ut rationem reddat denegatæ absolutionis, testari debet, se nullum in hac exigenda ratione superiorem agnoscere præter Deum.

Quæst. VII. *Ex qua confessione contrahitur obligatio sigilli?*

Resp. Contrahitur ex omni, & sola confessione sacramentali. Confessio autem censetur sacramentalis in ordine ad inducendam obligationem sigilli, quæ ex intentione se accusandi secundum institutionem Christi in ordine ad absolutionem aliquando obtinendam fit ei, qui bona fide creditur judex legitimus, etiamsi non sequatur vera absolutio, quavis de causa. Hoc enim necessarium est ad securitatem Sacramenti.

Hinc sigillum obligat, 1. Etiamsi confessio facta sit Laico, vel Sacerdoti non approbato, quem pœnitens bona fide putat esse Sacerdotem, & legitimum judicem. Nam defectus hujus obligationis cederet in detrimentum confessionis validæ, quæ inde minus secura redderetur, propter periculum, ne quis malitiose fingat se Sacerdotem approbatum, aut se esse putet, quum non sit. 2. Etiamsi Sacerdos non habeat intentionem conficiendi Sacramentum, & absolvendi. Alioqui pœnitentes possent facile decipi, & metus hujus deceptionis multos deterret a confessione, obstetque securitati Sacramenti. 3. Etiamsi pœnitens confiteatur sine contritione, & voluntate recipiendi absolutionem; sed tamen cum intentione se Sacer-

doti tamquam Dei ministro subjiciendi, & accusandi, vel ut ab eo aliquo modo adjuvetur, & dirigatur in ordine ad id, quod deesse judicat, ut possit absolutionem aliquando obtinere. Nam ex communi sententia, talis confessio quoad effectum inducendi sigillum, est Sacramentalis, licet non sufficiat ad valorem Sacramenti.

Econtra non contrahitur obligatio sigilli ex confessione, quæ fit solum ex intentione irridendi, decipiendi, vel inducendi confessarium in peccatum; aut si extra tribunal quis dicat, se, id quod narraturus est committere sigillo confessionis. Quia obligatio sigilli est annexa soli confessioni institutæ a Christo, vel ei cujus revelatio in confessionis a Christo institutæ detrimentum cederet.

Hinc oritur solum obligatio secreti naturalis, ex eo, quod aliquis committens secretum Sacerdoti, dicat se illud ei committere sub secreto confessionis, & Sacerdos sic admittat. S. Thom. in 4. dist. 32. quæst. 3. art. 1. quæst. 3. ad 2. Nam secretum confessionis religiosum, soli confessioni proprium est. Addit Sylvius, hanc admissionem non carere irreverentia Sacramenti, quum nullum arcanum possit secreto confessionis æquiparari.

Quæst. VIII. *Quinam contrahunt obligationem sigilli?*

Resp. Ii omnes, qui immediate, vel mediate, licite, vel illicite habent ex confessione sacramentali notitiam rei cadentis sub sigillum. Nam ii omnes tenentur secreta servare ea, quorum revelatio redderet confessionem onerosam, ac odiosam, & ab ea homines deterreret. At si homines scirent, aliquos tales posse aliqua ex confessione cognita revelare, aversarentur confessionem, & ab ea averterentur. Præterea *quum quid probibetur, probibentur omnia, quæ sequuntur ex illo*, regul. jur. 39. in 6., & res cum onere suo transit ad quoscumque pervenit.

Igitur securitas, ac reverentia Sacramento debita exigit, ut quævis notitia per confessionem solam quovis modo parta numquam possit communicari sine expressa licentia pœnitentis, ne Sacramentum reddatur difficilius, & odiosum.

Hinc obligatione sigilli tenentur, 1. Ipse confessarius etiam fictus, sed per errorem legitimus existimatus: nam confessio tunc ex intentione pœnitentis est sacramentalis. 2. Ii omnes, qui peccatum pœnitentis, dum confitetur, audierunt, sive culpabiliter, propius accedendo animo audiendi (quod est mortale ob injuriam gravem illatam Sacramento, & pœnitenti), sive inculpate, & præter voluntatem. 3. Superior, a quo extra Sacramentum petitur facultas absolvendi a casu reservato. 4. Interpres, ut organum medium, per quod facta est confessio. 5. Qui per examen disponit aliud ad confessionem, & qui consulitur, an, & quomodo hoc, vel illud teneatur confiteri, quamvis alteri fiat confessio. 6. Is, qui consulitur a confessario, etiam cum licentia pœnitentis: alioqui valde odio-

diosum, & grave esset pœnitentibus concedere facultatem consulendi alium (ut sæpe necessarium est ad bonum pœnitentis, & rectam Sacramenti administrationem), si ille alius non obligaretur sigillo. Item is, cui confessarius pœnitentem manifestavit ex consensu pœnitentis. 7. Ii omnes, qui aliquid didicerunt etiam mediate ab ipso confessario, aut quovis alio ad sigillum obligato. 8. Qui peccata pœnitentis in charta descripta legit, dum pœnitens ex scripto confitetur: is enim se habet, ut illa, qui furtim audit confitentem. Qui autem ante, vel post, & extra confessionem chartam peccata continentem reperit, peccat graviter si legat, & secundum multos obligatur sigillo: quia peccata in carta scripta ordinantur ad confessionem sacramentalem rite perficiendam; idque ut favorabilius Sacramento tenendum est.

Quæst. IX. *An pœnitens etiam obligetur sigillo respectu confessarii?*

Resp. Nego. Quia obligatio sigilli est solum in favorem pœnitentis, ut secure ac confidenter peccata sua, & conscientiam aperiat, sicut tenetur secundum institutionem Christi: non autem in favorem confessarii, qui non tenetur ex institutione Christi peccata sua pœnitenti aperire, & sic non eget obligatione sigilli circa ea, quæ debet dicere pœnitenti.

Pœnitens tamen habet obligationem secreti naturalis circa ea, quæ revelare nequit sine injusto damno confessarii, aut contra rationabilem ejus voluntatem; *propter quod peccant*, inquit Gerson. in Regul. moral. regul. 134. *si non excusat eos ignorantia, illi, qui pœnitentias suas, & ea, quæ Sacerdos eis dixit, passim dicunt, & qui etiam super hoc inquirunt, quoniam talia per indirectum causant aliquando irrisionem Sacerdoti, aut confessi culpam*. At si confessarius aliquid dixerit, vel fecerit, quod vergat in damnum commune, vel privatum, vel si hæresim doceat, si sollicitet ad turpia, vel si existat illud grave periculum ruinæ spiritualis sive confessarii, sive alterius, pœnitens tenetur ex lege charitatis ista denuntiare Prælato, si aliter malum certo impedire nequit. Imo Gregorius XV. Bulla 34. præcipit pœnitentibus, ut denuntient Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis Confessarios, qui personas quascunque *ad inhonesta, sive inter se, sive cum aliis quomodolibet perpetranda, in actu sacramentalis confessionis, sive antea, vel post immediate, seu occasione, vel prætextu confessionis hujusmodi, etiam ipsa confessione non secuta, sive extra occasionem confessionis in confessionario, aut in loco quocumque, ubi confessiones sacramentales audiantur, seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire, sollicitare, vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos & inhonestos sermones, sive tractatus habuerint*. Mandatque omnibus Confessariis, ut pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis modo supradicto sollicitatos, mo-

neant de obligatione eos denuntiandi. Unde ad hoc tenentur omnes, ubi hoc decretum viget; imo, & alii, si alias isti nefarii Confessarii prævideantur non emendandi; nam tunc lex charitatis erga illos, & alios seducendos obligat ad tale crimen impediendum hac denuntiatione, si non adsit alia via efficax.

APPENDIX

De Sollicitatione.

IN tractatu de Pœnitentia nihil Author habet de pœnis, quibus Confessarii subjiciuntur, qui pœnitentes ad inhonesta, & turpia sollicitaverint, deque obligatione pœnitentium, qua tenentur Confessarios sollicitantes denuntiare Inquisitoribus, vel Ordinariis, sive eorumdem Vicariis. Quamobrem, quum editæ hac de re a Romanis Pontificibus constitutiones, a SS. D. N. BENEDICTO XIV. confirmatæ, & ampliatæ sint; Constitut. quæ incipit, *Sacramentum Pœnitentiæ*, vol. I. Bullar. pag. 50. quumque hæc Constitutio regula esse debet Confessariis in hujusmodi materia, integram referemus. Quo autem clarior res sit, & ut facilius Sacerdotes, quæ sunt ibi constituta, memoriæ mandare, iisque uti valeant, ad dignoscendum, quibus in casibus Confessarii sollicitationis sint rei, ac pœnitentes ad denuntiandum obligentur; Notas eidem Constitutioni subjiciemus, particulas singulas distincte exponemus, atque ad particulares casus applicabimus.

CONSTITUTIO.

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

„ SAcramentum Pœnitentiæ, quam secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam Sancti Patres apte nuncuparunt, Nos licet immerentes ad universi Dominici gregis curam superna dispositione vocati, omne studium, & Pastoralem sollicitudinem adhibere tenemur, ne quod post amissam Baptismi innocentiam datum est divina benignitate perfugium, per Dæmonum fraudem, & hominum Dei beneficiis perverse utentium malitiam, naufragis, ac miseris peccatoribus luctuosum evadat exitium; & quod in salutem, & curationem Animarum, a Deo, qui dives est in misericordia, institutum est execrabili scelestorum quorumdam Sacerdotum improbitate, in earum perniciem, atque interitum vertatur.

„ §. 1. Dudum quidem a fel. record. Gregorio Papa XV. „ Prædecessore Nostro per suas litteras in forma Brevium

„ sub

„ sub datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die
„ xxx. Augusti MDCXXII. Pontificatus sui anno secun-
„ do, sapienter provisum fuit contra quoscumque Sacer-
„ dotes audiendis confessionibus deputatos, ad turpia, &
„ inhonesta sollicitantes; & deinceps successivis tempori-
„ bus, ad earum litterarum interpretationem, ac declara-
„ tionem, plura subinde a Congregatione Venerabilium Fra-
„ trum Nostrorum Sanctæ R. E. Cardinalium adversus hæ-
„ reticam pravitatem generalium Inquisitorum sub die
„ xI. mensis Februarii Anni Domini MDCLXI prodierunt
„ Decreta, & a record. mem. Alexandro PP. VII. pariter
„ Prædecessore Nostro in Congregatione Generalis Sanct.
„ Romanæ Universalis Inquisitionis die xxiv. Septem-
„ bris MDCLXV. coram eo habita, inter alias ab Evan-
„ gelica veritate, & Sanctorum Patrum doctrina alie-
„ nas, & dissonas propositiones, sexta videlicet, & se-
„ ptima, huc revocandæ, damnatæ, & prohibitæ fue-
„ runt; Nos itaque mature perpendentes quanti momenti
„ sit ad æternam animarum salutem ea ubique exacte
„ observari, & quanti ad infirmas oves curandas, & de-
„ corem Sanctæ Ecclesiæ Dei retinendum intersit, ne ali-
„ qui Sacerdotes Pœnitentiæ Sacramento nefarie abutentes,
„ Pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem,
„ pro pisce serpentem, pro medicina venenum porrigant,
„ sed animo secum recolentes se a Christo Domino Præ-
„ fides, & Judices animarum constitutos, ea sanctitate,
„ quæ sublimitati, & dignitati muneris convenit, tam ve-
„ nerandum Sacramentum administrent: Motu proprio, &
„ ex certa scientia, ac matura deliberatione Nostra, præ-
„ fatas litteras hujusmodi, ac omnia, & singula decreta
„ prædicta ad illarum interpretationem, & declarationem
„ emanata, Apostolica Auctoritate tenore præsentium ap-
„ probamus, & confirmamus illisque omnibus, & sin-
„ gulis inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus;
„ Atque etiam, quatenus opus sit, denuo committimus,
„ & mandamus omnibus hæreticæ pravitatis Inquisitoribus,
„ & Locorum Ordinariis omnium Regnorum, Provincia-
„ rum, Civitatum, Dominiorum, & Locorum univers
„ Orbis Christiani, in suis respective Diœcesibus, ut di-
„ ligenter, omnique humano respectu postposito, inquirant;
„ & procedant contra omnes, & singulos Sacerdotes tam
„ Sæculares, quam Regulares quomodolibet exemptos, ac
„ Sedis Apostolicæ immediate subjectos, quorumcumque
„ Ordinum, Institutorum, Societatum, & Congregatio-
„ num, & cujuscumque Dignitatis, & Præeminentiæ,
„ aut quovis Privilegio, & Indulto munitos, qui ali-
„ quem Pœnitentem, quæcumque persona illa sit, vel in
„ actu Sacramentalis Confessionis, vel ante, vel immedia-
„ te post confessionem, vel occasione, aut prætextu con-
„ fessionis, vel etiam extra occasionem confessionis in
„ Confessionali, sive in alio loco ad confessiones audien-
„ das destinato, aut electo cum simulatione audiendi ibi-

„ dem

„ dem confessionem, ad inhonesta, & turpia sollicitare, „ vel procurare, sive verbis, sive signis, sive nutibus, „ sive tactu, sive per scripturam, aut tunc, aut post legendam tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, vel tractatus temerario ausu habuerit; „ & quos in aliquo ex hujusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & „ circumstantiis, severe animadvertant, per condignas „ pœnas, juxta memoratam Gregorii Prædecessoris Nostri Constitutionem, quam hic de verbo ad verbum pro „ inserta haberi volumus; Dantes etiam, si opus sit & „ rursus concedentes facultatem, ne delictum tam enorme, & Ecclesiæ Dei injuriosum remaneat, ob probationum defectu, impunitum, jam alias in præfata Constitutione tributam, procedendi cum Testibus etiam singularibus, dummodo præsumptiones, indicia, & alia „ adminicula concurrant.

„ §. 2. Meminerint præterea omnes, & singuli Sacerdotes ad confessiones audiendas constituti, teneri se, „ ac obligari, suos Pœnitentes, quos noverint fuisse ab „ aliis, ut supra, sollicitatos, sedulo monere, juxta occurrentium casuum circumstantias, de obligatione denuntiandi Inquisitoribus, sive Locorum Ordinariis prædictis, Personam, quæ sollicitationem commiserit, etiamsi Sacerdos sit, qui jurisdictione ad absolutionem „ valide impartiendam careat, aut sollicitatio inter Confessarium, & pœnitentem mutua fuerit, sive sollicitationi Pœnitenti consenserit, sive consensum minime „ præstiterit, vel longum tempus post ipsam sollicitationem jam effluxerit, aut sollicitatio a Confessario, non „ pro seipso sed pro alia persona peracta fuerit. Caveant „ insuper diligenter Confessarii, ne Pœnitentibus, quos „ noverint jam ab alio sollicitatos, sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denuntiationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti judici, vel saltem se, quum primum „ poterunt, delaturos spondeant, ac promittant.

„ §. 3 Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna causa commoti, vel aliorum impiis suasionibus, aut promissis, „ aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitati, tremendo Dei judicio posthabito, & Ecclesiæ authoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud Ecclesiasticos Judices falso sollicitationis insimulant: Ut igitur „ tam nefaria audacia, & tam detestabile facinus metu „ magnitudinis pœnæ coerceatur, quæcumque persona, „ quæ execrabili hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel „ per se ipsam innocentes Confessarios impie calumniando, vel scelestè procurando, ut id ab aliis fiat, a quocumque Sacerdote quovis privilegio, authoritate, & dignitate munito, præterquam a Nobis, Nostrisque Successoribus, nisi in fine vitæ, & excepto mortis articu-

„ lo,

„ lo, spes absolutionis obtinendæ, quam Nobis, & Suc-
„ cessoribus prædictis reservamus, perpetuo careat.

„ §. 4. Demum magnopere cupientes a Sacerdotalis Ju-
„ dicii, & Sacri Tribunalis sanctitate omnem turpitudi-
„ nis occasionem, & Sacramentorum contemptum, & Ec-
„ clesiæ injuriam longe submovere, & tam exitiosa hu-
„ jusmodi mala prorsus eliminare, & quantum in Domi-
„ no possumus, animarum periculis occurrere, quas sa-
„ crilegi quidam, Dæmonis potius, quam Dei Ministri,
„ loco eas per Sacramentum Creatori suo, ac nostro re-
„ conciliandi, majori peccatorum mole onerantes, in pro-
„ fundum iniquitatis barathrum nefarie submergunt, non-
„ nullorum Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Car-
„ dinalium, & aliquorum in Theologia Magistrorum consi-
„ lio desuper adhibito, accedentibus quoque iteratis plurium
„ Episcoporum supplicationibus; hac Nostra in perpetuum
„ valitura sanctione, quemadmodum a pluribus Episcopis
„ per Synodales suas Constitutiones jam factum esse novi-
„ mus, omnibus, & singulis Sacerdotibus, tam Sæcula-
„ ribus, quam Regularibus cujuscumque Ordinis, ac Di-
„ gnitatis, tametsi alioquin ad confessiones excipiendas
„ approbatis, & quovis Privilegio, & Indulto, etiam spe-
„ ciali expressione, & specialissima nota, & mentione di-
„ gno suffultis, Authoritate Apostolica, & Nostræ Pote-
„ statis plenitudine interdicimus, & prohibemus, ne ali-
„ quis eorum extra casum extremæ necessitatis, nimirum
„ in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque a-
„ lio Sacerdote, qui confessarii munus obire possit; Confes-
„ sionem Sacramentalem personæ complicis in peccato turpi,
„ atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum com-
„ misso, excipere audeat, sublata propterea illi ipso jure
„ quacumque authoritate, & jurisdictione ad qualemcum-
„ que personam ab hujusmodi culpa absolvendam; adeo
„ quidem, ut absolutio, si quam impertierit, nulla, at-
„ que irrita omnino sit, tamquam impertita a Sacerdote,
„ qui jurisdictione, ac facultate ad valide absolvendum
„ necessaria privatus existit, quam ei per præsentes has
„ nostras adimere intendimus; Et nihilominus, si quis
„ Confessarius secus facere ausus fuerit, majoris quoque
„ excommunicationis pœnam, a qua absolvendi potesta-
„ tem Nobis solis, Nostrisque Successoribus dumtaxat re-
„ servamus, ipso facto incurrat.

„ §. 5. Declarantes etiam, & decernentes, quod nec
„ etiam in vim cujuscumque Jubilæi, aut etiam Bullæ,
„ quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, aut alterius cujuslibet
„ Indulti confessionem dicti complicis hujusmodi quisquam
„ valeat excipere, eique sacramentalem absolutionem elar-
„ giri; quum ad hunc effectum, & in hoc casu, nullus
„ Confessarius, utpote qui in hujusmodi peccati, & Pœ-
„ nitentis genere, jurisdictione, ut præfertur, careat, &
„ absolvendi facultate a Nobis privatus existat, haben-
„ dus sit pro Confessario legitimo, & approbato non ob-
stanti-

„ stantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostoli-
„ cis, præsertim, quæ nuncupantur Cruciatæ Sanctæ, vel
„ Jubilæi Universalis, & plenarii, necnon quibusvis Ec-
„ clesiarum, & Monasteriorum, & Ordinum quorumli-
„ bet, quorum ipsi Sacerdotes fuerint, etiam juramento,
„ confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia ro-
„ boratis, Statutis, & Consuetudinibus, Privilegiis quo-
„ que, Indultis, & Litteris Apostolicis sub quibuscumque
„ tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, &
„ decretis, etiam motu proprio, aut alia quomodolibet
„ concessis, etiam iteratis vicibus approbatis, & innova-
„ tis; Quibus omnibus, eorum tenores præsentibus pro
„ expressis habentes hac vice dumtaxat specialiter, & ex-
„ presse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.
„ §. 6. Volumus demum, ac præcipimus, ut omnes Lo-
„ corum Ordinarii, tam præsentes, quam futuri pro tem-
„ pore existentes in approbatione Confessariorum, tam
„ prædictam Constitutionem Gregorii Prædecessoris, quam
„ præsentem hanc Nostram, ab omnibus Sacerdotibus ap-
„ probandis attente legi, & accurate observari curent,
„ moneantque eos in domino, atque hortentur, ut Sacrum
„ Ministerium ipsorum fidei commissum summa animi in-
„ nocentia, morum puritate, judicii integritate pera-
„ gant, exhibeantque semetipsos, ut Ministros Christi,
„ & Dispensatores Mysteriorum Dei: Memores præterea
„ sint, se locum tenere, ac vices obire Summi, atque
„ æterni Sacerdotis, qui Sanctus, innocens, impollutus,
„ per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immacula-
„ tum Deo, ut emundaret conscientiam nostram ab ope-
„ ribus mortuis, ad serviendum Deo viventi. Sedulo igi-
„ tur studeant, diligenterque caveant, ne quærentibus,
„ & pulsantibus eorum culpa Cælum claudatur, ne de-
„ perditæ oves ad ovile Dominicum redire properantes,
„ eorum manibus ferarum dentibus dilaniandæ tradan-
„ tur; ne prodigi Filii egentes, & saucii, ad cælestem
„ Patrem revertentes, nefaria eorum improbitate, gra-
„ vioribus peccatorum vulneribus, dum adhuc in via
„ sunt, confodiantur.
„ §. 7. Ut autem præsentes Litteræ ad omnium notitiam
„ facilius deveniant, & nemo illarum ignorantiam alle-
„ gare valeat, volumus illas, seu earum exempla ad val-
„ vas Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Aposto-
„ lorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curiæque Ge-
„ neralis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ
„ de Urbe, ut moris est, affigi, & publicari, sicque pu-
„ blicatas, & affixas, omnes, & singulos, quos illæ con-
„ cernunt, perinde arctare, & afficere, ac si unicuique
„ eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent:
„ utque ipsarum præsentium Litterarum transumptis, seu
„ exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii pu-
„ blici subscriptis, & sigillo alicujus Personæ in Eccle-
„ siastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fi-

„ des,

,, des, tam in judicio, quam extra illud, ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

,, §. 8. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostræ voluntatis, sanctionis, præcepti, mandati, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo primo, Kalendis Junii, Pontificatus Nostri anno I.

N O T Æ.

,, In hac Const. n. 1. approbantur, & confirmantur, cum aliorum Romanorum Pontificum *litteræ*, tum etiam, *& singula decreta ad illarum interpretationem, & declarationem emanata*.

,, 2. Confessarios vero pœnitentes ad inhonesta sollicitantes inquisitoribus Hæreticæ pravitatis, tamquam hæreseos suspectos denuntiandos esse statuere Paulus IV. 16. Aprilis 1561. Pius IV. 6. Aprilis 1564. Clemens VIII. 3. Decembris 1592., & Paulus V. 1608. Horum vero Pontificum Constitutiones, quæ pro Regnis dumtaxat Hispaniæ, Portugalliæ, & Algarbiorum editæ fuerunt, Gregorius XV. ea, quæ incipit *Universi Dominici Gregis*, ad fideles omnes extendit, atque ampliavit: quippe constituit, denuntiare quoque oportere Sacerdotes, qui sive in Confessionali, sive in loco ad confessiones audiendas destinato, Confessionem simulantes, ad inhonesta sollicitaverint, sive inhonestos sermones habuerint, vel turpia tractaverint; præcepitque, ut Confessarii pœnitentes de denuntiandi obligatione monerent.

,, 3. Decreta supremæ Inquisitioni, quæ Benedictina Constitutione confirmantur, & quæ regulas certas exhibent pro solvendis in hujusmodi materia casibus, referuntur a Laurentio Cozza in dubiis selectis circa sollicitationem. Is itaque pag. 19. ait; *Paulum V. sub die 29 Novembris 1611. declarasse, quod etiam ex vi Constitutionis Pii IV. comprehenderentur sollicitantes masculos; & ita rescripsisse Cardinalem Mellinum an. 1613. sub die 28. Februarii ad Petrum Castillo Inquisitorem Generalem Lusitaniæ*, pag. 40. in Congreg. Generali supremæ Inquisitionis die 21. Februarii 1661. declaratam fuisse improbabilem opinionem, quæ asserit, denuntiandum non esse confessarium, qui chartam ad venerem provocantem mulieri domi legendam tradiderit, pag. 62. In eadem Congregatione improbatam fuisse opinionem, quæ ab onere denuntiandi pœnitentem eximit, *si cum Confessario convenerit in simulatione confessionis, ut liberius de rebus inhonestis tractarent*, pag. 65. ex decreto ejusdem Congreg. 25. Julii 1624. mulierem, quæ sollicitanti Sacerdoti consenserit, non teneri in denuntiatione ad consensum suum aperiendum; teneri tamen ad denuntiandum, etiamsi ipsa prius sollicitaverit, & ad consensum ipsa traxerit Confessarium. Pag. 32. die 21. Februarii 1661. improbatam fuisse opinionem illorum, qui contendebant, non esse denuntiandos Sacerdotes, qui propter alterius sollicitationem abjuraverit, pag. 174. decisum fuisse 27. Novembris 1624. *Confessarios sollicitantes non esse cogendos ad denuntiandos ipsos.*

„ *pfis*. Iis addimus sequens Pauli V. decretum 10. Julii 1614. *In* „ *Generali Congregat. S. R. Inq. habita in Palatio Apostolico coram SS. D. N. D. Paulo divina providentia Papa V. &c. facta* „ *relatione, quod multi Confessarii tractant cum mulieribus in* „ *Confessionali, extra occasionem* confessionis, de rebus inhonestis. *SS. decrevit, ut contra hujusmodi Confessarios procedatur in Sancto Officio;* & aliud coram Alexandro VII. 8. Julii 1660. quo decernitur, *teneri* pœnitentem ad denuntiandum, *etiamsi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmissa fuerit*: atque etiam illud, quo 26. Julii 1628. definitum fuit, *mulierem sollicitatam teneri ad denuntiandum etiam si sciret sponte sollicitantem comparuisse*. Rursus die 22. Januarii 1717. Sacra Congr. S. Offic. respondens dubiis propositis a P. Carolo Josepho Spediæ Præfecto Missionum in America, decrevit, mulieres sollicitatas non teneri ad denuntiationem, si Ministri Inquisitionis, & Vicarii Episcopi in longinquis Regionibus degentes, sine gravi incommodo adiri nequeant. Die 11. Maji 1707. eadem Sac. Cong. ait: Puella sollicitata, in simplicitate constituta, & absque notitia inhonestatis, tenetur denuntiare Confessarium sollicitantem, postquam compos effecta fuerit, & notitiam præteritæ sollicitationis acquisierit.

„ Denique Fer. 5. die 5. Augusti 1745. = In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Quirinali coram SS. D. N. BENEDICTO Divina Providentia Papa XIV., & Eminentiss. ac Reverendis. SS. DD. S. R. E. Cardinalibus adversus hæreticam pravitatem Inquisitoribus Generalibus a S. Sede Apostolica specialiter deputatis *Sanctissimus D.N. solicite animadvertens, quam grave sit delictum illorum perditorum hominum, qui Sacrosanctæ Missæ Sacrificio, ac salutaris Pœnitentiæ Sacramento ad Animarum reparationem a Christo Domino instituto; in illarum perniciem, & damnationem abutuntur, decrevit, quod impofterum Sacerdotes tam Saeculares, quam Regulares cujuscumque Ordinis, Instituti, Congregationis, & Societatis etiam de necessitate exprimendæ, vel in actu Sacramentalis Confessionis, sive illius occasione, aut prætextu, ad turpia Sollicitantes, vel Sacrificio Missæ abutentes ad sortilegia, præter pœnas a Jure, & Apostolicis Constitutionibus, ac signanter Sanctæ Memor. Sixti V., & Gregorii XV. contra eosdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem; Quodque ejusmodi Decretum significetur singulis cujuscumque Ordinis Superioribus, ac Præpositis, ad hoc ut de illo, sicuti & de prædictis, aliisque Summorum Pontificum Constitutionibus, juxta præscriptum in generali Decreto Supremæ Inquisitionis die 15. Decembris 1623. semel saltem in Anno, idest Feria sexta post Octavam Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis in publica Mensa, vel in Capitulo ad hoc specialiter convocato, ac insuper in quocumque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari Congressu suos Sub'itos, ac Religiosos commonendos curent, ejusdemque commonitionis coram Suprema Congregatione juratum Testimonium exhibeant*.

„ 4. Constitutiones hæ contra Sollicitantes in confessione editæ in *singulas Nationes universim vires suas extendunt, ac Latinos æque, ac Græcos sua amplitudine comprehendunt*: Const. *Etsi Pastoralis*.

„ 5. Hæ sunt propositiones ab Alexand. VII. 24. Septembris 1665. damnatæ. 1. *Confessarius, qui in Sacramentali confessione tribuit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem*

„ in-

„ *incitat, non censetur sollicitare in Confessione, ac proinde non-„ est denuntiandus.* 2. *Modus evadendi obligationem denuntiandæ „ sollicitationis est, si sollicitatus confiteantur cum sollicitante, „ hic potest ipsum absolvere, absque onere denuntiandi.*

„ 6. Atque hæc sunt, ex quibus certæ, tutæque regulæ sunt de-„ ducendæ, quibus indicatur, qui denuntiandi sint, quas ob eau-„ sas, quando, & qua ratione denuntiare oporteat. Esto itaque

„ Prima Regula. *Denuntiandi sunt omnes, & singuli Sacerdo-„ tes sive absolvendi jurisdictione, & authoritate polleant, sive ca-„ reant.*

„ Hujusmodi regula expresse legitur num. 1., & 2. Constitutio-„ nis. Quamobrem dubitari amplius non potest, quin simplex Sa-„ cerdos, is scilicet, qui ad valide absolvendum jurisdictione ca-„ reat, denuntiandus sit, si confessionem simulando, vel prætex-„ tu, aut occasione confessionis, modo infra explicando, sollici-„ taverit, vel inhonesta, atque turpia tractaverit. Sed quum nihil „ sive in hac, sive in aliorum Pontificum Constitutionibus, vel „ supremæ Inquisitionis Decretis, statuatur de denuntiandis vel „ Clericis, vel Laicis, qui sollicitandi causa confessionem simula-„ verint, vel confessionis prætextu sollicitaverint, non videtur „ probanda, quæ Gipsio tribuitur opinio, qui ut refert Cozza p. „ 153. Clericos etiam, Laicosque denuntiandos esse contendebat, „ harumce legum virtute. Nam si juxta reg. 15. juris, *odia re-„ stringi, & favores convenit ampliari*, atque juxta reg. 49. *In „ pœnis benignior est interpretatio facienda*, manifestum est, pœ-„ nis subjiciendos non esse, qui in lege non designantur, sed ex-„ cludi videntur. In iis ergo Constitutionibus, quum soli Sacerdo-„ tes nominentur, ac denuntiationis pœnis subdantur, Clerici, „ Laicique præsumuntur exclusi. At si li Missam celebrarent, & „ sacramentalem confessionem audirent, ob alias Const. Inquisito-„ rum judicio, ac pœnis gravissimis supponuntur, atque hanc ob-„ rem denuntiandi essent, ut debitas pœnas subirent.

„ Secunda. *Qui aliquem pœnitentem, quæcumque persona illa „ sit, sive pro seipso, sive pro alia persona sollicitaverit.*

„ Habes hic clare definitum, Primo, denuntiandum esse confessa-„ rium, qui sive sollicitaverit fœminam, sive masculum, ut li-„ quet tum ex supra relato supremæ Inquisitionis Decreto, tum „ etiam ex Constit. verbis; nam τὸ aliquem pœnitentem, quæcum-„ que persona sit, innuit vel masculum, vel fœminam. Deinde „ denuntiandum quoque esse, qui non pro se, sed pro alia perso-„ na pœnitentem sollicitaverit, seu ad turpia provocaverit, ut in „ Constit. n. 2. expressum est.

„ Tertia. *In actu sacramentalis Confessionis, vel ante, vel im-„ mediate post.*

„ Qui eo temporis spatio ad turpia provocet, quod inter confes-„ sionis initium, & absolutionem intercedit, is sollicitare dicitur „ in actu confessionis. At quid sollicitare vel immediate ante, „ aut immediate post confessionem, non convenit inter Authores, „ ut videre est apud Cozzam dub. 21. pag. 95. Communior autem „ opinio, quæ meo judicio vera est, atque fini legis omnino con-„ sentanea, asserit; vocabulum istud *immediate*, non pro physico, „ sed pro morali significatu esse usurpandum: scilicet, non pro „ momento, quod nullo interjecto medio, vel præcedit, vel sub-„ sequitur confessionem, sed pro brevi illo temporis spatio, in „ quo, si quidpiam fiat, attentis circumstantiis, secundum com-„ muaem loquendi modum, ac prudentum judicium, sive imme-„ diate ante, vel immediate post confessionem, factum dicatur. „ Quare, qui mulierem petentem confessionem, sive ad confessio-

„ nem

„ nem paratam , & quam paulo post ad confessionem accessuram
„ noverit , ad inhonesta incitaret , is immediate ante confessionem
„ sollicitare diceretur , licet breve temporis intervallum
„ tem actionem , confessionemque intercederet . Atque eandem o
„ causam , immediate post confessionem sollicitare diceretur , qui
„ vel illico post absolutionem , vel in Ecclesia , quum primum e
„ confessionali egredietur , mulierem ad turpia provocaret , sive
„ chartam ei traderet ad venerem incitantem domi legendam . Imo
„ communior opinio est , hac quoque lege comprehendi , qui pœni-
„ tentem deinceps sequatur , eamque , vel in itinere , aut domi
„ sollicitet . Is enim secundum prudentum judicium statim post con-
„ fessionem sollicitasse diceretur ; quia , quum primum potuit ,
„ præconceptum in confessione de sollicitando desiderium executio-
„ ni demandavit . Sed indicati casus clarius comprehenduntur sub
„ regula , quam subjicimus .

„ Quarta . *Vel occasione , aut prætextu confessionis.*

„ Occasio , & prætextus duo hic exprimunt , quæ sunt invicem
„ distincta , atque omnino diversa . Nam confessionis occasione sol-
„ licitare , est ex confessione provocandi motivum sumere : prætex-
„ tu vero confessionis sollicitat , qui confessionem prætexit , sive
„ fingit , ac simulat , ut liberius vel inhonesta tractet , vel ad ve-
„ nerem incitet . Occasione confessionis tribus modis Confessarius
„ sollicitare posse videtur . Primo , dum ex expressa , aut tacita
„ confessionis petitione sollicitandi motivum sumit . Tum enim me-
„ dicinam petenti , venenum , atque panem expetenti , scorpionem
„ porrigit juxta Const. allegorias ; atque veneratione , demissione
„ animi , confidentiæ , aliisque pœnitentis affectibus erga Sacra-
„ mentum , ac Christi Ministrum abutitur , quo facilius ad inhone-
„ sta incitet , adeoque denuntiandus est . Secundo : ex confessione i-
„ psa , hoc est , dum intelligendo , quæ cum aliis egit , vel facere
„ optavit , aut ad venerem proclivitatem &c. , occasionem nanci-
„ scitur vel verbis , vel signis ad inhonesta provocandi . Tertio de-
„ mum , quum notitia utitur , quam ex confessione habuit , ad in-
„ citandum , & facilius movendum ad assensum . Ab hac enim no-
„ titia motum ad sollicitandum , manifestum est , ex ipsa confessio-
„ ne incitandi occasionem desumere . Sed ut pœnitens hanc ob cau-
„ sam denuntiare teneatur , habeat necesse est certa indicia , qui-
„ bus prudenter judicare possit , ex hujusmodi scientia sollicitandi
„ motivum accepisse : nam si indicia hujusmodi desint , præsumi
„ potest aliis ex causis motum fuisse ad sollicitandum . Suppetunt
„ vero pœnitenti hujusmodi indicia , si confessarius brevi post con-
„ fessionem tempore , Pœnitentem sollicitet , veluti personam , quæ
„ facile acquiescere soleat , vel natura sua ad hujusmodi actus pro-
„ pensa sit , & si aut generalibus verbis , aut nutibus in sollici-
„ tando utatur , quibus indicare videatur , se scire vel quid cum a-
„ liis egerit , vel cum aliis ad hæc propensa fuerit , aut quidpiam
„ iis simile , quod ex confessione noverit .

„ Quinta . *Vel etiam extra occasionem confessionis in Confessio-*
„ *nali .*

„ Hac regula ii designantur , qui denuntiandi sint ratione loci in
„ quo ad inhonesta aliquem provocent . Scilicet ii , qui in loco de-
„ stinato ad sacri Pœnitentiæ ministerii exercitium , & ad absol-
„ vendos fideles a peccatis , etiam extra quamcumque confessionis
„ occasionem , & simulationem , ad turpia sollicitant , vel inho-
„ nesta tractant . Constat id primum ex decreto Supremæ Inqui-
„ sit. sub Paulo V. quod una cum aliis a SS. D. N. BENEDICTO
„ XIV. approbatum , & confirmatum fuit ; deinde ex eo , quod fi-
„ nis legis videatur hujusmodi pœnis Sacerdotes subjicere , quia in

„ lo-

,, loco, ex quo fideles solutionem a culpis, ac animæ salutem quærunt, novis culpis ligare, atque in perditionem, & mortem æternam ducere student.

,, Sexta. *Sive in alio loco ad confessiones audiendas destinato, aut electo cum simulatione audiendi ibidem Confessionem.*

,, Tria locorum genera distinguuntur, in quibus confessiones audiri solent. *Primus*, inquit Felix Potest. tom. 11. part. 3. capit. 9. *est confessionale ordinarium, quod confici solet ex ligno, habens laminam ferream cum parvis foraminibus, quodque in Ecclesia collocatur.* Atque hujusmodi est, quod in superiori regula indicatur. *Secundus est locus quicumque ab illo distinctus, ubi confessiones audiuntur; tales sunt in domibus Religiosis Cellulæ quædam in primo claustro, aut in Sacristia*, atque hujusmodi confessionis locum designari, ait verbis illis; *sive in alio loco ad confessiones audiendas destinato*. At si in hujusmodi cellulis confessionale, ut supra dictum est, constructum adsit, quod *formam habeat tribunalis ordinarii sacramentalis judicii*, tunc ad locum prioris generis pertinebit, ac sollicitans, sola loci circumstantia inspecta, denuntiandus erit. Tertius locus est, quem Confessarius ad confessionem audiendam, pro suo arbitrio eligit: *Ita potest esse in Ecclesia, in foro, in domo, in agro, ubique*: atque hunc solum resignant illa verba, *ad confessiones audiendas electo*.

,, Qui in prioris generis loco sollicitant, sunt juxta quintam regulam denuntiandi: qui vero in locis secundi, & tertii generis, quæ loca destinata, aut electa dicuntur ad confessionem, sollicitaverit, tunc tantum sunt denuntiandi, quum vel confessiones audiunt, aut audire simulant. Hinc Confessarius e confessionali provocans mulierem, vel ante sedentem, vel rem aliquam indifferentem secum tractantem, aut cum ea inhonestos ibi sermones habens, denunriandus esset; non vero si extra occasionem confessionis, vel ejusdem simulationis, in loco secundi, & tertii generis, eadem, vel similia ageret.

,, Septima. *Ad inhonesta, & turpia, sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam, tunc, aut postea legendam tentaverint.*

,, Quamquam omnia peccata inhonesta sunt, & turpia, quod in unoquoque finis honestus desideretur, ac turpitudo illa insit, quæ deformitate ad regulam morum continetur; tamen juxta communem loquendi modum, quum inhonesta, & turpia dicimus, venereos actus indicamus. Atque hoc sensu inhonesta, & turpia in Pontificiis constitutionibus usurpantur, ut cum Theologi omnes fatentur, tum etiam constat ex eo, quod hujusmodi peccata legibus, pœnisque illis statuendis motivum dederint, atque demum ex ipsa Inquisitionis praxi. Igitur harumce legum virtute, denuntiandi non sunt, ad furtum, vel alia facinora, Pœnitentes provocantes. At ob Sacramenti abusum, atque hæreseos suspicionem, ii quoque, legibus in hæreseos suspectos latis, inquisitorum judicio subjiciuntur: quamobrem authores bene multi denuntiandos esse tuentur, licet non denuntiantes pœnas in hac Const. stabilitas non subeant.

,, Aliis Constitutionem particulis indicatur, denuntiandos esse, qui provocant, incitant, sive alliciunt, verbis, aut signis &c. quæ, vel ex se, aut ex loci consuetudine, sive ad venereum conciliandum amorem, sive ad venereos actus inducant. *Signa sunt*, inquit Felix Potest. cap. 4. *oscula, tactus impudici etiam sui ipsius Confessarii, tactus manus pœnitentis sine causa, missio osculi manibus, studiosa compressio pedis, aut oculis, & si-*

,, mi-

,, *milia signa amatoria, quibus amantes uti solent ad invitandum,*
,, *aut alliciendum aliquam personam ad sui amorem. Quod est ve-*
,, *rum, etiamsi sollicitatio fiat per signa venialiter inhonesta, nem-*
,, *pe levitas indicativa amoris lascivi, quia licet tales actus sint*
,, *ex se leves; ex circumstantia tamen Sacramenti, cum qua sunt*
,, *conjuncti, sunt graves, & mortales.*
,, Litteræ quoque amatoriæ traditæ etiam ut domi legantur suf-
,, ficiens denuntiandi motivum præbent, ut verbis Constitutionis
,, liquet. Sufficit autem litteras hujusmodi tales esse, quæ ad pro-
,, phanum amorem alliciat.
,, Octava *Aut cum eis illicitos, inhonestos sermones, vel tracta-*
,, *tus temerario ausu habuerint.*
,, Quemadmodum superioribus verbis eos denuntiandos esse præ-
,, cipitur, qui, vel in actu Sacramentalis confessionis, vel ante,
,, aut immediate post, sive in Confessionali extra occasionem con-
,, fessionis, vel alio in loco confessionem simulando, sollicitare,
,, & provocare tentaverint; ita, hac regula, denuntiandos esse
,, præscribitur, qui in iisdem circumstantiis, cum pœnitentibus,
,, sive cum iis, quibus cum confessionem simulaverint, illicitos,
,, & inhonestos sermones, aut tractatus habuerint. Ex quo appa-
,, ret, non solum eos denuntiare oportere, qui illicitis, inhone-
,, stisque sermonibus, ac tractatibus ad turpia sollicitaverint, seu
,, provocare tentaverint, sed etiam illos, qui vel turpia verba pro-
,, ferant, vel illicitos aut castitatis contrarios sermones habeant,
,, sive de rebus tractent, quæ vel turpes sint, aut pudori, hone-
,, statique adversentur, licet hujusmodi verbis, aut tractatibus,
,, nec sollicitare, seu provocare contendant, nec ex parte Pœni-
,, tentis sollicitatio, & provocatio sequatur ulla. Rem ita ostendit
,, Potest. cit. tom. III. cap. II. *sub his verbis comprehenduntur*
,, *etiam sermones inhonesti sine provocatione; nam hæc clausula est*
,, *distincta a priori* ,, sollicitare vel provocare tentaverint ,, *&*
,, *additur disjunctiva* aut, *quod non esset verum, imo clausula*
,, *hæc esset superflua, si solum comprehenderet sermones inhone-*
,, *stos cum provocatione.*
,, Nona. *Denuntiare oportet, etiamsi sollicitatio inter Confessa-*
,, *rium, & pœnitentem mutua fuerit.*
,, Quum mutua sollicitatio sit sive a pœnitente incipiat, sive a
,, confessario, ut est manifestum: ex hac regula clare deducitur,
,, falsam, & improbatam omnino esse ab Apostolica Sede illorum
,, opinionem, qui denuntiandum non esse tuentur Confessarium,
,, sollicitanti fœminæ consentientem.
,, Decima. *Sive sollicitationi Pœnitens consenserit, sive con-*
,, *sensum minime præstiterit.*
,, Horum verborum sensus, atque regulæ hujusmodi usus ex su-
,, pra dictis abunde patet. Hic vero in memoriam revocandum est
,, supremæ Inquisitionis decretum *Nota* 2. indicatum, quo decer-
,, nitur, pœnitentem teneri ad denuntiandum, non vero ad ape-
,, riendum præstitum sollicitationi consensum: ac decretum aliud
,, ejusdem Congregationis sub die 27. Januarii 1613. *ubi decretum*
,, *fuisse volunt nonnulli*, inquit Cozza pag. 91. *quod confessarius*,
,, *qui mulierem pœnitentem ante ejus pedes signo crucis munitam*,
,, *sollicitat, dicens ei, nolle suam confessionem audire pro tunc*,
,, *ut commodius sollicitet, sit denuntiandus.*
,, Undecima. *Vel longum tempus post ipsam sollicitationem jam*
,, *effluxerit.*
,, Non solum hic illorum proscribitur opinio, qui contendunt
,, post triennium denuntiandi obligationem cessare; sed innuitur
,, etiam tandiu in pœnitente denuntiandi onus manere, quoad us-

,, que

„ que satisfecerit: Imo & eos quoque denuntiare debere, qui vel
„ ob ignorationem legis de denontiandis solicitantibus, vel, quod
„ non illico, ob simplicitatem, sollicitantis verba, aut nutus in-
„ tellexerint, nonnisi post longum tempus agnoscunt, aut teneri
„ ad denuntiandum se sollicitatos fuisse.

„ Duodecima. *Aut sollicitatio a Confessario, non pro seipso, sed*
„ *pro alia persona peracta fuerit.*

„ Regula ex iis, quæ supra sunt explicata, clara est. Addimus
„ autem hæc alia verba, quæ in Gregoriana Constitutione haben-
„ tur: *qui ad inhonesta, sive inter se, sive cum aliis perpetranda*
„ *sollicitaverunt*, ut confessarii intelligant denunciandos esse solli-
„ citantes cum pro se ipsis, tum pro aliis personis, cum etiam
„ per alias personas.

„ Is præmissis, monentur Confessarii, *ut caveant diligenter*,
„ *ne pœnitentibus, quos noverit jam ab alio sollicitatos Sacramen-*
„ *talem confessionem impertiant, nisi prius denuntiationem prædi-*
„ *ctam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint com-*
„ *petenti Iudici, vel saltem se, quum primum poterunt, delatu-*
„ *ros spondeant, ac promittant.*

„ Ex iis manifestum est, omnes pœnitentes gravi præcepto obli-
„ gatos esse ad denuntiandos sollicitantes Confessarios, nec sine
„ gravi culpa id omittere posse. Agitur enim de re gravi, cujus-
„ modi est Sacramenti abusus, ac de crimine, quod præ se suspi-
„ cionem fert hæreseos.

„ Neque solum pœnitens, sed ii quoque, qui vel sollicitantem
„ Confessarium casu viderunt, vel audierunt, vel immediate aut
„ ab ipso sollicitante Confessario, sive ex sollicitato pœnitente sol-
„ licitationis scientiam habuerunt. Id universim Theologi osten-
„ dunt ex eo, quod hujusmodi Confessarii sint hæreseos suspecti,
„ quodque testes quoque de immediato auditu, per Inquisitionis e-
„ dicta suspectos de hæresi denuntiare præcipiantur.

„ Quæstio dumtaxat est, num denuntiare teneantur, qui idem
„ ex levibus, ac suspectis personis audierint? Tutior vero, & com-
„ munior opinio est, hos quoque denuntiare debere. Quia in cau-
„ sis ad sanctum Officium spectantibus admittuntur etiam testes in-
„ habiles, excommunicati, perjuri, infames &c. nec privati est,
„ sed inquisitoris investigare, & decernere, num persona, ex qua
„ audita fuit facta a Confessario sollicitatio, fide sit digna. Cujus
„ quidem rei ratio est, quod hæreseos, aut hæreseos suspicioni cri-
„ men ita Christianæ reipublicæ perniciosum sit, ut ad illud ex-
„ tirpandum omnia adhibere oporteat media, atque adeo cujuscum-
„ que generis testes. Ad cohibendum vero hac in re calumniato-
„ res Sanctiss. D. N. BENEDICTUS XIV. in superiori const. n. 2.
„ pœnas in calumniatores, sive falsos delatores constituit, ut ibi
„ legere est.

Igitur omnes pœnitentes, vel ex pœnitentibus audientes sollicitantem confessarium denuntiare tenentur. Idque etiam si delictum occultum fit, ac sollicitans vir bonæ famæ ex decreto Alexandri VII. die 24. Septemb 1665. & etiamsi sciat sub sigillo naturali, jurejurando quoque confirmato, quia hoc ad privatum bonum, denuntiatio vero hujus criminis ad publicum reipublicæ Christianæ bonum spectat, ac publicum bonum privato anteponendum est, neque juramentum de re mala tenet, ut ex Bord. argumentatur Felix Potest. c. 12.

Per-

Persona sollicitata tenetur per seipsam denuntiare, quia hæc obligatio est personalis, & si per alium denuntiaret, denuntiatio esset ex audito alterius. Qui per Epistolam denuntiant, nisi subscribant proprium nomen, & cognomen, non satisfaciunt, ac fiunt deinceps ab Inquisitore vocandi, ut iterum juridice deponunt.

Si mulieres nobiles sint, aut Puellæ, quæ denuntiare debeant, ac vereantur ad Inquisitionis Tribunal accedere, monere debent per internuncium Inquisitorem, ut domum Notarium mittat ad suscipiendam denuntiationem. Aptior vero internuncius est Confessarius, cui Inquisitor de sollicitatione jam monitus committere potest, ut recipiat in scriptis juramento firmatam denuntiationem, ex decreto Inquisit. Rom. jussu Urbani VIII. 27. Sept. 1624. qui quidem modus servari maxime debet in recipienda monialis denuntiatione, ne res aliis monialibus manifestetur. Reliquæ patent ex ipsa Constit. in qua pœnæ quoque in delinquentes statutæ leguntur.

„ NOTA. Qui in partibus Schismaticorum, Hæreticorum, & Mahumetanorum degunt, licet subjecti sint Constitutionibus contra sollicitantes, tamen in iis locorum circumstantiis, in quibus nulla spes adsit punitionis denunciari, atque mulieres sine periculo, & infamia denuntiare nequeant, denunciatos vero facile pœnam declinare posse credatur, recurrendo vel ad Episcopos schismaticos, vel ad Laicos Judices infideles, ex decreto Sacræ Congr. S. O. die 21. Febr. 1630. attentis supradictis causis absolvendi sunt, & liberandi ab hujusmodi onere denuntiandi; moneri tamen debent, *ut cessantibus supranarratis periculis, & impedimentis teneantur denuntiare.*

APPENDIX

De Indulgentiis.

Quæst. I. *Quid & quotuplex est Indulgentia?*

Resp. 1. Indulgentia est remissio pœnæ temporalis peccatis quoad culpam remissis debitæ, facta extra sacramenta, & sacrificium per applicationem satisfactionum Christi, & Sanctorum. Fide constat ex Concil. Trident. sess. 25. Indulgentiarum usum fidelibus maxime salutarem esse, easque concedendi potestatem in Ecclesia extare.

Resp. 2. Indulgentia alia est totalis, seu plenaria, qua tota pœna temporalis remittitur; & alia partialis, seu non plenaria, qua pars tantum pœnæ remittitur. Hæc dicitur aliquando Indulgentia unius anni, vel XL. dierum per quam scilicet tantum de pœnis remittitur, quantum remitteret pœnitentia austera unius anni, vel plurium, aut XL. dierum, secundum antiquos canones facta.

Quæst.

Quæst. II. *Quinam habent potestatem concedendi Indulgentias?*

Resp. Papa potest jure divino indulgentias qualescumque in tota Ecclesia concedere; quum supremus sit Vicarius Christi, & supremum caput visibile Ecclesiæ. Supremo autem Principi competit potestas dispensandi thesaurum communem sine limitatione. Episcopi vero in sua diœcesi, & Archiepiscopi in tota sua provincia possunt jure communi concedere tantum indulgentias unius anni in dedicatione Ecclesiæ: & in anniversario dedicationis, vel alia ex causa, dierum dumtaxat xl. ex Concil. gener. Lateran. IV. c. 62. Cardinales etiam non Episcopi dicuntur concedere indulgentias 300. dierum, ex concessione Papæ, saltem tacita.

„ NOTA. Hæc potestas est jurisdictionis, non ordinis. Hinc 1. „ potest competere, & delegari clerico non sacerdoti. 2. Indul„ gentiæ non possunt concedi, nisi subditis, *c. 4. de pœnit. & re-* „ *miss.* ubi ratio datur, quia sicuti a judice non suo ligari nemo „ potest, ita neque absolvi. Possunt tamen exempti lucrari indul„ gentias Episcopales, quum in ea re favorabili possint se subjice„ re jurisdictioni Ordinarii, ne quorum in gratiam concessum est „ privilegium, in eorumdem dispendium cedat, ex reg. 61. jur. in „ 6. ibi. *Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus di-* „ *spendium retorquendum.*

Quæst. III. *Quænam requiruntur ad lucrandam Indulgentiam?*

Resp. Sequentia. I. Status gratiæ, saltem quum ultimum opus completur. Quia tunc applicatur indulgentia, quæ illum exigit: nam inimico Dei, quamdiu in peccato existit, nulla fit remissio, etiam quoad pœnam temporalem. Inimicus enim Dei, & reus pœnæ æternæ non est subjectum aptum, cui remittatur aliqua pœna; & nulla est remissio nisi pro justo. Unde indulgentia numquam conceditur, nisi contritis, & confessis, aut vere pœnitentibus. Imo aliqui putant necesse esse, ut omnia opera in Bulla injuncta perficiantur in statu gratiæ. Sed alii communius docent sufficere, quod bene fiant animo vere pœnitenti, & sine affectu ad mortale: Quia Pontifex in concessione non exigit, ut omnia opera præscripta fiant in statu gratiæ, & sine illo possunt esse utile ad finem indulgentiæ. Requiritur tamen status gratiæ eo instanti, quo ultimum ex operibus per Bullam injunctis perficitur. Nam requiritur status gratiæ eo instanti, quo indulgentia applicatur. At indulgentia applicatur eo instanti, quo ultima conditio ponitur, seu instanti consummationis operum. Ergo eo instanti requiritur status gratiæ.

II. Omnia opera injuncta impleri debent integre, in loco, & tempore, & ordine præscriptis, & propter finem præscriptum. Quia indulgentia non conceditur, nisi sub hac conditione; qua proinde non impleta, simpliciter nihil obtinetur. Et indulgentia solum operatur secundum

nitentiam in hac vita; & horum dictum satis videtur concordare æquitati, ut notat Innocentius.

Quæst. IV. *Quænam notanda sunt circa opera præscribi solita?*

Resp. Sequentia. 1. Dum in Bulla conceditur indulgentia *contritis, & confessis*, ad eam lucrandam secundum multos, confessio non est necessaria habenti sola venialia: quia putant eam designari tantum ut medium ad gratiam, & remissionem culpæ. Sed alii multi dissentiunt, quia tunc confessio requiritur tamquam unum ex operibus præscriptis. Quare tutius est confiteri, idque consentaneum est praxi fidelium, præsertim tempore Jubilæi.

2. Oratio fieri debet per aliquod tempus in loco, tempore, & ex intentione designantis. Locus est ordinarie ubi est indulgentia. Tempus est inter utrasque vesperas. Intentio est pax inter Principes christianos, conversio infidelium, extirpatio hæresum, exaltatio S. Matris Ecclesiæ, bonum spirituale Papæ, nisi alia addantur. Secundum multos debet esse vocalis, nec valet, si fiat cum distractione voluntaria: nam talis oratio non est religiosa, nec apta ad impetrandum id, quod Papa intendit.

3. Modus servandi jejunium est ille, quem singulæ provinciæ servant tali tempore in aliis jejuniis.

4. Eleemosyna, si non determinetur per Bullam, fieri debet juxta regulas prudentiæ, & dictamen internum: ita ut non detur quid minimum, spectata facultate dantis: nam minima non sunt in consideratione.

5. Non satisfit per communionem sacrilegam: nam communio præscribitur, ut opus bonum, vivum, & operativum gratiæ.

Quæst. V. *Quænam requiruntur ut Indulgentiæ prosint Defunctis?*

Resp. Necesse est, 1. Ut pro illis in Bulla specialiter concedantur. Nam indulgentiæ non prosunt pluribus, nec aliis, quantum prima concessio; & tantum valent, quantum sonant. Nomine autem fidelium simpliciter in Bullis intelliguntur soli viventes, ut patet ex usu; quare quoties indulgentiæ ad mortuos extenduntur, expresse additur; *Fidelibus vivis, & defunctis*. 2. Ut Fidelis vivens omnia opera injuncta rite perficiat ex intentione lucrandi indulgentiam pro mortuo, fitque in statu gratiæ, saltem quum ultimum opus impletur, atque indulgentiam applicet defuncto.

APPENDIX.

De Orientalis Ecclesiæ circa Pœnitentiam disciplina.

Orientalis Ecclesia orthodoxam fidem servavit tum circa pœnitentiæ virtutem, tum circa Sacramentum. Tres esse pœnitentiæ partes, inter quas non solum cordis

contritio, & oris confessio, sed etiam operis satisfactio recensetur, fatetur Gregorius Hieromonachus in Synodo, *Interrogatione de partibus pœnitentiæ, & quid sit satisfactio*; Gabriel Philadelphiensis de Sacramento Pœnitentiæ, ubi agit *de ejus partibus, & satisfactione*: Simon Thessalonicensis in Opere *de Septem Ecclesiæ Sacramentis*; Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus in primo ad Lutheranos responso; & Confessio orthodoxa a quatuor Græcis Patriarchis adversus Lutheranos edita p. 1. *interrogatione* 103. Et cum ii, tum alii Græci etiam Schismatici fatentur omnia peccata mortalia speciatim Patri spirituali esse confitenda.

Chaldæos quoque, ac Syros Nestorianos censuisse semper pœnitentiam Sacramentum esse, eamque peccatorum præ se confessionem ferre, debitamque satisfactionem, facile patet. Nam Ebedjesus Sobensis in *libro Margaritæ part.* 4. *c.* 1. inter Sacramenta recenset remissionem peccatorum: Josephus Indus *Navigatione novi Orbis* c. 134. apud Nestorianos in usu fuisse testatur *Confessionem auricularem; confitentur*, inquiens, *ut nos*. Jesujabus Adjabenus Patriarcha Ordinem pœnitentiæ composuit, eodem Sobensi teste, illumque commentariis illustravit. Timotheus II. Patriarcha in lib. *de Sacramentis* c. 7. sect. 6. ut legere est apud Assem. tom. 7. Bib. Orient. part. 2. pag. 287. Res vero clarior fit ex eo, quod dum quidam Patriarcha Nestorianus, quem Assemannus ait, fuisse Simeonem Barmamam, auferre vellet peccatorum confessionem, contentio magna, atque cædes orta sit. *Erat quidem apud nos*, inquiunt Sulaka, & Josephus II. *consuetudo, ut revelaremus peccata nostra inter nos: sed surrexit violentus Tyrannus, & abolevit eam; orta est cædes, & contentio, & cessare fecit illam*. Galanus vero, de Sacramento pœnit. sect. 1. scribit, decrevisse Nestorianos, *ne quispiam deinceps alteri, quam soli Deo peccata sua confiteretur; propterea quod ex revelatione cujusdam confessionis, cujus secretum Spahanensis nescio quis aperuerat, multæ inter ipsos Syros dissensiones, & homicidia venissent*. Confessionem in primis restituere studuit laudatus Sulaka, ejusque in Patriarchatu successor Abdiesus: deinde Missionarii Apostolici tamen in Chaldæa, & Perside, quam in Indiis; Episcopi enim, Doctoresque, qui in Chaldæa a Patriarcha Babylonico in Indias destinabantur, inter cæteros Nestorianorum errores, hunc etiam, confessionis scilicet auricularis horrorem, populis illis instillabant, ut scribit Antonius de Gouvea in actis Alexii Menezii Archiepiscopi Goensis lib. 1. cap. 13. idemque Menezius testatur in Synodo Diamperiensi sess. 6. can. 1. Ita Assem. loc. cit.

Syri quoque Jacobitæ, Cophti, & Æthiopes Sacramentum pœnitentiæ a primis temporibus agnoverunt omnes, ac etiam nunc eorum plerique servant. Licet enim in Ægypto circa XII. sæculum tres Patriarchæ Pœnitentiæ Sacra-

cramentum abrogare constituerint; tamen semper suos habuit etiam ibi defensores. Nam adversus illam novitatem restitisse, ait Renaudotius, Marcum filium Elconbatri, qui se se Marco opposuit filio Zaraæ: & postea Abnassalos fratres duos, & alios non paucos: Atque eodem tempore Antiochenus Jacobitarum Patriarcha Michael necessitatem confessionis Sacramentalis, & Canonis, seu pœnitentiæ canonicæ multis argumentis stabilivit *in tractatu de praeparatione ad Communionem*. Hanc autem mutationem ita factam fuisse scribit laudatus Renaudotius in commentario *ad Liturgiam Copht. tum S. Basilii*. Dum Sacerdos postquam Patriarchæ, Episcopis, Sacerdotibus, & Clero thus dedisset, Laicos circuitu per Ecclesiam facto incensaret, solebant Cophtitæ ejus precibus commendare se, simulque confiteri se peccatores, & confessionem quamdam verbis generalibus pronunciare illi non absimilem, quam in Missa recitat Ecclesia Latina; Quum interea Sacerdos orationem diceret, quæ ad remissionem peccatorum pertinere videbatur; existimaverunt, eam non frustra pronunciari ut similes absolutiones valere judicatæ sunt ad abolenda peccata, quæ per fragilitatem humanam, a piis etiam quotidie committuntur, atque hinc superstitio cœpit, quam ita subsequuta est pœnitentiæ subversio. Sæculo undecimo, & sequenti ad sacrorum mysteriorum communionem admitti cœperunt gravissimorum criminum rei, qui ea Sacerdotibus confiteri, & *Canonem*, seu pœnitentiam subire negligebant, quum, si disciplinam Ecclesiasticam erga eos exercuissent, timerent, ne calumniam ipsis aliquam obdurati peccatores apud Mahometanos impingerent, aut fidem abnegarent. Sed alii longius progressi, ut inter alios Joannes filius Abugaleb Patriarcha Cophtarum, & Marcus filius Zaraæ, confessionem, ut supra dixi, penitus sustulerunt: atque illo Alexandrinorum Sedem occupante, Michael Damietensis opusculum insulsissimum edidit, quod tamen ex parte servatum est in collectione canonum Alexandrina, laudaturque ab Abulbricat, & Authore scientiæ Ecclesiasticæ. Summa illius doctrinæ hæc fuit: Christus vetuit, ne magistros nobis constituamus super terram, quum unus sit ipse magister noster, neque Marcus Alexandrinæ Ecclesiæ fundator simile quidquam instituit: ex quo ineptus ille doctor firmissimum argumentum habere existimavit ad avertendam pœnitentialem omnem disciplinam. *Itaque ex pessima illa inspiratione multi existimare cœperunt, sufficere ad expianda peccata, ut, quum Sacerdos thuribulum circumferret, inclamaretque a populo* Kyrie eleison, *adjicerentur hæc verba post illud*, Domine miserere, *quod Arabice quoque dicitur multoties*, Suscipe, Domine, hoc incensum, quod offertur tibi a Sacerdote tuo pro peccatis nostris. *Tunc unusquisque animo revolvens peccata sua, ea secrete coram Deo confitebatur, atque ita*

ita illa sibi remitti stulte existimabat. Neque illic constitit superstitio: sed tandem fuerunt, qui posito coram se thuribulo domi, absque Sacerdotis ministerio, thus injicientes, & fumo peccata sua immurmurantes illa sibi plene remissa crederent: quod ab Æthiopibus factum testatur Abuselab, & a Nestorianis Malabarensibus Historia Alexii Menesii Goensis Archiepiscopi. Illam brevem formulam agnoscendi se peccatores coram Deo, Confessionem vocarunt.

Quæ hactenus exposita sunt, perspicuum faciunt, Sacramentum pœnitentiæ agnitum fuisse, ac servatum a primis sæculis in universa Orientali Ecclesia, eosque, qui illud rejecere, habitos fuisse a reliquis tamquam Novatores, sive Hæreticos. Superest ergo ut videmus, quænam fit in hujusmodi Sacramenti administratione eorumdem disciplina.

§. I.

De iis, quæ ad materiam spectant.

POEnitentia in publicam dividi solet, & privatam. Publica pœnitentia est, quæ Episcopo, vel Presbytero pœnitentiario ad canonum normam decernente, publice a confessis peccatoribus fit: privata vero, quæ a Confessario pœnitentis fidei, & conscientiæ privatim, ac secreto peragenda committitur. Quum de Orientalibus dicturi simus, actiones, quibus publica pœnitentia continebatur, ex Gabriele Philadelphiensi Græco Authore describere placuit. Is *c.* 10. *de Sacr. Pœnit.* loca varia, in quibus peccatores pœnitentiam agerent, per actiones designans, ait: *Hæc sunt: Fletus, Auditio, Substratio, Consistentia, & Participatio.*

Fletus, inquit, *locus est extra portam Oratorii, in quo stant flentes, & peccatorum suorum veniam a fidelibus intervenientibus, & exeuntibus postulant.*

Auditionis locus est intra portam Templi, videlicet in Narthece, in quo stant Audientes, & hymnorum, sanctarumque Scripturarum lectionem, & doctrinam audiunt.

Substrationis locus est intra Templum, in quo stant, qui substernuntur, qui eum Catechumenis exeunt e Templo, quum illud: quicumque Catechumeni discedite, *a Diacono premulgatur.*

Consistentiæ locus est, in quo ii, qui pœnitentiam egerunt, idoneumque Canonem executi sunt, consistunt, & fidelibus comprecantur.

Participationis locus, in quo stant, qui fructus pœnitentiæ dignos fecerunt, & divinæ participant communionis eum reliquis, qui ea digni sunt.

Hæ sunt diversæ stationes, diversique pœnitentium gradus,

dus, in quibus pluribus etiam annis stare jubebantur, qui publicæ pœnitentiæ subjicerentur. Non solum autem publica, sed etiam privata, si gravia essent crimina, Episcopo, vel Presbytero Pœnitentiario juxta præscriptum Canonum decernente, publica pœnitentia expiabantur. Ex arbitrio vero, & voluntate Episcoporum pendebat, ut pœnitens per omnes, aut pauciores transiret pœnitentiæ gradus: Et Sacri Canones præcipiebant, ut Episcopi, sive Presbyteri pœnitentiarii hac œconomia uterentur, ne ex pœnitentiæ gradu, in quo peccatores stare juberentur, occulta illa crimina manifestarentur, quæ pœnitentibus infamiæ, & maximo damno esse possent. Hujusmodi usus adhuc octavo exeunte sæculo purus, & integer perseverabat in Ecclesia Latina, ut constat ex Caroli Magni, & Ludovici Pii capitularibus, præsertim lib. V. c. 136. Post medium sæculum nonum regnante Carolo Calvo tertius pœnitentiæ gradus antiquari cœpit, ut patet ex variis Summorum Pontificum Epistolis, & Conciliorum decretis, in quibus, ubi de publica pœnitentia agitur, fletus, auditio, & consistentia commemorantur. Imo & quartus ex tunc nonnihil relaxatus, concessa solemnibus saltem diebus pœnitentibus communione. Sequentibus vero sæculis sensim publica pœnitentia in Latina Ecclesiæ antiquum rigorem amisit, ac pœnitus sublata fuit.

In Orientali vero Ecclesia longe antea publicæ pœnitentiæ disciplina immutata, ac sublata fuerat. Nectarius enim Constantinopolitanus Episcopus renunciatus ann. 381., quem Episcopatum ad annum usque 397 tenuit, publicam pœnitentiam in Constantinopolitana Ecclesia e medio sustulit, ejusque morem deinceps imitatæ sunt aliæ Orientis Ecclesiæ. Quæ autem ab antiqua consuetudine detraxit, sive in ea abrogavit, ad sex summa capita revocari possunt, inquit Morinus lib. VI. de pœn. c. 22. 1. Presbyterum confessionibus, & pœnitentiis publicis præfectum sustulit. 2. Morem antiquum publice enunciandi quædam crimina, quæ Presbyter ille monuerat, abrogavit. 3. Quotidianas manuum impositiones, & orationes super pœnitentes ab Apostolorum ætate fieri solitas, in quibus universum fere substrationis mysterium consistebat, interdixit. 4. Pœnitentiarum, sive pœnarum in confessione secreta impositarum executionem pœnitentium fidei commisit, ut eas quisque in seipsum pro contritionis zelo, & ardore, nemine conscio, aut judice exequeretur. 5. Hinc accusationes criminum a proximis commissorum apud Episcopum ex præcepto religionis factæ, & judicium pœnitentiæ de iis licet occultis publice redditum, obsoleverunt. Unde præterea obsolevit seipsum de occultis criminibus accusandi festinatio, & acceleratio, ne reus præventus, & convictus multo severiori pœna plecteretur. Denique pœnitentiæ publicæ de criminibus occultis penitus abolitæ sunt.

Post hanc disciplinæ variationem hæc fuit, ac viget

in litteris, quibus Sacerdoti dat confessionem audiendi authoritatem, ubi ait, Sacerdotem *juxta opera, in quibus peccaverunt, Canonem pœnitentibus imponere debere*: Gabriel Philadelphiensis Græcus recentissimus satisfactionem, c. 8. libri de Sacramentis vocat, *adimpletionem, & perfectionem Canonis, quem Pater spiritualis dedit peccatori secundum spiritualem sacrorum canonum pœnam.* Neophytus Rodinus Cyprius in libro, quem de confessione lingua Græca vulgari edidit, ait: *satisfactio est, ut faciat aliquis id, quod sufficit, hoc est, illum canonem, quem ei dederit Pater spiritualis &c.* Hieremias Patriarcha CP. in primo responso ad Tubingenses Lutheranos ad c. 11. testatur, pœnam, seu medicinam peccatis dandam juxta canones: denique, missis Allatii, & Arcudii testimoniis, ita Goarius pag. 697. Græcorum disciplinam describit: *Patres spirituales sedentes, pœnitentes pro Exomologesi audiunt. Si leves, & venia dignas pœnitentibus culpas deprehenderint, nullam adhibent solutionem, sed de pio, devotoque quodam opere exercendo monitum amice remittunt; si lethifera crimina detegant, illa in Nomocanone juxta se posito examinant, censurarumque districtioni, prout legunt, cuncta subjiciunt, & tandem pęnitenti bene precantur, his atque aliis orationibus, aut in remedium præteriti delicti, vel in cautelam futuri compositis. Peccata tandem cuncta ad canonum rigorem examinata pœnis in eis perlectis castigant, & emendant. Proptereaque pœnitentiam impositam, ut canonibus præscriptam, solent ipsi κανόνα vocitari.* Et infra, *publica pœnitentia nulli licet amplius imponatur, aliquos tamen confessione expiatos a sacra communione per annum, vel plures quandoque arcent. His non ita plene reconciliari privationem Eucharistiæ panis Eulogici communionis vices supplentis, sumptione solantur; & sanguinis dominici sumendi loco, aquam in Theophaniis benedictam, diacono eam porrigente, communionis diebus Paschatis scilicet, Apostolorum Petri, & Pauli, Assumptionis, & Christi Natalitiorum, summa cum religione hauriunt, & tandem oratione super eis recitata, ex integro Ecclesiæ reconciliantur.* Pęnitentiæ Canonicæ Dionysius Barsalibi, Michael Antiochenus Patriarcha, aliique Syri, atque etiam Cophtici scriptores meminere, eamdemque inculcaverunt.

Ubi disciplina hæc variata sit, ac mos obtinuerit, ut pro Sacerdotum arbitrio pœnitentiæ Latinorum more imponantur, certum est, non teneri confessarios ad normam illorum canonum pœnitentias præscribere, sed ubi vigeat adhuc canonum observantia, nefas esse censeo, Confessarios aliam pœnitentiam injungere præter eam, quam canones, sive Pęnitentiales libri præscribant, nisi ii eamdem confessariorum arbitrio imponendam pęnitentiam committant. Nam absolvendi facultatem, sive jurisdictionem, quam ex Ecclesia, & ab Episcopis habent, ita exercere tenentur, ut Ecclesiæ lege obligati sint ad indicandam pęnitentibus, quos

quos absolvunt, pœnam ab eadem Ecclesia determinatis criminibus designatam; & ut in Ecclesia Latina iis, qui ex occulto delicto in pœnam incidunt irregularitatis, vel suspensionis ab Ecclesia præscriptam, confessarius declarare debet pœnam, in quam incidit; Ita in Ecclesiis, in quibus pœnæ canonicæ in usu sunt, confessarius absolvendo pœnitens pœnas his declarare debet, quas canones statuant pro peccatis, quæ confessi sint, subire oportere. En verba Hieremiæ Patriarchæ, Resp. 1. ad Lutheranos c. 21. *quod attinet ad potestatem dimittendi peccata, ea non absolute data est, sed ea conditione, ut peccati pœnitens obediat, & consentiat illi, qui animæ suæ curam gerit, & veram pœnitentiam demonstret.*

Operum pœnitentialium præcepta in tres generales species dividunt. In ea, quæ communionis Eucharistiæ privationem spectant, & ad istam privationem referuntur unius, vel plurimum annorum mulctæ; unicum enim canonum pœnitentialium studium, idque vehementissimum in id incumbere videtur, ne cui indigno Eucharistia præbeatur; & ideo post absolutionem communionem diutissime differunt: deinde in ea, quæ jejuniorum, & ciborum abstinentiam; ubi explicant, quibus diebus abstinendum sit, quibus remissius agendum, quibus non abstinendum: denique in ea quæ preces, & orationes singulis diebus recitandas, Episcoporum est pœnitentias canonicas augere, vel minuere, qui solent etiam *diplomata quædam concedere a pœnis & canonibus non plene adimpletis Pœnitentes eximentia, quæ chartæ condonativæ indulgentiarum vices apud Græcos obtinent*, inquit Goarius pag. 680.

Hactenus de pœnitentia generatim egimus, & quoad Laicos homines; in Clericorum vero pœnitentia tria sunt speciatim observanda. 1. Sacerdotem Clerici confessionem auditurum ab eo promissionem exigere ab officio cessaturum si crimina confiteatur, quæ canones depositione, aut suspensione condemnant. 2. Clericum propter crimen sic secreto in confessionis auricularis tribunali depositum, aut suspensum, communione Eucharistica non privari pœna, priore juxta canones crimini sufficiente. 3. Quoniam Clerici conjugati, etiam presbyteri ordinari solent, si rescivérint uxores suas adulterio pollutas, eas dimittere tenentur, aut si iis commisceantur, ab officio Ecclesiastico cessare. Quæ ex iis emergunt dubia, infra proponemus. Hæc ad pœnitentiæ materiam spectant, nunc dicendum.

§. II.

De forma.

Latina Ecclesia pro Sacramenti pœnitentiæ forma habet hæc verba: *Ego te absolvo ab omnibus peccatis*: eamdem usurpandam proposuit Eugenius IV. Armenis in de-

decreto, quod pro eorumdem instructione in Florentina Synodo edidit, voluitque Clemens VII. ut Græci in Italia, Insulisque adjacentibus degentes, eadem uterentur, dum necessitate cogente, Latinos absolverent: hanc vero, vel ei valde similem Græcorum plerique, dum pœnitentem statim ac confessus est, absolvunt, usurpant. Græci Calabri, Apuli, & Siculi, in orationibus, quas pœnitentes absolvendo proferunt, habent: *Ego vero condono tibi omnia peccata tua; in nomine Patris, &c.* vel, *insuper ego absolvo te ab omnibus peccatis tuis quæcumque coram Deo, & mea indignitate confessus es: In nomine Patris, &c.* Acceptaverunt quoque illas *Orientales nonnulli, & ut in usum actas memini quondam mihi ab ipsis ostensas; transcriptas vero, quasi laudatas, & receptas a quibusdam cum plerisque sui ritus orationibus recenter ad me misit multa mihi necessitudine conjunctus Georgius Corestus Ecclesiæ C. P. Theologus*, inquit Goarius p. 540. edit. Venetæ.

Ruthenos hanc adhibere consuevisse formulam refert Arcudius lib. IV. c. 3. *divina gratia S. Spiritus per me peccatorem, & minimum servum tuum habet condonata quæcumque peccasti*; in Rituali vero Metropolitæ Chiovensis post deprecationem, Sacerdotem verba hæc pronunciare narrat: *Ego quoque Pater suus spiritualis potestate mihi a Deo, & a superioribus meis concessa, te absolvo ab omnibus peccatis tuis.* Nunciatum vero est a Monachis nonnullis Ruthenis, hac nostra ætate Ruthenos fere omnes indicativam Latinorum formulam adhibere. Eadem forma universim utuntur Armeni, teste Galano, & Syri Maronitæ, Chaldæi, aliique Orientales. Ex quo patet, totam fere Orientalem Ecclesiam præscriptam in decreto pro Armenis a Conc. Florentino edito, absolutionis formam usurpare.

Quamquam hæc forma Romanæ Ecclesiæ maxime probatur, & laudato pro Armenis decreto præscripta est: tamen non adeo facile irritum, vel dubium declarandum est Pœnitentiæ Sacramentum formula deprecativa a Græcis nonnullis, & ab aliis paucis Orientalibus usurpata. Hujusmodi formæ ita exprimuntur a Gabriele Philadelphiensi de Sacr. Pœnit. c 8. *Gratia sanctissimi Spiritus per humilitatem meam habet te condonatum, & absolutum.* In Officio eorum, qui peccata confitentur, a Goario latine reddito, Pœnitentiarium pœnitentem circa varia peccata interrogare præscribitur, ac deinde subditur: *Postquam minutim interrogaveris de singulis, assume indicem, & quale sit peccatum inquire, & cum hoc libro confer, ut quale sit peccatum dignoscas, & ista deinde subjunge.* Duæ deinceps recensentur Orationes, in quarum prima Sacerdos ait: *quæcumque tenuissimæ humilitati meæ narrasti, & quæcumque minus ex ignorantia, vel oblivione, qualecumque sit, exprimere non voluisti, condonet tibi Deus in præsenti, & in futuro.* In alte-

ra vero: *Ipse Deus, per me peccatorem in præsenti, & in futuro sæculo tibi partas*. Aliæ vero formæ habent: *Absolvat te Deus &c., vel condonet, dimittat, remittat tibi Deus quæcumque peccasti*. Iis autem formis facile patet, ratum fieri Pœnitentiæ Sacramentum. Primum, quia licet Græci, aliique Orientales iis uterentur etiam Conc. Florentini tempore, ut ex eorumdem libris liquet; tamen Græcis, quos Patres ita absolvere notant, nihil dixere, eosque nihil de hac Sacramenti formula monitos abire permiserunt: quod argumentum est, nihil ab iis desiderandum, aut castigandum judicasse. Deinde Clemens VIII. & BENEDICTUS XIV. præcepere quidem Græcos sub Latinis Episcopis degentibus, ut dum Latinos in casu necessitatis absolvant, indicativa Latinorum formula utantur; sed nec deprecativam usurpare vetarunt, dum Græcos absolvant, nec indicativam adhibere jusserunt. Id vero numquam præteriissent, si ratum non habuissent, vel censuissent suspectum Sacramentum formula deprecantibus verbis expressa administratum; denique in antea indicatis formulis absolventis Sacerdotis actio satis exprimitur: Id enim exprimi, dum Sacerdos ait: *Deus*, vel *gratia Sancti Spiritus dimittat, vel condonet tibi per me &c.* nemo negabit: Quamvis hæc formula, inquit Goarius, *deprecativa prima fronte appareat, absoluta nihilominus his dictionibus διὰ ἐμοῦ per me, redditur, authoritatem a Deo acceptam, quam prius Minister memorabat, reo pœnitenti applicat, & indulgentiæ divinæ instrumentum, & causam subordinatam se prædicat*. Si vero Sacerdos non dicat *per me*, id subauditur; nam si dum Sacerdos Græcus baptizans, ait baptizatur talis, subauditur *a me*, cur non subaudiemus Sacerdotis actionem, dum potestatem sese prius a Deo accepisse ait, ut revera dicit in quacumque oratione supra Pœnitentem pronunciata, ac deinde subdit: *absolvat te Deus*? Quis est, qui non subintelligat *per me*? Ministerium enim ipsum, quod tunc Sacerdos exercet, satis superque denotat, eum ita sese exprimere: Deus per me Ministrum suum absolvat te ab omnibus peccatis. Igitur formulæ deprecativæ exprimunt Sacerdotis actionem, atque eam ita indicant, ut humilem, submissumque eorumdem animum designet, quo Deum rogant, ut Sacramentum, quod ipse instituit, quodque nonnisi divina ipsius promissione, & virtute fit, perficiat. Atque hac de causa ab Irenæo, Justino, aliisque Patribus Sacramentorum formulæ passim preces, orationes, invocationesque appellantur.

" NOTA I. Etsi deprecativa forma satis est ad perficiendum Sa-
" cramentum Pœnitentiæ, tamen dum Græci, aliique Orientales
" Latinorum Confessionem excipiunt, eosque absolvunt, & ex Cle-
" mentis VIII., & BENEDICTI XIV. Constitutionibus, tenentur
" formam in Florentina Synodo præscriptam adhibere; at laude di-

" gui

„ qui habentur omnes Orientales, qui præter preces, & quas juxta proprium ritum proferunt, eamdem quoque formam pronuncient.

„ NOTA. 2. Refert Galanus loco supra citato, Armenos nonnullos, dum pœnitentes confitentur, ad singula peccata dicere. *Deus dimittit*, ac pro formula habere verba hæc: *Deus remisit peccata tua*, ubi advertit, & quidem optime, tolerari non posse morem pronunciandi formulam ad singula peccata, quum ea Sacramentum fiat, quod integram confessionem pro materia habet. Ad formam vero quod spectat, non dubito, quin ea vere perficiatur Sacramentum, & subauditur *per me*, ac absolventis Sacerdotis actio designetur, teneri vero arbitror Armenos ad eam usurpandam, quam iisdem Florentina Synodus proposuit, & inculcavit.

§. III.

De Ministro Pœnitentiæ.

HUjus Sacramenti Minister etiam juxta Orientalis Ecclesiæ canones est Episcopus, vel Presbyter, cui Episcopus absolvendi facultatem fecerit, hoc est, cui animarum curam commiserit, atque adeo subditos designaverit, in quos jurisdictionem absolvendo a peccatis exerceat. Atque in iisdem canonibus statutum est, præsertim XLVI. Carthaginensi, & XIV. Neocæsariensi, posse Sacerdotem quemque, absente Episcopo, vel alio probato Presbytero, in mortis periculo constitutum absolvere. Reprehensione vero digni sunt Græci, teste Goario, quod *raros, eosque e Monasteriis maxime selectos πνευματικοὺς Patres spirituales ad hoc onus admissos, litterisque ἐνταλτηρίοις institutos exponant, quia Laicos Sacerdotes, quamvis eronte, non ita confidenter conveniunt, prout subindicat Balsamonis responsum* XIX. Huic errori occurrere voluisse videntur Clemens VIII. & BENEDICTUS XIV. qui in Const. *Etsi Pastoralis*, quod Clemens statuerat, per hæc verba inculcavit: *Sacerdotes quoque conjugati, aliique, quibus Parochiarum cura, vel Ecclesiarum Parochialium regimen per Episcopos suos committitur, licite, & libere possint Parochianorum suorum confessiones audire, ipsisque pœnitentiam injungere pro peccatis, quia cui licet, vel conceditur, quod est majus, competit quoque, nec negari convenit, quod est minus.*

Ad Confessariorum dotes quod spectat, eædem sunt, quæ in Orientalibus, ac in Latinis desiderantur, scilicet probitas morum, sufficiens scientia, prudentia, &c. quæ ab Authore nostro recensentur. Hic vero notamus ab Apostolica Sede statutum esse, ne ulli *per Sacerdotes, vel confessarios, pro satisfactione pœnitentiæ, unctio aliqua solummodo injungatur*. Atque tollendum esse abusum, ubi fit, *ut vir, atque uxor simul, & eodem tempore eidem Presbytero confiteantur*. Nec ferri potest abusus, qui apud Photianos plerosque viget, de exigendo tamquam necessario confessarii testimonio, dum aliquis ad sacros or-

dines sit promovendus; non enim potest confessarius de
iis, quæ in confessione novit, quidpiam testari, ut uni-
versa tum Orientis, tum Occidentis Ecclesia semper do-
cuit. Vide hac de re Papadopoli *respons.* I. *sect.* VIII. in
qua n. 3. ostendit. 1. *Jure Græcæ gentis Sacerdotem a
confessionibus ad testimonium neque pro filio spirituali,
neque contra eumdem recipi*: 2. *Secretum sacræ Exomolo-
gesis violari nullam ob causam posse*: 3. *Testimonium hu-
jusmodi exitiosum, ac stultum esse.* His præmissis, ac
statuto, etiam Orientales ad Sacramentalem confessionem
semel saltem in anno faciendam obligari ex Ecclesiæ præ-
cepto, nonnullas circa hanc materiam quæstiones exami-
nandas suscipio.

Quæst. I. *Utrum in Diœcesi, ubi permixti sunt Latini
cum Græcis, vel Græci cum aliis diversi ritus, possint
Latinus Græco, & Græcus vicissim Latino, aut alterius
ritus Sacerdoti confiteri?*

Resp. I. In casu necessitatis posse Presbyterum quem-
que, hominem etiam diversi ritus absolvere. Imo sen-
tiunt Viri docti, inquit Melchior Canus, licitum esse et-
iam ab hæretico recipere pœnitentiam in articulo mortis,
ut Petrus Paludanus 4. *dist.* 25. *quæst.* I. Sylvester in ver-
bo *Confessor.* I. §. & Joannes Major *dist.* 17. & Glossa Ex-
trav. *de sponsalibus cap. non vobis.* Primum, quia pro-
babilissimum est, quemlibet Sacerdotem in mortis articu-
lo habere authoritatem absolvendi jure divino. Deinde,
quod si jure divino quilibet Sacerdos hanc potestatem non
habeat, Ecclesia, cujus providentiæ commissum est con-
sulere animarum saluti, dum pia mater sit, non est cre-
denda filiis suis in articulo mortis deesse, adeoque eos
cujuslibet Sacerdotis potestati subjicere, nec ulli voluisse
in hoc necessitatis casu absolvendi facultatem adimere. I-
gitur dubitari non potest quin quisque, necessitate urgen-
te, possit cujusvis ritus Presbyteris peccata sua confiteri.
Græci autem, aliique Orientales, si qui sint, qui depre-
cativa forma absolvant, Apostolicæ Sedis præcepto, te-
nentur præter preces, quas juxta proprium ritum adhi-
bent, etiam formam absolutionis a Florentina Synodo præ-
scriptam, & a Latina Ecclesia usurpatam, adhibere. En
verba Constitutionis *Etsi Pastoralis* §. V. de Sacr. Pœnit.
n. 5. *In casu necessitatis Presbyteri Græci catholici possunt
Latinos absolvere: utantur tamen forma absolutionis in
Concilio Generali Florentino præscripta; postea vero si
voluerint, dicant orationem illam deprecativam, quam pro
forma hujusmodi absolutionis dicere tantum consueverunt.*

Resp. 2. Missionariis Latinis quisque licite confitetur,
cujuscumque sit ritus, quum ii ab Apostolica Sede au-
thoritatem habeant in locis Missionum, atque in Epi-
scoporum adjutorium, & levamen mittantur: Neque
Episcopi prohibere possunt subditos, ne ad eosdem acce-
dant. Hinc Sacr. Congr. de P. F. 5. Decembris 1745. *man-
davit, moneri Patriarcham Maronitarum, eum non po-
tuis-*

tuisse, nec debuisse, in præjudicium jurisdictionis Apostolicæ Sedis ferre excommunicationem in Maronitas, qui Sacramenta recipere voluerunt a Missionariis ejusdem Sanctæ Sedis: & propterea teneri eam revocare, & de causis, ob quas Maronitæ non debeant a Missionariis recipere Sacramenta, Sacram Congregationem certiorem facere, quæ si opus fuerit, indemnitati Presbyterorum providebit. Licet Missionarii possint horum confessiones excipere, non possunt tamen eos a casibus Episcopo reservatis absolvere, nisi obtenta ab eodem Episcopo facultate, ut pluries a S. Congr. decretum est.

Resp. 3. Episcopus Latinus, si in sua Diœcesi habeat Sacerdotes Græcos, vel alterius ritus orientalis, potest eos probare, ac destinare ad confessiones etiam Latinorum audiendas. Liquet id ex supra citata Constit. n. 6. in quo habetur: *Extra vero casum necessitatis, si quos ex Presbyteris Albanensibus peritos, & ad confessiones omnium audiendas idoneos Ordinarius Latinus judicaverit, ut non solum Græcos, sed etiam Latinos ad se accedentes possint absolvere, id eorumdem Ordinariorum prudentiæ, & arbitrio relinquitur*. Et num. 1. *Presbyteri Seculares Græci ex Albania, vel aliis Orientis partibus advenientes, abjuratis schismate, & erroribus, atque in fide Catholica bene instructi, in Parochialibus, seu Curatis Ecclesiis Græcorum institui possunt*. Sicut Latini Episcopi Græcos in suis Diœcesibus degentes Sacerdotes possunt ad confessiones audiendas Latinorum destinare, ita Græci, aliique orientales Latinorum Presbyteros, si qui sint in eorum Diœcesi: atque ex hoc patet, falli omnino a Breno, qui *lib.* III. *cap.* 2. *quæst.* 20. censet, præceptum de servando proprio ritu violare Latinum, si Græco presbytero confiteatur a Diœcesano Catholico Episcopo ad confessiones omnium audiendas approbato: nam si Græcus ritum non mutat, dum Latino Sacerdoti peccata sua confitetur, cur Latinus ritum mutabit? Deinde si Græci, ut supra statui, dum Latinos absolvunt, utuntur, ac uti debent forma a Florentina Synodo præscripta, ubi est rituum diversitas? Ergo commentitia est ritus variatio.

Resp. 4. Si in Diœcesi alicujus Episcopi plures sint homines diversi ritus, licite confitentur Presbyteris ab Episcopo ad confessiones audiendas approbatis, etiamsi pœnitentes diversum a confessario ritum servent. Id liquet primum, ex consuetudine veteri usu comprobata, quæ tum Romæ, tum in aliis locis viget: ubi Græci, Rutheni, Armeni, Syrii, & si qui alii occurrunt diversi a Latino ritus, presbyteris Latinis ab Episcopo approbatis confitentur. Deinde, quod hæc eadem consuetudo vigeat etiam apud Maronitas, quos tamen Supremæ Inquisitionis Decreto definitum est, *non esse inquietandos*, ut ex solutione dubii, quod sequitur, manifestum est: *An Sacerdotes Maronitas approbati ab eorum Ordinariis ad audien-*

diendas confessiones, possint indifferenter audire confessiones omnium Personarum cujuscumque Nationis, & ritus Orientalis, quæ reperiuntur in illis partibus? Eminentissimi, audito voto DD. Consultorum dixerunt: Maronitas non esse inquietandos. S. C. S. O. die 5. Decembris 1751. Accedit etiam Decretum Congreg. de Propag. Fide ann. 1630., quo referente Cardinali Bandino, statutum fuit, *non debere Latinos Episcopos prohibere subditos suos, ne confessiones faciant cum Sacerdotibus Ruthenis unitis ab Ordinariis locorum approbatis: nec e contra Episcopos Ruthenos unitos subditos suos simili probatione ligare, ne Confessarios Latinos approbatos ad expianda peccata sua adeant: nam quum Rutheni uniti sint vere Catholici, ubi ritus diversitas non repugnat, discordias, & diffidia inter eos excitantes, vel nutrientes introducere inconveniens, & damnosum est*. Denique quia in administratione Sacramenti Pœnitentiæ, dum Orientales antedictam formulam usurpent, nulla est rituum diversitas, ac Ecclesia pia mater libertati favet Pœnitentium, quo facilius eos ad peccatorum per confessionem expiationem alliciat. Difficultas major est circa Orientales, quorum plures sunt in eadem civitate Episcopi, qui in solos homines proprii ritus jurisdictionem habent, v. g. Aleppi Græcus Græcis, Syrus Syriacis, Maronita Maronitis, & Armenus antistes Armenis præest. In iis si Episcopus facultatem Presbyteris limitatam concedit ad audiendas confessiones hominis proprii ritus, certum est non posse confessarium absolvere diversi ritus homines: sicut approbatus ab Episcopo Latino ad audiendas confessiones Græcorum, vel Latinorum tantum, aut solum virorum, non potest eos, ad quos concessa facultas non se extendit, absolvere. At si limitata non sit facultas, & si lex non adsit particularis, vel consuetudo, quæ vim legis obtineat, qua pro conservanda inter homines diversi ritus pace, obligentur omnes proprii ritus confessarium adire, non video, cur quisque non possit Sacerdoti a proprio Episcopo approbato confiteri. Quum enim circa administrationem Sacramenti Pœnitentiæ nulla sit rituum adversitas, subditi illorum Episcoporum se habent, ut subditi Episcoporum, qui in diversis locis jurisdictionem exercent; subditi vero unius Episcopi licite accedunt ad Sacerdotes alterius Episcopi subditos, & in alia Diœcesi degentes, atque rite ab iis absolutionem accipiunt.

Quæst. II. *Utrum, & quemodo confessio fieri possit, & debeat per interpretem?*

Resp. 1. Explorata res est, extra casum necessitatis, & solum ob præceptum de quotanni confessione, neminem teneri ad confitendum per interpretem: quum soli Sacerdoti peccata nostra aperire teneamur: *omnia sua solus peccata confiteatur proprio Sacerdoti*, inquit Innocent. in cap. *omnis utriusque sexus tit. de pœnitentia*, videlicet insinuans, quod si solus confiteri nequit, confiteri non

 te-

teneatur. Posse vero pœnitentem, si velit, per interpretem confiteri nemo negat. Imo in articulo mortis non auderem omittere confessionem, si haberem interpretem, ait Canus *in Prælectionibus de pœn. part.* 4. Hæc responsio Sacrarum Urbis Congregationum decretis consentanea est. In Congregatione particulari de P. F. decretum fuit: „ quamvis docente Concilio Tridentino, nullo „ sit divino præcepto mandatum, nec satis consulto lege „ aliqua humana præcepti possit, ut delicta præsertim se„ creta publica confessione aperiantur; tamen visum est „ Patribus deputatis eidem sacra Synodo inhærentibus, „ eos, qui volunt sponte per interpretem confiteri, non „ debere per Vicarium Apostolicum Constantinopolitanum „ prohiberi, quum sufficiat præcavere, abusus, & scan„ dala, & curare, ut interpretes admoneantur de obli„ gatione, quam habent servandi naturalis secreti. " Et propositio an. 1633. sequenti dubio: „ Qua ratione se ge„ rere debent Missionarii cum pœnitentibus, quorum i„ dioma ignorant? S. Congr. die 10. Februarii 1668. re„ spondit: Missionarii hortentur pœnitentes ignaros idio„ matis Missionariorum ad adhibendum interpretem, per „ quem confiteantur omnia peccata: quod si hoc nolint, „ saltem confiteantur aliqua per interpretem, & reliqua „ per nutus, & signa quantum possunt: quod si nihil „ velint per interpretem confiteri, confiteantur per signa, „ & nutus omni meliori modo sicut fit cum mutis: sed „ Missionarii curent addiscere ex unaquaque lingua ibi „ usuali illa pauca verba, quæ sunt necessaria ad expli„ canda præcipua peccata contra Decalogum, & contra „ quinque præcepta Ecclesiæ.

F „ NOTA. Dum ignorans Confessarii idioma renuat confiteri per „ interpretem, petat vero a Missionariis peccatorum absolutionem „ ob confessionem nutibus, & signis duntaxat factam, vel facien„ dam, absolvi licite potest, ut Theologi docent & ut ex solutio„ ne patet dubii, quod sequitur: *Utrum in regionibus longinquis* „ *Catholicus multis annis inconfessus, & signis duntaxat ob defe„ ctum idiomatis petens absolutionem peccatorum, possit absolvi* „ *absque ope interpretis? Eminentiss. approbarunt vota PP. Theo„ logorum, videlicet; non esse opus interprete in casu proposito,* „ *sicut etiam posse, & debere absolutionem peccatorum impertiri* „ *exhibenti signa, quæ potest, dummodo sufficiant exprimendum a„ liquod peccatum in specie. In casu vero, quo qui conatur,* „ *quantum potest exhibere signa peccatorum in specie, nequeat au„ tem omnino intelligi, absolvi posse per solam manifestationem* „ *peccatorum in genere.* Sacr. Congr. Sup. Inq. 28. Februarii „ 1633.

Quæst. III. *Utrum Græci confessarii possint, ac debeant pœnitentibus juxta canones pœnitentiam injungere, & an eam pœnitentiam teneantur pœnitentes acceptare, aut acceptatam exequi.*

Resp. Quæstio hæc a Verricello de solopresbytero Græco proponitur, qui fornicationis, vel adulterii crimen con-

fes-

fessus sit, cuique a Confessario pro pœnitentia injungatur, ut perpetuo a sacro altari abstineat. Censet vir doctus hoc in causa esse, ut Græci, ac etiam Mengrellenses presbyteri nunquam fere confiteantur; atque ut impedimentum hujusmodi amoveat, facilemque iis reddat ad pœnitentiæ Sacramentum accessum, statuit Confessarios hanc non posse presbyteris pœnitentiam injungere, presbyterosque pœnitentes posse eamdem recusare, & etiam acceptatam non exequi. Nos vero rem hanc, quæ magni momenti est, paulo diligentius expendere, atque explicare decrevimus.

Censet itaque Græcorum canones, quibus ob fornicationem, & alia crimina Sacerdotes a sacris abstinere jubentur, non de infligenda in secreta confessione pœnitentia, sed de pœna illa esse intelligendos, quæ ab Ecclesiastico judice decernenda sit, dum crimen ad externum ipsius forum delatum sit. Primum, quia canones illi depositionis pœnam constituunt, quæ a solo Judice in foro externo decernente imponi potest: deinde, quod lapsos deponendos, non vero excommunicandos esse decernant, quod argumentum est, de eo tribunali verba fieri, quod excommunicationis sententiam ferre possit, quæ in solo exteriori foro fieri potest. Præterea, quia, ut ex can. III. S. Basilii liquet, in constituenda, ac decernenda pœnitentibus pœnitentia, recepta consuetudo servanda est: consuetudo vero nunc viget in universa Ecclesia, ut in confessione secreta peccatorum, arbitrio Confessarii pœnæ decernantur; quæ consuetudo decretis Concilii Florentini, ac Tridentini, ac jure Canonico comprobata est. Demum, quia absurdissimum est, Sacerdotem v. g. fornicandum abstinendo ab altari, sese hujus criminis reum prodere.

At hæc tanti momenti non sunt, ut moveant me ad Verricellianæ opinioni subscribendum. Principio vero in memoriam sunt revocanda, quæ de Græcorum administrandæ pœnitentiæ disciplina § I. declaravi. Ex iis facile patet, Græcos sublata publica pœnitentia, ita pœnitentiæ Sacramentum administrare consuevisse, ac eorum plerosque solere adhuc, ut Sacerdotes juxta canones pro determinatis criminibus pœnitentias decernere jubeantur; hæc unice eis concessa potestate, ut pœnæ, quæ in genuflexionibus, jejuniis, & orationibus consistunt, pro pœnitentium majori, vel minori dispositione temperare, vel augere valeant. Nam facultas concedendi ante præscriptum a canonibus tempus Eucharisticam communionem solis Episcopis reservata est, qui solent litteras condonativas concedere, ut ibi ex Goario adnotavi.

Deinde, fac ab Ecclesia ita concessam esse Presbyteris absolvendi facultatem, ut iis pro peccatorum qualitate indicaverit tempus, quo post receptam absolutionem pœnitentes abstinere debeant ab Eucharistica communione, ut melius cognita peccatorum gravitate, pœnitentia debi-

bita rite ad eam disponantur: atque etiam præcepisse, ut Confessarii pœnitentibus declararent, sese ob commissa crimina in pœnam illam incurrisse, qua obligantur statuto tempore a communione abstinere, quis neget Confessarios posse, ac debere ita pœnam decernere? Hæc enim est veluti censura Ecclesiæ authoritate præscripta, atque a Confessario ex ipsius Ecclesiæ præcepto pœnitentibus declaranda. Ubi esset in pœnitente rejiciendæ canonicæ pœnæ a Confessario declaratæ, & inculcatæ libertas? Confessarius enim non arbitrio suo id decerneret, sed censuram indicaret, quam Ecclesia pro certis criminibus etiam occultis, stabilivit, eaque designaret, quibus eadem Ecclesia probari, & disponi voluit homines post nonnulla crimina ad Eucharistiam communionem. Atque hoc est disciplina, quæ in nonnullis Græcæ gentis Ecclesiis viget, in quibus ea lege facultas absolvendi Presbyteris conceditur, *ut juxta opera, in quibus homines peccaverunt, canonem ipsis imponant*, ut legere est in litteris, quibus Presbytero hæc facultas conceditur a Germano Amathuntis Episcopo., quas refert Morinus in fine Operis de pœnitentia pag. 136., & ut liquet etiam, ex Hieremiæ Patriarchæ ad Lutheranos responso, ubi ait: facultas absolvendi *non absolute concessa est, sed ea conditione, ut peccati pœnitens obediat, & consentiat illi, qui animæ suæ curam gerit, & veram pœnitentiam demonstret*: atque hæc quoad pœnitentiam canonicam generatim.

Venio nunc ad eam, quam Clerici Presbyterique subire coguntur, de qua Verricellus unice disserit. In ordine circa eos, qui peccata confiteantur, observando a Joanne Patriarcha Jejunatore nuncupato conscripto, de quo §. I. diximus, quod a suis nimiæ sit indulgentiæ accusatus, hæc habetur: *Sacerdotes, & Episcopi, & Diaconi, qui in gradu sunt, ad confessionem suscipiendi non sunt, nisi secundum Deum securitatem eorum Confessoribus fecerint, quod si alicujus criminis rei sunt, quod eos a sacris ordinibus exercendis prohibeat, non amplius sacris ministrare audebunt. Ejusmodi enim non datur pœnitentia, qualiscumque ea sit, sive cibi, sive potus, nequidem omnino a communione abstinentia; sed a sacro ministerio cessatio. Nihil autem abdicat Sacerdotem Sacerdotii functione, nisi alteri mulieri præterquam suæ misceatur.* Hæc erat Græcæ Ecclesiæ disciplina initio septimi sæculi, quæ deinceps viguit, ac viget etiam nunc in Ecclesiis nonnullis, licet canonum rigor sit Episcoporum indulgentia aliqua ex parte temperatus. Archiepiscopus enim Trapezuntinus vir prope septuagenarius interrogatus a Merino dum Parisiis versaretur, *de praxi hodierna in Clericum, vel Monachum in carnis vitium lapsum*: respondet: *Si crimen publicum est, aut publice probatum, licet semel tantum perpetratum fuerit, Clericus ille deponitur. Si accusatus, sed non convictus, sese super res* sa-

sacrus jurejurando purgat, & innocentiam suam confirmat, publiceque tum communione fruitur. Si crimen occultum confessione secreta Sacerdoti aperit semel, bisve condonatur. Tertia vice a sacro Ministerio cessare severe injungit spiritualis Pater, nec aliter, quam si cessaturum promiserit, absolutionem concedit. Igitur Canonica pœnitentia erga Presbyteros, Clericosque, quæ a sacris cessare jubeat, viguit semper, ac etiam nunc viget penes plerosque Græcos: ergo si consuetudo in decernenda pœnitentia servanda sit, ut ex S. Basilio Verricellus probat, Presbyteri eam subeant pœnam necesse est, quam juxta canones decernere solent: neque enim jure Ecclesiastico Latinorum, & a Conciliis pro Latinis editis decretis, consuetudo hæc dici potest abrogata: quippe nec bonis moribus, & fidei, nec clericorum honestati adversatur, quo unice sensu Græcorum mores improbantur.

Hæc quum ita se habeant, en propositæ responsionis demonstratio: Græci habent jus canonicum, quod collectione canonum, qua ipsi utuntur, continetur, & cui tanquam Ecclesiæ legi subjiciuntur: ergo in pœnas peccando incidunt, quas hujusmodi jus præscribit, & quas subire oportere ab antiquis temporibus ad hanc usque ætatem eorumdem Ecclesia docuit. At canones præscribunt, eos Presbyteros, vel Diaconos, qui vel propriæ misceantur uxori, postquam norit hanc cum alio peccasse, idque ob similitudinariam etiam, in quam tum incidunt, bigamiam; vel propriam uxorem habentes cum alia peccant, ut ex ordine Joannis Jejunatoris liquet, perpetuo a Sacris cessare debere, nec eorum confessionem posse Patrem spiritualem excipere, nisi spondeant paratos se esse ad obtemperandum Canonibus, si in peccata eciderint, ob quæ a Sacris cessatio decreta sit. Ergo Græci presbyteri, ubi hæc consuetudo vigeat, non possunt hujusmodi pœnitentias rejicere; pœnæ enim sunt, in quas illico, postquam peccaverunt, inciderunt; non secus, ac clericus, vel presbyter Latinus secreto etiam occidendo in irregularitatem incidit, qua a sacro ministerio cessare obligatur; ergo ut Latinus confessarius hanc indicere deberet presbytero Latino, nec eum posse absolvere nisi sponderet a Sacro abstinere quoad usque ab illa sit censura legitima authoritate solutus; ita Græci &c. Et ut Latini occulti istius criminis absolutionem petere solent, ac spiritualis pœnæ commutationem ab Apostolica Sede, ne per pœnam quam publice subeant, sese homicidii reos prodant; ita Græci, dum timeretur ex pœna secreto a confessario juxta canones inflicta, occulti criminis manifestatio, deberent ad proprios Episcopos recurrere, quibus canones hanc potestatem facere videntur, vel ut tutius agerent, aut ad Apostolicam Sedem, vel ad eos, quibus ab Apostolica Sede facultas ab hujusmodi censuris absolvendi concessa sit. Hujusmodi autem ad Apostolicam Sedem recursus necessarius videtur, quod Canones, ut apud Jejunatorem legere

gere eſt, ſtatuant numquam presbyteri ita peccantibus fieri debere ſacrificandi poteſtatem, quibus verbis Epiſcopis abſolvendi facultas adempta quodammodo videtur.

„ NOTA. Quæ hactenus dixi, locum unice habent in iis Eccle-
„ ſiis, in quibus canonica pœnitentia vigeat, ac contraria con-
„ ſuetudine antea dicti canones abrogati non ſint. Aboliti autem
„ ſunt in iis locis, in quibus Latinorum more pœnitentiæ Sacra-
„ mentum adminiſtretur; vel conſuetudine jam comprobata, ſint
„ pœnæ ſupradictæ, & quæ in fornicarios Clericos decernuntur in
„ foro interno, immutatæ. De iis vero criminibus, ob quæ Cle-
„ rici uxorati in bigamiam incidere videntur ſimilitudinariam, di-
„ cam infra. Hic enim ea unice explicanda ſuſcepi, quæ obliga-
„ tionem oſtendunt, quam pœnitentes habent acceptandæ canoni-
„ cæ juxta propriæ Eccleſiæ morem pœnitentiæ a Patre ſpirituali
„ demonſtratæ.

Finis Tomi Tertii.

